T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI

KENTLEŞME ŞURÂSI 2009

Sheraton Oteli ve Kongre Merkezi / Ankara
04 - 07 Mayıs 2009

1. GÜN
4 Mayıs 2009

1. AÇILIŞ OTURUMU

2. BAŞKANLIK DİVANININ TEŞKİLİ

3. MEKÂNSAL PLANLAMA VE KURUMSAL YAPILANMA KOMİSYONU OTURUMU

4. KENTSEL TEKNİK ALTYAPI VE ULAŞIM KOMİSYONU OTURUMU

AÇILIŞ OTURUMU

1. Şûra Yürütme Kurulu Başkanı Müsteşar Yardımcısı Mahmut KÜÇÜK'ün Konuşması
2. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN'ın Konuşması
3. Bayındırlık ve İskân Bakanı Mustafa DEMİR'in Konuşması
4. Cumhurbaşkanı Abdullah GÜL'ün Konuşması

◆

- (Saygı duruşunda bulunuldu, İstiklal Marşı okundu)
- (Sunucu Kentleşme Şûrasının açılışını yaptı.)

◆

MAHMUT KÜÇÜK
Şûra Yürütme Kurulu Başkanı - Müsteşar Yardımcısı

Sayın Cumhurbaşkanım , şüra üyeleri ,değerli misafirler ,değerli katılımcılar ,basınımızın seçkin temsilcileri Bakanlığımızca düzenlenen Kentleşme şürasına hoş geldiniz.

Sözlerime öncelikli olarak bu Kentleşme şürasına neden ihtiyaç duyulduğunu belirterek başlamak istiyorum.

Her geçen gün çeşitlenip ,şiddetlenen ve derinleşen küresel risk ve tehditler ülkemizin afetselliği yanında şehirleşme ve yapılaşmadaki yetersizlikler dikkate alındığında Kentleşme, şehirleşme ekseninde yaşam kalitesi, afetlere duyarlı yerleşme ve şehirleşme, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kaçak yapılaşma, kentsel yenileme, dönüşüm, teknik ve sosyal altyapı yetersizliği, yörenin kalkınması, kentlilik bilinci, yönetişim, sürdürülebilir kentsel gelişim sorun alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Hele önümüzdeki dönemde ülkemizde 10 ila 15 milyon insanın daha kentlere göç edecek , küreselleşme sürecinin derinleşerek, tüm toplum katmanlarına yayılacağı ve mekânda doğrudan etkilerinin yaşanacağı iklim değişikliği ve enerji verimliliği konusunda gündemin önemli maddesi olacağı, merkez yerel ilişkisinin dönüşerek, merkezi idarenin rehberliğinde, yerelin proje tabanlı gelişme çabalarının görüleceği düşünüldüğünde, yeni sorunlarla karşılaşacağımız kaçınılmaz bir gerçektir.

Bunlara ilaveten, küreselleşmenin beraberinde getirdiği yeni yaklaşımlar, yerelin talepleri, sermaye-mekân ilişkisinin yeniden biçimlenmesi, ülkenin gündemindeki reformlar, kentsel mekân yatırım aracı olarak el değiştirmesi gibi olgular, kentleşme konusunun geleneksel yöntemlerinin dışında, bütüncül ve çok sektörlü olarak yeniden ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Bu konuda görülen en önemli aksaklık ise, ulusal kalkınma planlamasıyla ilişkilendirilmiş ülke mekânsal planlaması ve strateji eksikliğinin bulunmasıdır.

Şûradan beklenen azami katkıyı almamız gerektiği bilinciyle hareket eden Bakanlığımız, Şûranın belirtilen konularla ilgili çözüm,

ilke ve stratejilerini, politika ve eylem seçeneklerini geliştirmek amacıyla toplumun ortak aklını oluşturacak şekilde tüm aktör ve yatırımcı kurumların, akademisyenlerin geniş katılımıyla gerçekleştirilmesine özel önem vermiştir.

Başlangıçta onu iyi kurgulayıp, iyi modelleştirip, etapları ve süreci iyi yöneterek, şûranın etkin ve verimli geçmesini sağlamak üzere 1 yılı aşkın bir süre boyunca bu konuda gerekli toplantıları ve hazırlık çalışmalarını yapmıştır.

27 Mayıs 2008 tarihinde gerçekleştirilen, akil adamlarla yapılan istişare toplantısıyla kamuoyunda şûra çalışmalarına resmen başlanılmıştır. Şûra hazırlıkları dört istişare toplantısıyla devam ettirilmiş olup, sektörün her kesimiyle görüşülüp, yaptığımız istişare toplantıları sonucunda mekânsal planlama sistemi ve kurumsal yapılanma, kentsel teknik altyapı ve ulaşım, kentsel dönüşüm, konut ve arsa politikaları, afetlere hazırlık ve kentsel risk yönetimi, kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım, iklim değişikliği, doğal kaynaklar, ekolojik denge, enerji verimliliği ve kentleşme, kentsel yoksulluk, göç ve sosyal politikalar, bölgesel eşitsizlik, yerel kalkınma ve rekabet edilebilir kentler, kentlilik bilinci, kültür ve eğitim, yerel yönetimler, katılımcılık ve kentsel yönetim konu başlıkları altında 10 adet komisyon oluşturulmuş ve bu komisyonların çalışma alanları belirlenmiştir.

Bu komisyonlarda 86'sı akademisyen, 103'ü çeşitli bakanlık ve kamu kuruluşlarından, 49'u meslek ve sivil toplum örgütlerinden, 27'si özel sektörden, 31'i Bakanlığımız personeli olmak üzere, toplam 296 kişi görev yapmıştır.

Komisyonlar 4 ayı aşkın süre boyunca 6 ana toplantı hariç, kendi aralarında beş kez toplanmış, iki kez de komisyonlar arası değerlendirme toplantısı yapmıştır. Ana toplantıların dışında, kendi aralarında bir dizi toplantı, elektronik haberleşme gerçekleştirmişlerdir. Komisyon üyelerinin yapmış oldukları elektronik posta sayısı 23.930'dur.

Komisyonlar şûrada görüşülmek üzere sorun, strateji, eylem planı ve göstergelerini kapsayan raporlarını tamamlayıp, Bakanlığımıza vermişlerdir. Hazırlanan raporlarda 437 adet sorun, 701 adet strateji, 1200 adet eylem planı seçeneği tespit etmişlerdir.

Şûra üyelerine dağıtılan komisyon raporlarında kentle ilgili ne tespit edilmişse, hepsi belirtilmiştir. Şimdi sıra şûra müddetince bu tespitleri görüşüp, değerlendirmeye gelmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli şûra üyeleri; Bakanlığımız yapılan bu çalışmalarda sürekliliğe, etkinliğe, yetkinliğe en önemlisi de uzmanlığa azami önem vermiş, gerek komisyon toplantıları ve gerekse raporlama aşamalarını da kapsayan şûra hazırlık etabı dahil, tüm süreçte koordinasyon, eşgüdüme, katılımcılığa büyük özen gösterilmiştir. Komisyonların belirlenen alanlarda konu başlıklarına uygun çalışma yapabilmeleri için konuların çerçevesi çizilmiş ve böylece özgün çalışma yapmaları sağlanmış. Komisyonlarda dublikasyonlarda olması önlenmiştir.

Şûra Yürütme Kurulu ve Şûra Sekreterliği komisyon çalışmalarında verimliliği artırmak için çeşitli izleme ve değerlendirme araçları geliştirerek, çok boyutlu, bütüncül ve uzun edimli düşünmeyi sağlamıştır.

Tüm komisyon üyelerinin süreç boyunca göstermiş oldukları özverili çalışmalar ile sürecin belirlenen takvim ve programa uygun olarak başarıya gerçekleşmesinde büyük paya sahibi olduklarına yürekten inanıyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım, şûranın değerli üyeleri; Bakanlığımız bu Kentleşme Şûrasıyla ülkenin kentleşme gereğini, hassasiyetini ve sorunlara çözüm arayışını niyetinin ifadesi olan yol haritasını ve bütün değerlendirmeleri ortaya koymuş bulunmaktadır. Şûra sayesinde sektörde eksik, yanlış yönlendirme ve bilgilendirme yerini doğru yönlendirmeye, bilgilendirmeye ve bilinçlenmeye bırakacağını, çalışmalarda bütünsellik ve süreklilik kazanacağını, parçacı yaklaşımların önleneceğini, kurumsal alanda geniş katılımlı düşünsel katkı sağlanarak, özgün fikirlerin ortaya çıkacağını düşünmekteyim.

Şûranın değerli üyeleri; bakanlık olarak bu şûrayla bizim öngöremediklerimizi, düşünemediklerimizi, sizlerin katkısıyla gündeme getirmek, şûraya taşıyarak, çalışmalarda mükemmelliğe giden yolu açmak istiyoruz.

Sayın üyeler; lütfen, düşüncelerinizi bizimle paylaşın. Her türlü öneriyi açıkça söyleyin. Bize yol gösterin, kolektif lehçeyi kullanmamıza katkı sağlayın.

Sözlerime son verirken, şûranın başarılı olması dileğiyle saygılarımı arz ederim.

◆

(TUNÇ TUNCEL)

- Şûra hazırlanırken Bakanlığımızın kurumsal desteğini esirgemeyen, hemen her aşamasında Yürütme Kurulu ve Şûra Sekreteryasının yanında olan Bayındırlık İskân Bakanlığı Müsteşarı Sayın Sabri Özkan Erbakan'ı konuşmalarını yapmak üzere davet ediyorum efendim.

◆

SABRİ ÖZKAN ERBAKAN
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarı

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; Kentleşme Şûrasına hoş geldiniz.

Kentleşme tüm dünyada ve ülkemizde hızıyla devam ediyor. Köyler kentleşiyor ve kentleşme artık global bir süreç olarak algılanmaktadır. Dünya nüfusunun yüzde 50'sinin 2030 yılında kentlerde yaşayacağı tahmin ediliyor. Dünya üçüncü bin yılda ilk defa tümüyle kentli bir yapıya kavuşacak. Buna kentsel milemyum diyoruz. Biz de bugün itibariyle kentsel milemyumun başlarındayız.

Hızlı nüfus artışı başta olmak üzere, ekonomik faaliyetlerin ve nüfusun dengeli dağılımını sağlayıcı önlemlerin yetersizliği ve kırdan kente göçün belirli kentlere yönelmesi ile ortaya çıkan kentleşme sorunlarımız ve bu sorunlar karşısında ülke, bölge ve kent ölçeğinde planlama, uygulama bütünlüğünün sağlanamaması gibi önemli bir planlama sorunumuz var. Bu tür sorunlar diğer birçok ülkelerde de var. İleri dünya ülkeleri ile birlikte ülkemizde de bilgi toplumuna geçiş sürecinde önemli yeni yapısal değişimler gündeme geliyor. Ülkemizdeki artan ve çeşitlenen talepleri karşılamak için kamu yönetimi yeniden yapılanıyor. İletişim teknolojileri, yeni fırsatlar yaratarak, kurumların stratejik olarak yapılanmasına önemli katkılar sağlıyor.

Sayın Cumhurbaşkanım; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı merkezi hükümet teşkilatı içerisinde kentleşme ve yapılaşma konuları çerçevesinde üstlenmiş olduğu görevlerle artık 21. Yüzyıl başlangıcında çok daha farklı olma bilincindedir.

Kentleşme, bakanlığımızın tüm faaliyet alanlarının temel misyonunu belirleyen bir olgudur. Sosyoekonomik değişimin fiziki mekânda yarattığı farklılaşma ve teknolojik yenilikler Bakanlığımız için önemli anlayış ve mesai değişimini de gerekli kılmaktadır.

1848 yılında ilk kurulduğunda Bakanlığımızın adı Nafıa Nezareti idi. Nafıa kelime olarak umuru nafıa ifadesinin kısaltılmasından, Osmanlıca anlamıyla yararlı işler, faydalı işler demektir. Nafıa Nezareti de toplumun ve kent hayatının ihtiyacı olan yararlı inşaat işleri kapsamında altyapı

işlerinin de kamu binalarının gerçekleşmesi için kurulun nezaretlerden, yani Bakanlıklardan biriydi. Ankara'da Büyük Millet Meclisinin açıldığı 1920 yılında Nafıa Vekaleti oldu. Daha sonraları 1930 yılları sonrası dünyada kamu inşaatları ifadesi kullanılmaya başlandı. Biz de yeniliğe uyum sağladık, Cumhuriyet dönemi itibariyle Bayındırlık Bakanlığı ve daha sonra da Bayındırlık ve İskân Bakanlığı olduk.

Yüce önder Atatürk, yaşamak için ve ekonomik gelişmemizi temin için bayındırlık işlerine dört elle sarılmak mecburiyetinde olmamız gereğini ifade ederek, çok önemli bir misyon belirlemişti. Şimdi biz de üçüncü milemyum içinde bu vizyonu kentleşme olgusu ile besleyerek, kentleşme işlerine dört elle sarılmak mecburiyetinde olduğumuzu dile getiriyoruz.

Sayın Cumhurbaşkanım; mekânın oluşabilmesi için, karmaşık sosyal ilişkiler içinde yapılaşmış bir fiziki çevreye ihtiyaç var. İşte bu karmaşık ilişkilerin yer aldığı kent olgusu hem medeniyetlerin başlangıcı olarak ifade edilirken, hem de kent bilimi gibi bir iştigal alanını da ortaya çıkarmıştır. Kentler yerleşik hayata geçilip, tüm tarım dışı faaliyetlerin ortaya çıkmasıyla birlikte insanlık tarihinde çok önemli dönüm noktasını oluşturmaktadır. Bir kent yapı topluluğu olarak görülse de, aslında yapıların ve yapılar arası boşlukların oluşturulduğu mekânlarla beraber, sosyal ve ekonomik ilişkilerin yer aldığı fonksiyonel bir sistem bütünüdür. Bu sistem bütünü içinde çok farklı platformlarda yer alabilecek kentleşme konuları. Bir taraftan kentleşme gibi bir süreci anlatırken, diğer taraftan kentleşme sorunlarını da akla getirmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; kentleşme sorunlarımız çok farklı platformlarda dile getirilmekte ve çözümler aranmaktadır. Bugünkü şûra çalışmalarımızda da bu sorunlar muhakkak ki yer alacaktır. Yöneticiler ve ilgililer kentsel sorunlara eğilirken, kentlerin planlanmasında ve kentsel projelerde başlıca üç kritere önem verirler. Bu kriterler sırasıyla birincisi sağlık, ikincisi güvenlik, üçüncüsü düzen olmak üzere yerleşimlerin gelecekteki yaşam kalitesinin belirlenmesine esas teşkil edecek performans faktörleridir. Söz konusu performans faktörlerine destek sağlayacak idari ve teknik araçlardan yararlanmak ve yeni araçlar için girişimlerde bulunmak gerekmektedir. Kentleşmeyle ilgili konular, araştırma, teknoloji, üretim, planlama, organizasyon, koordinasyon ve denetimdir. Bu bütünlük içinde kurumlaşmayı zorunlu

kılan boyutlara ulaşmıştır. Verilen her hizmette kalite ve verimlilik kentsel hayatın en belirleyici unsurları haline gelmiştir. Diğer yandan doğal afetlerin tehdidi altında olan ülkemizde güvenlik faktörü de stratejik bir amaç haline gelmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; yaşanabilir çevreler oluşturmanın temel dayanağı kentli sorumluluğudur. Herkesin yöneticisinden vatandaşına kadar, her kentlinin kent yaşamına ilişkin sorumluluk bilinci taşıması da tabii ki kaçınılmazdır. Her tüzel ve gerçek kişinin kent yaşamına olumlu katkılar sağlayacak davranış sorumluluğunu bilmesi de önem taşımaktadır. Biz plancılar toplumla diyalog içinde olmamız gerekmektedir. Kentlerin ekonomik ve kültürel kalkınmada çok önemli fırsatlar taşıdığını bilerek, mesleki sorumluluklarımızı da unutmamalıyız.

Kentleşme Şûrasının en önemli ve birinci katkısı, toplum bilincini oluşturmaya dönük önerileriniz olacaktır. Biz bu önerileri bekliyoruz. Sorumluluğumuzun kayda değer bir örneğini vereceğimiz bu birlikteliğimizde muhakkak farklı fikirler ve öneriler de olacaktır. Zaten bu farklıyı bildiğimiz için şûra öncesi komisyonlar teşekkül edildi ve görüşlerin oluşması sağlandı.

Toplumlar ve mekânlar ne kadar çok farklılık ve çeşitlilik gösterse de, bir arada yerleşik olarak yaşayabilme kent kültürüyle mümkün olabilmiştir. Kentleşme sorunlarıyla ilgili çözümler sadece fiziki planlama ile değil, sosyal ve ekonomik önlemlerin de düşünüldüğü bir beraberlik içinde ele alınmalıdır. Bu beraberliği tüm paydaşların yer aldığı koordinatif bir düzen içinde sağlamalıyız.

Kentleşme, yapılaşma ve planlama konuları her ne kadar ilgili kamu kurumlarımız tarafından yürütülüyorsa da, çok önemli koordinasyon eksikliği bulunmaktadır. Başlıca konularımız kent yönetimi, kent planlaması, kentsel dönüşüm, kentsel tasarım, konut ve arsa politikaları, afetler, kentsel miras ve koruma, mekân kalitesi, kentlilik bilinci, yapının tasarımı, yapı kalitesi, yapı güvenliği gibi ifade ettiğimiz konular temel olarak yaşam biçimimizi meydana getiren faktörlerdir. Bu faktörlerin tümünü koordine edebilecek bir meslek dalı mevcut olmadığından, koordinasyon hususu için yeni bir yapılanma gerekmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; sorunlarımıza çözüm arama tecrübesi içinde ülkemizde önemli bir planlama kültürü birikimi de sağladık. Planlamanın kalitesini ölçebilecek bir birikime de sahibiz. Aynı konuları parçalı bir şekilde tekrar eden gündemler değil, yenilikçi ve bütünlüğü yakalayan sürdürülebilir bir model oluşturma hususu galiba bu bilgi birikimimizden sonra bizim asıl hünerimiz olacaktır. İlk önce bizim fiziki planlamadan sorumlu merkezi yönetim kurumları olarak fikir birliğine ihtiyacımız var. Örneğin, önemli bir sorun olan üst ölçek planlama çeşitliliğinin ortaya çıkardığı karmaşanın çözümü için kamu kurumları olarak işbirliği programını yapmamız gerekmektedir. Programlara yerel yönetimler de tabii ki davet edilmelidir.

Bu programlar kapsamında yetki karmaşasının ve planlamada çok başlılığın önlenmesi, planlamada parçacı yaklaşımların giderilmesi, planlama hiyerarşisinin sağlanması, uygulama araçlarının çeşitlendirilmesi, kentsel ve kırsal dönüşüm projelerinin tanımlanması çok önemli faydalar sağlayacaktır.

Sayın Cumhurbaşkanım; ülkemizin tüm gelişmeleri dünya ölçeğinde izlenebilen bir yapıya kavuşturulmasında önem arz etmektedir. Aynı şekilde Avrupa Birliğiyle olan ilişkimizdeki gibi, dünya gündemini de yakından takip etmemiz gerekmektedir. Gerek Birleşmiş Milletler, gerekse Avrupa Birliği kentleşme politikalarında ön plana çıkan ana fikir sürdürülebilirlik olmaktadır. Sürdürülebilir olma, geleceğe hazırlanmanın önkoşulu haline gelmiştir. Bu kapsam içinde Birleşmiş Milletlerin insan yerleşimleriyle ilgili düzenlendiği gündemler içinde enerji konusu en öncelikli çalışma alanıdır. Kentlerimizin de bu gündem dahilinde geleceğe hazırlanması artık bir zorunluluktur.

Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; burada bir hususu daha arz etmekte fayda görüyorum. Kentleşme Şûrası münasebetiyle farklı meslekleri ve farklı grupları bir araya getirebilme bilinciyle Şûra Genel Kurulu için yapılan hazırlıklarda geniş kapsamlı çalışmalar yapıldı. Komisyonlar raporlarını hazırladılar ve önerilerini belirlediler. Şimdi görevimiz, bu hazırlıkları ve önerileri tartışmak. Genel kurulda görüşülüp, şûra kararı haline getirilerek, konuların şûra sonuç bildirgesinde yer almasını temin etmektir. Bu arada kararlarımızın uygulamaya geçilebilmesini temin eden araçları da konuşmamız gerekmektedir. Şûra kararlarının uygulanabilir olması, tabii ki önem arz etmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım; sözlerime burada son verirken, Kentleşme Şûrasının ülkemiz için çok yararlı sonuçlar doğuracağına olan inancım ile teşrifleri ile bizleri onurlandıran başta zatıaliniz olmak üzere, tüm katılımcılara ve değerli meslektaşlarıma şükranlarımı arz eder, en derin saygılarımı sunarım.

◆

(TUNÇ TUNCEL)

- Müsteşarımız Sayın Sabri Özkan Erbakan'a konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.
- Sayın Cumhurbaşkanım, değerli katılımcılar; meclis günlerinde Bayındırlık İmar Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Başkanlığını başarıyla yürüten ve yeni görevinde de kendisinden çok şey beklenen ve geçmişteki başarıları geleceğin göstergesi olan Bayındırlık ve İskân Bakanımız Sayın Mustafa DEMİR; arz ederim.

◆

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI MUSTAFA DEMİR

Sayın Cumhurbaşkanım; ülkemiz için önemli olan Kentleşme Şûrasına teşriflerinizden dolayı saygılarımı arz ederim. Başta zatıaliniz olmak üzere, tüm katılımcılara hoş geldiniz diyorum.

Sayın Cumhurbaşkanım; ülke genelinde ve bölgesel düzeyde yerleşmeye, şehirleşmeye ve yapı sektörüne ilişkin hizmet ve faaliyetler ile Milli Afet Yönetim Sistemi konusunda önemli sorumluluklar taşıyan Bakanlığımız, Yapı işleri, Afet işleri ve İmar Planlama hizmetleri olmak üzere başlıca üç temel faaliyet alanını sürdürmektedir.

Tarihi sorumluluk bilinciyle planlı, sağlıklı yerleşmeleri ve güvenli yapılaşmayı insanca yaşamanın, uygar bir toplum olmanın temel şartı olarak kabul edip, yüksek kurumsal kapasitesiyle çağdaş yerleşme, kentleşme ile güvenli yapılaşmaya yönelik üst politika ve stratejileri belirleyen, uygulamalara yön veren, otorite bir kurum olmayı kendisine vizyon olarak belirlemiştir.

Ayrıca Bakanlığımız bu çerçevede ülke genelinde sürdürülebilir yerleşme, kentleşme, sağlıklı ve güvenli yapılaşmayı sağlamayı, afet zararlarını azaltmayı ve önlemeyi de misyon edinmiştir.

Bakanlığımız, ülkemizin her köşesinde büyük bir özveriyle çalışmalarını sürdürmektedir. Bugün yurdumuzda yapılan her yatırımın, inşa edilen her binanın, yolun, sokağın, parkın veya altyapı tesislerinin arkasında ya planını ve projesini onaylayan, ya doğrudan inşa eden, ya mali veya teknik destek sağlayan ya da standardını koyan veya usul ve esaslarını belirleyen kurum olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yer almaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanım; hükümetimiz 58, 59 ve 60 ıncı dönemlerinde ekonomik istikrarı sağlamış, rekabetçi bir piyasa yapısı oluşturmuş, sürdürülebilir bir kalkınma ortamını yakalamış ve bunun nimetlerini adil bir şekilde dağıtan, yoksulluk ve yolsuzluğun giderildiği, özgür ve müreffeh insanların barış içinde yaşadığı, çağdaş dünya ile entegre olmuş, farklılıkların zenginlik olarak algılandığı ve bu anlayışıyla yeni bir dünyanın inşasına katkıda bulunan, böyle bir dünya içinde itibarlı, demokratik, doğu ve batının bir arada hayat bulduğu bir Türkiye vizyonunu

hayata geçirmeyi hedeflemiş, bu kapsamda hükümet programımızın başlangıç noktası olan acil eylem planı çerçevesinde karayolları altyapısının iyileştirilmesine yönelik 15 bin kilometre bölünmüş yol yapım çalışması, ulaştırma ana planı, önemli ulaştırma projeleri için yeni finansman modelleri, gecekondulaşmanın önlenmesi, konut seferberliği, yeni turizm kentlerinin oluşturulması amacıyla çalışmalar yürütmüş ve ülkemizde bu alanda en önemli dönüşümleri gerçekleştirmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanım; hükümetimizce planlı kentleşmenin sağlanması, kentlerde gecekondulaşmanın önlenmesi ve mevcut gecekondularının kaldırılarak, modern bir kent görünümünün oluşturulması için yerel yönetimler reformu da gerçekleştirilmiştir.
Sayın Cumhurbaşkanım; bugüne kadar ülkemizde yürütülen kentleşme politikaları ve uygulamalarının planlı ve dengeli büyüyen, yüksek yaşam kalitesi sunabilen, ülkenin değişim ve dönüşümünü yakalayabilen ve bu dönüşüme katkı sağlayabilen bütünleşik bir kentsel gelişme stratejisi çerçevesinde ortaya konulamadığı açıkça belirtilebilir.

Ulusal düzeyde birçok sektörel strateji geliştirilmiş olmasına rağmen, kentsel gelişme stratejisine ilişkin eksiklikler gözlemlenmektedir. Ülkemizde sürdürülebilir kentleşme ve mekânsal planlama politikası hazırlama ve kurumsallaştırma çalışmaları hız kazanmak zorundadır. Bu amaçla Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Projesi (KENTGES)kapsamında çalışmalarına 12 Kasım 2008 tarihinde Kızılcahamam'da gerçekleştirilen komisyon toplantılarıyla başlanılan Kentleşme Şûrası ve bugün açılışını yapmakta olduğumuz genel kurul çalışmalarıyla, Türkiye'nin ulusal kentleşme gündemi bütün ayrıntıları ve gerçekliğiyle ortaya konulmuş bulunmaktadır.

Şûra komisyonları sürecinde bilim adamları, kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, yerel yönetimlerimizin yöneticileri ve çalışanları, sivil toplum, iş dünyası ve meslek örgütlerinin mensupları ile konunun özel sektördeki kişi, kuruluş ve uzmanları yoğun bir emek sarf ederek, Ulusal Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Programına yansıtılacak görüş ve önerileri oluşturulmuştur.

Komisyonlarca titizlikle hazırlanan raporlar Şûra Genel Kurulunda görüşüldükten sonra, Şûra kararları haline getirilecektir. Ayrıca Şûra

kararları Sürdürülebilir Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Projesinin esaslarını oluşturacaktır. Yapılan bu çalışmalarla özellikle kentlerimizde yaşam kalitesi, afetlere duyarlı yerleşme ve şehirleşme, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kaçak yapılaşma, kentsel yenileme, dönüşüm, teknik ve sosyal altyapı ve sürdürülebilir kentsel gelişme konularında önemli stratejiler belirlenmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanım; genel kurul çalışmalarında ülkemiz için yol gösterici kararların alınacağına inanıyorum. Buraya kadar gelerek bizleri onurlandıran başta zatıalileriniz olmak üzere, Bakanlık olarak 1 yılı aşan bir zaman zarfında yürüttüğümüz Kentleşme Şûrası hazırlık çalışmaları ile yaklaşık 6 ay süren komisyon çalışmaları süresince değerli fikirlerini bizlerle paylaşan saygıdeğer Komisyon ve Şûra Üyelerine, bu sürece katkı sağlayan İcra Kurulu Üyelerine, çalışmalarımızı sürekli kamuoyuna aktaran ve aktarmaya devam edecek olan basınımızın değerli mensuplarına, bugün bizleri yalnız bırakmayan siz saygıdeğer konuklarımıza, bakanlığımızın her seviyedeki yöneticilerine, Şûra Sekreterliğimizin çalışanlarına, emeği geçen Bakanlığımızın tüm personeline bu özverili katkıları ve destekleri için teşekkürlerimi sunuyor, Şûranın ülkemiz için hayırlı olması dileklerimle tüm arkadaşlara başarılar diliyor, sizleri tekrar saygıyla selamlıyorum.

◆

(TUNÇ TUNCEL)

- Değerli konuklar; yaşamı süresince halkımızla hep iç içe olan, insanımızı benliğinden üstün tutan, dolayısıyla bizlerin yaşamında en önemli unsurlardan biri olan kentleşme konusuna da gereken önemi her zaman verdiğini şûramızı şereflendirmeleriyle çok açık bir şekilde gösteren Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül; arz ederim.

◆

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL

Değerli misafirler, değerli konuklar; Bayındırlık ve İskân Bakanlığımızca düzenlenen bu Kentleşme Şûrası toplantısına katılmaktan ve sizlerle beraber olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum. Ama hemen sözlerime başlamadan önce Sayın Bakana başarılar diliyorum. Emeği geçen herkese de teşekkür ediyorum.

Bugün doğrusu bu toplantıya katılmayı özellikle istedim. Şunun için istedim ki, kentleşme, kentler, şehirler, aslında büyük bir vizyon istiyor ve çok önemli bir mesele. Bu konuyla ilgili düşüncelerimi, fikirlerimi sizlerle paylaşmak istedim ve inanıyorum ki, bu toplantıda tartışılacak konular Türkiye'nin şehirlerinin daha güzelleşmesine, daha iyi bir şekilde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Değerli katılımcılar; uzun zaman sürecinde kolektif emek ve katılımın ürünü olarak meydana gelen şehirler, kasaba ve köylere göre daha fazla nüfusun yaşadığı kalabalık yerleşim birimleridir. Sayısız faaliyetin yürütüldüğü ve sınırsız ihtiyaçların karşılandığı şehirlerde ekonomik faaliyetler ağırlıklı olarak ticaret, sanayi ve hizmet sektörlerinden oluşmaktadır; bu hepimizin malumudur.

İnsanları yönetme ve toplumsal düzeni sağlama düşüncesi şehirde doğmuştur. Şehirlerde kamu otoritesi daha güçlüdür. Bu otoritenin hukuka dayalı düzenlemeleri ile eğitim seviyesi yükselir, insanların bilgi ve becerisi gelişir, mal ve hizmetler çoğalır ve daha kaliteli hale gelirler. Bu nedenle tarihin en köklü ve uzun ömürlü kültür ve medeniyetleri daima şehirlerde doğmuştur. Tüm medeniyetlerde şehirleşme, ticaret, imalat ve eğitimi örgütleyen yönetimlerin öncülüğünde kurulmuştur.

Kıymetli misafirler; şehirler sürekli olarak değişen canlı mekânlardır. Toplumsal hayat ve ihtiyaçlar değiştikçe, şehirlerin fiziki yapısı da değişir. Şehirleri zaman aşındırır, istilacılar yakar, yıkar, harabeye çevirir. Tüm tahribata karşı direnen, kendini onaran ve değişme ihtiyacını karşılayacak biçimde yenilen şehirler de ayakta durmayı becerirler.

Şehirler her dönemde değişmiştir. Ancak en köklü değişim sanayileşmeyle meydana gelmiştir. Gelişmiş batı ülkelerinde tarımsal üretimde makinenin kullanılmaya başlamasıyla boşta kalan topraksız

köylüler geçinecekleri bir iş bulma umuduyla kitleler halinde sanayi kentlerine göç etmişlerdir. Artan üretim kapasitesinin ve kırsal alandan gelen nüfusun baskısıyla demiryolları yapılmış, limanlar genişletilmiş ve şehirlerin bütün altyapısı yavaş yavaş hep oluşturulmuştur ve bu şehirlerin etrafında da tabii sanayiler yerleşmeye başlamıştır.

Hızlı göçün baskısı altına giren erken dönem sanayi şehirlerinde kentsel ihtiyaçların karşılanmasında büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Ancak sanayileşme hızı artan nüfusa iş temin edecek seviyeye gelince, sorunların çözümü de kolaylaşmıştır.

Bunları şunun için söylüyorum: Dünyanın her tarafında olan şeyler nihayetinde bizim ülkemizde de olmaya başlamıştır, ama biraz geç başlamıştır. Ama ülkemizde ise, hızlı göçün baskısı altında şehirlerimizde artan nüfus için gerekli yatırımları yapmaya yeterli kaynak maalesef vaktinde bulunamamıştır. Şehirlerde sanayileşme ve ekonomik büyüme hızı nüfus artış hızından düşük olduğundan, şehre yeni gelenlerin çoğu geçici işlerde veya seyyar satıcılık gibi, etrafta gördüğümüz, kendilerine meşgaleler çıkartarak, şehirlerde kendilerine yer bulmaya çalışmıştır birçok insan.

Sanayileşme ve ekonomik büyüme hızını aşan şehirleşmenin doğurduğu işsizlik, konut ve altyapı yetersizliği, ülkemizde gecekondulaşma ve çarpık şehirleşmenin temel kaynağını da oluşturmuştur. Şehre gelen nüfusu besleyecek iş, barınacak konut sağlanamayınca, ya eski şehir dokuları yıkılıp, yok edilmiş ya da tamamen sağlıksız ve kalitesiz yapılardan oluşan gecekondular oluşmuştur. Bir de arsa üretmekteki yetersizliğimiz dikkate alındığında, gelen insanlar ya devletin arazilerini veyahut da vakıf arazilerini işgal edip oturmaktan başka bir alternatif de bulamamışlardır.

Dolayısıyla şehrin çevresindeki kamu mülkleri yağmalanmış, taşkın dereler, dağlar, tepeler, vadiler imarsız ve altyapısız konutlarla dolmuştur. Bu karmaşa şehirlerin fiziki dokularıyla beraber sosyal ve kültürel yapılarını da değiştirmiştir. Yüzyılların birikimini yansıtan klasik şehir kültürü bozulmuş, fakat sanayi toplumunun gereği olan yeni bir şehir kültürü de maalesef oluşturulamamıştır.

Geleneksel şehirlerin uzun tarihi geçmişlerinden süzülüp gelen,

zengin bir kültür varlıkları, bir kültürlerinin varlığı bir gerçektir. Şehrin meydanları, anıtları, şehrin sivil ve resmi yapılarıyla halkın beslenme, eğlenme usulleri bu kültürün izlerini taşır. Şüphesiz ki şehir, her şeyden önce fizik kanunlarına uygun olarak yapılan cadde, meydan, park, bahçe, konut, mabet , okul, fabrika gibi maddi yapılardan meydana gelmektedir. Ancak tüm maddi yapılar insan emeğinin ürünüdür ve insana hizmet eder.

Şehrin hayatında sosyokültürel faktörler fizik kanunları kadar önemlidir. Öz kimliği ve her şehrin kendi öz kimliğini yansıtan bir yerel kültür de vardır. Mardin'den Urfa'ya, Muğla'dan Kayseri'ye kadar, her şehrin kendi öz bir kimliği, bir kültür de bu şekilde oluşmuştur.

Değerli misafirler; bu kültürden ve çevreden kopuk, onu hesaba katmadan meydana getirilen maddi yapılar şehrin kimliğine de katkı sağlamamaktadır. Şehirlerin, kentlerin farklı dönemlerde yapılan değişik üslup ve karakterlerini yansıtan, fiziki yapısının zaman içinde genel kanaate dönüşen bir algılama biçimi ve kimliği vardır. Şehirlerin kimliği kısa dönemde ve kolayca oluşmadığı gibi, ayrıntıya yönelik düzenlemeler de kolay kolay değişmez. Şehirlerde her şey çevresiyle ve kendisinin doğuran olaylar zinciriyle de tabii ilintili olarak gelişmektedir. Bu nedenle kent kimliğinin oluşmasında tarihi yapıların ve bu yapıların geçmişten günümüze taşıdığı hatıraların önemi çok büyüktür. Aynı şekilde bulvarların, kalelerin… Unutmayın ki, bir bulvar oluşurken, en az 50-100 sene geçmektedir. Şehrin oluşumu, destanı, bütün tarihi bu bulvarlar etrafından, kaleler etrafında hep oluşmaktadır.

Dolayısıyla bütün bunlar bir kez bozulunca, onun yerine de iyisini ikame edemezseniz, o zaman ortaya çok gerçekten rahatsız edici bir unsur çıkmaktadır. Uzun geçmişi olan şehirlerin en önemli kültürel zenginliği, tarihi yapılarıdır. Benzer malzemeler kullanılarak benzer mekânların oluşturulduğu modern şehirlerde tarihi yapılar en önemli kimlik ve imaj unsurudur. Bu nedenle şehirdeki eski eserlerin korunması, yeni yapıların da bunlara uyumlu karakter ve ölçekte olması çok önemli bir şarttır. Modern şehirlerde bu yapılar arka plana itilirse, geride trafik karmaşası, kalabalık insan görüntüsü, çevre kirliliği, tabiatla insanın arasını açan ruh sağlığını bozucu beton ve demir yığınlarından başka bir şey kalmamaktadır.

Tarihi yapıları aslına sadık kalarak korumanın çok pahalı ve zor bir iş olduğu bilinen bir gerçektir. Ancak eski yapılar hem mümkün olduğunca asliyetini korur, hem de güncel bir hizmetin yürütülmesinde kullanılırsa, maliyet düşebilir. Unutmayalım ki, binalar da nefes alıp vermektedir. Bunu en iyi sizler bilmektesiniz, çünkü burada gördüğüm kişiler hep bu işlerin uzmanları, değerli mühendisler, mimarlar, bu konularla ilgilenen değerli kültür adamları hep burada var. Binalar da insanlar gibi yaşamakta, nefes aldıkça onlar da ayakta daha sağlam durabilmektedir. Dolayısıyla eski binaları bir şekilde kullanıma açtığımızda, onların bir taraftan ömrünü uzatmaktayız, bir taraftan onlardan faydalanmakta ve şehrin o zenginliğini, tarihini, kültürünü de en iyi şekilde yansıtabilmekteyiz.

Tarihi yapılarımızın korunmasında sıkıntılarımız olduğu kuşkusuzdur, ancak Türk şehirciliğinin esas sorunu ki, değerli katılımcılar esas bunları söylemek için doğrusu aranızdayım. Çünkü esas sorun, son 50-60 yıl içerisinde ortaya çıktığı kanaatindeyim. Tarihi yapılardan çok, yeni kurulan yerleşimlerdeki çarpık yapılaşmalardır. Anadolu'nun 4 bin yıllık zengin yapı kültüründen, modern inşaat bilgi ve teknolojisinden nasibini almayan bu çirkin yapılar, şehirlerimizde temizleme maliyetleri yüksek olan çevre ve görüntü kirliliği oluşturmaktadır.

Büyük şehirlerimize baktığınızda, İstanbul'a bakın, Ankara'ya bakın, İzmir'e bakın, bunların hepsi son 20-30-40 yılın ürünleridir. Beğenmediğimiz yapılaşmalar, beğenmediğimiz yerleşim yerleri. Bu yapılaşmalar hepsi yenidir ve bu şehirlerimizde, hepsinde çok güzel tarih vardır, hepsinde çok güzel mimari vardır, çok güzel taş binalar vardır. Sanki bunlardan bihabermiş gibi, sanki bunların önünden hiç geçmemiş gibi, sanki bunları hiç görmemiş gibi veyahut da modern bilginin, teknolojinin ürünlerinden hiç nasibimizi almamış gibi, maalesef çok çirkin bir yapılaşma ortaya çıkmıştır.

Şimdi bunları temizlemenin getirdiği maliyeti düşündüğümüzde, doğrusu nasıl büyük bir israf kaybının olduğu da ortaya çıkmaktadır. Onun için bir şey yapılırken muhakkak iyi yapılması gerekir. Bir şey yapılırken, gerçekten kalıcı örnek olması gerekebilir. Şimdi tarihi eserler dediğimizde, bakıyorum bunların büyük bir kısmı aslında kamu eserleri, yani köprüler, hastaneler, medreseler, saraylar, kütüphaneler, okullar, bunlar hep kamu, kamu binaları. Bir de bugün yaptığımız kamu binalarına bakın, son 30-40 sene içerisinde yaptığımız kamu binalarına bakın. Sağlamlığını bir

yana bıraktık, şekil olarak, görüntü olarak, kullanım olarak, doğayla, insanla barışıklık açısından baktığımızda, doğrusu çok övünebileceğimiz bir manzaranın olmadığı da ortaya çıkmaktadır. Çoğu şehirlerimizde malzemeler israf edilerek, planlı arsalar üzerinde bile mimari niteliklerden yoksun, çirkin ve kalitesiz binalar yapılmaktadır. Birbirinin içine bakan, havasını, güneşini, rüzgarını ve görüntüsünü kesen, yaşlıları, kadınları, engellileri, çocukları düşünmeyen evlerden oluşan semtler büyük şehirlerimizin uzun dönemde oluşan imajını da maalesef bozmaktadır.

Şimdi nüfusumuzun yüzde 8'i engelli, bu bir gerçek. Yollarımıza baktığımızda, kaldırımlarımıza baktığımızda, kamu binalarımızın imkânlarına baktığımızda, bu konularda ne kadar ihmalkar davrandığımız da yine maalesef ortaya çıkmaktadır. Birçok binalar, biraz önce söylediğim gibi, imarlı alanlarda yapılmaktadır, artık imarsız alanlarda vakıf, kamu alanlarında, arazilerinde bir gecede yapılanlardan vazgeçtik, imarlı alanlarda yapılanlardan bahsediyorum. Hatta çok büyük caddelerin, büyük bulvarların üzerinde yapılan binalardan bahsediyorum. O bakımdan bugün doğrusu buraya gelip, siz değerli uzmanların ve siz değerli bu işten sorumlu mühendislerimizin, mimarlarımızın, bütün kültür adamlarımızın, üniversite hocalarının ve tabii ki yönetici durumunda olan Bakanlık mensuplarının hepsinin dikkatini çekmek istedim.

Ülkemizdeki çarpık kentleşmenin ve kalitesiz yapılaşmanın neden olduğu tüm sorunları sıralayarak, toplantının başında da, tabii herkesin canını da sıkmak istemiyorum, ama bunları da sizlerle konuşmayı doğrusu bir görev gördüm ve önemli bir fırsat olarak da bu toplantıyı değerlendirdiğim için bunları söylüyorum. Ancak konunun önemi bakımından birkaç noktaya daha da temas etmek istiyorum.

Yeni kurulan semtlerdeki villalar ve sahillerdeki ikincil konutlar, yalancı kubbeleri, fonksiyonsuz kemerleriyle, başka dünyadan gelen sanki gökcisimleri gibi yabancı durmaktadır. Bodrum'a, Marmaris'e, Ege kıyılarına bakarsanız, bunların çok örneğini hepimiz göreceğiz. Eski sayfiye ve bağ evlerimiz ne kadar sıcak ve insana ne kadar yakınsa, bağı, bahçeyi, çiçeği, ağacı ve çimeni gölgesinde bırakan bu beton yığınları bir o kadar insandan uzak ve çevreye yabancı durmaktadır.

Büyük şehirlerin önemli özelliklerinden biri de, özel olarak düzenlenen meydanlardır. Meydanlar üzerinde yapılaşma bulunmayan

rastgele boşluklar da değildir malumunuz olduğu üzere. Şehirlerin merkezi bölgelerinde bulunan meydanlar, müşterek buluşma, toplanma yerleridir. Genellikle şehrin kimliğini oluşturan temel yapılarla çevrili olan meydanlardaki topluma açık mekânlarda hemşeriler ve dışarıdan gelenler buluşur, görüşür, şehrin özgür havasını hep birlikte yaşarlar. Ne var ki, bugün şehirlerimizde meydanlar insandan tamamen arınmış durumdadır. Başkent Ankara'dan İstanbul'a kadar bakarsanız, Kızılay'dan Ulus'a, Taksim'den Beşiktaş, aklınıza gelen bütün meydanları şöyle gözden geçirirseniz, sadece trafik karmaşasından ve gürültüden başka maalesef bir şey kalmamıştır.

Değerli konuklar, değerli misafirler; şehirlerdeki yoğun nüfus ve ağır trafik her türlü dolaşımı tıkamakta, yollar, parklar, kaldırımlar, caddeler otopark olarak kullanılmaktadır. Şehir mekânlarının kullanımındaki bu hoyratlık ve saygı eksikliği ki, altını da çizerek söylüyorum, gerçekten bu aslında bir saygısızlık olmuş oluyor ve arabasını park eden, istediği yere park ettiğinde yolun kenarına, o da onun için sanki gayet normalmiş gibi oluyor. Kalabalık şehir merkezlerini güvensiz ve korkulu mekânlar haline getirmektedir. Sosyal kontrolün zayıfladığı büyük şehirlerin geniş ve güzel kaldırımlarında emin adımlarla yürümek ve gün geçtikte artık zorlanmaktadır. Fizik altyapı eksikliği tamamlama mücadelesi veren şehir yöneticilerimiz, daha düzenli ve kaliteli şehirler kuramazlarsa, ortaya çıkan sosyal altyapı eksikliğinin tamamlanması tabii ki daha yüksek maliyetler alacaktır.

Şehirlerimizde insan ile tabiat ve kültür arasında kopma noktasına gelen bu bağı yeniden kuracak sorumlular sadece kent yöneticileri, şehir plancıları ve mimarlar da değildir. Şehirlerin geleceği hemşerilerinin kendi tarihsel ve toplumsal dinamikleriyle üretecekleri şehir kültürüne de bağlıdır. Yöneticilerin gözden kaçırdığı, hatta gizlediği gerçeği bile ancak şehrin gerçek sahibi olan hemşeriler görebilirler ve şehirlerine sahip çıkabilirler. Yöneticiler, şehir plancıları ve mimarlar da hemşerilerinin bu yöndeki duygu ve düşüncelerini dikkate alarak, şehir sorunlarına yaklaşırlarsa, şehirle insan arasında kopan duygusal bağ da yeniden kurulabilir.

Değerli konuklar; konuşmamı bitirmeden önce bir kez daha hepinize şunu doğrusu hatırlatmak istiyorum: Mademki uzmanlar hep bir araya geldiniz, mademki günlerce çalışıldı, mademki yüzlerce, binlerce tebliğler sunuldu ve bütün bunlar değerlendirildi. O zaman bunların

neticelerini hep beraber artık alma zamanı gelmiştir. Bununla ilgili yasal düzenlemeler gerekiyorsa, bunlar süratli bir şekilde meclislerden geçmesi gerekir. Eğer bunlarla ilgili önemli kararlar alınacaksa, bunların alınması gerekir. Artık Türkiye ekonomik olarak da büyük, gücü olan, yeteri kadar uzmanları olan, yeteri kadar vizyona ve tecrübeye sahip değerli uzmanları olan bir ülkedir. Onun için bundan sonra bu olumsuzlara el koymak gerekir. Burada alacağınız kararlarla, bunları uygulamaya getireceğinizden eminim. Çünkü olumsuzluklar sürekli devam ederse, bunlar bir birikim oluşturmakta ve bunları temizlemek de bir noktada imkânsız hale gelmektedir. Onun için hep beraber kentlerimize yeni bir şekil verirken, hoşumuza gitmeyen demin bahsettiğim çarpıklıkları temizlerken, yeni oluşan kentleri veyahut da şehirlerimiz büyürken, gelişirken, onların artık doğru istikamette gelişmesini, ileride temizleyeceğimiz yeni maliyetler yüklememek de hepimizin görevidir.

Şunu da söylemek isterim ki; bir arada insanca yaşayabilmek için şehirden, kentten başka da alternatif yoktur. Bazen köylere çekilmek, dağlara çekilmek, deniz kıyılarına çekilmek istenebilir; ama bunlar geçicidir. Şehirde yaşamaktan başka bir çaremiz de yoktur. Onun için şehirlere hep beraber sahip çıkmamız gerekir. Kentlerimize sahip çıkabilmek için de, onun havasını, suyunu, yolunu, kaldırımını, binasını, tarihini hep beraber kendimiz de sahiplenmemiz gerekir ve onun en iyi şekilde büyümesi ve gelişmesine de yön vermemiz gerekir.

Bu şûranın böyle bir bilinci oluşturacağına, böyle bir şuurlanmayı oluşturacağına eminim. Onun için emeği geçen herkesi tebrik ediyorum. Bu toplantıları organize eden Bakanlığı yine tebrik ediyorum ve hepinize de başarılar diliyorum.

Sağ olun.

◆

(TUNÇ TUNCEL)

- Bugünün anısını ölümsüzleştirmek için anı fotoğrafı alacağız.
- Toplantımızın öğleden önceki bölümü sona erdi. Sayın Cumhurbaşkanımız aramızdan ayrılıyorlar. Kendisine katılımlarından dolayı teşekkür ediyoruz, sağ olsunlar, var olsun efendim.
- Öğleden sonra tekrar birlikte olmak dileğiyle ki, Şûra Genel Kurulu oturumlarıyla birlikte olacağız. Şimdilik hoşça kalın.

◆

BAŞKANLIK DİVANININ TEŞKİLİ

RUHİ CEYLAN

Kentleşme şürasının değerli Genel Kurul Üyeleri ,toplantımızın bu bölümünde Şüra Genel Kurulu başlayacaktır.Şûra Genel Kurulunun doğal başkanı Bayındırlık ve İskan Bakanıdır biliyorsunuz. Ancak Sayın Bakanımız Mustafa DEMİR Bey, Bakanlar Kurulu Toplantısı nedeniyle aramızda bulunamıyorlar. Toplantı biter bitmez buraya teşrif edecekler. Sayın Bakanımız gelinceye kadar onun adına Şûrayı başlatmak üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sayın Sabri Özkan ERBAKAN beyi arz ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI (SABRİ ÖZKAN ERBAKAN)

Değerli Genel Kurul üyeleri; Bakanımız adına Kentleşme Şûrası Genel Kuruluna hoş geldiniz diyerek açıyorum.

Bu konuda, Tabii program gereğince önce Başkanlık Divanının teşkili gerekmektedir. Divan teşkili konusunda önergeler varsa ben rica edeyim.

"Divan üyelikleri için aşağıda isimleri bulunan Sabri Özkan ERBAKAN, Kayhan KAVAS, Mahmut KÜÇÜK, Dr. Hasan Hami YILDIRIM, Prof. Dr. Ali TÜREL,, Bülent ÜNCÜ, Gaye DOĞANOĞLU ve Veli BÖKE 'i öneriyoruz."

Önergenin genel kurula sunulması hususunda tensiplerinize arz ediyorum ve oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Tabi bunu bir kez daha belirtelim.Mecliste de aynı şeyi yapıyoruz.

Ben Başkanlık Divanında görev alan değerli genel kurul üyelerini davet ediyorum; buyursunlar.

Değerli üyeler, hoş geldiniz. Ben sizlere bir daha hoş geldiniz diyorum.

Kurul yerini aldı. Arkadaşlarımızın hepsine başarılar diliyorum.

Program gereğince bugün iki komisyonumuzun görüşmeleri yapılacaktır. Oturuma başlamadan önce bir hususu dikkatlerinize

sunmak istiyorum. Program gereğince oturumlar iki saatlik bir süre içinde tamamlanacaktır. Bu süreye dikkat edersek, memnun olurum. Bu sürenin yaklaşık 20 dakikası rapor sunumu olacaktır, 90 dakikası rapor üzerinde görüşmeler için, 10 dakikası da görüş ve önerileri kısaca cevaplandırmak üzere komisyon sözcüsüne ayrılmıştır.

Bu arada bir hususu daha dikkatlerinize sunmak istiyorum. Komisyon raporu üzerinde söz almak isteyen değerli üyelerimiz daha önce masalarına bırakılmış bulunan söz alma, soru sorma formunu doldurarak, görevli arkadaşlarımız aracılığıyla divana ulaştırırlarsa çok memnun oluruz.

Değerli üyelerimiz; mümkün olduğunca talepte bulunan herkese söz vereceğiz. Bu nedenle sunum bitmeden taleplerinizi görevli arkadaşlar aracılığıyla divana iletmenizi rica ediyorum.

Şimdi gündem gereğince Mekansal Planlama Sistemi ve Kurumsal Yapılanma Komisyonunun raporunun görüşülmesine geçiyorum.Komisyonumuzun değerli temsilcilerini yerlerine davet ediyorum.

MEKÂNSAL PLANLAMA VE KURUMSAL YAPILANMA KOMİSYONU OTURUMU

ŞÛRA BAŞKANI (Sabri Özkan Erbakan)

Şimdi gündem gereğince, Mekânsal Planlama ve Kurumsal Yapılanma Sistemi Komisyonu Raporunun görüşülmesine geçiyorum. Komisyon temsilcilerini yerlerine davet ediyorum.

Evet, komisyonumuz yerlerini almıştır. Ben komisyon raporunun sunumunu yapmak üzere Komisyon Başkanı Doç. Dr. Sayın Semahat Özdemir hanımefendiye söz veriyorum.

Buyurun efendim.Süreci daha önce belirtmiştim.

Doç. Dr. SEMAHAT ÖZDEMİR
(Mekânsal Planlama ve Kurumsal Yapılanma Komisyonu Başkanı)

Değerli şûra katılımcıları; öncelikle tüm komisyon arkadaşlarım adına, bizleri bir araya getiren çok verimli ve oldukça yoğun bir çalışma ortamı sunan ve bizi zenginleştiren bu şûrayı düzenleyen Bayındırlık ve İskân Bakanlığına ve bu organizasyonda emeği geçen tüm arkadaşlarımıza içtenlikle teşekkür ediyorum ve diliyorum ki, bu şûrada elde edilen sonuçlar hızla hayata geçsin.

Başlamadan şunu da itiraf etmek istiyorum: Akşam üç kere prova yaptım, 25 dakikaya indirebildim. Onun için 20 dakikada özetlemeye çalışacağım.

Bizim komisyonumuz çalışmalarının başlangıç noktasında sürdürülebilir, yaşanabilir hakçalık ilkelerini sağlayacak yaşam çevreleri yaratmaya dönük olarak, bugün yaşamakta olduğumuz sürece bir müdahale çabasıyla çalışmalarına başladı. Yani yaşanmakta olana, olmakta olana ciddi bir müdahale amacı başından beri komisyonun benimsediği bir çıkış noktasıydı. Böylesi bir müdahale çabası ise, yeni yönetim anlayışını ve yeni planlama anlayışını beraberinde getirdi.

Yeni yönetim anlayışı, temsili demokrasinin yanı sıra, katılımcı demokrasinin hayata geçirilmesini, şeffaflığı, hesap verilebilirliği, yaşamına ve yaşadığı çevreye duyarlı sorumlu yurttaşlığı, ulusal politikalarla yönlendirilen yerelin aynı zamanda kendi özgün potansiyellerini ortaya

koymasında kolaylaştırıcılığı ve atılımcı gücünün desteklenmesini içermekteydi.

Benimsediğimiz yeni planlama yaklaşımı ise, katılımcı ve çok aktörlü, bilimsel temelli müzakerelere açık, dinamik, sürekli ve yerinde. Bunun altını özellikle çizmek istiyoruz ve tabii ki disiplinler arası uzmanlıklarla gerçekleştirilen bir süreci içermekteydi.

Bu planlama yaklaşımında mekân organizasyonuna dönük düzenlemeler, sosyal, ekonomik, doğal ve kültürel boyutlarla birlikte, üzerinde uzlaşılmış, ortak bir geleceğe ulaşmanın bir bütünleyicisi olarak içselleştirilmekteydi. Yeni planlama yaklaşımında odakta yalnızca kentsel yerleşimler olmayacak, kırsal yerleşimler kır-kent bütünlüğü içinde ve kırsal kalkınmayı da hedefleyerek, bunun araçlarını ve ortaklıklarını sağlayacaktı. Yeni planlama yaklaşımı kırsal yerleşim alanlarının kendi özgün yapılarıyla gelişimini sağlayacak, tarım sektörünün ve doğal ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini hedefleyecektir.

Bu yeni yönetim anlayışı ve planlama anlayışına paralel yeni bir mekânsal planlama sistemi kurgularken dayandığımız kaynaklar şunlar oldu: Ülkemizdeki planlamaya ilişkin mevcut sorunların niteliği, dünyada planlama yazınında yer bulan yeni yaklaşımlar, yine dünyada farklı ülkelerce deneyimlenmiş olan planlama pratikleri ve kuşkusuz hiç yabana atılmayacak düzeyde olan, ülkemizde 60 yıldır yaşanmakta olan planlama deneyimi, birikimi ve sonuçları.

Komisyon çalışmaları bunu söylemekten büyük sevinç duyuyorum- tek grup halinde, çok büyük üst düzeyde katılımla gerçekleştirilmiştir. Sizlere dağıtılmış olan raporlarda komisyon üyesi arkadaşlarımızın üç tanesinin farklı görüşü oluşmuştur. Onlar raporda sunulmuştur.

Öncelikle mekânsal planlama sistemine dair sorun alanları çok sayıda ve birbiriyle çok doğrudan ilişkili. Biz uzun tartışmalar sonunda bunu 23 ana başlığa indirebildik. Hızla ben şimdi bu sorun alanlarına geçeceğim, ondan sonra bu sorunların çözümüne dair geliştirdiğimiz planlama sisteminin ana hatlarını aktarmaya çalışacağım. Bunlar tabii hiçbirimizin yabancısı olmadığımız sorun tanımlamaları.

- Ulusal Kalkınma Planlamasıyla ilişkilendirilmiş, ülkesel düzeyde bir mekânsal planlama sisteminin ve stratejilerinin olmayışı.

- Ülkemizde üzerinde uzlaşılmış bir planlama vizyonunun bulunmaması.
- Mevcut planlama sistemimizde planlama yetkisine sahip kurumlar arasında ve izlenen planlama sürecinde düşey ve yatay işlevsel bütünlüğün ve tutarlılığın olmaması.
- Mevcut planlama sistemimizde parçacı uygulamaların ve planlamada yetki kargaşasının olması.
- İdari yetki alanı ile planlama alanı arasında uyumsuzlukların varlığı.
- Planlama sürecinin disiplinler arası olma özelliğinin yeterince kurumsallaşmamış olması.
- Tüm planlama düzeylerinde katılımcı karar alma mekanizmalarının yetersizliği, bunun kurumsallaşmamış olması ve katılımda eşitsizlik.
- İmar planlaması yaklaşımının ve uygulamasının yalnızca fiziki düzenleme boyutuyla sınırlı kalması.
- Rant yaratma ve rantın dağıtımı dışında ekolojik, toplumsal, mekânsal ve çevresel açıdan yaşanabilir ve sürdürülebilir mekân üretmede yetersiz kalması.
- Planlama sistemimizde kırsal alan planlama kavramının, plan kademesinin ve normlarının bulunmayışı ve kırsal alanların kimliğini yitirmesi.
- Mevcut planlama pratiğinin tasarımla olan bağının kopmuş olması.
- Mevcut planlama sistemimizde etkin bir denetim mekanizmasının bulunmayışı.
- Yetersiz denetim nedeniyle denetim mekanizmasının büyük ölçüde yargı süreçleriyle sağlanıyor olması ve bu süreçlerin çok yavaş işlemesi ve bu sürece erişimde dezavantajlı grupların bulunması.
- Planlama etiği konusunda yerleşik değer sisteminin bulunmaması.
- Farklı plan kademelerinde ölçeğin gerektirdiği karar düzeyine uygun bir plan dilinin olmaması.
- Doğal afetler ve yerleşme risklerinin azaltılmasına dönük müdahalelerin mevcut planlama pratiğinde yeterli düzeyde olmayışı.
- Yerleşmenin gelecek vizyonundan bağımsız ve onunla ilişkisiz olarak gereksinimden çok fazla alanın kentsel gelişme alanı olarak planlanmasının çevreye olumsuz etkilerinin olması ve kentleşme maliyetinin yüksek olması ve buna bağlı olarak kentsel saçaklanmanın çevre sorunları yaratması, kentleşme maliyetlerini artırması ve kent merkezlerinin boşaltılmasına ve kentsel yaşamın olumsuz etkilenmesine neden olması.
- Plan kararlarının hayata geçirilmesine yönelik uygulama araçlarının

yetersizliği.
- Mevcut planlama pratiğindeki planlama süreçlerinde izleme ve geri besleme mekanizmalarının yetersizliği.
- Merkezi ve yerel planlama kurumlarında kapasite yetersizliğinin olması.
- Ulusal planlama ve şehircilik deneyimimizin ve birikimimizin ve tarihimizin yeterli düzeyde belgelenmemiş olması.
- Ulusal düzeyde mekâna referanslı bilgi toplama, arşivleme ve kullanıcılara sunum konusunda yetersizlikler olması.

Şimdi bu 23 ana başlıkta birbiriyle ilişkili olsa da tanımlanan sorun alanlarına ilişkin geliştirdiğimiz mekânsal planlama sistemi ve kurumsal yapı önerisi dört kademeli bir yapıya sahip. Ülke, bölge, il ve kentsel bölge aynı düzeyde ve ilçe kademelenmesinde ve bütünlüğünde bir yaklaşım geliştirdik komisyonumuzda. Şemada da görüyorsunuz, ülke, bölge, kentsel bölge ve il aynı yatay düzlemde ve her ikisine bağlı ilçeler var. En alt kademede de uygulama projeleri.

Ülke düzeyinde mekânsal stratejilerin geliştirilme aşamasına dair kısaca önerilerimizi aktaracağım.

Ülkenin gelecek vizyonuyla doğrudan ilişkili ve bu geleceğe ulaşmak için ülke düzeyinde ulaşım, enerji, sanayi, toplu konut, turizm, kültür, sağlık, doğal afet ve yerleşme riskleri, tarım, hayvancılık, doğal ve kültürel değerlerin korunmasına dönük stratejilerin oluşturulması, bunların mekânsal izlerinin belirlenmesi ve tabii en önemlisi bu stratejiler arasındaki uyumun sağlanması, kaynakların eşgüdüm içinde ve etkin bir biçimde kullanılmasını sağlamak gerekmekte.

Peki, bu stratejileri nasıl oluşturacağız? Yeni bir bakanlık önerimiz var. Aslında bu yeni bakanlık önerisinin çekirdeğini Bayındırlık ve İskân Bakanlığı oluşturacak. Bu bakanlığın adı şehircilik ve planlama bakanlığı. Bu bakanlık, ülkemizin planlama, şehircilik ve konut sorunlarıyla ilgili çalışacak ve bu bakanlığın bünyesinde ulusal mekânsal stratejik planlama kurumu ki, biz buna UMSP diyoruz kendi aramızda kısaca oluşturacak. Bu kurum bir üst kurulun sekreteryasını yapacak, teknik altyapısını oluşturacak. Üst kurul ise, ulusal mekânsal strateji planlama üst kurulu. Bu üst kurul ilgili tüm bakanlıkların ve sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak. Bu üst kurul tarafından geliştirilen

ülke mekânsal strateji planları Türkiye Büyük Millet Meclisinde 5'er yıllık ve yıllık olarak tartışılacak ve onaylanacak. Bu üst kurulun bir diğer önemli görevi, ülke genelinde bölge kademesinde yapılacak planlama çalışmalarının hangi bölge sınırları içinde gerçekleştirileceğine ve bu bölgelerin nerelerde nasıl bütünlükler içinde oluşturulacağının kararını üretmek.

Bakanlığa ve üst kurula paralel olarak öngördüğümüz yeni yapılanma kuşkusuz hukuki yeni bir düzenleme, yeni bir şehircilik ve planlama yasasının hazırlanması bu kademeli yapıyı tarif eden normları ve süreçleri belirleyen. Tabii ki bu yeni şehircilik ve planlama yasasından beklentilerimiz , ilk madde şu, bu çok önemli bizce. Planlama yetkisinin ve planlama kurumlarının bugünkü parçalı yapısına son veren, tariflediğimiz her kademede tek bir kurumu yetkili kılan, katılım süreçlerini güvence altına alan, planlamanın yerinde ve sürekli ve disiplinler arası gerçekleşmesini mümkün kılan, planlamayı sadece fiziki boyutla sınırlı bir müdahale aracı ve iki boyutlu bir plan belgesi olarak görmeyen, her plan kademesinin niteliğine göre farklı planlama süreçlerinin içeriğini ve dilini geliştiren, planlama ve tasarım arasındaki kopmuş olan bağı kuran, kademeler arasındaki uyumun sağlanmasını mümkün kılan, bunun araçlarını tanımlayan, yeni uygulama araçlarını geliştiren ve yöre yaşayanlarının yaşadıkları çevreye dair sorumluluklarının ve aidiyet duygularının gelişmesini mümkün kılan bir yasa; yeni şehircilik ve planlama yasası.

Tabii UMSP üst kurulu tarafından sınırları belirlenen bölge, alt bölge planları nasıl üretilecek? Bu bölgelerde bölge alt bölge mekânsal strateji planlama büroları oluşturulacak ve bu bürolar kurulacak yeni bakanlığa bağlı olarak gerçekleştirilecek. Bu bürolarda disiplinler arası uzmanlıklarla oluşturulan sürekli ve bölgesinde kurulacak bu bürolar veritabanları oluşturacak, katılım ortamlarını sağlayacak, katılımda kolaylaştırıcı olacak, gelece dönük stratejileri belirleyecek. Bu stratejilerin belirlenmesinde katılım ortamını sağlayacak. Tabii benimsenen stratejileri de, bugün varolan iki boyutlu çevre düzeni planı dilinden öte bir dille, diğer sektörleri de içerecek şekilde daha soyut, grafik anlatımı güçlü, yaklaşık olarak mekânsal konumları belirlenen bir dille ifadelendirecektir. Bölge sınırları içinde yer alan belediyeler, bir bölge belediyeler birliği kurulacak, bölge strateji planları da bu bölge belediyeler birliği meclisinde incelenecektir ve onaylanacaktır. Bölge belediyeler birliğinde uygun görülen planlar, UMSP üst kurulu tarafından onaylanacaktır.

Bir üçüncü kademe kentsel bölge ve il. Benzer çerçeve bu kademede de geçerli. Kentsel bölge mekânsal strateji planları, eğer kentsel bölge tanımlarının olmadığı illerde ya da küçük bir bölümünün kentsel bölge olduğu illerde il mekânsal strateji planları, yerinde sürekli disiplinler arası uzmanlıklarla oluşturulacak. Bu sınırlar içinde veritabanları oluşturulacak, bu sınırlar içinde geleceğe dönük stratejiler, katılımcı süreçlerle belirlenecek. Kentsel bölge strateji planları bu kentsel bölge sınırları içinde yer alan, belediye başkanlarından oluşan kentsel bölge belediye meclislerinde tartışılacak, uygun görülecek ve bölge düzeyindeki planlama bürosu tarafından onaylanacaktır.

Kentsel bölgede benimsenen yaklaşım il düzeyinde de geçerlidir. Tabii İl mekânsal strateji planları da önce il genel meclisinde onaylanacaktır. Her iki düzeyde de bir alt kademede ilçeler yer almaktadır. Kentsel bölge sınırları içinde yer alan ilçelerde çekirdek bir teknik kadrodan oluşacak ki, bu kadro şehir plancısı, mimar, jeoloji mühendisi, ziraat mühendisi, harita mühendisi, çevre mühendisi ve inşaat mühendisinden oluşacaktır. Çekirdek bir teknik kadro kentsel bölge planlama bürosunu oluşturacak. Benzer süreçlerle ilçe bütününe dair mekânsal strateji planlarını geliştirecek. İlçe belediye meclisinde uygun görülecek, kentsel bölge belediye meclisinde kesinleşecektir.

İlçe planları aslında çok önemli, çünkü uygulama plan ve projelerine yön gösteren planlar ve kırsal alanları da içeren planlar. Uygulama plan ve projelerinin geliştirilme aşaması , mekâna doğrudan müdahalenin yapıldığı aşama. Bu nedenle artık mümkün olan bütün teknolojik araçları kullanarak, veri sistemlerinin oluşturulması, çok ayrıntılı veri analizlerinin, bilgi sistemlerinin oluşturulması, hem yapısal stoka dair, hem altyapıya dair bu veri setleri ve analizler yapıldıktan sonra ki, bu analizler bugün yapılan analizlerden çok daha ayrıntılı analizler olacaktır.

İlçe mekânsal strateji planlama bürosunun kolaylaştırıcılığında, katılım toplantılarında, yöre yaşayanlarının katılımıyla ayrıntılı uygulama plan ve projeleri oluşturulacaktır. Bu uygulama plan ve projeleri bir kere kentsel saçaklanmayı engellemek amacıyla mevcut yapı stokunun etkin kullanımı ve mevcut yerleşim alanında, alanı içindeki yerleşime uygun yapılaşmamış alanların öncelikle değerlendirilmesine dönük stratejileri içerecek. Mevcut yerleşim alanında zemin sorunları ve doğal afet riski

açısından sakıncalı yerleşim alanlarının sorunlarının çözümüne dönük stratejileri içerecek. Ulaşım, altyapı, kamuya açık alanlar, kültürel ve tarihi değerlerin korunması, engellilerin erişiminin sağlanması, kentsel gelişme alanlarının planlanmasında uygulama etaplarının belirlenmesi, farklı arazi kullanım türlerinin ve o türlerin yapı üretim süreçlerine paralel olarak uygun arsa büyüklüklerinin belirlenmesi, yerel kimliğe uygun tasarım rehberlerinin oluşturulması, alt gelir grubunun barınma sorununa dönük stratejilerin oluşturulması, altyapı ulaşım ve arazi kullanım arasındaki uyum ve eşgüdümün sağlanması. Sokakların, meydanların, parkların ve benzeri diğer alanların ayrıntılı kentsel tasarım projelerinin elde edilmesi. Tabii kuşkusuz bu uygulama planının dili de, bugün geçerli olan 1/1000 uygulama imar planı dili olmayacaktır. Gerekirse daha ayrıntıda, üçüncü boyutu alan, içeren 1/100 ölçeğe dek inebilen tasarım boyutu da bu projelerde yer alacaktır.

Bu genel sisteme paralel olarak değinmediğim zaman yetersizliği nedeniyle, ama baştaki 23 sorun tanımıyla da doğrudan ilişkili diğer mekânsal planlama sistemi içinde kapasite geliştirmeye dair önerilerimiz var. Şimdi hızla onları aktaracağım.

Katılıma değindim aslında. Her düzeyde katılım ve bunun uygulama araçlarının geliştirilmesi, özellikle planlama yasasında bunun yer alması ve tabii Türkiye Büyük Millet Meclisi düzeyinde tüm yönetim birimlerinde katılımın öneminin anlatılabilmesi için katılım rehberinin hazırlanması, kademeler arasında uyum ve denetimin, yani her kademenin bir üst planlama düzeyi tarafından denetlenmesi, artı katılım süreçlerinin de denetlenmesi. Üst bölge ölçeğindeki büro çalışanları, sözgelimi kentsel bölge katılım toplantılarında gözetmen olarak görev alabileceklerdir.

Tabii burada altını çizmek istediğimiz en önemli konu halk denetimi. Bu nedenle bunun kanallarının güçlendirilmesi gerekiyor. Kademeler arası uyum ve bu bağlamda yapılacak denetimin yanında, internet ve bilgi teknolojileri kullanılmalı. Yargı sürecine erişimde ihtisas mahkemelerini çok tartıştık, ancak bunu bizim kendi başımıza yapmamız çok mümkün gözükmüyor. Bunu baro ve Adalet Bakanlığıyla ortak bir çalıştay düzenlenerek belki bu kararı üretmemiz gerekiyor. Ama ihtisas mahkemeleri kuruluncaya dek idare mahkemelerinin sayısının artırılması

ve planlama ve hukuk alanında karşılıklı veya bütünleşik lisansüstü eğitim programlarının yapılması.

Meslek etiği çok önemli. Etik kuralların belirlenmesine dönük çalıştayların düzenlenmesi ve bu kurallar belirlendikten sonra lisans ve meslekiçi eğitim düzeyinde bu planlama sistemi içinde yer alacak tüm meslek insanlarına bu etik değerlerin içselleştirilmesine dönük eğitimin verilmesi. Tabii ki doğal afet ve yerleşme riskleri çok önemli. Her düzeyde, ülke, bölge, kentsel bölge, ilçe ve uygulama planı düzeyinde risk sakınımı planlama anlayışının içselleştirilmesi gerekiyor ve gerekli veritabanının güncel olarak oluşturulması gerekiyor. İlgili uzmanlıkların katılımıyla mutlaka bu planların üretilmesi gerekiyor. Kentsel saçaklanma konusuna değindim, onun için hızla geçeceğim.

Yeni uygulama araçlarına ihtiyacımız var ve bu yeni uygulama araçları arazi arsa düzenlemesi bağlamında, vergilendirme bağlamında, riskleri azaltma bağlamında, çok sayıda yeni uygulama araçları oluşturulabilir ve bu konuda da yeni uygulama araçlarının belirlenmesi konusunda özel, çok kısa sürede yeni çalıştaylar düzenlenmesi gerekiyor ve geliştirilen uygulama araçlarını da plan yapım ve uygulama yönetmeliğinde yer alması gerekiyor.

Özellikle kentsel bölge ve ilçe düzeyinde ve uygulama planları aşamasında en önemli uygulama araçlarından biri gönüllülük ve işbirliği. Yatayda kurumlar arası yardımlaşma, düşeyde farklı kademeler arası uyum ve kaynak aktarımı, makine teçhizat aktarımı, deneyim aktarımı, hatta yerel halkın gönüllülük düzeyinin geliştirilmesi, uygulamanın etkinliğini ve kolaylaştırılmasını sağlamada çok önemli.

Kurumsal kapasite yetersizliği tabii bu önerilen mekânsal planlama sisteminin ana yapısı yerinde kurulacak disiplinler arası planlama büroları. Dolayısıyla bu bürolarda ilgili uzmanlıklara sahip kadroların ve o kadroların gereksindiği teknik ve lojistik altyapının mutlaka oluşturulması gerekiyor ve bugün varolan, bu sistemde varolan meslek insanlarının da eğitimi gerekiyor.

Bu bizim için çok özlemle dile getirdiğimiz bir öneri. Bunca sorunun yanında hiç yabana atılmayacak bir birikimimiz var. Bir müze kurulmasını öneriyoruz. Türkiye Şehircilik ve Planlama Müzesi olmalı bu

müzenin adı diye düşündük ve bunu ulusal mekânsal strateji planlama kurumu oluşturabilir bu müzeyi diye düşünüyoruz.

Son önerimiz; ülkemizde farklı sektörlere ilişkin sistematik olarak bilgi toplayan, TÜİK var, TÜBİTAK var, TÜBA var, üniversiteler var, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları var. Ancak bunlar arasında eşgüdümü sağlayacak, ülke düzeyinden yerleşme düzeyine dek mekâna referanslı bilginin toplanması, arşivlenmesi ve paylaşıma sunulması konusunda çalışmalar yapacak bir ulusal veri merkezinin kurulması gerekiyor. Bu ulusal veri merkezi Başbakanlığa bağlı olarak kurulabilir diye düşündük. Doğa ve kültürel değerlerimize ilişkin, doğal afet ve yerleşme risklerine ilişkin ve ülke mekânsal bilgi sisteminin kurulmasına ilişkin çalışmalar yapacaktır bu ulusal veri merkezi ve bilgi toplayan tüm kurumlar arasında da eşgüdüm sağlayacaktır.

Çok hızlı sunmak zorunda kaldığım için bağışlayın. Sabrınız için teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI (Sabri Özkan Erbakan)

Hocam size bir kere daha teşekkür ediyorum. Ayrıca sürede de hassas davrandığınız için çok çok teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz; şimdi komisyon raporunun değerlendirilmesine geçiyorum. Bu arada söz almak isteyenler dağıtılmış bulunan söz talep forumlarını bize ilettiler. Burada önemli bir hususu daha vurgulamak istiyorum. Genel Kurulda sadece üyeler aslında söz alıyordu. Ben üyelere söz verdikten sonra, katılımcılar içerisinde de söz alacaklara zaman süresi içerisinde, onların da konuşmasını sağlayacağım.

Aşağı yukarı 10 üyemiz söz almak istiyorlar. Üç tane de misafir üyemiz var. Serap Kayasu üyemiz söz almak istiyorlar. 90 dakikalık süreyi böldüğümüzde 7 dakika civarında bir süreleriniz var.

Buyurun Serap Hanım.

Doç. Dr. SERAP KAYASU (Y.Ö.K) - 9.nolu Komisyon Üyesi

Çok teşekkürler.

Ben Mekânsal Planlama ve Kurumsal Yapılanma Komisyonuna ayrıca çok teşekkür etmek istiyorum. Yaptıkları çalışma gerçekten çok kapsamlı. Hepimizin paylaştığı derinlikleri içinde barındıran ve hepimizi

yoran planlama sistemimize dair sorunları da irdeleyen ve çözümler öneren çok güzel bir rapor olmuş. Bence büyük bir kazanım bu.

Şimdi bu rapor kapsamında bize biraz önce yapılan sunuşta da belli sorun alanları tanımlandı, önemli saptamalar yapıldı ve bu sorun alanlarına yönelik belli çözümler sunuldu. İşte şehircilik bakanlığının oluşturulması, planlama vizyonuna yönelik çalışmalar yapılması, yasamızın oluşturulması, ilgili kurumların yeniden yapılandırılması, yeni kurumların oluşumu, kurumlar arası eşgüdümün sağlanması, yatayda ve dikeyde ilişkiler. Şimdi bütün bu kıymetli saptamalardan sonra benim aslında sorum çok kısa olacak. Yani yapılacak bu müdahalelerin hangi kurum bünyesinde başlatılması ve ne zaman başlatılması öngörülebilir? Çünkü bu kadar önemli saptamaları yapıp, bu kadar geniş bir çerçevede tartıştıktan sonra değişimin yavaş olması biraz bu konuya ayrılan enerjinin eksilmesine yol açacaktır. Dolayısıyla böyle bir ivme kazanmışken, acaba sözü edilen değişiklere hangi aşamada hangi kurum bünyesinde ve hangi zamanlama planıyla yaklaşılmalı?

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Ben teşekkür ediyorum. İkinci konuşmacımız, süremiz 5 dakika, Sayın Polat Gürkan hocamız.

Bir de kendinizi tanıtarak şey yaparsanız hocam, çünkü kayda giriyorsunuz. Kendinizi tanıtarak konuşmanıza başlamanızı rica ediyorum.

Buyurun Polat hocam.

Prof.Dr.POLAT GÜLKAN (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Sayın komisyona yöneltmek istediğim bir soru var, o da şu: Raporunuzun ruhunda 1984 öncesine sanki bir dönüş arayışı varmış gibi geldi. Planlama fonksiyonlarının yerel idarelerden bu bakanlık vasıtasıyla ve ulusal ve mekânsal planlama kurumu vasıtasıyla yeniden merkeze kaydırma arayışı. Benim edindiğim izlenim budur. Acaba son 25 yıldaki uygulamanın böylesine başarısız olması gerçeği mi yatmaktadır bu arayışın altında, yoksa temel paradigmanın yeniden Türkiye şartları içinde merkezde olması inancı mı yer almaktadır? Tabii bunun getireceği tabii bir soru var: Bu yeni düzenlemenin başarıya ulaşma şansı acaba şimdiye kadarki uygulamadan daha fazla olacak mıdır, buna inanılmakta mıdır?

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum hocam.

Bu soruları aldıktan sonra toptan cevap verelim. Komisyon ona göre çalışmalarına başlarsa memnun olurum.

Dr. Ünal Gündoğan, buyurun hocam.

Dr. ÜNAL GÜNDOĞAN
(Türkiye İstatistik Kurumu Başkan Yardımcısı)

Teşekkür ediyorum Sayın Müsteşarım.

Ben de öncelikle bir değerlendirme yapacağım, soru sormayacağım. Ama değerlendirmeden öncelikle komisyona teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Gerçekten kapsamlı ve güzel bir çalışma olmuş, değerli bir çalışma olmuş.

Bu girişten sonra hemen hocam, az önce konuşan hocamın söylediğine bir ek yaparak, gerçekten de rapor, amacıyla, yapılması istenen şeyler açısından bende de aynı duyguyu oluşturdu. Giderek yerelleşme, yerel aktörlere daha fazla önem verilmeli derken, yapılanmasını daha merkezileştirdiği gibi bir izlenim bende de oluştu.

Özellikle kendi kurumum açısından da olaya baktığımda, sayfayı 76, eylem ve gösterge listesi ile sayfa 95'teki 23.1 nolu eylemde bahsedilen ulusal veri merkezinin kurulması önerisi de benzer bir gözle bakılabilir.

Biz konuyu şöyle değerlendiriyoruz: Hem bu farklı verilerin bir araya getirilmesi çok zor, hem yerelleşme felsefesine hakikaten aykırı, hem de gereksizdir kurumumuza göre. Tüm Türkiye'deki verilerin, genel verilerin zaten Türkiye İstatistik Kurumunda üretiliyor. Ayrıntılı veriler ise, tek merkeze toplanması bizce fayda sağlamaz. Yerel yönetim ve yerel planlama açısından değerlendirip, gelişmek gerekir ki, raporun birçok noktasında bu hususa vurgu vardı. Dolayısıyla örgütlenmenin de istatistiki veriler açısından yerelleşmesi gerektiğini düşünüyoruz.

İkincisi; bu veri merkezinin oluşturulmasında kurumsallaşma belirsizdir. Şimdi dikkat ederseniz, veri toplayan farklı kuruluşlardan bahsediliyor ve bahsedilen kuruluşlar Türkiye İstatistik Kurumu, TÜBİTAK, TÜBA ve sivil toplum kuruluşları. Bunlar veri toplamaları açısından birbirlerine denk kurumlar değildirler, yani TÜBİTAK, TÜBA ve

sivil toplum kuruluşları kısmi ve çok özel araştırmalarda ihtiyaç duydukları kadar veri toplar ve veri toplayıcı kuruluşlar değildirler. TÜİK'le aynı -yani veri toplama açısından diyorum tabii ki- potada gösterilip, yani merkezi bir kurum içerisinde bunların koordine edilmesi denilmesi resmi istatistik toplama sürecine düşünülmeyecek ve aykırı, hem yasal, hem de pratik zorlukları açısından mümkün olmayan bir süreç.

Bizim hakikaten ihtiyaç duyulması halinde biz detaylı verilerin olmadığını ve ihtiyaç duyulması halinde bunların çalışılarak üretilmesi gerektiğini düşünüyoruz, orada hemfikiriz. Ancak zaten Türkiye İstatistik Kurumu hem kamu kurumlarını, hem gerektiğinde yarı özel, yarı kamu kuruluşlarını koordine etmekle görevlendirilmiş ve bu ihtiyaç duyulduğunda bu işlerle ilgili verileri de toplamak üzere görevlendirebileceği, görevlendirilebilecek bir kuruluştur. Dolayısıyla bu açıdan da burada biz gerek duymadığımızı belirtmek istiyorum.

Son husus; TÜİK zaten kır-kent ayrımında veri üretmektedir. Sorunumuz ise, 81 il düzeyinde, Nuts 3 dediğimiz ya da istatistiki bölge birimleri sınıflandırması 3 dediğimiz yeterli veri olmayışıdır ki, kurum olarak bizim eğilimimiz de bu düzeyde veri üretmektedir. Dolayısıyla önümüzdeki aylarda ve yıllarda bunun çok daha örneğini göreceğiz.
Son cümlem, daha önce yerel bilgiyi genelleştirerek sunma tecrübeleri bize göre henüz istenen başarıya ulaşmamıştır. Bu çalışmalarda söylendiği gibi, çok farklı verilerin yeknesaklaştırılarak bir platformda sunulması veya bulunması istatistiki olarak çok zordur ve gereksizdir de.
Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Ben teşekkür ediyorum.
Sayın Gülten Kubin buyurun.

GÜLTEN KUBİN (Şehir Plancısı) - 4 nolu Komisyon Üyesi

Öncelikle komisyona gerçekten bu kapsamlı çalışması, ayrıntılı çalışması için çok teşekkür ettiğimi söylemek isterim.

Aslında benim söyleyeceğim bir iki üye tarafından da dile getirildi. Benim de burada kafama takılan şey, işte 1985'teki düzenlemelerle, yeni yasal düzenlemelerle önemli bir kazanım olarak algıladığımız yerel yönetimlerin plan yapma, onama yetkisi gibi bir konumdan biz

geri adım mı atıyoruz böyle bir kurgu içinde diye düşünüyorum ve böyle bir yapı içinde elbetteki ülke, bölge ve alt bölge düzeyinde bir merkezi kurum tarafından üretilen bir plana ihtiyaç olduğunu düşünmekle birlikte, kentsel bölge düzeyinden itibaren artık yerel yönetimlerin sadece plan yapma değil, onama aşamasında da yerel yönetimlerin devrede olması gerektiğini düşünüyorum. Bu en başta söylenen ve çalışma içinde de sıkça vurgulanan, yerinde plan yapma, şeffaflık, hesap verebilirlik gibi ilkeleri de bünyesinde barındıran bir mekanizma olduğunu düşündüğüm için bunu söylemek istiyorum.

Bir de, burada gerçekten en büyük sorun, sıkça da vurgulandığı gibi, bu çok parçalı yapılanma planlamada, fakat bu yapı içinde çok önemli kurumsal birikimlerin de oluştuğunu biliyoruz Türkiye'de, çok özel uzmanlık alanı gerektiren konularda, ilk başta aklımıza gelen koruma alanlarıdır, yani SİT ve arkeolojik veya doğal statülü koruma alanları, milli parklar gibi ilk aklıma gelenleri düşündüğümde, buralardaki bu oluşmuş kurumsal birikimlerin bu yapı içine nasıl entegre edileceği konusunu da çok açık olarak bulamadığımı söyleyeyim. Her ne kadar burada çok disiplinli ve çok meslekli, çok uzmanlı planlama birimlerinin varlığından bahsediliyorsa da, bu benim dediğim bundan farklı özel bir birikimdir. Bu birikimin de bu planlama sürecine hangi etkinlikte ve hangi yetkilerle katılabileceği konusunu merak ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederim Sayın Kubin.

Dr. Zafer Şahin buyurun.

Dr. ZAFER ŞAHİN - Kültür ve Turizm Bakanlığı
(10 Numaralı Komisyon Başkanı)

Tüm şûraya merhabalar demek istiyorum.

Ben bir konuda hem bir katkı, hem de bir soru sormak istiyorum. Öncelikle komisyonumuza bu değerli çalışmasından dolayı da tekrar teşekkürlerimi iletmeyi bir borç bilirim.

Hepimizin bildiği üzere, bütün konuşmalarımızı artık teknolojinin baş döndürücü hızı tamlamasıyla başlatıyoruz. Aslında söylemek gerekirse, planlama sistemimizde de teknoloji geliştirme bölgelerinden tutun, birçok başka konuda teknolojinin mekânsal etkilerini gözlemlemeye

başladık. Eğer burada geleceğe yönelik bir öngörü oluşturmak istiyorsak, sanırım teknolojideki gelişmeleri de dikkate alan bir örgütlenme oluşturmamız lazım. Bugün bilişimde, genetikte, sanayinin çok farklı alanlarında baş döndürücü gelişmelerin yaşandığı bir dönemdeyiz hakikaten de. Ama bu gelişmelerin mekânsal etkilerini izleyecek ve bunları planlama sistemimize entegre edecek bir mekanizmanın da varlığının gerekli olduğunu düşünüyorum.

Örneğin, genetiği değiştirilmiş bitkilerin ekildiği bir alanı biz İmar Kanunumuzda nereye koyuyoruz? Kablosuz ağ alanlarının kentteki konumlanışı İmar Kanunumuzda nerede var ya da nasıl örgütlenecek? Birbirine akıllı bir sistemle bağlanmış farklı üretim ünitelerinden oluşan bir sanayi örgütlenmesini biz planlama sistemimizde nasıl düşüneceğiz? İşte bütün bunların planlama sistemine getireceği etkileri değerlendirecek bir ortak platforma ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Merak ettiğim, komisyonumuz da eminim bu tür tartışmalar yaptı kendi arasında, böyle bir mekanizma olup olamayacağı konusunda ne düşünüyor?

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok mersi Sayın Şahin, teşekkür ediyorum.

Sayın Canan Sarıtaş buyurunuz.

CANAN SARITAŞ
(Devlet Planlama Teşkilatı Müst.) - 3 Nolu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim.

Komisyona katkılarından dolayı tekrar teşekkür ederek başlamak istiyorum.

Bir iki hususta değerlendirmem olacak. Biri; sorunların tespitinde genelde hepimiz hemfikiriz, ama öneriler gündeme geldiği zaman, çelişkiler, çakışmalar, farklı görüşler ağırlıkla gündeme geliyor. Benim de vurgulamak istediğim, ulusal planlama ile önerilecek bakanlığın görev ve yetkileri arasındaki ilişkinin - üst ölçekli planlarla -nasıl kurulacağı yönündeydi. Burada mekânsal planlama kararlarının ana hatlarını da içerecek olan sektörel planlama ile bakanlığın kendi görevi arasındaki bağ nasıl kurulacak? Bu belki daha ayrıntıda bir çalışmayı gerektirecek bir dikkat ve sorudur. Ama mevcut kurumların görev ve sorumlulukları ile öneri kurumun görev ve sorumlulukları birbirleriyle çakışmadan, ama net

ayrımlarla tanımlanmalı diye düşünüyorum. Her kademede farklı yetkililer söz konusu olacaktır. Deminki eleştirilerde belki net açıklama imkânı bulunamadığı için açıkta kaldı, ama yerelleşme karşıtı bir oluşumun olduğunu düşünmüyorum. Olmaması gerekir en azından. Ama üst ölçekli planlarda planın adı konulur ve tek bir adres sorumlu tutulur. Aynı adla 40 tane kurum sorumlu olmaz. Bunun gibi veya bir mekânda kurumlar arası işbirliği ve görevler bu yeni öneri sistemle tanımlanır. Bunlar yasalara açık bir şekilde işlenir diye düşünüyorum.

UMSP'ydi galiba kısa açılışı; bu önerinin de kalkınma planlarının süreç ve zamanlaması ile uyumlu bir şekilde yapıldığını 5 yıllık kalkınma planları gibi, yıllık programlar gibi gördük. Ama üst ölçekli plan kararlarıyla önerilen bu planlamanın ve kurumun çakışmaması gerektiğini düşünüyorum, yani herkes aynı şeyi tekrar tekrar yapıyor olmasın. Bizim en büyük eksiğimiz zaten, planların kademeler arası ilişkilerinin yatay ve düşey ölçeklerde kurumsal ilişkileri kurularak, oluşturulmamış olması.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Ben teşekkür ediyorum Sayın Sarıtaş.

Oktay Ergünay buyurun.

OKTAY ERGÜNAY 4 Nolu Komisyon Üyesi

Öncelikle çok teşekkür etmek isterim, çok kapsamlı hazırlanan bir rapor. Tabii ki tartışıyoruz, çelişkiler var.

Ben iki noktaya işaret etmek istiyorum. Özellikle raporda doğal afetler ve yerleşme riskleri kavramları geçti. Biliyorsunuz, afet olayını biz zaten doğal, teknolojik ve insan kökenli olaylar olarak alıyoruz. Bunun için de doğal afetler dediğiniz zaman, sanki diğerleri nereye giriyor ki, bugünlerde işte diyelim ki, domuz gribinden şeye kadar sağlık riskleri çok önemli, arkadaşımızın biri belirtti, yeni teknolojiler, gen teknolojileri, mikro teknolojiler, siber teknolojiler, bunların doğuracağı afet riskleri. Dolayısıyla orada doğal ve yerleşme riskleri yerine, afet riskleri terimini kullanmak gerekir.

Bir önemli nokta; özellikle hemen hemen her ölçekte afet tehlike ve risklerinin belirlenmesi kavramı içerisinde belirli disiplinler sayılmış. Ben belki de o meslekten olduğum için söylemeyi görev bilirim. Türkiye'nin en

büyük afeti veya en çok beklenen afet de deprem olduğuna göre, sadece jeofizik mühendisleri ve sismologlar yok o bölge içerisinde. Bir yandan mikro bölgeleme çalışmalarının yapılmasını öneriyorsunuz ki, doğru, hakikaten her ölçekte yapılması lazım o tür tehlike ve risk belirleme çabaları; ama bir yandan onunla ilgili ana disiplini belirli grupların içerisinde göremedim ben. Aslında bunlar düzeltilirse, tahmin ediyorum ki rapor çok daha mükemmel hale gelir.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Ergünay'a ben de teşekkür ediyorum.

Sayın Hakan Yazar beyefendi buyurun.

Yrd. Doç. Dr. HAKAN YAZAR (Bozok Üniversitesi Öğretim Üyesi)

Öncelikle komisyonumuza gerçekten çok teşekkür ediyorum. Ben raporu okudum, çok özenle hazırlanmış bir rapor.

Orada bir kademelenme öngörülmüş; ülke, bölge, kentsel bölge, il, ilçe, kırsal alan olarak. Tabii benimki belki biraz geç bir katkı olacak bu anlamda, bunun mutlaka kendi içerisinde bir felsefesi vardır, ama bu kademelenmeyi acaba doğrudan kente odaklayan ve yurtdışında örneklerini gördüğümüz ülke, bölge, kentsel bölge, büyük kent, orta ölçekli kent, küçük kent ve kırsal alan olarak yeniden ele alınabilir mi? Ayrıca sürdürülebilir, hakça ve bunun mekânsal karşılığı olan yaşanabilir kentleri ortaya koyarken, doğrudan kentleri hedefleyen bir sistem içerisinde planlama yeniden kademelendirilebilir mi? Şüphesiz kentleri sürdürülebilir ve yaşanabilir kılmak tek bir reçeteyle gerçekleştirilemez, çünkü kentlerin özgün yönleri var ve kendi özgün yönleriyle ancak sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliği sağlayabilirler. Her kent için tek bir reçete çizmek mümkün değil bence. Bu çerçevede raporunuzda planlama kademelenmesiyle sözünü ettiğim kent odaklı kademelenmeyi örtüştürüp, buna göre sürdürülebilir, hakça ve yaşanabilir bir çerçeve hem kentsel kademelenmede, hem planlama kademelemesinde çizilebilir mi acaba? Bu çerçevede çok güzel bir tabir var, toplumsal kalkınmayı sağlayan bir araç olan planlama anlayışı ki, ben bunu çok önemsiyorum ve benimsiyorum. Bu anlayış doğrultusunda acaba yeni planlama sistemi içerisinde bu ilkesel sistemin altına koyacağımız şeyin adı sürdürülebilir kentsel gelişme çerçeve planı diye bir şey olabilir mi acaba? Bu çerçeve plan içinde kentsel hizmetleri uygulama ölçeğinde projeleri oluşturan

ve bunların izlenmesi ve en önemlisi değerlendirilmesini sağlayan, yani izleme ülkemizde en önemli eksikliklerden bir tanesi ki, kanımca bu yeni kent odaklı sistem, o yerelleşmeden uzaklaşma çabası, anlayışına da bir çözüm önerisi olabilir.

Gerçi ben komisyonun çalışmalarından yerelleşmeden uzaklaşma diye bir şey algılamadım. Ama hani önermeye çalıştığım yeni sistem ne ölçüde katkıda bulunabilir bilemiyorum; ama bu anlayışın da kırılmasına yardımcı olabilir diye düşünüyorum.

Komisyonumuza tekrar çok teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Yazar teşekkür ederiz.

Sayın Asuman Yeşilırmak buyurun.

ASUMAN YEŞİLIRMAK
(İstanbul Büyükşehir Belediyesi) - 1 Nolu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim. Komisyonun üyesiyim.

Komisyonumuz, Sayın Başkanımız Semahat Hanımın da söylediği gibi, katılımlı ve gerçekten çok tartışarak ve büyük oranda da belli mutabakatlara vararak çalışmıştır ve başkanımız, yardımcıları, sekretarya özverili bir çalışmayla gerçekten kapsamlı bir rapor hazırlamışlardır.

Benim küçük bir şerhim olmuştu, o konuda açıklama yapmak gereğini duyuyorum. Ülke ve bölge düzeyindeki bu üst yapılanmalarla ilgili çok uzun tartışmalar oldu ve belli mutabakatlar büyük oranda oluştu. Ancak özellikle alt planlama kademelerinde zaman darlığı da vardı, çok uzun tartışmalar da yapılamadı. Komisyonumuzun şey olduğunu ben de düşünmüyorum, yani yerele karşı bir yaklaşımı yoktu. Ama yine de şöyle bir noktada benim bir hatırlatmam gerekti: Kentsel bölge özellikle İstanbul için çok önemli bir kademe gerçekten. Ama kentsel bölgeden ilçe kademesine atlanmasında sorun olduğunu düşünüyorum. Çünkü raporumuzda şu belirtiliyor: Birbiriyle işlevsel, ekonomik, mekânsal bütünlük gösteren ve bir merkez şehir çevresindeki diğer kentsel ve kırsal yerleşmeleri içerecek olan kentsel bölgelerin sınırları giderek merkez şehrin kentsel bölge belediye sınırını oluşturacaktır deniliyor. Ben doğrusu en dar haliyle Tekirdağ'dan Adapazarı'na deseniz ki, daha da büyütülebilir esasında bu kentsel bölge. Tek bir belediye yapılanması mümkün olmadığını, zaten her bir ana kentin ve diğer kentlerin kendi

kentsel ve kırsal etki alanları da olduğunu düşünüyorum. Onun için bu kademenin, kent kademesinin atlanamayacağını, oradan bir ilçe kademesine geçilemeyeceğini, böyle bir belediye, tek bir belediye yapılanması değil, belki bir belediyeler birliği yapılanması şeklinde, yani bunlar daha sonra eğer önerdiğimiz yasa, yeni bir şehircilik ve planlama yasası tartışmaları gündeme gelirse, herhalde bunlar daha etraflı olarak tartışılacaktır.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Ben teşekkür ediyorum Sayın Yeşilırmak.

Değerli Valim buyurunuz.

KAYHAN KAVAS
(Uşak Valisi, Eski Mahalli İdareler Genel Müdürü)
10 Nolu Komisyon Üyesi

Ben önce komisyonumuza teşekkür ediyorum.

Efendim, ben teknik bir eğitim almadım. O nedenle planlama konusundaki eleştirileri teknik anlamda değil, benden önceki konuşmacıların söz aldığı bazı hususlara ben kendi penceremden de bakacağım.

Bizim ülke olarak bir isteğimiz, bir arzumuz var; bir yerlerde bir işler iyi gitmiyorsa ya da biz iyi gitmediğini düşünüyorsak, hemen yeni bir kurum kuruyoruz. Ya bir müdürlük kuruyoruz, ya bir genel müdürlük kuruyoruz, başarabilirsek de bir bakanlık kuruyoruz. Dikkat edin, işlerin iyiye gitmediğini düşünen pek çok mesela denizcilik bakanlığı kurulmasını isterler. Şimdi gündemde gençlik spor bakanlığının kurulması tekrar gündemde. Bu turizmde kültür iyi gitmiyor, kültürle turizmi ayıralım, bunların ikisini birer birer ayrı bakanlık yapalım vesaire. Bunlara binlerce örnek verebilirsiniz. Bir yerde işler iyi gitmiyorsa, bu ülkede en önce önerilen konu, yeni bir kurum kurmaktır, yeni bir kurum oluşturmaktır. Ama şuna bakmıyoruz: Neden mevcut kurumlar iyi çalışmıyor ya da iyi gitmeyen ne var, neden bu sorunlar ortaya çıktı? Bunu sorgulamıyoruz. Onu orada aynen bırakıyoruz, onun yerine yenisini kuruyoruz. Sanıyoruz ki, yenisini bir şekilde oluşturduğumuzda, o eski çocukluk hastalıkları tamamen yok olacak, bu yeni kurum en üstün, en ulvi amaçlarla hizmet edecek; öyle değil.

Dolayısıyla ben ne zaman böyle yeni bir kurum kurulsun, hele

yeni bir bakanlık kurulsun dediklerinde benim tüylerim diken diken oluyor, önce onu söylemek istiyorum.

İkincisi şu: Bu ülke 1980'li yıllardan itibaren dünyadaki konjonktüre uygun olarak da bir tercihte bulundu. Özellikle 1980'li yıllardan başladı, 1990'larda pişti, 2004, 2005 yılında da ülkede yerel yönetimlerle ilgili dört tane önemli yasa çıktı. Bunlar daha uygulamaya konulalı 4-5 yıl oldu. Daha ne olduğu, ne ettiği belli değil ve burada özellikle yerel yönetimlere yeni kaynak ve yetki aktarılması konusunda bir irade beyanı oldu ve genel anlamda da ülkenin büyük çoğunluğu bu irade beyanından tercihini kullandı ya da öyle göründü diyebilirim. Mesela, çevre düzeni planı diye bir uygulama var. Hiç bahsedilen yok. İlçe planı, kent planı, biliyor musunuz çevre düzeni planıyla ilgili neler yapıldı 4 yılda, 5 yılda? Bütün illerin çevre düzeni planı oluştu. Bu çevre düzen planları belediye meclisi ve il genel meclislerinin ortak kararları neticesinde o ilin mülki sınırları esasında hazırlandı. Bunu beğenmeyebilirsiniz, ama bu irdelendi mi, bu araştırıldı mı, kaç tane il bunu hazırladı, ne oldu, bunun uygulaması ne şekilde? Hayır, bunlarla ilgili hiçbir değerlendirme yok. Yeni bir düzen kuralım, ilçe düzeyinde yapalım, kent düzeyinde yapalım, ikisini birleştirelim; bir dakika, mevcuda baktık mı, 3 yıldır, 4 yıldır uygulanan, ne oldu, ne olmuş, nasıl gidiyor? Dolayısıyla ben önce bir mevcut durum analizinin doğru anlamda, yeterli anlamda yapılıp yapılmadığı konusunda kuşkum var. Mevcut durum analizi doğru yapılmalıydı. En azından dediğim gibi, daha 4 yıllık bir çocuk bu, nasıl gidiyor, kaç il çevre düzeni planı yapmış, çevre düzeni planında hangi esaslar getirilmiş, özellikle merkezi düzeyde hazırlanan planlarla bunlar arasında ne var, ne yok; buna bakmak lazımdı. Bunu yapmıyoruz ve bunu yapmadığımız gibi, ulusal mekânsal strateji planlama kurumu diye yepyeni bir kurum oluşturuyoruz. 1980'lerden beri oluşan geleneği hiç düşünmeden kenara koyuyoruz, merkeze yepyeni kocaman bir kurum oluşturuyoruz. Aşağıda belediye birliklerinin falan alacakları kararları da onlara onaylatıyoruz. Bir dakika, herhalde geçeli 27-28 yıl oldu, şimdi yeni bir gündem maddesi var, bunu tartışalım. Burada işler iyi gitmiyor, yerel yönetimlerden bu yetkileri alalım, tekrar merkeze verelim; eğer tartışacaksak, herhalde bu yerel yönetimlerin kendi hazırladıkları planlar düzeyinde değil. Ha, yerel yönetimler çok mu iyi plan hazırlıyor? Onların hazırladıkları planlarda sorun var mı, yok mu? O ayrı bir konu. Ama bütün bunlardan vazgeçip, merkezde yepyeni bir kurum kurup, o kuruma yeni yeni genel müdürlükler oluşturup, aşağıda hazırlanan planları merkeze onaylatalım derseniz, bugüne kadar yaptıklarımızın hepsini unutalım dersiniz. Dolayısıyla bunun ben tartışılması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum Sayın Valim. Dışarıda sizi öpeceğim, yani o hakkım geçerlidir, onu hatırlatırım.

İkincisi; evet doğru, size tamamıyla katılıyorum, hissiyatımızı dile getirdiniz. Çok teşekkür ediyorum.

Bir de tabii, vali olarak bunu söylemeniz de ayrı bir önem arz ediyor, teşekkür ediyoruz. Ben tarafsızım, ama biraz da taraflıyım.
Sayın Güven Bilsel'e söz veriyoruz. Buyurun efendim.

Prof. Dr. GÜVEN BİLSEL
(Eski bakanlık çalışanlarından, yöneticilerinden ve öğretim üyesi)
10 Nolu Komisyon Üyesi

Buradaki değerli dostlara ve bütün komisyon üyeleri adına teşekkür etmek benim de borcum diye düşünüyorum. Eğitim sürecinde kullandığımız bir yeni planlama yaklaşımını, yöntemini eğitim sürecinde sanki günümüzde geleneksel imar plancılığı yöntemleri kullanılmıyormuşçasına kullanageldiğimiz -bir süredir, 10 yılı aşkın bir süredir- mekânsal stratejik planlama yaklaşımını nihayet ülkemizde bir dizi yasal değişiklikler, yeni kurumsal yapı tanımlarıyla da olsa, gündeme getiren komisyona özellikle teşekkür borcumuz diye düşünüyorum değerli arkadaşlarım.

Değerli Divan, değerli yöneticiler, değerli komisyon üyeleri ve üyeler; benim birkaç konuda altını çizmek istediğim, bütünüyle katıldığım bu rapora birkaç konuda altını çizmek ve eklentiler yapmak istediğim başlıklar var, onlardan söz edeceğim.

Bir kere şunu ciddi olarak düşünmek gerekiyor: Mekânsal planlama stratejisinin ya da mekânsal planlama sisteminin, sistematiğinin yeniden belirlenmesi önemli bir iş. Ülkemizde 1970'lerde ileri batı ülkelerinde geçilen bir sistemin hâlâ uygulanamamış olması ve buna yönelik birtakım çalışmaların başlamış olması ümit vericidir. Yalnız bu geçişi, bu dönüşümü yapabilmenin özellikle bakış ve görüş açısında, hepimizin bakış ve görüş açılarımızda önemli değişimler olması gerektiğini ya da daha ayrıntıda söylemek gerekirse, parsel sınırları içinde dar kapsamlı ekonomik rant çıkarı sağlama yaklaşımlarının artık terk edilerek, demin değerli öğrencimin söylediği gibi, toplumsal konulara ağırlık veren ve

topyekun kentlilerin yaşanabilirliğine öncelik veren yaklaşımların öne çıkartılması anlamında. Bunun için bir dizi yasal düzenleme de gerekiyor kuşkusuz; tabii yapabilirsek.

Bir başka olay, gene değerli komisyonun raporunda altını çizdiği, planlar hiyerarşisinde farklı plan düzeylerinin tanımı. Farklı tanımlar olabilir, değerli dostların katkılarıyla değişik plan düzeyleri, isimleri değişebilir, önemli değil. Fakat bu plan düzeyleri arasındaki alt ve üst karar aktarımı, alt ve üst plan düzeyleri arasındaki karar aktarımının gerçekleşmesi çok önemli, bunun altını çizmek lazım.

Bir de, Sayın Valinin az önce işaret ettiği çevre düzeni planından söz edeceğim. Bu ve bunun gibi bir dizi plan düzeyinin adı var, kendisi yok. Henüz uygulanamayan, tanımlanamayan ve varolmayan plan düzeylerinin planlar hiyerarşisi içindeki, planlar dizgisi içindeki yerinin tamamlanması gerekiyor, bunun doldurulması gerekiyor. İmar İskân Bakanlığıyken adı ilk defa çevre düzeni planının tanımını yapan ve ilk defa bu planların düzenlenmesine önayak olan kişilerdenim.

Planlama ve uygulama aşamalarında bazı planların, özellikle merkezi yönetimin farklı organları arasında sektörel ağırlıklı yaklaşımlarla el değiştirmesi ülkemiz açısından çok ümit kırıcı bir durum. Dolayısıyla ortaya çıkan çok başlılığın giderilmesi değerli komisyon raporunun da ifade ettiği gibi, altı özellikle çizilmesi gereken önemli sorunlardan biri.
Bir de, 1985 sonrasında biliyorsunuz planlama ve uygulamada yerel yönetimlere verilen sınırsız yetki aktarımı konusu önemli. Dolayısıyla farklı plan düzeylerinde denetim mekanizmasını sağlamak, etkin bir denetim mekanizmasının sağlanması için gene komisyonun raporundaki konulara işaret etmek gerekiyor. Özellikle altı çizilerek işaret etmek gerekiyor.

Ben eksikliğini hissettiğim, belki vardır, ama burada sözünü etmek istediğim birkaç konuya daha değinerek sözlerimi bitireceğim izin verirseniz.

Birtanesi; sürdürülebilir ve yaşanabilir bir kentsel ve bölgesel gelişme için katılımcı stratejik mekânsal planlama yaklaşımında plan aşamalarında şu konuların geleneksel planlamadan farklı olarak varolduğunu bilmek ve bunların nasıl ülkemizde de gerçekleşeceğini

düşünmek lazım. Bunlardan bir tanesi, planlamada senaryo tekniklerinin uygulanmaya başlamasıdır. Vizyon ve misyon konusu klasik stratejik planlama yaklaşımındaki. Bir diğeri, mekânsal stratejik planlamada mutlaka alternatif gelişme, kentsel gelişme stratejilerinin olduğunun bilincinde olmak gerekiyor. Geleneksel planlamada günümüzde olduğu gibi, bir tek planlama alternatifi, bir tek planlama seçeneği yoktur dostlar. Mutlaka o yerleşme, o gelişme düzeyi ve o plan dönemi için birden çok sayıda farklı sektörel ağırlıkları ele alan alternatif gelişme stratejileri vardır. Bunların ancak karşılaştırılarak değerlendirilmesi sonucunda o kentin gelişimi ya da o bölgenin, alt bölgenin, ilin, ilçenin, kentin gelişmesi için bir plan kararına varılabilir.

Bir diğer altı çizilmesi gereken konu, ayrıntılı düzenlemeler konusudur. Planlama uygulamayı yönlendirmek için uygulamayla beraber süren bir araç stratejik planlama yaklaşımında. Dolayısıyla stratejik önceliklerin verilmesi ve benim akademik çalışma konum, öncelikli alan planlaması önemli. Bir üst planın stratejik ilke kararları gereğince özel ilgi gerektiren alanların öncelikle planlanması için stratejik öncelikli alanların tanımı ve burada ayrıntılı düzenlemelere geçilmesi gerekiyor.

Planlama modelleme sistemi ekonometrik yaklaşımlar ya da normatif mekânsal planlama, mekanik yöntemlerle mekânsal planlama yanı sıra -bunlardan vazgeçelim demiyorum- planlamanın artık ürbanistik yönünün de, özellikle kent ölçeğinde ve daha ayrıntıda, yerel ölçeklerde planlamanın ürbanistik ölçeğinin ortaya çıkartılarak, şehircilik deyimine tekrar ağırlık verilmesi ve ayrıntılı mekânsal düzenlemeler için özellikle kentsel kimliğin korunması ve yeniden kentsel kimlik oluşturulmasında ürbanistik yaklaşımların önemli olduğuna işaret ediyorum.

Teşekkür ederim efendim.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Bilsel çok teşekkür ediyorum.

Tarık Şengül beyefendi buyurun.

Doç. Dr. TARIK ŞENGÜL
(Şehir Plancıları Odası Genel Başkanı, ODTÜ Öğretim Üyesi)

Bu komisyonun da bir üyesiyim.

Bu çalışma ve şûranın bütünü aslında bir şans, ama önümüzdeki dönem buradaki tartışma, bu şansı nasıl kullanacağımızı da gösterecek.

İki tane süreç var burada. Bir tanesi, gerçekten 84 sonrası dönemin gerçekten bir değerlendirmesini yapıyoruz burada ve ona bağlı olarak ikinci bir dinamik daha var, bunu önemsenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bugün beğenelim, beğenmeyelim, geçmişteki dönemlerden farklı bir durumla karşı karşıyayız. Türkiye'nin birçok ülkede olduğu gibi, hem siyasal yapılarının ve yönetsel yapılarının, ama daha da önemlisi, ekonomisinin merkezinde artık kentler var. Dolayısıyla radikal bir değişimin yaşandığı bir dönemdeyiz. Bunun için de tabii, geçtiğimiz döneme bakıp, iyi bir değerlendirme yapılması da kaçınılmaz. 1980'den bu yana Türkiye'de gerek kurumsal, gerek planlama yapısında, gerek katılıma ilişkin çok ciddi değişiklikler oldu, hâlâ oluyor. Ama burada bunun bir anlamda bir özeleştirisini yapma şansı da var. Gerek bizim gibi devlet dışı alandan gelen odalar gibi, gerekse de kurumların kendisinin bir değerlendirme yapma şansı var. Bu komisyonun aslında şehircilik bakanlığı ve benzeri türden değerlendirmelerinin geri planında da galiba bu tür bir geçmişe yönelik yapılan bir değerlendirme var. Zaman zaman gerçekten Sayın Valimizin söylediği gibi, yeni kurumlar her zaman çare olmuyor. Ama bazen de bir radikal düşünmek gerekebilir, öyle bir dönemde olabiliriz, bu şansı kaçırmamak gerekebilir. Öyle bir ruh içinde galiba komisyonda böyle bir yeni bakanlık kurulması fikrinden hareket etti. Ama bu şöyle değildi komisyondaki arkadaşlarımızın da şeyinde: Bütünüyle bu geçmiş deneyimi silen değil de, mevcut bakanlıkların yapısını da bir biçimde rasyonelleştiren bir durum olarak görmüştü.

Ama Onun ötesinde tabii, bunun ötesinde, Türkiye'de planlama sistemi açısından ciddi sorunlar var. Bir kere, bunu basitçe bir merkezileştirme, ademimerkeziyetçilik eksenine oturtunca, bence problemi sağlıklı analiz edebilmek mümkün değil, çünkü gerek merkezin, gerekse de yerel birimlerin çok ciddi planlama sorunları var, çok ciddi hatalar yapılıyor, müthiş bir dağınıklaşmayla karşı karşıyayız, çok sayıda kurum şu anda plan yapıyor. Dolayısıyla burada gerçekten merkezde bu tür bir dağınıklığı ortadan kaldıracak bir yapılanmaya ihtiyaç duyuluyor; bu çok açık.

Bunu yaparken yerelde katılımı öldürmek gibi bir düşünceden hareket etmemek gerekiyor; ama eğer katılım bugünkü katılımsa, burada zaten temel bir sorunumuz var. Bugünkü tartıştığımız katılım sorunu, aslında Türkiye'de örgütlü çıkarların kendi arasındaki güç dağılımını yeniden düşünüyor. Türkiye'de gerek merkezi düzeyde, gerekse de

yerel düzeyde çok geniş bir örgütsüz kesimin katılım dışı tutulduğu ve bugün demokratikleşme diye sunduğumuz yerelin aslında büyük ölçüde yerelde derebeyliklere dönüşen bir rejimi de beslediğini biliyoruz. Dolayısıyla bu tür bir düşünce bir yandan merkezdeki müdahaleyi belli ölçülerde planlamayı, hiyerarşisi içinde düşünürken, aynı zamanda hem burada, hem de yerelde katılım sorununu yeniden problematize edip, katılamayanlara, örgütlü çıkarlara set çekecek birtakım mekanizmalara yol açabilmelidir, katılamayanlara yeni kanallar oluşturabilmelidir.

Son konu, gene Sayın Valimizin söylediği üzerinden söyleyeyim. Burada tabii bu komisyonda çalışan arkadaşlarımızın hepsi, bizler de dahil, aslında o planlama süreçlerinin içinden geldik. Ben çevre düzeni planlarına çok dava açan bir odanın genel başkanlığını yapıyorum. Şu anda çok büyük bir bölümü iptal edilmiş durumda o planların. Ama dikkatli bakarsak, o deneyimin kendisi, kendi içinde çok ciddi sorunları barındırıyor. Bakın, plancılar yapıyor, ama yarı bölge planı niteliğindeki bir plan kademesinin bir plancının inisiyatifine bırakıldığı bir planlama anlayışıyla çevre düzeni planı yapılıyor. Burada konuştuğumuz şey, yarı bölge planı niteliğinde, bazen birden fazla ili içine alan plan şeyleri ve ortada bir sektörel planlama yok. Tümüyle giderek fiziksel planlamaya dönüşmüş durumda. Dolayısıyla o komisyona gelen arkadaşlarımız bu tür bilgilerle geliyorlar. Orada bu planları hazırlayan arkadaşlarımız da var. Dolayısıyla hani biraz şeye haksızlık diye görüyorum, komisyondaki arkadaşlarımızın bu tür şeyleri bu kısa zamanda tartışamasalar bile, gerçekten o bilgi birikimiyle oraya geldiler. Ama Türkiye bugün gerçekten bir bölge planlamasına, bir üst ölçek planlara ihtiyaç duyuyor. Bu belli ölçülerde bir merkezileşme olarak görülebilir; ama bu merkezileşmenin bizatihi kendisi yerel birimlerdeki yapılan daha alt ölçekteki planların da önünü açabilecek bir nitelikte olmalıdır. Galiba olabildiğince bu komisyon bunu yapmaya çalıştı. Ama burada bu plan düzeyleri arasındaki şey, kademeli birliktelik diye gören bir anlayış olması gerektiğini komisyon üyeleri de geniş ölçüde paylaştılar. Ama galiba bu komisyonun da çaresi olamayacağı, bir miktar değindiği asıl sorun Türkiye'de bütün bu planlama etkinliğinin, kentleşme etkinliğinin kendisini gerçekten topluma açabilmektir. Bu konu bu şûranın da, bu komisyonun da ötesinde birtakım dinamikleri içeren bir şey. Ama buradan en azından bazı ipuçları sağlanıp, örgütsüz kesimlerin de önünü açacak bir planlama, kentleşme anlayışının belki ipuçlarını verebiliriz diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Şengül.

Levent Özaydın bey buyurun.

Yrd.Doç.Dr.LEVENT ÖZAYDIN
(Mimar Sinan Üniv.- 8 Nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim.

Daha çok kurumsal yapılanma üzerinde duruldu. Ama neyin nasıl yapılacağı konusunda planlama sisteminin içinde de bazı bilgilerin olması düşünülebilir, beklenebilir. Bu raporda biz şu, şu değerler üzerinden, değişkenler üzerinden çok müdahale etme hakkımız yok, ama şunları kontrol edebiliriz gibi, stratejiyi açıklayabilecek bir kurgu da olabilir. Ama tabii, raporu hazırlayanların daha çok kurumsal yapı üzerinde durmaları başlıklarından kaynaklanıyor. Tabii ki böyle bir kurgu da şeye daha farklı bir sonuç getirebilir. O açıdan bizim kentsel dönüşüm projelerini biliyorsunuz, müdahale edilemeyecek birtakım değerler olduğu halde, bu konuda müdahaleler oldu. Bunun için bunlara da yer verilmesi raporu daha ilginç hale getirebilir.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Ben teşekkür ediyorum Sayın Özaydın.

Sayın Veli Böke buyurun.

Av. VELİ BÖKE
(Yerel Hukuk Derneği Başkanı, Kayseri Kocasinan Belediyesi Hukuk İşleri Müdürü)
3 Nolu Komisyon Üyesi

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Elbette komisyonun oldukça kapsamlı, yeni öneriler getiriliyor, tartışılması gerekir.

Ben yerel yönetimler açısından bu raporu değerlendirdiğimde, tüm katılımcıların da katılacağı üzere, yerel yönetimlerin yetkilerinin sınırlandırılması noktasında yeni bir yaklaşım seziyorum. Tabii bu eleştirilir veya tartışılır, ancak raporun elbette olumlu yönleri de mevcut. Tabii burada şunu unutmayalım: Sabahki oturumda Sayın Cumhurbaşkanımızın da ifade ettiği gibi, planlar insanlara hizmet için var. Bu kentler, bu planlar insan içindir. “Biz planlarız, siz yaşarsınız”

yaklaşımı elbette doğru değil. Tabii insan katkısını, yani yerelin katkısını, yaşayanların katkısını da elbette yerel yönetimler eliyle sunmak lazım. Peki, yerel yönetimler acaba gerçekten istediğimiz düzeyde, kalitede planlar yapabiliyor mu? Hayır, yani bunlardaki mutlaka büyük hataları hepimiz biliyoruz. Burada kanaatimce, tümden iptal etme veya yeni bir kurum kurma yaklaşımı yerine, yerel yönetim meclislerinin bilgi konusunda ve birtakım yenilikler konusunda desteklenmesi icap ediyor. Ayrıca da denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Tabii burada belediye meclislerinde plan yapma sürecini düşündüğümüzde, imar komisyonlarının yapısı çoğu kez bir bakıyorsunuz, kasabın veya bir marangozun elinde. Tabii bir bakıyorsunuz, imar komisyonuna girecek kişi diyor ki, "ben estetikten anlarım, onun için beni imar komisyonuna yazın" Ondan sonra da komisyonda ada, pafta, parsel noktasında insanları bilgilendirmek zorunda kalıyorsunuz. İşte bu yapıyı biraz daha güçlendirmek ve katılımcılığı sağlamak gerekmektedir. Ben şunu öneriyorum: Kent konseyinin planlama çalışmalarına daha etkin katkısının olması gerekir. Ayrıca da imar komisyonlarına sivil toplum örgütlerinin, özellikle meslek odalarının oylarıyla olmasa dahi- en azından katılması ve onların görüşünün alınması yerinde olur.

Üst kurul fikri güzel bir fikir, gerekir, yani üstten bir denetim şart. Zira yargısal denetimin etkin olmadığını hepimiz kabul ediyoruz. Bu anlamda ihtisas mahkemelerinin kurulması da gerçekten üzerinde durulması gereken, hatta bu Şûra neticesinde genel ilke kararlarından bir tanesi olarak ele alınması gereken husustur. Çünkü çoğu kez imar planlarının denetimini yapan mahkemeler kararlarını maalesef salt bilirkişi raporlarına dayanarak vermek zorunda kalıyorlar. Yargının bu anlamda olayı özümseme ve karara herhangi bir etkisinin olmasını göremiyoruz. Bunun da sebepleri elbette pek çok. Başta hukuk fakültelerine ciddi bir imar hukuku eğitimini koymak icap ediyor. En azından bunu yapana kadar, şimdiki süreçte adalet akademilerinde imar noktasında ihtisas eğitimlerinin sunulması yerinde olur. Bu eğitimleri alan hakimlerimizin, yargıçlarımızın idare mahkemelerine sırf imar davalarına bakacak mahkemelere atanması kanaatimce yerinde olur.

Üst kurulla ilgili de bir iki değerlendirmem olacak. Üst kurulu acaba biz şimdiki yapılanmada bir Kamu İhale Kuruluna benzeyen bir kurul gibi düşünebilir miyiz? Direkt planlama yapan değil, yapılan her

ölçekteki planları denetleyen, inceleyen ve bunların bir şekliyle iptaline de gidebilecek kararlar verebilen ve bu kararların da yargı yoluna açık olduğu bir kurul olabilir mi? Bunu da mutlaka tartışmak gerekir.

Teşekkür ediyorum efendim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Veli Böke Bey.

Üyelerimizden Sayın Ebru Ölmez hanımefendi buyurun.

EBRU ÖLMEZ
(Bayındırlık İskan Bakanlığı Avrupa Birliği Birim Yöneticisi)
3 Nolu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim.

Benim burada bir tespit, bir de bir iki sorum olacaktı düşünülmek ve tartışılmak üzere soracağım.

Bir tanesi, planlamanın araçsallığını unutmamız gerekiyor ve her araç gibi bunun da bir kullanım kılavuzu olması gerekiyor ve her araç gibi nasıl kullanılacağı, neye hizmet edeceğini öncelikle belirlememiz gerekiyor. Mekân söz konusu olduğu zaman bu aracı mekânın organizasyonu için kullanıyoruz biz. Ancak hiçbir zaman amaçların yerine geçmemeli planlama.

Ben komisyona çok teşekkür ediyorum üyelerine ve Sayın Başkanına, çok zor bir işi yapıyorlar. Çünkü Türkiye müthiş bir reform süreci yaşadı son yıllarda, hâlâ da yaşıyor. Pek çok mevzuat değişti, özellikle yerel yönetimlere ilişkin mevzuatlar değişti. Ama bunlarda en önemlisi, bütçeyi hazırlamaya ilişkin mevzuatlardı. Bütçe hazırlamada stratejik planlama yaklaşımı geldi. Mekân organizasyonuna ilişkin bir düzenleme yapacağınız zaman, bu değişikliği göz ardı ederek düzenleme yapamazsınız. Dolayısıyla planlama sisteminin bu yeni değişikliği de dikkate alarak, düzenleme yapması gerekiyor. Ben buradan baktığım zaman, son zamanlarda yapılan diğer kanunlarda, yerel yönetimlere ilişkin bütçede olsun, yönetime ilişkin olsun kanunlardaki düzenlemelere baktığım zaman, planlama sisteminin daha çok proje üreten bir sistem şeklinde tasarlanması gerektiğini görüyorum kendimce. Çünkü değerlendirme kriterleri, göstergeler, tüm bunlarla faaliyetleriniz denetleniyor. Bir yerel yönetici olduğunu varsaydığım zaman, ben bu planları neye hizmet edecek, planlar arasındaki kademenin neye hizmet

edeceğini düşünmem gerektiğini hissediyorum. Dolayısıyla bir proje mantığı içerisinde plan hiyerarşisine bakmak, planları üretmek gerekiyor. İşte tam bu noktada kent dediğimiz zaman, kentin fonksiyonlarını ve misyonunu, ülkenin vizyonu doğrultusunda belirleyecek planlar yapmak ve bu planları da projeler üretebilen bir plan sisteminin parçası olarak tasarlamak gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla ne kadar çok plan hiyerarşisinde ortaya ülke, bölge, alt bölge, kademe koyarsanız koyun ya da planlama mevzuatına bu plan hiyerarşisinde uyulacaktır diye hükümler düşün, en son noktada projenin uygulandığı yerel noktada bir yerel yöneticiye bunu nasıl kullanacağını bence bir tek şeyle anlatırsınız, o da Bütçe Kanununa notlar düşerek. Bütçe Kanununda bir projesini bir yerel yöneticiye bir projeyi, bir kente yapacağı projeyi üst ölçeklerle ilişkilendirmeden, sektörel kullanımlarla, kararlarla ilişkilendirmeden yapıyor olmasını ancak planlamaya ilişkin mevzuatlarla, sadece planlamaya ilişkin mevzuatlarla değil, diğer uygulama araçlarını düşünerek, yani proje araçlarını düşünerek de zorunlu hale getirmek gerekir. Bu anlamda kademe sayısından çok, neye hizmet ettiği ve sistemin ne ürettiği çok önemli diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyoruz Bayan Ölmez.

Şimdi üyelerimizin aşağı yukarı soruları bitti. Komisyonumuz bir taraftan bunlara cevap vermek için çalışıyor.

Şimdi de misafirlerimizin arasında bir görüşme açıyorum.

Sayın Necati Evren buyurun.

NECATİ EVREN
(İller Bankası, Harita Mühendisi, Kamu Yönetimi Uzmanı)

Teşekkür ediyorum.

Ben öncelikle komisyonun bu güzel çalışması için teşekkür ediyorum. Sunumda dikkatimi çeken birkaç nokta var, onu vurgulamak istiyorum.

Çalışmada veri yönetiminden bahsedilmiş, veri yönetiminin kalitesinden bahsedilmiş, planlamanın kalitesinden bahsedilmiş. Değer esaslı uygulamadan bahsedilmiş, parçalı yapıdan bahsedilmiş. Benim dikkatimi çeken noktalar bunlardı. Çok önemli noktalar olduğunu söylemek istiyorum. Veri yönetiminde kaliteye ulaşabilmemiz için doğru

depolama olması gerekiyor. Doğru depolama olmazsa, nerede neyin olduğu bilinmezse, veriyi yönetemezsiniz. Zaten şu anda tartışma konumuz da aslında bu bence. Nerede neyin olduğunu kimse bilmiyor, herkes ben merkezli çalışıyor, bütün kurumlar bende"de toplansın her şey, verinin adresi ben olayım, ben yöneteyim" diyor. Buradaki öneride de yeni bir kurum oluşturuluyor. Acaba diyorum, acaba yeni bir bakanlık, yeni bir kurum yeni sorunlar oluşturmayacak mı? Bilginin ergonomisi, kullanılabilirliği, ulaşılabilirliği, Türkiye ulusal planlamasının yapılmasının da kalitesini ortaya koyuyor; bizim zaten sorunumuz bu.

Burada bir ünlem işareti bırakmak ve bir soru sormak üzere söz almış bulunmaktayım. 120 bin dolayında grafik paftası, 70 bin dolayında sayısal paftası, yaklaşık 2100 dolayında sayısal halihazır harita projesi, bunların yaklaşık yüzde 30 dolayında imar planı, içme suyu, kanalizasyon, altyapı, üstyapı gibi birçok projesi olan, 70 yıllık deneyime, birikime sahip olan İller Bankasının belediyelerle olan organik yapısı -son zamanlarda biz köylere bile halihazır harita üretiyoruz- belediyeler ve özel idarelerle olan organik yapısı acaba bu çalışmada hiç dikkat çekmemiş midir? Acaba aranan kurum İller Bankası olamaz mıydı? Bayındırlık Bakanlığında ayrı bir yapılanmaya kavuşturulabilirdi. İller Bankasının da yeniden yapılandırılmasıyla ilgili çalışmalar son 20-25 yıllık, 2007 yılında da artan bir gündemle söz konusu olduğuna göre, bu aranan kurul İller Bankası olamaz mı? Sadece bu soruyu sormak istiyorum.

Saygılarımı sunuyor, teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Evren'e teşekkür ediyorum.

Özür dileyerek, ancak bir tek misafirimize daha söz vereceğim, ondan sonra 5 dakikayı geçmemek üzere, ondan sonra da komisyonumuz cevaplara geçecek.

Naciye Şengül buyurun.

NACİYE ŞENGÜN (İnşaat Mühendisi)

Öncelikle komisyona katkılarından ve çalışmalarından dolayı çok teşekkür ediyorum. Benim de birkaç tane sorum olacak.

Birincisi; genelde kentsel planlamayla ilgili bir oluşum var. Bu oluşumun içinde kamu ve özel binaların yapımları ile mimar ve mühendislerin konumları ne olacak?

İkincisi; Bayındırlık ve İskân Bakanlığının bu çalışmadaki etkinliği nasıl olacak?

Üçüncü ve son sorum; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı kapanıp, şehircilik ve planlama bakanlığına mı dönüşecek?

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Üyelerimiz konuşmalarını bitirdiler, sorularını sordular. Ben şimdi görüş ve önerilere cevap vermek üzere tekrar komisyon temsilcisine söz vermek istiyorum.

Buyurun efendim, buyurun hocam. Siz mi cevaplandıracaksınız?

Doç. Dr. SEMAHAT ÖZDEMİR

Ben toparlayabildiğim yanıtları vereyim. Eksik kaldığım noktalarda da arkadaşlarım lütfen beni desteklesinler, hatta salondan komisyon üyesi arkadaşlarımız bile, benim yakalayamadığım ya da buradaki arkadaşlarımızın yakalayamadığı konularda cevap verebilirler diye düşünüyorum.

İsim isim gitmekten çok, genel bir şey oluştu ve bu nasıl oluştu bunu anlayamadım. Bu benim tabii şu anda kişisel değerlendirmem. Bizim önerdiğimiz model, yerelleşmeye karşı olan bir model değil, tam tersine. Sadece şu soruyu yöneltmek istiyorum, Sayın Valim de başta olmak üzere: Bugünün tartışılan 100000 ölçekli Aydın, Muğla, Denizli, İzmir, Manisa, Kütahya çevre düzeni planlarında, bunu Çevre Orman Bakanlığı yapıyor olabilir, bunu Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yapıyor olabilir, bunu Turizm Bakanlığı yapıyor olabilir. Bugün bu planlar var, parsel ölçeğinde karar getiriyorlar. Bu merkezi yönetimin yetkisi değil midir yerel yönetimlerin üzerinde? Yerel yönetimler bu çevre düzeni planlarına uygun 1/5000 ve 1000 yapmak zorunda değiller midir? Bu uyum kim tarafından denetlenecektir? Birinci sorum bu.

İkincisi şu: Bizim önerdiğimiz modelde evet bir kademelenme vardır ve bu olmak zorundadır. Bir ülke nereye gideceğini bilmek zorundadır, bir ülke enerji politikasını, ulaşım politikasını, tarımsal politikasını, kentleşme politikasını belirlemek zorundadır ve bunun mekânsal izlerini de belirlemek durumundadır. Bunu belirleyebilmek için

de bir kurum oluşturmak durumundadır. Bu ülke gelecek 10 yılda hangi enerji kaynaklarını kullanacak, hangi boru hatları nereden geçecek, hangi kurvaziyer limanını nereye yapacak, bunun kararını kim verecek? Bunu bakanlıklar üstü bir kurul verecek. Bu bakanlıklar bütün ilgili yatırımcı kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla oluşan bir kuruldur, bakanlıklar üstüdür. Dolayısıyla bunun sekreteryasını sadece Bayındırlık ve İskân Bakanlığının UMSP birimi yapacaktır, sekreteryasını yapacaktır; bunun altını çizmek istiyorum. Dolayısıyla burada sadece mekânsal stratejiler belirlenecektir.

Bölge ölçeğine geldiğimizde de, bizim kast ettiğimiz bölge planı ne Çevre Orman Bakanlığının yaptığı 1/100000 ölçekli parsel ölçeğinde ayrıntı getiren plandır, ne de Turizm Bakanlığının yaptığı 25000'lik plandır, ne de eskiden İmar İskan Bakanlığının yaptığı çevre düzeni planlarıdır. Bölge düzeyinde önerilen planlar bir yerinde yapılacaktır;iki valiler katılacaktır, belediye başkanları, kaymakamlar, bunların katılımıyla yapılacaktır. Bugün hangi çevre düzeni planları bu katılımla yapılıyor. Dolayısıyla yerelin katılımıyla, üstelik de bizim iddiamız parsel ölçeğinde karar getirmek değil bölge düzeyinde, getiremezsiniz zaten, doğru da değil. Bölge ölçeğinde getirilecek kararlar katılımcı süreçle, bir kere o bölge ölçeğinde bir sağlam veritabanının üretilmesi gerekiyor. O yüzden sürekli olarak o bürolar orada oluşmak zorunda ve o bürolar o yüzden kamusal bir kurumsal kimliğe sahip olmak zorunda. Çünkü o birimin oluşturulması için kadro gerekiyor, altyapı gerekiyor, makine teçhizat gerekiyor, mekân gerekiyor. Bölge ölçeğinde, arkadaşımız çok güzel, teknoloji gelişiyor, güncel uydu görüntülerinin, güncel sayısal haritalarının, güncel bitki örtüsünün, tarımsal üretim deseninin demografik değişimleri, ekonomik; bütün bunların veritabanının bölge ölçeğinde bir kurum tarafından oluşturulması gerekiyor. Dolayısıyla bu kurum evet, bir kamu kuruluşudur. Bu kurum içinde oluşturulacak bölge planlama bürosu yerinde bu verilere dayanarak, ama katılım süreçleriyle sadece bölge ölçeğindeki kararları geliştirecektir. A kentinin küçük sanayi sitesinin nerede olacağı kararını değil ya da C kentinin gelecek vizyonunun ne olacağı kararını o ölçekte veremezsiniz zaten. Dolayısıyla bölgenin geleceğine dair, bölgenin ana ulaşım sistemine, ana altyapı sistemine, ana enerji sistemine, o bölge içindeki bölgesel kalkınmayı sağlayacak öncelikli sektörlere, dolayısıyla bunları da katılımcı bir süreçte yapacaktır. Bu bölge sınırları içinde yer alan belediyelerin, bu ister kentsel bölge sınırı içinde bir belediye olsun, ister kentsel bölge sınırı dışında bir il sınırları içinde bir belediye olsun; o

planları yönlendirmeye dönük bölge ölçeğinde kararlar verecektir.

Bakın, şu nokta gözden kaçıyor: Bu modelde parsel ölçeğindeki kararlar bütünüyle yerelde verilecektir. Ama bölge ölçeğindeki kararların ülke stratejileriyle uyumu ya da kentsel bölge planlarının bölge ölçeğindeki bir enerji nakil hattına ya da bir doğalgaz ya da bir petrol boru hattına uyup uymadığını o kentsel bölgedeki yerleşme stratejisini bilmek zorundasınız, bunun denetlenmesi lazım. Bu denetlenmediği için ne kadar büyük yanlışlar yaşandığını da hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla bugün 20 bin nüfusu olan bir yerleşme, 120 bin kişilik kentsel alan planlayamaz, planlayamamalı, bunu birisinin denetlemesi lazım. Dolayısıyla bu hiyerarşik yapı bu nedenle oluşturuldu. Ama bu asla yerelin kendi potansiyellerini engelleyici bir yaklaşım değil. Yerel kendi nazım planını kendi yapacak, kendisi yapacak, kendi planlama bürosunda yapacak ya da yaptıracak. Ama bunun o nazım planının kentsel bölge planına, il planına uyup uymadığı denetlenecek. Dolayısıyla bu modelle evet, kademeli bir denetim vardır.

Şuna kişisel olarak da, eminim de bütün komisyon arkadaşlarım da aşağı yukarı aynı düzeyde kesinlikle karşıyım: Bu model asla yerelleşme karşıtı bir model değildir. Bu bir yanlış anlaşılma. İki nedenden kaynaklandığını düşünüyorum. Birincisi; ben kötü sunmuş olabilirim zaman baskısı nedeniyle. İkincisi; arkadaşlarımız raporları okumamış olabilirler. Bu noktada Kayhan Beye bir şey daha söylemek istiyorum: Sanıyorum, Bakanlık bu komisyonları oluştururken, seçtiği insanların geldiği kurumlara ve o geldiği kurumlardaki deneyimlerine, birikimlerine bakarak oluşturdu. Bizim komisyonumuzda çevre düzeni planının ne olup olmadığını bilemeyecek düzeydeki insanlardan oluşmadı. Bunların hepsi tartışıldı. Raporumuza baksaydınız, mevcut durum analizinde son dönem bütün yasal düzenlemeler, bütün kurumsal yapılanmalar ve bunların özelliklerinin ayrıntılı bir şekilde aktarıldığını görürdünüz. Ve zaten sorun tanımlamaları bu mevcut durum analizinden çıktı ortaya.

Bu genelde söyleyeceklerimin yanı sıra, zaten bunlarla örtüşen kişilerin sorularına değinmeyeceğim ben artık. Biz başka radikal bir öneri yaptığımızı biliyorduk ve buna bilerek ve isteyerek, tahammüden karar verdik. Çünkü bir şeyleri, bir kere farklı çözüm önerilerimiz vardı hepimizin, ama bir konuda hepimiz hemfikirdik, bunu ben rapora da yazdım. Bu gidişatın, bu işleyişin kesinlikle değişmesi gerekiyordu, komisyonun bütün

üyeleri bunda hemfikirdi. Onun için de evet, bu değişikliğin yapılması konusunda çok tartıştık ve sonunda böyle bir modelde uzlaştık. Serap arkadaşımın değerlendirmeleri için çok teşekkür ediyorum. Nereden başlayabilir? Çekirdeğini Bayındırlık ve İskân Bakanlığından alan dedik. Dolayısıyla bu yeni kurulacak bakanlığın nüvesini Bayındırlık ve İskân Bakanlığı oluşturacaktır. Dolayısıyla bakanlığın kurulması, çekirdeğini mevcut bakanlıktan alarak ve şehircilik ve planlama yasasının çıkması ilk iş olacaktır diye düşünüyorum. Zaten sıralamamızda da öncelikle bu kurumsal bakanlığın ve planlama yasasının oluşturulması yer alıyor öncelikle.

Yeni düzenlemenin başarıya ulaşma şansı nedir? Tabii yine kişisel cevap vereceğim. Bugünden kötü olmayacağından eminim.

Ulusal düzeyde veri merkezi bence çok büyük bir gereksinim. TÜİK tabii ki bizim çok önemli bir veri kaynağımız. Altını özellikle çizdik, mekâna referanslı bilgiden söz ediyoruz. 2000 yılı itibariyle Türkiye'deki kentsel yayılma alanları bilgisi var mı efendim elinizde ya da Türkiye'deki 2009 yılında sanayi üretimi yapılan alanların bilgisi var mı elinizde? Tabii ki TÜİK varolacak, TÜBİTAK da varolacak, TÜBA da varolacak, üniversiteler de üretecek, sivil toplum kuruluşları da. Bunların arasındaki eşgüdümü sağlayacak, arada bu planlama sisteminin gereksindiği bilgi boşlukları varsa, onu ya bu kurumlar aracılığıyla ya da varolan başka kurumları görevlendirerek, bu ulusal düzeyde mekâna referanslı bilginin üretilmesini, bunun eşgüdümünü, bunun güncel tutulmasını, arşivlenmesini ve kullanıcılara sunumunu sağlayacak.

Gülten arkadaşıma da olumlu değerlendirmeleri için çok teşekkür ediyorum. Kentsel bölge düzeyindeki stratejiler belirlendikten sonra, kentsel bölge sınırı içinde sözgelimi, örnek İzmir kentsel bölgesi. İzmir kentsel bölge sınırları içindeki planları tabii ki İzmir Büyükşehir Belediyesinin planlama birimi yapacaktır. Bu planın İzmir'in de içinde yer aldığı, gene örnek vereyim, diyelim ki Güneybatı Ege Bölgesi tarif edilmiş olsun; Güneybatı Ege Bölgesine uyumu denetlenmemeli midir? Diyelim ki, Güneybatı Ege Bölgesinde Aliağa'da Türkiye'nin en büyük yük limanı önerilmiştir. Bu yük limanının İzmir'in kentsel bölge sınırları içinde yer alıp almadığı denetlenmemeli midir? Bence denetlenmelidir. Bölge planlama zaten bu ölçekte karar verecektir. Yoksa İzmir'in kentsel gelişme alanı Torbalı'nın şu fabrikasının burada olup olmayacağı ayrıntısında kararlar

getirilmeyecek bölge ölçeğine. Dili aktaramadım ben size, yani kentsel bölge ölçeğindeki planlama ili . Asla bugünün çevre düzeni planlarının dili değil. Sektörel stratejilerin belirlendiği, önceliklerin belirlendiği, daha soyut, daha grafik anlatımı, rapor ağırlıklı, güncel, sürekli gelişen ve değişen bir dil. Dolayısıyla bölge ölçeğindeki bu stratejilere paralel olarak yerel yönetimler tabii ki kendileri yapacak planlarını. Ama o planların bölge ölçeğindeki çok stratejik bir karara uymaması durumunda ne olacak? Bunun denetlenmesi lazım. Dolayısıyla model bunu getiriyor.

Tabii ki koruma alanları, kurullar, özel çevre koruma bölgeleri, milli parklar; bunların hepsi, bu kurumlar ve bu birikim, gerek bölge ölçeğinde, gerek kentsel bölge ölçeğinde, gerek ilçe ölçeğinde, bu kurumlar varolacak. Ama plan onama yetkileri olmayacak. Bu kurumlar çok önemli birer aktör olarak, bölge planlarının ya da kentsel bölge planlarının üretilmesi sürecinde masada yer alacaklar, bilgileriyle yer alacaklar. O sürecin içinde bizatihi yer alacaklar.

Ben keseyim burada, vakti aşmayayım.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum.

Değerli genel kurul üyeleri; komisyon raporunun sunumu ve değerlendirmelerini hep beraberce tamamlamış bulunuyoruz.

Doç. Dr. SEMAHAT ÖZDEMİR

Pardon, diğer arkadaşlarım söz alamayacak mı?

ŞÛRA BAŞKANI

Efendim biliyorsunuz, sonunda oylama yapacağız. O açıdan ne yapalım?

Doç. Dr. SEMAHAT ÖZDEMİR

2'şer dakika hiç değilse Sayın Başkan, rica edebilir miyiz?

ŞÛRA BAŞKANI

Peki, 2'şer dakikada toparlamak üzere.

Doç. Dr. SEMAHAT ÖZDEMİR

Çünkü ben komisyon arkadaşlarımın da görüşlerini belirtmelerini rica edeceğim. Teşekkür ediyorum.

NECATİ UYAR (Komisyon Üyesi)

Ben çok küçük bir ekleme yapmak istiyorum. Özellikle bu yerelleşme ve merkezde yetki kullanımına ilişkin bütün komisyonda tartışmalar sürerken, bütün komisyon üyelerinin rahatsız olduğu bugünkü sektörel yetki kullanımı, yani çok sayıda kurumun yetki kullanımı ve bunun belirsizliği, yani yarın herhangi bir yerel yönetimin resmi gazeteyi açtığında hangi alanda yetkiyi yitirebileceğine dair bir belirsizliğin yaşandığı ülkede planlamanın zorluğu üzerinde anlaşılan bir konuydu. Burada bir ekleme yapmak istedim. Bugünkü yapı her ne kadar yerel yönetimlere yetki veriyor gibi görünse de, sistem böyle sürdüğü sürece, her sabah kalkıldığında Resmi Gazetede o yetkinin devam edip etmediğinin kontrol edilmesini gerektiren bir durum da söz konusu. Dolayısıyla bunu da ortadan kaldıracak bir tasarım geliştirmeye çalışılmıştı, ben sadece bunu eklemek istedim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederim Sayın Gökhan Erkan Uyar.

KOMİSYON ÜYESİ

Ben de aslında kısaca Necati Beyin belirtmiş olduğu noktaya, ama demek ki bunun vurgulanması gerekiyor. Ben herhangi bir şekilde raporun bütünlüğü veya komisyon toplantı süresince bir merkezileşme eğilimi ve buna karşın bir yerelleşmenin ortadan kaldırılması gibi bir şeyi raporu okuyunca da tekrar, yani bunu arayarak bir bakmak gerekecek belki bizim açımızdan, ama böyle bir algının nasıl oluştuğundan emin değilim. Burada yapılmış olan şey, eksik olan bir ölçekte bir planlama çalışması önermek. Ülke düzeyinden başlayan bir planlama sistemi oluşturmak. Burada da şüphesiz merkezi bir kurumdur, yani ülke düzeyinde bir planlama ölçeği tanımlayacak. Türkiye'nin mekânsal planlama vizyonu nedir sorusuna bunun belirli mekânsal ifadeleriyle bir yanıt bulacak bir kurumdur ve bu ölçekten başlayarak da tutarlı bir bütün halinde yerele kadar inen, ölçekler arasında da birbiriyle etkileşim halinde olan bir planlama kademelenmesinin yeniden tanımlanması. Burada şüphesiz hani bunu bir yeni kurumun tanımlanması, bir ölçek tanımlamasıdır aynı zamanda, yani olmayan bir ölçeğin tanımlanmasıdır. Yerel ölçekten hep bahsediyoruz, ama bölgesel ölçeğin bahsedilmesi de bir kurum oluşumudur. Merkezi ölçek ya da ülke düzeyinde ölçekte, dolayısıyla burada bir eksiğin tamamlanmış olması şeklinde bir yorum olabilir.

İkinci boyut da yine kısaca değineceğim, ama Necati Bey tekrarı değil, onun da vurgulanması gerektiğini düşündüğüm için ben de tekrar ediyorum.

1985'ten önceye geri dönmek diye vurgulanan şeyin, aslında hani 1985'i nasıl okuduğumuzla ilgili oldu. Çünkü 1994'ten sonra o ortadan kalktı, yani 1985'in yerelleşme süreçleri ya da yereldeki güç aktarımı ortadan kalktı. Özelleştirme İdaresi, TOKİ, bunlar planları kendileri yapıyorlar. Karayolları, Demiryolları istedi, o yapamadı. Yerel yönetimin kendisi plan yapmıyor ki. Yerel yönetim böyle ya da ilişkili bir plan, onun getirdiği planları… Böyle bir, 1985 dönemini, aslında ondan sonra gelişen planlama süreçleri ve sektörel ayrışmayla farklı yetkilerin dağıtımıyla birlikte okunması gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla böyle bir toparlanma süreci için bir radikal müdahalenin en azından ifade olarak bile tanımlanması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum.

KOMİSYON ÜYESİ İlker Akbey

Bu şûra sürecinde bakanlık olarak hep radikal kararlar alınmasını istedik, yani ilk baştan itibaren şûra üyelerine dedik ki, mevcut durumu düzeltmek değil, biz yepyeni fikirler, yepyeni kararlar bekliyoruz. Bu kapsamda da bu komisyon böyle bir çalışma yaptı. Tarık Şengül'ün de söylediği gibi, radikal kararların alınmasını gerektiren bir dönem içerisindeyiz. Dolayısıyla bu yeni kurum fikrinden de korkmamak gerekiyor. Bayındırlık Bakanlığının bir adım daha ileri adım atması olarak görmek gerekiyor ve böylece sistemin de daha iyileşebilecek bir konuma gelebileceğini görmek gerekiyor.

Söyleyeceklerim bu kadar.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum.

KOMİSYON ÜYESİ Deniz Işıldar

Ben de aynı şekilde komisyonumuzun çalışması kapsamında yeni bir bakanlık önerisinin gelmesi yadırganacak bir durum olarak görülmemesi gerektiğine inanıyorum. Çünkü planlama yetkilerinin çok

fazla kurumlar arasında dağılmış olmasından kaynaklanan bir tanımsızlık söz konusu ülkede. Bunun komisyon raporunda belirlenen çerçeve içinde, bu organizasyonu yapıp, bu kademelenmeyi ve denetimi organize edecek yeni bir kurumun bu görevi üstlenmesi gerekiyor. Herhangi yürürlükteki mevcut bir kurumun bu yetkileri veya bu koordinasyonu mevcut sınırları ve düşünceleri kapsamında gerçekleştirilmesinin pek mümkün olmadığı komisyon görüşmelerinde gündeme geldi. O kapsamda da bunun formasyonu Bayındırlık ve İskân Bakanlığının yeniden formüle edilmesi olabilir veya bunun dışında birkaç bakanlık yetkisinin veya kurum yetkisinin şehircilik ve konut bakanlığı tanımı içinde yeniden formüle edilmesi söz konusu olabilir; ama her halükarda belirtildiği gibi, radikal bir karar olaraktan yeni bir kurumun ihdas edilmesi zorunlu olarak gözüküyor. Sadece bunu belirtmek istedim.

Teşekkürler.

ŞÛRA BAŞKANI

Komisyonumuza çok teşekkür ediyorum.

Yapılan bu görüşmeler ve değerlendirmelerle birlikte ben şimdi komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum değerli üyeler:

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Mekânsal Planlama Sistemi ve Kurumsal Yapılanma Komisyonu Raporu şûra kararı olarak kabul edilmiştir. Hepinize çok teşekkür ediyorum. Hayırlısı olsun.

Değerli genel kurul üyelerimize bir hususu hatırlatmak istiyorum: Bugün genel kurulda yaptığımız katkılar ve eleştiriler, sorular, görüşlerin hepsi genel kurul sonrası yayınlanacak kitapta yer alacaktır; bunu bilmenizi isterim. Bu kitap da eylem planı çalışmalarımızda da bize ana referans doküman olarak yol verecektir. Bunu bildirmek istiyorum.

Değerli üyelerimiz; birinci oturumun sonuna gelmiş bulunuyoruz. İkinci oturuma geçmeden önce 30 dakikalık bir ara veriyorum ve ikinci oturum 16.00'da başlayacaktır. Bilgilerinize sunarım.

Teşekkür ediyorum, çok mersi.

KENTSEL TEKNİK ALTYAPI VE ULAŞIM KOMİSYONU OTURUMU

SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Gündem gereğinde Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu Raporunun görüşülmesine geçiyorum.

Lütfen, komisyon temsilcilerini yerlerine davet ediyorum.

Komisyonumuz yerini aldılar. Komisyon raporunun sunumunu yapmak üzere Ela Babalık hanımefendi yurtdışında olduğu için, Musa Özalp bey galiba sunumu yapacaklar. Buyurun Musa Bey,

MUSA ÖZALP
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğünde Şehir Plancı)

Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli üyeler, değerli katılımcılar; Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Sayın Başkanın da belirttiği gibi, Komisyon Başkanımız Ela Babalık yurtdışında olduğundan özür dileyerek sunumumuza, Şûramıza katılamadı.

Sunumuma başlamadan önce, bu organizasyonda emeği geçen herkese ve tüm komisyon üyelerine yaptıkları çalışmalar için teşekkür ediyoruz.

İsterseniz öncelikle kendimi tanıtayım:İsmim Musa ÖZALP Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu Raportörüyüm, Şehir Plancısıyım, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğünde Şehir Plancısı olarak çalışıyorum.

Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu olarak yaptığımız çalışmayı ekranda da görüldüğü gibi, kısa bir giriş ve mevcut durum değerlendirmesinin ardından, sorun alanları, strateji ve eylem seçenekleri ve sonuç ve değerlendirme başlıkları altında özetlemeye çalışacağım.

Sizler de takdir edersiniz ki, yaklaşık 120 sayfalık bir raporu 20 dakikaya sığdırmak pek mümkün değil. Bu nedenle sunumumda komisyon çalışmalarımız süresince farklı alanlardan ve kurumlardan

gelen, konusunda uzman üyelerimizin katkılarıyla elde ettiğimiz bulgulara, sorunlara ve çözüme yönelik belirlediğimiz önerilerimize kısa kısa değinmeye çalışacağım. Süre kısıdı nedeniyle değinemediğim, değinemeyeceğim konular olursa; bunlar için şimdiden üyelerimizden özür diliyorum. Yalnız bu şu anlama gelmiyor: Değinemediğimiz konular kesinlikle önemsiz veya önemsiz gördüğümüz konular değildir.

Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu sürdürülebilir kentleşme hedefi doğrultusunda teknik altyapı ve ulaşım sistemlerine ilişkin çağdaş planlama ilkelerini ortaya koymak, bu kapsamda ülkemiz kentlerindeki uygulamalara ilişkin olarak mevcut durumdaki uygulamaların ve yaklaşımların değerlendirmesini yapmak ve öncelikli sorun alanlarını saptamak, bu sorunların çözümüne yönelik stratejiler ile uygulamaya, yasal boyuta ve kurumsal yapıya yönelik somut eylemler geliştirmek amacıyla çalışmalarını yürütmüş ve raporunu hazırlamıştır.

Kentsel teknik altyapı ve ulaşım sürdürülebilir kentleşme hedefi için son derece önemli, kentsel yaşam kalitesi açısından da gösterge niteliğinde konulardır. Kentsel teknik altyapı sistemleri ve kapasiteleri kentsel gelişim için belirleyici ve sınırlayıcı faktörlerdir. Sağlıklı ve yaşanabilir kentler yaratılmasında dikkate alınması gereken girdilerdir, faktörlerdir. Altyapı hizmetlerinin nitelikli kentsel hizmet olarak adil bir biçimde dağıtılması, kaynakların etkin bir şekilde yönetilmesi ve kullanılması, sürdürülebilirlik açısından hayati öneme sahiptir.

Benzer şekilde kentsel ulaşım konusu temelde kentsel gelişme formunu ve yönünü etkileyen, sınırlayıcı ve aynı zamanda da destekleyici faktörlerden biridir. Kentsel mekânda erişebilirliğin kentin belli bir bölgesinde veya parçasında değil, kent bütününde ve sürekli olarak sağlanması, sunulacak hizmetin niteliği ve kalitesiyle kentsel yaşamın iyileştirilmesi, temiz enerji kaynaklarının kullanılması ve özel otomobil yerine toplu taşım ağırlıklı bir ulaşım sistemiyle çevre ve hava kalitesinin korunması, kentsel ulaşım taleplerinin planlı ve etkin bir şekilde yönetimi ile ulaşım sorunlarının minimize edilmesi, sürdürülebilir kentler ve yaşama çevreleri yaratılmasında oldukça önemlidir.

Gerek kentsel altyapı, gerekirse kentsel ulaşım sistemi, kentlerin mekânsal gelişmesinde de önemli rol oynar. Teknik altyapı sistemlerinin mevcut durumu ve kapasiteleri kentlerin gelişmesinde dikkate alınması

gereken konulardır ve ancak kent planlamayla kentsel altyapı planlaması eşgüdüm içinde bütünleşik bir yaklaşımla ele alındığında sürdürülebilir kentleşme yönünde olumlu adımlar atılması mümkündür. Benzer şekilde ulaşım sisteminin geliştirilmesine ve mevcut sistemin işletimine ilişkin politikalar, planlar ve yatırımların kentsel gelişme ve kentin mekânsal organizasyonu üzerinde büyük etkisi bulunmaktadır.

Sürdürülemez kentsel, mekânsal gelişme eğilimleri çoğunlukla hatalı ulaşım politikalarının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır ya da kent ve ulaşım arasındaki karşılıklı etkileşimin sonucu olarak kent planlarında öngörülen bazı gelişme desenleri ve modelleri de sürdürülemez olarak kabul edilen ve otomobili temel alan ulaşım sistemlerinin yaratılmasına neden olabilmektedir. Sürdürülebilir kentler için enerji tüketimi ve çevre kirliliği açısından hayati öneme sahip olan kentsel ulaşım sistemlerinin planlanmasının da kent planlama ile eşgüdüm içinde ve bütünleşik bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir.

Tabii ki burada sürdürülebilir kentler sadece altyapı ve kentsel ulaşım girdileriyle oluşmuyor. Komisyon çalışmalarımızın kapsamı bu olduğu için, biz sadece buna değindik.

Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu sürdürülebilir kentsel gelişmenin sağlanmasında önemli rol oynayan bu iki alanda mevcut durumun değerlendirilmesi, sorun alanlarının saptanması, strateji ve eylemlerin oluşturulması için çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Kentsel teknik altyapı ve ulaşım sistemlerinin planlanması ve işletimine ilişkin yaklaşımların uygulama esaslarının, dolayısıyla sorun alanlarının ve önerilerinin kapsamının önemli farklılıklar göstermesi nedeniyle komisyon çalışmalarını iki alt grup olarak, yani kentsel teknik altyapı ve kentsel ulaşım olarak yürütmüştür. Her iki çalışma grubunda teknik altyapı ve ulaşıma ilişkin değerlendirme ve öneriler, ele alınan konuya ilişkin planlama ilke ve politikaları, kurumlaşma, karar verme süreçleri ve yasal yapı, finansman, işletme ve bilinç düzeyi olmak üzere beş temel başlık altında ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Kontrolsüz, plansız kentleşme ve kentlerin mekânsal ve demografik olarak hızla büyümesi doğal olarak beraberinde teknik altyapı sorunlarını da gündeme getirmektedir. Ayrıca mekânsal gelişmenin ulaşım alanında etkilerinin yanı sıra, ulaşım sisteminin de mekânsal gelişmeye

ve kent formuna önemli etkileri vardır. Ancak ülkemiz kentlerindeki uygulamalarda bu etkileşimin ve karşılıklı etkilerin yeterince dikkate alınmadığı, bu etkileşimi ve çevresel etkileri dikkate alan kapsamlı master planı çalışmalarının yeterince yapılamadığı ya da yapılanlarda da plan kararlarına yeterince uyulmadığı görülmektedir.

Ayrıca ulaşım alanında geleneksel olarak yol ya da otopark kapasitesindeki artışlar iyileştirme olarak görülmektedir. Kentlerdeki en önemli hatalardan biri, kentle yol mekanını kimin daha çok kullanacağı konusundaki yanlış tercihlerdir. Uygulamalar genellikle motorlu araçların kentin içinde daha hızlı hareket etmelerini sağlayacak, kent içi otoyol ve kavşaklar şeklindedir. Kentlerimiz ve kentlilerimiz tüm seçenekleri dikkate alan çeşitlilik ve türler arasında dengeli bir sistem geliştirilmesini sağlayan, bilgi sistemleriyle zenginleştirilmiş, zamanında işleyen bütünleşik toplu taşım sistemlerinden maalesef yoksundur.

Diğer taraftan, ülkemizde bisiklet kullanımının bir kentsel ulaşım türü olarak taşıdığı önem ve potansiyel henüz tam olarak anlaşılamamıştır. Yine benzer şekilde yaya ulaşımı da tüm dünyada ulaşım politika belgelerinde sürdürülebilir ulaşım hedefi açısından başlıca ulaşım türü olarak tanımlanmasına rağmen, ülkemizde ne kent planlarında, ne de ulaşım planlarında yeterince dikkate alınmayan bir konu olarak kalmıştır.

Diğer ana sorun alanı olan, kurumsal yapı, karar süreçleri ve yasal yapıda mevzuat dağınıklığı ve yetersizliği, teknik şartname, politika ve kriterlerin eksikliği, ulusal ve yerel düzeyde ve hatta yereldeki kurumlar arasında yetki karmaşası, kurumsal yapıdaki yetersizlikler ve belirsizlikler, karar alma süreçlerinde katılımcılığın olmaması temel sorunlar olarak tespit edilmiştir.

Finansmanda ise, altyapı ve ulaşım yatırımlarında yerel idarelerin öz kaynaklarını plansız ve verimsiz kullanması, bu yatırımlar için yeni finansman ve kaynakların bulunmasında yaşanan güçlükler ve merkezi düzeyde projelere aktarılacak kaynakların dağıtımında baz alınacak ölçütlerdeki belirsizlikler temel sorun alanları olarak tespit edilmiştir.

Kentsel teknik altyapı ve ulaşım alanında önemli işletme sorunları da yaşanmaktadır. Kentsel teknik altyapıda içme suyu, atık su ve katı atık,

doğalgaz, elektrik sistemlerinin etkin ve verimli işletilmemesi, yağmur suyu yönetim sistemlerinin oluşturulmamış olması ve denetim eksiklikleri temel sorunlardır. Ulaşımda ise mevcut ulaşım sistemlerinin verimli bir şekilde işletilememesi, trafik ve talep yönetimi uygulamalarından faydalanılamaması, işletme için standart ve uygulama esasları eksikliği, ulaşım mekânında trafik güvenliği ve denetimi sorunları, kentsel ulaşım sisteminde yaşanan temel sorunlardır.

Bir diğer sorun alanımız ise, bilgi ve bilinç düzeyi eksikliğidir. Altyapı tesisleri ve hizmetleri kullanıcılar tarafından bilinçsiz bir şekilde kullanılmaktadır. Altyapı ulaşım alanında halkın, karar vericilerin ve uygulayıcıların bilgi düzeyinin yetersiz olması, bilgi ve bilinç düzeyi sorunları olarak tespit edilmiştir.

Kentsel teknik altyapı konusunda en temel vurgulanması gereken ve üzerinde durulması gereken sorun alanı plansızlık konusudur. Aslında her iki alt komisyon için de bu en temel sorun alanları tespit edilmiştir. Bununla beraber teknik altyapı ile kentsel planlama arasında eşgüdümün ve birlikteliğin kurulamamış olması, ulaşım altyapısı ve sistemleriyle teknik altyapı arasında planlama ve projelendirme aşamasında koordinasyon kurulmaması veya kurulamaması. Teknik altyapı türlerinin bile planlama, projelendirme ve işletme aşamasında kendi entegrasyon, koordinasyon kurulamamış olması ve belki de bu sorunların ana kaynağı olan, mevzuattaki ve kurumsal yapıdaki dağınıklık, belirsizlik ve yetki karmaşası bu sorunların özeti olarak sıralanabilir.

Ana hatlarıyla açıklanan bu sorunların çözümüne yönelik olarak komisyonumuzca geliştirilen strateji seçenekleri kentsel teknik altyapı konusunda ekranda da görüldüğü gibi,kısaca planlı uygulama ve işletme, altyapı kapasitesini zorlayacak plan değişikliklerinin önlenmesi, fizibilite etüdü hazırlanması, imar planlarında güncel ve doğru halihazır harita kullanımı, kent bilgi sistemlerinin kurulması, yetki ve sorumluluk, yetki ve teknik konulardaki karmaşanın giderilmesi, karar alma süreçlerine katılım, kurumlar arası koordinasyon, kaynak planlaması, güncel ve doğru projeksiyonlar, işletim ve denetimin iyileştirilmesi, bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması olarak sıralanabilir.

Kentsel ulaşım alanında ise belirlediğimiz temel strateji seçeneklerimiz; kent planlaması ile ulaşım planlamasının birlikte yapılması, planlamada

mekânsal olarak yaygın ve düşük yoğunluklu gelişmenin önlenmesi, otomobil kullanımının azaltılması, toplu taşıma sistemlerinin ve erişilebilirliğin geliştirilmesi, bisiklet ve yaya ulaşımının geliştirilmesi, lojistik kaynaklı ulaşım sorunlarının önlenmesi, yetki ve sorumluluk karmaşasının giderilmesi, üniversitelerde ulaşım planlama eğitiminin verilmesi, karar ve planlama süreçlerine katılım, ulaşım planlama zorunluluğu, yerel yönetimlere ulaşım planlama zorunluluğu getirilmesi ve kentsel ulaşım planlama çerçevesinin belirlenmesi, talep yönetimi uygulamalarından faydalanma, ulaşım güvenliğinin sağlanması, bilinçlendirmeye yönelik olarak faaliyetler düzenlenmesi şeklinde özetlenebilir.

Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu olarak, çalışmalarımızı beş başlıkta ele alarak irdelemiştik. Bunu daha önce söylemiştik.Bu başlıklardan planlama ilke ve politikaları kapsamında kent planlama ile kentsel teknik altyapı ve ulaşım planlaması arasındaki eşgüdüm eksikliğinin giderilmesi, konunun bütünleşik bir yaklaşımla ele alınması gereklidir.

Bunun için kentsel teknik altyapı türlerine ilişkin planlama ilkelerini ortaya koyan ve herhangi bir imar planı değişikliği önerisinde değişikliğin kentsel teknik altyapıya etkilerini değerlendiren çalışmaların zorunlu olmasını sağlayan yasal düzenlemeler önerilirken, kentsel ulaşım alanında da kent planlarıyla ulaşım planlarının birlikte ve bütünleşik olarak hazırlanmasını, yerel yönetimlerin ulaşım planı yapmasını ve trafik etki analizlerinin yapılmasını zorunlu hale getiren yasal düzenleme önerileri geliştirilmiştir. Ayrıca imar mevzuatında sürdürülebilir kentsel gelişmeyi destekleyen bir hedef ile motorlu taşıt kullanımının caydırıcı, toplu taşım ve motorsuz taşıt kullanımını özendirici, sürdürülebilir ulaşımı teşvik eden kentsel gelişme modellerine dayanan planlama ilkeleri geliştirilmeli ve plan yapımına ait esaslara dair yönetmeliğe eklenmelidir.

Kurumlaşma, karar süreçleri ve yasal yapı çerçevesinde gerek teknik altyapı, gerekse ulaşım yatırımlarının planlı bir biçimde geliştirilmesini zorunlu hale getiren yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Teknik altyapıya ilişkin kent bütününü kapsayan bir mastır plan hazırlanması zorunluluğu getirilmeli, kentsel ulaşımla ilgili ulusal düzeyde temel politikaları, öncelikleri ve ilkeleri belirleyen kentsel ulaşım stratejisi oluşturulmalıdır.

Aynı zamanda yerel yönetimler için bağlayıcı bir çerçeve politika belgesi hazırlanmalı ve kentsel ulaşım yasası ve yönetmelikleri de vakit kaybetmeden hazırlanarak, yürürlüğe konulmalıdır.

Finansman konusundaki önerilerimize gelince, büyük altyapı ve ulaşım yatırımları açısından finansman en önemli sorunlardan bir tanesidir. Kaynak yetersizliği, yeni finansman modellerinin geliştirilememesi, projeler arasında finansman dağıtım ölçütlerinin belirsizliği ve şeffaf olmayışı başlıca sorunlar olarak sayılmıştı. Bu doğrultuda büyük altyapı ve ulaşım yatırımlarında özkaynakların verimli kullanımı, finansman dağıtım ölçütlerinin ulusal politika öncelikleri doğrultusunda şeffaf bir biçimde belirlenmesi ve yeni finansman modellerinin geliştirilmesi için gerekirse teknik, yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılmalıdır.

Altyapı ve ulaşım sistemlerinin işletimi, yönetimi ve denetimindeki eksiklikler ile çağdaş yaklaşımların uygulanmamasından kaynaklanan hatalar önemli sorun alanları olarak, işletme alanındaki önemli sorun alanları olarak tespit edilmişti. Hem kentsel teknik altyapı, hem de kentsel ulaşım sistemi açısından işletme verimliliğinin sağlanması temel hedeftir ve gerek mevcut altyapının en etkin biçimde kullanılması ve işletimi, gerekse denetiminin iyileştirilmesi yönündeki strateji ve eylemlerle bu hedefe ulaşılması amaçlanmıştır. Bu alandaki strateji ve eylem seçenekleri ağırlıklı olarak uygulamada yapılacak düzenlemeler şeklindeyken, mevzuatta yapılması gereken bazı düzenleme önerileri de geliştirilmiştir.

Son olarak, komisyon çalışmalarında üzerinde önemle durulan bir konu da, kentsel teknik altyapı ve ulaşım konularındaki bilinç eksikliğidir. Sürdürülebilir kentleşme ve bu kapsamda kentsel teknik altyapı planlaması ve kullanımı ile sürdürülebilir ulaşım planlaması konularında bilinçlendirme kampanyalarına gereksinim olduğu görülmektedir. Bilinçlendirme kampanyalarının hedef kitlesi olarak iki ayrı kesim tanımlanmıştır. Bunlar ilk olarak toplumun her kesimini hedef alacak kişilerin yaşam tarzı ve günlük hayatlarında yaptıkları seçimlerin sonuçlarını, kaynak kullanımı ve çevresel, kentsel etkileri açısından algılamalarını sağlayacak sürdürülebilir gelişme hedefi doğrultusunda her bireyin sorumluluk üstlenmesi gerektiğini anlatacak bilinçlendirme kampanyalarıdır.

İkincisi; kentsel teknik altyapı ve ulaşım yatırımları ile hizmetlerinden sorumlu merkezi ve yerel yönetimdeki karar verici ile uygulayıcıları hedef alan, yani konunun uzmanlarını hedef alan, daha da uzmanlaşmalarına yönelik kısa dönemli eğitim faaliyetleri ve etkinlikler şeklindedir. Sunumu bu noktada soru-cevap bölümüne geçmek üzere bitirmek istiyorum. Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Sayın Özalp'a teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz; komisyon raporunun değerlendirilmesine geçiyorum. Üyelerimizden gelen soruları komisyonumuza sormak üzere önce Sayın Nilgün Göre Taner hanımefendiye söz veriyorum.

NİLGÜN GÖRE TANER

Teşekkürler, Şûrayı düzenleyen ve yönetimde olan herkese çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca komisyonun hazırladığı rapor da oldukça verimli bir çalışmanın ürünü olarak görülüyor.

Ben burada sorudan çok, bir katkı koymak istiyorum. Altıncı komisyon üyesiyim, yani kent ve doğal kaynaklar üzerinde çalışan komisyonun. Burada su konusu biraz altyapı olarak ihmal edilmiş gibi, ağırlık biraz ulaşıma kaymış. Haliyle komisyonun grubundaki katılımcıların kompozisyonu bunu belirlemiştir sanıyorum. Şunu altıncı komisyonda da çok tartıştık: Planlama, her düzeydeki mekânsal planlama kararı aynı zamanda bir su tüketim kararı. Dolayısıyla kentlerin, özellikle büyük kentlerin yıllık su bütçelerini düzenlemeleri ve bu bütçelerinin de su planlamasıyla birlikte kent planlamasına entegre edilmesi gerekiyor. Aynı hassasiyet ulaşım planlarının kent planlarına entegrasyonu olarak geçmiş raporda, ama benzer bir hassasiyetin de kentlerin su tüketim bütçeleriyle imar planları, nazım planları arasındaki entegrasyonun sağlanması gerekiyor.

Bu noktada bir küçük notum daha olacak. Kentsel su bütçesini yıllık olarak düzenleme sırasında kentlerin kıtlık ve bolluk dönemleri de dikkate alınmalı, orta ve uzun vadede de su bütçesi planlanmalıdır. Bu yüzden komisyonun çalışmalarına bu noktanın da eklenmesini rica ediyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Teşekkür ediyorum Sayın Taner.

Sayın Zafer Şahin Beyefendiye söz veriyorum buyurun.

ZAFER ŞAHİN (10 Numaralı Komisyon Başkanı)- Ben de 2 numaralı Komisyonumuza çalışmalarının derinliği ve içeriğinden dolayı teşekkür etmek istiyorum. Açıkçası komisyonun çalışmasına ilişkin bazı önemli bulduğum soruları paylaşmak istiyorum ben sadece.

Nilgün hanımın söylediği şeylere bir noktada katılıyorum. Acaba biz altyapı ve ulaşımı ele alırken, kentte yaşayan insanları, kentlileri hâlâ salt birer tüketici olarak mı algılıyoruz? Ama bugün artık kentte yaşayanlar çatılarına takacakları güneş kolektörleriyle elektrik üretip, bunu sisteme satıp ya da bahçelerine takacakları bir arıtma cihazıyla kullanma sularını arıtıp, bahçelerini sulayabilecek bir konuma geldiler. Acaba böyle bir anlayışı da değerlendirmemiz gerekir miydi?

İkinci sorum;şimdi tabii burada çok ciddi bir ironi var. Sabah bir önceki oturumda Sayın Serap KAYASU şöyle bir soru sordu: "Buradaki önerilerin gerçeğe geçmesi için bir değişim başlaması lazım, nasıl başlayacak?" diye. Bu sorunun en somutlaştığı komisyon bu komisyon. Çünkü bu tartışmalar öyle bir kentte yapıyoruz ki, 15 yıldır bu komisyonun belirlediği sorun alanlarının stratejilerinin taban tabana zıtları uygulanmış. Nereden ve nasıl değişime başlayacağız? Yayalı toplu taşımı, özel araç trafiğinin önüne nasıl geçireceğiz, nasıl bir değişim noktası başlatacağız? Cevabını bilmediğim bir soru, ama çok önemli bir soru diye düşünüyorum.

Son iki soru da, acaba fiziksel altyapı, teknik altyapı sadece fiziksel altyapı mıdır? Yine beni bir önceki oturumdaki sorumdan yola çıkarak teknoloji fetişisti olarak görebilirsiniz, ama bir kablosuz ağ alanlarını ya da benzeri teknolojik altyapıları artık bu geleceğe öngördüğümüz bu komisyonlarda öngöremeyecek miyiz?

Son bir soru: Kültürel ve doğal mirasın en önemli birlikte değerlendirilmesi gereken unsur olan kentsel teknik altyapıyı bir arada nasıl değerlendireceğiz, yani artık ekosistem duyarlı bir teknik altyapı öngörüsünü ya da tarihi dokunun belirli altyapı sorunlarının çözülmesi mevzusunu nasıl ele alacağız?

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Murat Yıldız beyefendi buyurun.

MURAT YILDIZ
(Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Öğr. Üyesi)

Emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Gerçekten önemli ve değerli bir çalışma olmuş.

Bu katkılara bir iki noktada ilave etmek istediğim bazı unsurlar var. Bunların başında, master plan çalışmalarına yönelik teşviklerden bahsedildi komisyonda. Gerçekten ulaştırma, ulaşım, mastır planları çok büyük önem taşıyor. Ama bu mastır plan çalışmaları tamamlanmadan, özellikle büyük ölçekli yatırımlara kesinlikle izin verilmemesi yönünde bir çalışmanın komisyon sonucu olarak mutlaka aksettirilmesi ve işlenmesi gerektiği kanaatini taşıyorum. Çünkü büyük kentlerimizde başta olmak üzere, ulaştırma ana planları tamamlanmadan yatırımları yönlendirecek farklı birtakım ulaşım süreçleri, ulaşım yatırım süreçleri göz önüne gelmektedir. Bunun önüne geçebilmek için ulaştırma mastır planı olmayan bir kentin, bir kentsel alanın asla ve asla büyük ölçekte ulaştırma yatırım planlarını onay vermemek gerekir diye düşünüyorum.

Bu anlamda yenilemeyen enerji türlerinden uzaklaşarak, yenilenebilen enerji türleri odaklı ulaşım türlerinin yaya başta olmak üzere, bisiklet başta olmak üzere, ulaşım türleri arasında daha fazla yer işgal etmesinin önemini vurgulamak istiyorum. Bu anlamda hepimiz biliyoruz, özellikle çağdaş ülkelerde son 25-30 yıllık yatırımlarla bisiklet türlerine yoğun bir ilgi ve onların ulaşım planları arasındaki aldığı oranlarda ciddi artmalar göz önüne çarpmaktadır. Bunun da biraz daha fazla vurgulanması gerektiğini düşünüyorum.

Artı, kentsel bölgeler arasında alışveriş merkezleri başta olmak üzere, kenti tümden tüme değiştirecek ulaşım ve teknik altyapıyı bir anlamda farklı yerlerde büyük zararlara uğratacak yatırımlar öncesinde de ciddi bir, artık o bir çevresel etki değerlendirmesi süreci mi olur, farklı bir tipoloji mi olur; mutlaka bunun ulaştırma ana planıyla uyumunun bir anlamda gerçekleştirilmesini, zorunlu hale getirilmesini, bu kapsam içerisine alınmasını önemseyerek vurgulamak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Sayın Yıldız teşekkür ediyorum.

Sayın Saffet Atik beyefendi buyurunuz.

SAFFET ATİK

Öncelikle bakanlığa, katılımcılara, raporu hazırlayanlara teşekkür ediyorum.

İzninizle ben birkaç konuya vurgu yapacağım, altının çizilmesini isteyeceğim. Bir ufak sorum olacak, birkaç da temennim olacak. Kent planlaması ya da daha genel anlamıyla mekânsal planlamayla ulaşım ya da altyapı planlamasının bütünlüğünün sağlanması gerçekten yaşamsal önem taşıyor. Yıllar yılı biz bunu savunduk. 2009 Türkiye'sinde bunları yapabildik mi? Bu tartışılabilir. Ama bu temenniyi bir kez daha dile getirmek istiyorum. Raporda vardı, arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Ama bunun önemle vurgulanması gerektiğine inanıyorum. Bu bir temenniydi.

Bir diğer temennim şudur: Bütün dünyanın yaptığı bir proje yönetimini, plan yönetimini artık bizim de yapmamız gereğidir. Bir projenin tüm evrelerini, tüm aşamalarını gündelik yaşama yahut proje elde edilme sürecine geçirmek durumundayız. Yani gereksinme nedir, hangi standartlar dahilinde, hangi planlama ilkelerini göz önüne alarak veya projelendirmek ilkelerini göz önüne alarak proje yapıyoruz. Bunun yatırım büyüklüğü nedir? Bunun finansman olanakları nedir? Her şeyden önce, belki gerçekleşmek için de, bunun gerçekçiliği, yani insanların ödeme gücü nedir, bu projenin geri dönme ihtimali var mıdır veya hangi oranda dönecektir? Dolayısıyla bütün bunları belli aşamalar içinde gündeme getirirsek, daha gerçekçi bir planlama ve projelendirmenin içinde olacağımıza inanıyorum. Raporda buna vurgu yapılırsa ileride, bundan mutluluk duyacağımı söylemek istiyorum.

Bir diğer önemli husus, özellikle altyapı işletmecilerinin, örneğin su kalitesini şeffaf olarak kullanıcılara duyurulmasını talep ediyorum. Bir kentli olarak bunu görüyorum. Bizler hangi kalitede suyu içiriyoruz. Bütün bunların işletmeci biriminin web sayfasında olabilir bir başka şekilde. Kullanıcıya, nihai tüketiciye net ve açık olarak açıklanmasında yarar görüyorum. Bu sadece bununla da iktifa edilmemeli diye düşünüyorum. O işletmenin aslında başarı göstergelerinin de kamuoyuna açıklanması ve kamuoyu ile paylaşılması gerektiğini düşünüyorum.

Bir ufak sualim var. Yanlış anlamış olabilirim. Ulusal çevre planı, UÇEP daha önce gündeme gelmişti, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanmıştı. Raporda adı geçen çerçeve politika belgesi bundan çok mu ayrışmaktadır? Bu nokta bir parça daha açılırsa memnun olurum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Teşekkür ediyorum Sayın Atik.

Sayın hocamız Güven Bilsel bey buyurun efendim.

GÜVEN BİLSEL (Mimar, Kent ve Bölge Plancısı)

Teşekkür ederim.

Değerli komisyon üyesi dostların hazırladıkları hakikaten sevindirici, iyi bir çalışma, takdirlerimi sunuyorum.

Özellikle ulaşım planlaması, kentsel ulaşım planlaması konusunda kent planlamasıyla kentsel tasarım bütünlüğünün yaya üstün, yaya öncelikli mekân tasarımları için bir olmazsa olmaz koşul olarak görmeleri, rapora bu biçimde almış olmaları gerçekten sevindirici.

Burada birkaç katkı sunmak istiyorum izin verirseniz. Bunlardan birisi; bundan 30-40 yıl önce İngiltere'de ulaşım planlaması konusunun o zamanki önderi olarak algılanan Colin Bucanner'in meşhur Bucannercı Formundan söz edeceğim. Burada exceltion myrement karşıtlığı, yani kentsel çevre değerleri ile erişebilirlik, ulaşılabilirlik karşıtlığından söz eder ve kendisi mühendis ve ekonomist kökenli bir plancı olmasına karşın, adeta bir mimar ve kentsel tasarımcı gibi yaya üstün mekânların, araçların hızlandırılarak erişilebilirliğinin artırılması konusundan çok daha önemli olduğunu vurgular. Gel zaman git zaman dünya çok gelişti, günümüzde artık son 10 yıllarda trafik durultma adı altında önlemler alınmaya başladı. Bizdeki kamburlar, engellerden, bariyerlerden çok daha insancıl, çok daha önemli şeyler. Son okuduğum bir rapor, dostlara iletebilirim. Yoğun kent bölgelerinde, merkezlerde ve okul çevrelerinde ki, bunu uygar ülkelerde artık izlemek mümkün. Tasarım hızı dediğimiz olayın ulaşım planlamasında 30, hatta 20 km/saat düzeyine indirildiğini serdetmek gerek. Bizdeki kentlerimizin, önemli kentlerimizin ki, başkentimiz de bunun içindedir. Yapılan uyarlamalarla araca üstünlük veren ve trafik tasarım hızını 100 km'nin üzerine çıkaran yaklaşımlarla karşılaştırıldığında, ülkemizin hangi düzeyde olduğunun tartışılması önemli diye düşünüyorum, özellikle

komisyona bunu aktarmak istiyorum.

Bir başka olay; kentsel altyapı ve kentsel ulaşım konusunun, kentin mekânsal ve toplumsal gelişmesiyle karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğini söylemek ve giderek kentsel ulaşım planlamasına bu yüzden entegre ulaşım planlaması, bütünleşik ulaşım planlamasını dendiğini hatırlatmak lazım. O açıdan bakıldığında, sadece kent için değil, kentsel ulaşım planlamasının gerçekte, az önce dışarıda da değerli dostlarla konuşuyorduk, ülkesel ve bölgesel ulaşım planlamalarıyla çok yakından ilişkili olduğunu ve dolayısıyla ülkesel ve bölgesel ulaşıma ilişkin, özellikle çağdaş teknoloji seçimi gibi birtakım temel politika ve stratejilerin kentsel ulaşıma da yansıtılması gerektiğini, artık nihayet kentlerin metropol, megapol olmanın ötesinde kentsel bölge, bölgesel kent haline gelmeleriyle, bu teknolojilerin bir bölge içinde olduğu kadar, bir kent bütünü ya da kent merkezi için de uyarlanabilir olduğunu söylemek gerekiyor. Nitekim komisyonumuz raylı toplu taşıma ilişkin önerileriyle bu konuyu zenginleştiriyor. Benzer biçimde dostlar kentsel altyapı projelerinde de ülkesel su kullanımı, kaynak tahsisi, kaynak değerlendirmesi, ülkesel enerji politikaları ve ülkesel çevre koruma politikalarıyla kentsel altyapı projeleriyle çok yakından ilgili ve ilişkili olduğunu söylemek de olası. Dünyanın artık emisyon açısından, yakıt teknolojileri açısından sıfır karbon ya da sıfıra yakın karbon şeylerini tartıştığı zamanlarda, ülkemizde başkentimiz dahil giderek hava kirliliğinin arttığını görmek mümkün.

Ben burada keseceğim. Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Sayın hocamıza teşekkür ediyorum.Sayın Birse'e
Prof. Dr. Turgut Öztaş hocamız buyurun.

Prof. Dr. TURGUT ÖZTAŞ

Jeoloji Mühendisleri Odası adına Şüraya katılmaktayım, 2 Nolu Komisyon Üyesiyim aynı zamanda)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Tabii ki kendi komisyonumda olduğu gibi, diğer komisyondaki arkadaşların da böyle kısa bir zamanda son derece yoğun bir çaba ve özveriyle bu komisyon raporlarını, Şûra raporlarını oluşturduklarını biliyoruz. Bu bağlamda da ister istemez tabii ki gözden kaçan bazı hususlar oluyor, doğaldır. Ben kentsel teknik altyapı ve ulaşım komisyonu

raporunda da bir hususu göremedim, sadece o konuda bir katkıda bulunmak istiyorum, herhangi bir soru sormak niyetinde değilim.

Bu da Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca 15.02.2007 tarihinde Altyapılar İçin Afet Yönetmeliği adıyla bir yönetmelik yayınlanmıştır. Deprem Şûrası kararları bağlamında bu çıkartılmıştır. Bu yönetmeliğin amacı, içme suyu ve kanalizasyon şebeke ve arıtmalarını içeren altyapı tesislerinin doğal afetlere dayanıklı olarak tasarımı ve mühendislik hesapları ile malzeme seçimi, yapımı, işletilmesi, bakım ve onarımı için gerekli asgari şartlara dair usul ve esasları belirlemektir, amacı budur. Diğer taraftan da iki satırlık kapsamını okuyayım: Yine bu yönetmelik içme suyu ve kanalizasyon şebeke ve arıtmalarını içeren altyapı tesislerinin etüt, planlama, proje, inşaat ve işletme süreçlerini kapsar. Dolayısıyla bu yönetmeliğe ilişkin ben rapor içerisinde ve bu yönetmeliklerin maddeleriyle veya içeriğiyle ilişkilendirilmiş hususlara rastlayamadım. Bunu herhalde gözden kaçmış bir husus diye düşünüyorum. Dolayısıyla bu eksikliğin veya bu gözden kaçmanın giderilmesi bana önemli gözüküyor. Çünkü bütün yapılacak olan işlerde sürdürülebilirlik mademki önemli olduğuna göre, sürdürülebilirlik de bugünden yarına sistemin kendisini aktarabilmesi diye kabaca düşünürsek, bu doğal afetler gibi, özellikle kentsel yapıyı kesitliliğe uğratacak, süreksizliğe uğratacak bir unsurun mutlaka önüne geçilmesi gerekir. Dolayısıyla altyapılar için afet yönetmeliğinin gerekli hususlarının da raporda yer almasında büyük yarar gördüm.

Saygılarımla, teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Öztaş hocamıza çok teşekkür ediyorum.

Cenk KAPLANCAN beyefendi buyurunuz.

CENK KAPLANCAN

Ben Cenk KAPLANCAN Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şûrası Genel Sekreterliği Şûra Raportörü - Öncelikle komisyona bu değerli çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Bu komisyonun raporunun koordinasyonunu yapmıştım.

Burada dikkatimi çeken bir husus oldu. Özellikle komisyonun raporunda ulaşıma ilişkin bir mevzuat talebi belirtilirken, altyapıya ilişkin bir mevzuat talebi belirtilmemişti.

Bir de, biraz evvel Turgut Öztaş hocam da bahsetti, bu yönetmeliğin kanunlaştırılabilmesi veya daha genişletilebilmesi anlamında bir çalışma da yürütülmemişti. Bu benim o zaman da dikkatimi çekti, arkadaşlarıma bunu belirtmek istedim.

Bir de, bu altyapı projelerinin uygulanması safhasında ilgili kurum ve kuruluşların tümünün eşgüdüm merkezlerinde temsil edilmesini sağlayacak bir yapının oluşturulması ve bu yapının da bir mevzuata bağlanması konusunda temennimi belirtmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Kaplancan.

Semahat Özdemir hocamız buyurunuz.

SEMAHAT ÖZDEMİR

İzmir Yüksek Teknolojisi Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 1 Nolu Komisyon Üyesi - Ben de öncelikle arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Ben tabii stratejilere ağırlıklı olarak baktım. Güven hoca yer veriliyor dedi, ama şu noktada altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum: Özellikle yaya yollarının düzenlenmesinde, bisiklet yollarının düzenlenmesinde, engelli erişiminin sağlanması bugünkü mevcut 1/1000 ölçekli imar planı dilinin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla buna dair, bu saydığım noktalara dair sorunların çözümü için daha ayrıntılı projelerin geliştirilmesi gerekiyor. Raporda buna yer verilirse sevinirim.

Teşekkürler.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Akın Kozancıoğlu buyurun.

AKIN KOZANCIOĞLU

Sayın Divan, sayın üyeler; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. Çalışmalarından dolayı da komisyona teşekkür ediyorum.

Tabii biz değişen ve gelişen sosyoekonomik yapıda bu yapılan planlamaların günümüz koşullarına ne kadar uyarlandığı konusunda biraz daha fazla düşünmek zorundayız. Çünkü tarım toplumundan sanayi toplumuna geçerken, ülkemizin birtakım sorunlarda geç kalmasının

bugün doğurduğu sorunları hepimiz biliyoruz. Şimdi ise, yeni birtakım, daha önceki komisyondaki değerli arkadaşlar da bildirdiler; bir değişim yaşıyor ülkemiz de dünya da, artık sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken yeni değerler, yeni verilerin ortaya atılması lazım.Ben şu misali vererek buna girmek istiyorum: Ulaşım sorununda ayrılmaz bir parçası olan mesela otopark sorununa son derece az değinildi ve bu konuda bilhassa büyük kentlerimizin, anakentlerimizin yaşadığı sorunların altından kalkılamaz boyuta gitmesi konusunda biraz daha bu konulara yer verilmesi gerekir. Çünkü bilindiği gibi, 1976 yılında çıkan Otopark Yönetmeliğiyle o gün ülkemizde 2-3 milyon arası araç vardı; ama 33 yıl sonra geldiğimiz noktada 13-15 milyon arası araç var. O günkü aldığımız verilerle bugün altından kalkamaz boyutlarda sorunlarla boğuşuyoruz. Örneğin, ben İzmir Ticaret Odası Başkanvekiliyim, İzmir'den misal vereyim. İzmir'de 850 bin araç var, ama belediyenin 11 bin kayıtlı otoparkı var, yani ne kadar gerisinde kaldığımızı görüyoruz. 1976'da, o zaman yapılan planlamada İzmir'de 42 tane bölgesel bölge otoparkları yapılacaktı. Ama 7 tane otopark 33 yılda gerçekleştirildi. Bu mantıkla, bu mantaliteden gidersek, bu değişimi yakalamamız, kentlerin sorunlarının daha da büyüyerek ortaya çıkması söz konusu. Bu bakımdan otopark yönetmeliğinin önemli olarak ülkemizde behemehal yeni baştan gözden geçirilmesi ve günün koşullarına uyarlanması gereklidir. Çünkü bugünkü boyutuyla otopark sadece binanın sorunu olarak yüklenmiş durumda. Çünkü binalarda ya otopark yeri bırakacaksınız ya da onun karşılığında ücreti belediyelere yatıracaksınız. Evet, 33 yıldır yatırıldı ülkemizde milyonlarca lira para belediyelere ve bunlar harcanamaz denilmesine rağmen bu paralar ortada yok. Yapılanlar ise, işte yüzde 10, yüzde 15 miktarında ve hızla büyüyen bu sorunlarda örneğin otopark sorunu, üç ana konusu var. Bence birincisi planlama sorunudur otopark sorununun, planlamada çözülmesi gerekli. Bunun ikinci ayağı, ülkenin oto yönetim sorunudur. Eğer siz biraz önce dediğiniz gibi, oto özenirliği azaltılacak; yok böyle bir şey, bunu azaltamazsınız. Çünkü Türkiye'de üretildiği gibi, dünyanın da çeşitli yerlerinden de ülkemize her gün binlerce araç giriyor ve bu sorunun otonun sorunu olduğunu, Japonya'da yaptığımız bir araştırma gezisinde oradaki yetkililere sormuştum. Siz Japonya'da otopark sorunu bizden çok daha az. Baktığımız zaman oranın nüfusu bizim iki katımız, aşağı yukarı 140-150 milyon insan yaşıyor. Arazisine baktığımız zaman, bizim arazinin yarısı kadar, yani arada 4 katsayılı bir büyüklük var ve Türkiye'nin lehine bu. Ama baktığınız zaman, bizde sorun daha büyük. O zaman yetkili bana tek bir şey söyledi: Nasıl çözüyorsunuz dediğimde şöyle bir şey söyledi. Bu otonun sorunudur, otoyu alan kişinin

otopark yeri istiyoruz. Bu boyutta, yani bunun sadece konutun sorunu olmadığını, oto üretim sorunu olduğunu ve en büyüğünün de planlama sorunu olduğunu, otoparkın da hızla sayısal artımda bu gelişim ve değişime ayak uydurması konusunda komisyondan bu konuda da yer verilmesi, daha etkin çözüm önerileri bulunmasını arz ediyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Hüseyin Ülkü bey buyurun.

HÜSEYİN ÜLKÜ
(Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Kentsel Dönüşüm Konut ve Arsa Politikaları Komisyonu Üyesi)

Sayın Başkan; Bayındırlık ve İskân Bakanlığının böylesine önemli bir etkinliği düzenlemesini şahsınızda kutlamak ve emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür etmek istiyorum.

Hepimizin bildiği, imar planları kentlerin sadece yataydaki değil, düşeydeki konumlarını da planlamaktadır ve imar planı uygulamalarının ilk adımı olan parselasyon planları sırasında ne yazık ki biz yolların sadece yatay konumunu belirlemekteyiz. Araziler tapu kütüğüne arsa olarak tanımlanırken, teknik altyapıları istenmemektedir. Ancak en azından kenti şekillendirecek ve teknik altyapılarının kent bilgi sisteminin temelini oluşturacak yol projelerinin bu aşamada yapılması bence zorunluluktur. Çünkü diğer yeraltı teknik altyapıları ve aynı zamanda bu yollardan kod alacak binalar yol projesindeki kodlara doğrudan bağlıdır. Bunu hepimiz bilmekteyiz; Hiç olmayan Arazi ve Arsa Düzenlemesi Yönetmeliğine bir madde eklenerek, parselasyon planları aşamasında yol projelerinin de yapılması zorunluluğu getirilmesinin ülkemizin kentleşmesine çok önemli katkıda bulunabileceğini, teknik altyapıların ve kent bilgi sistemlerinin çözümüne de bir ön adım olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Ülkü.

Nadire Yener hanımefendi buyurunuz.

IŞIL NADİRE YENER (Devlet Planlama Teşkilatı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü)

Sayın Şûranın değerli katılımcılarına ve sizlere ve de

komisyonumuza teşekkür ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Son dönemde Bayındırlık Bakanlığıyla da birlikte yürüttüğümüz çalışmalar içerisinde, az evvel birinci komisyonda önerilen bu mekânsal stratejilere ilişkin epey araştırma yapmak ve örnekler görme fırsatımız oldu. Kentsel Ulaşım ve Altyapı Komisyonunda da bütün arkadaşlarla beraber çalıştığımızda, hep biz de aynı soruları sorduk. Evet, yaya öncelikli olsun; evet, trafik güvenliği standartları kentlerimizde olsun diyoruz. Peki, bunu nasıl yapacağız? Bunun cevabını iki üç boyutta düşündük. Bizim kendi önerilerimiz zaten raporumuzda çok açık belli. Bunların içerisinde, Musa Bey açıkladı, bağlayıcı bir çerçeve belge kentsel ulaşım stratejisi, kentsel ulaşım yasası ve yönetmelikleridir. Bunlar ulusal düzeyde kentsel ulaşımla ilgili şu anda mevcut olmayan, yazılı olmayan bütün kuralları en uygulama detayına kadar farklı yasal süreçler içerisinde tanımlanması gerekli olan belgeler. Ama bir önemli konu daha var: Birinci Komisyonumuzun vurguladığı, mekânsal stratejiler. Mekânsal stratejilerde gördüğümüz şu: Artık 25000, 100000 plan yapılmıyor, ama o planların, uygulama düzeyinde yapılacak planların, örneğin ulaşımla ilgili söyleyecek olursak, ne yapılması gerektiği ve ne kadar sürede yapılması gerektiği hedeflerini koyuyoruz. O zaman yerel yönetimlere diyoruz ki ya da diyeceğiz ki inşallah, 5 sene içerisinde, 3 sene içerisinde yaya yolu miktarını şuradan, öncelikle kendilerine hedef koymasını isteyeceğiz, öyle değil mi, doğru anlıyorum ben de, yani sizin de öngörünüz bu şekilde. Yerel yönetimler yaptıkları planlarla bu hedefleri sağlayabilir hale gelecekler. Ulusal düzeydeki bizim önerdiğimiz bütün bu belgelerdeki standartları, şartları sağlar hale gelecekler. Dolayısıyla bizim bütün şehirlerimizde ulaşım açısından söylüyorum, ama diğer konularda da öyle. Belli bir standardı, belli bir hayat kalitesini, belli bir medeni seviyeyi sağladığımız bir sisteme geçebileceğiz. Bunu burada birinci komisyonla, bu komisyonun çalışmalarına paralelliği açısından arz etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Teşekkür ediyorum Sayın Yener.

Ebru Ölmez Hanım buyurun.

EBRU ÖLMEZ
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Avrupa Birliği Birim Yöneticisi)

Teşekkür ederim.

Bu teknik altyapı komisyon raporunu incelediğimde ben de ulaşım ağırlıklı olduğunu gördüm ve içme suyu özellikle çok önemli bir konu, o tip şebeke türü yatırımlarda fazla ağırlık verilmediğini fark ettim. Bu bir eleştiri sadece, ama genel olarak komisyona teşekkür ederim, hakikaten güzel bir çalışma yapmışlar.

Fakat teknik altyapıda iki problem var bence, genel başlıklar hakkında. Bir planlama sorunu var teknik altyapıda Türkiye açısından baktığınızda ve bir de tasarım sorunu var. İkisi de önemli, çünkü planlama sorunu var, çünkü planlama ihtiyaç odaklı bir perspektifte çalışma yapmayı gerektiriyor. Tasarım ise, daha talep odaklı bir çalışmayı gerektiriyor. Teknik altyapı ihtiyacın ve talebin aynı anda karşılandığı ölçüde sürdürülebilir ve tatmin edici bir altyapı sunmuş oluyorsunuz. Ulaşımda da bu böyle, diğer teknik altyapıda da bu böyle.

Dolayısıyla belki politikaları ve stratejileri oluştururken, planlama ve tasarım odaklı sorunlar etrafında, yani ihtiyaç ve talep dikkate alınarak stratejiler oluşturulmalıydı. Yine de bunlara değinilmiş, fakat tasarımı ben özellikle önemsiyorum, çünkü tasarım vizyonist bir yaklaşım gerektiriyor. Çalışmanın birçok yerinde yaya ulaşımı ve bisiklet tavsiye ediliyor, fakat topografyası hiç uygun olmayan eğimlere sahip bir kent için böyle bir şey söylemek değil, yani böyle hazır kesilmiş bir kalıbı kimseye dayatamazsınız. Dolayısıyla tasarım önemlidir, çünkü ihtiyacı ve talebi dikkate alarak, en uygun çözümleri yaratması açısından altyapı planlamasını ve tasarımını yerel yöneticilere, uygulayıcılara imkan tanır. Esnektir ve yerele daha yakın bir yaklaşımdadır. Planlama sorunları da vardır elbetteki. Her türlü şebeke yatırımının Türkiye'de planlama sorunu vardır, çünkü hep arkadan gelir. Daha öncesinde planlama teknik altyapıyı planlayıp, teknik altyapıyı kurmayız. Teknik altyapı üç açıdan çok önemlidir. Zamanın kullanımı, enerjinin ve kıt kaynaklarının kullanımı ve sirkülasyonu açısından önemlidir. Bir de, bütün bunları halka sunarken, hiç kimsenin bireysel zenginliğiyle satın alamayacağı bir hizmeti ve kaliteyi sunmuş olur. Dolayısıyla o noktada herkesi eşitlemiş olur. Hizmetin kalitesi, kenti yaşanabilir kılar ya da yaşanamaz kılar ve sizin bireysen zenginliğiniz trafikte 3 saatte aşmanıza engel olmaz, yani hangi arabada olursanız olun ya da evinize kötü kalitede su gelmesine engel olamazsınız, elektriğin kesilmesine engel olamazsınız. Dolayısıyla planlama ve tasarım bu açılardan teknik altyapıda hangisi olursa olsun, bakmamız gereken iki nokta, yani vizyonist olmak, talep ve ihtiyacı aynı

anda karşılayabilmek açısından.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Teşekkür ediyorum Sayın Ölmez.

Metin Şenbil buyurun.

METİN ŞENBİL (Gazi Üniversitesi, Bakanlık Eski Çalışanı)

Saygılar sunuyorum.

Bu raporun 35 inci sayfasında geçen resmi gazetede yayınlanmış olan ulaşımda enerji verimliliğinin artırılmasına ilişkin usul ve esaslar hakkındaki yönetmelik rapora girmesi hasebiyle söz almak istedim.

Bu yönetmelik içerisinde kent planları ile ulaşım planlarının birlikte ele alınması hususu gündeme gelmiştir. Madde 10'da ulaşım planlarının, ulaşım ana planlarının nüfusu 100 binin üzerinde olan kentlerimizde ve büyük şehirlerimizde ulaşım planı yapılması ve bu ulaşım planlarının da şehir planlarıyla beraber ele alınması hususu getirilmiştir. Tabii yönetmelikte yer alması çok cılız bir hüküm olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun İmar Kanununun içerisine konulması gerekmektedir. Bu konuda komisyonun herhalde raporunun içerisine koyacağı birtakım şeyler koyabilir diye düşünüyorum.

Bu arada aynı yönetmelik içerisinde geçen raylı sistemlerin diğer ulaşım sistemleri arasında birinci olarak ele alınması ya da eşitler arası birinci olarak ele alınması hususu, Türkiye'de raylı sistemlere gereğinden fazla önem verilmesini de hususunu göz önüne getirmektedir.

Bununla beraber, otomobil sayısındaki artış ülkemizde son 10 yılda, mesela İstanbul'daki verilere bakarsak, 1.7 kat artmıştır. Fakat ulaşımda otomobil kullanımını azaltmak, ulaşım sistemi içerisindeki otomobil sayısının gereğinden fazla artışı karşısında ne kadar gerçekçi olur, bu konuda otomobil sahipliliği konusunda birtakım tasarruflar ya da fikirleri olacak mı komisyonun? Bu konuda benim düşüncelerim var.

Ayrıca kent planları ile ulaşım planlarının eğitim programlarına nasıl gireceği konusunda birtakım komisyonun fikirleri olacak mı acaba? Bu konuda benim sorularım mevcut. Biliyorsunuz ki, kent planları ile ulaşım planları beraber ele alınacaksa, en azından şehir planlama eğitim

programları içerisinde ana omurgayı oluşturan atölye programlarına nasıl ulaşım planlaması algoritmalarının konulacağı konusunda birtakım fikirlerin geliştirilmesi gerekiyor, yoksa çok cılız kalacağına inanıyorum.
Ayrıca, ulaşım planlaması camiasında yurtdışında son yıllarda efendim paradigmatik değişiklikler mevcuttur. Dört aşamalı algoritmalara dayanan ulaşım planlaması modelleri son yıllarda aktivite tabanlı ve şehir planlamaya daha yakın ulaşım modellerine kaymaktadır. Bu konuda herhangi bir raporun içerisinde husus mevcut değildir. Bu konuda hususların rapor içerisine alınmasında fayda görüyorum; en azından şehir planlama camiasına bir kapı açması açısından.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Çok teşekkür ediyorum.

Veli Böke bey buyurun.

VELİ BÖKE

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Özellikle bu kentsel altyapı hizmetlerinin sunumunda mülkiyet sorunu oldukça önemli. Bu konu elbette 18 inci madde çerçevesinde çözümlenebiliyor. Ama bunun haricinde veya 18 yapılmaz veyahut da 18 inci maddeyle yeterli düzeyde bu alanlar elde edilemezse, elbette kamulaştırma yoluna gidilebiliyor. Kamulaştırmada da özellikle yerel yönetimlerin bu yükü kaldıramamalarından dolayı ya kamulaştırmasız el atmalara rastlıyoruz ya da hiçbir şekilde kamulaştırma da yapmıyor, o hizmeti de sunmuyor. Bu anlamda kamulaştırmayı daha kolaylaştırmak adına, belki AYKOME veya UKOME bünyesinde veya ilgili belediye bünyesinde sırf bu altyapı hizmetleri için kullanılması gereken bir fon oluşturulabilir. Buna belki de birlikte kamulaştırma fonu diyebiliriz. Bu anlamda kamulaştırma kanununda da bir değişiklik kanaatimce gereklidir. Bir birlikte kamulaştırma terimini ortaya atmamız zaruri diye düşünüyorum. Özellikle kamu kurumları arasında bir eşgüdümün olmaması ve her kurumun kendi yatırım programına, planlamasına kurumsal bencillik çerçevesinde ayrı yapma iştahı veya isteği bu hizmetlerin sıralamasında çoğu kez yanlışlıkları beraberinde getiriyor. Bunları önleme adına bazı yaptırımlar da şart kent içerisinde; yani isteyen istediği zaman, istediği kazıyı yapamamalı, o dokuyu bozmamalı. Bu anlamda da yaptırım itibariyle mutlaka bozduğu zaman o bozma bedeli fazlasıyla ilgili yatırımcı kuruluştan alınmalı veyahut da bunun mülkiyet noktasında kamulaştırma

bedeli sadece o kurumdan alınabilmeli. Bu anlamda bazı öneriler sunmak istedim.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Teşekkür ederiz.

Üyelerimizden söz almak isteyen başka kimse yoksa, misafirlerimize ben söz vermek istiyorum. Üye mi? Keşke bildirseydiniz.

SEZER CİHAN
(Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanı, 10 Nolu Komisyon Üyesi)

Yeni iletmek üzereydim, kusura bakmayın Sayın Başkan.

Benim dikkati çekmek istediğim konu, arıtma tesisleri. Şehirlerimize baktığımızda, birçok şehrimizin arıtma tesisi yok, ama tabii ki o şehirde üretilen atıkların çevreye ve doğaya verdiği zararlar da ortada. Ama bir taraftan da yeni alanları imara açıyoruz. Dolayısıyla yeni nüfuslar üretmeye yönelik planlar yapıyoruz. Benim komisyona önerim şu olabilir: Yeni imara açılan alanlarda, ileride oluşabilecek nüfusun ihtiyacı olan arıtma tesisi altyapısı olmayan yerlerde belki planlama açısından bir yasak demeyeyim, yasakçılık doğru bir şey değil, ama bunun hesabını yaparaktan yeni alanların imara açılması.

Aynı zamanda ulaşım ve teknik altyapı açısından biliyorsunuz, şehirlerimizde sürekli sorunlar artarak devam ediyor. Bunun da sebebine baktığımızda, herhangi bir a şehrinde planlı alanlarına bakın, belki de 50 yıl içerisinde ulaşamayacağı nüfusu karşılayacak bir plan var. Dolayısıyla siz bir alanı planlamaya açtığınızda, orada dolayısıyla imar hakları doğuyor ve parselasyonları da yaptıktan sonra inşaat ruhsatları veriyorsunuz ve öbek öbek yapılaşmalar başlıyor, yeni mahalleler oluşuyor. Siz daha şehrinizdeki, merkezinizdeki altyapı sorununu çözememişken, bu planlama mantığıyla yeni sorunları ortaya çıkarıyorsunuz ve dolayısıyla bir çözümsüzlüğe doğru gidiyor.

Avrupa'nın çoğu şehrine baktığımızda, uygulama şu şekilde oluyor: Bir imara açtığı bölgede yapılaşma belirli bir oranda tamamlanmadan, yeni alanları imara açmıyorlar. Ama bizdeki planlama mantığı ve hiyerarşisi çok farklı, yani planlama biraz maalesef şey, yani rantla ilgili bir boyut olarak görülmesinin de bir dezavantajları var. Benim bu noktadaki

önerim, planlı alanlarda yapılaşma belirli bir oranda tamamlanmadan, şehirde yeni sorun yaratacak alanların imara açılmasındaki bazı kriterler konulması veya bu hususa dikkat edilmesidir.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Sayın Cihan çok teşekkür ediyorum.

Hanımefendi siz galiba söz istiyorsunuz; buyurun efendim.

EMEL AYDINALP (Aile Danışmanı)

Ben misafir olarak söz almak istiyorum. Kentleşme Şûrası, ama kentliyi düşünen hiçbir şey olmadığını görüyorum. Köylüye Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren tam dört kez tarla yapsın diye toprak verildi 1000 metrekareden az olmamak üzere. Ama şehirliye hiçbir şey verilmedi Cumhuriyetin kuruluşundan beri. Kendi evini veya işini yapabilsin diye bir 100 metrekarelik arsa verilmedi, hiç düşünülmedi. Sanki kentli olmak bir suçmuş gibi.

Köylü şehre taşındı, köylünün keyfine göre evler yapıldı. Köylünün 4 tane, 5 tane çocuğu var, ona göre 3 oda, 4 odalık evler yapıldı. Bu evlerin nasıl ısıtılacağı zerre kadar düşünülmedi. Şu anda da kooperatifler evler yapıyor. Biraz Ankara dışına doğru çıktığınız zaman görürsünüz, 3 oda, 4 oda, 5 oda, 6 oda ve bu evlere girenler ısıtamadığı için bir süre sonra kiraya vermeye kalkıyorlar, kiralar astronomik. Kentlinin aldığı maaş 600-700 milyonu geçmiyor. Kentli kiracı olduğu için kenti terk etmek zorunda kalıyor, başını sokacak yer yok. Kentli çalışıyor, kentli vergi ödüyor, kenti her şeyi yapıyor, ama kentlinin hiçbir hakkı yok. Ben bunların burada tartışılması isterdim. Kentlinin 1 oda 1 salonluk evlere ihtiyacı var. Ama çalışmasını engellenmeyecek, her şey içinde düşünülmüş, pratik, küçük eşyalarının olduğu, buzdolabının, çamaşır makinesinin küçük olarak, tıpkı Japonya'da olduğu gibi yerleştirileceği evlere ihtiyacı var. Kentli şehir dışına taşınsa bile, kentli kongrelerden, sempozyumlardan, sinemadan, tiyatrodan zevk alan kesimdir; kentli olmak budur, kültürel faaliyetlerin içinde olmak demektir.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Hanımefendi, bir dakika bir şey söyleyebilir miyim? Bu bahsettiğiniz konular, Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu, 7 inci komisyonda tartışılacaktır.

EMEL AYDINALP

Tamam çok teşekkür ederim tartışılacaksa.

Şunu çok önemli, söylemek istiyorum: Ankara dışına biraz lütfen çıkın, hiçbir şekilde ulaşamayacağınızı göreceksiniz. Akşam 8.30'dan sonra vasıta yok. Ulaşımı tartışıyorsunuz, ama şurada bir Ayaş'a gitseydiniz, bir Temelli'ye, bir Polatlı'ya gitseydiniz, tamam yolların yapılmış olduğunu, ama otobüs olmadığı için hiçbir yere gidemediğinizi görecektiniz. Ben Kentleşme Şûrasında, günlük yaşantımın ilk önce düzene konulmasını isterim. 10 yıl sonraki projeyi değil, önce bugünün çözülmesini isterim.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum, çok mersi. Dediğim gibi, 7 inci komisyonda tartışacağız.

Bir misafirimize daha söz veriyorum; Ali Osman Torbacı bey buyurun.

ALİ OSMAN TORBACI (Amasya Bayındırlık ve İskân Müdürü)

Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; hepinize saygılar sunuyorum. Şûranın başarılı geçmesini diliyorum.

Benim sualim, yaşanabilir kentler için Türkiye'nin ortak aklı başlığını görünce oradan kaynaklanıyor. Yaşanabilir kentler için Türkiye'nin ortak aklı biliyorsunuz, Devlet Planlama Teşkilatı kalkınma planlarını yapan bir kuruluş, Türkiye'nin ortak aklı. Kent planlaması da gerçekten kalkınmanın önemli bir unsuru. Bu konuda ben saydım, 6 tane bakanlık bu planlama konusunda yetkili. Biraz önce sunumda anlaşıldığına göre, yetki karmaşası olduğu ve finansmanda karmaşa olduğu söylendi. Bütün bunları düşünerek, Türkiye'nin ortak aklını, planlamada da altyapı, hava, su kirliliği, katı atık atıkların bertaraf edilmesi, sıvı atıkların bertaraf edilmesi, enerji kaynakları ve çeşitliliklerinin, ulaşımın, bütün bunların ortak bir akıl olarak planlanması adına bu Kentleşme Şûrasında bakanlıkların üstünde bir oluşum olarak düşünürsek; bir yetki karmaşasını sona erdirecek veya finansman karmaşasını sonu erdirecek teklifler, net öneriler en azından sonuç bildirisinde yer alır mı diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum. Arz ederim.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Sayın Bayındırlık İl Müdürümüze teşekkür ediyorum.

Üyelerimizin konuşmaları tamamlanmıştır. Ben tekrardan görüş ve önerilere cevap vermek üzere komisyon temsilcisine söz vermek istiyorum.

Buyurun efendim.

(ESER ATAK KOMİSYON ÜYESİ)

Efendim, bütün katkı, öneri, eleştiri ve sorular için teşekkür ederiz.

Özellikle Bayındırlık ve İskân Bakanlığının şûra organizasyonundaki genel başarısı için ben teşekkür etmek istiyorum öncelikle. Şu ana kadar katılmış olduğum şûralar içinde en profesyonel şûra düzenleme organizasyonuydu.

Öte yandan bu şûra sonunda çıkacak kararların, bu şûranın asıl sloganında belirtildiği gibi, yaşanabilir Türkiye için, yaşanabilir kentler için Türkiye'nin ortak aklı sloganında belirtildiği gibi, yaşama geçirilmesi asıl önem taşıyor. Pek çok şûraya katılıyoruz, ancak şûralar bittikten sonra bu kitaplar rafa kaldırılıyor ve yine her şey eskide olduğu gibi devam ediyor. Önemli olan, bunları gerçekleştirecek irade ve siyasi iradenin ortaya konulması. Bu siyasi irade ortaya konulduğu zaman, asıl o zaman iş başarılmış demektir. Burada güzel ürünlerin çıkması o anlamda bizim bir başarımızdır, ama gerçek başarı bunların uygulanmasıyla olacak şeydir. Bu katkı, önerilerle isterseniz sıradan başlayalım. Bizim burada bulunan komisyon üyelerimiz, diğer komisyon üyelerimizden de gelen soru, öneri ve eleştirilere cevap verme konusunda herkese açık olduğumuzu da özellikle belirtmek istiyorum. Herkes her an müdahale edip, konuşmamı bölerek katkısını sunabilir.

Yıllık su bütçelerinin su planlaması olarak imar planlarına alınması ve yatırım planlarına alınması önerisi gelmişti Nilgün hocamızdan. Bu önemli bir konu, ihmal edilen bir konu olduğu konusuna katılıyoruz. Bunu eğer değiştirebilme veya katkı verme şansımız olursa, bunu eklemeyi planlıyoruz.

(MUSA ÖZALP KOMİSYON SÖZCÜSÜ)

Bu arada araya girmek istedim, özür dilerim. Abant'ta yaptığımız toplantıda su konusunun bir başka komisyon tarafından da detaylı bir şekilde ele alındığı belirtilmişti. Biz de su konusunda çok detaya girmedik. Sanırım, çevreyle ilgili olan komisyondu, çok net değilim ama. O yüzden su konusunun detayına girmedik.

(NİLGÜN AKSU KOMİSYON ÜYESİ)

Aslında altyapı denildiği zaman tabii ki su çok önemli bir bileşen. Normalde bu rapor içerisinde verdiğimiz stratejiler ve eylemlerin içerisinde hepsinde altyapının önemli bileşeni su ile ilgili çözümler de yer almaktadır. Burada altyapı etki değerlendirmesi derken, altyapı etki değerlendirilmesi çalışması yapılmasını önerirken, plansız kentleşmeyle oluşabilecek yeni yerleşimlere altyapının kaldırılabilirliğiyle ilgili bir değerlendirme yapılmasını önermek amacıyla altyapı etki değerlendirmesinin hazırlanması şeklinde bir önerimiz oldu. Mastır plan yine bu şekilde, fizibilite ve etüt raporunun formatının hazırlanması gibi bir önerimiz oldu. Yine bu da altyapının içinde kanal, içme suyu. Şunu söylemek istiyorum, raporun genelinde genel ifadeler olarak yer aldı bunlar. Özele indirdiğiniz zaman, içme suyunda da uygulayabileceğimiz bileşenlerdir bunlar. Sonra su kayıp ve kaçaklarıyla ilgili önerilerimiz oldu. Bununla ilgili skala sistemlerinin geliştirilmesi. Ama altyapı denildiğinde hemen akla su geldiği için, ilk başta çalışmalarda çok fazla su ağırlıklı giderken, biraz daha biz bunu sudan kaydıralım, altyapıda kanal da var, katı atık da var, bunlarla beraber düşünelim derken, belki su ifadesini görmeseniz bile, bütün önerilen eylemlerin içinde su ile ilgili öneriler yer almaktadır.

(ESER ATAK KOMİSYON SÖZCÜSÜ)

Sevgili Zafer Şahin'in altyapı ve ulaşıma yönelik olarak birtakım soruları vardı. "Kentliler sadece bir tüketici midir? Evlerinde ürettikleri elektrik, su üretebilir, onları ekonomik katma değer olarak kente verebilirler" şeklinde önerisi vardı. Evet, bunlar olabilecek şeyler tabii ki. Ancak tabii bizim şu anki kentleşme pratiğimizde henüz balkon çıkmalarındaki sorunları bile çözemediğimiz bir ortamda, bunları birazcık daha herhalde ötelememiz gerekiyor diye düşünüyorum. Ama gerçekten aklımızın bir kenarında olması gereken şeyler diye düşünüyorum. Bu konuda da zaten bir bilinçlendirmeye yönelik önerilerimizde de bunlar vardı.

İkinci sorusunda "Öneriler nasıl gerçekleşecek?" dedi. Yaşadığımız kent Ankara'ya da atıfta bulunarak, yaya ve toplu taşımayı nasıl geliştireceğiz? Bunlar gerçekten ciddi bir sorun, hani burada yazdığımız politikaları, ilkeleri gerçekleştirecek kent yönetimlerinin olması gerekiyor. Bunları gerçekleştirecek kent yönetimlerine baskı uygulayacak sivil toplum örgütlenmelerinin sayısının artması gerekiyor. Galiba çözüm noktamız burada.

Yine en son önerilerimizde bilinçlenme ve eğitim çalışmalarında aslında iş biraz düğümleniyor. Ne kadar çok bilinçli bir kitle olursa, o kadar herhalde bu doğru politikaların uygulanması yönünde iyi ve doğru şeyleri yapabiliriz diye düşünüyorum.

Teknik altyapı sadece fiziksel altyapı mıdır, kablosuz ağlar vesaire onlardan da bahsedildi. Doğru, kablosuz ağlara yönelik bizim de önerilerimiz vardı muhakkak. Ama biz tabii çok detaya inmedik bu çalışmalarımızda, genel ifadelerle bunları belirttik. Bu detay çalışmalarının ilgili önerdiğimiz yönetmeliklerle, birtakım çerçeve belgelerle tamamlanması yönünde bir ilke kararımız var.

Kültürel ve doğal mirasın altyapıyla birlikte değerlendirilmesi konusu da çok önemli. Ülkemizin önemli bir bölümü bu kapsamda. Muhakkak buna yönelik öneriler de var. Ancak tabii bu komisyonların da ayrı ayrı parçalanmış olmasından kaynaklanan şeyler var. Daha ilerideki sorularda da ardı, mesela afetlerin de bunun içine katılması. Afetlerde aslında bu konu ele alınacağını düşündüğümüz için o konuya fazla değinmedik. Aynı şekilde kültürel ve doğal miras ve ona yönelik şeylerde de o komisyonun daha ayrıntılı ele alacağını düşünerek, genel ifadelerle onları yazdık; onu özellikle belirtmem lazım.

Murat Yıldız'ın mastır plan teşvikleri ve onların planlar tamamlanmadan büyük yatırımlar yapılmaması yönünde önerisi vardı. Aslında buna yönelik önerimiz raporumuzun 89 uncu sayfasında 2.14, 1.3 numaralı eylemler önerisinde var. Gözden kaçmış olabilir.

Yenilenebilen enerji kullanımı ve ulaşım türlerinin daha fazla yer alması konusuna değinmişti. Bu da raporumuzun çeşitli yerlerinde geçen bir ifadedir.

Birkaç soruyu da aslında ortak cevaplamak açısından öncelikle şunu söyleyeyim: Otopark konusuna değinilmişti örneğin. Artan araç sayısına koşut olarak otopark sayısının artırılmasını bir sorun olarak niye almadık konusu. Evet, biz bunu bir sorun olarak almadık, çünkü biz otomobili değil, kenti seçtik, böyle bir temel yaklaşımımız var bu komisyon olarak. O yüzden ben raporumuzun ilerici bir rapor olduğunu düşünüyorum. Bu ilericilik içinde otomobilin ihtiyaçlarını karşılanması değil, insanların ihtiyaçlarının karşılanmasını biz ön plana aldık ve

otopark konusunda öneri geliştirmedik. Bu bizim bir tercihimiz ve temel kabulümüz. Bunun da böyle hani şûra üyelerinin de bilgisine sunmak isteriz.

Saffet hocanın değindiği, kent planlama, altyapı, ulaşım planlamasının bütünleşmesinin önemle vurgulanmasının zaten söyledi, raporda da biz bunu her iki konu başlığında da ilk maddemizdir dikkat ettiyseniz. İlk maddemizde, birinci öncelikli maddemiz bunlardır. Çünkü bunlar gerçekten sorunun aslında kaynağı olarak görüyoruz ve bunlar vurgulanması gereken konular olarak gördük.

Proje, plan yönetimi konusunda gereksinme, yatırım, büyüklük ve finansman olanaklarının raporda vurgulanmasını rica etti. Vurgulama imkânımız var mı bilmiyorum, değişiklik imkânı var mı raporlarda bilmiyorum. Bülent Bey, raporlarda değişiklik imkânımız oluyor mu?

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Evet, sonuç bildirgesine sonra eklenti yapabiliriz.

(ESER ATAK KOMİSYON SÖZCÜSÜ)

Sonuç bildirgemize demek ki, bunları, vurgulanması istenen tüm konularla beraber bunları vurgulayacağımızı belirtelim.

Altyapı işletmecilerin su kalitesini şeffaf olarak kullanıcılara sunması ilkesi doğru bir uygulama. Bu kadar detaya giremedik takdir edersiniz ki, ama doğru.

Bir diğer soru, ulusal çevre planı, UÇEP olduğu söylenmişti. Raporda adı geçen çerçeve politika belgesi bundan ayrışıyor mu diye söylemişti Saffet hoca. Adı öyle olacak diye bir şey değil, aslında bir belge değil, yönlendirici bir doküman olarak onu tarifledik biz. Ulusal çevre planıyla uyum içinde olup olmayacağı tabii ki aşikardır. Bu 2.22.3.1 nolu şeyimizde mevcut.

Güven Bilsel hocanın teşekkürleri ve katkıları vardı, onlar için teşekkür ediyoruz. Tasarım hızı konusuna değindi, 20 km/saat artık hızla tasarım hızının olmasına yönelik. Bizim de o yönde önerilerimiz var aslında raporda. Trafik colming konusuna biz de değindik ve umarız yerel yönetimler bunların hayata geçirilmesi yönünde kendilerine görev biçerler bu şûra kararlarından.

Bütünleşik kentsel planlamadan, ülke ve bölgesel ulaşıma ilişkin kararlarla yakından ilişkili olduğunu ve karbonsuz kent kavramından bahsetti. Bunların hepsi çok önemli ve değerli fikirler, teşekkür ediyoruz kendisine.

Turgut Öztaş Beyin bir katkısı vardı. Altyapı ile ilgili afet yönetmeliği var, altyapı tesislerinin doğal afetlere dayanıklı yapılması konusu vardı. Yönetmelik doğru, gözden kaçmış, onun için teşekkür ediyoruz.

(NİLGÜN AKSU KOMİSYON ÜYESİ)

2007 yılında çıkarılan Afet Yönetmeliği şu anda kentsel altyapı planlaması altyapı tesislerinin projelendirilmesinde dikkate alınmaktadır. Daha önceki yıllarda jeolojik etütler çok daha basit anlamda yapılırken, son yıllarda daha kapsamlı, gereken yerlerde sondaj yaptırarak ve gereken tip projelerin deprem yönetmeliğine göre yeniden revizeleri yapılmıştır. Bu nedenle şu anda altyapı uygulamalarında zaten afet yönetmeliği dikkate alınmaktadır. Olabildiği ölçüde, elbetteki istenilen düzeyde değildir.

Teşekkür ederim.

ESER ATAK KOMİSYON ÜYESİ

Cenk Beyin önerileri vardı, ulaşıma yönelik mevzuat talebi var, ancak altyapıya yönelik mevzuat talebi yok diye.

TOMRİS GÜR KARA KOMİSYON ÜYESİ

Altyapıya ilişkin komisyonda tartıştığımız en önemli şeylerden bir tanesi de, teknik altyapı kadastrosunun Türkiye'de olmayışı ve ona ilişkin bir mevzuat değişikliği önerisiydi. Bu rapor içerisinde biraz zayıf kalmış, tablolarımızda var ama. Böyle bir mevzuat değişikliği, onu belki sonuç bildirgesinde biraz daha altını çizerek vurgulayabiliriz.

ESER ATAK KOMİSYON ÜYESİ

Ayrıca 2.1.1 maddesinde de önerilerimiz arasında mastır planla ilgili mevzuat düzenlemesi önerimiz var. Bir de, eşgüdüm merkezlerinin mevzuata bağlanması ve bu altyapı ve ulaşım konusunda bu eşgüdüm merkezlerinin bu yönde çalışmasını söyledi. Gerçi AYKOME ve UKOME var büyük şehirlerde, ama diğer iller için bilmiyorum hani. Ulusal ölçekte yapılacak yatırımlar için doğru, bunların da hani bir, ulusal ölçekte yatırımların da bu bünye içinde değerlendirilmesi gerekli diye düşünüyoruz.

Semahat Özdemir hocanın iki konuda katkısı oldu. Yaya yolları, bisiklet yolları, engellilerin erişimi konusunda imar planının dilinin yetersiz olduğunu belirtti. Evet, bugünkü planlama sistematiğimizde maalesef bunlar çok yetersiz. Ancak şöyle bir şey var: Bunları yapmak için de bir engel yok, yani bir plancı isterse bunları gerçekleştirebilir diye düşünüyorum. Her şeyi yasal mevzuata bağlama konusunda benim bazı endişelerim var. Bu sefer bir yasa mezarlığına döndürüyoruz ortalığı ve yasada olmayan, yapılmayacak gibi bir anlam çıkıyor. Katılımcı planlama da yasada yer almaz, ama yapmamak için de bir engel yoktur elimizde, yani yapabiliriz, katılımcı planlamayı da gerçekleştirebiliriz. Bu aslında birazcık isteğe ve o konudaki bilinçlenmeye bağlı diye düşünüyorum. Ama muhakkak bu konudaki eksiklikler varsa, tamamlanması da gerekiyor. Özellikle lejant vesaire konularında, dil konusunda.

Akın Yorgancıoğlu Bey, otopark sorununa az değinildi demiş. Otopark sorununa biraz önce değindim, ona yanıt verdik galiba.

Hüseyin Ülkü beyin imar planlarında yollar, araziler, tapu kaydı sırasında istenmiyor dedi. Yol projelerinde ve teknik altyapıda bu altyapı çalışmalarında bunların muhakkak öncesinde yapılması gerektiğini söyledi. Evet, bu da önemli bir konu. Ama bunun için de yeni bir örgütlenme gerekiyor, yani yeni bir yasal düzenleme diyeceğim, yine bir yeni yasa çıkartmış olacağız. Ama önemli bir konu.

Nadire Işıl Yener'in katkısı vardı, bizim komisyon üyemiz zaten, kendisine teşekkür ederiz.

Ebru Ölmez'in şebeke türü yatırım dedi, onu çok anlayamamışım, soru işareti koymuşum. Ne demek istediğinizi tekrar açıklayabilir misiniz acaba?

EBRU ÖLMEZ

Şebeke yatırımlarında mı?

(ESER ATAK KOMİSYON SÖZCÜSÜ)

Hı hı.

EBRU ÖLMEZ

Çünkü üç tane şey söyledim, bir tanesi planlama ve tasarım

sorunu var diye bahsettim kentsel altyapının. Diğeri ise, bu iki ölçeğe, yani planlama ve tasarıma dikkat etmek lazım, çünkü büyük ölçekli yatırımlar yapılıyor. Başından ihtiyacı ve talebi dikkate alarak yapılması gerekir noktasında söyledim. Eğer anlaşılmayan nokta oyduysa, ikisi bir arada düşünülmeli, sadece altyapı planlaması değil, tasarımı da önemlidir; çünkü büyük ölçekli yatırımlar yapılıyor, yaşam kalitemizi belirliyor. Her ikisini de aynı anda gerçekleştirdiğimizde bu tatmin edici bir yatırım olur, sürdürülebilir bir yatırım olur, kenti yaşanabilir kılar dedim. İkisini aynı anda dikkate alarak gerçekleştireceğimiz politika ve stratejiler olumlu sonuç verecektir diye düşünüyorum.

(ESER ATAK KOMİSYON ÜYESİ)

Teşekkürler sağ olun. Bunları da sonuç bildirgemizde değerlendiririz tabii, yani vizyonist olma meselesiyle beraber.

Metin Şentürk'ün getirdiği şeyler vardı, Enerji Bakanlığının yayınladığı yönetmelik, yasal düzenleme yapılması vesaire. Bunlar aslında raporumuzda var, raporumuzun içeriğinde olduğunu biliyoruz. O yüzden bunu kısaca geçelim.

Algoritmalarla ilgili bir şeyler söyledi Metin Bey. Bu konuda belki Haluk hocam bir şeyler söyleyebilir mi, algoritmalar, yaklaşımlar.

(Prof.Dr. HALUK GERÇEK KOMİSYON ÜYESİ)

Şimdi tabii bu daha çok akademik düzeyde tartışılacak bir şey, yani biz burada sadece ilkesel bazda ulaştırmayla ilgili eğitim programlarında ulaştırma planlamasının yeniden düzenlenmesi gerekliliği üzerinde durmak istedik. Bu programların içeriğinde anlatılacak konular dediğim gibi çok ayrıntıya giriyor, bu şûra kapsamında görüşülecek konular olmadığını düşünüyorum.

Hazır mikrofonu elime geçirmişken bir iki şeyi daha söyleyeyim. Bazı notlar aldım ben de, ama isimleri yanlış yazdığım için büyük olasılıkla, isim söylemeden konular üzerinde bir şey söylemek istiyorum. Burada temel sorunlardan bir tanesi, sadece bizim komisyonumuzla ilgili değil tabii, bütün komisyon çalışmalarıyla ilgili en önemli sorun, bugüne kadar yapılan yanlışların tersine çevrileceği yeni uygulamaların ya da burada önerilen politikaların ya da stratejilerin nereden başlanarak ve nasıl yaşama geçirileceği sorusu, yani bu çok önemli bir sorun, yani temel soru burada. Burada benim her zaman, daha doğrusu zaman zaman

atıfta bulunduğum, Einstein'ın çok güzel bir sözü var. Sorunları yaratan düşünce biçimini kullanarak, bu sorunları çözemeyiz demiş Einstein, yani her şeyden önce bir düşünce yapısında bir değişikliğe ihtiyaç var. Karar vericilerden, politikacılardan başlayarak, kentte yaşayanlara kadar böyle bir paradigma değişikliğine ihtiyaç var. Ama bu nasıl yapılabilir sorusu bence bu karar süreci, katılımcılık, karar sürecine katılma, demokratikleşmeyle konusuyla çok yakından ilgili. Bu tabii sadece bu komisyonun sorunu olmaktan çıkıyor.

Otomobil konusu ve otopark konusu zaman zaman gündeme getirildi sorularda. Eser Beyin de belirttiği gibi, bu bir tercihtir, yani Avrupa Kentsel Şartı otomobilin kenti öldürdüğünü söylüyor. Otomobil ve kent birbirine uymayan mekân profillerine sahiptir. Biz bugüne kadar hep kentleri otomobillere uydurmaya çalıştık. Ama asıl yapılması gereken, otomobili kente uydurmaktır. Bunun içerisinde otopark politikası da vardır. Otomobil kullanımını azaltıcı başka politikalar da vardır. Elbette otomobil sahipliği artıyor ve artacak, yani Türkiye'nin kentleri dünya kentleriyle karşılaştırıldığında oto sahipliği açısından çok gerilerdedir ve hızla da gelir arttıkça, otomobil sahipliği artacaktır. Ama otomobil sahipliğinin artmasıyla otomobil kullanımının artması orantılı şeyler değil. Otomobil sahipliği artmasına rağmen, insanların her gün işlerine giderken otomobillerini kullanmayacakları bir sistemi geliştirmek gerekiyor, onunla ilgili politikaları oluşturmak gerekiyor; temel sorun buradadır. Yoksa otomobil sahipliği elbette artacak.

Master plan çalışmaları yapılırken, planda olmayan büyük projelerin uygulamaya sokulduğu, ihaleye çıktığı biliniyor, yani bu da Türkiye'nin bir gerçeği. Bunun tabii yasal mevzuatla ilgili sorunları var, karar süreciyle ilgili sorunlar var, yani bir yandan mastır plan çalışması yapılırken, bir yandan boğazın altına karayolu tüneli projesinin ihaleye çıkması ya da üçüncü köprü için karar alınması İstanbul'da, bunun tipik örnekleridir. Ama bunu önleyemiyorsunuz, hatta bunlar sonradan plana işleniyor, yani yapılan iş budur. Bir anlamda plana işlenerek, işte planda da var deniliyor. Burada etik sorunlar var, kentlinin kentine sahip çıkması gerekir. Bunun için de kentlilik bilincinin, farkındalığın artırılması lazım. Bu kolay bir konu değil. Belki başka bir komisyon toplantısında tartışılacak, çünkü bugün İstanbullu ya da kentli dediğimiz insan kimdir sorusuna cevap vermekte zorlanıyoruz, yani kırsal kesimden kente göçmüş ve kentin varoşlarında hayata tutunmaya çalışan kesimlerin böyle büyük

makro projelerle ilgileri yoktur. Onlarla ilgili kararları umurlarında da değildir. Ancak gündelik yaşamlarını sürdürmeye çalışırlar. İstanbul'da yapılan küçük bir anket şunu göstermişti bize: "Üçüncü köprü yapılsın mı?" sorusuna, yüzde 70 yapılsın cevabı geldi ve bu yapılsın cevabını verenlerin büyük bir kısmı köprüyü kullanmayan insanlardı. Bu kentlilik bilincinin geliştirilmesiyle ilgili bir sorun. Ancak bunu geliştirirsek, bu tür kararların alınmasına, aşağıdan yukarıya doğru bir baskı unsuru oluşturulabilirse kentliler tarafından, o zaman politikacılar, karar vericiler böyle kararları almakta kendilerini o kadar rahat hissetmeyeceklerdir. Yoksa bunu yasalarla, yönetmeliklerle önlemek de pek mümkün gözükmüyor açıkçası.

(ESER ATAK KOMİSYON ÜYESİ)

Teşekkürler. Haluk Hocan.

Diğer görüş ve katkılarla alakalı da, kamulaştırmayı kolaylaştırmak adına altyapı hizmetleri için fon oluşturulabilir denildi. Bunu da sonuç bildirgemiz için değerlendirebiliriz.

(MUSA ÖZALP KOMİSYON SÖZCÜSÜ)

Pardon, bu noktada arayı girmeyi gerekli gördüm. Komisyon çalışmalarımızda önerilerimizin arasında gerek altyapı, gerekse ulaşım yatırımlarının finansmanı konusunda alternatif modellerin araştırılması şeklinde önerilerimiz var. Tabii ki bu fon konusu da, bu alternatif modellerden bir tanesi olabilir, fakat biz bunun detayına girmedik, bununla ilgili olarak konunun uzmanları ve yetkili kurumlar bir araya gelerek, hangi alternatif modeller geliştirilebilir diye bir çalışma yapsın şeklinde önerimiz var. Fakat dediğim gibi, biz somut olarak şöyle bir model geliştirilsin diye bir öneride bulunmadık. Bu da o alternatiflerden bir tanesi olabilir.

ESER ATAK KOMİSYON ÜYESİ

Bu master planların entegrasyonu denildi aynı şekilde, bu zaten bizim birinci önceliğimiz, gerek raporumuzun içinde, gerekse eylem ve stratejilerimizde olan bir şey.

Arıtma tesisleriyle ilgili bir öneri geldi, arıtma tesisi olmayan yerlerde imar planı yapılmasın, yer ayrılmasın, yeni yerleşim alanlara imar açılmasın diye. Bunlar aslında raporumuzda var, hatta dağınık ve yaygın planlamanın önlenmesi, yeni yerleşimlerin, altyapı götürülmeyen yerlere yeni yerleşim yeri açılmasın şeklinde önerilerimiz raporumuzda mevcuttur. Stratejilerimiz ve eylemlerimizde de var.

Emel Aydınalp'e de katkısı için teşekkür ediyoruz. Farklı bir komisyonu ilgilendiriyor, ama şunu söyleyeyim: Biz de komisyon olarak kentliyi düşünerek aslında raporumuzu hazırladık. Kentlinin, kentin her yere kolay, engelsiz ve erişilebilir kılınması için bütün çabamız. Bu yönde bir komisyon raporu hazırladığımızı size rahatlıkla ifade edebilirim.

Ali Osman Tornacı beyin önerisi vardı, planlama konusunda çok başlılığın olduğundan şikâyet etti. Bir iki kurumu saydı, ama bu çok daha fazla, 30'un üstünde kurumun olduğunu biliyoruz planlama konusunda. Umarız, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı da bu konuda bir çalışma yaparak, kent planlamadaki bu çok başlılığı değiştirme yönünde bir mücadele süreci diyeceğim, çünkü ciddi bir mücadele süreci gerektiriyor bu. Kaybettiği yetkileri tekrar almak mı olur, yoksa yeni bir üst planlama kurumuyla bir koordinasyon kurumu şeklinde mi tanımlanır? Bu çok başlılık gerçekten ülkemizi çok istemediğimiz bir kent mekânına doğru sürükledi ve sürüklemeye devam ediyor. Kent parça parça farklı kurumlar tarafından planlanır hale geldi ve hiçbir bütünlük sağlanamıyor. İşte ulaşım sistemi de bunun için önemli bir konu. Ulaşım sistemde de bu ciddi çıkmazlara yol açıyor. Umarız, bu sorunlar bir an önce bir acil müdahale ve eylem planıyla çözüme kavuşur.

Evet, bizim komisyon üyelerimizden başka görüşü olan var mıydı bu konuda?

Teşekkür ediyoruz.

ŞÛRA BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN

Ben de Sayın Atak başta olmak üzere, değerli komisyon üyelerine çok teşekkür ediyorum.

Değerli Genel Kurul üyeleri; komisyon raporunun sunumu ve değerlendirmelerini tamamlamış bulunmaktayız. Yapılan bu görüş ve değerlendirmelerle birlikte komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Kentsel Teknik Altyapı ve Ulaşım Komisyonu raporu şûra kararı olarak kabul edilmiştir, hayırlı olsun.

Değerli üyeler; bugünkü oturumumuz burada bitmiştir. Hepinize yarın görüşmek üzere en derin saygılarımı sunuyorum.

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI

KENTLEŞME ŞURÂSI 2009

Sheraton Oteli ve Kongre Merkezi / Ankara
04 - 07 Mayıs 2009

2. GÜN
5 Mayıs 2009

1. KENTSEL DÖNÜŞÜM, KONUT VE ARSA POLİTİKALARI KOMİSYONU OTURUMU

2. AFETLERE HAZIRLIK VE KENTSEL RİSK YÖNETİMİ KOMİSYONU OTURUMU

3. KENTSEL MİRAS, MEKÂN KALİTESİ VE KENTSEL TASARIM KOMİSYONU OTURUMU

4. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, DOĞAL KAYNAKLAR, EKOLOJİK DENGE, ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE KENTLEŞME KOMİSYONU OTURUMU

KENTSEL DÖNÜŞÜM, KONUT VE ARSA POLİTİKALARI KOMİSYONU OTURUMU

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskân Bakanı)

Kıymetli genel kurul üyeleri, hoş geldiniz, hayırlı sabahlar.

Program gereğince bugün öğleden önce iki ve öğleden sonra iki olmak üzere dört komisyonumuzun görüşmeleri yapılacaktır.

Görüşmelere geçmeden önce bir hususu bir kez daha dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bildiğiniz gibi, program gereğince her oturum 2 saatlik bir süre içerisinde tamamlanacaktır. Bu sürenin yaklaşık 20 dakikası rapor sunumu, 90 dakikası rapor üzerinde görüşmeler için, 10 dakikası da görüş ve önerileri kısaca cevaplandırmak üzere komisyon sözcülerine ayrılmıştır.

Oturumu açmadan bir hatırlatma daha yapmakta fayda var. Komisyon raporu üzerinde söz almak isteyen değerli üyelerimizin masalarında bulunan söz alma ve soru sorma formunu doldurarak, divana iletmelere gerekmektedir.

Değerli üyelerimiz; şimdi gündem gereğince Kentsel Dönüşüm Konut ve Arsa Politikaları Komisyonu Raporunun görüşmelerine başlıyoruz. Komisyon temsilcilerini yerlerine davet ediyorum.
Komisyon raporunun sunumunu yapmak üzere Komisyon Başkanımız hocamız Prof. Dr. Ali Türel'e söz veriyorum.

Buyurun hocam.

Prof. Dr. ALİ TÜREL (3 nolu Komisyon Başkanı-ODTÜ)

Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Önce komisyonumuz adına bu güzel şûra organizasyonunu gerçekleştiren Bayındırlık ve İskân Bakanlığını kutluyoruz, değerli yöneticilerine teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kentsel Dönüşüm Konut ve Arsa Politikaları Komisyonu çalışmalarını üç başlık altında gerçekleştirmiş, yürütmüştür; arsa politikaları, konut politikaları, kentsel dönüşüm politikaları olmak üzere. Aslında bu sıra aynı zamanda etkileşimin de sırasını göstermektedir.

Arsa politikaları konusunda arsa arzının konut üretim düzeyinin başta gelen belirleyicilerinden biri olduğu dikkate alınarak, iyi işleyen arsa sunum sistemi ve arsa piyasası oluşumunu sağlamak amacıyla kentsel arsa üretimiyle ilgili sorunlar tanımlanmış ve sorunları gidermek için gerekli öneriler oluşturulmuştur.

Konut politikalarında ise, bildiğimiz gibi İnsan Hakları Evrensel Beyannamesiyle 1948 yılında ilk kez yeterli konut hakkı bir insan hakkı, insanca yaşam hakkının bir parçası olduğu kabul edilmiş. Bu Habitat 2 Konferansında bu ilke teyit edilmiş ve konut politikaları çalışmaları bu ilkeyi hayata geçirme yönünde çalışmalar yapmıştır.

Kentsel dönüşüm politikaları ise, insanca, yani yeterli standartta yaşama hakkı esas alınarak, kent dokularının fiziksel, sosyal ve ekonomik yönleriyle, yani bu üç yönle birlikte ele alınması, kurumsal, yasal ve finansman modelleri kullanılarak, özel sektör, kamu sektörü ve sivil toplum kuruluşları ortaklığı çerçevesinde iyileştirilmesi ve yeniden üretilmesine yönelik strateji ve eylemler belirlenmiştir.

Amaçlar olarak, kentsel arsa politikasıyla ilgili amaçlar, kentsel arsa arzını kısıtlayan etmenlerin ortadan kaldırılması, farklı gelir grupları için talep edilen nitelik ve miktarlarda arsanın üretilmesi, arsayı imara açmanın sağladığı getirilerin paylaşımında hakçalık ilkesinin, kamunun da payı dikkate alınarak gözetilmesine yönelik politika önerilerinin geliştirilmesi öngörülmüştür.

Konut politikaları konusunda herkes için yeterli konut, sürdürülebilir, yaşanabilir ve hakça konut sunumunun yurttaş bağlılığı anlayışında -ki, bu da Habitat Konferansı ilkelerindendir- yapabilir kılınan, çok aktörlü bir yönlendirmeyle gerçekleştirilebilmesine yönelik politika ve önerilerin geliştirilmesi öngörülmüştür.

Kentsel dönüşüm politikaları konusunda ise, kentsel dönüşümün ekonomik, sosyal ve fiziksel boyutlarıyla bir arada ele alındığı, sürdürülebilir kentsel dönüşüm yaklaşımı kapsamında politika önerilerinin geliştirilmesi öngörülmüştür.

Şimdi hedefler konusunda oldukça ayrıntılı, ben bunlara girmeyeceğim, çünkü vaktimizi daha ekonomik kullanmak açısından. Bir

tek arsayla ilgili, özellikle arsa üretiminde 18 inci maddenin kullanılması ve ayrıca DOP kesintileri konusundaki sorunların ortadan kaldırılması konuları vurgulanmıştır. Konut politikaları konusunda gene bir dizi hedefler konulmuş. Bunlar hem yeterli konut üretimini, hem mevcut konut üretiminin bakım, onarım ve iyileştirilmesini ve çevrelerinin iyileştirilmesini; özel gruplar, engelliler için konut üretiminde ilkelerin oluşturulması ve bunun gerçekleşmesinin sağlanmasını; ruhsatsız konut stokuyla ilgili yapılabilecek konuları içeren hedeflerden oluşmuştur.

Kentsel dönüşüm politikalarında da aynı şekilde, kentsel çevrenin ekonomik, sosyal, fiziksel boyutlarıyla bir arada ele alındığı, paydaşların tanımlandığı, mevcut yasal eksikliklerin giderildiği bir çerçeve oluşturulmuştur.

Bu bölümde sorun, strateji ve eylemler çok sayıda, 44 sorun, 209 eylem alanı tanımlandı. Bunların hepsini anlatmam mümkün olmadığı için, bazılarını seçip vurguladık bu sunumda. Özellikle öncelikle ele alınması, gerçekleştirilmesini önerdiğimiz strateji veya eylemi koyu ve italik olarak vurguladık. Mesela, sol taraftaki stratejide olduğu gibi.

Birinci sorun, İmar Kanununun 18 inci madde uygulamalarının birçok belediye tarafından konut ve diğer kentsel kullanımlar için arsa üretiminde öncelikli bir araç olarak tercih edilmemesi, 16 ncı madde uygulamasıyla yetinilmesi. Bizim yakın bir zamanda TÜBİTAK desteğiyle gerçekleştirdiğimiz bir araştırmada araştırmanın ismi ‘’illere göre konut üretimindeki büyük farklılıkların nedenlerinin ortaya konulması’’ bu artan aile sayısına göre yaklaşık iki konut üretilen Aydın gibi il merkezleri varken, 0,25 gibi Hakkari, Şırnak, 0,52 gibi Gaziantep il merkezlerimiz var. Burada konut üretiminde geride kalan illerin hepsinde 18 inci madde uygulamasının yapılmadığını gördük ve bunun önemli bir faktör olduğunu gördük. Onun için strateji olarak belediyelerin ve özel yasalarla, planlama ve imar uygulamasında yetkili kılınmış kurum ve kuruluşların 18 inci madde uyarınca plan uygulaması yapmalarını zorunlu kılacak mevzuat düzenlemesi yapılması ve bu konuda finansman modellerinin geliştirilmesi. Bu konuda İller Bankası kaynaklarından destek verilmesi ve hatta hak sahiplerinin, arsa sahiplerinin bu finansmana katılması modellerinin geliştirilmesi öneriliyor.

Türkiye'de planlama sistemi esnek olmasına karşın, orta ve alt gelir gruplarının ödeyebileceği fiyat ve büyüklükte arsa üretilememektedir. Bildiğiniz gibi, parselasyon planlarıyla ortalama 500 metrekarelik apartman arsası üretiliyor. Halbuki dar gelirli kendi konutunu yapmak için 150-200, 250 metrekarelik arsaya ihtiyacı var. Piyasada bulamadığı için, ruhsatsız piyasadan bunu elde ediyor. Dolayısıyla bu daha önce 1995-99 döneminde Dünya Bankası desteğiyle yaptığımız, TOKİ'ye sunduğumuz ''Konut Politikası Geliştirme Çalışmasında'' da ortaya konulmuş bir sorundu. Burada imar ve parselasyon planlarının farklı gelir gruplarının konut ve kentsel yaşam gereksinmelerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi. Bu yeni bir yaklaşım olarak, yani planlama ve parselasyon sürecinde gelir, dar gelirliyi gözeten bir yaklaşımın benimsenmesi öngörülüyor.

Bir sorun; özel kanunlarla tanımlanan dışında, taşınmaz satışlarında süreye bağlı vergi muafiyeti tanınmış olması, kamu yatırımlarının katkısıyla oluşan taşınmaz değer artışlarından kamunun pay elde etmesini olanaksız kılması. Bunun stratejisi öncelikle vurguladığımız, taşınmaz satışlarında özel kanunlarda tanımlananların dışında, SİT alanlarında olduğu gibi, vergi muafiyetlerinin süreye bağlı biliyorsunuz, bir kişi bir arsa alır, 6 sene sonra imar geçer oradan ve onun üzerinde 5 katlı, 10-15 daireli konut elde eder, onu yap-satçıya verir, yarısını alır, satmazsa vergi ödemez gelir vergisi; yani bu süreçte kamu hiçbir şekilde pay alamıyor. Bunun düzeltilmesini öngörüyoruz.

İmar önemli bir sorun. Mevzuatımızda emsal ile DOP oranı arasında uyumsuzluk olması. Şu andaki kişi başına yaklaşık 30 metrekarelik DOP kesintisi ve kamu kullanışları, DOP ve KOP kesintisi toplamı ancak bir emsal için yeterli olabiliyor. Emsal büyüyünce farklar ortaya çıkıyor. Dolayısıyla 18 inci maddesinde emsal ile DOP ilişkisini kuracak şekilde düzenleme yapılması, arsa ve arazi düzenlemelerinde değer esaslı yöntemin kullanılmasına olanak sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması. Biliyorsunuz, değer esası uygulanmıyor, sadece metrekare esası uygulanıyor. Bu da önemli haksızlıklara ve sorunlara yol açıyor. Dolayısıyla bunun da düzeltilmesini öngörüyoruz.

Kamu mülkiyetindeki arazilerin imar uygulamasında kullanılması sorunu. Burada kamu arsalarını hemen DOP alınacak bir arsa stoku olarak görmeyip, onu da bir arsa rasyonel değerlendirme, ama KOP öncellikle kullanma önerisini getiriyoruz.

Dün de bahsedildi, önerildi, tüm kentler için sayısal haritaların mekânsal bilgi sistemine uygun kadastral verilerin, bu verilerle bütünleşik imar planı verilerinin üretilmemiş olması. Bunun önemli stratejisi mekânsal bilgi sisteminin tüm ülkeyi kapsayacak şekilde geliştirilmesi, buna kadastral bilgilerin, mülkiyetle ilgili bilgilerin, topografyayla ilgili bilgilerin, fiziksel yapıyla ilgili bilgilerin katılması. Bu önemli bir sorun olarak ve eylem olarak ortaya çıkıyor. Özel yasalarla kentsel arsa üretme yetkisine sahip kurumların arsa geliştirme uygulamalarıyla yerel yönetimlerin plan ve uygulamanın örtüşmesi. Aslında dün birinci grup zaten planlamada bir tek sistemi öneriyordu, birden fazla kurum yetkili olmasın diye. Bu sağlanıncaya kadar özellikle yerel yönetimin yetkili kılındığı ve daha doğrusu onun koordinasyonunda bu sürecin sorunsuz işlemesi öngörülüyor.

Arsa ile ilgili önerileri ve sorunları bitirdik.

Konut ile ilgili birinci sorun; kamunun kapsamlı, çok aktörlü ve aktörleri yapabilir kılan planlama ve arsa politikalarıyla bütünleşmiş bir konut politikasının bulunmaması ve sorumlu kuruluşlar arasında yetki ve sorumluluk karmaşası. İlgili tüm kurumları bünyesinde toplayacak ve kamu yönetim sistemi içerisinde yer alacak kentleşme ve konuttan sorumlu merkezi bir kurumun oluşturulması. Bunun için en uygun kurumun Bayındırlık ve İskân Bakanlığının olduğunu düşünüyoruz. Aslında dün birinci grubunu önerisiyle aynı şekilde Bayındırlık ve İskân Bakanlığı bünyesinde toplanabilir, çünkü DSİ, Karayolları bakanlıktan başka bakanlığa nakledildiği için, aslında bakanlık şu anda planlamadan, afetten ve konuttan sorumlu daha yetkilendirilmiş, pek çok konuda tam yetkili hale getirilmiş, başka kurumları verilmiş bazı yetkileri bünyesinde toplayan bir niteliğe dönüşür ve Bakanlık çok daha etkin, çok daha işlevsel bir şekilde faaliyetini sürdürür diye düşünüyoruz. Bunu bakanlık çerçevesinde öngörüyoruz. Konut ile ilgili veritabanının yetersizliği, güncel ve ilişkilendirilmiş verilerin eksikliği, varolan bilgi ve belgelerin paylaşımında kurumlar arasında kopukluk ve eşgüdümsüzlük.

Burada özellikle coğrafi bilgi sistemi olanakları kullanılarak bilgi sistemlerinin oluşturulması, ama ikinci bir strateji olarak koyduğumuz, çok önem verdiğimiz Türkiye gayrimenkul fiyat endeksini derleyip yayınlamayan az sayıdaki ülkelerden bir tanesi. Bence bu ayıbın artık kaldırılması gerekir. Ben şahsen 90'lı yıllarda o zamanki Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanına bu konuyu anlattığımda "yardım ederseniz, yaparız"

demişti. Yardım ettik, fakat maalesef hükümet değişti, tam uygulayacakken geri kaldı. Bunun artık yapılması TÜİK tarafından taşınmaz fiyat istatistiklerinin oluşturularak yayınlanması bütün yerleşmeler bazında acil bir ihtiyaç diye düşünüyoruz.

Bir sorun da, ülke genelinde yerleşmelere göre konut arz talep ihtiyaç dağılımındaki farklılıklar ve dengesizlikler, bazı yerleşmelerde konut gereksiniminin karşılanamaması. Yurtdışındaki seminerlerde de şunu söylüyorum: Biz Avrupa'da konut üretiminde şampiyon bir ülkeyiz, bizden fazla konut üreten yok. 600 bini geçtik geçen yıl, 2006'da 600 bini birkaç sayı geçti. Fakat yerleşmeler arasında çok önemli büyük farklılıklar var. Biraz önce bahsettiğim gibi, 2,5 kadar artan aile sayısına göre konut üreten yerleşmeler var, 0,25, 4 aile için bir konut üreten yerleşmeler var. Ruhsatlı olarak diyoruz şüphesiz. Dolayısıyla ülke genelinde konut ihtiyacının nüfusu azalan yerleşmeler ve nüfusu artan yerleşmelere göre tespiti. İngiltere'de ''Departmen of Environment'' dedikleri konuttan sorumlu, bizim Bayındırlık ve İskân Bakanlığının karşıtı olan bakanlık her yerleşme için konut gereksinimi tahmin ediyor ve bildiriyor ve şu kadar konut üreteceksiniz şu zaman içinde, hatta şunu söylüyor: Compactcity politikaları geliştirildi şimdi. Mesela, 1995 yılında bunun yüzde 50'sini daha önce kullanılmış arsadan elde edeceksiniz. Bu 1996 yılında yüzde 60'a çıkarıldı. Bakanlığın dün birinci grubun önerisini bu şekilde, aynı şekilde bizimkiyle birleştiriyoruz, yani böyle bir merkezi kurum yönlendirici bir işlev görsün, 10 bin nüfuslu bir yerleşme 300 bin nüfuslu bir planlama yapmasın, herkes kendi yapısı içinde gereksinimi doğrultusunda işler yapsın diyoruz.

Ülke genelinde yerleşmelere göre konut arz talep ihtiyaç dağılımındaki farklılıklar ve dengesizlikler bazı yerleşmelerde konut gereksinimini karşılaması. Bunu biraz önce söylemiştim. Yerleşmelerde bu konuda çalışma yapılması gerekiyor. Ama bakanlığın, daha merkezi olarak konutta işlev kazanan bakanlığın bu konuyu izlemesi ve ayrıca bizim 1999 yılında biraz önce bahsettiğimiz TOKİ'ye verdiğimiz raporda da sunduğumuz gibi, dar gelirlileri gözeten ruhsat işlemlerinde bazı iyileştirmeler yapmanın yararlı olduğunu öngörüyoruz.

Konut piyasasında özellikle orta ve alt gelir grubuna yönelik konut ve finans alternatiflerinin sınırlılığı. Biliyorsunuz, mortgage kanunu çıkarıldı, ama faizler halen çok yüksek. Bu faizlerle dar gelirlilerin konut

edinmeleri çok zor. Bir şey söyleyeyim: Aylık yüzde 1,40 faizle ayda 800 milyon geri ödeme koşuluyla 10 yıl geri ödemeli kredinin miktarı 30 milyar maksimim, o da bir işe yaramaz biliyorsunuz farklı şeyler . Dünyada bunu uygulayan kuruluşlar var, dar gelirliye yönelik özellikle, orta ve dar gelirliye yönelik politikalar geliştirilebilir.

Diğer bir strateji sosyal konut ve kiralık sosyal konut tanımlarının yapılarak, buna uygun politika ve projelerinin geliştirilmesi strateji, bunun eylemi. Konuta erişimin yalnız bir konutla sınırlı tutulmayıp, kiralık sosyal konut üretiminin de teşvik edilmesi ve bunun ölçütlerinin geliştirilmesi.

Bir diğer strateji, eylem burada önemli, gene 1999 raporumuzda önerdiğimiz bir şey. Dar gelirlilere yönelik arsa altyapı ile sosyal konut sunumu, proje ve teknik destek, malzeme yardımı ile ruhsat harçları konusunda özel tarifeleri içeren mevzuat düzenlemeleri yapılması ve projeler hazırlanması. Bunun çok başarılı uygulaması Aydın Belediyesi tarafından yapıldı. Gerçi belediye başkanı mahkemelere düştü bu konudaki şeyler de, ama 4-5 bin kadar konuta özel yönetmelikler çıkararak yaptı ve o yüzden Aydın 1985-2006 döneminde artan hane sayısına göre 15 bin 900 kadar fazla konut, artan aile sayısına göre konut için ruhsat verdi, Türkiye'de bir numara, yani bunlar sonuç veriyor aslında. Geçen defa Abant toplantısında söylenmişti, dar gelirlilere yönelik konut üretiminin vergi avantajları sağlanarak teşvik edilmesi.

Bir sorun da, orta ve alt gelir gruplarının konut edinmelerine katkı sağlayan konut kooperatiflerinin son yıllarda konut üretimine katkılarının giderek azalması. Bizim TÜBİTAK projesi kapsamında 8 ilde yaptığımız çalışmada pek çok yerleşmede kooperatiflerin payı yüzde 1'lere, 2'lere düşmüş. Halbuki faydası olabilir. Ama güven sorununun tabii aşılmasını sağlayacak bazı mevzuat düzenlemeleri yapılması lazım.

Bir de, kooperatiflere ayrıca, yani biraz önce bahsettiğimiz sosyal konutu batıda olduğu gibi, çünkü batıda kooperatifler mülk konut üretmez, sosyal konut üretir. Mülk konut sunan kooperatiflerin yanı sıra, kooperatif mülkiyetli kiralık sosyal konut sunan kooperatiflerin kurulmasına olanak sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması. Bu sosyal konutu devlet sunarsa başı çok ağrır, çok zor şartlar ortaya çıkıyor, sorunlar çıkıyor, ama kooperatif bunu batıda olduğu gibi yapar ve bunu sağlayabilir diye düşünüyoruz. Ama mevzuattaki sorunların giderilmesi de gerekiyor

bizce. Mevcut mevzuata uygun oluşmuş konut stokunda sağlamlaştırma, sağlıklaştırma ve niteliğin yükseltilmesi gereği olan çok sayıda konutun bulunması. Dün Sayın Cumhurbaşkanı da dile getirdi, yani konutta nitelik yükseltme, iyileştirme sorunlarımız var, yeni konut üretmek kadar yeterli konut, dar gelirliye konut üretmek kadar. Bu konuda bir dizi öneriler geliştirildi.

Aynı şekilde bu stokta iyileştirme konusunda Kat Mülkiyeti Kanununda biliyorsunuz çoğunluk aranmaması ancak binada bir yıkılma filan gibi önemli bir sorun olduğu zaman söz konusu oluyor. Ama mesela, çok ciddi bir bakım sorunu olması halinde bu konuda yasal sorun çıkıyor. Bunun düzeltilmesi ve bakım onarımını da kolaylaştıracak düzenlemeler Kat Mülkiyeti Kanununda yapılmasının yararlı olacağını düşünüyoruz.

Bir sorun, mevcut mevzuata uygun oluşmuş konut stokunda sağlamlaştırma, sağlıklaştırma ve niteliğin yükseltilmesi gereği çok sayıda konutun aynı şekilde. Teknik altyapı eksikliklerinin giderilmesi yer yer çıkıyor. Onu da iyileşme oldukça ortaya çıkmış, yani bizim yine TÜBİTAK projesinde gördüğümüz, 1990-2000 döneminde mesela, pek çok yerleşmede bu konuda önemli iyileşmeler var. Tabii en pahalı olan şeyde, kanalizasyon sorununda bazı eksikliklerimiz var. Onlar konusunda özel değinmekte yarar var diye düşünüyoruz. Özel ihtiyaç gruplarının dikkate alınması, yani engelliler, yaşlılar, çocuklar, bunların konutu rahat kullanabilir hale gelmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılması. Ben bir 15 sene oturduğum apartmanımızda, ayağımda bir kırık oluşup, koltuk değneğiyle geldiğim zaman fark ettim ki, apartmanda asansör var, ama asansöre erişmek için 10 basamak merdiven çıkmam lazım. Mesela tekerlekli sandalyeli birisi öyle bir apartmana giremiyor. Dolayısıyla bu konuda duyarlı olmamız, yönetmelik ve diğer düzenlemeler yapmamız gerekiyor.

Konut politika önerilerinde, özel ihtiyaç gruplarının can güvenliğine yönelik eylemlerin alınması. Özellikle doğal afetlerde engellilerin, yaşlıların güvenli bir biçimde tahliye edilebilmesi için gerekli düzenlemelerin ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması. Bizim aslında enerjiyle, afetlerle ilgili pek çok önerilerimiz var, ama bunların başka grupları olduğu için biz burada tekrarlamadık.

Eğitim, sağlık, idare, sosyal tesis eksiklerinin giderilmesi

konusunda çalışmalar yapılması gerekiyor. Yalnız burada vurguladığımız bir şey var stratejinin alt bölümünde. Standartların zaman içinde değişen demografik gereksinmelere göre güncellenmesi. Bizim İstanbul'da yaptığımız bir çalışmada, demografik yapıyı araştırarak yaptığımız bir şeyde, kişi başına okul oranı 4,5 yerine 2,17 civarında bir rakamla yetiyor. Çünkü standart 1970 nüfus sayımına göre oluşmuş. Buna göre standartların güncellenmesinde yarar var diye düşünüyoruz. Yeni demografik yapıya göre

Yeşil alan, donatı alan eksiklerimiz var, bunların giderilmesinde yarar var diye düşünüyoruz. Çok katlı binalarda bakım-onarım, eskime sorunlarının giderilmesi konusunda öneriler geliştirdik, sorunları tespit ettik.

Konutların ve konut çevrelerinin yaşam kalitesini değerlendirecek nesnel göstergelere dayalı bir sistemin kurulmamış olması. Buna artık ihtiyacımız var, biz sadece yeterli konut üretmekle yetinen bir ülke değiliz artık, bunu üretebiliyoruz, ama nitelik yükseltme sorunumuz da gündemde. Yaşam kalitesini değerlendirmede kullanılacak nesnel göstergelere ilişkin verilerin sağlanması. Burada TÜİK'in önemli rolü olduğunu düşünüyoruz.

Konut alanlarında tek tipleşme sorunu dile getiriliyor. Bunun ortadan kaldırılması, özellikle kamu kuruluşlarının TOKİ dahil bu konuya özen göstermelerinde yarar görüyoruz.

Burada eylemde yeni gelişecek konut alanlarında genel geçerli imar yönetmeliklerinin yanı sıra, yerele özgü ve nitelikleri geliştirmeye yönelik tasarım rehberlerinin oluşturulması ve uygulanmasını öneriyoruz.

Yasallaştırılmayan çok sayıda ruhsatsız konut var. İstanbul'da Büyükşehir Belediyesi için yaptığımız bir araştırmada o kadar çok değişik tür var ki. Bir defa, ruhsatsız konut alanlarının birçokları yasallaşamıyor anayasa gereğince. Eylemde ruhsatsız konut alanlarının mevcut plan ve mevzuata uygun kullanılmasını ve buralarda yaşayanların barınma hakkını sağlamayı öngören projelerin katılımcı süreçlerle gerçekleştirilmesini şey yapıyoruz. Burada artık günümüzde Birleşmiş Milletlerin de yaklaşımı budur. İnsanları, konutu yıkıp, evsiz bırakmak yerine, onlara alternatifler

sunarak çözüm bulmak. Zaten son uygulamalar da bu yönde oluyor Türkiye'de de.

Değişik kanunlar çıkıyor biliyorsunuz. Mesela, Kuzey Ankara Kent Giriş Projesi olduğu gibi, yani yerel aflar oluyor veya başka kanunlar af niteliği yorumlanıyor veya uygulanıyor. Dolayısıyla imar affı sonucunu doğuracak yasal girişimlerden kaçınalım, sorunu bir bütün içinde insanların barınma hakkını gözetecek şekilde çözelim diye öneriyoruz.

Kaçak yapılaşma ve gecekonduyu önlemek üzere yasaların ve öngördüğü cezaların çeşitli nedenlerle uygulanamaması bir sorun. Burada 3194 sayılı Kanunun 42 nci maddesinde Anayasa Mahkemesince iptal edilen yönde değişikliklerin yapılması, 32 nci maddede yine değişikliklerin yapılması, ruhsatsız yapılarla ruhsat eklerine aykırı yapıların ayrı ayrı düzenlenmesini öngörüyoruz.

Son olarak, kentsel dönüşüme ilişkin sorunlar. Bir mevzuat sorunumuz var, mevzuatta eksikliğimiz var. Ama İstanbul'da bir araştırma yaptık ve burada gördük ki, 11 değişik dönüşüm türü var. Bunların farklı farklı özellikleri var. Farklı yasalara bağlı. Ormanı işgal eden var, su havzasını işgal eden var, Boğaziçi kapsamında ön görünümünde var, arka alanında 0,15 TAKS'I geçenler var. Dolayısıyla burada bilimsel çalışmalar da yapılarak, bunların belirlenmesi ve dönüşüm türlerinin belirlenmesini öngörüyoruz ve her bir dönüşüm türüne göre mevzuatın oluşturulması, belki tek bir mevzuat, ama farklı farklı dönüşümü dikkate alan bir mevzuat düzenlemesinin gerekli olduğunu, tek bir mevzuatın çok anlamlı olmadığını düşünüyoruz.

Kentsel dönüşüme ilişkin planlama sorunlarını tanımladık. Bunlar da dönüşüm kararlarının strateji olarak, dönüşüm kararlarının verilme sürecinin toplumsal müzakere süreçleriyle desteklenmiş olması, yani artık günümüzde dönüşüm bütün dünyada paydaşların katılımıyla, ilgili tarafların katılımıyla yapılıyor. Diğer bir strateji kentsel dönüşüm projelerinin diğer sektörel politikalar ve üst ölçekli plan kararlarıyla ilişkilendirilerek planlanması. Türkiye'de biliyorsunuz bu konu önemli bir tartışma konusudur. Özellikle meslek çevrelerinin üzerine vurguladığı bir husustur.

Bir diğer strateji, şeffaflık önemlidir ve ayrıca barınma hakkı

kapsamında hak sahipliliği ölçütlerinin yönetmeliklerle belirlenerek, hak sahiplerinin ve diğer ilgili tarafların sürece katılımının sağlanmasını öneriyoruz ve bunun modellerinin geliştirilmesini ve uygulanmasını öneriyoruz. Şeffaflık ve katılım burada çok önemli iki tane kavram.

Bir diğer sorun, yeniden girişim sonucu ortaya çıkan mekânsal kimlik sorunu. Bunun stratejisi, kentsel dönüşüm alanlarındaki hak sahiplerinin yaşam kültürüne uygun nitelikli proje seçeneklerinin sunulması ve tasarımda bunun dikkate alınmasını öngörüyoruz.

Soylulaştırma, yani bu soylulaştırma, özellikle dar gelirlinin buradan uzaklaşıp, daha üst gelirlinin, farklı gelir gruplarının, farklı sosyal grupların gelmesi; bu bütün literatürde bunu minimize edin diye öngörülür. Biz bunu sorun olarak ve strateji olarak koyduk ve mutenalaşmanın minimize edilmesini bir strateji olarak belirledik. Eylem de önemli bir eylem, kentsel dönüşüm alanlarında uygulama sonrası dönmek isteyen tüm hak sahipleri için satın alınabilir ve kalıcı konut sağlanması. Dönmeleri sağlayacak çözümlere dikkat edelim diyoruz.

Bir sorun, kentsel dönüşümün sürdürülebilirliği konusu. Projelerin uygulanmasında gerçekçi maliyet ve getiri tahminleriyle finansman gereksinimlerinin belirlenmesine dayalı yapılabilirlik, yani fizibilite analizleri esas alınarak karar verilmesi; bu önemli bir stratejimiz. Burada tarafların, kamunun başta olmak üzere kullanacakları araçlar, finansman kaynaklarının tanımlanması gerekiyor.

İkinci bir strateji, dönüşüm projelerinin kamu özel sektör işbirliği ilkesiyle gerçekleştirilmesi. Kamuya yeni projelerin uygulanmasını güçleştirecek maliyetler getirmemesi. Türkiye'nin önemli bir sorunudur bu. Bu SSK 233 bin konuta kredi vermiştir, ama enflasyonun yüzde 107'ye ulaştığı yerde yüzde 4-5 faizle krediler verildiği için erimiştir o fonlar. TOKİ'nin fonları aynı şekilde yüzde 15-25 faizle verildi ve yüzde 60'lara gittiği için o fon da eridi. 775 sayılı Kanun uyarınca dağıtılan fonlar da yüzde 5 faizle verildiği için eriyor. Dolayısıyla burada yeni fon yaratmak zorunda kalıyorsunuz. Yaratamadığınız zaman da uygulayamıyorsunuz. Dolayısıyla kamunun fon bitirmeyen, döndürebilen bir nitelikte finansman sağlaması ve geri almasını öngörüyoruz. Bunların birçoklarının geri dönüşü var zaten.

Kentsel dönüşümde uygulama sorunları kapsamında, yerel yönetimlerin bünyesinde dönüşüm projesi uygulama biriminin oluşturulması. Bunu bir birim olarak oluşturmanın önemini vurguluyoruz, yani bunu imar dairesinin bir memurunun tek başına yapacağı bir iş gibi olmasın. Batıda biliyorsunuz, dönüşüm devolopment coorperation dediğimiz dönüşüm birimleri, kurumları oluşturuluyor. Bunun oluşturulmasını öngörüyoruz. Bu kurum aynı zamanda paydaşlarla diyalogu sağlayacaktır.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Sayın Türel Süremiz süremiz on dakika kadar aştı

Prof. Dr. Ali TÜREL
(3 nolu Komisyon Başkanı - ODTÜ Öğretim Üyesi)

Bir dakikada bitiriyorum.

Dönüşümün projelerinin uygulanmasında önem verdiğimiz bir husus eylemde. Kamu finansman desteği gereksiniminin belirlenmesi, kullanılacak kamu kaynaklarının geri ödenmesinin yollarının tanımlanması ve ek getirilerin kamu yararına değerlendirilmesi. Buna kamunun desteğinin tanımlanmasını öngörüyoruz. Kentsel dönüşüm projelerinde uygulama araçlarının değer esaslı olarak belirlenmesi ve kamu yararı amacıyla uygulanması ilkesinin belirlenmesi diğer önemli bir strateji. Finansmanın da ulusal ve uluslararası kaynakların harekete geçirilecek nitelikte öncü projelerin kurgulanması, kamu-özel sektör işbirliklerinde tarafların rollerini proje türlerine ve niteliklerine göre tanımlayan kuralların oluşturulması.

Mutenalaşma konusunda kent bütünüyle bağlarını sağlayan stratejik konumlarda karma kullanımlı fonksiyonlar, yani sadece konut yapmayın, içinde çalışma alanları da olsun ve bu şekilde istihdam olanakları da sağlasın diyoruz. Önemli bir husus,dönüşüm projelerinde mahalle dönüşüm fonu oluşturulması. En çok yardıma gereksinimi olanların bu fondan yararlanmasını öngörüyoruz. Farklı kent ve yerleşim alanlarında iyi uygulama örnekleri olarak toplum esaslı pilot proje uygulamalarının teşvik edilmesi için fon oluşturulması diğer bir önerimiz. Gene bu konuda kentsel dönüşüm strateji ve programlarının etaplandırılmasında önceliğin afet, tehlike ve riski olan yerleşmelere verilmesini öngörüyoruz.

Teşekkür ederiz. Kusura bakmayın süremizi geçtiğimiz için

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR(Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Sayın Türel teşekkür ediyoruz.

Değerli üyelerimiz; şimdi komisyon raporunun değerlendirilmesine geçiyoruz. Gelen soru taleplerine baktığımızda, yeterli süre olduğundan süre sınırlamasına şimdilik girmiyoruz.

İlk sözü Sayın Levent Özaydın'a veriyorum; buyurun.

Yrd.Doç.Dr.LEVENT ÖZAYDIN
(Mimar Sinan Üniv. Bölgesel Eşitsizlik Komisyonu Üyesi)

Benim ilk önerim, bu komisyon sonuçlarının başka komisyonlarda önemli bir girdi olabileceği. Bunun için bildirgenin hazırlanmasında, yani sonuç bildirgesinin hazırlanmasında bu bütünleştirmenin önemli olduğunu düşünüyorum. O açıdan Sayın Ali Türel'in sunduğu bu çalışma önemli, kapsamlı bir çalışma. Mekânsal planlama sistemimizin özünde de, temelinde de bu sorun yatıyor. Bu açıdan zaman ve karmaşıklık ve ölçek açısından bu sonuçların birleştirilmesi, konut talebiyle de önemli bir yer tutuyor.

Benim örnek verebileceğim, dün ulaşımda değinildi. Otomobille ilgili önemli sorunlar dile getirildi ve otopark sorunu tartışıldı. Böyle bir düzenleme konutun talebinde gerilemeler yaratabilir ve düşük gelirliler için otoparkı olmayan konutlar da fiyat düşüşleri olabilir. Bu açıdan konutun diğer işlevlerle elastikiyetinin de araştırılması önemli bir sorun olarak düşünüyorum.

Bir başka şey de, konut kooperatifleri kıyı alanlarımızdaki tahribatın ne kadar büyük olduğunu biliyoruz. Bunun tersine çevrilip, merkezi bir yönetimle yönlendirilecek bir koruma biçimini de geçirilebilir, yani tarihsel alanlarımızda kooperatiflerin yeri de önemli olabilir. Bunların yönlendirilmesi, bir merkezi birim açısından, Sayın Ali Türel'in dediği gibi, önemli bir yer tutuyor.

Bunları belirtmek istedim. Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkür ediyoruz.

Sayın Ömer Kıral buyurun.

ÖMER KIRAL (1 Nolu Komisyon Üyesi) Şehir ve Bölge Plancısı

Serbest Efendim, ben de bir önceki arkadaş gibi düşünüyorum. Kentsel dönüşüm aslında diğer komisyonlarda tartışılan konularla çok yakından ilgili, özellikle 7 nolu Komisyon, yani Kentsel Yoksulluk Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu. Bilindiği gibi, çöküntü alanları aslında yoksulluğun, işsizliğin ve yoksunluğun en yoğun olduğu alanlardır. Aslında dönüşüm planlarıyla, projeleriyle biz buradaki işsizliği, yoksulluğu, yoksunluğu çözmek isteriz. Ama maalesef birçok ülkede, hatta bizim ülkemiz içinde de dönüşüm projeleri sadece bir fiziki proje olarak algılanmakta ve uygulanmaktadır. Dolayısıyla bu komisyon çalışmalarına teşekkür ederiz, gerçekten kapsamlı bir değerlendirme yapmışlar. O nedenle bu sonuç bildirgesi kısmında ve eylem planlarının hazırlanması kısmında özellikle 7 nolu Komisyon başta olmak üzere, diğer komisyonlarla ilişkilerinin kurulması gerekir diye düşünüyorum.

İkinci olarak; her bir sorunu çözmek için bir yasa çıkarma eğilimi vardır. Özellikle bu komisyon çalışmasında mevcut durum analizinde bunlar ayrıntılarıyla aktarılmış. Mesela, bir koruma sorunu varsa SİT alanlarında, koruma amaçlı imar planı yapıyoruz. Dönüşüm sorunları varsa, dönüşüm amaçlı imar planı yapıyoruz, yani nerede bir sorun varsa, o amaçlı imar planları yapmaya başladık. Bu bütüncül planlama anlayışından uzaklaşma anlamına geliyor. Bu nedenle Türkiye'de birçok kurum aslında kendi planlarını yapıyor, onaylıyor, onaylatıyor, yetkiler alıyor, dolayısıyla planlamada dis entegrasyon süreci var mevcut durumda. O nedenle 1 nolu Komisyon çalışmalarıyla bu çalışmaların da entegre edilmesi gerekir, yani kentsel dönüşümle ilgili bir yasal düzenleme yapılacaksa, bu temel şehircilik ve planlama yasası içinde ele alınmalıdır. Ondan sonra ikincil mevzuat, yani tüzük, yönetmelik ve diğer mevzuat kendi içinde tabii ki ayrıntılandırılacaktır.

Üçüncü olarak da; ülkemizde sadece, yani bütün dünya ülkelerinde yok, sadece bizde var gibi bir durum da yok tabii. Gelişmiş ülkeler de aslında bu dönüşüm sorunlarıyla yakından ilgileniyor. Özellikle Avrupa Birliğinin iki önemli çalışma grubu var; bir tanesi Espon, bir tanesi de Luda'dır. Bu her iki grup da mekânsal planlamanın geliştirilmesi ve Avrupa ülkelerinde uygulanmasıyla ilgili çeşitli modeller, süreçler geliştirmektedir. Ben komisyon çalışmalarında bu iki temel, yani main stream çalışmalara referans göremedim. Büyük bir olasılıkla bunlar düşünülmüştür, ama belki yer almamıştır. Ama bir dönüşüm sorunu ele

alınıyorsa, mutlaka ve mutlaka Luda çalışmalarından etkilenmek gerekir, Espon çalışmalarından etkilenmek gerekir diye düşünüyorum. Çünkü Luda Avrupa ülkelerindeki belediyelere, yerel yönetimlere el kitapları hazırladı, yani dönüşüm, kentsel dönüşüm konusunda beş tane el kitabı hazırladı. Dolayısıyla bütün yerel yönetimler artık bunları uygulamaya başladılar ve iyi örnekler ortaya çıktı. O nedenle mutlaka bu belki eylem planlarına yansımalıdır diye düşünüyorum.

Bir diğer mesele de, Türkiye'nin kentleşme vizyonu ile ilgilidir. O da Espon çalışmalarında Avrupa için üç senaryo yapıldı. Birinci senaryoda Türkiye Avrupa Birliği üyesi değildir, yani 2030 için yapılan senaryolarda. İkinci senaryoda Türkiye 2030'da üye olması halinde acaba Avrupa nasıl bir mekânsal sisteme entegre olacaktır. Üçüncü senaryoda da Türkiye'de 2020'de üye olması durumunda acaba nasıl bir Avrupa mekânsal yapısı ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla bu Kentleşme Şûrasının bütünü için konuşuyorum: Türkiye'nin kentleşme vizyonu bu alternatifler de dikkate alınarak düşünülmeli ve gerek dönüşüm olsun, gerek arsa, konut ve diğer komisyon çalışmaları da bu vizyonla acaba nasıl uyum sağlar; bu esneklikte hazırlanması gerekir diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Sayın Kıral teşekkür ediyoruz.

Bu arada talepler de artınca sürede kısıtlamaya gitme durumuna başvurmak durumundayız. Söz alan arkadaşlarımız 3 dakikada eğer bitirebilirlerse yararlı olur.

Sayın Hüseyin Ülkü buyurun.

HÜSEYİN ÜLKÜ
(3 Nolu Komisyon Üyesi Harita ve Kadastro Mühendisi)

Sayın Bakanım, değerli katılımcılar; ben küçük bir öneride bulunmak istiyorum. Komisyonumuzun -ben aynı zamanda komisyon üyesiyim- hangi koşullarda çalıştığını biliyorum. Özellikle komisyon başkanımıza, başkan yardımcılarımıza ve raportörlerimize her şeyden önce teşekkür etmek istiyorum.

Küçük bir yanlışlığın düzeltilmesinin gerekliliğini gördüm. Kendi raporumuzda 3.33.1.1, kaçak yapı ve gecekondu olgusunun tapu

sicilinden bağımsız düşünülmemesi ve bu taşınmazların bulunduğu parsellerin alım satımının kısıtlanması için mevzuat düzenlemesi yapılması önerimiz çizelgede farklı biçimde yer almış, kaçak ve gecekondu olgusunun tapu sicilinden bağımsız düşünülmemesi ve bu taşınmazların tapuda cins değişiklik taleplerinin yapılıp, alım satımının engellenmesi biçiminde aktarılmış. Hepimiz bildiği yapı ruhsatı ve aynı zamanda kullanma izni olmayan yapıların tapuda cins değişiklikleri yapılması mümkün değil. Rapordaki gibi bu çizelgeye aktarılması, sahibi bölümünde de Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü değil, yasa değişikliğinin Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, ortaklar bölümüne de yerel yönetimler artı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü şeklinde düzenlenmesi uygun olacaktır diye düşünüyorum. Zaten raporumuz o şekildedir.

Yine 3.11.2.1'de Kat Mülkiyeti Kanunu bina onarımı konusunda karar almayı kolaylaştıracak hükümlerin bina güvenliğinin yanı sıra, yapı kalitesinin yükseltilmesi ve aksaklıkların giderilmesiyle de ilişkilendirilecek düzenlemelerin yapılması. Burada sahibi Maliye Bakanlığı yazılmış tek başına. Halbuki kat mülkiyetiyle ilgili düzenlemelerin yapılması Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, bu tür yapılara vergi bağışıklığı ve benzeri gibi destekler söz konusu olabilir.Maliye Bakanlığı artı, Ortaklar bölümüne de Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü, Yerel Yönetimler şeklinde belirtme yapılmasında yarar görüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkürler.

Sayın Ünal Gündoğan buyurun.

ÜNAL GÜNDOĞAN
TÜİK Başkan Yrd. Şüra Üyesi

Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım, değerli katılımcılar.

Ben öncelikle bir yanlış algılamayı düzeltmek ve daha sonra da konut fiyatlarıyla ilgili açıklama yapmak istiyorum.

Komisyon Başkanımızın Sayın Türel'in herhalde bir yanlış bilgilendirmeden dolayı yine bizi yanlış bilgilendirdiğini düşündüğüm bir konu var. Konut fiyatlarıyla ilgili biz bütün çalışmaları zamanında yaptık ve TÜİK o dönem tam bunu yapacakken hükümet değişti ve bu yapılamadı

dedi. Bu zannedersem bir yanlış bilgilendirmeden kaynaklanıyor. Birincisi; hükümetlerin değişimiyle bizim çalışmalarımız arasında bir bağlantı hiçbir konuda olmadığı gibi, bu konuda da olmadı.

İkincisi; bu konuyla ilgili o dönemdeki, ben kurumun 20 yıldır aynı konular üzerinde çalışan uzmanlarından biriyim. Herhangi bir şekilde konut fiyatlarının nasıl derleneceğine ilişkin bize bir çerçeve ve diğer konularda yardım gelmedi ya da benim hatırladığım bu.

Neyse konu açıklaması açısından bir iki cümleyle ifade etmek gerekirse, konut fiyatlarında eksikliği ben de kabul ediyorum. Bu konuda hocamın eleştirisini de üzerimize alıyoruz. Ancak Türkiye açısından Ülkemiz açısından bunun belli pratik zorlukları var. Bunları mutlaka hocalarım biliyordur. Özellikle konutların değer tespiti açısından hiçbir şekilde doğru bilgiye ulaşma, bir kurum, istatistiki bilgiye dönüştürme olanakları bakımından mümkün değil. Biliyorsunuz, farklı yerlerde çok farklı fiyatlar ve gerçeği yansıtmayan fiyatlar bildirilmektedir. Dolayısıyla biz tapudan, bankalardan, emlakçılardan, belediyelerden ve Milli Emlak Genel Müdürlüğünden bu şekilde başvurular yaptığımızda, hiçbirinde konutla, konut fiyatı arasında gerçek fiyatı oluşturabilecek bir veritabanına rastlamadık. Takdir edersiniz ki, anket yoluyla da tüm Türkiye'deki çalışmaların yapılması mümkün değildir bu alanda, çünkü insanlar tapuya bildirdikleri değerlerin üzerindeki veya değişik bir değeri size bildirmezler, mümkün değildir bu. Dolayısıyla bu konunun yayınlanmamasının tek gerekçesi tekniktir, bir çerçeve olmamasıdır ve bu çerçeve olmadığından dolayı reel fiyatlara da ulaşılamamasıdır. Bunun bilinmesini ben bir kez daha hatırlatmak fayda gördüm.

Son olarak, yaşam kalitesi göstergeleri için verilerin derlenmesinden bahsetti komisyon başkanımız. Şunu memnuniyetle bildirmek isterim ki, bizim 2007 yılı sonu gerçekleştirdiğimiz adrese dayalı nüfus kayıt sistemine bir modül eklenerek konut tiplerinin de güncel ve sürekli takip edilmesiyle ilgili çalışmalarımız şu anda devam ediyor. Eğer bunu güncelleyebilecek bir sorumlu kuruluş bulabilirsek ülkemizde, bir bakanlık bulabilirsek ve bu güncelleme sistematiğini oluşturabilirsek, İçişleri Bakanlığımızda kurulu bulunan MERNİS adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ve bina konut sayımı verileri bir araya getirildiğinde herhalde bu ihtiyacı görebilecektir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)
Hocam, teşekkür ediyoruz.
Prof. Dr. Nihat Enver Ülger buyurun.

Prof. Dr. NİHAT ENVER ÜLGER
(İstanbul Üniv. 3 Nolu Komisyon Üyesi)
Sayın Bakanım; umarım, biz yaşanabilir kentler için Türkiye'nin aklı olan Kentleşme Şûrasının sonuçlarında bu kadar emeğe, hakikaten sizlerin sayesinde yapılan bu emeğe değen bir sonuç alırız ve bunu bekliyoruz biz, çok önemli bir çalışma bu.

Hemen benim konuma geçmeden önce, Sayın TÜİK Başkanının söylediği söze bir ekleme yapmak istiyorum.

Türkiye'de değerlemeyle ilgili iki kanun var. Benim bildiğim kadarıyla bir 213 sayılı Kanun, Vergi Kanunu, diğeri de Emlak Kanunudur.

Bu kanunlarda değerlemeyle ilgili yalnız vergi amacıyla olduğundan dolayı, arsa ve arazi düzenlemeleri konusunda bize sağlayacağı bir yarar olduğunu düşünmüyorum.

İkincisi; doğru söylüyor Sayın TÜİK Başkanı, bunların TÜİK'e verilmesi için de bir neden yok, bunun için toplama için bir güç yok ve bu da zaten beyana bağlıdır, çok doğru söylüyor. Bu nedenle bizim belki daha ileri şeyler düşünmek zorundayız. Bu da değer haritaları konusu vardır ki, yani arsa ve arazi düzenlemeleri konusunda altlık teşkil edeceğini düşündüğümüz, bize güncelleşmesini de, güncellemesinin de belli periyotlar içerisinde yapılacağını düşündüğümüz bu sistematiğin bir şekilde hayata geçirilmesi gerekiyor.

Söylemek istediğim kısa bir konu var, bir ekleme yapmak istiyorum izninizle :Bu da konunun bütünlüğünü sağlamak açısından söylüyorum. Sayfa 90'da 3.42.6'da kentsel dönüşüm projelerinde uygulama araçlarının değer esaslı olarak belirlenmesi ve kamu yararı amacıyla uygulanması ilkesinin benimsenmesi konusunda sürece ilişkin değerleme esaslı yönteme göre yapılacak kentsel dönüşüm aşamalarındaki kısımlara bir atlama yapılmışız. Daha önceki, örneğin 3.46.1'de bunları söylememize

karşın, buraya yerleşmesinde yarar olduğunu düşünüyorum. Bu da 7 ile 8 inci ayaklar arasına konulması gerekiyor aşamalarda, yani dağıtım değerinin tespitinden sonra gelmek üzere yapılabilirlik, yani fizibilite analizinin yapılabilirliğini bu sürecin içerisine konulmasında yarar görüyoruz, buna inanıyoruz. İstanbul büyükşehir belediyesindeki bu konudaki çalışmalarımızı böyle düzenledik. Onun sonunda eğer bir proje yapılabilir, edilebilir bir projeyse, bundan sonra ancak onun kesinleşmesinde yarar görüyoruz. Bu şekilde düşünüyoruz, bilginize sunarım.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkür ediyoruz hocam.

Sayın Murat Yıldız buyurun.

Yrd.Doç.Dr.MURAT YILDIZ
(Gebze Yüksek Teknolojisi Enstitüsü Mimarlık Fakültesi Öğretim Üyesi, 5 nolu Komisyon Üyesi)

Emeği geçen herkese özellikle teşekkürü bir borç biliyorum.

Tespitimi hemen kısa bir soruyla sonlandırmak istiyorum. Kentsel Dönüşüm Yasası kapsamında belirlenen kentsel yenileme alanları bu anlamda kent bütününde oluşturduğu mekânsal adacıklar sonucuyla gerçekten çok büyük bir sorun teşkil etmektedir. Özellikle İstanbul gibi büyük kentlerimizde hiçbir bilimsel kritere, içeriğe bağlı bulunmadan tespit edilen bu sınırlar, kentlerimizde ikamesi telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açmaktadır. Bu anlamda bu tür alansal, kentsel dönüşüm alanlarının sınırlarının tespitindeki belirlenecek bilimsel kriterleri oluşturacak bir modelin mutlaka ve mutlaka bu çalışma raporunda yer almasının zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkürler.

Sayın Polat Gürkan buyurun.

Prof.Dr.POLAT GÜRKAN
(ODTÜ-Dünya Deprem Birliği Başkanı-Şüra Üyesi)

Teşekkürler.

Sayın Komisyon Başkanının takdimi sırasında gittikçe artan bir tempoyla sonlara yaklaştığında ben herhalde bunu dokunulmayacaktır diye soru formuna yazdım. Saat 11'de başlayan oturumda kentsel risklerin yönetimi ve ileride olacak afetlerde meydana gelecek zararların azaltılmasıyla ilgili birtakım politikalar ortaya konulmuş. Bunların başında araç olarak tabii ki konut politikaları ve onlara bağlı olarak yapılacak olan kentsel dönüşüm projeleri de var. Ben öyle zannetmiştim ki, kentsel dönüşüm projelerinin hayata geçirilmesinde afet boyutunun yeteri kadar vurgulanmayacağı bir durumla karşı karşıyayız, fakat en son slaydınız bu korkumu biraz olsun giderdi, teşekkürler. Yalnız, ne kadar bir organik ilişkiyle dördüncü komisyonla beraber çalıştığınızı pek bilemiyorum. Mutlaka ve mutlaka Türkiye'nin yıllardan beri çok yakasına sarılmış bir şekilde bulunan afet zararlarının ve bunların risklerinin azaltılmasındaki konut politikaları çok önemlidir. Kentsel dönüşüm, özellikle İstanbul, İzmir gibi hem sanayileşmiş, hem ruhsatsız binalara ve gecekondulara sahip olan yerlerdeki zararların, risklerin azaltılmasında dönüşüm politikaları bence güvenebileceğimiz en gerçekçi can simitleridir. Bunun yeteri kadar vurgulanması gerekir. Sıralamada belki de ilk başta çıkması gerekirdi diye düşünüyorum.

Hazır yeri gelmişken ve Sayın Bakanı da burada bulmuşken, DASK ile ilgili düzenlemenin de zamanının çoktan gelip geçtiğini vurgulamak isterim. Kentleşme Şûrasının arka planda bir resim görmekteyiz; çok katlı binalar ön planda, az katlı birkaç tane de bina var. DASK biliyorsunuz, hâlâ bir kanun hükmünde kararnameyle yönlendirilmektedir. Birkaç tane tasarının olduğunu işittik, hatta bunların bazı taslaklarını ben incelemek fırsatını dahi elde ettim. Fakat hâlâ bir kanuni temele sahip olmayan düzenlemeleri var. Eğer yeni hükümetin politikalarının arasında vakit bulunur ve burada eğinilebilirse, DASK'ın yeni yapısında mutlaka ve mutlaka aylık birim sahiplerinin muhatap olarak değil, bütün binaların bir mülki birim olarak muhatap alınması şarttır. Meydana gelen hasarlar binada meydana gelir, dairelerinde değil. Eğer giderilecek bir zarar, hasar varsa, bütün binaya aittir bu. Nasıl ki, orada çalışan görevli bir kapıcının muhatap alındığı bir sosyal sigorta düzeni varsa, DASK düzeninin de aynı şekilde tek bir apartman yönetimiyle olması gerekir. Şehirlerimizde apartmanlarda yaşıyoruz, onun için de bu düzenlemenin eğer yapılmamışsa taslakların şu andaki halinde, oraya monte edilmesinde büyük fayda görüyorum.

Sonuç olarak; Türkiye İstatistik Kurumunun geçmiş yıllarda yapmış olduğu konut sayımları vardı ve bizler de bunları muhtelif vesilelerde kullandık. Risklerin nerede yoğunlaştığı, nerede derinleştiğini anlayabilmek için bir defa konutunuzun, konut yapınızın, konut stokunuzun hangi özelliklere sahip olduğunu bilmeniz lazım. Bunları bilmeden zararların veya risklerin nerede yükseldiğini veya nerede azaldığını bilmek mümkün değildir. Geçmiş yıllardaki 1984 ve 2000 yıllarında yapılan konut sayımlarında biz teknik insan olarak baktığımızda, bizim işimize yarayacak binaların taşıyıcı sistemlerine ilişkin malumatı maalesef bulamadık ve hâlâ da bulamamaktayız. Onun için Zeytinburnu olsun, Bakırköy olsun, Çekmece olsun gibi ufak uygulamalarda veya Gemlik gibi olsun, hep 0'dan başlamak zorunda kaldık. İşte kaldırım incelemeleriyle, yoldan yapılan değerlendirmelerle bina stokumuzu ortaya çıkarmaya çalıştık. Eğer bunlar hazır bir şekilde düzenlenecek anket formlarındaki bazı anahtar kelimelerin dikkatlice dizayn edilmeleri sonucunda aranılan malumatı da ihtiva edecek hale getirilirse, bu boşuna sarf edilen emeklerden kurtulmuş ve doğrudan doğruya risklerin daha güvenilir bir şekilde hesaplanmasına başlayabilmiş oluruz. Bunları dikkatinize getirmek istedim.

Onun dışında sayın komisyonun yaptığı çalışmalar için de, çok faydalı olduğunu, teşekkürlerimize layık olduklarını ifade etmek isterim.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkürler hocam.

Sayın Gamze Özer buyurun.

GAMZE ÖZER
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Şehir Plancısı)

Teşekkür ederim Sayın Bakanım. Öncelikle Komisyona çalışmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanın sunuşunda konut politikalarına ilişkin bölümde strateji olarak tek tipleşmeyi önleyici önlemlerin alınması ve bu stratejiye ilişkin eylemde de TOKİ projelerinde yerel özelliklere uygun projelerin üretilmesine değinildi. Tabii bu konunun stratejilerde ve eylemlerde yer alması çok sevindirici. Ama ben bir konuda ekleme ya da katkı yapmak istiyorum rapora girebilmesi açısından.

Sadece TOKİ projelerinde değil, özellikle yerel özelliklerini hâlâ

koruyan kırsal yerleşmelerde yöresel özelliklere, orada yaşayan insanların yaşam alışkanlıklarına uygun projelerin üretilmesi de çok büyük önem taşıyor. Biz Bakanlık olarak da, bu sene tamamladığımız bir projede bu konuyu zaten incelemiştik kırsal alanlarda yöresel özellikli uygun proje üretimiyle ilgili araştırmalarımızı yaptık. Dolayısıyla, hem kentte ve özellikle tabii kırsalda, hem yeni oluşacak konut alanlarında, hem kentsel dönüşüme konu alanlarda, hem de afet gibi nedenlerle taşınması gerekli alanlarda yapılacak konutlarda, özellikle orada yaşayan insanların yaşam alışkanlıklarına, yöre malzemesine, yöre kültürüne ve yöre mimarisine uygun projelerin üretilmesinin desteklenmesinin strateji ve eylemlerde yer almasını önemli görüyoruz. Çünkü sizin de mutlaka konuşulmuştur komisyon toplantılarında orada yaşayanların o konutları sahiplenmemesi, hiçbir şekilde orada yaşamak istememeleri, hem onların psikolojik olarak orada yaşamak istememelerine neden oluyor, hem de atıl duruma gelen konut stokunun birikmesine neden oluyor. Dolayısıyla rapora böyle bir ekleme yapılmasını sizden istiyoruz.

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Evet, teşekkürler.

Sayın Faruk Soydemir buyurun.

FARUK SOYDEMİR
(Mimar, 5 Nolu Komisyon üyesi Tarihi Kentler Birliği)

Ben de komisyon çalışması için, emeği geçen arkadaşların hepsine çok teşekkürlerimi sunuyorum. Bence de çok güzel bir çalışma olmuş.

Özellikle raporda belirtilen konut politikalarının temel kararlarının tek bir merkezden veya tek bir kurum tarafından verilmesinde son derece yarar görüyorum. Bugünkü gördüğümüz birçok açmazın da buradan kaynaklandığı kanısındayım. Örneğin, çok somut bir örnek vereceğim Ankara'da yaşıyorum ben. Ankara'da Oranşehri'nde daha önce milletvekili lojmanları olarak kullanılan yerde, bugün iki bin konutluk gökdelenler yükseliyor. Bunun hemen yanında da, biraz arkasında eski 9-2 parsel dediğimiz bir alan vardı daha önceden orası ağaçlandırılacak alan olarak planda geçiyordu. Oraya da 4500 konutluk projeler yapıldı ve onlar tamamlandı. Önümüzdeki dönemlerde galiba uygulamaya geçecek. Şimdi Oranşehri'nde, bakın somut örnek bu Oranşehri'nde bir tarafta 2000 konut onun biraz ilerisinde 4500 konut, bunun toplamı eder

6500 konut. Peki, Oranşehri'nde 6500 konuta ihtiyaç var mıydı? Şimdi bunu planlayan ve yapan kurumlar da farklı farklı işin tuhaf yönü. Bu milletvekili lojmanlarındaki, eski milletvekili lojmanlarındaki planlamayı ve uygulamayı yapan TOKİ kurumu. Onun arkasındaki, sözünü ettiğim bu 9-2 parseldeki 4500 konutu da planlayan ve uygulayacak olan kurum da Büyükşehir Belediyesi. Bir kurum ben buraya 2000 konut yapıyorum, öbür kurum da ben buraya 4500 konut yapıyorum daha diyor. Peki, burada altyapısı, ulaşımı var mı? Aynı ulaşım, aynı ulaşım kullanılacak. Buradaki insanların bütün ilişkileri Kızılay'la, Ulus'la, Bakanlıklarda 6000 konutun karşılığı 6000 arabadır. 6000 oto her gün belki Kızılay'a, Bakanlıklara inip çıkacak. Alternatifler aynı işte bir Cinnah Caddesi var, bir Nenehatun Caddesi var, bir Reşit Galip Caddesi var, bir de Dikmen'in arka tarafı var başka yol yok zaten orada. Peki, 6000 konutluk orada ihtiyaç var mıydı? Eğer ihtiyaç varsa çözülen ne burada, ulaşımla ilgili hiçbir şey çözülemedi orada. Bu çok basit çok net bir örnektir ve bunu da geçenlerde orada gezerken, şu andan itibaren hissediyor zaten oradaki trafik yoğunluğunu, keşmekeşliği, hava kirliliğini. Oradaki hava kirliliği aynı zamanda Ankara'nın üstünü bir kâbus gibi de örtüyor. Bunun da çok etkileri var. Çok yüksekte olan bir semt, oradaki hava kirliliği Ankara'nın üstünde Kızılay'ın, Sıhhiye'nin, Bahçelievler'in, hatta Küçük Esat'ın üstünde bir şey gibi, siyah bir örtü gibi geliyor. Buradaki, bence komisyonun bu tespiti çok doğrudur. Zaten bunlar birçok komisyonda da buna benzer şeyler hep tartışıldı. Tek bir strateji planlama bölümünün olması, buna benzer kararların farklı farklı kurumlar yerine tek bir kurum tarafından verilmesi konusunda, özellikle kesinlikle yarar vardır. Bunu söylemek istiyorum.

Bir örnek de, yine çok somut bir örnek Eskişehir Yolu üzerindeki Temelli bölgesinde. Bundan 4-5 sene önce galiba bunu da Bakanlık yaptı, Bayındırlık Bakanlığı yaptı. İşte 10 bin konutluk bir yerleşim alanı planlandı, kooperatiflere dağıtıldı. Bugün de orada konutlar yükseliyor. Tam tersine orada da üstyapı yok. Geçen gün orayı da ben bir gezdim. Orada da üst yapı yok, marketler yok, herhangi bir tesisler yok, donatı alanları yok, ama konutlar orada da yükseliyor ve Ankara'nın da bayağı bir dışında. Orada da acaba böyle bir ihtiyaç var mıydı, o bölgede böyle bir ihtiyaç var mıydı 10 bin konuta? 10 bin konut olduğunu belki de 15 bin konuttur. Ben, çok fazla bir bilgi sahibi değilim o konuda, ama bildiğim kadar böyle. Bir de onların da galiba imar durumlarında şöyle bir not var: 2 sene içerisinde temel atılacak, 4-5 sene içerisinde de inşaatlar

bitirilecek gibi notlar var. Çok kesinlikle de orada o yerleşimin doğru olduğu kanısında değilim.

Bir konu da, komisyonun raporunda kat mülkiyeti ile ilgili bir sorun vardı. Galiba binaların onarımında mülk sahiplerinin tamamının muvafakat istenmesi konusunda gerekli düzenleme yapılması gerektiği bahsediliyordu. Yanlış bilmiyorsam geçenlerde de, birkaç ay önce Büyük Millet Meclisinden kat mülkiyet yasası ile ilgili bir değişiklik yapıldı. Galiba öyle bir uygulama yasallaştı. Ben, bunu da komisyona bilgi için söylemek istiyorum.

Bir diğer konu da, bilmiyorum bu komisyonun görevi midir? Hani hep bahsettiğimiz tek tip yapılaşma, bütün kentlerimizdeki birbirine benzerlikler. Çorum'daki, Çankırı'daki, Ankara'daki 4 katlı 5 katlı binaların hepsinin birbirine benzer durumları. Yan komşu mesafelerinin 3 metre, arka komşu mesafelerinin 5metre olması durumu aynı planlamadan gelen, sanki tornayla kesilmiş gibi aynı planlama aynı binaların olmasının sebeplerinden bir tanesi de, bence bu komisyonda belki konusudur diye söylüyorum tip imar yönetmelikleri. Bence artık bu tip imar yönetmeliklerini uygulamadan vazgeçmek lazımdır. Ha temel kararlar verilebilir bu yönetmelikle ilgili, tip imar yönetmeliğiyle ilgili temel kararlar, temel prensipler konulabilir, ama yerelde, ama Kars'ta kendi özel kendi konumlarına uygun, arazi koşullarına uygun, kent dokularına uygun yönetmelikler yapılabilir. Bu imkânı tanımak lazım bence. İşte Urfa'da da yapılabilir, atıyorum Kars'ta da daha farklı belki yapılar ortaya çıkabilir. Tip imar yönetmeliğinden artık vazgeçmek gerekiyor.

Fazla uzatmak istemiyorum, bir de kentsel dönüşüm projelerinde çok büyük muhalefetler var aslında, ama kentsel dönüşüm o muhalefetler de daha çok hak sahiplerinden kaynaklanıyor. Hak sahiplerinin içene sindiremediği, hak sahiplerinin kabullenmediği bir kentsel dönüşüm projelerinde bence uygulanmaması gerekiyor. Bu da herhalde uygulamadan kaynaklı sorunlardır. Bunların da giderilmesi gerekiyor.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Evet, teşekkür ediyoruz Sayın Soydemir.

Prof. Dr. Sayın Güven Bilsel buyurun.

Prof. Dr. GÜVEN BİLSEL
10 nolu Komisyon Üyesi - Kent Bölge Plancısı - Serbest

Teşekkürler Sayın Başkan. Sayın Divan, başarıların devamını dileyerek sözüme başlıyorum.

Gerçekten birbirine bağlı üç önemli konuda, bu üç önemli konu başlığında ki, arsa kentsel konut ve kentsel dönüşüm konusunda sistematik bir yaklaşımla sorunları iyi algılayıp değerlendirip politika üretmede çok başarılı bulduğum değerli dostlardan oluşan komisyonu kutluyorum.

Dört kısa konuda katkı için söz aldım. Adım Güven Bilsel, mimar ve kent ve bölge plancıyım. Birincisi, ilk ikisi arsa konusuyla ilgilidir. İlk konu, zannediyorum şimdiye kadar üzerinde fazla durulmadı. İlk ikisi arsa konusuyla ilgili demiştim katkılarımın. Birincisi, 18inci madde konusu, notumda da belirtebildiğim gibi. Lex Adikes isimli, sanıyorum bir İskoç 19uncu Yüzyıl sonu 20inci Yüzyıl başında yaşamış kişinin yasasıdır, Adikes Yasası adıyla anılır. Bizim geçen, önceki şeyimizde de imar yasamızda da, son imar yasamızda da ve sanıyorum bundan sonrakilerde de yer alacaktır. Yasada belirlenen yüzdelerle, düzenlemede ortaklık payı adı altına kamuya terk olanağı tanıdığı için çok faydalı görülür genelde. Ancak önemli bir kanımca kusuru vardır. Yerleşik kentsel doku ve kent örüntüsünün, varolan kent örüntüsünün tümüyle yok sayılarak, tapulerazi bir yaklaşımla, boş bir kağıt yaklaşımıyla mevcut organik dokunun yerini geometrik tekdüze bir örüntünün almasına yol açar. Bu bırakın mimarlık becerisini, plancının ve tasarımcının kısa yoldan çözüme yaklaşımı ve eğer haritacı dostlar darılmazsa, görevi söz yerindeyse doğrudan harita mühendisliği becerisine bırakmak, yani planlamanın yerini haritacılık hizmetinin alması anlamına gelir.

Dolayısıyla önerim şudur: 18 inci madde uygulaması ancak gerektiği yerlerde ve çok az kullanılmalıdır. Eğer kentsel kimliğin, kentsel mekân kalitesinin, Sayın Cumhurbaşkanının ilk günkü açılış konuşmasında da hatırlatırım vardı, korunması ve kimlikli, kişilikli kentsel değerlerin geleceğe aktarılması, geçmişin değerlerinin geleceğe bir köprü olarak ulaştırılması arzulanıyor ise.

Arsa konusunda bildiğimiz gibi, bizim öğretimimizde vardı, hatırlar değerli dostlar. Kamu elinde ne denli çok arsa varlığı varsa, uygulama

o kadar kolay olur ilkesi. Dolayısıyla bu satışlarda kısaca bir parantez açarak bir örnek vereyim: 1960'lı yıllarda bakanlıkça gönderilerek çalıştığım Alman İmar İskân Senatörlüğünde Berlin'de yapılan her türlü satışa senatörlükten ya da ilgili bakanlığın temsilcilerinin her satışa müdahil olması, katılması ve o satışlarda ön satın alma hakkı olması söz konusuydu. Dolayısıyla kamunun elinde çok fazla arsa bulunması da önemli bir politika bence.

Benzer biçimde alan kullanım kararı ve yoğunluk kararları değiştirilmiş ve arsa üzerinde sağlanan kârın, spekülatif değer artışının, kazancın bir bölümünün vergilendirilerek kamuya aktarılması söz konusu. Bu konuda da ben katkımı sunmak istiyorum.

Konut konusuna gelince, değerli dostlar da söylediler, bunun yanı sıra komisyonun çok iyi teşhisiyle tek tipleşme adında sergilediği olgu, aslında kentsel kimlik sorunsalı ya da niteliksiz tekdüze kentsel konut üretimi konusudur. Hepsi birbirine benzeyen bir yapılanma, bir kent parçası üretme yerine, kimlikli, nitelikli, yaşanabilir bir kentsel mekân üretimine erişmek önemlidir. Bunun için çözüm, tek çözüm, komisyon üyesi değerli hocalarımın da bildiği gibi, kentsel tasarım bence. Bu konuda çıkacak ve çıkarılacak olan kentsel tasarım yarışmalarını engellemek değil, bunu desteklemek, teşvik etmek gerektiğini düşünüyorum. Kentsel tasarımların çok iyi örneği var. Ankara'da yaşıyoruz, Eryaman'da bir bölüm özellikle Paris'ten değerli bir hoca arkadaşımızın, Güngören'in yaptığı bir Eryaman kesimi var, son derece yaşanabilir, son derece düzenli, iyi bir kentsel tasarım örneği toplu konut yerleşme alanları açısından.

Sayın Başkan, değerli üyeler; sözü fazla uzatmadan dönüşümü konusuna kısaca geliyorum. Kentsel dönüşüm geçmişte Almanların İkinci Dünya Savaşı sonrası Zanierung Programıyla başlayan, daha sonra Rejeneration'a kadar uzanan, Rehapptalition gibi yeniden canlandırma, yeniden yaratma, yeniden oluşturma anlamını taşıyan bir sözcük. Ama bizde ne hikmetse kentsel dönüşüm adını alıyor aynı politikalardan ya da aynı hedeflerden yola çıkar gözükmesine rağmen.

Dolayısıyla kentin tarihsel çevresinde kültürel birikimlerin kaldırılması ki, Ömer arkadaşımız özellikle değindi, ben fazla uzatmak istemiyorum. Yerine daha bir toplumsal kalkınma hedefine yönelik projelerin hedeflenmesi ve de uyarlama, uygulama programları ve de

metodoloji açısından, yöntem açısından bağımsız büyük kentsel projeler olarak algılanması yerine, mekânsal stratejik planlamadan söz ediyoruz devamlı, yaşanabilir kentler, kentsel yerleşmeler için. Mekânsal stratejik planlama bütününde bir öncelikli alan planlaması olarak ele alınıp, plan bütünlüğü içinde algılanması doğru olur. Böylece kentten bağımsız, kent içinde olmakla beraber kentten bağımsız politika bağımsız kararlar olmaktan kurtulur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Çok teşekkür ediyorum hocam. Bu arada 10 tane daha tekrar soru, söz alacak olan arkadaşlarımız var. Zamanımız 17 dakika, bölersek 1.7 dakikada tamamlamaya çalışmak kaydıyla.

Sayın Av. Veli Böke buyurun.

Av. VELİ BÖKE
(3 nolu Komisyon Üyesi Yerel Hukuk Derneği)

Teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

Hızlıca o zaman geçeyim.

Öncelikle 18 inci madde uygulamasına ilişkin, bu uygulamaların idari yargıda dava konusu olması ve bu davaların da iptalle sonuçlanması durumunda, özellikle geçmiş yıllarda yapılan 18 inci madde uygulamaları ciddi anlamda yapı sahiplerini veya idarecileri zor durumda bırakmaktadır. Malumunuz, planlar ve 18 inci madde uygulamaları genel düzenleyici işlemlerdir. Bu işlemlere her uygulama etabında da dava açılma imkânı var. Öyle olunca, 10 yıl, 15 yıl önce yapılmış bir imar planına veya 18 inci madde uygulamasına dava açılabiliyor ve iptalle sonuçlanabiliyor. Tabii bu tehlikeleri gidermek adına, şöyle bir şey öneriyoruz: Diyoruz ki, 18 inci maddeyle ilgili bir iptal davası olduğunda sadece davacıyı ilgilendiren boyutuyla öncelikle uygulamanın iptali, iptali mümkün değilse de, en azından kamulaştırmasız el atma davasına veyahut da idari yargıda tam yargı davasına tebdil edilebilmeli diye düşünüyorum.

Bir diğer konu da kentsel dönüşümle ilgili. Kentsel dönüşüm hususu, alan esaslı yönteme geçilme zarureti ve imar ihtisas mahkemeleri kanaatimce bu şûranın en büyük meyvelerinden biri olacak, bu anlamdaki fikir birliğimiz. Kentsel dönüşüme bir an evvel geçilmesi gerekmektedir.

Tabii değer esaslı yönteme de geçirilebilmesi için, bir an evvel gayrimenkul değerleme uzmanlığıyla ilgili ülkemizdeki birikimi artırmamız gerekiyor. Bu konuda da kanaatimce SPK'ya, üniversitelere ve meslek odalarına büyük iş düşüyor. Çünkü bu değerlemeyi yapacak kişiler bunlar. Elimizde de yeterince değerleme uzmanı yok. Bu arada da bu işleri daha kolay yapabilmemiz için de acilen Kamulaştırma Kanununu değiştirmemiz lazım. Ben yaklaşık 2 yıldır bu hususta çalışıyorum, ama bir türlü bir adım atamadım Kamulaştırma Kanunuyla ilgili. Umarım bu çalışma da vesile olur diye düşünüyorum. Bir an evvel kentsel dönüşümle ilgili ve değer esaslı yönteme geçişle ilgili Kamulaştırma Kanununun dava usulü, değerleme kriterleri, bilirkişi, tahliye ve acil el koyma, acele el koyma maddeleriyle ilgili düzenleme lazım.

Son olarak da 42 nci madde, para cezasıyla ilgili madde şu an Meclis gündemine adım adım geliyor. Tabii burada da kanaatimce 32 nci maddeyle de ilgili bir düzenleme gerekmekte, çünkü 32 nci maddedeki yıkım kararı verme zarureti ve 30 günden sonra yıkma mecburiyeti idareleri özellikle 12 Ekim 2004 öncesi yapılarla ilgili uygulamada zor duruma bırakmaktadır. Biliyorsunuz, 12 Ekim 2004 öncesindeki yapıları Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesi bir anlamda af kapsamına aldı, yani onları yapanlara ceza yok. Bu arada da geçtiğimiz yıl sonunda yapılan düzenlemeyle de 12 Ekimin öncesindeki yapıldığını ispat edilen yapıya elektriği, suyu, telefonu bağlıyoruz. Bu ne demek? Aynı zamanda bu yapılar yapı ruhsatı almasa dahi biz elektrik, suyu, telefonu bağlıyoruz. Bu dolaylı olarak bir aftır. Tamam yapıldı, ama biz yapana herhangi bir şekilde bu anlamda bir ceza veremiyoruz, yaptırım da yapamıyoruz. Ama ne yazık ki, yapmaya bilerek veyahut da bilmeyerek göz yuman belediyecileri bu anlamda biz cezalandırmış oluyoruz. Çünkü bunlar yıkmak zorunda, hepsi hakkında 32 nci madde kararları alınmış, ancak yıkımı fiilen uygulayamadıkları için de haklarında yüzlerce veya binlerce belediyeci hakkında davalar devam ediyor. Bu anlamda da bir düzenlemeye ihtiyaç duyuyoruz.

Çok teşekkür ediyorum efendim.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkürler.

Prof. Dr. Ilgar KIRZIOĞLU buyurun.

Prof. Dr. ILGAR KIRZIOĞLU (Süleyman Demirel Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğretim Üyesi, Şehir Plancısı, Kentsel Tasarımcı, Peyzaj Mimarı - 9 nolu Komisyon Üyesi)

Öncelikle Sayın Bakanımızın başkanlığında bakanlık teşkilatını kutluyorum, böyle bir Kentleşme Şûrasını gerçekleştirdiğinden dolayı teşekkür ediyorum.

Pek çok yeni fikirler, görüşler ortaya konulmakta. Bunların zamanla yasalarımıza, eğitim birimlerimize, akademik ortamımıza da yansımasını ümit ediyoruz.

Ayrıca bu arada çeşitli komisyonlar, 10 adet, bunlarda görev alan öğretim elemanları olsun, konunun uzmanları, bunlar büyük emekler verip, bize sunumlarda bulunuyorlar. Kendilerine de teşekkür ediyor, kutluyorum.

Ben de ayrıca 9 uncu Komisyon, Kentleşme Bilinci Komisyonunun üyesiyim.

Benim kentsel dönüşümle ilgili olarak üzerine düştüğüm bir önemli konu, akademik çalışmalarımın daha ziyade kent ortamında ekolojik ortamın daha sağlıklandırılması yönünde olduğundan olsa gerek, yeşil dokuların mümkün olduğu kadar muhafaza edilmesi, bunların geliştirilmesi yönünde önerilerim olacak. Her türlü alanda özellikle kentsel dönüşüm şeylerinde, mesela konut alanlarını ele alalım, yeni konut alanları oluşturuluyor, TOKİ çalışmaları oluşturuluyor diyelim. Bunlarda gerekli çevre düzenlemeleri yapılmakta, ancak inşaatla birlikte bunların hemen gerçekleştirilmesi, mümkün olduğu kadar yeşilliklerinin yerine yetişkin bitkilerle, sıfırdan bitkiler düzenleniyor, onlar 15-20 yıla kadar ortaya çıkmasıyla pek çok kimse zaten yaşamını tamamlamakta, emekli olmakta veya birçok şeyini görmekte. Belediyeler bir şeyler, çok yerlerde fidanlıklar oluşturarak buralara makinelerle dikimler yapılıyor artık, yetişkin ağaçlarla daha donatılı yeşil ortamların sağlanabilmesi, daha görsel yönden de etkili olabilecek, ekolojik yönden de etkili olabilecektir.

Ayrıca birçok sanayi alanlarında dönüşümler yapılıyor. Sanayi siteleri binalar olarak yapılıp, bırakılmakta, yani çevre yeşilliği, donatısı veya çevre yolları yapılıyor diyelim, hiçbir çevre zorunluluğu, yeşil şeylere konulmamakta. Yaptıran kişi müteahhide anahtar teslimi veya son şeyinden sonra yeşilliğini, donatısını da sağlamış olarak tesliminin

kabulünün yapılması, daha yaşanabilir, Avrupai, batı görünümünde kentlerimizin ortaya konulması bakımından önemli.

Diğer bir şey, kişi başına 10 metrekareye çıkartıldı yeşil alan. O da 1999 depremi sonrasında. 7 metreydi. Bunu mümkünse, 12, 15 metrekareye kadar çıkartalım. Avrupa'da en az Fransa'da görünüyor ki, orada kişi başına 25 metrekaredir. Pek çok Avrupa ülkesinde 35-50, 100 metrekareye kadar çıkmakta, ama biz ilk aşamada bir 15 metrekare gibi bir şeyi sağlayabilirsek, pek çok daha güzel donatılı yeşil alanlarımız oluşturulabilecektir.

Kentsel dönüşüm çalışmalarında gerekli SWOT, GBZT analizleri yapılmakta, ama çok daha büyük olan çalışmalarda çevresel etki değerlendirmesi çalışmalarının da yapılması zorunludur. Mimarlar, şehir plancılarının yanı sıra, ekolojiyle ilgilenen uzmanların, peyzaj mimarlarının da bu konuda söz sahibi olmaları. Yapılacak olan peyzaj düzenlemelerinde peyzaj projelerinin peyzajın uzmanları tarafından sağlanması daha sağlıklı donatılı yeşil alanların ortaya çıkartılmasını da mümkün kılabilecektir.

Bunların bir politika strateji olarak benimsenmesi, bunların yönetmeliklerde, yasalarda zamanla yer aldırılması temennimizdir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Hocam, çok teşekkür ediyorum.

Konuşmacılarımızın tüm fikirleri hakikaten çok önemli, hepsi ayrı önemli bir alana işaret ediyor; ama şu anda söz alacak olan değerli konuşmacılara 1'er dakika kaldı. Söz vermediğimiz kalmasın arzu ediyoruz. Onun için ana hatlarıyla olursa çok yararlı olur.

Sayın Yrd. Doç. Dr. Yaşar Bahri Ergen buyurun.

Yrd. Doç. Dr. Yaşar Bahri ERGEN
(3 nolu Komisyon Üyesi - Bozok Üniversitesi Öğretim Üyesi)-

Ben 3 nolu Komisyon üyesiyim aynı zamanda. Komisyon üyesi olmam nedeniyle kentsel dönüşümle ilgili belirli bir kavram vardır. Kentsel dönüşüm Güven beyin bahsettiği gibi, bir kentteki slamlaşmış, köhnemiş alanların kente kazandırılması şekliyle olan bir uygulamanın ürünüdür

ve bu Avrupa'dan başlayan, İkinci Dünya Savaşı sonrası uygulamaları içermektedir. Ülkemizde de yeni bir kavram olarak kentsel dönüşüm olarak geldi, regeneretion olarak gelmedi. Ancak kentsel dönüşüm de genelde işlevsellik, sosyal ve ekonomik ve bir de çevresel özellikler vardı. Yani ben yanlış anlaşılmaması için bir katkıda bulunmak istiyorum, çünkü komisyon başkanımızın açıkladığı gecekondu alanlarını tarif eden, yenilemeye dair olan bir uygulamada hak sahipliliğinin isterse yeniden talep edebileceği, hak sahipliğinin bulunduğu iyi konut alanlarındaki yeni yapılaşmadan talep edebileceği şeklindeki bir uygulama vardı. Oysaki konutla konutun dönüşümü tek başına bir argümandır, çevresel olur. Oysaki işlevsellik, ekonomik, yani rant değerlere dair olan ve buna dair olabilecek diğer argümanların da yer alması gerekirki, bu da bir sanayi alanının kent içinde kalmasında, örneğin Zonguldak gibi bir yerleşim alanında bu şu anda söz konusu. Kent alanında kalan, merkezde kalan, sanayi alanı tasfiye edildikten sonra bu alanın yapılaşmayla ilgili olan kısımlarını kültürel, sosyal, rekreatif amaçlı kullanım gibi kullanılabileceği gibi, konut alanlarında Ulus'taki eski Ulus yerleşmesinin bugün ticari alanda kalması şekliyle olan bir uygulama var. Bunların da kente kazandırılması, kentin canlandırılması amacıyla olabileceği şeklinde olacağını ben ifade etmek üzere söz aldım. Tek başına bir konutla konutun dönüşümü değil, oysaki diğer argümanlar da yer alması gerekir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı

Teşekkür ediyoruz hocam.

Sayın Semahat Özdemir buyurun.

Doç.Dr.SEMAHAT ÖZDEMİR
(İzmir İleri teknoloji Enstitüsü - 1 nolu Komisyon Başkanı)

Bu nitelikle çalışmaya içtenlikle teşekkür ediyorum.

İki noktada önerim var. Güven Beyin dikkat çektiği konu önemli, mevcut dokuda çok dikkatli uygulanmalı 18 inci madde, ama gelişme alanlarında da mutlaka uygulanmalı. O açıdan komisyona katılıyorum.

Bir noktaya dikkat çekmek istiyorum: Tıpkı nüfus gelişimi gerektirmediği halde çok fazla alanın plan sınırları içine alındığı gibi, yapı üretim süreci o hızda olmadığı halde de çok fazla alanların gelişme alanlarının 18 inci madde uygulamasının yapıldığıyla karşılaşıyoruz. Dolayısıyla onlarca yıl yetecek arsa stoku bugünden 18 inci madde

uygulamasıyla üretiliyor, araziler parçalanıyor, ufalanıyor ve geri dönüşümü mümkün olmayan bir hale geliyor. Oysa planlama dinamik bir süreç ve bazı yerleşmelerde yapı üretim süreçleri daha büyük alanlara gereksinim duyuyorlar. Bunlar toplu konut girişimleri olabilir, bunlar büyük çalışma alanları olabilir vesaire.

Özetle şunu söylemek istiyorum: Yasada var, ama hiç uygulandığını görmedim. İmar planlarında 18 inci madde düzenleme sınırları belirlenmelidir ve etaplanmalıdır; önerim bu.

İkinci konu, kamu mülkiyetindeki arazilere ilişkin. Bunun sonuç bildirgesinde kişisel olarak yer almasını istiyorum. 18 inci madde uygulamasıyla bizim büyük kentsel ortak kullanım alanlarının arazi gereksinimini karşılamamız asla mümkün değil. Şunu söylemek istiyorum: Büyük sağlık kompleksleri, büyük eğitim kompleksleri, büyük spor kompleksleri, 18 inci maddeyle sağlanamaz ya da alt gelir grubunun konut gereksinimi, arsa gereksiniminin karşılanabilmesi için bizim hâlâ çok ciddi kamu arazi stokuna ihtiyacımız var ve bu stoka sahip çıkmalıyız. Bu nedenle de satılmaması gerekir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Hocam, teşekkür ediyoruz.

Sayın Ebru Ölmez buyurun.

EBRU ÖLMEZ
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Avrupa Birliği Birim Yöneticisi, 3 Nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Sayın Polat Gürkan hocamızın afet duyarlılığı için teşekkür ediyorum. Ama bizim komisyonumuz da hakikaten bu konuyu gündeme getirdi, kentsel dönüşümün yapı stokunun iyileştirilmesi, adı her ne kadar dönüşüm olarak kullansak da, kentsel dönüşümü iyileştirmeyi, güçlendirmeyi ve yapı stokunun bakımı, onarımı ve nitelikli hale getirilmesi için bir araç olarak kullanılması komisyonumuz tarafından hep tartışılmış bir konu oldu.

Ben, bu platformu kullanarak, aynı zamanda şu bilgiyi de sunmak isterim konunun taraflarına: Bayındırlık İskân Bakanlığı, 2007 yılından itibaren çeşitli hükümet programlarına ve çalışmalarına Bakanlık olarak,

hem kentsel dönüşüm ün binalarda enerji verimliliğinin bir aracı olarak önermiş ve programlamıştır, kullanmayı programlamıştır. Hem de iklim değişikliği konusunda da yine kentsel dönüşümün mevcut yapı stokunun iyileştirilmesi, güçlendirilmesi ve daha verimli hale getirilmesi için bir araç olarak kullanmayı yine programlarına almıştır. Dolayısıyla burada, komisyonda komisyon raporunda yer alan ve tartışılan sadece afet riski açısından yapı stokunun iyileştirilmesi, güçlendirilmesi olmamıştır. Aynı zamanda binaların daha sağlıklı hale getirilmesi, iyileştirilmesi ve yapı stokumuzun bu anlamda nitelikli hale getirilmesinde de kentsel dönüşüm bizim de Bakanlık olarak programlarımıza aldığımız bir husustur. Bunu platformun tüm üyeleri buradayken paylaşmak istedim sizlerle.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkürler.

Sayın Murat Balamir buyurun.

Prof. Dr. MURAT BALAMİR (ODTÜ 4 nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Bakanım,İki noktaya ben özetle değinmek istiyorum. Önce komisyonun kapsamlı çalışması için kutluyorum kendilerini. Bir tanesi, bu afetler konusu Ebru Hanım da, Polat Bey de buna değindiler. Afetlerle baş etme konusunda, özellikle İstanbul gibi bir mega şehirde dönüşüm meselesinin kapsamlı olarak ele alınması, tekil yapı güçlendirme yöntemlerine güvenmekten çok daha başarılı sonuçlar verebileceğini örneklerle çalışarak görebilmiş bulunuyoruz. Bunun çok daha rantabl olabileceğini görebilmiş olabiliyoruz. Yeter ki üst bir örgütlenmeyi sağlayabilelim. Bu yeni yasalar veya düzenlemeler de gerektirmeyebilir. Ancak rollerin dikkatli kullanılması ve örgütlenilmesi, yerel toplulukların bu işe katılmasının sağlanmasıyla çok ciddi bir yol açılabilir gibi görünüyor. Bu, Türkiye'nin pek çok problemine de deva olabilecek bir yaklaşım gibi görülebilir tasarım konusunda da, kentlerin çirkinleşmesi konusunda da. Tabii her şeyden önce de güvenlik arttırıcı bir önlem olarak görülebilir.

İkinci nokta, tasarımla ilgili olan nokta. Şimdi tek tipleşme veya klişe tasarımlardan kurtulmanın yönteminin, adeta bir tasarım kılavuzunun hazırlanması olabileceği yolunda bir görüş taşıyor rapor. Buna katılmak biraz zor. Bunun yerine dikkatlice yine tasarlanmış bir tasarımın

kurumsallaştırılmasının sağlanması gerekli. Tasarımın kurumlaştırılması, düzenli ve sistemli bir yarışma sisteminin yerleştirilmesiyle mümkün olabilir. Bunun örnekleri vardır dünyada. Fransa 30 yıl önce başlamıştır, bugün Avrupa'da 20'den fazla ülke birlikte Europan yarışmalarını 2 yılda bir düzenlemektedir. Bunun bizde çok daha yoğun bir şekilde bu yöntemin kullanılıyor olması gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.saygılar

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Teşekkürler hocam.

Sayın Prof. Dr. Emel Göksu.

Prof. Dr. EMEL GÖKSU
(Dokuz Eylül Üniv. - 5 nolu Komisyon Üyesi)

Söz verdiğiniz için teşekkür ederim.

Komisyona da teşekkürle başlayıp iki hususa değinmek istiyorum. Bunlardan bir tanesi, özellikle üç ana başlıktan oluşan komisyon çalışmalarının dönüşümle ilgili olan kısmına ilişkin olacak bu iki söyleyeceğim de.

Öncelikle şunu belirtmek isterim: Dönüşüm meselesinin komisyonca biraz veri olarak alındığı kanaatindeyim.Yani Bugünkü işleyişinin bir veri olarak alındığı ve bunun yasalaştırmasının ya da uygulamasındaki sorunların nasıl giderileceğine dair bazı öneriler geliştirdiğini görüyorum rapora baktığımda. Oysa özellikle son 20 yıldır kentlerimizin değişen büyüme pratiklerinin yayılarak ve yoğunlaşarak büyüme yerine, büyük parçalar halinde kentlere eklenen yeni gelişme alanları şeklinde olduğunu gördüğümüzde, dönüşümün de bu politikayı önemli ölçüde besleyen, destekleyen bir politika olarak ortaya çıktığını tespit etmek lazım, önce buradan başlamak lazım. Şunu söylemek istiyorum ki, özellikle sermaye birikiminin gücünü arttırabilmek için kentin çeperlerinde büyük toplu konut alanlarının yapılaşması nasıl bir politikaysa, kentin içinde de büyük parçaların dönüştürülmesi de aynı politikayı destekleyen ve onu besleyen bir yaklaşımdır. Dolayısıyla dönüşümü böyle gördüğümüzde ve böyle baktığımızda da mevcut uygulamanın, bugünkü kentleşme pratiklerimizin en önemli problemlerinden biri olduğunu tespit etmemiz lazım. O zaman bunu iyileştirmek yerine, yasalaştırmak yerine yasal eksikliklerinin tamamlanması yerine ya da oluşan pratikteki

problemlerini gidermek yerine bir kere önce dönüşüm kavramını topyekûn değiştirmek. Bunu daha çok, eğer mevcut dokuya bir müdahale ise dönüşüm meselesi ağırlıkla insanı odağa alan, sağlıklaştırmaya odağa alan ve yaşanabilir bir çevrenin oluşturulması odağa alan bir dönüşüm politikasının nasıl oluşturulacağı üzerine kafa yormak çok daha önemli. Bunun yasalarını çıkarmak, bunun örgütlenmesini gerçekleştirmek, bunun standartlarını oluşturmak çok daha önemlidir diye düşünüyorum. Ancak bunu sezemediğim için, bunun kayıtlara geçmesini talep ediyorum ve bu nedenle söz aldım.

İkinci en önemli tespitim de, beşinci komisyon üyesiyim ve kentsel miras, kentsel kalite komisyonudur bu. Özellikle Abant toplantısında da dikkat çekmiştik ve değinmiştik. Kentsel mirasın önemsenmesi açısından kentsel dönüşümle ilişkisi 5366 Sayılı Yasa kapsamında oluyor. Bu yasada çok ciddi bir problemdir. Ancak gene raporda, özellikle dönüşümle olan kısımlarda 5366'nın nasıl iyileştirilebileceğine ilişkin politikalar geliştiriliyor. Hâlbuki 5366 topyekûn kaldırılması gereken, kentsel sit alanlarında asla dönüşümün uygulanmaması gereken bir yasadır. Bunun en ciddi iki örneğini de iki büyük kentimizde yaşıyoruz. Bir tanesi Ulus projesidir 5366'yla ilgili olarak gündeme gelen ve kamuoyuna yansıyan. İkincisi de Tarlabaşı'dır gene 5366'yla yapılaşan. Bu iki noktanın kayda geçmesi için söz aldım.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Hocam teşekkür ediyoruz.

Sayın Avni Fiş buyurun.

AVNİ FİŞ (3 nolu Komisyon Üyesi - Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Şube Müdürü)

Yapacağım konuşma kentsel dönüşüm, konut ve arsa politikaları üçüncü komisyon olarak, üçüncü komisyon üyesiyim. Yapacağım konuşma bir düzeltme önerisi şeklinde olacak. Bu düzeltme önerisi de, raporun kentsel dönüşüm, konut ve arsa politikaları komisyon raporunun eylem sahibi ve ortakları olarak 3-4-1-1, 3-4-1-2 eylem maddelerinde belirtilen hususlara yönelik. Bunlardan 3-4-1-1'in eylemi, sayısal haritaların tüm ülkeyi kapsayacak şekilde elde edilmesi. Bunun eylem sahibinin mevcut raporda, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü yerel yönetimler olarak yazılmış. Burada bunun eylem sahibini harita üreten

kamu kurum ve kuruluşları şeklinde olmasını öneriyorum. Çünkü, burada hepimizin bildiği gibi ülkemizde harita üreten birden fazla kamu kurum ve kuruluşu var, yani yetki sahibi olan. Bu şekilde harita üreten kamu kurum ve kuruluşları eylem sahipleri olmalı diye önerim var. Ortakları da özel sektör olmalı. Zaten özel sektör olarak belirtilmiş.

3-4-1-2'de ise, eylem mülkiyete ilişkin mevcut veri ve bilgilerin bilgisayar ortamında mekânsal bilgi sisteminde uygun standartlarda üretilmesi eyleminde, eylem sahibi Bayındırlık İskân Bakanlığı Teknik Araştırma Uygulama Genel Müdürlüğü, Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü olarak raporlanmış. Burada benim önerim, eylem sahibi sadece Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü olmalı. Çünkü, burada Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü kanundan kaynaklanan tek yetkili ve tek kuruluş niteliğinde. Dolayısıyla burada eylem sahibinin Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, sadece Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü olmasını öneriyorum. Bunun ortakları ise, özel sektör olarak, özel sektör olmalı.

Teşekkür ederim, arz ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
Mustafa DEMİR (Bayındırlık ve İskan Bakanı)

Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli katılımcılar benim grup toplantısı dolayısıyla ayrılıp sayın müsteşarıma devretmek durumundayım. Fakat buradaki çok değerli katılımcıların ifadelerinden konuların ana başlıklarıyla arkasını doldurmaya zaman yeterli olmadığını gördüm önemli konular ama . Biz, daha sonra hocalarımızdan, fikir beyan eden daha geniş bir bilgi'yi bizim de istifademiz açısından ayrıca bakanlıkta almaya gayret edeceğiz. Ben, çalışmalarınızın devamını diliyorum.

Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI
Sabri Özkan ERBAKAN (Bayındırlık ve İskan Bakanı Müsteşarı)

Değerli üyelerimiz, söz almak isteyen üyelerimiz konuşmalarını yapmışlardır.Şimdi ben sayın Komisyon temsilcisine bir cevap vermek üzere söz veriyorum. Buyrun Hocam

Prof.Dr. Ali TÜREL
(3 Nolu Komisyon Başkanı- ODTÜ Öğretim Üyesi)

Teşekkür ederim. Çok nitelikli bir tartışma yaşadık.Tüm katkı yapan üyelerimize teşekkür ediyorum.

Benim burada tek başıma hepsine cevap verme olanağım olmayacak.Diğer arkadaşlarıma da arzu ettikleri taktirde söz vereceğim. Onlar da katkıda bulunabilirler .

Sunuşta belirttiğim gibi, aslında çok kısa sürede sunma mecburiyetimiz olduğu için, çalışma da çok kapsamlı bir şekilde gerçekleştiği için birçok konuyu burada tekrarlamadım. Özellikle ayrıca Abant toplantısında diğer gruplarla örtüşen konular belirlenmişti. Örneğin, yeşil alanlar konusu, ulaşım konusu, afetler konusu, çevre enerji kullanımındaki etkinlik konuları ve tarihi çevrenin dönüşümüyle ilgili konular. Karşılıklı gruplar olarak müzakere ederek hangi grubun bu konuyu daha çok gündeme alması konusunu belirlemiştik. Dolayısıyla bu sunuşta diğer gruplar tarafından ele alınan konulara değinmemeye karar verdik, vaktimizin yetmeyeceğine karar verdik. O yüzden, mesela afetler konusunda sadece bir slayt gösterdim onu da bu konuda düşündüğümüzü, dikkate aldığımızı vurgulamak açısından.

Şimdi burada bir konu şu var: Ömer Kıral arkadaşımız dile getirmişti bu dönüşüm konusu bir bütün içinde, yani imar kanunla, imarla planlamayla ilgili tek bir kanunda ele alınsın önerisi geldi. Bizim raporumuzda, bizim komisyonumuzun ele alışı tek bir dönüşüm konusu yok. Çok farklı konular var. Emel Göksu arkadaşımızın da belirttiği gibi, mesela tarihi çevre konusu var, gecekondu alanları var, eskimiş kent dokuları var. Birçok yasalarla yasalaşamayan konular var. Dolayısıyla tek bir dönüşüm konusu olmadığı için, bir defa dönüşüm konularının tanımlanması bunun bilimsel araştırmalarla yapılması ki, bunun bir örneğini İstanbul Büyükşehir Belediyesi için yaptık planlama çalışmaları kapsamında. Bu daha geliştirilebilir ve bunlara uygun bir yasal çerçevenin oluşturulmasının yararlı olacağını düşünüyoruz. Çünkü, bazı eylemelere ihtiyaç olabiliyor. Mesela, orada yaşayanlar için alternatif konutların sunulması, bazı hak transferleri. Eğer hepsi mevcut çıkarılacak bir planlama yasasında çözülebilirse olabilir belki, ama onun çok mümkün olamayacağını düşünerek biz bir alternatif, yani dönüşüm türlerini tanımlamak ve buna uygun yasal çerçeve oluşturmak diye bir yaklaşım benimsedik.

Tabii benim göstermediği bir slayt oldu, onu atlamışım şey yaparken. Türkiye'deki uygulamalar, belediyelerin uygulamalarında genelde birçok belediye nüfus tahminlerine göre gereksinimin çok üstünde

arsayı imara açıyor ve Emel Göksu arkadaşımızın söylediği gibi bunları parselliyor. Bunlar, sanırım Semahat arkadaşımız ve bunlardan çok sayıda parsellenmiş arsa stoku oluşuyor. Mesela, Denizli'de gördüğümüz bir olay çok güçlü bir kooperatif üretimi varken, kooperatifler bu kadar parçalanmış bir arsa piyasasında kendileri için yeterli büyüklükte arsa bulamıyorlar. Dolayısıyla kooperatif orada ölüyor. Onun için, bizim raporumuzda göstermediğim şey de belediyelerin imar planlarını imar programları yaparak uygulamaları konusunda teşvik ve yaptırımlar getirilmesi diye bir eylemimiz var. O bizim raporda belirtilen bir husus.

18 inci madde uygulaması ile 16ncı madde uygulamasını karşılaştırdığımızda, 16 ncı maddede kadastral parseller imar parseline dönüşmemiş olarak kalıyor. Parsel sahibinin, tekelci gücü dediğimiz bu rant teorilerinde belirtilen artıyor ve küçük küçük parseller imara açıyor. Mesela, Van'da yaptığımız bir çalışmada çok dinamik toplu projelerinin müteahhitliğini yapan bir yapımcı, konut üreticisi demişti ki, "Orada 18nci madde hiç uygulanmıyor. Kasımda bir arsa ile anlaştım, ama biz gittiğimizde nisan, mayıstı halen daha imar parseline dönüştüremedim." Van'da gereksinimin ancak yüzde 40'ı kadar konut üretiliyor. Dolayısıyla parsel bu programına göre yapılması ve 18inci madde uygulayarak arsa arzının arttırılması, çoğaltılması ve bu yolda da fiyatlarının yükselmesinin kontrol altına alınması önerimiz var. Bulgularımız, yeteri konut üretmeyen yerleşme, kentlerle 18inci madde uygulamasının kooresyon katsayının 1 olması aşağı yukarı. Bu başka bir araştırma varsa o tersini gösteren bilmiyorum, ama en son TÜBİTAK araştırmasında bulduğumuz budur. Dolayısıyla bunun ölçüsünün ve gereksiz derecede parselasyona ayrılmasının önlenmesi gerekiyor. Mesela, Kalecik'te bağ alanlarını 18inci madde uygulamasının kapsamına alan uygulamalar gördük. Bunun kötüye de kullanıldığı yerler var gerçekten.

18 inci madde uygulaması alanlarında bizim raporumuzda belirtilen bir husus var: 18 inci madde uygulamalarında, pardon şunu söyleyeyim uygulamalarımızın gelişme alanları ile aynı düzenleme sınırları içinde imar uygulamasına alınmasının doğru olmadığı belirttik. Yani Mevcut yerleşmelerle yeni gelişen alanları tek bir sınır içine almayan ayrı ayrı, Güven Beyin bahsettiği sorunlarla sonra karşı karşıya kalabiliyoruz. Dolayısıyla bunlar ayrı ayrı zaten raporumuzda olan bir husus.

Bir de 18inci madde uygulamasında farklı emsallerin göz

önünde bulundurularak belirlenmesi. Yine bir konuşmacının dile getirdiği bir husus. Bu da şu andaki DOP kesintisi, ancak bir emsalin karşılığı olan nüfusun gereksinimini karşılamaya yetiyor. Dolayısıyla DOP oranının buna göre değiştirilmesinin gerekli olduğunu söylüyoruz.

TÜİK'ten katılan konuşmacı bir konuda sanırım bilgi sahibi olmamış o dönemde. Şimdi şunu söylemiştim, Prof. Ömer Gebizoğlu'nun başkanı olduğu dönemde kendisi bizim üniversitemizde bir hocaydı, şimdi Ankara Üniversitesinde hoca. Kendisiyle bir konuşmamda, makamında arsa artık Avrupa'nın, yani dünyada taşınmaz fiyatı üretmeyen ülkeler sınıfından çıkalım bu ayıbı taşımamızın gereği yoktur demiştim. "Yardım ederseniz yaparız" dedi. Ben kabul ettim, gönüllü olarak katıldım 5-6 toplantısına ve başkan yardımcısı düzeyinde bir bayan başkan yardımcısı vardı, şimdi ayrıldı. Onun başkanlığında iki daire başkanı veya şube müdürü, üst düzeyde iki görevli de verdi. Çeşitli emlak komisyoncularını çağırarak, mesela Reha Nedim Bey, sanırım vefat etti bir süre önce İstanbul Emlakçiler Başkanı. Ankara Emlakçiler Ali Taygun sanıyorum ismi, Turyap, mesela o emlak grubunu çağırdık. Tabii sorununu biliyoruz, yani tapudaki fiyatlar ancak üçte biri düzeyinde. Bunu farklı bir yönde hedonik krays fiyat tekniğini kullanarak, bu benim önerimdir bunu geliştirmeye çalıştık ve model hazırdı aslında. Devlet İstatistik Enstitüsü yetkilerinin ne kadar titiz olduğunu, çok sağlam veri olmayınca bu çalışmayı yapmaktan oldukça kaçınmak istediklerini orada izledik, biliyoruz, ama sonunda hiç olmazsa denemeyle başlamaya karar vermiştik. Fakat hükümet değişti, Sayın Tunca Toskay bakan oldu ve bir süre sonra Ömer Gebizoğlu görevden alındı ve dolayısıyla da kaldı. Bir süre önce gittiğimde, o zaman ki toplantıya katılmış bir beyefendi, "Yav Hocam bunu geliştirdiğiniz, ama olmadı" demişti. Herhalde o zaman kendinin başkanlık düzeyindeki işten haberleri olmadı o yüzden onu düzeltmek istedim.

Bu şeyle ilgili, bu tek düzeylik konusunu biz tasarım rehberi oluşturulması konusu olarak belirttik, ama yarışmalar konusu da önemli. Fakat şöyle bir husus var: Ben, toplu konutta başkan yardımcılığı yaptım 93-94'te. Belediye arsaları üzerine konut üretme yönetmeliği vardır. Bu yönetmelik gereğince, en az 400 konut üretecek belediyelere ve burada 40 kadar, 38-40 kadar belediyelerin projeleri oldu. Hepsinde inanılmaz derecede tekdüze bir yapılaşma ortaya çıktı. Bir defa her şeyden önce, ben Mimarlar Odası toplantısında da söyledim bir mimarlar o meslek sahiplerinin biraz kendi özeleştirilerini de yapması lazım. Ama ikinci bir

husus, belediyeler ve birçok kamu kuruluşları, buna TOKİ de bu hususa dahil olabilir yüksek yoğunlukla arsayı, kamu arsasını yapılaştırmaya yöneldikleri için maalesef ortaya çıkan çevreler tekdüzeye dönüyor diye düşünüyorum, ama bu bir sorunumuz olarak ortada duruyor.

Diğer başkan yardımcısı arkadaşlarıma veya raportör arkadaşlarıma, eğer arzu ederlerse mikrofonu bırakmak istiyorum, eğer eklemek istediğiniz bir şey varsa hocam buyrun.

Prof.Dr.Hülya KOÇ
(Dokuz Eylül Üniv.Öğretim Üyesi - 3 nolu Komisyon Bşk.Yrd.)

Ben, tüm söz alan arkadaşlarımıza, değerli katılımcılara çok teşekkür ediyorum. Çünkü, söz alanlar daha çok katkı şeklinde, yani öneri, eleştiri şeklinde değil de katkı şeklinde öneriler getirdiler. Özellikle de eylemlerin sahiplerine ilişkin ve yardımcılarına ilişkin konularda söz alan arkadaşlarımıza da teşekkür ediyorum. Hani eylem sahibi kim olmalıdır, yardımcısı kim olmalıdır şeklinde. Bu da, aslında bizim eylemlerimizin uygulanabilir olduğunu gösteriyordur diye düşünüyorum, yani uygulanabilir eylemler önerdiğimizi düşünüyorum.

Şimdi bu tip imar yönetmeliklerine ilişkin bir hususu belirtmek istiyorum. Aslında ben biraz daha iyimser bakıyorum. Çünkü, yönetmelikler bizim sağlanması gereken minimumları öneren belgelerimiz. Dolayısıyla ve imar planıyla önemli başka kararlar getirilmediği sürece bakmamız gereken belgeler. Dolayısıyla biz imar planıyla başka hususlar getirdiğimizde, bu tür öneriler sağlanabilir kimliğin oluşturulmasına yönelik önerilerle sağlanabilir. Bu yerele yönetimlerin ve meslek adamlarının birikimiyle aşılabilecek bir sorun olarak görülebilir diye düşünüyorum.

Tasarım rehberleri konusunda da yine iyimser olduğumu belirtmek istiyorum. Çünkü, tasarım rehberleri çok çeşitli amaçları gerçekleştirmek üzere konulabilir. Biz, yerel kimliğin oluşturulmasına ilişkin bir araç olarak da ele alabiliriz. Kimliğin oluşturulmasındaki arayışlardaki araçlardan sadece bir tanesidir. Elbette ki yarışmalar da yapılmalıdır. Bu raporumuzda belirtildiği şekilde en güzel park yarışması yapılması, yaya yolu yarışmaları yapılması, özel gereksinmesi olanlar için yarışmalar yapılması şeklinde değişik yarışma önerilerimiz de olmuştu. Bunu raporumuza ekleyebiliriz diye düşünüyorum.

Yeşil alanlar konusu, yine 3-14-1-1'de öneriler konularımızdan bir tanesiydi. Burada çok değinilme fırsatı olmadı, ama gerçekten güçlendirmesi gereğine gönülden inanıyoruz.

Ben, tüm katkı koyan arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Doç.Dr.Arzu KOCABAŞ
(Mimar Sinan Üniv.Öğretim Üyesi - 3 nolu Komisyon Bşk.Yrd.)

Ben de çok kısaca tüm katılım, katkı, yorum ve sorulara teşekkür ettiğimi söyleyerek başlamak istiyorum ve çok genel bir noktaya değinmek istiyorum. Evrensel düzlemde baktığımızda, aslında kentsel dönüşüm yenileme, yenileştirme, iyileştirme ya da canlandırma kavram ve süreçlerinin devingen doğaları gereği, yani gelişen, değişen toplum dinamiklerine yanıt verir nitelikte güncellenerek geliştirilip uygulanmaları söz konusudur. Bu bağlamda, ülkemizdeki gündemimizin ve önceliklerimizin neler olduğuna bakacak olur isek, kişisel görüşüm adına söylüyorum aslında teknik personel de dâhil olmak üzere tüm paydaşların kapasitelerinin arttırılması, öncelikle adım niteliği taşımaktadır. Bu açıdan baktığımızda da, Tekeli Hocamızın şûranın açılışında dile getirdiği üzere Habitat'ın, 1990'larda gerçekleştirilen ulusal ölçekte katılımı sağlamış olan Habitat toplantısını takiben ulusal ölçekte bir organizasyonu gerçekleştiren bakanlığımızın bu şûrasının da bu bağlamda atılmış son derece önemli, zamanlı adım niteliği taşıdığını vurgulamak istiyorum.

Teşekkürlerimle bitiriyorum.

Yrd.Doç.Dr. Pelin Pınar ÖZDEN
(İstanbul Üniv. Öğr. Üyesi - 3 nolu Komisyon Raportörü)

Yanlış anlaşılan bazı şeyleri düzeltmemiz de gerekiyor oylamaya geçmeden önce. O yüzden ben de bir dakikacık bir söz isteyeceğim.

Şöyle bir şey anladım, sanki bu komisyonun bakış açısı içinde 5366 ya da kentsel dönüşüm yasa tasarısını savunan ya da bunlarda birtakım iyileştirmeler öngören bir yaklaşım gibi. Bizim, aslında yapmaya çalıştığımız böyle bir yaklaşım değildi ve raporun içinde bütüncül planlama, sosyal yapı, yerinde dönüşüm, öncelikli alanlar, etaplama ve programlar, sosyal ve ekonomik programlar gibi konular ayrıntılı olarak da yer almıştı. Bunu burada açıklamak istedim, çünkü bizim yapmak istediğimiz, ne dönüşümle ilgili mevcut yasaları iyileştirerek bir noktaya gelmek, ne de dönüşüm kavramını tamamen reddetmek. Bizim yaklaşımımız, bugün var olan ve dünyada da var olan bu kavramın içini doğru şekilde doldurup

doğru şekilde uygulamaya çalışmak. Bu nedenle bu noktayı açıklığa kavuşturalım ki, oylamamızı doğru bir şekilde yapabilelim istedim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
Sabri Özkan ERBAKAN (Bayındırlık ve İskan Bakanı Müsteşarı)

Çok teşekkür ediyorum. Sayın Türel başta olmak üzere komisyon üyelerimize çok teşekkür ediyorum.

Şimdi değerli kurul üyeleri, komisyon raporunun sunumunu ve değerlendirmelerini hep beraberce tamamlamış bulunuyoruz. Yapılan görüş ve değerlendirmelerle birlikte komisyon raporunu, ben şimdi huzurlarınızda sunuyorum, lütfen oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Kentsel dönüşüm, konut ve arsa politikaları komisyon raporu şûra kararı olarak kabul edilmiştir, hayırlısı olsun.

Değerli üyelerimiz, üçüncü oturumun sonuna gelmiş bulunuyoruz. Ben, biraz da süreyi dikkate alarak yine 11.30'da tekrar toplanmak üzere ara veriyorum.

Teşekkür ediyorum.

AFETLERE HAZIRLIK VE KENTSEL RİSK YÖNETİMİ KOMİSYONU OTURUMU

SABRİ ÖZKAN ERBAKAN (Müsteşar)

Genel Kurul üyelerimiz sabahki oturumumuzun son komisyonu olan Afetlere Hazırlık ve Kentsel Risk Yönetimi Komisyonunun oturumunu açıyorum. Komisyonumuzu Müsteşar Yardımcımız Sayın Mahmut Küçük Bey yöneteceklerdir, bilgilerinize sunarım.

Buyurun Mahmut Bey.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı)

Şûranın değerli üyeleri komisyon çalışmalarındaki formatımız bellidir. Aynı format üzerine görüşmeleri açacağız yapacağız daha doğrusu. İlk önce komisyon başkanını ve temsilci arkadaşların yerlerini almalarını rica ediyorum.

Komisyondan belirlenen sürelere riayet etmesini istiyoruz. Söz sizde Sayın Mikdat Kadıoğlu Hocam, buyurunuz efendim.

Prof. Dr. MİKDAT KADIOĞLU

Değerli başkan, değerli katılımcılar; 4. komisyon üyeleri adına hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Herhalde 20 artı 10 dakika bize de verecektir başkanımız, rutin bir uygulama bakımından. Gerçekten çok zor 150 sayfaya yakın raporu burada sunmak. Benim yapmak istediğim size raporu ana hatlarıyla sunmak olacaktır şüphesiz. Bir yandan da yaklaşımımızı anlatmaya çalışacağım yani biz nasıl olaya yaklaştık ki konu dağılmasın, gelen sorular bu kapsamda kalsın diye. Yaklaşımımız nedir? Afet veya kentsel risk yönetimi, risk yönetimi ne anlama geliyor ve biz bu olayı nasıl ele aldığımızı bazı görsel malzemeler kullanarak anlatmaya çalışacağım, ama lütfen sorularınızı değerlendirmelerinizi kitaba dayalı olarak yaparsanız seviniriz. Çünkü benim ne anlatırsam ne kadar ayrıntılı anlatırsam anlatayım mutlaka kitabı kapsamam, kitaptaki konuları tümüyle ele almam mümkün olmayacaktır.

Sayın Başkanım, bizim komisyonumuzun amacı sürdürülebilir, güvenli, yaşanabilir afetlere hazırlıklı ve dirençli yaşam çevreleri oluşturabilmesi için afet tehlike ve risklerini dikkate alan yöntem ve

yaklaşımların planlama sistem ve yapılaşma süreci ile bütünleştirilmesi ve bu konuların ki bu bizim genellikle strateji ve eylemlerde çok yer alan bir yasal düzenlemelerle ve kurumsal yapılanmalara entegre edilmesini sağlamaktır. Bu genellikle bütün komisyonlarda eylem ve stratejilerde çok tekrarlanan yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılanma bu konuda da bizim en çok üzerinde durduğumuz konulardan ikisi.

Şimdi bizim hedeflerimiz biraz çok karışık ve karmaşık gibi gözükse de birinci hedefimiz; planlama faaliyetlerine girdi oluşturacak verilerin elde edilmesi konusunu işlemek burada. Tabi dünden beri tartışılıyor bu, işte Türkiye İstatistik Enstitüsü'nden veya TÜİK'den de kişiler bu konuda katkıda bulunuyor veya açıklama da yapmak zorunda kalıyor. Biz de bu konu üzerinde çok durmak zorundayız çünkü bütün bu çalışmaların temelinde veri ve veri ulaşılabilir ve kullanılabilir şekilde elde edilmesi gerekiyor. Tehlikelerin ve risklerin tanımlanması olayı süreci var, bunun belgelenmesi, analiz edilmesi, duyurulması, bu süreçlerin üretilmesi bizim hedeflerimizin ikincisini oluşturuyor. Risk sektörlerle ilgili tarafların belirlenmesi, her sektörde kayıp düzeylerini ve önceliklerini belirlemeye yönelik risk azaltma çalışmalarının kurumsallaştırılması önemli bir problem ülkemizde. Yine planlamaya temel oluşturmak ve riski azaltmak amacıyla planlama sistemi ve diğer mevzuatla ilgili bütünleşmede büyük problemlerimiz var. Bununla ilgili süreçlerin düzenlenmesine yönelik önerilerimiz var ve en sonunda tabi bütün bu afete hazırlığın temelinde kriz anındaki afet ve acil durum müdahale planlarının esaslarını ve hazırlıklarını yapmak ve orada krizi en kolay en az kayıpla atlatmak olacaktır.

Şimdi bu hedeflerimizi ilerde yeri geldiği zaman tekrarlayacağım yalnız şurada bir açıklık getirmek istediğim bazı konular var. Bizim burada üzerinde durduğumuz şey afet yönetimi, acil durum yönetimi değil, olay yönetimi değil. Afet yönetimi bizim en büyük problemimiz yani Türkiye'nin problemi acil durum ya da olay yönetimi değildir. Bizim problemimiz afet yönetimi. Tabi afet yönetimi deyince şey anlamayın lütfen, herhangi bir yerde bir afet olmuş, oradaki olaya müdahale ediyoruz işte şuraya çadır kur, buraya yardım sağla, buradaki insanların yaralarını sar değil afet yönetimi, onu da biraz sonra açmaya çalışacağım. Bizim buradaki hedeflere ulaşmak için öne aldığımız konu afet yönetimi.

Afet yönetiminin temel dört tane bütünleşik afet yönetimi ilkesi

var. Tüm tehlikeleri dikkate almak, bizim de komisyon raporumuza baktığımız zaman sadece deprem değil, depremle beraber tüm tehlikeleri dikkate aldığımızı göreceksiniz. Afet yönetiminin tüm evrelerini sadece müdahale değil, Türkiye'de en büyük yanlışlardan bir tanesi de budur işin kahramanlık kısmına çok fazla önem veriliyor Türkiye'de, kırmızı tulumlu insanlar olmak istiyor çoğu insan. Herkes kırmızı tulum giymek için arama kurtarmacı olmak istiyor, ama afet yönetiminin tek evresi o ve de çok önemli bir evresi de değil aslında. Daha önemli evreler üzerinde durmaya çalışacağız, bizim derdimiz bu. Tüm kaynaklar ve tüm birim ve kurumların burada devreye girmesi gerekiyor. Bunları ben size çok kısaca karikatürize ederek de anlatmaya çalışacağım ki aramızda bir fikir ve anlayış birliği oluşsun. Biz afetlere doğal demiyoruz, doğal afet demiyoruz afetler diyoruz. Bu Sana yağı gibi bir alışkanlık var dilimizde, afet derken doğal afet diyoruz yani bu böyle doğalsız söyleyemiyoruz bu kelimeyi. O yanlış bir kavram oluyor doğal insan ve teknoloji kaynaklı tüm afetleri dikkate almamız gerekiyor ve bizim raporumuz buna göre dayalı.

Körün fil tarifi olayını bilirsiniz, herkes kendi penceresinden olayı tarif ediyor. Bizim komisyonun zaten kuruluşuyla beraber bütün baktığımız zaman atom mühendisinden, tıp doktorlarına kadar içinde her türlü şeyi planlama açısından, iktisatçısına kadar her türlü disiplinden insan var. Çok inter disiplinli bir konu bu afet yönetimi yani tek bir iki bilim dalına veya tek bir disiplinden bu resmin tümünü göremezsiniz. O yüzden bu Türkiye'de de bu çok önemli bir problem, herkes kendi penceresinden fili tarif ettiği zaman ortaya bir afet şeyi çıkmıyor, afet yönetimi resmi çıkmıyor. Buradaki bizim komisyonun yapısı itibariyle biz filin tümünün tamamlamaya çalıştık, açıklamaya çalıştık yaptığımız şeyde. Afet yönetimi sadece sivil savunmanın veya işte görevlendirilmiş bir memurun işi değil, afet yönetimi sadece devletin de işi değil, herkesin burada tüm paydaşların yeri var afet yönetiminde. Böyle bir katılımcı ortam ve sistem üzerinde bir afet yönetimi tarif edilmeye çalışıldı burada bize, daha doğrusu afet yönetiminin risk yönetim kısmı.

Şimdi burada afet yönetimi deyince bizim anlattığımız bu çok klasik bir grafik, çok kullanılan dünyada bir grafik bu. Birinci ve ilk gördüğünüz şey zarar ya da risk azaltmak. Bu daha çok Türkiye'de şimdiye kadar hep zarar azaltma diye kullanılıyordu komisyonumuz, bunu risk azaltma olarak kullanılmasını daha uygun gördüğü için ben

de ikisini beraber kullanıyorum, risk azaltma deyince neyi kast ettiğimizi anlayabilmeniz için. Afet yönetiminin en önemli evresi zarar ve risk azaltma ve hazırlık. Bu üstteki bu çalışmalar gördüğünüz gibi korumaya yönelik olan bu çalışmalara risk yönetimi diyoruz ve alt kısım ise kriz yönetimi. Bizim buradaki komisyonumuza verilen görev kentsel risk yönetimi yani yukarıdaki çalışmaları daha çok vurgulamak. Ama risk yönetimi alttaki evrelerde de yapılan çalışmalardır. Aslında afet yönetimindeki bütün evreler birbirinin üzerine örtüşür tek başına her yerde saklı değildir, ama burada öne çıkarılması bakımından. Şimdi bizim komisyonda zarar ve risk azaltmayı üç ana başlık altında inceledik, tehlike analizi, risk analizi ve risk azaltma şeklinde. Hazırlık ve tahmin erken uyarıyı da hazırlık olaraktan tek bir başlık altına aldık böylece dört ana başlık altında tehlike analizini, risk analizini, risk azaltmayı ve afetlere hazırlığı incelemiş olduk ve bütün kitabımızdaki konular da bu sıraya göre işlenmiştir ele alınmıştır.

Şimdi bunlara tek tek bakmak istersek, tehlike analizinde amacımız planlama faaliyetlerine girdi oluşturacak verilerin tanımlanması, elde edilmesi. Bu konuda bizim tabi bazı sıkıntılarımız var Türkiye'de. Afet İşleri Genel Müdürlüğü bunun farkında, son yıllarda bu konuda duyarlı çalışmalar da yapıyor, ama tabii ki mevzuat henüz daha değişmiş değil. Farkındaysanız 7269 sayılı Afet Kanununda sadece 6 afet sayılır ve diğerleri denir, diğerleri için, 31 doğal afet içinde sadece 6 afet Türkiye'de ele alınır ve bu konularda istatistik tutulur. Afet İşleri'nin afet istatistiklerine baktığınız zaman bu 6 afetle yüzdeler veriler ve yüzde yüze tamamlanır Türkiye'deki afetler. Dünyada baktığımız zaman en büyük afet kuraklıktır, Türkiye'de kuraklık afet sayılmıyor yani böyle bir problemimiz var mevzuat bakımından. O yüzden önerilerimizi tabii ki anlamışsınızdır buradaki sorunu gördükçe önerilerimizde afet kanunlarının tüm afetleri kapsaması gerekiyor. Bununla ilgili tabii ki strateji eylemler kanunsal yönetmelik düzeltmelerin yapılması anlamında olması gerekiyor.

Şimdi Türkiye'de tabii ki kanuna uygun bir şekilde deprem tehlike haritalarımız var. Yine kaya düşmesi, çığ tehlikesi, sel ve heyelan tehlike haritaları var. Mesela kanun yangın saymasına rağmen yangınla ilgili böyle bir şey yok daha çok lokal haritalar var yani bu şekilde bizdeki tehlike haritaları. Aslında tehlike haritaları çoklu olması gerekiyor, bir tane iki tane veya tek başına olmaması lazım. İşte buna bir örnek göstermek

gerekirse bakın burada bir dünyanın bir noktasındaki bir ilçedeki tehlike haritası çoklu tehlike haritasını işte erozyon, orman yangını, rüzgâr, deprem işte hortum vesaire gibi bütün bunlar hepsi bir araya getiriliyor. Bizde bunlar böyle bir bütünleşik halde, çoklu bir tehlike analizi şeklinde yapılmıyor maalesef. O yüzden bizim önerilerimiz bu konuda tehlike analizi konusundaki önerilerimiz somut şekilde kanunlar tüm tehlike ve tahribat türlerini içermeli. Burada tahribat dediğimiz zaman doğal kaynaklar da dâhil olmak üzere. Yani afetlere sadece can ve mal güvenliği değil, iş sürekli tabii çevre ve kültürel varlıklar hepsini de içermesi gerekiyor.

Tabi tehlikeler farklı mekânsal düzeylerde farklı çözünürlüklerde ayrı ayrı tanımlanmalı bu da problem ülkemizde. Bilgilerin öncelikle hangi bölge ve kentler için derlenmesi gerektiği belirlenmeli ve kentsel düzeydeki tehlikelere ilişkin mevcut tespitler geliştirilmesi gerekiyor. Yine bilgiler ve belgeler ki burada belki yine itiraz eder TÜİK' teki arkadaşlarımız da bilmiyorum, merkez yönetimce bütünleşik ve dinamik bir dokümantasyon ve haritalama sisteminde saklanmalı. Yani bizim kastettiğimiz çok klasik istatistik bilgiler değil, daha çok bu tehlikeler yönelik bilgiler gerekiyor ki biz risk analizi yapabilelim. Mekânsal planlama için mikro belgeleme yaklaşımıyla veri oluşturulmalı ve zemin etütleri ile mevzuattaki eksiklikler ve karmaşa giderilmeli. Çok fazla ayrıntıya girmiyorum, bunların yerleşmede yapısal tehlikelerden ayrı olarak başka hangi riskler etken ve bunlar ne tür faktörler olduğunun da belirlenmesi gerekiyor. Sadece yapı stokuyla ilgili risklerin belirlenmesi yetersiz şehirlerdeki tehlike analizlerinde. Sosyal yani yoksulluk vesaire gibi bilgilerin de toplanması gerekiyor afet tehlikeleri olarak.

Şimdi ikinci başlık diye baktığımız zaman risk analizindeki hedeflerimiz tehlike ve risklerin tanımlanması, belgelenmesi, analiz edilmesi, duyurulması sonra bunlarla ilgili tarafların bir araya getirilmesi belirdikten sonra kayıp ve düzeylerin önceliklerinin belirlenmesi gerekiyor. Şimdi bunun için de tabi risk analizi deyince bakın burada örneğin işte riskleri görüyorsunuz mesela şehir kentsel dokuyla ilgili. Burası Zeytinburnu çok meşhur üzerinde çok konuşulan, çalışılan yüzde 90 yasa dışı buradaki bina stoku ve kentsel doku burada yok. Şimdi bunun tabi daha önce resimler de vardı burada görünmeyince çıkardım zeminle ilgili veya kentsel risk sektörüyle ilgili başka problemler de var. Şimdi buradaki binalara daha yakından baktığımız zaman göreceksiniz ki

buradaki çarpık yapılaşmanın içinde ayrıca yapılar da düzgün değil. İşte bunu kim olsa unutmuş birisi buradaki kolonu yani böyle bir yapısal ve kentsel risklerin harmanlandığı bir bölgede yaşıyoruz.

Şimdi bu tabi senaryoların da oluşması gerekiyor, İstanbul'da senaryo sadece deprem riskine yönelik bir senaryo mevcut. Bu senaryolar tabii ki dünyada bunları bütün bu senaryoları çoklu risk analizine göre yapılıyor. Deminki doğal risk haritası buydu gördüğünüz gibi sayısal burada değerlendirme var. Bizim yapmamız gereken şey bunun üzerine kritik tesisler dediğimiz sığınaklar, okullar, hastaneler, polis, itfaiye gibi önemli kamu tesislerini, hükümet binalarını üstüne koyup, bizim hastanede bunları geçiyorum altyapıyla ilgili şeyler. Böyle birçoklu risk analizine dayalı haritalar elde etmemiz gerekiyor. Tek bir riske tehlikeye yönelik haritalar yeterli değil. Şimdi bu konuda görevlerimizi özetlersem; kentsel risk sektörleri, risk faktörleri ile ilgili tarafları olası kayıp şeyleri ve öncelikleri tanımlamalı ve bunların duyurulmasına ilişkin mekanizmalar kurulmalı. Yani riskler mutlaka halka bildirilmesi gerekiyor, halkın bu konuda katkısını sağlamak için bir bilinçlenme ve farkındalık yaratılması lazım. Biraz sonra Çetin Hocamız anlatacak küresel iklim değişikliğiyle ilgili kaynaklanan tehlike ve risklerin de dikkate alınması lazım. Küresel iklim değişikliği hayali bir şey değil gerçek bir problem. Türkiye ölçeğinde daha az tehlikeli bölgelerde fiziki gelişmelere öncelik veren bir risk azaltma ulusal stratejisi veya ülke sakınım planı olmalı. Hangi bölge, kent ve yerel ortamlarda, hangi risklerin ağırlık taşıdığını belirlemeye yönelik kurumsal bir tespit mekanizması kurulmalı. Yani bu önerilerimizin stratejileri ve eylemlerini kitapta ayrıntılı olarak görebilirsiniz.

Üçüncü konumuz risk azaltma. Tehlikeleri belirledik, riskleri belirledik analiz ettik, şimdi bunları nasıl azaltacağız? Şimdi buradaki risk azaltmadaki önemli problem tehlike ve risk kavramını ülkemizde çok karıştırılıyor olması. Yani bu risk azaltma kavramını Türkiye'de anlatabilmemiz için bir zihniyet değişikliğine ihtiyaç var. Bizler biliyorsunuz daha çok tehlikeler üzerinde duran insanlarız. Yani fay hattı kaç parça, nerden geçiyor? Yani bu köpek balığı bu adamı yese biz adamın ne yaptığını, yanlış yaptığını konuşmaktan ziyade köpek balığının boyunu, kaç tane dişi olduğunu filan konuşuyoruz yani işin kendimizin tarafına pek dokunmuyoruz böyle bir şey var. Fay hatlarından konuşmaktan fay hatlarının nasıl riske dönüştüğünü konuşmuyoruz ülkemizde, o yüzden de risk azaltma mantığı bizde çok zayıf.

Şimdi görüyorsunuz tehlike dediğimiz şey kırmızı olan şey fiziksel bir olaydır. Tehlikeyi riske dönüştüren şey ise bizim hasar görebilirliğimiz hassasiyetimizdir. Tehlikeyi yani fay hattını ortadan kaldıramayacağımıza göre bizim konuşmamız, üzerinde çalışmamız olan konu zarar görmeyi nasıl azaltmak şeklinde olmalıdır. İşte Türkiye'de maalesef şu anda televizyondaki bütün tartışmalar hep yanlış tarafta, yanlış bir yerde tamamlandı. İşte bu risk azaltma konusunda öncelikle nükleerdeki arkadaşlarımızın tavsiyesi üzerine radyolojik tehlike oluşturabilecek yapı malzemelerinin kullanılması sınırlandırılmalı ülkemizde. Tabii ki bunun için bir kontrol mekanizmaları kurulması gerekiyor vesaire ayrıntılarına giremiyorum. Müteahhitler için mesleki kurumsal yeterlilik sistemi getirilmeli bu da bu kadar söyleyebilirim bu da çok uzun bir konu. Yapı denetim konusunda yaklaşık bir sayfalık bir öneriler, stratejiler ve hedeflerimiz var özetlemem gerekirse yapı denetim sistemi proje, malzeme, yapı süreç ve tehlikeli kullanım konularında tek tek denetime tabi tutulmalı. Buradaki eksiklikler giderilerek yapı denetimi 19 ilde değil tüm illere ve tüm binalara, kamu binalarına, TOKİ binaları dâhil olmak üzere yaygınlaştırılmalı. Bunun nasıl yapılacağına değil şeyleri ayrıntıları görebilirsiniz kitapçıkta.

Mesleki yetkinlik yeterlilik konusu çözümlenmeli ve bu konu da yasal zeminde tanımlanmalı bu konu. Özel mülkiyet yapılarının güçlendirilmesindeki imar, iskân ve mülkiyet sorunları çözülmesi gerekiyor. Bu konuda büyük problemler yaşanıyor şu anda da. Afet sonrası ortaya çıkan konut açığı giderilirken ki burada tartışıldı tek tip yapılaşma konusu yine aynı şekilde afet sonrası kalıcı konutlarda da ortaya çıkıyor, kent dokusuna ve kültürüne katkı vermeli. Dünyanın birçok yerinde bu kalıcı konutlar kullanılmıyor halkın kültürüne ve kent dokusuna uygun olmadığı için. Mesleki sorumluluk sigorta sistemi kurulmalı, Türkiye'de fiziki gelişmelerin daha az tehlikeli bölgelerde yer almasına öncelik veren ulusal sakınım planları hazırlanmalı ve imar mevzuatına bu konu girmesi gerekiyor.

Ulusal ve bölgesel kalkınma planlarında ekonomik ve sosyal sektörler kapsamında sürdürülebilir kalkınma gelişme amacıyla sistem risk değerlendirmeleri ve risk azaltma yöntemleri de yer alması gerekiyor. Ekonomik gelişmeyle afetler arasında çok büyük bir ilişki var, lütfen bu ilişkiyi göz ardı etmememiz gerekiyor. Kent planlarında hangi risk bölgelerinde toplu kentsel yenilenmenin fiziki sosyal ve ekonomik

açılardan yapı güçlendirmeye göre daha rantabl olduğu araştırılması gerekiyor. Şu anda yüzde 40 diye bir kriter kullanılıyor, yüzde 40'ı güçlendirme maliyeti, yüzde 40 ve azsa yapı güçlendiriliyor yoksa bina yeniden yapılıyor yıkılıyor. Bu dönüşüm yasasının biz de çok üzerinde duruyoruz bunun mutlaka yeniden müzakere edilmesi gerekiyor dönüşüm yasasının. Bu şekliyle pek yeterli olmayacağını biz düşünüyoruz.

Yine DASK'ı Polat Hocamız gündeme getirmişti. DASK'ın mevzuat olarak güçlendirilmesinin yanı sıra doğal afet sigortaları kurumu adı üstünde tüm doğal afetleri kapsamalı. Bu konuda dünyada birçok ülkede doğal afetlerin tümü zorunlu sigorta kapsamına alınıyor, zaten şu anda Türkiye de bu konuda bir adım atması gerekiyor. Zorunlu deprem sigortası ise yapının mevcut durumuna ait teknik bir inceleme yapılarak uygulanmalı. Yani kolonunu kesmiş binasını çürük yapmış insanla sağlam binalar arasında bir fark olmalı. Böylece sigorta hem teşvik hem de ceza politikasıyla zarar azaltmada bir araç olarak kullanılması gerekiyor. Bu konuda zayıf kalıyor şu anki kanun.

Afetlere hazırlık konusunda yine bizim mevzuatla ilgili problemlerimizi çözmemiz lazım, afete hazırlıkta böyle bir hedefimiz var. Aynı zamanda da kriz yönetimine temel oluşturacak acil durum planlarını ve kurumsal altyapının kurulması gerekiyor. Buradaki problemimiz Türkiye'de maalesef en çok karşı karşıya kaldığımız problemlerden bir tanesi kurumsal yapılanmada stratejik karar düzeyleri, taktiksel ve operasyonel karar düzeyleri hep birbirine karışmış Türkiye'de. Bir kurum kuruluyor bu kurum kuruluş ya da hem stratejik kararları alıyor hem taktiksel, hem de işi yapmaya kalkıyor, bu maalesef büyük problem. Şu andaki Meclis'te bekleyen Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı da bu şekilde kurulmuş yanlış bir yapılanma olarak görüyoruz bunu biz. Yani bir kurum hem stratejileri belirleyip hem de işi yapmaması gerekiyor bunların farklı farklı olması gerekiyor.

Şimdi benim buradaki çok basit bir göstermek istediğim bu benim özel kendi fikrim, Afet Yönetim Başkanlığı orkestra şefi gibi birisi olması lazım. Şurada gördüğünüz diğer çalgı çalanlar da kurum ve kuruluşlar. Yani Afet Yönetim Başkanlığı'nı öyle kurup herkesin elinden işini alıp hem işi yapıp hem de orkestrayı yönetecek bir kişi olmaması gerekiyor. Şu andaki mevcut kurum ve kuruluşlar olduğu yerlerde işini görürken, Türkiye'de afet yönetimi konusunda stratejileri belirleyecek, denetimi sağlayacak, koordinasyonu sağlayacak bir beyne ihtiyaç var, bu beyin maalesef şu anda ortalıkta görünmüyor.

Tabi bir de organizasyonda yerel ölçekte de büyük problemler var. Yerel ölçeklerde biliyorsunuz hizmet grupları var. En az 9 hizmet grubuyla görev veriliyor, ama bütün kurum ve kuruluşlarda sadece bir kişi sivil savunma görevlisi ya da şeyi gibi hep bütün afetlere hazırlığı bu yapacak, herkesi bu kurtaracakmış gibi diğer insanların bu konuda katkısı katılımı yok. Çok uzak ve kopuk bir anlayış ve bu 9 kişilik hizmet grupları u şeklindeki masalarda bir valinin veya kaymakam yönetiminde yönetilmesi de çok zor. Dünyada afetlerde bir kişi en fazla 5 kişiyi kontrol edebildiği biliniyor bilimsel olarak. O yüzden böyle düşey hiyerarşik bir yapıya ihtiyaç var Türkiye'de ve bu yapı Türkiye'de maalesef bu yok.

Tabi halk yok Türkiye'de afete hazırlıklı yeterince. Şimdi düşünün İstanbul'da 16 milyon insan var, 1200 tane arama kurtarma birliği var diyelim. 120 tane ben biliyorum, ama 1200 olsun, 16 milyonu kim kurtaracak? Afetlerde halkın ilk 72 saatte kendi kendine yeterli olması esastır o yüzden biz afete hazırlıklardaki çalışmaları halka indirmemiz gerekiyor. Eğer halk afete hazır olursa, biz ancak o zaman afete hazır olmuş olacağız. Yoksa sivil savunmanın, doktorun, polisin, itfaiyenin, askerin hazır olmasının pek fazla bir anlamı yok afete hazırlıkta. O yüzden halkın eğitimi bilinçlendirilmesi çok önemli bir şey. Bu ilk 72 saatte halk ve tüm kurum ve kuruluşlar kendi kendine yeterli olması gerekiyor. Eğer ilk andan itibaren halk nerde bu devlet diye bağırırsa bunun altından kalkamayız. O yüzden ilk anlarda insanların nasıl davranacağını yani ambulans ve doktor, itfaiye çağırmadan küçük yangınlara vesaire müdahale edecek yetenekte bilinçte olması gerekiyor. Bunu dünya yapıyor biz neden yapamıyoruz? Bakın burada Japonların dedelerini, nineleri görüyorsunuz. Bu yaştaki insanlar buna çok ciddi ve sorumluluk şeklinde alıyor, bizde bunu sağlamamız gerekiyor bu bizim devlet olarak kurum kuruluş olarak görevimiz halkın katılımını sağlamak.

Bu konudaki önerilerimizi özetlemem gerekirse acil durum planları mekânsal, sosyal ve finansal içerikten yoksun olmamalı. Plancılar dâhil olmak üzere tüm diğer uzman kuruluşları bu planlara katkı sağlamalı. Şimdi İstanbul'da ben Büyükşehir Belediyesi'nde danışmanlık yapıyorum, valilikte de aynı şekilde çalışıyorum bu konularda. Yani bu tür planlar genellikle 9 hizmet grubu kurulmak şeklinde yapılıyor, şehirdeki tahliye akışları belli değil. Nerde yaralılar toplanacak? Çadır alanları zaten kalmadı bütün boşluklara binalar yapıldı yani bunlar kopuk birbirinden gerçekten ve realiteden. Doğal, tarihi ve kültürel varlıklar afetlerden

korunması gerekiyor bunun için gerekli araçların yeterli hale getirilmesi lazım. Çünkü onları bir daha geri getirmemiz mümkün değil. Afet yönetimi ile ilgili mevcut tasarı risk yönetimi gerekli içerik ve teşkilatlanmayı kapsamıyor. Şu anki Meclis'te bekleyen kanun tasarısı mutlaka geri çekilip yeniden müzakere edilmesi lazım, bir bilimsel temel ve felsefeye oturtulması gerekiyor. Tabii ki ülkede en büyük problemlerden bir tanesi afet yönetiminde ortak dil ve anlayış işbirliği yok. Yani herkes aynı şeyi anlamıyor, afet kavramından tam oturmuş değil. Toplumun bilinç ve yetenek düzeyi en azından 72 saatte afetlerle baş edebilecek seviyeye getirilmesi gerekiyor. Yerel yönetimlerdeki afet yönetimine ilişkin teknik kadro, donanım eksik. 5393 Sayılı Belediye Kanunu 53. maddesi yerel yönetimlere plan yapmak, halkı hazırlamak, eğitmek, zararı azaltmakla ilgili görev vermiş. Biz yaptığımız bütün eğitimlerde Türkiye çapında hiç yapanı görmedik bunu. Herkesin şikâyeti eleman yok, kaynak yok, para yok. Yani bu kanunların çıkması da yetmiyor bunun da mutlaka desteklenmesi gerekiyor.

Burada üniversitede olsun, özgün veya örgün eğitimde ve değişik kaynaklar, eğitim kaynakları Türkiye'de çok büyük ihtiyaç ve haberleşme. Klasik haberleşme sistemlerinin yanında alternatif haberleşme sisteminin kurulması gerekiyor ülkemizde. Erken uyarı ve acil çağrı haberleşme sistemlerinin merkezileştirilmesi lazım, burada da çok kopukluk ve standart dışı uygulamalar görülüyor. Kentlerde oluşan aşırı yoğunluk nedeniyle tahliye, toplu bakım ve barınma imkânları yok edilmiş durumda. Yani bugün bu çok zor bir durum İstanbul için özellikle. Afetlere hazırlıkta bunu Cumhurbaşkanımız da söyledi, bizden önceki grup da aynı şekilde üstünde durdu, engelli ve dezavantajlı gruplar göz ardı edilmemesi gerekiyor.

Afet hukuku konusunda yine Türkiye'de büyük sıkıntılar var, bir Veli Göçer içeri girdi diğerleri kayıp. Tehlike suçu ve kavramları afet hukuku kapsamında geliştirilmesi lazım. Türkiye'de bu özel bir konu ve yine alt yapı. Alt yapı ekibi grubu da bunun üzerinde durdu biz de tekrarlıyoruz, bu altyapı ve ulaşım tesisleri mutlaka afetlere dirençli olarak tesis edilmeli, inşa edilmeli. Bununla ilgili yönetmelikler uluslar arası standartta olmalı.
Şimdi özetlemem gerekirse ki aslında hep özet konuştuk baştan beri sürdürülebilir, güvenli yaşanabilir, afete hazırlıklı ve dirençli yaşam çevrelerinin oluşturulabilmesi için bizim komisyonumuz afet risklerini dikkate alan ve özellikle de risk yönetimi odaklı yaklaşımların planlama

sistemi ve yapılaşma süreci ile bütünleştirilmesi ve bu konuların yeni yasal düzenlemelere ve kurumsal yapılanmalara entegre edilmesini gerektiriyor diyoruz. Son olarak tekrarlamak lazımsa afet yönetiminde müdahale değil risk yönetimi, zarar azaltma, risk azaltma, afet yönetiminin kalbidir. Mutlaka ve mutlaka bu konuya Türkiye'nin önem verecek bir şekilde bir zihniyet ve yaklaşım değişikliğine gidilmesi gerekiyor. Sabrınıza katlandığınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

MAHMUT KÜÇÜK ŞÛRA BAŞKANI

Biz de Komisyon Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Şimdi komisyon raporu ve genel görüşmeler açısından Divana başvuran üyelerimizin sırayla söz vereceğim.

İlk önce Bülent Özmen; buyurunuz efendim.

BÜLENT ÖZMEN
(Gazi Ün. Deprem Araş. ve Uygulama Merkezi)

Sözlerime önce raporun hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür ederek başlamak istiyorum, güzel ve kapsamlı bir rapor olmuş.

Ben jeoteknik, geoteknik konusunda birkaç şey söylemek istiyorum. Amacım burada yeni bir tartışma konusu yaratmak değil, fakat hepimizin bildiği gibi imar planı esas jeolojik, jeoteknik etüt raporları, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından yayınlanan genelgelere göre yapılmakta. Raporun değişik bölümlerinde de atıfta bulunulmuş, fakat her nedense atıfta bulunulurken bu raporların genelgede geçen adı biraz değiştirilmiş. Yani jeoteknik yerine geoteknik denilmiş, bence bu konunun tartışma yeri bu şûra raporları olmaması gerekir. Dolayısıyla raporda imar planına esas jeolojik, jeoteknik etüt raporların adının Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından yayınlanmış olan genelgelere, genelgelerde olduğu gibi yazılmasının yani geoteknik yerine jeoteknik olarak yazılmasının uygun olduğunu düşünüyorum.

Arz ederim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

İkinci konuşmacı Metin Şenbir, buyurunuz efendim.

METİN ŞENBİL (Gazi Üniversitesi)

Eski bir bakanlık çalışanıyım, 1999 depreminde bakanlıkta yaşayan ekip içerisindeyim. O dönemde efendim, bakanlığımız çok

önemli işler yapmıştır ve kahramanlığı biraz da hafif geri plana atma hususunda konuşmacının yapmış olduğu şeye katılmıyorum ben. O dönemde geçici iskân alanlarının tespiti hususunda Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğünce çok önemli hizmetleri geçmiştir. Bu hizmetlerin Türkiye'de nasıl yapıldığını, o sürecin nasıl yönetildiğine dair herhangi bir ne bir yayın yapmıştır bakanlığımız maalesef bu konuda eksiklik olduğunu hissediyorum.

O sürecin nasıl yönetildiğine dair bir yayınımız yoktur ve bunu da afet yönetimine nasıl adapte edebileceğimiz hususunda herhangi bir bilgi birikimimiz şu an hali hazırda ve Türkiye'ye yayılmış değildir. Komisyonun afet tanımının yetersiz olduğuna dair görüşüne katılıyorum, fakat afet tanımının genel kıstaslar altına sokulmamasını bir eksiklik olarak görüyorum. Şöyle ki efendim afet ve riskler yavaş, görünür, görünmez, birden gelişen şekilde olabilir ve bunlara göre de genel sınıflamalara tabi tutulacak afetler ve bunlara alınacak tedbirler hususunda birtakım görüşler geliştirilebilirdi.

Mesela benim rapor içerisinde bulduğum küresel ısınmadan kaynaklı şehirlerimizdeki olabilecek ya da olmuş olan, 2003'te çünkü Avrupa'da ısı dalgaları sonucu 50 bin kişi ölmüştür, Türkiye'de 2003'te, 2004'te ya da 2000 sonrasında ne kadar kişi öldüğü hususunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu konuda raporda ısı dalgaları, bunların oluşumu, bunlar dinamik yapılar olduğu için mesela farklı bir şey daha söyleyeyim, şehirlerimizde ozon oluşumunun nasıl olduğu, bunun bir risk mi olduğu, risk olmadığı mı gibisinden komisyonun herhangi bir tanımlaması yok. Bu tanımlamaları genel sınıflara almak gibi bir girişimi olmamış. Bu konuda komisyonun görüşlerini bekliyorum çünkü raporun içerisinde psikolojik olarak depreme meyilli bir rapor hissettim.

Aslında bakarsanız kentsel riskler çok çeşitlidir tabi konuşmacı da bundan bahsetti, fakat bunların genel tanımları bulunmadı. Son bir isteğimi söyleyeceğim, dünkü komisyon başkanı benim ismimi yanlış telaffuz etti soy ismimi Metin olarak söylerseniz sevinirim, sağ olun.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Üçüncü söz sırası Dr. Kumru Arapgirlioğlu, buyurunuz efendim.

KUMRU ARAPGİRLİOĞLU
(Bilkent Üniversitesi Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi Bölümü)

Sayın Başkan, değerli üyeler, katılımcılar; iki konuya değinmek istiyorum. Biraz önceki konuşmacıdan Sayın Metin'den hemen sonra söz almak da bu açıdan iyi oldu. O konuyla da ilgili özellikle ısı dalgalarıyla ilgili de bir iki şey söylendi, tekrarlamama gerek yok herhalde ilk başı duyuldu.

İki konuya değinmek istiyorum aslında tabi afetler konusu çok kapsamlı bir konu. Bu konuda ayrıntı gibi görülebilir, ama önemli olduğunu düşünüyorum. Bir tanesi özellikle açık alanlarla ilgili Mithat Bey de konuşmasının sonuna doğru değindi. Özellikle 99 depreminin hemen akabinde biz bölümden öğrencilerle gittiğimizde, açık alanların eksikliğini çok ciddi olarak hissettik. Afet sonrasında sığınılacak yerlere mutlaka ihtiyaç var, ama bir başka açıdan da baktığımızda özellikle su baskınlarıyla ilgili açık alanların su toplama havzalarıyla örtüşmesi ve bütünlükte tasarlanması planlama açısından önemli. Bu da özellikle o konudaki afet riskini azaltmak adına dikkate alınması gerekiyor.

Diğer konu ise üzerinde durmak istediğim özellikle küresel iklim değişikliğiyle de birlikte daha da artarak, çoğalan farklı ısı farklılıkları nedeniyle ortaya çıkan kayıplar. Örneğin hep ısı sıcaklıklarından ve dalgalarından söz ediliyor, ama 80'lerin ikinci yarısında Amerika Birleşik Devletlerindeki istatistikler kentsel don nedeniyle ölenlerin seller ve depremlerden ölenlerden çok daha fazla olduğunu ortaya koyuyordu. Şimdi nasıl olduğunu bilmiyorum yani güncel bilgilere sahip değilim, ama tahmin ediyorum bizde de kentsel yoksulluk arttıkça kentsel dondan ölümlerin ve sıcaklıkla ilgili yani küresel iklim değişikliğine bağlı olarak iniş çıkışlardan, kentlerin ve kentlerde yaşayanların daha çok etkileneceğini düşünüyorum. Teşekkürlerimle.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

Dördüncü konuşmacımız söz isteyen Prof. Dr. Turgut Öztaş; buyurunuz efendim.

Prof. Dr. TURGUT ÖZTAŞ

Jeoloji Mühendisleri Odasını temsilen Şüra ya katılmış bulunuyorum.aynı zamanda , 4 Nolu Komisyon Üyesiyim-

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyon çalışmalarımızın başından itibaren konunun gerek kavramsal, gerek tanımsal ve gerekse teknik açıdan ne kadar karmaşık olduğunun hepimiz yeniden farkına vardık ve dolayısıyla birçok konuyu özetleyerek komisyon raporumuz içerisinde sunmak durumunda kalmakla beraber, büyük bir uzlaşıyla komisyon raporumuz tamamlandı. Mesai arkadaşlarıma yürekten teşekkür ederim.

Ben sadece tabi rapor bir bütün halinde ortaya çıktıktan sonra bazı ekleme ve düzeltmeler gerekir diye düşünerekten söz almış bulunuyorum. Hızlıca eklemelerimi ifade etmek isterim. Deprem bölgelerinde yapılacak binalar hakkında yönetmeliğin 6. bölümü ki temel zemini ve depreme dayanıklı tasarım kurallarıdır, uluslar arası standartlar kapsamında yeniden ve genişletilerek yazılmalıdır. Çünkü mevcut içerik zemin ve temel etüdünü sadece 1. ve 2. deprem bölgelerinde ve yüksekliği 60 metreyi geçen ve önem katsayısı 1,4-1,5 olan yapılar için zorunlu görmekte, diğer ağırlıklı yapı stoku için böyle bir zorunluluğu öngörmemektedir. Dolayısıyla bu yönetmeliğin bu ilgili bölümünün tüm deprem bölgelerini ve yapı tiplerini kapsayacak şekilde genişletilerek yeniden ele alınması gerekmektedir.

İkinci husus, çevre düzeni planlarıdır. Çevre düzeni planları güncel arazi kullanımından hareket ederek hazırlanmaktadır ve özgün arazi kimliğini yani arazinin gerçek niteliğini gözetmemektedir. Böylece çevre düzeni planlarında lekeler şeklinde gösterilen konutsal alanlar kullanılan arazi ve arazinin kullanım türü genellikle güncel eğilimlere bağlı olarak ve çoğunlukla da yanlış bulunmaktadır. Hâlbuki arazinin gerçek kimliği, olumlu ve olumsuz yönleri, risk yönleri veya yer altı, yerüstü zenginlikleri göz önüne alınarak bu lekelerin tespit edilmesi gerekmektedir ve bu konu son derece önemlidir.

Üçüncü bir husus da yapı denetim kanunuyla ilgili ki bu konuda raporumuzda zaten son derece kapsamlı tanımlamalar bulunmaktadır. Lakin temel zemin etüdü bir idari iş ve işlem olarak yapı denetim kanununda yer almaktadır ve yapı denetim süreci içerisine katılmamaktadır. Bu durumun kesinlikle giderilmesi gerekmektedir çünkü binasıyla bütünleşik olan zemin ve temel ortamının denetim dışı kalması hiçbir şekilde herhalde kabul edilememektedir. Bunun için komisyon

raporunda tabii ki öneriler bulunmakla birlikte genel öneriler, ben yine de bir kez daha hatırlatmakta yarar görürüm ki yapı denetim firmaları jeoloji mühendisini aslen istihdam etmeli, temel ve zemin etüdü tamamen ayrı bir proje olarak kabul edilmeli ve statik proje bünyesinden kesinlikle çıkartılmalıdır. Böylece yapı denetim süreci içerisinde ayrı bir TUS olarak da görev almalıdır.

İki kısa hususta da düzeltme bağlamında söz almak istiyorum. Bunlar da raporumuzun 24. sayfasında imar planlı esas jeolojik etütler İller Bankası tarafından yapılmaktadır cümlesi ve sonra bir cümle daha vardır ki, şu anda yürürlükte olan Mart itibariyle, Mart 2009 itibariyle yürürlükte olan 10337 sayılı genelge bu konuya zaten yeterince açıklık getirmiştir. Dolayısıyla ilgili paragrafın yer almaması uygun görülmektedir.

İkinci bir husus da geoteknik uzmanlık eğitimi yerbilimcileri de kapsayacak şekilde yeterince uygulanmamaktadır şeklinde raporumuzun 41. sayfasında bir ibare yer almıştır. Buradaki yerbilimciler terimi aslen jeoloji mühendisleri olarak değiştirilmek durumundadır.

Teşekkür ederim, saygılarımla.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Biz teşekkür ediyoruz hocam. Şimdi söz sırası Divan dan,
Sayın Veli Böke Bey buyurunuz efendim.

Av. VELİ BÖKE

Teşekkür ediyorum saygıdeğer Başkanım.

Ben de dikkati özellikle geçtiğimiz senelerde yaşadığımız Konya Zümrüt Apartmanı meselesine çekmek istiyorum. Malumunuz bu facia olduktan sonra özellikle afete maruz kalan bu şekilde binaların sorumluluklarıyla ilgili dağılım gündeme geldi. Bu tür binalarda, bu tür afetlerde kim sorumlu? Tabi iş başa geldikten sonra herkes bu anlamda kendini kurtarma derdine düşüyor. Neticede yapılan yargılamalar sonucunda bu işin ihalesi adeta Selçuklu Belediyesine kaldı. Tabi elbette belediyenin kusurları var bu gerçek. Ancak bilinmelidir ki bir yapıyı sadece belediye yapmıyor, yapıyı meydana getiren aktörlerin içerisinde sadece belediyeler yok.

Bu anlamda ben sayın komisyona soru yöneltmek istiyorum. Bir yapının yapımı esnasında elini taşın altına koyacak bu aktörlerden yani

belediye, yapı sahibi, müteahhit, fenni mesul, yapı denetim şirketleri, meslek odaları, sigorta şirketleri bunların sorumluluk ve risk dağılımı, oranları acaba belirlenebilir mi? Bu anlamda bir genel düzenleme yapılıp bir kriterler oluşturulabilir mi? Aksi takdirde biz ya bunları müştereken ve müteselsil sorumlu addedeceğiz ki, o zaman hukuk da yakalayabildiğini hesaba çekme konumunda olacak. Ben ciddi anlamda soyadımdan sıkıntı çekiyorum Veli Göçer diye bir zat var bu memlekette, telefon açtığımda Veli Böke diyorum, Göçer mi efendim diyorlar. Tabi soyadımı da değiştirmeyi de pek düşünmüyorum, ama bu anlamda yapıların sorumlularının netleşmesi gerekmektedir teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Biz teşekkür ediyoruz. Şimdi şûra üyemiz Tuncay Neyişçi Bey söz istiyor; buyurunuz efendim.

Ben bir şeyi hatırlatmak istiyorum daha fazla konuşmacıya söz verebilmek için sürelere dikkat edilmesini, çok özlü olarak konuşulmasını rica ediyorum.

Prof.Dr.TUNCAY NEYİŞÇİ
(Akdeniz Üniversitesi, Antalya Kent Konseyi)

Bir ufak noktanın altını çizmek istiyorum. Kentleşmeden kaynaklanan ister betonlaşma diyelim, ister çarpık kentleşme diyelim, isterse ulaşım diyelim bu sorunların insanlar üzerinde yarattığı son derece önemli kentsel terörizm veya bireysel terörizm diyeceğimiz, toplu terörizm diyeceğimiz konular var, acaba bunlar afet yönetiminin kapsamına giriyor mu, girmiyor mu? Bana göre üzerinde düşünülmesi gereken konulardan bir tanesi.

Bir başka önemli nokta şu Serik'teki orman yangını, yerleşim yerlerinin de artık orman yangınlarının tehdidi altında kalmaya başladığını gösteriyor. Türkiye'de orman içi ve bitişiğine inşa edilmiş özellikle Belek gibi, Kemer gibi, Sarıgerme gibi yerlerde büyük yerleşim alanları var ve orman yangınlarının son derece tehlikeli olduğu dönemlerde buraları dolu olarak bulunuyorlar. Buralarda orman yangını afetine karşı alınmış bir tedbir yok. Buradaki yani bu planlamalarda mutlaka orman yangınları dikkate alınarak planlanmalı buraları, buna göre kullanılacak malzemelerin yangın standartları farklı olmalı gibi.

Aynı şey eğer küresel iklim değişikliğinden söz ediyor isek kent içerisinde yapılan binalara da özellikle yani yangın, nasıl deprem için bir örnek getiriyorsak veya ısı yalıtımı için bir denetim getiriyorsak veya standart getiriyorsak yangın için de, yangın izolasyonu için de birtakım tedbirlerin alınması gerekir. Yangınla ilişkin tedbirlerin ortadan kaldırılması için.

Son bir nokta da ben bir Ekologum. Ekolog sayısı Türkiye'de çok azdır, ama herkes ekolojiden söz eder. Bakın deniz kaplumbağaları konusunda yapılmış ekolojisi konusunda yapılmış çalışmalar, kent ekolojisi konusunda yapılmış çalışmalardan çok daha fazladır hatta şunu da söyleyebilirim kent ekolojisi konusu Türkiye'de ele alınmayan konulardan bir tanesidir. Bu konuda ciddi çalışmalar yapılmazsa işte bu küresel iklim değişikliği mi deyin ki zaten o iklim kentlerde çok önceden değişmiştir, kentin iklimi çok öncelerden beri kurulmaya başladığından beri açık alanlara oranla değişiktir yağmuru da, sıcaklığı da bilmem nesi de. Bütün bunları inceleyecek bir kent ekolojisi kurumunun kurulması lazımdır. Bakın altını çizerek söylüyorum Türkiye'de ekoloji eğimi veren adı çok geçmesine rağmen bir program yoktur, bu şûranın ekoloji eğimi veren özellikle kentsel ekoloji konusunda çalışmalar yapabileceğim bir enstitünün kurulması konusunda da öncü olmasını diliyorum bu son derece önemli bir konudur.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Biz teşekkür ediyoruz.

Ömer Kıral Bey, buyurunuz efendim.

ÖMER HAMDİ KIRAL

Şimdi burada da bir önceki komisyonda olduğu gibi komisyonlar arası tutarlılık ve bağlantı sorunu var diye ben algılıyorum. Şöyle ki, 1. Komisyonda ülkesel, mekânsal strateji planı öngörüldü ve 3194 nolu yasaya referans değil, yeni bir şehircilik ve planlama yasasına doğru bir strateji tespiti yapıldı. Sanıyorum Kentleşme Şûrasının beklentisi de mevcut yasalara bazı maddeler eklenerek bunların iyileştirmesi yerine, bunların çünkü uzun zamandır yaklaşık 30-40 senelik yasalarla idare ediliyor, kentleşme sorunlarımız yeni modeller, yeni öneriler bekleniyor. O nedenle bu raporda 3194'e referans verilmesi yerine sanırım birinci komisyonun önerisindeki yeni şehircilik ve planlama temel yasasına bir

çerçeve yasaya referans verilmesi, gönderme yapılması daha olumlu olur.

Bir başka mesele bildiğimiz gibi Türkiye'nin, Türkiye kentleşmesinin şehirciliğinin önündeki en önemli sorun İstanbul'daki risklerin yüksekliğidir. Bildiğimiz gibi İstanbul gayrisafi milli hâsılanın yüzde 47-48'ini üretiyor. Bu önemli bir risk altındadır yani İstanbul ve Marmara Bölgesi önemli bir risk altındadır, dolayısıyla Kentleşme Şûrası mutlaka İstanbul'a özel bir önem verdiğini, öncelikli stratejiler ve eylem planlarıyla bu sorunu nasıl çözmek istediğini belirtmelidir.

Dolayısıyla bu, sanıyorum raporun ek karşı görüşler kısmında yer alıyor orada rastladım, İstanbul için özel bir sanıyorum öneri geliştirilmesi gerekir denmiş, bence bu doğru bir tutumdur mutlaka raporda, stratejilerde ve eylem planlarında bunun yer alması kaçınılmazdır. Kentleşme Şûrası buna mutlaka bir öneri getirmelidir, bunu görmezden gelemez. Rapor gayet tabi çok ayrıntılı genel olarak bu sorunlara yanıtlar vermeye çalışıyor, ama bence İstanbul'un sahip olduğu riskler, yapı-doku riskleri, tehlikeli kullanım riskleri, kullanım-yapı uyumsuzluk riskleri, ulaşım, açık alan riskleri yani saymakla bitmez bu riskler.

İkincisi; birinci bundan önceki şeyde olduğu gibi, yine Avrupa Birliği'nin bu konuda yapmış olduğu çalışmalara referanslar verilmelidir, özellikle ESPON 1.3.1 projesi mekânsal planlama ve riskler konusuyla ilgili modeller getirmiştir. Ayrıca LUDA projesiyle de çalışmalarıyla da ilişki kurulmalıdır.

Bir başka mesele kentsel dönüşüm komisyonu göç ve sosyal politikalar komisyonu ile bir bağlantı kurmakta fayda var, özellikle riskli bölgelerin yeniden dönüştürülmesi, yeniden yapılandırılmasında, dolayısıyla bu diğer iki en azından iki komisyonla bir ilişki kurulmalı ve özellikle bu dönüşümün risklerinin azaltılması amacıyla yapılacak uygulamalarda bir objektif bir kriterler sisteminin geliştirilmesi gerekir. O da yoksunluk ve risk endeksi yani bu hem metropol ölçekli kent ölçeğinde, yerleşme ölçeğinde mutlaka bizlerin sahip olması gereken bir bilgi setidir. Bu eğer yoksunluk ve risk endeksi olursa buradan hareketle bir öncelik sıralaması yapılabilir.

Bir diğer son konu ek 2'de sözlük var. Bu sözlükte tabi ben

Şehir Plancısıyım, ben kendi konumla ilgili tanımlara baktım. Bu tanımlarda bazı basitleştirilmiş tanımlar görüyorum. Bazı tanımlar örneğin şehir planlama tanımı 1950'lerden 60'lardan kalma tanımlardır eğer bu yer alacaksa, sonuç şeyinde bunun diğer komisyon üyeleriyle ortak bir çalışma ile yapılmasında fayda var diye düşünüyorum. Çünkü burada yer alan kentsel dönüşüm alanları, çöküntü bölgesi, sit alanı gibi tanımlarda bazı eksiklikler bazı sorunlar var, benim gördüğüm kadarıyla. Bunları biraz daha genişletmekte fayda var diye düşünüyorum teşekkürler.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Tuluhan Yılmaz buyurunuz efendim.

Lütfen üç dakikada toparlayalım. Bir önceki konuşmacı biraz uzattı; çok talep var karşılayamayacağız, onun için süreye dikkat edelim buyurunuz efendim.

Prof. Dr. TULUHAN YILMAZ

Teşekkür ediyorum.

Ben bir konuya dikkat çekmek için söz aldım. Sayın komisyon Başkanı Hocamızın da ifade ettiği gibi su baskınları kentlerde önemli risk alanlarından birini oluşturuyor. Tabi su baskınlarının önlenmesinde veya riskin azaltılmasında temel yaklaşımlarından biri kentlerde ve çevresinde yüzey sularının uzaklaştırılmasını sağlayan vadiler, dereler gibi unsurların oluşturduğu doğal direnenç paterninin planlarda, üst ölçekli planlarda yapılaşma dışında tutulması temel bir yaklaşım. Bu bir yandan su baskını riskini azaltırken, öte taraftan da diğer bir komisyonun bizim 6. Komisyon olarak çalıştığımız komisyon içerisinde ele aldığımız bir konuya atıf yapmak istiyorum, komisyonlar arası eşgüdümü de sağlama açısından. Bizim konu ettiğimiz özellikle kentsel açık yeşil alan sistemlerinin planlanmasında, bu açık yeşil alan makro formlarının temelinde aslında bu yapılar oluşturmalı. Oluşturuyor diyemiyorum çünkü günümüzde maalesef bu tip bir uygulamalarımız yok. Ben Adana kentinde yaşıyorum ve maalesef son 10 yıl içerisinde imarlaşan yapılaşan kuzeybatı Adana diye bilinen bölgede, bu tip dere yataklarının doldurularak imar parsellerine dönüştürüldüğünü ve bugün de çok katlı yapılarla donatıldığını görüyoruz.

Bir yandan bu risk konusunu azaltmak öte yandan da kentsel açık

yeşil alan sistemlerinde hem biyoçeşitliliği muhafaza etmez çünkü bu tip marjinal alanlar görece olarak kentin diğer bölgelerine göre daha doğala yakın alanlardır. Hem biyoçeşitliliği muhafaza etmek hem de kent halkına rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamada kaynak oluşturmak açısından önemli. Ben bu iki bakış açısını birleştirerek bu sonuç bildirgesinde kısa bir atıf yapılmasını öneriyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyoruz.

Faruk Soydemir buyurunuz efendim.

FARUK SOYDEMİR (Tarihi Kentler Birliği)

Komisyon raporunda yapı denetim sistemiyle ilgili öneriler var. O önerilerden en önemlisi tüm Türkiye genelinde yaygınlaştırılması yani tüm illerde uygulanması. Bildiğiniz gibi bazı illerde uygulanıyor şu anda. Bence bunun da yeterli olduğu kanısında değilim ben. Yapı denetim sistemi çok önemli bir kurum şu anda işleyiş bakımından özellikle yapıların güvenliği açısından en önemli önlemlerden bir tanesi gibi şu anda karşımızda duruyor. Bu sistem giderek dejenere olmaya başladı Türkiye'de, çok da fazla gerçekçiliğini yitirmeye başladı açıkçası.

Çünkü sistemin özü mal sahibiyle yapı denetim sistemi arasında olması gerekirken, uygulamalarda müteahhitle yapı denetim sistemi arasında oluyor. En büyük aksaklık da buradan kaynaklanıyor. Bizim bildiğimiz işte yap-satçı müteahhitler ki kentlerin yüzde 95'ini bu yapılar oluşturuyor, bu sistemdeki mimari projelerini diğer projeler tamamlandıktan sonra kendisine bir yapı denetim sistemi arıyor müteahhit. Açıkçası da şöyle oluyor bir tanıdık yapı denetim sistemi bulsak da inşaata başlasak uygulaması içerisinde oluyor ve bugün de uygulanan da bu sistem.

Birçok yapı denetim sistemi var, bunların içerisinde işini belirli çok düzgün bir şekilde yapan gerçekten yapı denetim yönetmeliğine yasasına uygun şekilde yapan, ama bunların sayısı maalesef çok az. Bugünkü uygulama içerisinde sistem şöyle bir dönüşmüş durumda tanıdık yapı denetim şirketiyle müteahhit arasındaki bir anlaşmadan sonra uygulamaya giriyor. Yani sanki şey gibi geliyor artık yapı denetimin yeniden denetlenmesi gibi bir şey oluşum karşımıza çıkması gerekiyor gibi sanki. Bence bunun içerisinde de bunun özellikle bu sistem içerisindeki

bu çözümün uygulanması gerekiyor, bunun çözümünün bulunması gerekiyor.

Bu arada özellikle de meslek odaları bu konunun çok çok dışında bırakıldı, çok uzağında bırakıldı tam tersine meslek odalarını bu konuyla ilgili olan meslek odalarını bu sistemin içerisine çekip, bu sistemi de bu şekilde iyileştirilmesi gerektiği kanısındayım. Bir diğer konu da müteahhitlik sistemi konusunda yine raporda çok önemli bir öneri var bu da doğrudur. Bu öneri de 1999 yılındaki o büyük depremden sonra çok tartışıldı, bütün raporlarda yer aldı, bütün tartışmalarda öneri bölümünde yer aldı. Türkiye'deki müteahhitlik sisteminin bu yap-sat dediğimiz müteahhitlik sisteminin yeniden düzenlenmesi şeklinde, yasal düzenlemeye kavuşturulması şeklinde önerilerdi bunlar, ama aradan 10 yıl geçtiği halde bu sistem hala o öneriler kâğıtlar üzerinde, kitaplar üzerinde, raporlar üzerinde kalmış durumda maalesef.

Bir diğer konu da bitiriyorum çok kısaca bu kültürel varlıkların bulunduğu alanlarda özellikle sit alanlarındaki afete karşı bu yapıların korunması için gerekli önlemlerin gerekli yasal düzenlemelerin de yapılması kanısındayım. Çünkü çok korumasız bir şekilde bu alanlarımızdaki sit alanlarımızdaki yapılar afetlere karşı çok korumasız bir şekilde hayatlarını idame ettirmekteler, teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Şûramızın değerli üyesi Oktay Ekinci buyurun efendim.

OKTAY EKİNCİ

Efendim, kentlilik bilinci kültür ve eğitim komisyonu üyesi olarak, afetler gündeminde diğer sözünü ettiğim komisyonda da kısmen konuştuğumuz, fakat temel gördüğüm bir konuyu anımsatarak mümkünse şûranın bu çalışmasının gündemine alınmasını dileyerek birkaç dakikanızı alacağım.

Şimdi efendim, Türkiye dünyada eşi görülmeyecek düzeyde betonarme karkasa tutsak bir ülke haline gelmiştir. Betonarmenin mucidi ve anavatanı olan Fransa'da bile yapıların yüzde 50-55 civarındaki bölümü betonarme karkas sistemle inşa edilmektedir, Türkiye'mizde ise en basit yapı bile yüzde 95 oranında betonarme karkas sistemle inşa edilmektedir.

Bu eğitime de damgasını vurmuştur, bugün mimarlarımız mimari tasarım için kollarını sıvadıklarında hemen akıllarına betonarme karkas sistem gelmekte ve kolon aks sistemiyle tasarımlarına başlamaktadır. İnşaat mühendisi kardeşlerimiz, arkadaşlarımız da betonarme karkas sistemin dışındaki bir taşıyıcı sistemin ne eğitimini görmektedirler ne uygulamasını yapmaktadırlar.

Biz bunu özellikle restorasyon, koruma gibi proje alanlarında çok yoğun olarak yaşamaktayız, ama 99 depremi çok açık bir gerçeği yüzümüze vurdu. Geleneksel sistemlerle yapılmış yapılarda insan ölmedi. Hatta Kocaeli Bölgesinde, Körfez Bölgesinde yakın geçmişte 1950'lerde, 1960'larda oradaki köylülerin bildikleri usulle, geleneksel usulle kendilerine yaptıkları ve kültür varlıklarını koruma kurulları tarafından da kültür varlığı olarak tescil edilmemiş, ama o köydeki geleneksel evler dahi yıkılmadı, ama onların yanındaki betonarme karkas yapılarda facia yaşadık.

Betonarme karkasın çok temel bir özelliği vardır, hatalı yapıldığını ancak depremde anlarsınız. Deprem oluncaya kadar hatalı yapıldığını anlamazsınız. Hatta günümüzün konut pazarlama anlayışı içerisindeki o cephe süslemeleriyle kaplamalarıyla hatalı yapıldığını hiç anlamazsınız. Bunu depremde anlarsınız, fakat iş işten geçmiştir. Geleneksel yapıları inşa bile edemezsiniz. Geleneksel yapı sistemlerindeki inşa edilen yapıları, henüz duvarını eğer hatalı örüyorsanız o zaten daha bitmeden eğilir, bitmeden yamulur. O zaten eğer hatalıysa ayakta bile durmaz.

Şimdi bizim böyle UNESCO İstanbul'da depremden sonra Türkiye'nin bu zenginliğini, dünyaya ders olabilmesi için Türkiye'deki sivil mimari zenginliğin depreme dayanıklı birikimlerinin, çağlardan bu yana gelen depreme dayanıklı birikimlerinin dünyaya ders olabilmesi için İstanbul'da uluslararası konferans düzenledi, biz ders alamadık. Şimdi özetle söylemek istediğim şudur, eğitimden itibaren, mimarlık eğitiminden itibaren ve inşaat mühendisliği eğitiminden itibaren, betonarme karkas sistemin dışındaki sistemlerin de bulunduğunu, insanların bunu binlerce yıldır kullandığını ve bugün de kullandığını, aslolan bu geleneksel sistemlerin çağdaşlaştırılması gerektiğini ve depreme dayanıklı yapı sistemlerinde tarihten ders alınmasını, Türkiye gibi bir ülkede çok önemli bir kavram olması gerektiğini YÖK'ten mi rica edeceğiz, üniversitelere mi çağrıda bulunacağız, ne yapacaksak şûra bunu bence gündemine almalıdır. Şûra sadece imar ve teknik konularla değil eğitime de yönlendirici tavsiyelerde bulunmalıdır diye düşünüyorum bu bir.

İkincisi geleneksel yapı sistemleriyle çağdaş yapı tasarımının ders olarak okullarda okutulması, yöresel yapı sistemi deyince illa ki tarihteki yapıların taklidini değil, günümüzün çağdaş yapılarının da yöresel malzemeyle yapılabileceğinin artık kabul edilmesi lazım. Bugün ben Amerika'dan örnek vermesini sevmeyen bir arkadaşınızım, ama çaresiz veriyorum, Amerika'da ahşap karkas sistem ve çağdaş mimarlıkla alabildiğine yaygınlaşmaktadır. Ormanlar da buna karşın azalmamakta ve çoğalmaktadır. Çünkü ağaç tarımı diye de bir şey var. Ahşap mimarinin ya da ahşap yapı sistemlerinin geliştirilmesi demek ben yıllarını çevre mücadelesine vermiş bir arkadaşınızım, ormanın azalması demek değildir tam tersine orman da çoğalabilir bunun karşılıkları var.

Geleneksel yapı sistemleriyle, çağdaş yapı tasarımın ötesinde geleneksel yapı sistemlerinin çağdaş teknolojiyle geliştirilmesi, biz neden bir hımış sistemimizi depreme karşı son derece dayanaklı olan bir hımış yapı karkas sistemimizi çağdaş malzemeyle, çağdaş teknolojiyle dünyaya örnek hale getirmiyoruz da Fransa'nın bile o oranda kullanmadığı bir betonarme karkas sistemi peşine takılmış gidiyoruz, bunu sorgulamalıyız.

Son olarak şunu söylemek istiyorum gerek eğitime dönük bir çağrımızın şu şekilde olması gerektiğini düşünüyorum, depreme dayanıklı mimari tasarım olmaz. Böyle bir ders olmaz. Üstelik böyle bir derse yüksek lisans da verilmesi olmaz. Ne demek yani? Öğrenci yüksek lisansa geldiğinde ben depreme dayanıklı mimar olacağım diye bir alan mı seçecek, böyle bir şey olabilir mi? Mimari tasarımın özünde depreme dayanıklılığın olması lazım. Yapı tasarımını ve taşıyıcı sistem eğitiminin özünde zaten depremselliği içermesi lazım. Ayrıca bizim herhalde öğleden sonraki komisyonda tartışacağız, koruma amaçlı imar planı, korumama amaçlı imar planı gibi gerçekleşmekte olan sürece benzer bir saçmalığı eğitimden mutlaka dışlamamız için yine şûra olarak, YÖK kanalıyla mimarlık fakültelerine çağrıda bulunmamız gerekiyor diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Ayşegül Oruçkaptan buyurunuz efendim.

AYŞEGÜL ORUÇKAPTAN
(TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Genel Başkanı)

Öncelikle bütün komisyonlarımıza ve bu komisyona da teşekkür ediyorum.

Son derece ötelenmiş Türkiye için bir konuydu aslında afet yönetmeliği, son derece yetersiz, biz bunun son derece de sıkıntısını çekiyorduk. Çünkü biraz evvel Tuncay Bey de söyledi fiziksel planlar hazırlanmalı çünkü daha çok ben risk yönetiminden bahsedildiğini, ona daha çok önem verildiğini, olduktan sonraki olaylara çözüm bulma açısından öyle algıladım. Riskin oluşmaması için öncelikle fiziksel planların çok doğru hazırlanması lazım bunun için de ekolojik veri tabanlı fiziksel planların hazırlanması çok önemli. Bu hazırlanan planların ve projelerin doğru uygulanması, doğru yönetimi onlar da çok önemli. Çünkü Türkiye çok farklı coğrafyalara sahip, çok farklı zenginlikleri var, biraz evvel de bahsedildi zaten.

Uzmanlık alanlarına ve uzman görüşlerine çok önem verilmeli. Çünkü bu kararlar alınıyor, daha sonra plan değişikliklerine gidiliyor, bunun sonucunda da afetleri yaşıyoruz. Mesela Kocaeli bölgesinde depremden sonra yaşadığımız gibi yapılaşmaması gereken alanlar tamamen yapılarla dolu. Yine küçük bir örnek, ama Belek'teki golf sahaları, ormanlarımızı yitirdik, oradaki golf sahalarını yaptık. Yarın öbür gün bunların da bedeli bir şekilde ödenecektir diye düşünüyorum.

İkincisi yapı denetimi kanunundan bahsedildi bu kanun bir kere çok eksik. Faruk Bey de biraz evvel bahsetti tamamen görüşlerine katılıyorum ve sadece bu TMMOB içerisinde de çok tartıştık biz bunu, yapı bazlı olarak alınmış bir denetim mekanizması ve o denetimin de gerçekten çok iyi denetlenmesi gerekiyor, bugün artık sadece ve sadece emeklilerin ekmek kapısı gibi bir şey oldu. Kimse gitmeden yerine bile bakmadan imza atar duruma geldi. Tabii ki işini iyi yapan denetleme şirketleri de var, ama Bakanlığın da bu konuda çok dikkatli olması gerekiyor.

Yine uzmanlık alanlarına dikkat etmek gerekir derken bu yapı denetimi kanununda zaten 99 depreminden sonra çok önemsendi ve çıkartıldı. 3030 sayılı TİP İmar Yönetmeliğinde yapı çevresinden bağımsız olarak düşünülemeyeceği için nüfusu on bini geçen kentlerde veya ilçelerde peyzaj projesi isteme zorunluluğu vardı. Bunun müteahhit baskısı

nedeniyle mi kaldırıldığını bu yönetmeliklerden aslında biz çok merak ediyoruz ve hala da biz meslek olarak yapı denetiminde birçok meslek alanının da dört mesleğin dışında olması gerektiğini düşünüyoruz, son iki meslek ilave edildi. Yine risk yönetiminde de bahsedilmedi, Muhtarlıklar bence çok önemli yerelleşmede. Muhtarlarda ve mahalle örgütlenmeleri bunlara da çok dikkat edilmesi gerekiyor, teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyoruz.

Yine bir üyemiz Sezer Cihan Bey buyurunuz efendim.

SEZER CİHAN
(Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanı)

Ben konuya kent planlama ve risk yönetimi açısından bakmak istiyorum. Biz Gaziantep Büyükşehir Belediyesi olaraktan İsveç'in Karlstad şehriyle kent planlama ve risk yönetimi üzerine bir Avrupa Birliği projesi yürütmekteyiz ve bu manada İsveç'te kent planlama ve risk yönetimine bakış açısı, ortak değerlendirme ve sonuca gitmeyle ilgili yerinde de incelemeler yaptık.

Şimdi doğal afetlerle ilgili riskleri yeterince görüş bildirildiği için ben farklı bir açıdan değerlendirme yapmak istiyorum. Şöyle ki birçok şehrimizde sanayi alanları var ve bu sanayi alanlarına ulaşımı sağlayan araçlar yollarımızı kullanıyorlar ve genelde de birçok şehrimizde olduğu gibi şehir içinden geçen karayollarını kullanıyorlar. Bu karayollarını kullananlar da her türlü tehlikeli atığı ve tehlikeli maddeyi taşıyan araçlar da kullanılmakta. Düşünebiliyor musunuz bir şehrin içinden geçen bir LPG tankının patlaması sonucunda o şehre verebileceği zararı. Biz Gaziantep'te yaklaşık üç yıl önce şehir dışında bir LPG tankı patladı ve önünde ve arkasındaki araçlar bu gaz sonucunda zehirlendi ve büyük bir patlama oldu, 19 kişi hayatını kaybetti. Ben böyle bir patlamanın şehir içinde olabileceğini düşünmek bile istemiyorum. Dolayısıyla bu tür atık taşıyan araçların şehir içerisinden geçiş güzergâhları ve ulaşımının şehrin içerisindeki riskleri ortadan kaldıracak şekilde ulaşım ağının planlanması gerektiğini düşünüyorum.

Diğer bir risk konusu trafik düzenlemeleri, yol ve yaya düzenlemeleri ile ilgili kısımlar. Planlama, yapım aşamasında ve fiziki uygulama aşamasında bence bu tür riskleri de ortadan kaldıracak

düzenlemeleri yapmak gerekiyor. Çünkü katlı kavşaklara baktığımızda şehir içinde veya şehir dışında yapıldıktan sonra birçok kazalar meydana geliyor ve insanlar hayatını kaybediyor. Sonuçta risk ne içindir yani insanların sağlıklı ve güvenli bir şehirde yaşamasını sağlamak için her türlü riskleri göz önüne almak gerekir. Özellikle bu inşaat ruhsatları verilirken belediyelerde olsun, özel idarede olsun veyahut da işte planlama ve imar uygulaması konusunda yetkili birimlerde risk yönetimi birimlerinin oluşturulmasında fayda var. Şimdi o sanayi tesisi ne tür bir üretim yapacak? Orada meydana gelecek bir patlamada veya riskte birinci, ikinci derecede ne tür alanlarda bir tehlike yaratıyor? Bunlarla ilgili imar dairelerinde ruhsat veren yerlerde yetişmiş insanlar yok, genelde işte inşaat mühendisleri, mimarlar veya çoğu belediyede bu da yok normal düz memur arkadaşlarımızla ruhsat vermek zorunda kalıyor. Dolayısıyla bu tür risk yönetimini birimlerinin veya kriterlerinin, standartlarının belirlenmesinde fayda var.

Ben bir de son olaraktan afet sonrası müdahale biçimiyle ilgili bir konuda yaklaşımımı belirtmek istiyorum. Herhangi bir şehrimizde bir deprem afeti diyelim meydana geldiğinde, afete müdahale edecek insanlar ve ekipler de afete maruz kalıyor, dolayısıyla kendileri de bir yardıma maruz kalmaktadır. Belki bu tür önlem açısından o şehirde veya herhangi şehirlerde ortak projeler üretilmeli yani A şehri, B şehriyle ortak bir afet yönetim planı hazırlamalı ve tatbikatlar yapmalılar ki olası bir afette o şehrin yollarını, caddelerini, tesislerini, kamu kurumlarını önceden tanıma şansları olsun. Bu açıdan ben ortak yönetim planlarının işte afet yönetim planlarının olmasında fayda görüyorum. Aynı zamanda komisyonumuz çok güzel bir çalışma yapmış teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Asuman Yeşilırmak buyurunuz efendim.

ASUMAN YEŞİLIRMAK (1 Nolu Komisyon Üyesi)

Aslında söyleyeceklerimin önemli bir kısmını yine 1 nolu Komisyon üyemiz Ömer KIRAL Bey söylediler. Onu tekrarlamayacağım yani özellikle 1 nolu Komisyonun önerdiği, şehircilik ve planlama yasasına atıf ve İstanbul vurgusuyla ilgili tekrarlamayacağım, ama tamamlamaya çalışacağım.

Afet risk yönetimi doğru mu, afetlere hazırlık ve kentsel risk

yönetimi komisyonunun çalışmaları kapsamlı çalışmaları için teşekkür ederiz. Aynı şekilde kentsel dönüşüm, konut-arsa politikaları komisyonu da biraz önce izlediğiniz bir örtüşen konuları var. Hem onların bu özellikle afet risk yönetim ve afet odaklı kentsel rehabilitasyon, yenileme veya işte dönüşüm kısaca bu çalışmaların bütünlenmesi, entegre edilmesiyle ilgili bir çalışmanın sanki gerekliliği gibi bir nokta var, ama ondan daha önemlisi gerçekten stratejik bir plan yaklaşımı getiren 1 nolu Komisyonun önerdiği planlama sistemleriyle bağlantısı, vurgusu daha doğrusu yani şöyle söyleyeyim dönüşüm ya da planlama ya da koruma, yenileme bunların hepsi esasen zaten birer planlama sorunudur. Bu konuda şûra düzenlemiş olması bakanlığın mevcut mevzuatımız ya da kurumsallaşmalarımız yeterli olmadığı için ve yenilikçi yaklaşımlar aradığı için böyle bir şûraya gerek duyulduğunu düşünüyoruz.

O bakımdan eylemlerin ve projelerin bütünlüğünü sağlayacak olan bir stratejik planlama yaklaşımını öneren ve bu anlamda bir şehircilik ve planlama yasası öneren 1 nolu Komisyonun önerdiği yaklaşımlara atıfta bulunması ya da bu anlamda bir bütünleştirmenin yapılmasında yarar gördüğümü söylüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Arzu Kocabaş buyurunuz efendim.

Doç. Dr. ARZU KOCABAŞ

Teşekkür ediyorum.

Ben de 4 Numaralı Komisyona yaptığı değerli çalışmadan ötürü öncelikle kutluyorum ve teşekkür ediyorum. Sonra da çok kısaca bir noktaya değinmek istiyorum.

Konu afet ve afet yönetimi olunca ülke genelinde seferberliği gerektiren bir olgudan, yaklaşım ve uygulamadan söz edilmektedir. Hal böyle olunca da ulusal ve uluslar arası finansman ve deneyim paylaşımı kullanımına ilişkin kapsamında tespit edilmesi, organize edilmesi, kanalize edilmesi ve kullanılması boyutlarını da içeren çalışmaların öncü projeler üzerinden yapılarak başlatılmasının önemini vurgulamak istiyorum ve raporda bu tür bir vurgunun bulunması gerektiğini düşünüyorum teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Teşekkür ediyorum.

Son konuşmacımız Murat Balamir Bey.

Bir açıklama daha yapayım: Süremiz kısıtlı olduğu için misafirlerimizin taleplerini karşılayamıyoruz. Bu konuşmadan sonra komisyona söz vereceğim, buyurunuz efendim.

Prof.Dr.MURAT BALAMİR

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Güzel özetlenmiş rapor için kutlamak istiyorum önce.

Raporun yalnız iki ana yönden en azından soyutlanmış veya nötrleşmiş olduğunu hissediyorum. Bir tanesi yani içinde bulunduğumuz Kentleşme Şûrası ya da kentler, kentlerle ilgili risklerin ayrıntılı ele alınmadığını görüyoruz. Bu daha çok genel afet yönetimi bilgileri sunulmuş oldu bize, bu temel bir eksikliktir.

İkinci temel eksiklik, bence raporlarımızda yer almasına karşın Türkiye'nin uluslararası politikanın, yeni politikanın afetler konusundaki politikanın bütün kapsamını ve anlamını, yeni vizyonunu bize aktarmamış olması orada biraz eksik kalmış olmasıdır. Bu nedir? 1990'lardan başlayarak çok daha somut adımlarla gelişmiş olan Yokohama ISDR, Kobe, Kyoto eylem çerçevesi vesaire. Türkiye'nin de katılıp imzacı olmuş olduğu belgelerin bize gösterdiği temel bazı ilkeler var ki bunlar işte risklerin belirlenmesinin afet sonrası çadır, battaniye, arama-kurtarma işlerinden ön plana alınması gerekliliğini öğretmekte. Bir sakınım politikasının geliştirilmesini her boyutuyla vurgulamakta.

İkinci olarak büyük kentlerin özellikle artan riskleri bulunduğuna uyarı yapmakta, üçüncü olarak yoksul ve dar gelirli kesimlerin karşılaştığı risklerin öncelikle ele alınmasını vurgulamakta ve dördüncü olarak da temel bir konu olarak afetler konusunda alınacak kararların ve uygulamaların mutlaka katılımlı süreçlerle yürütülmesi gerektiğini. Genelde planlama ve diğer kamu davranışlarında katılımlı davranış yine çok yerde tekrarlanıyor ve ısrarla söyleniyor ama herhalde afetler konusu özellikle katılımın sindirilmesi gereken bir süreç haline gelmesi zorunluluğu var.

Bu yeni vizyonun, bu yeni heyecanın Türkiye'de yaşatılması

ve açılması gerekiyor. Yeni planlama anlayışının anlaşılması gerekiyor. Katılım ve yeni planlama anlayışını çok özetle aşmak ihtiyacını duyuyorum, katılım demokratik süreçlerin temsiliyet sistemiyle insanların canını ve malını emanet etmediğini düşünerek bu tür kararlarda yani can ve malın kayba uğramasına ilişkin bir ortamda katılımın zorunluluğunu vurgulamakta bu bir.

İkincisi konvansiyonel planlama anlayışımızın bugün çok farklı bir yeni planlama anlayışıyla geliştirilmesi veya aşılması gerektiğini vurguluyor. O da şudur, konvansiyonel planlama gerçekleştirilecek kazanımların düşünüldüğü bir planlama çerçevesidir. Yeni planlama anlayışı ise sakınım planlaması dediğimiz planlama ise, gerçekleşmemiş, gerçekleşmesi istenmeyen olumsuzlukların bertaraf edildiği bir planlama biçimidir. Bu bambaşka bir mantalite, bambaşka yaklaşımlar, bambaşka teknikler, araçlar gerektirmektedir. Buna hızla sahip olmamız ve donanmamız gerekmektedir bu kavramlarla ve araçlarla.

Şimdi rapora sunmuş olduğumuz, ek olarak sunmuş olduğumuz karşı görüş anlayışının gerekçeleri kısaca böyle özetlenebilir. Biz bunlara dayanarak ısrarla şu temel somut adımın atılmasını talep etmekteyiz, Bayındırlık Bakanlığı bu konuda öncülük etmek zorunda ve bu rolü üstlenmek zorunda. Bu rolü yani risklerin, kentlerde risklerin azaltılması kapsamlı projesinin nasıl ele alınacağı meselesi önce bir örgütlenme, bir kurumsal gelişme arkasından da bir ajanda geliştirmeye dayalı. Biz bunu yapmaya en yatkın ve yakın olabilecek kurumumuzun Bayındırlık İskân Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü olduğunu düşünüyoruz. Bu anlayışla yeni işbölümü düzeninin geliştirilmesi belki yeni Daire Başkanlıklarının kurulması gerekebilecektir diye düşünüyoruz, ama bunun bu değerlendirmeyle kentsel risk yönetimi çalışmaları için bir açılım burada yapılmalıdır öncelikle.

İkinci olarak kentsel risklerin belirlenmesi, bunların önlenmesi veya azaltılması için yönetsel yetkiler ve sorumlulukların açıkça üstlenilmesi gereği vardır. Bu alandaki yöntemlerin imar kanunu kapsamına alınması gerekliliği vardır. Yüksek risk gösteren kentlerimize öncelik verilerek bunlarda sakınım planlaması hazırlıklarının yapılması, bu tür hazırlıkların esaslarına ilişkin tanımların yapılması ve yasada yer verilmesi gereğini düşünmekteyiz. Sakınımla ilgili kararlar ve uygulama biçimlerinin imar planlarına yansıyacak olan yönlerinin de belirtilmesi, bunun işlenmesinin

bu yüksek riskli kentlerde yapılmış olan planların yine bakanlıkça TAU tarafından denetlenmesinin sağlanması bir zorunluluktur. Bu 9. maddenin kanunun verdiği, 9. maddenin verdiği bir görevdir diye düşünüyoruz.
Son olarak afetlere karşı sivil dirençliliğin geliştirilmesi, Türkiye'de çok zayıf bulunmaktadır. Bunun örgütlü olarak geliştirilmesi amacıyla ulusal, kentsel ve yerel platformların, platform kavramı bildiğiniz gibi uluslar arası bir ortamda sivil örgütlenme için kullanılan bir araç niteliğindedir. Bunların örgütlenmesi, kurulması ve çalışmalarının yönlendirilmesi yine bir TAU tarafından yapılabilecek, yürütülebilecek bir çalışma olacaktır, teşekkür ediyorum efendim.

ŞÛRA BAŞKANI MAHMUT KÜÇÜK

Biz teşekkür ediyoruz.

Değerli şûra üyeleri; görüşmeler tamamlanmıştır. Değerlendirmeleri komisyonumuz yorumlaması açısından kendilerine söz veriyorum. Bundan sonraki süreç kendilerinindir.

Sayın Prof. Dr. Mithat Kadıoğlu Hocamız, buyurunuz efendim.

Prof. Dr. MİTHAT KADIOĞLU

Teşekkür ederim Sayın başkan.

Ben birkaç konuya değineceğim, sonra arkadaşlarıma bırakacağım sözü. Onlar da kendi uzmanlıkları konularında gelen soruları cevaplayacaklardır. Şimdi tabi bazı şeyler yanlış anlaşıldı. Çünkü çok kısa ve öz konuşup anlatmam gerekiyordu. Mesela kahramanlığın geri plana atılmasının doğru olmadığını söyledi bir arkadaşımız. Yani bu müdahale çalışmaları afet yönetiminin en son olması gerekeni yani daha doğrusu şöyle diyelim, afet yönetiminin amacı insanları nasıl enkaz altından kurtarırız değildir, insanlar nasıl enkaz altında kalmaz diye çalışmaktır. Yani paranızın yüzde 80-90'ını buna harcayacaksınız, yüzde 10'unu nasıl enkaz altından kaldırırız diye insanları düşünmek gerekiyor. Bu bir evrensel bir şeydir. Marmara Depreminde yapılanları burada küçümsemiyoruz, onlar tabii ki orada çok büyük bir mücadele bir çalışma yapılmış. Onlar tabii ki yazılsaydı iyi olurdu. Bunların bir yazılı hale getirilip gelecek nesillere aktarılması gerekiyor tabi bu konuda çalışması lazım doğru.

Bir de tabi bu 6. Komisyon, Çetin Hoca'nın Komisyonunun soruları bize geldi hep. Çetin Hoca ne yapayım onları ben şimdi? Yani

bu küresel iklim değişikliği konusu, 6. konuda anlatılacak ben çok kısaca sorulduğu için üzerinde durmak istiyorum. Şimdi bu sıcak hava dalgaları 2003 Ağustos ayında Fransa'da 35 bin insanı erkenden hasat etti yani erken ölümüne neden oldu. Şimdi Türkiye'de ölümlerdeki kayıtlarda neden öldüğü belli değil insanların. Yani böyle çalışmaları biz de yapmak istiyoruz, ama hastanelerdeki kayıtları aldığınız zaman kalp yetersizliği, solunum durması. Bunu tetikleyen faktörler anlatılmıyor, bu tür işte ozon ve benzeri şeyler zaten 6. Komisyonda ayrıca ele alınacaktır.

Bu açık alan eksikliği, su baskınları şu anda küresel iklim değişikliğiyle beraber en büyük artan problem şehir selleridir. Şehirlerdeki drenaj sistemleri, artan yağış debisini kaldıramıyor. Bu Türkiye'de değil dünyanın her tarafında bu problem var, Tokyo'dan New York'a kadar 1950'lerde, 40'larda yapılan altyapı şu anki hızlı şiddetle yağan yağış debisini kaldıramıyor ve bir anda caddeler sokaklar dereye dönüşüyor. Etraftaki binalar, bodrum katları bir havuz gibi oluyor. Bu büyük bir problem bu dünyanın her tarafında, Türkiye'de de bu problem artacak, ama maalesef Antalya'da yeni yapılan çevre yolu su altında kalmıştı geçen de ben içinde kaldım havuz gibi. Yani bizim yaptığımız yollar en azından bu tür iklim değişikliği dikkate alarak en son verilere göre yapmamız gerekiyor. Yani bu konuda biraz daha kaynaklarımızı doğru kullanmamız lazım, bu önemli bir problem.

Turgut Hoca'nın söylediği şeyler vardı burada, artık onu ben geçiyorum o konuyu. Tuncay Hocamızın Ekolog olarak anlattıkları işte bu orman yangınları, şimdi Türkiye'de yani bu sadece şehirlerdeki binalar değil, kırsal alanlardaki binaların yerleşiminde pek afete veyahut bazı kurallara dikkat edilmediği aşikâr. Ormanların içine yapılan binalar bu orman köyü de olabilir veya İstanbul'daki ormanlar içine yapılan villalar da olabilir bu da büyük bir problem. Hem ormansızlaşmayı getiren bir problem, bir de aynı zamanda orman yangınları veya bina yangınları, orman yangınları şehir yangınına dönüşüyor veya bina yangınları da orman yangınlarına dönüşebiliyor. Bu binalarla ilgili dünyanın her tarafında çeşitli kurallar var. En azından bu binaların 30 metre açığında yakıt olacak malzeme konulmaması, buradaki binaların bacalarına filtre konması gibi böyle ayrıntılar var. Bu ayrıntıların ne zaman mevzuata girer, kanunlara girer, o tabi çok bilemiyorum nasıl bir durumdur ne zaman onlar gerçekleşebilir.

Tuluhan Yılmaz Hocamız yine dere yataklarının doldurulması ki bu biliyorsunuz eskiden İstanbul'da insanlar gecekondular kurdular, kanalizasyonunu derelere verdiler. Dereler kokmaya başlayınca bunlar üstü kapandı ve dereler kanalizasyon haline geldi ve bir kısım dereler de yol oldu. Bugün Samsun'da arada bir patlayan yollar hepsi dere aslında. Yani bu dere konusu Türkiye'de çok büyük problem, birçok dereyi de kaybettik bu şekilde. Bu dere yataklarının doldurulması ayrıca büyük bir problem Türkiye'de. Devlet Su İşleri sel yatakları haritalarını çıkarmıştı eskiden, ama o haritalar o yataklar doldurulduğu için bütün o sel yatakları haritaları tamamen işlevsiz hale geldi şu anda. Ona göre yapılan binalar da risk altında. Yani dere yatakları yönetimi diye bir kavram henüz Türkiye'de oturmuş değil. Dere yataklarının kapatılması, içine künklerle köprüler yapılması, derelerin içine bina yapılması gibi şeyler var Türkiye'de. Bunlarla ilgili resimleri göstersek inanamazsınız camileri bile derenin içine yapıyorlar Türkiye'nin birçok yerinde. Yani bu dereler bir değişik büyük bir problem.

Ayşegül Oruçkaptan hanımefendi risk yönetimini yanlış algıladı herhalde, çok hızlı anlattık. Risk yönetimi afet sonrası için değil, afet ortaya çıkmadan önce riski azaltmak mümkün olduğu kadar ortadan kaldırmaya yönelik bir şeydir. Riski sıfırlamak da mümkün değildir. Riskin mümküne kadar küçültmek, yönetebilir hale getirmek gerekiyor, ama küçültemediğiniz, yok edemediğiniz riski de ortaya çıktığı zaman, ne yapacağınızı da planlamanız gerekiyor, o konuda hazırlık yapmanız gerekiyor. O yüzden kriz yönetimindeki hazırlık kısmı yok edilemeyen riskle ilgili bir olaydır, yoksa o bizim önceliğimiz değildir.

Gaziantep Belediyesi'nden Sezer Cihan Bey bu tehlikeli madde taşıyan araçların şehir içinden geçme olayı, trafik kazaları, Türkiye'de trafik kazalarından yılda 5 bin kişi ölüyor. Depremde ortalamada baktığınızda yılda 1200 kişi ölüyor. Tabi sigara en büyük afet Türkiye'de yılda 100 bin kişi ölüyor. Burada sigaraya konuşmuyoruz yani böyle bir durum var. Yani bu afetleri ölümlere bakarsanız ölüm şeylerine tabi arkadaşın biri de bize afetleri neden incelemediniz, hızlı gelişen yavaş gelişen vesaire gibi. Tabi bu kadar ayrıntıya girmemiz mümkün değil. Bu bir 150 sayfalık bir şey daha çok politikaları, stratejileri ortaya koymayı amaçlayan bir kitap. O yüzden biz çok ayrıntıya giremedik tabi bunu, ama bu bilgi tabii ki her yerden bulunabilir.

Tabii çok konu var, ama ben bu kadarlık bir şey söyleyeceğim. Murat Hocamızın söylediği bir konu vardı orada kentsel risklere fazla ele alınmadı dendi. Kentsel riskleri özetleyen bir slaydım vardı, ama burada göstermedi sistem onu, onu silmek zorunda kaldık. Yoksa kentsel risklerle şehir planlaması, gecekondulara oradan da bina ölçeğine giden bir sunum hazırlamıştım, onu da gösteremedik.

Buyurun Oktay Bey.

OKTAY ERGÜNAY (Komisyon Üyesi)

Efendim teşekkür ederim.

Gerçekten çok değerli katkılar var. Ben komisyonun bir güçlüğünü gündeme getirerek bazı şeylere cevap vermek istiyorum. Gerçekten afete hazırlık ve kentsel risk yönetimi komisyonu disiplinler açısından en çok disiplini kapsayan içimizde ve Mikdat Bey de belirtti, Atom Mühendisinden Sosyologa,İnşaat Mühendisinden Yer Bilimlerinin her alanına, yöneticilerden Tıp Doktorlarına kadar çok geniş bir disiplin. Bu da doğal çünkü afet yönetimi, afet yönetim sistemi bütün bu disiplinlerin katılımı hatta ekonomistler, sosyologların da olduğu bir komisyon.

Böyle bir komisyonda insanların deneyimleri farklı, insanların olaya bakış açıları farklı, insanların algılamaları farklı, hatta insanların beklentileri de farklı. Dolayısıyla takdir edersiniz ki böyle bir komisyondan bence bir rapor çıkarabilmek bile büyük bir başarı. Yalnız biz bunu önleyebilmek için daha olayın başında, onu Sayın KIRAL da belirtti zaten aynı sıkıntıyı biz Bakanlığın düzenlediği tüm Şûralarda da kaplıyoruz, ortak bir anlayış birliğimiz yoksa aynı sözcüklerden aynı anlamları çıkaramıyorsak, bizim bir ara bir fikir üretmemiz dahi mümkün olamıyor takdir edersiniz ki. Şimdi burada da gündeme geldi işte bir defa komisyonun adı Afetlere Hazırlık ve Kentsel Risk Yönetimi ilk toplantımızda bunu tartıştık.

Yani bir defa bence çok doğru bir ad değil. Kentsel risk yönetimi ülkenin genelinde bölgesel, alt bölgesel ülke genelinde, afet üst yönetiminden ayrı incelenebilecek bir konu değildir. Zaten Sayın Balamir belirtti, ama ben katılmıyorum çağdaş gelişmeler artık kentsel risk yönetimi yerine risk yönetimi kavramlarını ülkesel, ülke stratejik risk azaltma planlamalarıyla, bölgesel bölge risk azaltma ki bizde de imkân var, çevre düzenli planları var, alt bölge planları var, havza planları var. Buralardan yaklaşarak risk azaltmayı ülke genelinde risk azaltmayı daha cazip hale getirdi uluslar arası bütün arenada da bu böyle gidiyor. Murat

Bey de, Sayın KIRAL da belirtti hep sunum faaliyetlerinde de böyle. Tabi onların hepsinden istifade edildi, ama takdir edersiniz ki ilgili arkadaşlar bilir oralarda oranın çok büyük ülkelerde böyle bir kavram yok daha yeni yeni böyle kavramlar işte belirli projelerle oluşturulmaya çalışılıyor. O raporu çoğunuz okumuşsunuzdur yani Avrupa Birliği ülkelerinin çoğunun çok sınırlı belirli afetler konusunda belirli tehlike ve riskleri var onlar da işte yeni yeni fiziksel ölçekte planlama çalışmaları çok çok yeni. Türkiye'nin bence oralardan alacağı çok şey yok, ama oralara katkıları çok daha büyük olabilir.

Aslında afet yönetim sistemini biz bundan 4 sene evvel yine aynı Bakanlığımızın hazırladığı depreme odaklanmış olmasına rağmen, hatırlayacaksınız aramızda katılan arkadaşlarımız da var. Deprem Şûrası'nda da tartıştık ve komisyon olarak biz Deprem Şûrası'nda alınan kararlarla ki o kararlar hala geçerli, hala o kararlar güncel, hala o kararların uygulanmasını bekliyoruz hepimiz, bizim komisyonumuzun önerileri arasında çok büyük çelişkiler olmasın istedik. O nedenle de mevcut yasaları işte 3194 nasıl değişmelidir diye bir gelişmelidir diye bir öneri getirmek, bu 1 nolu Komisyonun ki ben onların önerilerine ve görüşlerine bütün kalbimle katılıyorum, onu yok varsaymak değil. Hatta bir arkadaşımız belirtti komisyonlar arası bazı ifadelerin veya bazı önerilerin tekrarlanmış olmasını da komisyonlar arası eşgüdüm toplantısında tartıştık, yarar gördüğümüz için bıraktık.

Çünkü afet yönetim sistemi bu ülkenin ve afet yönetimi insanların yaşam hakkı her kavramın üstünde bir haktır, bunu biz hangi şeyle sağlayacaksak ülke, bölge, kent, köy ölçeğinde planlamalarla onu sağlamak zorundayız zaten. O nedenle de birkaç kez birkaç raporda uygulanmasında benzer konuların işte afet yönetim sistemine önem verilmesi, afet yönetim sisteminin içinde bazı kavramların geliştirilmesi konularında yani ikilemler olmasında şahsen biz bir zarar değil hatta ilgili komisyonlarla birlikte yarar olduğunu düşündük onun için tekrarlar var.

Bir diğer konu, birçok arkadaşım yapı denetim sistemine değindi. Değerli arkadaşlarım ben de eski bir Bakanlık mensubu olarak onu hazırlayan arkadaşlarınızdan bir tanesiyim. Şimdi tabi sistem şu anda haklısınız yani bir sürü eksiği var. Yani sistem zaten 595 ve onu takip eden 601 sayılı kanun hükmünde kararnameler kaldırıldıktan sonra yani Anayasa Mahkemesi'nce iptal edildikten sonra hakikaten bugün hepimizin belirttiği işte eksikliklerini gördüğümüz hale geldi.

Şöyle düşünmek lazım bakın Türkiye 1933'ten beri yani Belediye Yapı Yollar Yasası'ndan beri fenni mesuliyet sistemini uyguluyor hala, daha 62 ilimizde o sistem uygulanıyor. Şimdi yapı denetim sistemini eleştiriyoruz yoğun olarak eleştiriyoruz, ben de eleştiriyorum, ama onun o 62 ilde uygulanan fenni mesuliyet sisteminin çok iyi olduğunu herhalde aramızda iddia eden insan yoktur. Ben bir eski Bakanlık mensubu olarak 70'li yıllardan beri bu ülke Sayın Veli BÖKE' nin belirttiği her kendiliğinden çöken binadan sonra, her büyük depremden sonra yeni bir yapı denetim, yerleşme ve yapılaşmayı denetleyecek yeni bir sistem hazırlamıştır. Bakanlığın elinde belki Sayın Birsel hatırlayacaktır yapı polisi kurulması yasa tasarısı taslağı bile vardır. Mali polis kurulmuştu yapı denetimini sağlamak için yapı polisi mi kuralım çok gündemdeydi.

Şimdi Bakanlık zaten 4708'in yürümediğinin farkında ve Deprem Şûrası'nda da 4708 yani yapı denetim konusu bir cilt halinde ele alınmış durumda. O nedenle de orada o bir cildin olduğunu bildiğimiz için yeniden aynı şeyleri ikilem olmasın diye buraya almadık. Ona ağırlıkla dokunuldu dikkat edin hem sorunlarda hem stratejilerde yapı denetim sisteminin mutlaka düzeltilmesi gerektiği, hatta ona mesleki sorumluluk ve sigorta sistemlerinin de dâhil edilerek mutlaka yasalaşması gerektiği hem stratejiler, eylemler, öneriler arasında da var. Tahmin ediyorum ki bakanlığımız bunu sağlayacak.

Bir diğer önemli konu arkadaşlarım belirtti, biz komisyon olarak çözemeyeceğimiz hatta bizim yetkimiz dışında olan konulara girmemeyi tercih ettik. Bu bir eksiklik olarak algılanabilir, ama bizim girmemizle çözümü de yoktu konunun. Örneğin işte Sayın Özmen arkadaşımızın, Turgut Bey'in de belirttiği gibi yani jeoloji mi jeoteknik mi, geoteknik mi? Değerli arkadaşlarım yani kusura bakmazsanız ben 60'lı yıllardan beri bu işin içinde bu konularda binlerce defa tartışmış bir arkadaşınız olarak, bu tür böyle diyelim odaların meslek tartışmalarının, mesleki aşırı mesleki taassuplarla gündeme getirilmiş işte her şeyi şehir plancıları yapar gibi kavramlarla konuları çözeceğimize hiç inanmadım. Yıllarca sorumluluk aldığım dönemlerde de hiçbir şekilde böyle bir sorun olmadı.

Konu isimlerden kaynaklanıyor bakın bizim yasamızda ilk afetlerle ilgili yasamız biliyorsunuz 1944 tarihlidir, 4623 sayılı Yer Sarsıntılarından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun. Bu kanunda da yer seçimi yapacak heyetlerde bir sismolog bulunması, bir yerbilimci

bulunması, işte diğer meslek dallarının bulunması yazılıdır. O günden beri bakanlık, İller Bankası, eski İmar İskân Bakanlığını kastediyorum. İmar planlarının tanzimine esas jeolojik etüt adı altında artık böyle ne bileyim İmar Kanunu sözcüğü gibi kalıplaşmış bir sözcük ifade ettiği için disiplinler buna hep karşı çıkar. İşte jeolojik etüt yerine daha sonra jeoteknik etüt dendi, inşaat mühendisleri odası YÖK'e kadar gitti. Yani işte geoteknik mi, jeoteknik mi yani bunu takdir edersiniz ki buralarda çözemeyiz. Bunun yeri meslek odaları, bunun yeri üniversiteler, bunun yeri belki de YÖK. O nedenle de biz yani jeoloji, jeoteknik çoğu yerde de jeolojik, jeoteknik diye geçmiştir. Bazı yerlerde de açık söylemek gerekirse inşaat mühendisi arkadaşlarımızın en son YÖK kararlarına dayalı olarak itirazı nedeniyle o jeoteknik sözcüklerini geoteknik yaptık. Dünyada da tartışılan bir konu, ama dediğim gibi buraya jeoteknik de desek, geoteknik de desek ne dersek diyelim bu sorunu burada çözemeyiz. Sorunun çözüm yeri yasalar ve başka yerler olması lazım diye düşünüyorum. Ben çok fazla uzatmak istemiyorum diğer arkadaşlarıma söz vereyim.

KOMİSYON ÜYESİ SAİT YANMAZ

Ben de bu raporumuzdaki bir düzeltmeyi de arkadaşınız Turgut Bey söylemişti, imar planlarına esas jeolojik etütlerin İller Bankası şeysini gözden kaçırmışız. Bunun şeyleri imar planlarına esas jeolojik etüt ve raporlarının eğer risksiz bir alanda ise Bayındırlık İskân Müdürlüklerimiz tarafından onaylandığı, riskli bir alanda ise Afet İşleri Genel Müdürlüğümüz tarafından onaylanacağına ilişkin bir genelgemiz vardır. Bunu düzeltiriz, raporumuzda da bunu düzelteceğiz.

Teşekkür ederim.

KOMİSYON ÜYESİ GÜLTEN KUBİN

Ben birkaç konuda açıklama yapmak istiyorum.

Birincisi Sait Yalnız'ın söylediği konu, aslında İller Bankası yani imar planı esas jeolojik etütlerin İller Bankası tarafından yapılmaktadır ifadesi, yapılmakta idi gibi bir şey yazılması gerekirken öyle yazıldı, bir yazım hatası. Orada bir süreç anlatılıyor, başlangıçtan bu güne biz yerbilimsel etütleri hangi kurumlar ve aracılığıyla ve hangi içerikte yaptığımıza ilişkin bir süreç anlatımı içinde geçen şey orada bir yazım hatası olduğunu söyleyebilirim.

Kumru Arapkirlioğlu ile Tuluhan Yılmaz Bey'in dile getirdiği bu yeşil ve açık alanlar sistemi konusu ve Gaziantep Belediyesi'nden

gelen arkadaşımızın gündeme getirdiği ulaşım meselesi konularında ben bir şeyler söylemek istiyorum. Buna temel olarak, Bayındırlık İskân Bakanlığı'nın bundan 2 yıl kadar önce, yine hepimizin bildiği Meyer Projesi kapsamında Afet Riski Olan Alanlarda İmar Planlama ve Kentsel Tasarım Standartları isimli bir çalışma yaptırdığını, benim de içinde yer aldığım bir ekip tarafından bu çalışmanın yapıldığını ve burada ülke düzeyindeki planlama meselelerinden başlayarak bölge, kent ve kent düzeylerindeki bizim imar planlama sistemimizin afet tehlike ve risklerini dikkate alan bir yaklaşımla nasıl kurgulanabileceği konusuna ilişkin bir çalışma yapıldı. Bakanlığımıza teslim edildi ve Bakanlığın bunu bütün belediyelere ve ilgili kurumlara da dağıttığını biliyorum.

Burada aslında gerek bu açık ve yeşil alanlar sistemi, gerek ulaşım meselelerinde bölge, çevre düzeni planı ya da nazım imar planı uygulama planı ve kentsel tasarım ölçeğine kadar ne tür ilke, strateji ve standart geliştirilebilir konusunda bu önerilerimizi biz orada sunmuştuk, bu bağlamda açık yeşil alanlar sistemi gerçekten çok önemli. Yani biz böyle afet deyince bilmem kaç yıl sonra olup olmayacağı belirsiz afet meseleleriyle konuyu basitleştirmek ya da önemsizleştirmek yerine işte 10 dakikalık sağanak yağışa teslim olan kentlerimizi ve yollarımızı düşünerek biraz afet konusuna yaklaşalım. Ya da ormanlarda ya da tarihi dokuları çok önemli tehdit eden bir yangın meselesi bağlamında konuştuğumuzda bile bu konunun ne kadar önemli ve ne kadar günlük hayatımızın içinde bir konu olduğunu anlayabiliyoruz aslında.

Bu bağlamda çeşitli afet tehlikelerine ve kentlerdeki risklere yönelik olarak bu çalışmada bunlara yönelik alınabilecek önlemler planlama bazında ortaya konmuştur. "Planlama bu konuda çok da önemli değil"e benzer bir dillendirme ya da bir cümle kullandı Sayın Oktay Ergünay, yer seçimi kararından tutun yapının kotlandırılmasına kadar olan süreç, imar kanunu kapsamında içerilen konulardır ve bunlar planlamanın ve yapılaşma süreçlerinin konularıdır. Bunları bütüncül bir yaklaşımla ve afet tehlike ve risklerini dikkate almayan bir bakışla bu riskleri azaltmanın, bu tehlikelerin zararlarından ya da risklerinden korunmanın yöntemi yoktur. Bu yapı ölçeğinde bakılacak çözülecek ya da yaklaşılacak bir mesele değildir planlamanın asli konusudur.

Bu nedenle biz raporumuzda da vurguladık bu adı şehircilik ve planlama yasası olacak ise mutlaka bu yasa içinde kapsanması

gerekiyordur bu konuların. Açık yeşil alanlar sistemine ilişkin çok basit olarak bunların ulaşım sistemlerinin kırılma noktaları ile birlikte bütünleşik olarak düşünülmesi gerekiyor. Açık yeşil alanlar sisteminin omurgasını oluşturan vadiler, dere yatakları işte ya da büyük ölçekli yeşil ve ağaçlandırılmış alanlarla bağlantılı olarak kurgulanması gerekiyor ve imar yasasında kişi başında 7 metre olarak.

Öngörülen bu ihtiyacın çok dengeli bir şekilde ve bu büyük sistemle bütünleşik olarak kurgulanması ve kent içinde dengeli dağıtılması ve bir kısmının afet sonrası acil barınma ve sığınma ihtiyaçlarına ihtiyaç verecek donatıyı, teknik altyapıyı içerecek biçimde planlanması çok önemli ve sel ve su baskınlarına karşı tabii ki risk azaltan yanı yönü meselesiyle de çok önemli.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Değerli komisyon süremiz tamamlandı, ilave edeceğiniz…

KOMİSYON ÜYESİ

Mümkünse yapı denetim yasası konusunda bir iki bir şey söylemek istiyorum. İki dakikanız mümkünse.

ŞÛRA BAŞKANI

Bir dakikayı geçmesin lütfen.

KOMİSYON ÜYESİ

Peki, teşekkür ediyorum.

Öncelikle yapı denetim 4708 sayılı Yapı Denetim Yasasının çıkmasının doğruluğundan başlamak istiyorum, Oktay Bey de çok güzel vurguladı nüsha olamayan bir şeye bir adım atıldı.

Doğrudur ki şu anda maalesef uygulamada birtakım eksiklikler gözlenmekte ve bu da bizim raporumuzda 4-17 maddesinde açıkça belirtilmektedir. Bununla ilgili Sayın Faruk Soydemir'in de söylediği gibi bu sistemin içine çekilmesi gereken sadece yapı denetim kuruluşları değil, raporumuzda da göreceğiniz gibi meslek odalarının da özellikle proje denetim aşamasında etkin rol oynaması gerekliliğini vurgulamak istiyorum birincisi. İkincisi de yerel yönetimlerin kadrolarına da kadrolarının denetim aşamasına katkıları olması gerektiğini düşünüyorum. Bu

nedenle yine görevin meslek odalarına düştüğünü düşünüyorum, bunu da maddelerimiz içinde belirttik.

Diğer bir konu yapı denetimle ilgili şu anda yapı denetim yasası bildiğiniz üzere iskâna kadar geçerli bir sistem. Yapılar için diğer bir riskimiz ise iskân sonrası tehlikeli kullanımlar söz konusudur. Özellikle sanayi yapıları, yaklaşık 20 yıldır sanayi yapıları projelendirmeleri üzerine çalışmış bir kişi olarak, sanayi yapılarının el değiştirme ya da fonksiyon değiştirme nedeniyle riskleri oldukça fazla artmaktadır ve bunlar hepsi iskânlı yapılardır, ama büyük risk taşıyan büyük risk oluşturan yapılardır. Bu nedenle raporumuza bunu da ekledik iskân sonrası yapı denetimi konusunun da gündeme getirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Bunu da aslına bakarsanız nasıl ki binalarda enerji performansı yönetmeliği ile bir yapı enerji kimlik kartı var ise, yapıların iskân sonrası için de bir yapı kimlik kartının oluşturulması gerektiği kanaatindeyim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum.

KOMİSYON ÜYESİ

Ben bir şey ekleyeceğim Sayın Başkan, bir dakika izin verirseniz.

ŞÛRA BAŞKANI

Oktay Bey süreyi aştık, ama çok az.

OKTAY (Komisyon Üyesi)

Bir dakika bir açıklama yapacağım, Ömer Kıral Bey bir noktaya işaret etti. Dedi ki bunlar kentleşmeyle ilgili hatta işte diğer konularla ilgili raporun ekindeki sözlükten bahsediyorum. Terimler pek çağdaş tanımları içermiyor.

Değerli arkadaşlarım onlar tamamen yasalardan alınmış terimlerdir ve baştan da söylediğim gibi birbirimizi anlamak istiyorsak ille bir çağdaş terim yaratacağız diye kimsenin anlamadığı kavramlar getirme yerine, yasaların şu andaki tanımlarını hepimiz anlıyoruz çünkü çevre mühendisi de o tanıma bakıyor, yerbilimci de, inşaat mühendisi de. Onları koymayı tercih ettik ve o bir kesin yazıyor zaten kesin bir belge değil o

gelişsin diye. Böyle bir şeyi bakanlık veya başka bir kuruluş bir özellikle afet yönetim sistemi içerisinde bir teknik sözlük hazırlayamazsa, afet yönetim sistemimizdeki bütün unsurların bir araya getirilmesi mümkün değil.

Bir şey yanlış anlaşıldı herhalde onu hemen düzelteyim: Ben kent planlaması önemsizdir demedim, çağdaş eğilimler, çağdaş afet yönetim sistemi artık ülke, bölge, alt bölge ve kent boyutunda gelişen bir tandansda bütün dünyada, tek başına kent değil.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Oktay Abi.

Komisyon Başkanı ve heyetine huzurlarınızda teşekkür ediyorum.

Değerli şûranın üyeleri; Afetlere Hazırlık ve Kentsel Risk ve Yönetim Komisyonumuz görüşmeleri tamamlanmıştır.

Oylamaya geçiyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Komisyon raporu kabul edilmiştir.

Değerli komisyon üyeleri; sabahki oturumlarımızı tamamlamış oluyoruz. Öğleden sonra 14.30'da buluşmak üzere ara veriyorum.

Afiyet olsun.

KENTSEL MİRAS, MEKÂN KALİTESİ VE KENTSEL TASARIM KOMİSYONU OTURUMU

ŞÛRA BAŞKANI Sabri Özkan ERBAKAN (B.İ.B Müsteşarı)

Değerli Kurul Üyelerimiz, Genel Kurul üyelerimiz herhalde hazırlar. Ben daha fazla zaman kaybetmeden oturumu açıyorum, çünkü hakikaten öğleden sonra da oldukça yoğunuz.

Öğleden sonraki ilk komisyonumuzun Kentsel Miras, Mekân Kalitesi ve Kentsel Tasarım Komisyonu oturumunu açıyorum.

Değerli üyelerimiz; komisyon temsilcilerini yerlerine davet ediyorum Buyursunlar efendim. Değerli Hocam Sayın Behruz Çinici buyurun efendim. Oldukça zengin bir komisyon, evet hocam. Evet, komisyonumuz yerini almıştır.

Komisyon Başkanımız Sayın Behruz Çinici, buyurun hocam.

BEHRUZ ÇİNİCİ
(Kentsel Miras, Mekan Kalitesi ve Kentsel Tasarım Kom. Başkanı)

Öncelikle biraz kendimi tanıtmak istiyorum ve onun başında da ülke, kent ve mimarlığına kültürel varlıklarımıza gösterilen büyük devlet ilgisine minnettarız.

Başta Sayın cumhurbaşkanımız yaptıkları değerli güzel konuşmalarına, sayın bakanlarımıza, yüksek müsteşarlık katımıza, şûra ve yönetimlerine içten teşekkürlerimizi ve saygılarımızı arz ediyoruz.

Efendim, benim kısa bir tanıtım konuşmam olacak. Meslek hayatım ülkeyi gecekonduların sarmaya başladığı yıllara dayalıdır. Bunlar 50'li yıllar. O yıllardan bu yana zorluklar içinde yürünen bir yoldan gelmekteyim. Gecekondular o ahlar vahlar arasında derken o ki şimdi de başımıza gelenlere bakınız. Kentlerimizin başına gelenlere bakınız. Evet, ben aranızda en büyük ve en acılı bir TOKİ-zedeyim. Allah hiçbir mimara böylesine bir acı göstermesin. Bu 54'lü yıllarda da bir abimizin başına gelmişti. Çok acılı bir konudur, evlat acısı gibidir. 20 yıl boyunca hizmet veren ve 400 konutluk peyzajıyla, ekolojisiyle gelişmiş bir siteyi bir anda, iki yıl önce iki gün içinde yıkıverdiler. Sözde dönüşüm, ama nasıl bir dönüşüm? İbret verici bir olay ve düşündürücü.

Şimdi yerine yapılanlara da bir göz atarsanız, bu vahameti göreceksiniz. Şüphesiz bir vandalistik olaydan başka bir şey değil, bir vandalizm. Davalar sürmekte, ama mimar kulunu koruyacak kanunlarımız ne denli gelişmiştir takdirlerinize bırakıyorum. Bu konuda sabahki oturumda değinen değerli mimar Faruk Soydemir kardeşime de ilgilerine ve inceliğine, hassasiyetine teşekkür ediyorum.

Efendim bir de gözümü açtım ki bu mesleğe adım atılırken bir yüz binlikler, elli binlikler, yirmi beş binlikler, beş binlikler gidip geliyor. Nedir bunlar ya, bu nasıl bir şeydir? Bunlarla kentler mi oluşturulur, kentler mi inşa edilir? Öte yanda da diğer bir tartışma yerellik, merkeziyetçilik. Ya bunlar bence çok gereksiz tartışmalardır ve planlama ve kalkınmada devlet, yerel yönetim ve halk esas üçgeni teşkil eder. Baş üçgen budur, devlet olmadan kent olmaz. Kentsel disiplin devletsiz yaratılamaz. Devlet olacak, yerel yönetim olacak ve halk olacak. Burada ancak toplumda görülen dağınıklıklar, karmaşa çok sayıda böylesine olay ancak böylesine bir pota içerisinde çözümlenebilir. Eğitim, halkın tarihine, mirasına, kültürüne, çevre değerlerine sahip olması önemlidir. Planların halkı benimsetilmesi gerekir.

Oysa İstanbul Belediyesi'nin Çemberlitaş'taki o tarihi binasının ilk memurlarından olarak, bendeniz o yıllardan bu yana gelen süre ve imar planlarını bu renksel tablolarından bugüne kadar bir adım ileriye geçirmemiştir. Ne yazık ki sarıyla konutu, morla boyayarak sanayi, yeşille de yeşili yaratamamış bulunuyoruz. Çünkü bunlar içeriği sosyal içeriği boşaltılmış renkli tablolar olarak sürüp gitti uzun yıllar ve sadece belediye başkanlarının arkalarını süsleyen resimlerden ibaret kaldılar. İçinde ne insan vardı ne de ekonomi. Bir yandan da imar afları kent ve mimarlıkta büyük çözülmelere, çöküntülere yol açmıştır. Türk imar tarihinin çökmesine, çirkinliklere, düzensizliklere sebep olmuştur tarihi değerlerimizin de kaybedilmesinin başlıca etkeni olmuştur.

5 nolu Komisyonumuz, değerli üyelerimizle birlikte biz kentin mirasına, mekânına ve tasarım kalitesine önem veren çalışmalar yapmış bulunuyoruz 4 aydır. Komisyonumuz ülkede yaşanan bu aymazlıkların üzerinde çalışarak raporlarını sunmuşlardır. Tüm komisyon raporlarının bizde de iki gündür izlediğimiz değerli komisyonların raporlarının değerlendirilmesi ve bir araya getirilmesi sonucunda da Türkiye Ortak Aklının galip geleceğine inanıyoruz. Saygılarımla efendim.

Şimdi efendim komisyonumuzun özet raporunu arz ediyorum ve başlayabiliriz ben biraz teknik özürlüyüm inşallah yanlış düğmelere basmam. Kent olarak adlandırdığımız oluşum birbirine niteliksel üstünlüğü olmayan farklı fiziksel öğelerin oluşturduğu bir bünyedir. Kentler farklı ideolojiler altında sürekli yeniden kurgulanan bünyelerdir. Cumhuriyetimizin kuruluşundan bu yana sağlanan pek çok kalkınma ve kent planlama hareketlerine karşın ülke şehirciliğinde dar çerçeveli imar plancılığından gerçek kentleşmeye, doğal ve kültürel varlıkların korunması ve planlama sürecine geçilememiştir.

Ülkemizde hala kentsel çevre mekân kalitesini ön planda tutan planlama, tasarlama, koruma anlayışı da yoktur. Çağdaş kentsel ortamların yaratılması, yeni bir mekân organizasyonu, yeni bir anlayış, yeni bir metot uygulamasını artık zorunlu kılmaktadır. Kent ve yaşama sorunlarının giderek ağırlaşması, ülke ve kent topraklarının yağmalanmasını, kentlerin imar yerine imha hareketleriyle kimliklerini kaybetmesine neden olmuş ve sürmektedir. Kentlerimizde sağlıksız gelişmeler bölge ve ülke boyutunda etkili olmaktadır. Bu olumsuzluklar genelde tüm ülkemizde kültür erozyonu olarak nitelendirilir. Kentsel sorunlarımız, kontrolsüz göç, hızlı nüfus artışı, hızlı kentleşme planlama ve altyapı yetersizliği, kaynak yetersizliği, siyasetçi ve yöneticilerin yanlış yaklaşımları sonucu giderek artmıştır.

Güncel öncelikli sorunsal olarak şurada bir pertavsız elimle tuttuğum bir pertavsızdan İstanbul'a bakıyorum, ama artık göremiyorum. O İstanbul'u göremiyorum. Bu kentsel mekânlar yerine sadece konut üretimine odaklanmış yapılanmalar günümüzde kentlerimizi boğmuştur. Kentin kültürel etkinliklerine önem vermeden, kenti salt bir yatakhane olarak gören zihniyetin sosyal donatı alanlarını ihmal etmesi, yaşam biçimimizde telafisi mümkün olmayan tahribatlara yol açmaktadır.

Acil müdahale alanı kent ve planlama ile ilgili olarak gelişigüzel gerçekleştirilen tüm yasal ve yönetsel düzenlemelerin toplumun tüm taraflarının uzlaşısı ile bilimsel içerikli bir çerçeve altında toplanması. Bugüne kadar ülkemizde kent ve mimarlık sanat ve estetik ağırlıklı etkili bir kurum da oluşturulamamıştır. Sonuçta kent toprakları kentsel dönüşüm adı altında rantsal yağmaya, talana ve kültürel soykırımlara uğramış, yaşanılır mekânlar yaşanmaz ortamlara dönüşmüştür. Çevre ve doğa çölleşmiştir. Öncelikle bunların durdurulması gerekmektedir. Örneğin Bayındırlık Bakanlığı ile günümüzdeki TOKİ arasında görülen

çelişkiler devlete, imara, yasalara saygının yitirilmesi önemli sorunlar olarak görülmektedir.

Genel değerlendirmeyi alt komisyon olarak adlandırılan miras, tarih değerlerine kültürel varlıklarımızın bu değerli bölümünü teşkil eden kısmında tabii kitabımızda, yaptığımız kitapta çok büyük ayrıntılarını çok göreceksiniz. Sadece üçer tanesini alabildim, doğal ve kültürel varlıkların korunması konusunda koruma yasal çerçevesinin mutlaka acilen oluşturulması. İyi tanımlanmış ve özgürlüğe saygı gösteren uygulama araçlarının nesnel dağılım ölçütlerinin oluşturduğu merkezi ve otonom finans kaynaklarının yaratılması. Doğal ve kültürel varlıkların alanların korunmasında bugünkü yenileme dönüşüm uygulamalarının acilen terk edilmesi. Bu üç mühim noktayı buraya alabildim vakit dolayısıyla.

İnsan evet mekân kalitesi ve kentsel tasarım konusunda da şu üç maddeyi öncelikle öne aldık. Planlama, mimarlık ve kentleşme bir kültür olgusudur. Planlamada karar alma mekanizmalarındaki çok başlılık ortadan kaldırılmalı, mekân kalitesinin yükseltilmesine planlama ve mimarlığı bütünleştiren kentsel tasarım, ülke planlama sisteminde yerini almalıdır. İnsan yerleşmelerine sahne olmuş her yeryüzü parçası bir çizgiler yumağından oluşur. Kentin geçmişine veya bugününe egemen olmuş çizgilerin üst üste gelmesinden oluşan bu yumak kent hafızasının bir dökümü ve kaydı durumundadır. İşte kent plancıları ve mimarlara düşen görev de bu durumun varlığını korumaktır.

Kentleşme Şûrası çalışma programına paralel olarak komisyonumuzca geliştirilen yeni özel ve özerk bir kurumlaşmanın bir konsey, enstitü, bir akademi önerisi sorun, strateji, eylem bütünlüğünde diğer komisyonlara da açıklanarak sunulmuş ve değerlendirmeleri, görüşleri alınmıştır. Bir alarm durumu olarak nitelendirdiğimiz tarihi hatalar şeklinde gelişen kronikleşmiş sorunlar kümesinin altından kalkmanın bugünkü planlama ve kültürle ilgili bürokratik yapısıyla aşılması zor hatta imkânsız olduğu açıktır. Bu nedenle kültür ve planlama alanlarındaki iyileştirmelere dönük sürecin ivedilikle başlatılmasının gereğine inanıyoruz.

Bu bir ivedi dönüşüm organizasyonu olup, gerek aciliyeti gerekse diğer radikal değişiklikleri yapacak yeni bir örgütsel oluşuma gereksinim olduğunu belirlemektedir. Bunun bir üst kurul şeklinde ve bağlı olduğu

entitüsyon ve akademilerle yönlendirilen bir kentsel ve kültürel yönetim örgütü olması düşünülmektedir. Bu kurul politikalar üstü ve varlığının yalnız ve yalnız ülkenin en üst makamına bağlı olacağı özel ve özerk bir niteliğe sahip olmalıdır. Türk Dil ve Tarih Kurumu, TÜBİTAK, Anayasa Mahkemesi vesaire gibi.

Örnekler dünyada buna verilecek örnekler çoktur. İngiltere'den başlamak istersek, burada kraliyete bağlı bir akademi vardır. Uzun yıllar bu akademi görev yapmıştır. Şimdi orada mimari ve yapılı çevre kent ve kültür içerikli Keyp adı altında bir konsey bulunmaktadır, işte bu konsey bizce de örnek alınabilir." Mimarlık, yapı ve çevre Konseyi" deniyor adına. Bu konsey kent yaşamını doğrudan etkileyecek nitelikteki büyük projeler, kamusal vesaire nitelikteki projelerle ilgili kararlar, resmi güç sahibi politika dışından atanmış, mesleğinde ileri uzmanlık sahibi kişilerce oluşturulmaktadır. Kurula atanmış kişiler üst düzeyde ülkenin en tanınan ve mesleğinde ileri uzmanlık sahibi kent plancısı,mimarlar, sanatçılar, sosyolog, ekonomistlerden oluşuyor.Konsey Üyeleri bir üst düzey kişilikler merkezi ve yerel otoriteler, üniversiteler ile meslek odalarının önermeleriyle de seçilmektedir bu üyeler. Önemli projeler burada denetlenerek gerekli değerlendirme yapıldıktan sonra ilgili kurumlara sunuluyor. Örneğin CABE' in bölgesel temsilcilikleri de bulunmaktadır.

Diğer örnekler, evet İngiltere'de "Royal Fine Art Comission "ve " Royal Society" gibi etkin mekanizmalar ile eski Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinde biraz daha farklı geliştirilen benzer sistemlerin varlığı da bilinmektedir. Fransa'da İnformal fakat etkili ünlü mimarlarla kültür adamlarının oluşturduğu bir kurumsal yapı mevcuttur ve Mitterrand zamanında da, Mitterrand ünlü Thei'yi kendisine baş danışman yapmıştır. Kazakistan'da 5 yıl boyunca yakından izlediğim KAZGOR Akademisi ve Kazakistan Kentsel Yönetim Örgütlenmesi için size bir şema sunacağım. Evet, bu akademi Reisicumhur Nazarbayev tarafından da fevkalade öneme alınmaktadır. Oradaki imar çalışmalarını, kente yaklaşımını oradaki mimarların, şehircilerin izlenmesini önermekteyim. Ben de bu KAZGOR Akademisi'nin bir üyesi bulunmaktayım hala.

Başta kurulacak araştırma ve dokümantasyon merkezi yoluyla bu kurumsallaşmaların kurgulanma ve sistemleri incelenerek dış ülkedekilere benzer biçimde ülkemizde de ulusal bilimsel ve özerk bir konsey yasal, yönetsel kurumsallığı ile de kurgulanmalıdır. TÜBİTAK, Tarih Kurumu,

Basın Konseyi ve gündemde olan Adalet Akademisi gibi. Ülkemizde hiç kuşkusuz süreklilik içinde çalışacak böylesine kalıcı örgütlenmelere ihtiyaç vardır. Bu şûra yapıldı, büyük emeklerle sürdürüldü değerli bakanlıkça bir yıl harcandı. Bizler 4 gündür çalışıyoruz ve yarın öbür gün de ayrılıyoruz. Sanıyorum ki artık bu şûra eskileri gibi sıralaşmayacak, sıra olmayacak şûra olacaktır. Bu şûra devamlılığını sürdürecek bilimsel bir konseyle varlığını, gücünü, kuvvetini daima sürdürecektir. İşte ben buna şûra derim.

Bu konudaki çağdaş ülkelerdeki uygulamalar, örnekler ve çalışma sistemleri incelenmeli, araştırma ve bir dokümantasyon merkezi acilen kurulmalıdır. Mimarlık ,planlama, çevre ve koruma konularında devleti kültürel ve çevresel mirası, ülkenin yüce çıkarları ve gelecek nesillerin hakları adına da koruyacak yenilikçi bir kurum kent ve mimarlık konseyi, akademi veya enstitü. Hiç kuşkusuz dünya örnekleri ülkemize özgü özel statü içinde ele alınmalı, ancak amaç aynı olmalıdır. Kanımızca Bayındırlık ve İskân Bakanlığı 2009 Kentleşme Şûrası bu temeli atmalıdır.

Son sözüm, kentsel sorunlar bölge, bölgesel özellikler ülke, ülke sorunları da dünya ölçeğinde ele alınmadıkça altyapı ve kültür arasında bağlar da sağlanamaz. Kazakistan Kentsel Yönetim örneğine dair şemamı sizlere arz ediyorum. Efendim buranın başında bir hâkim var. Hâkim, vali ve belediye başkanından oluşuyor. Eskiden bizde de böyle değil miydi? İşte devlet ve kent iç içe bir anlayış vali ve belediye başkanı buna hâkim deniyor. Bunun yardımcıları var. 6 yardımcısı var. Kent ve mimarlık, iletişim-enerji, ticaret-ulaşım, kültürel-sosyal, ekonomi-ekoloji ve Business-iş.

Kent ve mimarlık 1 nolu Departmana bağlı kentlerin baş mimarları var. Efendim baş mimar var. Sonra bu baş mimara bağlı bölge mimarları var. Baş mimara danışılmadan hiçbir şey yapılamıyor. Böyle bir Kazak baş mimar gelip de Ankara'da şu bulvarı görse sade herhalde düşüp bayılır, böyle şey şaşkın kalır bakar. Yani kimler bunu yapıyor? Mazbatasını eline alır almaz şehirci ve mimar kesilenlerin artık bu yetkilerine son verilmelidir. Herkes görevini yapmalıdır bu memlekette. Baş mimarın yardımcıları arasında da kentsel kuruluş ve inşalardan sorumlu bir müdürlük, mimari çevre konstrüksiyon, proje üretim, jeodezi altyapı, uygulama yapı kontrol, bölge ekspertiz ve en mühimi baş sanat danışmanı var.

Burada da bendeniz son sözlerim olarak İstanbul'a 80 yılların darbelenmesinden sonra adına Dalanbul dediğim, İstanbul'un 50. adı olarak koyduğum iki tane çizimimi sunuyorum. Bir de bugün yakınımızda Faruk Soydemir'in de değindiği şu yıkıntılar yakınımızda, ama şimdi bir de yapılanları görseniz bu görünümden de daha feci olduğunu göreceksiniz. İşte insancıl konutlar işte yapılanlar.

Saygılar efendim.

ŞÛRA BAŞKANI

Komisyonumuzun değerli başkanı Sayın Behruz Çinici'ye çok teşekkür ediyorum.

Şimdi komisyon raporunun değerlendirilmesine geçiyorum. Evet, elimize değerlendirme föyleri gelmedi mi? Yalnız bir söz talebi var, Perihan Kiper Hanım görüşmek istiyor.

Buyurun efendim, buyurun Perihan Hanım.

PERİHAN KİPER (Dr. Komisyon Başkan Yardımcısı)

Teşekkür ediyorum.

Sayın Divan ve katılımcılar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İki teşekkürü borç biliyorum. Birincisi, bu şûrayı düzenleyen ve çok anlamlı bir dönemde böylesi katılımla gerçekleştirilen şûrayı düzenleyen Bayındırlık İskân Bakanlığı ve şûra düzenlenmesinde katkı koyan tüm arkadaşlarımızı kutlayıp teşekkür ediyorum.

İkinci teşekkür, iki alt çalışma grubu olarak çalıştığımız, kendi komisyonumuzda. Kent Kalitesi Kentsel Tasarım ve Kentsel Miras komisyonunda Kentsel Miras ya da bizim alt çalışma grubu olarak söylediğimiz, adlandırdığımız "Doğal, Kültürel, Tarihi ve Kültürel Varlıkları Koruma Komisyonunun "raporunun oluşmasında katkı koyan, tüm alt çalışma grubu üyesi arkadaşlarıma da teşekkür etmek isterim.

Kuşkusuz sevgili Komisyon Başkanımız Behruz Çinici hocamızın aktardığı öneri gibi dünden beri pek çok öneri yapıldı ve bundan sonra da yapılacak. Bu önerilerin sayısı artırılabilir kuşkusuz. Ancak bunların yaşama geçirilmesi, uygulamada başarılı olabilmesi için birtakım önkoşullar var. Ben bu konuşmamda sadece bu önkoşulların iki tanesinin altını çizmek istedim.

Birincisi yönetim anlayışımız değişmedikçe ne yaparsak yapalım

hiçbir önerimiz gerçekten yaşama şansı ya da başarılı olma şansına erişemeyecek. Yani şunu söylemek istiyorum, kısa erimli getirilerle bütüncül planlama yaklaşımından kopuk birtakım projelerle kentlerimiz yönlendirilirse, kent kimliklerini yok sayan rastlantısal gelişmelerle, kentlerimiz geliştirilmeye çalışılırsa başarılı olmayacaktır. Bu yaklaşımımız sürdüğü müddetçe hiçbir öneri başarıya ulaşmayacaktır. Bunun yerine toplum ve kamu yararına her şeyden bunun altını çizmek istiyorum özellikle, üstün tutan bir anlayış gerekir ki bu alt ve üst ve yatay ilişkileri iyi kurgulanmış yeni bir planlama sisteminin gereğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu ne demektir? Bu şu demektir, özelleştirmelerle kamusal hizmet alanlarından uzaklaşmamamız demektir. Çevre varlıklarını, doğal, tarihi ve kültürel varlıklarımızı elden çıkartmamamız demektir. Bir takım kısa getiriler uğruna elden çıkartmamamız demektir. Bu şu demektir, çevre değerlerini tüm içemsiyle varlık değerinin altını çizerek korumak demektir. Kent kimlikleri ya da her alanda koruma demektir. Kamunun bir başka anlatımla kamunun koruma misyonu sorumluluğunu tekrar üstlenmesi demektir ki son dönemlerde bundan uzaklaşıldığını kentlerimiz ortaya çıkartıyor.

Bir ikinci önkoşulumuz, planlama, imar, yerleşme her neyse ve bunların ayrılmaz bileşeni olarak doğal, tarihi ve kültürel varlıkların varlık değerini tekrar altını çizerek söylüyorum, korunması sürecinin değiştirilmesi demektir. Bu iki önkoşul da Bir numaralı Komisyonun dün belirttiği önerilerle, çok önemsiyorum gerçekten örtüşen bir süreci gerektirmektedir. Yani planlama sistemimizde bir değişiklik. Zaten bu şûranın yapılış ya da kuruluş amacı da buna yönelik diye düşünüyorum. Bir değişim gereği var ki böylesi anlamlı bir şûra düzenlendi. Değişimin içeriği bu önerilerin içeriği geliştirebilir, tartışılabilir ancak bir değişim gereği açık.

Tekrar bu çerçevede yeni bir bu çerçevede korumayı ya da bizden önceki komisyonun getirdiği kentsel riskleri, sakınım planlamasını da odağa koyan içselleştiren bir biçimde yeni bir planlama ve şehircilik yasasının ki Bayındırlık İskân Bakanlığımız geçtiğimiz iki yıl önce böyle bir yasa çalışmasını katılımlı bir süreçle gündeme getirmişti. Tekrar bunu canlandırıp gündeme taşımak ve ivedilikle bu şûranın sonuçlarını da yansıtan bir şekilde yeni bir çerçeve yasasının çıkartılmasının aciliyetini vurgulamak istedim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Kiper'e çok teşekkür ediyorum.

Değerli genel kurul üyeleri; şimdi konuşmacılara sırasıyla söz vereceğim.

Sayın Tuncay Neşçi buyurun.

Prof Dr. TUNCAY NEYİŞÇİ
(Antalya Kent Konseyi,Akdeniz Üniversitesi)

Özellikle bu kent ve kültür konusunda birkaç tane soru sormak istiyorum belki faydası olur diye. Acaba biz kentleri mi planlıyoruz yoksa bu konunun arkasında bir yaşamı mı planlıyoruz, tüm içerikleriyle tüm bileşenleriyle bir yaşamın planlaması mı söz konusu? Eğer yaşamı planladığımız konusu ön plana çıkarılabilirse, o zaman çok daha farklı kentleri planlayabiliriz diye düşünüyorum.

Bu bağlamda da birkaç soru sormak istiyorum. İzmir'in imbatı, Antalya'yı yasemin kokusu ya da travertenleri, İstanbul'un erguvanı ya da lalesi, Eskişehir'in Porsuk'u, Amasya'nın Yeşilırmak'ı ya da elması, Rize'nin yağmuru veya Çanakkale'nin rüzgârı acaba kentin kültürüne, kentin kendisine dâhil olan şeyler mi veya biz kentleri planlarken bunlara yeteri kadar önem veriyor muyuz?

Diğer kültürel konuları bu işin biraz dışında bırakıyorum genel olarak anlaşılmış olduğu için. Eğer bunları biz planlama aşamasında kültürün bir parçası olarak içine almıyor isek, eğer kentleri insanın kültürel değişiminin kültürel olgunluğunun bir uzantısı olarak görmüyorsak, o zaman sadece fiziksel mekânları planladığımız gibi bir sonuç ortaya çıkar ki benim bu ana kadar edindiğim izlenim de kentleri, mekânları planlayan, mekânı planlanan bir alan olarak görüyoruz gibi görünüyor.

Bir başka önemli bulduğum konu da şu, kent içinde yaşayanları eğiten, yoğuran, dönüştüren bir okul değil midir? Eğer bugün bir kentlilik bilincinden söz edemiyor isek, acaba bu bizim bir kent planlamalarımızın dolaylı bir sonucu olarak mı ortaya çıkıyor veya insanları eğiten bir kentler planlama aşamasına girebilirsek o zaman kentte yaşayan insanları da dönüştürebilir miyiz? Kentleri dönüştürmek yerine, kentleri insanları dönüştürebilecek şekilde tersinden ele almak acaba daha farklı bir yaklaşım olmaz mı?

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Neyişçi çok teşekkür ediyorum.
Mehmet Doğan Bey buyurun.

MEHMET DOĞAN
(İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eğitim Müdürü)

Teşekkür ediyorum.

Şimdi değerli komisyona çok teşekkür ediyorum bu sunumundan dolayı. Ben isterdim ki İstanbul'da tarihi ve kültürel mekânların kentsel tasarımları hakkında öneri ve dileklerde bulunulması ve bu konuda tabii ki her şehirde mutlaka eksiklik, birtakım hatalar ve güzellikler beraberinde getirir. Değerli hocamızın affına sığınarak söylüyorum, İstanbul'u göremiyorum, biraz önce konuşmacı kardeşimizin de ifade ettiği gibi, İstanbul'un erguvanı, lalesi bir şey ifade etmiyor mu İstanbul'un kent yapısıyla ilgili olarak?

Efendim ,bundan iki sene önce Japonya'da Sakai Şehrinde UNESCO'nun öncülüğünde yapılan yerel yönetimlerin kentin tarihi ve kültürel dokusuna katkılarıyla ilgili bir konferansa katıldım. Bu konferansta İstanbul ile ilgili belediyemizin tarihi ve kültürel mekânlarıyla beraber, yerel yönetimlerin bu mekânlara yönelik çalışmaları ayrıca tarihi ve kültürel değerlerimizin korunması, yaşatılması ve geleceğe aktarılması bu konuyla ilgili ne gibi eğitimler yapılıyor bu konuda bilgi verdim.

Daha sonra Sakai Belediye Başkanı, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanımız Sayın Kadir Topbaş Bey'e bir mektup gönderdiler. Dediler ki "İstanbul'a olan bu katkılarınızdan dolayı sizi tebrik ediyorum ve sizlerle birlikte acilen işbirliği yapalım ve bu güzellikleri, tecrübeleri paylaşalım." Geçen 2008 Ocak-Şubat üç gün süren kadim şehirlerde yerel yönetimlerin geleneksel el sanatlarına verdiği önemle ilgili yerel yönetimlerin, İstanbul'da yerel yönetimlerin ilk defa yapmış olduğu bir sempozyum ve sergi düzenledik. Fevkalade bir katılım oldu 17 büyük kadim şehir katıldı dünyada. Çünkü artık dünyada kadim şehirler yarışıyor, faydalı bir çalışma sempozyum gerçekleştirildi.

Efendim bir örnek daha verip konuşmamı bitireceğim. Şu an adını hatırlayamıyorum bir yazarımız gazetede köşe yazarı, bir zamanlar Paris'ten her sene misafirim gelirdi ve ben de oraya giderdim. Şimdi havaalanından Atatürk Havalimanından aldığımda, bir zamanlar derken

tırnak içerisinde onu kastediyorum, acaba sahilden mi gitsem, E 5'ten mi gitsem veya aralardan herhangi bir yerden mi gitsem. Doğrusu utanıyordum çünkü çöp yığınlarıyla dolu pislik içerisinde bir şehir. Ancak şimdi bu siyasi görüşü paylaşmamama rağmen onurla ve gururla misafirimi laleler ve erguvanlar arasında evime götürmenin onurunu yaşıyorum demiştir.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Doğan.

Ayşe Işık Ezer Hanım buyurun efendim.

AYŞE IŞIK EZER
(Çevre ve Orman Bakanlığı, 5 nolu Komisyon üyesi)

Teşekkür ederim.

Raporumuzda ayrıntılı olarak belirtmiş olmamıza, açıklamamıza rağmen iki konunun huzurlarınızda bir kez daha altını çizmek istedim. Bunun bir tanesi doğal varlıkların kullanım değeri üzerinden değil kaynak değeri olarak ele alınması ve her ölçekteki planlarda amacı ne olursa olsun, her ölçekteki planlarda da bu şekilde değerlendirilmesi gerekliliği bunun birincisi. Ki bundan önceki oturumlarda da daha önce konuşmacılarda da bunu bir ekosistem veritabanı olarak da ifade edildi ya da farklı farklı doğal varlıklardan, işte derelerden ya da ormanlardan bahsedildi.

Zaten herhangi bir amaca yönelik olarak yapılan planlarda doğal varlıklar doğal kaynaklar olarak ele almaktan vazgeçtiğimizde zaten bütün bu beklentilerin yerine geleceğini belirtmek istiyorum öncelikle. Diğer bir ifadeyle bunu aslında şöyle söyleyebiliriz, bizim yüklediğimiz fonksiyonlar itibariyle değil, ne beklediğimiz anlamlı. Onların doğal ekosistemlerindeki rolleri açısından ele almaktır planlama sürecinde. Bunun içinde 1960'lı yıllara dayanan o yıllarda başlayan doğal koruma alanlarındaki planlama deneyiminden de faydalanabiliriz. Çünkü bu planların temel amacı korumaya konu olan doğal varlıkların korunarak gelecek nesillere aktarılması amacıdır. Bu alanlarda yapılan planlar da bu amaç doğrultusunda yapılır.

Oysa biz imar kanunu temelinde temel kanun olarak imar kanunu bakış açısıyla da yaptığımız planlarda yani fiziki planlama çalışmalarında

kent ve çevresi olarak ele aldık. Belki bunu böyle düşünmedik, ama bütün uygulamalarımız ya da ifade ediş biçimimiz hep çevreyi etraf ya da diğer olarak ele almaktı. Bugün içinde bulunduğumuz süreçte bu bakış açısının sonucudur aslında. Dolayısıyla da kentin kendisini ve çevresini belki de komisyonumuzdaki ele alış açısından da şöyle söyleyebilirim, doğal ve kültürel varlıklar olarak her ölçekteki planlamaya aktardığımızda sanırım en azından yaşadığımız kent ve çevresinin devamlılığını sağlama açısından çok önemli bir adım atmış oluyoruz.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Ezer.

Tamer Gök Beyefendi buyurunuz.

Prof Dr. TAMER GÖK (Mersin Üniversitesi)

Şehirlerimizde tarihin, dokunun ve kültür varlıklarının korunması için üç beş sene önce emlak vergisinden belli bir pay kesilerek valilik bünyesinde bir fonda toplandı yüzde 10. Tasdikli proje ile hem projeye hem de uygulamaya belediyelere kaynak aktarılmaya başlandı. Önce biraz ağır işledi bu iş çünkü belediyelerimiz proje yapmayı ve uygulamayı bilmiyorlardı, ama şimdi kaynağın olduğunu görünce bu hızlanmaya başladı. Valilikler, Özel İdareler harcama yapamıyordu, ama bir iki ay önce yapılan bir kanun değişikliğiyle bir miktar pay da valiliklere yüzde 30-35 civarında valiliklere aktarıldı ve çok iyi oldu.

Şimdi benim bu olumlu uygulamadan kentlerimizdeki tarihi dokunun, kültür varlığı, o güzel anıt eserlerimizin, sivil mimarlık örneği yapılarımızın korunması, kullanılmasına güzel bir örneğin bu komisyonun diğer başlığı olan mekân kalitesinin yükseltilmesinde kentsel tasarım projelerine aktarılmasını öneriyorum ve komisyona soruyorum. Böyle bir şeyi önermeyi düşünürler mi? Yani bir yüzde 10'luk pay daha kent mekânının kalitesini artırmak için kentsel tasarım projelerine ve uygulamalarına toplansa, kesilse ve aktarılsa. Toplumun istifade edeceği ortak mekânlar, parklar, meydanlar, halkın yürüyeceği kullanacağı kentsel tasarım projeleri uygulamalarına tahsis edilmek üzere böyle bir kaynak oluşturulsa ve bu yolla kent mekânımızın nitelikli hale getirilmesine katkı sağlanmış bir düzelme sağlanmış olur diye düşünüyorum. Sayın komisyon üyelerinin bu konuda bunun olabilirliği konusundaki görüşlerini arz edeceğim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Gök.

Prof. Dr. Güven Bilsel buyurun efendim, buyurun hocam.

Prof. Dr. GÜVEN BİLSEL (10 nolu Komisyon Üyesi)

Sayın Başkan, Sayın Divan; teşekkür ediyorum.

Değerli komisyonun özellikle değerli komisyonun sevgili Başkanı benim de şehircilik hocam, Sayın Behruz Hoca'nın çok güzel, anlamlı ve de kendi özgün çizgileriyle süslenmiş yayını seyretmekten bir kez daha mutluluk duyduğumu belirtmek istiyorum.

Benim doğrusu bu şûrada en çok çalışmak istediğim komisyon bu komisyon. Salt bu konulara kendimi çok yakın hissettiğimden değil, onun da ötesinde çok sevdiğim değerli kişilerin bu komisyonda çalışmış olmalarından. Dilerseniz birkaç konuda bu komisyonda bulunamayarak fikirlerimi ifade edememenin telafisi anlamında birkaç şey söyleyeceğim fazla vaktinizi almamaya çalışarak.

Söz etmek istediğim konu kentsel kimlik ve mekân kalitesi konusu. Mekân kalitesinin yaratılması konusu, tabi var olan mekân kalitesinin korunması konusu. Kent imgesi, kent görünüm, kent estetiği ve kent mekânının özgün yere dönüşümünde kentsel tasarımın önemi. Böyle bir öneriyle konuşmamı bitirmek istiyorum.

Öncelikle kentsel kimlik ve mekân kalitesi konusunun aslında elan vital dediğimiz yaşam gücü, yaşam kalitesiyle çok yakından ilgili olduğunu bunun da kentsel kültür değerlerinin ki bu soyut ya da somut değerlerin tamamı birlikte korunmasıyla mümkün olacağını söylemek mümkün. Günümüz Ankara'sında değerli dostlar, Cumhuriyet ideolojisinin mekânsal yansımalarına yönelik kentsel yıkım, alışılagelmedik bir kentsel kimlik ve topyekûn imge kaybına ya da yeni bir imge oluşturulma çabalarına sahne olmaktadır. Buna yaratıcı yıkım kavramı diyorlar.

İkinci söz etmek istediğim konu, mekânsal, kültürel, işlevsel süreklilik konusu. Geçmişten geleceğe uzanan kültür köprüsü ve özgün yer isimleri buna bağlı olarak. İsmiyle müsemma yerlerin değerli hocam da değindi az önce nasıl değiştiği, nasıl dönüştüğüne. Bu ismiyle müsemma olan yerlerdeki artık ismiyle anılamayan yerler haline gelmesi ve giderek isim değiştirme çabaları. Kent imgesi, kent görünüm, kentsel

peyzaj konusunda söyleyebileceğim en önemli eleştiri bana göre yabancı bitkilendirme. Yerleşik kent peyzajına aykırı uygulamalar ağaç ve bitki varlığının sistematik biçimde azaltılması kentlerimizde. Benzer biçimde kent görünümünün engellenmesi, öngörünüm-geri görünüm ikilemi ve kentsel kültür değerleriyle anıtsal yapıların çevrelerinin yıkılarak yalnızlaştırılması. Bu konuda çok ilginç bir anım var, bakanlıkta çalıştığım yıllarda eski eserlerin çevresinin açılması diye bir fon vardı, İller Bankası'ndan tahsis edilen. Bu fonu kullanmaması için genel müdür yardımcısı olduğum sırada Sayın Bakan'ı ki Haldun Menteşoğlu'ydu saygıyla anıyorum, Marmaris Kalesi'nin çevresinin yıkılmaması ve ona karşılık aynı parayı Marmaris Yat Limanı projesinin ilk başlangıcına hasredilmesi konusunda ikna ettiğimi hatırlayarak söylemek sözümü tamamlamak istiyorum.

Bir başka konu değerli dostlar, kamusal alanların kademeli olarak özelleştirilmekte oluşu kentlerimizde ve mekânın kullanım amaçları ve alışkanlıklarının giderek değişmesi. Tabi buna bağlı olarak içinden hızlı taşıtlar geçen ve mekânsal kalitesi değişmiş, köhnemeye uğramış kent merkezlerindeki yaya özgürlüğünün yitirilmesini daha önce konuşmuştuk, bildiğiniz gibi kentsel altyapı ve kentsel ulaşım bahsinde. Kent estetiğinin sorgulanması ve parsel bazında tek tek üretilen yeni kentsel yapılanmanın bir arada birlikte oluşturduğu kimlik yoksunu, uyumsuz, çirkin mozaiğin her yerde aynı taşlaşma görüntüsünün olduğu bir gerçek.

Bütün bunların sonucunda kent ve kentlilik kültürü oluşturmada yerleşik değerlerin korunması ve yeni değerler yaratılması konusunda mekânın gerisindeki öykünün doğru okunarak kentsel mekânın özgün yere dönüştürülmesinde, kentsel tasarımın önemi tartışılmaz. Bunun için mimarlık ve planlama disiplinlerinin eğitimlerinden başlanarak bir ayrışma, bir kavga mekânı değil disiplinler arası birliktelik ve birlikte bir şeyler yapabilmenin gücünü aramak gerekiyor.

Saygılarımla.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Bilsel.

Kayhan Kavas buyurun Sayın Valim.

KAYHAN KAVAS (Uşak Valisi,10 nolu Komisyon Üyesi)

Efendim, saygılar sunuyorum.

Hakikaten her komisyonda olduğu gibi, ama özellikle bu komisyonda çok değerli büyüklerimiz var. Gerçekten gerek mimarlık alanında gerek diğer konularda Türk sanatına, Türk mimarlığına çok büyük katkıda bulunmuş değerli büyüklerimizi önce saygı ve hürmetlerimle selamlıyorum.

Yine yeni bir kurul önerisi var, bu ana sunumun ötesinde. Yeni oluşturulacak yapılarla ilgili olarak, her oluşturulacak yeni yapıya çok ciddi bir tepkim yok, ama bu yeni oluşturulma konusunda da ciddi değerlendirmeler yapılması gerektiğini düşünüyorum. Tabi yapılmıştır buna bir itirazım yok, ama örneğin böylesine oluşturulacak bir kurulun görev tanımı nasıl olacak? Şu anda bu konuda yetkisi bulunan kurum ve kurulların veya kuruluşların hangi yetkileri ne şekilde nereye verilecek, nasıl olacak? Böyle bir yapı demokratik sistem içerisinde yönetime belli süreler için gelen yöneticilerin yetkilerini sınırlamanın anayasal sorunları nasıl aşılacak? Bütün bunların hepsinin gözden geçirilmesi ve değerlendirilmesi gerekir diye ben düşünüyorum ve bu konuda bir kez daha bir hatırlatma yapmayı uygun gördüm kendi adıma.

Bir de aşağı yukarı 7 yıldır pardon 9 yıldır süren bir deneyim var bu salondaki değerli katılımcıların bundan haberi vardır, ama ben bir kez daha altını vurgulamak istiyorum. Ben eski bir Mahalli İdareler Genel Müdürüyüm o anlamda Türkiye'deki yerel yönetim birliklerinin nasıl çalıştığını da bilen biriyim. Tarihi Kentler Birliği diye bir birlik var. Üyelerinin belediyelerden oluştuğu ve aşağı yukarı 9 yıldır çalışan bir birlik. Tesadüfen o dönemde ben Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcısıydım ve o çalışmaların İçişleri Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı ayaklarında beni görevlendirmişlerdi o zamanki Sayın Bakanlar.

İlk kuruluşu, kuruluş aşamasını, kuruluş aşamasında yaşananları ve 9 yılın sonunda geldiğimiz şu noktayı görmek istiyorum. 9 yıl içerisinde Tarihi Kentler Birliği özellikle yerel yöneticilerde ve o yerelde yaşayan insanlarda koruma kültürüyle, koruma bilinciyle ilgili çok ciddi katkılar sağladı ve işin öbür tarafından baktığınızda da Türkiye'nin en iyi çalışan mahalli idare birliği şeklinde de öne çıkmıştır diye düşünüyorum. Bunu kendi adıma söylüyorum. Ciddi bir eğitim süreci ki her toplantısı, gerçekleştirdiği geziler, eğitim ve kültür düzeyi çok farklı topluluklarda dahi olumlu imajlar oluşturdu ve bir de şu var doğru bir konu etrafında farklı siyasi görüşlere mensup insanları bir araya getirdiğinizde eğitim ve

kültür düzeyi düşük olsa bile bir amaç etrafında birleşebiliyorlar.

Çok farklı kesimlerden çok farklı eğitim düzeylerinden gelen bu insanların Tarihi Kentler Birliği çatısı altında koruma anlamında, korumacılık kültürünün gelişmesi ve uygulamalar anlamında ciddi başarıları var. Bu ayın 22-23-24'ünde İstanbul'da Koruma Ödülleri veriyorlar. Kimlere? Korumacılıkla ilgili 2008 yılında faaliyette bulunan yerel yönetimlere belediyelere. İstanbul'da bunun ayrıca sergisi de var. Yani ciddi anlamda bu yarışmalara katılan ve bu yarışmalarda ödül elde eden ve bir daha ki yarışmaya da ciddi biçimde hazırlanan yerel yönetimlerin sayısı gittikçe artmakta. İlginçtir, bir birlik toplantısında üyelerinizin yarısını aynı masanın etrafında toplayamazken şimdi Tarihi Kentler Birliği'nin toplantılarında yeni üye olmak isteyenlere ciddi bir hazırlık süreci konmaya başladı.

Bu komisyonun incelediği konuların başlığı altında bence Tarihi Kentler Birliği'nin bu anlamdaki yürüttüğü çalışmaların da yer almasının gerekeceğini düşünüyorum. Bunun kültürel mirasın korunması anlamında, ama öte yandan da bu birlik nasıl bir birlik iyi çalışabilir konusu değerlendirildiğinde de ayrı bir iyi örnek olması gerekir diye düşünüyorum. Ben bu vurgularda bulunmak istedim.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum sağ olun.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Valim.

Sayın Hasan Özbay buyurun efendim.

HASAN ÖZBAY (Mimar, 5 Nolu Komisyon Üyesi)

Komisyon raporumuzdaki bir konu üzerine biraz daha altını çizmek için söz aldım. Aslında konu tabi çok geniş yani bir sürü konuyu belki konuşmak gerekecekti, ama zamanı iyi kullanmak açısından sadece bir konuyu hatırlatmak istiyorum. Bu konuda bu kentsel tasarım konusu ve isterseniz ben şöyle başlayım ben kentsel tasarım konusuna Türkiye Cumhuriyeti'nin 86 yıllık deneyimi içinde birikimi içinde pek çok konuyu geliştirmiş, pek çok konuda kazanımlar elde etmişler, ama ben doğrusu kentleşme konusunu çok yüksek puanlar almadığımız bir alan olarak görüyorum. Hani bir okul terminolojisiyle söylersek biraz da sınıfta kaldığımız bir alan olarak görüyorum.

Bunun pek çok nedeni var bunlar bu komisyonda tartışılıyor ancak hani burada bir sorun var ki bunu önemsiyorum. Temamıza

baktığımız zaman adı yaşanabilir kentler. Hani bu tema sübjektif bir tema aslında daha önce de sürdürülebilirlik kavramı sunulmuştu. Ben bu kavrama bir sübjektif kavram daha eklemek istiyorum. O da şu bence güzel kentler diye de bir kavram sunmamız gerekiyor. Tamam, yaşanabilir, sürdürülebilir, ama bu kentler güzel olmayabilir biz bu konuda özellikle kent estetiği konusunda çok başarılı bir doğrusu deneyim geçirmedik.

Hani burada kimseyi suçlamak, şu yanlış, bu yanlış gibi bir söylem içine girmek istemiyorum ancak şu çok önemli, yaptığımız sağlıksız kentler, kötü kentleşme Türkiye ekonomisinin geleceğini bir kere tehdit altına alıyor yani bu işin bir boyutu. Çünkü bunların yeniden üretilmesi, yeniden yapılması bizim için geleceğimizi tehdit altına alan, ipotek altına alan bir problem. Bunun için Türk toplumu tüm kaynaklarını kullanarak kentsel ve yapısal çevresini üretmenin yöntemini ve metodolojisini bulmak zorunda.

Bunun için de artık bu geleneksel imar planlama yönteminin terk edilmesi, bu 1/1000'lik, 1/5000'lik planlama yöntemi işte TAKS'lar, KAKS'lar h/2'li uygulamanın yerine artık kentin tasarlandığı daha hayatın biçimlendirilmeye çalışıldığı bir planlama yönteminin yani kentsel tasarım yönetiminin bizim komisyon olarak önerimiz gündeme alınması ve bunun hem hukuki platformda, imar kanunlarında tanımlanması hem de bunun bir metodoloji olarak yaygınlaştırılmasını hatırlatmak istiyorum ve bunun önemini vurgulamak istiyorum. Bunu hatırlatmak ve vurgulamak için söz aldım.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Özbay çok teşekkür ediyorum.

Sayın Sezer Cihan buyurun efendim.

SEZER CİHAN
(Gaziantep Büyükşehir Belediyesi,10 nolu Komisyon üyesi)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben aslında söz almayacaktım, ama özellikle tarihi ve kültürel miras olunca Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde son zamanlarda yapmış olduğumuz çalışmalara istinaden söz alma ihtiyacı hissettim.

Ben bu komisyonumuzun raporunun tamamını okudum ve

gerçekten çok etkiledi beni, çok detaylı çalışmalar yapılmış. Veri var her şeyden önce, verinin olduğu yerde somut bir çıktıya ulaşabilirsiniz. Ben bu manada Gaziantep'teki tecrübelerimizi de paylaşmak istiyorum, sonunda da bizim bugüne kadar gördüğümüz ve yaşadığımız sorunlara istinaden sadece basit bir önerim olacak kabul görürse.

Öncelikle halkın bilinçlendirilmesi bu manada çok önemli. Gaziantep'te 5 sene öncesinde tarihi binaya sahip olan vatandaşlarımız ben bu binamı nasıl yıkarım, nasıl otopark yaparım, nasıl bir ticari alan yaparım düşüncesinde idi. Neden bu şekildeydi? Çünkü gerçekten bilinç yok yani bu eserlerin bu yapılarının ne denli önemli olduğu değerli olduğu bilinci oluşmamıştı insanlarımızda tabi buna bir öncülük yapmak gerekiyordu. Bu manada yerel yönetimler belediyelere, işte valiliğimize, Özel İl idaresine, vakıflara çok büyük işler düşmekteydi.

Biz öncelikle Gaziantep'te halkımızın bilinçlendirilmesine yönelik eğitim seminerleri verdik. Çarşımızdaki esnafımıza verdik, sivil toplum örgütlerine verdik ki bu seminerlerimizden birisine de Prof. Dr. Emre hocamız verdiler, o manada bize çok katkıları oldu. Daha sonra tabii ki sizin belediyede doğru bir yapılanma kurmanız gerekiyordu. Komisyonumuzun raporunda da belirttiği gibi koruma, uygulama ve denetim büromuzu belediyemizde oluşturduk. Daha sonra Adana bölge kurulumuzda eğitime gitti arkadaşlarımız ve sonra da projelendirme uygulama safhasına geçtik.

Tabii ki bu yetiyor mu belediye olarak? Yetmiyor sizin şehirde bu manada bir yere gelmesi gereken örgütler var kamu, yerel ve sivil işbirliğinin sağlanması gerekiyor ki mesafe alabilesiniz. Biz bu projelerimize başlamadan önce Valiliğimizin Başkanlığında Belediye Başkanımız, Özel İdare Genel Sekreteri, Vakıflar Bölge Müdürü, Ticaret Odası, Sanayi Odası ve bunun gibi Sivil Toplum Örgütleri, Mimarlar Odasıyla birlikte aylık periyodik toplantılar yapıyorduk. Biz önümüzdeki süreçlerde ne yapacağız, ne yaptık, hangi kuruma ne tür vazifeler düşüyor ve bu vazifeleri ne ölçüde yapmışız diye.

Bunun sonucunda birçok projeye imza attık. Burada tabii ki Adana bölge kurulu müdürlüğümüzün kurul üyelerimizin çok büyük katkıları oldular. Yani doğru projeyi ve doğru uygulamayı görünce kurullarımız gerçekten çok büyük destek oluyorlar. Ben burada Gaziantep modelini anlatmak istedim bir de yerel yöneticilerimizde şu şekilde bir düşünce var

yani ben tarihi dokuya yatırım yaptığımda bunun siyasi getirisi olmaz diye düşünüyorlar. Gaziantep'te yapılan bir ankette vatandaşlarımızın en çok beğenisini kazanan hizmetimiz tarihi ve kültürel dokudaki hizmetlerimiz çıktı. Biz Gaziantep'in tarihi dokusu manasında sadece somut kültürel mirasını değil, somut olmayan kültürel mirası konusunda da yatırımlar yaptık. Nedir somut olmayan kültürel miraslar? Oradaki kültürler, yaşayış biçimleri, geleneksel el sanatlarımız işte bunların yaşatılması, bunlarla ilgili örgütlenilmelerin sağlanması ve tabii ki bu somut olmayan kültürel mirasımızı anlatan müzelerin oluşturulması.

Biz Gaziantep'te şu anda 4 tane müze yaptık. Bir de hepimizin bildiği gibi Gaziantep mutfağı dedik bu somut olmayan bir kültürel mirastır. Onunla ilgili Gaziantep mutfak kültürünü anlatan mutfak müzesi yaptık. Bunları neden anlatıyorum yani özellikle bunların sonucunda ortak akıl dediğimiz bir platform yani şehirlerde korumacılık adına, ama somut olsun, ama somut olmayan kültürel miras olsun ortak aklı bizim bir araya getirmemiz gerekiyor. Aksi takdirde kurumların kendi içerisinde iç çekişmeler meydana geliyor. Belki bunu bertaraf etmenin yolu budur diye düşünüyorum. Aynı zamanda tabii ki Sayın Valimizin söylediği gibi Tarihi Kentler Birliği 3 ayda bir herhangi bir şehrimizde bu manada eğitim seminerleri veriyor, o şehirde yapılan çalışmaları gezdiriyor. Tabii ki burada ÇEKÜL'ün ve ÇEKÜL'ün değerli başkanı Prof. Dr. Metin Sözen'in de çok büyük katkıları var. Bizim her çalışmamızda arkamızda oldular Tarihi Kentler Birliği de aynı şekilde, hocalarımız da aynı şekilde. Emre Hocam iki seneye yakındır Gaziantep'e geldi gitti, onlarla başlattık çalışmaları. Biz şu anda komisyonumuzun raporunda belirtilen bütün hususları hemen hemen uyguladığımızı gördük. Ancak en büyük sıkıntımız var yani vatandaşlar özellikle bu krizden sonra çok hissetmeye başladık tarihi mekânlarda bir fonksiyon verirken, biliyorsunuz ki fonksiyon zorunluluğu var yani nefes olmadan bu tarihi yapılar yaşamıyor. Onun için belki bir vergi avantajı mı yani gelir vergisi de bunun içerisinde, tabii ki emlak vergilerinden ciddi ölçüde muaflar, ama gelir vergisinden de sanırım tarihi bir yapıda tarihi bir mekânda, handa ticaret yapan insanlarımıza da gelir vergisinden ciddi oranda muaf tutulması gibi desteklenmesi gibi projeler olur ise insanlarımızın sahiplenmesi daha çok olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Cihan çok teşekkür ediyorum.

Sayın Oktay Ekinci buyurun efendim.

OKTAY EKİNCİ
(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv. 9 nolu Komisyon Üyesi)

Efendim şimdi bu kentsel kimlik dediğimiz zaman, yine bizim komisyonda tartıştığımız bir konunun bu komisyonla ilişkisi olduğu için söz aldım. Sabahki söz alma gerekçem de aynıdır.

Kentsel kimlik dediğimiz zaman ve bunu tarihle ilişkilendirdiğimiz zaman, sadece kentsel sit alanlarını, sivil mimarlık örneklerini yani tarihi ve kültürel mirası anlıyoruz. Yeni gelişme bölgelerinin de kimlikli olması gerektiği, tarihi ve kültürel miras alanlarının dışındaki alanlardaki kentleşmenin de bir karakter bir kimlik taşıması gerektiğini bir türlü konuşamıyoruz. Bu şûranın bu eksikliği gidermesi gerektiği yönündeki dileğimizi sizle paylaşmak istiyorum. Çünkü kimlik sadece dediğim gibi tarihi ve kültürel mirasla sınırlı bir kavram değildir. Biz bugün çağdaş giysiler giydiğimiz zaman kimliksiz miyiz? Bunu kent ölçeğinde büyüttüğümüz zaman modern semtlerin de, gelişme alanların da, sit alanı olmayan alanların da kimlikli ve karakterli olmasını bir hedef olarak şûramızın alması gerektiğini düşünüyorum.

Buna bağlı olarak alt başlıklarda şunları kısaca söylemek istiyorum.Örneğin TOKİ'nin uygulamaları sorgulanmalıdır. TOKİ bugün Edirne'den Kars'a kadar Türkiye'yi kimliksiz bir ülke haline getirmiştir ve getirmektedir. Eğer bu şûra TOKİ ve benzeri bir mimarlık ve şehircilik anlayışını sorgulayamazsa, bundan ciddi olarak vazgeçme yönünde kararlar alamazsak şûranın önemli oranda misyonunu yerine getirmeyeceği kanaati bende giderek ağır basmaktadır. Site yerine, site kavramı yerine mahalle kavramının sürdürülmesi, bizim geleneğimizden bizim alışkanlıklarımızdan ve Anadolu kentlerinden Anadolu kültürlerinden kaynaklanan mahalle ve sokak geleneğinin sürdürülmesi siteler yerine. Blok ve kimliksiz nizam, kimliksiz birtakım yapılaşmalar yerine sokak dokularının korunması, sokak anlayışının korunması ve eğer böyle gelişme bölgesi Trakya'daysa o bölgenin tarihten gelen sadece estetik değerleriyle değil, diğer iklim değerleriyle, alışkanlıklarıyla, gelenekleriyle, karakteriyle sürdürülmesi Kars'ta bunun başka olması, Trabzon'da başka olması, Antalya'da başka olması, İstanbul'da başka olması. Alışveriş merkezlerinin kent dışına artık çıkartılması 6 yıldır Başbakanlıkta bekleyen tasarının artık Meclis'e inmesi, şûranın bunu yüksek sesle söylemesi lazım.

Alışveriş merkezleri yerine Avrupa'da 10 yıldır yapıldığı gibi

ve önümüzdeki 5 yıl içerisinde de bütün alışveriş merkezlerinin kent dışına çıkartılmasına ilişkin Avrupa Birliği kararlarını da hiç değilse gözeterek, geleneksel çarşı ve pazarların değerini yeniden bilmemiz, çarşı ve pazarların canlandırılması, tarihi arastalara tarihi çarşılara alışveriş merkezlerinin rakip olmaktan çıkartılması bunların kent dışına çıkartılması. Ayrıca yeni planladığımız semtlerde, gelişme bölgelerinde yani kentlerin tarihi olmayan gelişme bölgelerinde, gelişme semtlerinde de alışveriş merkezleri yerine çarşılar, pazarlar, geleneksel alışveriş mekânları ve bizim tarihten gelen alışkanlıklarımızın sürdürülmesi.

Özetle kimliği biz sadece tescil edilmiş sivil toplum, sivil mimarlık örnekleri ya da anıt eserlerle sınırlandırırsak yani sadece tarihten gelen belgelerle sınırlandırıp geleceği, önümüzü, planlamamızı, ufkumuzu da karakterli ve kimlikli kılan bir ilkeye kavuşamazsak, o zaman sadece kimlik denince tarih anlaşılacak, ama günümüzü ve çağdaşlığı da kimliksiz yaşamaya mahkûm olacağız diye düşünüyorum. O nedenle benim son cümlem ve aynı zamanda önerim de şûra için çağrımdır, Türkiye kentleri, Türk kentleri, Anadolu kentleri bizim kentlerimiz tarihten gelen birikimlerini değerlerini büyümelerinde, gelişmelerinde, yaygınlaşmalarında, saçaklanmalarında da mimarlık ve şehircilik olarak gözetmelidirler. Yaşam tarzı olarak gözetmelidirler, alışkanlıklar olarak gözetmelidirler.

Tekrar altını çiziyorum, çünkü çok önemsiyorum şu site kavramından vazgeçip mahallelerimizi çoğaltmalıyız, sokaklarımızı çoğaltmalıyız. Tarihi kent dokularından ders almalıyız, o dersi çağdaş planlamamızda ve yapılaşmalarda gözetmeliyiz. Blok nizam ve TOKİ uygulamalarından vazgeçmeliyiz. Ben TOKİ'nin özellikle kent dokuları içerisinde ve onların o doğal çevre içerisinde ve korunması gerekli o peyzajlar içerisindeki konumlarından oluşan bir fotoğraf derlemeye başladım, uykularım kaçmaya başladı. Böyle bir fotoğrafı Türkiye bugüne kadar yaşadı. Apartmanlaşmayla yaşadı, ama kamu TOKİ bir kamu otoritesidir, kamu idaresidir Başbakanlığa bağlıdır, üst düzeyde önemsediğimiz ve hatta kutsadığımız bir kuruluştur. Bu işin yanlışın öncüsü değil doğrunun öncüsü olmalıdır, şûra da bu konuda gerekli kararlarını ve tavsiyelerini üretmelidir diye düşünüyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Sayın Ekinci.

Sayın Gökhan Erkan Bey buyurun efendim.

GÖKHAN ERKAN
(İzmir İleri teknoloji Enstitüsü - 1 nolu Komisyon Üyesi)

Şimdi estetik düzey şüphesiz çok önemli yani kentlerimizin evet yaşanabilir, sürdürülebilir ve estetik kalitesi de yüksek yerleşimler olmasını şüphesiz isteriz, ama sanıyorum özellikle tarihi çevrede doğal çevrede bu estetik düzeyinin düşük olmasının sebebini imar planlama dilinde aramanın çok doğru olmadığı kanısındayım. Özellikle yani uzunca listeler vardır tabi elimizde, ama mesela Sulukule'deki son dönem uygulamasına bakınca o bir toplumsal, görüntülü bir anlam. Hasankeyf'teki uygulamaya bakınca, işte Trabzon'un Uzungöl'üne bakınca, tarihi yarımadanın UNESCO listesinden çıkarılması durumuna bakınca, Allianoi'ye bakınca burada bir imar planlama dili yani suçu imar planlama diline atmanın, yani TAKS KASK atmanın çok doğru olmadığı kanaatindeyim.

Burada bir proje var burada öncelik farklı bir alan. Yani burada biz imar planlama diliyle bu tür bir toplumsal önceliği ancak hızlandırabiliriz. Buradaki proje başka bir şey, burada dolayısıyla siz eğer Sağlık Tanrısı Asklepion'un işte memleketi ya da kenti olduğu bilinen Allianoi'yi belirli bir toplumsal proje için takslara bölüyorsanız, buradan yola çıkıp da sağlık temalı Expo'yu alamazsınız. Hemen burnunun dibindeki Sağlık Tanrıçasının kentini yıkıp da Sağlık temalı Expo'yu alamazsın.

Dolayısıyla burada bir imar planlama diline yönelik bir eleştiriden ziyade bu tür bir toplumsal projenin tekrar değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Burada tabi çıkış noktası ne olabilir çünkü başka türlü bir hani öncelik tanımlaması. Bugünkü toplumsal yaşantımızı oluşturan toplumsal belleğin nasıl gerçekleştirilebileceğine yönelik bir düşünceyi ortaya atarken bir arayış noktası vardı yani burada 1 nolu Komisyon üyesiyim, orada da artık belirli bir toplumsal inisiyatif alabilecek olan kamuya bir miktar belki ağırlık verilmiş olan bir projeden bahsedildi.

Sayın Perihan Kiper de kamunun böyle bir anladığım kadarıyla böyle bir inisiyatifi üstlenmesi gerektiğini yani böyle bir rol biçmesi gerektiği kendisine buna büyük oranda katılmakla birlikte, maalesef kamu da eski kamu değil. Yani toplu konut şirketi TOKİ şirketi en saygıdeğer kurumlarımızdan bir tanesiyken bugün maalesef hani kamu olarak acaba yaklaşımını addedebiliyor muyuz yani geleneksel konvansiyonel anlamda bir kamu yaklaşımını kabul edebiliyor muyuz? Onun üretmiş olduğu taksları böyle bir toplumsal yapının ürünü olarak, bizim toplumsal belleğimizin ürünü olarak kabul edebiliyor muyuz, soruları hakikaten

soruyu bir imar planlama dilinden ya da onun eleştirisinden başka bir alana kaydırmak gerektiği şeklinde benim önüme çıkıyor.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Erkan teşekkür ediyorum.

Gaye Doğanoğlu buyurun.

GAYE DOĞANOĞLU
(Muratpaşa Belediyesi ,10 nolu Komisyon Üyesi,Divan Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın şûra üyeleri, değerli komisyon üyeleri; öncelikle komisyon raporunuzu içtenlikle dinledik, çok değerli insan mirasımız diye artık adlandıracağımız ülkemizin nadir yetiştirdiği çok üstün mesleğindeki başarılı insanların bu raporda imzalarının olması bizleri çok mutlu etti.

Ben rapor üzerinde değil de yapılan görüşmeler çerçevesinde bazı görüşlerimi eklemek istiyorum. Özellikle bu kentlilik, kentsel miras 9. Komisyonun da içeriği olan kentlilik bilinci, kültür ve eğitim komisyonunun da raporuyla biraz örtüşüyor diye düşünüyorum. Kentlilik mirasını bu tarihi şehirlerimizi mekân kalitesini ben biraz da turizmle birleştirmek istiyorum. Ben Antalyalıyım, turizmciyim, Avrupa Konseyi'nde milliyet üyesiyim ve sürdürülebilir kalkınma komitesi başkanıyım.

Esasen bütün bugüne kadar yapmış olduğumuz çalışmalar ve değerli bakanlığımızın şûranın komisyon başlıkları bir anlamda Avrupa Konseyi'nde benim başkanlık yaptığım bu sürdürülebilir kalkınma komisyonun içeriğini de oluşturmakta. İklim değişiklikleri olsun, kentsel miras olsun dün yine konuştuğumuz kentsel dönüşüm planlama, strateji bunların hepsi içine girmekte.

Bu kentsel mirasla turizmi değerlendirdiğimiz zaman Türkiye bir turizm ülkesi ve bacasız sanayi diye yıllarca adlandırılan, sırf Antalya'nın 1 milyon nüfusuna karşılık 9 milyon turiste ev sahipliği yaptığı bir kent. Bu kentte o zaman bir kentlilik mirası ve kentlilik bilinci de söz konusu. Sayın şimdiki Amerika Dışişleri Bakanı Hillary Clinton Antalya'ya geldiğinde Aspendos'ta yapmış olduğu konferansta bizlere şunu öğütledi, müthiş bir kültürel mirasın üzerinde oturuyorsunuz ve gelecek kuşaklara bu mirasın değerini acaba anlattınız mı? Vermiş olduğu bir örnekte de İtalya'da

Roma döneminden kalan heykellerin öğrenciler tarafından sahiplendiğini ve o heykellerin öğrenciler tarafından temizlendiğini, gidip gezildiğini bir anlamda hamilik yapıldığını bize anlatmıştı. Bizim halen daha Antalya'da Perge, Aspendos gibi çok önemli değerlerimiz varken, Antalya'da yaşayan çocuklarımız bunları görmedi. Hatta Kepez'in üzerinde yaşayan çocuklarımız denizi dahi görmedi. Yani bir kentlilik bilincini henüz daha oluşturamadık.

Bu belki de 9. komisyonun raporunun içinde değerlendirilecektir. Şunu ifade etmek istiyorum ki somut olarak hakikaten müzelerimizi devreye sokmamız gerekir. Antalya'da da böyle bir müze oluşumu var, henüz daha oluşum safhasında. Ne zaman ki biz kentlilik mirasına sahip çıkarsak işte o zaman şehirlerimizin markalaşmasına da yol vermiş olacağız. Şehirlerimizi tanıtmış olacağız, Avrupa'da Türkiye'nin daha iyi tanınabilirliğini sağlamış olacağız ve daha da doğru olarak kendimizi ifade edeceğimize inanıyorum bu şekilde.

Bu anlamda bu raporun içine de incelediğim kadarıyla birçok konularda çalışmalar yapılmış, ama Avrupa Konseyi'nin de bu konuda almış olduğu bazı kararlar var yapmış olduğu çalışmalar var. Örneğin tarihi kentlerle ilgili Avrupa Konseyi'nin de bazı çalışmaları var. Miras bilinciyle ilgili yapmış olduğu çalışmalar var. Bunların da rapora eklenmesinde uygunluk olacağı görüşündeyim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum Doğanoğlu, çok mersi.

Ben şimdi misafirlerimizden Sayın Kemal Turan Bey'e söz vermek istiyorum; buyurun Sayın Turan.

Av. MUSTAFA KEMAL TURAN (Misafir Üyesi)

Ben haddimi aşmadan, çünkü salonda azınlığım, mimar, plancı ve mühendislerin de itibariyle.

Yalnız Behruz hocam Kazakistan modelini söyleyince ben de dünkü 1 nolu Komisyonun özellikle hızlı ve adil yargılama konusundaki raporuna atıf yaparak şunu söylemek istiyorum ki, kentsel mirası korumada en etkili yöntem çok hızlı işleyen bir idari yargı. Bu olmadığı sürece Kazakistan modeli türü oluşumlar daha sonraki ufuk ve vizyon

açıcı çalışmalarda olabilir. Bir örnek vereyim müsaade ederseniz, İzmir'in Konak Meydanında tarihi sit alanı içinde bir kaçak altgeçit yapıldı. 5000'lik yok, 1/1000'lik yok, proje yok. Hasbelkader bu davayı ben açtım 6 sene sürdü. Sonuç itibariyle bilirkişi raporunda da bu açıkça ifade edilmesine rağmen Bayındırlık Bakanlığı'nın oradaki başka bir projesiyle becayiş yapılarak bir anda yasal hale geliverdi.

Şimdi Kazakistan modelini de söyleyince benim aklıma da Corby Zeer'in hatıratı geldi. O dönem itibariyle İstanbul'da bir Kazakistan modeli var, hem belediye başkanı hem vali Lütfi Kırdar. Corby Zeer diyor ki "benim okuduğum kadarıyla İstanbul'un planlama işini bana vermediler" Sebebi şuydu; 1910 doğu gezisinde İstanbul'a olan hayranlığını belirtiyor ve planlama safhasında da diyor ki aman buraya dokunmayın silueti vesaire filan. Eğer bir kent açacaksanız yeni modernite projesi çerçevesinde buralardan daha uzak noktalarda açın ve kenti sağlıklı olarak açın. Fakat orada enteresan Jansen'in bir direnci var, Ankara'da fakat İstanbul'da Prost biraz bu direnci göstermiyor. Bunun tarihi tutanağı da bilemiyorum bunu ben yazdığım için tezde mesela dedem bana küstü, ama doğrusu bu Ayazpaşa Mezarlığı imara açılınca ve orada da Mevhibe Hanım'ın parseli, İnönü'nün parseli çıkınca bir infial oluşuyor. Meclis tutanaklarını okursanız burada bir savunma yapıyor İsmet Bey. Fakat müteakibinde bu konuşmadan 8 gün sonra Başbakanlıktan alınıyor. Bazı yazarlara göre de bu modernite projesi noktasındaki bir sapmadan dolayı olduğu da söyleniyor, bilmiyorum bunu araştırmak lazım, uzmanların araştırması lazım.

Dikkatimi çeken husus şu oldu Atatürk ölür ölmez ki bundan 6 ay sonra vefat ediyor, Prost 1950 yılına kadar kalıyor, Jansen'in işine hemen son veriliyor. Kazakistan modelini söyleyince de bu bir çağrışım olarak meydana geldi. Madem bunun bilinçaltı dönelere gittik ta buralara kadar da gitmek diye düşünüyorum. Bence çok acil bir yargı şeyi olarak 6 sene devam ederse, dava devam ederken bir plan tadilatı yapılıyor dolayısıyla o dava düşüyor, o süreci de size tebliğ etmedikleri için dolayısıyla kesinleşmiş oluyor. Tarihi meydan içinde 5 binliği olmayan, 1/1000'liği olmayan, projesi olmayan mahkeme dosyasından söylüyorum, önce 4,45 yükseklik diye başlanmış olmadı 4 demişler. Projeye göre imalat değil, imalata göre proje çizildiği de mahkeme dosyasında sabit.

Çok hızlı ve adil işleyen bir yargı olmadığı sürece bunun olacağı kanaatinde değilim. Bir tek cümlem de şu, Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi'ndeki Türkiye'nin en meşhur dosyalarından bir tanesi şarkıcı Emrah'ın babalık davası, 9 sene sürmüş. Sonuç itibariyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi çocuk pepe oldu diye, içine kapandı diye efendim bunu insanlık ayıbı olarak görmüş ve Türkiye'yi çok ağır bir tazminata mahkûm etmiş. Bu dosyayı inceledim ben kendi samimiyetle yazmış bu dilekçeyi bunun tazminatını biz ödedik. Bizim vergimizden ödendi. Hâlbuki 9 sene o yargılamayı devam ettiren yargı süreci bu eğer tazminatı ödeseydi, burada da son cümle rücu sistemini mutlaka getirmek lazım. Rücu sistemi gelmediği sürece hızlı yargı da çok fazla bir şey mana ifade etmeyebilir. Kentsel mirasta hızlı yargı artı rücu sistemi olmadığı sürece biraz soyut olacak gibi geliyor. Kusuruma bakmayın Kazakistan modelini söyleyince böyle bir çağrışımı ben de geriye doğru açayım dedim.
Teşekkür ederim,

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Turan'a çok teşekkür ediyorum.

Evet, yine misafirlerimizden Rabia Gölbaşı hanımefendi, buyurun efendim.

RABİA GÖLBAŞI

Öncelikle Kentleşme Şûrasında bulunmaktan çok mutlu olduğumu ifade etmek istiyorum, çok yakından takip ettiğim konular arasında.

Efendim biraz önce kentsel kimlik konusuna değinildi. Ben de burada naçizane kısaca fikirlerimi sunmak ve kısa önerilerde bulunmak istiyorum bakanlığınıza.

Nasıl ki, bir insanı tanımlarken iyi insandır, güzel insandır, siyaset adamı veya gönül adamı ya da işte mertliği, dürüstlüğü olarak tanırsak kentlerin yani şehirlerin de kendine özgü kimlikleri vardır. Çünkü bizler birçok şehri özelliklerine göre tanırız. Mesela Malatya dediğimiz zaman ilk akla kayısısı, Amasya dediğimiz zaman elması gelir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün tabii ki fakat ben burada dikkatinizi şu öneriler üzerine çekmek istiyorum. Son yıllarda şehirlerimizde sokak ve cadde isimleri değişti ve buna hep rakamlar kondu Amerikanvari işte 921, 1044. sokak veya cadde. İskân Bakanlığının bu konuya dikkat çekmesinin önemli olduğunu düşünüyorum çünkü biz insanların Türk toplumu olarak, Türk milleti olarak ortak değer ve düşüncelerimiz vardır. Aynı noktada buluştuğumuz ilkeler vardır, düşünceler vardır. Neden bu sokakların adına insanların ruh iklimine hitap eden işte güzel isimler işte efendim

manolya sokağı, menekşe sokağı ya da işte Mevlana caddesi gibi, Fatih caddesi gibi bu tür isimler konmak yerine ya da bu konulmuş isimlerin kaldırılması yerine neden insanları rakamlarla yoruyoruz bu birinci öneri. Bakanlığınızın özellikle bu konu üzerinde çok ciddi durması gerekiyor. Çünkü bazı konular çok basit gibi görünür, ama önemlidir.

İkinci olarak da yine kentsel kimlik konusunda şunu önermek istiyorum, herhangi bir belediyenin siyasi fikrine bakılmaksızın ne olursa olsun önemsenmeden bunlara kentlerin güzelliğine, işlev ve başarı yönüne göre ödüller verilmesi yönünde bir öneri sunacağım. Bu bakanlığın teşvik amacıyla kentlerin daha yaşanılır olması yönünde önemli katkı sağlayacağını düşünüyorum. Yani hiçbir belediyenin siyasi fikrine bakılmadan sadece yaptığı işle bakanlığın değerlendirip onları onore eden güzel ödüller vermesi kent kimliği konusunda ilerlemeyi sağlayacağını düşünüyorum. Bütün kentlerde de illa denize gidilir turist olarak şeyini yıkmak gerekiyor. Çünkü turist sadece denize gitmiyor, tarihi otantik yerleri görmek istiyor. Bu konuda önerilerim oldu.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Gölbaşı'na çok teşekkür ediyorum.

Yalnız bu sokak konusunda galiba belediyeler yetkili, onu buradan belirtmek isterim.

RABİA GÖLBAŞI (Misafir)

Ben onu biliyorum da, ben bakanlığın ele alması konusunda öneri sundum. Onu biliyorum, teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Evet, inşallah.

Söz almak isteyen üyelerimiz konuşmalarını tamamlamışlardır.

Efendim bir tane daha mı geliyor? Yalnız biraz vaktimiz azaldı. Bir üye, evet. Efendim çok kısa olmak üzere, bir üyemiz Sayın Oğuz Yılmaz'a söz veriyorum. Yalnız çok kısa olsun lütfen çünkü zamanımız azalıyor.

Buyurun efendim.

Prof. Dr. OĞUZ YILMAZ
(Ankara Üniversitesi 5 nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Burada konuşmamı birçok kişinin çok fazla değinmediği bir hatırlatma ya da soruyla başlamak acaba doğru olur mu diye önce düşündüm onu sormak istiyorum. Acaba kentlerimiz bozuluyor ya da bozulmuş dediğimizde ilk önce ne aklınıza geliyor? Bir kent bozuldu deyince sizin aklınıza ne geliyor? Yani bu kentleşme şûrasına konu olan konuların tartışılmasında en etkili olan unsur sizce nedir?

Hemen tahmin ediyorum birçoğunuzun kafasında kentlerin doğasının yok olması geliyordur büyük bir ihtimalle. Tamamında olmasa bile doğasının bozulması gelecektir kuşkusuz. Dolayısıyla bunun yol açtığı çevre sorunları ortaya gelecektir daha sonra bunun yol açtığı sağlıksız yapılanma gelecektir. Bu yapılanma sonuçlarında sağlıksız sosyal yaşam gelecektir, bir zincir olarak birbirini takip eden bir süreç oluşacaktır. Biraz önce Oktay Ekinci'nin de söz ettiği gibi kentin sadece içiyle de bu sınırlı kalmayacaktır, dış bölgelerin kentin devamı olan bölgelerdeki kırsal peyzaj alanlarında da devam edecektir.

Bu çerçevede olaya baktığımızda temelde öncelikli olarak ele almamız gereken en önemli şey bence biraz önce avukat arkadaşımızın da veya hukukçu arkadaşımız tam olarak şimdi adını hatırlayamayacağım, ama hatırlattığı gibi ben de zaten o konuda söz edecektim. Bir kere yasal bir dayanak olmadığı sürece biz ne yaparsak yapalım burada en güzel planları da üretsek, en doğru planları da üretsek herhangi bir sonuca ulaşamayacağımız kesindir. Bir kere bu yasal sürecin kesinlikle ele alınarak yetkili mercilere iletilmesi ve çözüm için de baskı yapılması gerek.

Bu etaptan sonra da tabi mevzuat konusu gelmektedir. Şu andaki bizim Türkiye'deki planlama mevzuatı içinde, ne yazık ki Türkiye'nin de 2000 yılında imzaladığı sözleşme gereğince, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'nden söz ediyorum içinde yer alan maddelerden birinde de, ''peyzaj planları ülkesel mevzuat içindeki planlama, ulusal fiziki planlama kademeleri içinde yerlerini mutlaka almalıdır'' ibaresi de burada kesinlikle yer aldığı halde, şu ana kadar ne yazık ki üzülerek söylüyorum, peyzaj tasarımı veya peyzaj planlamasına ilişkin herhangi bir şey mevzuat içinde yoktur.

Bu böyle olduğu müddetçe de tahmin ediyorum ki kentlerimizin bu sağlıksız, yeşil alandan yoksun, yeşil alan-yapı dengesinden uzak, kent dışındaki uzantılardaki peyzaj alanlarındaki bozulmayı da birlikte

beraberinde getiren süreç devam edecektir. Buna dikkatinizi çekmek istedim.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum Sayın Yılmaz.

Evet, önerilere cevap vermek üzere tekrar komisyon temsilcisine söz veriyorum.

Buyurun efendim.

BEHRUZ ÇİNİCİ

Efendim çok teşekkür ediyoruz, güzel fikirler söylediniz, bizi dinlediniz lütfettiniz. Doğrusu baktığım zamanda bizim kurulumuz önemli bir eleştiri almamış bulunuyor daha çok başarılı bir rapor olduğu üzerinde görüşler sunuldu. Buna da ayrıca teşekkür ediyoruz.

Sayın Doğan İstanbul Belediye temsilcisi, sayın arkadaşımıza da Japonya'da İstanbul propagandası yaptığı için tebrik ve teşekkürlerimizi sunuyoruz, artık vatandaş laleler içerisinden inşallah her mevsim geçer de bizim de içimiz açılır, ama bir şartla yine gözümüzü göğe kaldırmamak şartıyla. Zaten gökyüzünü çok işgal ettik ve etmekteyiz biraz ufka indirmeliyiz gözümüzü. Bu açıdan o lalelerin, menekşelerin faydası daha çok görülür. Teşekkür ve tebriklerimizi sunuyoruz.

Ayşe Öztürk hanımefendinin bütün görüşlerine katılıyoruz ve doğal varlıkların değerleri üzerinden değerlendirilmeleri bizim için de kabul edilecek bir sorundur. Tamer Gök kardeşime tarihi eserlerin kentsel tasarımlar içerisinde değerlendirmesi önerisini sevgi ve saygılarımızla karşılıyoruz. Biz zaten bu bütünlük içinde düşünen bir komisyonuz adımız da bunu gösteriyor yani miras ve tasarım. Bizim komisyonumuz biraz çok yüklüydü yani yayınlanan kitap sayfalarından da bu görülüyor. Hiç endişe etmesinler ki kurulumuz daima bu görüşte hareket etti ve bunu sizin gibi bizler de çevremize telkin etmeye devam ediyoruz edeceğiz de sağ olun.

Güven Bilsel kardeşime konuşması benim hakkımda teveccühkar sözleri için teşekkürler ediyorum. Kentsel kimlik, kalite ve estetik tabi bu yaşam kalitesinin tümünü teşkil eden bu unsurlar bizim de kalplerimizde sürmekte ve geçmişten geleceğe mekânların sürdürülmesi konusundaki

uyarı ve görüşlerine de teşekkür ediyoruz. Kamusal alanların dönüşmesi konusundaki hassasiyetleri bizim için de aynı şekilde hassasiyetle sürmektedir. Estetik ve taşlaşma konularında yüzde yüz aynı fikirleri paylaşıyoruz artık nerdeyse estetiğin adı taşlaşma olacak diye endişeler içerisindeyiz. Yerleşme, kentsel tasarımın önemli bir mimarlık eğitimi konusu olduğunu da hemfikiriz.

Sayın Valimiz Kayhan beyefendinin baştan beri söyledikleri fikirlere çok aşinayım çok kabul ediyoruz ancak benim ileri sürdüğüm, yani benim değil kurulumuzca da üzerinde durulan böyle bir enstitü ve kurumun tabii ki yasal ve anayasal prosedürleri ele alınacaktır böyle bir şeye gerek görülürse. Bendeniz kendisinin söylediği toplantıda yani kurumlar var, yeni kurumlar kuralım veya bakanlık kuralım. İşte ben de karşıyım Sayın Vali gibi yeni bir bakanlık değil aslında yeni bir bilimsel otorite denetim salahiyeti de olan dünyanın pek çok ülkesinde varlıklarını sürdüren böyle bir kuruluşu temenni ediyoruz. Özerk ve özel bir kurum.

Kurumlar pek çok kurumlar, kurum bağlamış olabilirler o hafif silkelemelerle geçiştirilir. Niçin yerlerini bozuyoruz da iyileştirme cihetine gitmiyoruz. Sayın Valimle aynı görüşü paylaşıyorum, Onları yerinde muhafaza etmeliyiz. Yeter ki benim ileri sürdüğüm ve anlatmaya çalıştığım bir ombudsmanlık kurumu olarak bunu kabul ediniz. Burada fikirler üretilsin şu şûra devam etsin, şûranın devamı olarak bu görevi kalıcı olarak yerine getirsin. Hatta tek temennim bu şûranın burada bu yeni kurum üst kurumda görev alacak üyelerini seçmesidir. İşte bu şûranın görevi bu olmalıdır. Ulu Önder Atatürk de böyle bir şûra sonucu Tarih ve Dil Kurumlarını kurdurmuştur, ama bilimsel olarak Dil Tarih Fakültesi olarak, Dil Tarih Bakanlığı olarak değil. Böyle bir kuruma bizim şehircilikte şiddetle ihtiyacımız var. Yoksa kentler dilini de kaybediyor, tarihini de kaybediyor. Dil tarih gibi bir şehircilik bir mimarlık kurumuna şiddetle ihtiyaç üzerinde duruyorum. Her kurumu muhafaza ederek böyle Bayındırlık Bakanlığımız başımızın tacı bakanlığımız tabi, ama böyle bir bilimsel örgüte dış ülkelerdeki örnekler gibi ihtiyacı tekrar vurgularım.

Sezer Cihan hanımefendiye halkın bilinçlendirilmesi, Sezer Cihan dostumuza halkın bilinçlendirilmesi konusunda Sezer Cihan Hanımefendi dedim özür dilerim, Gaziantep'ten ben de yeni geldim gördüm kendilerini tebrik ediyorum. Başardıkları işler benim göğsümü kabarttı, onurlandım. Mimarlar Odası'na konferansa gitmiştim gerçek örnek alınacak bir koruma ve estetiksel kent ortamları yaratmışsınız sizi buradan kutluyorum.

Hasan Özbay değerli kardeşim bizimle çok sıkı bir işbirliği içinde çalıştılar ve onun yaşanabilir, sürdürülebilirlik yerine güzel kentler tabiri de bana Bulgaristan'da 1998'de bir Hintli ismini şimdi bir ekonomist mimar tarafından geliştirilen Güzel Bulgaristan projesini hatırlattı. İsmi Güzel Bulgaristan, bu öyle bir proje ki değişim ve dönüşümün ülke ölçeğinde ele alındığı bir gelişme, bir ülke gelişmesi. Ben de iştirak ediyorum güzel Türkiye, güzel Türkiye'yi yaratalım, ama…

ŞÛRA BAŞKANI

Komisyon başkanımız Behruz Çinici Bey'e çok teşekkür ediyorum. Evet, bu arada vaktimiz var herhalde Yavuz Taşçı Bey bir şey söylemek istiyordu bir söz almak istiyordu. Ona çok kısa olmak üzere pardon devam ediyor galiba, çok özür diliyorum buyurun efendim.

PERİHAN KİPER (5 nolu Komisyon Bşk.Yrd.)

Sayın Başkan, izin verirseniz Divan'daki diğer arkadaşlarımızın da katkıları ve sorulara yanıtları olabilir. Ben de bir iki konuya tekrar izninizle değinmek istiyorum. Başkanımıza da, komisyon başkanımıza da teşekkür ediyorum.

Şimdi sorulan sorulardan birincisi Tuncay Neyişçinin de pek çok soru katkı için tekrar teşekkürler. Tuncay Bey'in Akdeniz Üniversitesi'nden katılan katkı içerikli bir açıklama idi, yanıtları da içindeydi. Tümüyle katılıyoruz ancak ikinci katkısı için yani kent mekânlarıyla orada yaşayanları da bir anlamda dönüştürmek şeklindeki görüşü bu konuşmamı yapmam gerektiğini hissettirdi. Biz özellikle kentsel miras ya da koruma alt çalışma grubu olarak dönüşüm kararına biraz mesafeli, dönüşüm yaklaşımına politikalarına biraz mesafeli yaklaşmak istiyoruz. Bizce dönüşüm bir tek nedenle varlığı olumlanabilir o da afet riski, kentsel riskler, afet tehlikesi var ise. Onun dışında hepsini zaten şu andaki mevzuatla değiştirmek, geliştirmek, sağlıklaştırmak, canlandırmak mümkün. Yeni bir dönüşüm mevzuatına ya da böyle bir kavrama bizim komisyon alt komisyonumuz olarak çok gerekli hani sadece kavrama çekincemi belirtmek için bu sözü aldım.

Tamer Gök hocamızın önerisi haklıdır katılıyorum özellikle bu emlak değerleri vergilerinden alınan yüzde 10'luk pay için, bu bir öncelikler konusu yani yüzde 10 o proje için yüzde 10 bu proje için değil, zaten kamunun görevi değil mi bu değerleri korumak ya da yaşanılası

kentsel mekânları yaratmak, ortaya çıkarmak, düzenlemek. Yani yerel yönetim ve merkezi yönetim, özerksel yönetim olarak önceliklerini proje önceliklerini daha yaşanılası mekânlar kentsel tasarım çalışmalarına ayırsa biz de artık koruma fonu için ayrılan bu kadarcık değeri çok fazla parçalamasak mı diye düşünüyorum, başka fonlar yaratılsa daha mı iyi olur?

Geçtiğimiz yıllarda biz de komisyon olarak inceledik bu vergiler alınan vergiler bu paylar oluşturulan bu fon çok aktif olarak kullanılamadı. Daha çok yeni bir süreç belediyelerimizin bu konuda kuşkusuz çok fazla sürecin içinde olamadılar, ama bundan sonrası için daha aktif kullanacaklarını umuyoruz, öngörüyoruz o yüzden bu fonu daha fazla şeyler için amaçlar için parçalamayalım. Kuşkusuz çok önemli daha yaşanılası tırnak içinde söylüyorum güzel kent mekânları yaratmak için estetik kent mekânları, başka fonlar oluşturulmalı başka araçlar geliştirilmeli.

Sayın Kayhan Kavas'ın belirttiği bu Tarihi Kentler Birliği ile ilgili oluşum zaten o birlikten üyemiz vardı komisyonda raporda özellikle bu konunun da altı çizilmişti çalışmaları konusunda.

Sayın Oktay Ekinci'nin katkı niteliğindeki görüşlerine katılıyoruz. Zaten söylediği konular yani kentsel kimliği korumak sadece tarihsel mekânlarda değil tüm kent için izlenmeli, ortaya konabilmeli görüşünü yadsımak mümkün değil. Zaten kent kimliğini oluşturan tüm bu geçmişten gelen değerlerle birlikte doğal değerlerin de kattığı, doğal varlık değerlerinin de kattığı bir kimlik değil mi? Bunların hepsi zaten çağdaş bir kent yaratabilmenin ön koşulu değil mi? O anlamda hani tümüyle katıldığımız bir katkı diye altını çizmek istedim. Zaten yaşanılası kent mekânları, çağdaş kent mekânların da en önemli bileşeni.

Gökhan arkadaşımız özellikle benim bir açıklamam üzerine soru sormuştu, evet hatta belki haklısınız kamu eski kamu değil, ama ben önkoşul olarak özellikle altını çizmiştim, yönetim anlayışı da değişmeli ve bir başka ilkemiz vardı ki vazgeçemediğimiz bir ilkemiz, toplumsal yarar kamu yararı ön planda tutulmalı. Son dönemlerde yapılan pek çok projede bu değerler gerçekten yok toplumsal yararın ön plana çıkmadığını görüyoruz. Yani Et Balık Kurumu'nun Ankara'da bir alışveriş merkezine böylesi bir kurumun ya da Sümerbank tesislerinin toplu konut sitelerine

çevrilmesinde kuşkusuz kamu yararı yok. Bunu da kamu yapıyor onda da haklısınız, ama bu değişmeli bu anlayış değişmeli diye bu şûranın da temel ilke kararları şûra bildirgesine geçmesi gerektiği kararlardan olması gerektiğini düşündüğüm için bunun altını çizmek istedim.

Gaye Doğanoğlu'nun önerilerine tümüyle katılıyoruz. Kentlilik bilinci gerçekten çok önemli bu yapılagelen yanlışların durdurulabilmesinin de galiba tek aracı bu. Bizler her birimiz aktif yurttaş olmak durumundayız. Kentlilik bilincinin birinci ön koşulu da aktif yurttaş olabilip bunlara karşı çıkıp doğru projeleri ortaya koyabilmek kuşkusuz.

Bir de, Rabia Gölbaşı Hanım'ın katkılarına teşekkür ederiz. Evet, sokak isimleri, cadde isimleri sık sık değiştirilip belleğimiz kentli olarak belleğimiz ortadan kaldırılıyor. Sadece isim değişikliği ile değil örneğin Atatürk Bulvarı'nda olduğu gibi bulvar kullanımı ortadan kaldırılıp kent merkezinde kent içinde bir otobana dönüşen yayaları dışlayan süreçler de bunlar da benim belleğime 50 yıllık Ankaralı olarak, Ankara'da yaşadığım belleğimi yitiren şeyler, altını çizmeme olanak verdiğiniz için size de ayrıca teşekkür ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Kiper'e çok teşekkür ediyorum.

Prof.Dr. Emre MADRAN KOMİSYON ÜYESİ
(Orta Doğu Teknik Üniv.5 nolu Komisyon Üyesi)

Ben birkaç konuya değinmek istiyorum.

Tuncay Neyişçi Hocamın dediği doğru. Son yıllara kadar korumaya yönelik planlama etkinliklerinin sadece fiziksel boyutuyla ilgilenmekte olan uzmanlar yavaş yavaş buralarda oturan insana dönmeye başladılar. Sadece konutların avlu duvarlarının, ağaçlarının korunmasıyla yetinemeyeceğimizi oradaki yaşamı da korumamız gerektiğini, oradaki insanı da korumamız gerektiğini, orada merdivenin üzerinde oturan teyzenin verdiği çayın çok önemli olduğunu, top oynayan çocuğun çok önemli olduğunu artık düşünüyoruz. Dolayısıyla bu anlayışımızda bir değişme var.

Sevgili Tamer Hocam çok haklı da ben de ona bir karşı sual

sorayım, ama bu bir karşılıklı sual cevaba girmesin. Kentsel tasarım için finans kaynağı niye olmasın tabi de, ama bunun başka bir zevk, bir beceri, bir beyni meselesi olduğunu da düşünürsek hani para tahsis ettik güzel kentsel tasarımlar elde edeceğiz demek bu ülkede ne kadar doğru bilemiyorum sevgili hocam değerlendirsin.

Efendim sevgili Oktay Ekinci'nin TOKİ uygulamalarına ilişkin yaklaşımına bir tek cümleyle katılıyorum, birçok şey söylemek mümkün, ama ben de bir kamu görevlisiyim. TOKİ sadece kredi veren bir mekanizma olmalı parayı kesmemeli. Kültürel miras toplu konut idaresine bırakılmayacak kadar ciddi bir iştir arkadaşlar. Kişisel kanım budur. TOKİ bu alandan elini eteğini çekmelidir. Evvela kendisini yeni yapı üretiminde aklamalı belki daha sonra çok daha sonra gerekmiyor, ama bu alana girmelidir.

Gaye Hanımefendinin Avrupa Konseyi belgesi, çok haklısınız, ama şu kitapçığa süzülüp gelen bilgilerin inanır mısınız zaten o belgelerden yola çıkarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda UNESCO'nun, Avrupa Birliği'nin, IKOMOS'un, Europa Nostra'nın, Avrupa Tarihi Kentler Birliği'nin de bu bağlamda çok önemli birikimleri vardır. Bunların tümünü bu raporda ele almamız doğal olarak çok mümkün değildir.

Son sözüm Rabia Gölbaşı hanımefendiyedir, aman ne olur numaralara dokunmayın, sokak numaralarına. Ben Emek mahallesinde oturuyorum 70. sokakta oturuyordum 41 yıldır geçen sene sokağımın ismi Abdülcemil Ahmet Kırımlıoğlu sokağı oldu lütfen dokunmayın, lütfen dokunmayın arkadaşlar.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Madran Hocamıza da teşekkür ediyorum.

Buyurun efendim.

Prof.Dr. Emel GÖKSU KOMİSYON ÜYESİ
(Dokuz Eylül Üniv. 5 nolu Komisyon Üyesi)

Hocam bizi güldürdünüz, teşekkür ederim.

İki hususa dikkat çekmek istiyorum ben de. Özellikle iki gündür değişik komisyonların sürekli üzerinde vurgu yaptığı bir husus vardı, son 10 yıldır her sektörün kendi rasyonellerinden hareketle çıkarılan

yasalar ve bunları yetkilendiren bu yetkileri üstlenen yeni kurumlar ve giderek bu çok yetkililiğin getirdiği belirsizliklerden doğan yeni fırsatlar. Sürekli olarak bu bir sorun alanı olarak tarifleniyordu. Raporumuzda komisyonumuzun benimsediği en önemli konulardan bir tanesi de budur. Çok yetkililik zaman zaman koruma konusunda yetkileri üstlenmiş olan Kültür Bakanlığı'nı ve Koruma Kurullarını aşan örneğin Özelleştirme İdaresi'ni ya da Özel Çevre Koruma alanlarında olduğu gibi koruma kurullarının yetkilerini aşan bazı yetkilendirmeler tanımlıyor. Dolayısıyla bunu çok ciddi bir problem olarak tarifliyoruz ve bir kere önce mutlaka bir bu konuda hem yetkinin netleştirilmesi hem de finans kaynaklarının da biraz steril ve sadece bu alanda kullanılacak ve denetlemesinin de yapılabileceği bir fon haline getirilmesini öneriyoruz.

Bu cümleden hareketle özellikle 5226 sayılı yasayla getirilen yeni olanakların finans olanaklarının çok büyük bir fırsat olduğunu teslim etmek gerekiyor. Çünkü 2004 yılında çıkarılan bu yasayla birlikte özellikle 2006 yılından itibaren sistematik olarak tarihsel çevrenin korunmasına ilişkin bu fonlar aktarılabilmiştir ve özellikle bazı belediyelerde öğrendiğim kadarıyla sanıyorum Gaziantep Belediyesi de öyle kullanıyor. Ben kendi yaşadığım kentten İzmir'den örnek verebilirim, İzmir Belediyesi bunu bireysel olarak vatandaşların başvuruları ile kullandırtmak yerine İzmir Valiliğine yaptığı bir protokolle Belediye kendi projeleri projelendirmek suretiyle kullandırıyor. Bu doğrultuda belki Tamer Hocamın sorusuna bu şekilde yanıt vermek mümkün olabilir. Bu fon sadece yapıların tek tek onarılması değil aynı zamanda belediyenin özkaynaklarının da buna katılması yoluyla çevrenin de iyileştirilmesi, çevrenin de sağlıklı bir hal almasına olanak sağlayacaktır.

Bu sadece tabii ki güzel çevrelerin oluşturulması gibi bir ideale hizmet etmiyor, aynı zamanda yaşamın korunması bu anlamda çok önemli. İki gün önce Hamamönü Evlerini gezdiğimde aslında bir ölçüde de hayal kırıklığına uğradım diyebilirim. Evlerin ön tarafları ön cepheleri iyileştirilmişti, ama arka cephelerine geçip de fotoğrafladığımda aynı çöküntü devam ediyordu. Birçok ev boştu sahipleri ayrılmışlardı buradan. Dolayısıyla bu fonların kullanılması iyidir, fonların yaratılması iyidir, bunun örgütlenmesi iyidir ancak beraberinde oradaki yaşamı koruyacak biz sürekli olarak varlık değerine vurgu yapıyoruz. Bu varlık değeri o öz değerdir, doğanın öz değeri ya da tarihsel, kültürel öz değerdir. Bunun için de kuşkusuz orada yaşayan insanın bizatihi kendisi o toplumun

bizzat kendisi vardır ve oradaki yaşam ritüellerinin yaşam pratiklerinin değiştirilmemesi, bunların ayıklanarak bazılarının çok özel bulunup yüceltilmesi değildir kesinlikle. Orada olan bütün o alanı bütün o süzülmüş birikim geleneklerinin korunmasıdır. Bu anlamda da yaşanabilir bir çevrenin oluşturulmasıdır bu fonlar yardımıyla. Bu yardımcıdır bir araçtır yani. Bunları hatırlatmak istedim çok teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Göksu'ya çok teşekkür ediyorum.

Şöhret ŞENSOY KOMİSYON ÜYESİ
(TMMOB Şehir Plancıları Odası, 5 nolu Komisyon Üyesi)

Süremiz varsa ben de çok kısa raporumuzda belirtmiş olmamıza rağmen burada üzerinde durmadığımız, ama vurgulamak istediğim iki konuyu kısaca aktarmak istiyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Evet, çok kısa rica edeceğim lütfen. Bir dakika içinde toparlayalım.

Şöhret ŞENSOY KOMİSYON ÜYESİ
(TMMOB Şehir Plancıları Odası, 5 nolu Komisyon Üyesi)

Ülkemizde kültür ve doğal varlıkların envanterleme çalışması henüz tamamlanmadı. Bu önemli bir eksiğimiz çünkü neyi koruyacağımızı bilmediğimiz zaman koruma konusunda da ciddi problemler yaşıyoruz. Bu anlamda komisyonumuzun sonuç bildirgesine de yansıyan tespit ve tescillerin tamamlanmamasından kaynaklanan ve her ölçekteki planlamaya aktarılmamasından kaynaklanan, sorunların giderilmesi için bunun aşılabilmesi için, ülke ölçeğinde doğal ve kültürel varlıkların envanterinin ivedilikle tamamlanması, ulusal veri tabanının oluşturulması önemsediğimiz bir konuydu. Çok kısa geçmek için bu kadar söyleyeceğim.

Bir ikinci konu da son dönem özellikle çıkartılan yerel yönetimlerle ilgili yasalarda yerel yönetimlere kültürel varlıkların, doğal varlıkların korunması konusunda önemli görevler yüklendi. 5226 sayılı yasayla yapılan değişiklikle 2863 sayılı yasayla getirilen belediyelerde koruma uygulama denetim bürolarının kurulması konusu, yani belediyelerde de bu işi sahiplenecek ve işin uygulama kısmını yürütmek üzere daha

ihtisaslaşmış birimlerin oluşturulması öngörüldü. Ancak çok az miktarda kuruldu bunun sayısal verilerini verdik raporumuzda. Ancak bu birimlerin kurulmasından çok nitelik ve niceliklerinin artırılması, kalitenin yükseltilmesi önemli. Çünkü bugüne kadar kurullar aracılığıyla yürütülen yani tamamen bilimsel, kurullar aracılığıyla yürütülen önemli bir görevin önemli bir kısmını da şimdi yerel idarelere bırakmış olduk yasal düzenlemelerle. Bu nedenle bu birimlerin bunu üstlenecek, bu görevleri üstlenecek birimlerin nitel ve nicelik olarak artırılması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Şensoy'a teşekkür ediyorum.

Hülagü Bey siz de mi konuşacaktınız?

Doç.Dr. Hülagü KAPLAN
(Gazi Üniv. 5 nolu Komisyon Üyesi)

Ben de iki kısa noktada eğer izin verirseniz çünkü genel kurulumuzdan üyelerimizden değerli katkılardan ikisinin de bizle doğrudan ilişkisi vardı. İzninizle onu ben belirteyim. Birisi Sayın Güven Bilsel hocamızın kent görünüm konusundaki saptaması ki raporumuzda bunun üzerinde hassasiyetle durduk, ama açılması lazım halin. İkincisi de Sayın Oğuz Yılmaz hocamızın kentlerin doğasının yok olması bunun çevre sorununa ve dolayısıyla tüm ekosisteme bağlanabilirliğini sorgulaması.

Şimdi benim kısaca söylemek istediğim şu bu iki saptamayı da birleştirerek, kent kimliği ve kentlerin tasarımı aslında birbirinin iki ayrılmaz parçası. Tasarım dolayısıyla kimlikli mekânlar oluşturulmasını kapsayacak. Bunun için de bizim yasa tasarımıza şu anda rafta bulunan ve 1. Komisyonumuzda enine boyuna ele alınmış olan yasa tasarısının tekrar ivedilikle gündeme getirilerek, planlama ve imar yasası olarak bir planlama temel yasası olarak çıkartılmasını öngörüyoruz. Onu tekrar ben hatırlatmak istedim.Çünkü bu ülkenin bir planlama temel yasası yok. Dolayısıyla planlama ve imar temel yasası kapsamında ancak ve ancak dönüşüm yasası bir alt yasa veya bu yasanın bir parçası olabilir, TOKİ de bunun içinde hareket edebilir.

TOKİ'ye bağlamamın nedeni yapılan icraatın kimliksiz mekânlar oluşturmakta ustalığından dolayı öğrencilerimize örnek vermemizdendir. Yani yönelim, ışıklanma, diğer ekosistem temel olgularını kullanmaksızın

yapılanma kötü örnekler olarak maalesef ortaya çıkmaktadır. Örneğin bir Yozgat'ta Yozgat'ın tek koruluk alanı olan Çamlık mahallesinin Çamlık'ın hemen yanında TOKİ kuzeye bakan binalar yapmıştır, olduğu gibi ön cepheleriyle. Bunu lütfen genel kurul yanlış algılamasın, ama mekân tasarımı kimlik ve yaşanabilirlik içindir. Bu da doğrudan bizim mekânın kalitesine bütünleştirdiğimiz konu olduğundan yasada kentsel tasarımın da başlık açılarak planlama ve şimdiki imar ve şehircilik yasasının planlama ve şehircilik yasası olarak ele alınıp bunun için de bir alt başlık açılarak kentsel tasarımın belirli çerçevesinin buraya konulmasında yarar görmekteyiz. Onu zaten şeyden takip etmişsinizdir, ama Sayın Güven Bilsel hocamız ve Oğuz Yılmaz hocamızın dediklerinden ben bunu tekrar genel kurul gündemine getirmek istedim.

Kent görünüm ve doğal kentin doğrudan doğal sorunları işte bu kimlikli mekânların oluşturulmasıyla ancak alt edilebilecektir. Bunun için de yasada alt başlığın açılması gerekmektedir. Kaldı ki bunun dışında stratejilerin geliştirilmesi, eylem planlarının çizilmesi bana göre biz bunu dört oturumda beş oturumda yaptık mutlaka ve mutlaka Bakanlığımız bunu yeniden ele alıp bir belli bir şekilde raporları uygulama projelerine dönüştürülebilir. Bizim dilimizle söyleyebileceğimiz…

Uygulama projelerine dönüştürülebilir bir biçime getirmelidir. Son söyleyeceğim o zaman tek cümle sonuç bildirgesi açılıştan önemlidir bu şûra için. Sonuç bildirgesinde ve bildirge yazılırken lütfen Planlama ve İmar Yasası içinde kentsel tasarımın ve yaşanabilirliğin bir madde olarak yer almasını sağlayalım.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Yavuz Taşçı yarım saniye, kabul mü? Mikrofon hemen geliyor yarım saniye doldu. Teşekkür ediyorum.

YAVUZ TAŞÇI

Efendim çok kısa söyleyeyim: Behruz Bey'in teklifine katılıyorum ve böyle bir kuruluşun Türkiye'deki meseleleri baştan çok üstteki bir noktadan itibaren aşağı doğru iyileştirerek geliştireceğine inanıyorum. Şöyle ki tarihi mirası koruma ve kişilikli kent parçaları oluşturma meselesi

ki bu kurulumuzun, komisyonumuzun görevi maalesef günümüzde bir yetim evlat muamelesi görmektedir. Bir her şeyden önce doğru dürüst kentler planlayamıyoruz yani kent tasarımını beceremiyoruz. Önce kent tasarımında kültür mirası olan ve değerli konut stokunu ezmeyen gelişme alanları planlamayı becerebilsek ve yaptığımız tasarımda doğru yoğunluk kararlarıyla doğru yerleşme kararları verebilsek önümüzdeki günlerde zenginleşen ülke ben bunu kendi yaptığım yerlerde de gördüm, zenginleşen ülke o faydalı dediğimiz yüzeyleri daha güzelleştirmek için bir girişimde bulunuyor ve değişiklik görünüyor.

Teşekkür ederim, şimdilik bu kadar, çok mersi.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum Sayın Taşçı.

Değerli genel kurul üyeleri; komisyon raporunun sunumunu ve değerlendirmelerini hep beraber yapmış bulunuyoruz.

Yapılan bu görüş ve değerlendirmelerle birlikte raporu onaylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım komisyon raporu şûra karar alarak kabul edilmiştir, teşekkür ediyorum.

Şimdi değerli üyelerimiz, ara veriyoruz saat 17.00'de tekrardan bir araya gelmek üzere, çok teşekkür ediyorum.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ, DOĞAL KAYNAKLAR, EKOLOJİK DENGE, ENERJİ VERİMLİLİĞİ VE KENTLEŞME KOMİSYONU OTURUMU

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı
Sabri Özkan ERBAKAN OTURUM BAŞKANI

Sayın Genel Kurul Üyelerimiz bugünkü son komisyonumuz olan İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu Oturumunu açıyorum, Buyurunuz.
Oturumu Genel Müdürüm Sayın Hami Yıldırım Bey götürecektir, bilgilerinize sunarım.

Buyurun Hami Bey.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami Yıldırım)-

Efendim ben değerli komisyon başkanımızı ve temsilcilerini kürsüye davet ediyorum, buyurun efendim.

Değerli şûra üyelerimiz; komisyon başkanımızı raporlarıyla ilgili sunuşu yapmak üzere kürsüye davet ediyorum.

Buyurun Sayın Hocam.

Doç.Dr.ÇETİN GÖKSU

Hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

Komisyonumuzun yaptığı çalışmaları çok özet olarak anlatacağız. Raporumuzda çok sayıda sorun tespit ettik, yaklaşık 60 kadar sorun çıktı, ama inanın daha da çok sorun var alanımızla ilgili. Bizim komisyonumuzu biraz kısaltarak yazdık bu aynı zamanda komisyonun çalışmasının alt birimlerini de gösteriyor. Biz 4 bölümden oluşan bir çalışma yaptık sonra bunları birleştirip rapor haline getirdik.

Bir defa komisyon adına öncelikle şûra hazırlığını yapan heyeti burada canı gönülden kutlamak istiyorum gerçekten, Türkiye için çok önemli bir adımı gerçekleştirdiler. Yeni bir bakanımız oldu bu bakanın da bu konulara sıcak baktığını hem dünkü konuşmasından hem de akşamki sohbetlerinden takip edebildik. Dolayısıyla umutlu bir başlangıç olabileceğini düşünerek bu çalışmaları yaptık. Bundan sonraki çalışmaların da aynı etkinlikte devam etmesini diliyoruz. Bu kadar emek boşa gitmesin diyoruz ve sizlere komisyonun raporunu kısa özet olarak sunacağız.

Şimdi burada bizim konumuz diğer konulardan biraz farklı, daha güncel bir konu bütün dünyayı ilgilendiren konular var burada. Özellikle iklim değişikliğinin ve bununla ilgili gelişmeleri yakından takip ediyorsunuz. Türkiye de geç kalmakla birlikte bu konularda ciddi adımlar atmaya başladı. Genel olarak geç kaldığımızı söyleyebilirim. Bayındırlık ve İskân Bakanlığının bu konuya en azından bu şûra yoluyla girmiş olmasını Türkiye için, bütün insanlık için, önemli bir adım olacağını düşünüyoruz. Bizim konularımız bildiğiniz gibi iklim değişikliği ile ilgili aslında, dünyayı bekleyen en büyük afet konusu bu. Biraz sonra bunun kentlerimize etkilerini de anlatacağız. Bu iklim değişikliğine ve küresel ısınmaya karşı alınacak önlemler Türkiye olarak neler olabilir? Bununla birlikte çevre konularında özellikle biyoçeşitliliğin, doğal varlıkların nasıl kentleşmeyle Türkiye'de tahrip edildiğini, bunu hepimiz gözledik gözlemledik,bunlarla ilgili ne gibi tedbirler alabiliriz? Bir de çevre kirlenmesi biliyorsunuz kentler bir kirlenme odakları haline geldi. Acaba çevre kirletmeyen kentler sistemine geçebilir miyiz? Bu konularda görüşlerimizi ve yasal önerilerimizi daha başka önerilerimiz de var özellikle örgütlenme önerilerimiz ve finansmanla ilgili önerilerimiz olacak.

Bu konular maalesef kulaktan dolma fikirlerle bilgilerle bir şeyler yapılacağını düşünenler var ülkemizde. Yıllardır birçok karşı propagandalar da var, güneşin pahalı olduğuna dair örneğin ya da alternatif enerjilerin. Bu konularda da daha somut örnekler vererek bunların ne kadar doğru veya yanlış olduğunu birlikte gözden geçireceğiz. Biz dedik ki bu projemizin bir adını koyalım ve ana fikrini belirleyelim. Dolayısıyla bizim çalışmamızın adını iklim değişikliği ve sürdürülebilir yerleşmeler olarak koyduk. Yani bu bütün konuları içerdiği için bu başlığı tercih ediyoruz.

Şimdi konunun özü ve özeti nedir? Biz diyoruz ki sürdürülebilir kentlerin iki tane önemli konusu var, özellikle son yıllardaki gelişmeler açısından söylüyorum. Bir tanesi; iklim değişikliğini çözmeye yönelik yaklaşımların odak noktası olabilecek bir çözüm bir yaklaşım olması, ikincisi de; çevre kirliliğinin ortadan kalkmasıdır. Bu iki konu hem günceldir bizim açımızdan, hem dünya açısından, hem yaşamsaldır, hem de küreseldir. Dolayısıyla dünyanın çevresi kirleniyorsa bunu teker teker kentlerde yaptığımız kirlenmelerle başarıyoruz. Dünyada bir küresel ısınma meydana geliyorsa yine bunların odak noktası kentlerdir. Çünkü küresel ısınmaya neden olan sera gazlarının büyük bir bölümü kentlerde üretilmektedir. Bu yaklaşık Türkiye'de yüzde 70, Avrupa'da yüzde 80

oranındadır. Dolayısıyla biraz sonra göreceğiz, bütün bu konuların birlikte ve eşzamanlı olarak ele alınması gerekmektedir.

Şimdi sorun alanlarını biraz özetleyerek biraz da kısaltarak yazdık. Burada gördüğünüz gibi birçok sorunlu alanımız var. Şimdi iklim değişikliğinin örneklerini de gördüğümüz gibi küresel tehlikeleri başlatmıştır. Bunların artarak gideceğine dair elimizde çok somut kanıtlar vardır. Yani eskiden afetler vardı ama artık yeni afetler yeni afetlerin etkileri giderek artarak sürmektedir bunun örneklerini vereceğiz.

İkincisi; bildiğiniz gibi bütün kentlerdeki yaşamın kalitesiz olmasının arkasında bu çevre kirliliğinin, suların, toprağın vesairenin kirlenmesini, havanın kirlenmesini ve biz bu kirli ortamlarda yaşamak zorunda olduğumuz kentlerde, yaşadığımızı kabul etmek zorundayız ki çözüm bulabilelim. Diğer konuları ben tek tek zaten okuyorsunuz, ben sadece bazı konulara değinerek geçmek istiyorum. Mesela bu peyzaj ve çevre duyarlı yaklaşımların artık kentlerde daha etkin olarak özellikle bu çevre kirliliği ve küresel ısınmadan kaynaklanan çözümlerde daha etkin kullanmanın yollarını aramalıyız, bununla ilgili öneriler getirmeliyiz.

Burada özellikle bir noktanın üzerini çizmekte yarar var. Yenilenebilir enerjileri biz kentlerde kullanmıyoruz. Yani başımıza güneş yağıyor, rüzgârlar var işte biyoenerjiler var, akan sular var, ama biz bunları kentlerde kullanmayı nedense öğrenmedik, öğrenmek de pek istemiyoruz galiba. Ama şimdi artık Avrupa Birliği ile ilişkilerimiz daha ileri aşamaya getirmek ve onların kaynaklarından yararlanabilmek için Bayındırlık ve İskân Bakanlığında da bu konuda çalışmalar başlatıldı, bunu önemli bir adım olarak görüyoruz bir umut ışığı olarak görüyoruz.

Yenilenebilir enerjilerin kentlerde kullanılır hale gelmesi gerekir. Bir örnek vereyim, bir kentin üzerine düşen enerji miktarı güneşten radyasyon olarak gelen enerji miktarı bir yıllık olarak söylüyorum, toplam o kentte tüketilen enerjinin iki katı kadardır. Bunu kullanabilir hale geldiğimiz zaman kentlerimizi güneş enerjili hale getirdiğimiz zaman, sadece Güneşle bile kentlerimizi enerjisini sağlayabilir duruma geleceğiz.

Şimdi atık yönetimindeki yetersizlikler, kirli ve tehlikeli ulaşım sistemleri ve bunlarla ilgili çözümleri, biz yine de önereceğiz başka altyapı gruplarında bahsedilmiş olsa bile. Su, toprak ve kıyıların doğru

yönetilmemesinden kaynaklanan sorunlar var. Şimdi iklim değişikliğiyle başlayalım önce. İklim değişikliği bildiğiniz gibi kentleri etkiliyor. Bununla ilgili örneklerden birisini biraz önce afetler kısmı tartışılırken Mikdat Bey verdi, ben de o sırada 2003 yılında Fransa'daydım. Bu bir ay süren aşırı sıcaklar nedeniyle yaklaşık Fransa'da 25 bin kişi hayatını kaybetti ve bunların büyük bir kısmı kentlerde, yani kentlerdeki aşırı ısınmadan kaynaklanan büyük felaketler dünyayı bekliyor. Örneklerini de maalesef Fransızlar bizim gibi bu işleri gizlemiyorlar yani, her akşam ölen sayısını televizyonlardan izleyebiliyorsunuz. Bir nevi yani içim cızladı tabi ,her akşam ölenlerin sayısını ve miktarını, hangi bölgede öldüklerini televizyondan izlemek ilerde belki de bizim karşılaşacağımız konular.

Bu konuda maalesef , yani bir tanesi aşırı sıcaklık artışları, şunu hemen söyleyeyim 2007 ve 2008'de ben, Mersin'de konferanslar nedeniyle, Antalya'da, İzmir'de bulundum, nefes alabilecek durumda değildim, yani oralardan hemen kaçtım .Kentler yaşanmaz hale geliyor ve ölen sayıları da bilinmiyor. Kimse bunun sıcaktan kaç kişi öldüğünün istatistiklerini tutmuyor. Birinci görev bence; Bayındırlık Bakanlığının bir defa bu istatistiklerin kesinlikle bilinmesi lazım ki ona göre daha ciddi tedbirler alabilme iradesini gösterelim.

Şimdi aşırı yağışlar, bunu yine afet komisyonu söyledi bu kent sellerine neden oluyor. Burada da çok ölen var, son 10 yıla dikkat ederseniz, dünyada birçok kent sellerinin oluştuğunu görürsünüz. Bu giderek artacak yani bugünkü altyapıları ile hele hele bizim kentlerimizin buna fazla dayanma şansı yok. Flora faunada çok büyük tahribat yapıyoruz, hiç flora faunayı düşünmeden, bu biyoçeşitliliğin önemini düşünmeden şey yapıyoruz. Kuraklık, çölleşme bekliyor. Asıl önemlisi susuzluk tehlikesidir. Büyük kentler büyük bir ihtimalle gelecekte çok yakın gelecekte susuz kalacaktır. Ankara'yı biliyorsunuz bir 10 günlük susuz kalmasının bedelinin neler olduğunu gördünüz, büyük kentlerin yaşama şansı bu sorunları çözebilmesine bağlı olarak görünüyor.

Su baskınları çok önem kazandı bu konuda, Amerika'da olsun, Uzakdoğu'da olsun birçok kent binlerce insanın ölümüne neden olan su baskınlarına kaynaklandı. Bunlar sadece göstergeler başlangıçlar. Bunun dışında kıyılardaki suların yükselmesi birçok kentin ilerde tehlike altında kalmasına neden olur, bunlar maliyet artışları da getirecektir ve daha önemlisi bunu 2007 ve 2008'de gördük, bu sene belki görmeyeceğiz

ama, çok büyük üretim, tarımda üretim düşüşleri oldu. Bu yüzde 40 ve yüzde 50'lere varan rakamların artması ilerde maalesef bekleniyor. Yani aç kalma tehlikesi hem kentlerde hem de Türkiye'de olanaklı.

Ben biraz hızlı geçeceğim sürem azalıyor, biraz sizin okumanıza imkân tanıyalım. Şimdi Türkiye ne yapmalı? Birinci soru bu, ne yapmalıyız? Arkadaşlar yani dünyada zaten bu olay bir başladı, paldır küldür gidiyor. Çok büyük gayretler, çok büyük kaynaklar ayrılıyor, çok büyük çözümler aranıyor. Yani kentleri artık eskisi gibi 20. yüzyılın kirli dünyasının sınırlı yaklaşımlarıyla değil de geleceğin kentlerinde acaba bu küresel ısınmanın da neden olduğu sorunları biz nasıl çözeceğiz? Asıl sorunlardan birisi bu. Galiba bakanlık olarak en büyük sorumluluk bizim bakanlığımıza düşüyor.

Burada sıraladım 6 konuyu; bir fosil yakıtlardan temiz enerjili sistemlere geçmek zorundayız, kirli kentlerden temiz kentler sistemine geçmek zorundayız. Bunları çözebilmek için de yeni teknolojiler geliştirip bunları hayata geçirebilmek zorundayız ve daha da önemlisi sürdürülebilir kentler çağını başlatmamız gerekiyor arkadaşlar. Bugünkü sistemle, bugünkü kent yapısıyla, bugünkü ranta dayalı, spekülasyona dayalı, doğayı tahrip eden, çevreyi kirleten ve küresel ısınmaya neden olan kentlerden vazgeçip, doğru dürüst kentleri kurmaya başlamamız gerekiyor.

Bunu bir temenni olarak değil,Ben Türkiye için bir zorunluluk olarak görüyorum. Burada yerel iklime uygun planlamaların yapılması ve güneşten maksimum yararlanılması konuları, bizim çok yakın gelecekte yapmamız gereken zorunlu işler olacaktır. Bugün eğer karar verirseniz çok önemli yol alabiliriz. Ama bugün karar veremezseniz bile, en kısa zamanda bile bunlar zaten zorunlu hale gelecektir.

Şimdi burada fosil enerjilerden yenilenebilir enerjilere ki bunlar biliyorsunuz güneştir, rüzgârdır, biyoenerjidir, akan sulardır, esen rüzgârlardır. Şimdi biz kentlerimizi uzun vadeli bir perspektif içerisinde nasıl yenilenebilir enerjilere, fosil yakıtlardan vazgeçip yenilenebilir enerjilere geçeceğiz. Bu konuda dünyada geliştirilen bir model var biliyorsunuz ve bu daha önceki işte Rio Zirvesinde, daha sonra Kyoto, biz de bunları gecikmeli olarak imzaladık, zaten hani uluslararası düzeyde bu savaşa biz de varız dedik gecikmeli olarak. Dolayısıyla dünyadaki

bu uluslar arası anlaşmaların Türkiye'de nasıl olabileceğini ve Türkiye lehine bunları nasıl kullanılabileceğini ciddi olarak burada beyinler var, düşünmemiz ve uygulamaları başlatmamız gerekir.

Biz Avrupa Birliği'nin 2007'deki verdiği kararlar doğrultusunda önerimiz komisyon olarak bunu öneriyoruz, biliyorsunuz Avrupa Birliği üç tane 20 formülü önerdi. Yani yüzde 20 oranında yeni enerjilere geçmek, 2020 yılı için bu hedefler Yüzde 20 oranında da enerji tasarrufu yapmak, yüzde 20 oranında da emisyon azaltmak, yani bu dünyanın başına bela olan küresel ısınmaya neden olan emisyonları düşürmemiz gerekiyor. Bu kentlerde neler yapılabileceği ile ilgili detaylı şeyler var. Yani bunların biz binalar konusu olsun ki burada da biraz bahsedeceğim vaktim kalabilirse.

Şimdi bir defa doğal varlıklarımız tehlikede, dünyanın en özgün bir kıta değerinde biyoçeşitliliği olan Anadolu'da biz kentlerle, kent planlamalarıyla, ranta bağlı sistemlerle biyoçeşitliliğimizi yok ediyoruz. Topraklarımızı, değerli tarım topraklarını yok ettik. Sularımızı koruyamadık. Orman alanlarımızı yavaş yavaş tahrip ediyoruz, yok ediyoruz. Bütün bunlar hepsi küresel ısınmayla ilgili konular aynı zamanda. Çünkü ormanları yok ediyorsanız, yutakları yok ediyorsunuz demektir. İşte biyoçeşitliliği tahrip ediyorsanız,yok ediyorsanız, geleceğin hem sağlık açısından, hem de beslenme açısından çok önemli, belki bir daha dünyada geriye kazanılamayacak kadar önemli biyoçeşitliliklerimizi yok ediyoruz.

Mevcut imar planları ve pratiğiyle bunu gerçekleştirme şansımız yok. Ben hayretle görüyorum bütün bu gelişmeleride, hepiniz biliyorsunuz. Ama burada bakıyorum hani ufak tefek değişimlerle bunu önerenler oldu zaman zaman, ama genellikle bütün gruplar artık küresel ısınmaya karşı bir savaşın başlatılması gerektiğini, bunu ulaşımda, işte konut gruplarında sadece bize referans vererek söylediler çünkü en azından bu bilincin oluştuğunu görüyoruz, gruplarda bu çok önemli,

Ve Bütün bunların, en önemli konulardan birisi çevre kirliliğini, acaba bugünkü yasal sistem içerisinde daha etkin hale nasıl getirebiliriz? Yani bugün hemen hemen her konuda yasalarımız var, ama biz yine de bütün konuları burada tek tek tekrar etmediğim konuları maalesef ve maalesef koruyamıyoruz, ve çevre kirliliği ile ilgili ciddi önlemler alamıyoruz.

Ufak tefek gelişmeler var yani bu konuda son yıllarda gelişmeler var, ama uzun vadede tamamen çöpten atıklardan arınmış çevreyi kirletmeyen merkezler haline nasıl getiririz? Bence soruyu burada sormamız lazım.

Eğer çevre kirlenmesini istemiyorsak, kentlerimizi nasıl çevre kirletmeyen kentler haline getireceğimiz sorusunu sorarak işe başlamamız lazım. Yoksa insanlar kirletsin biz nasıl olsa arkasından onu toplarız mantığı, bugüne kadar gelişen mantık doğru bir mantık değildir. Niçin kirletiyoruz? Bugünkü sanayi, bugünkü ulaşım, bugünkü üretim sistemlerinin hepsi kirletici, kirletmeyenleri üretmeye başlasak daha doğru olmaz mı? Kirletenleri kirletmelerini önlemek veya zorlamak yerine kirletmeyen sistemleri bugünden başlayarak kurmamız gerekmez mi? Bunun başında da fosil yakıtlar ve bunların temiz enerjilerle değiştirilmesi konuları geliyor.

Şimdi kısa süre bitti galiba, ben bu konuları dikkate alırsanız ciddi bir paradigma değişikliğinin kentlerde gerekli olduğunu görürsünüz. Ben bunun ana hatlarını yazmaya çalıştık komisyon olarak, enerji üreten kentleri kurmamız lazım, doğayla barışık kentler sistemine geçmemiz gerekiyor, güneş mimarisi ağırlıklı bir sisteme geçmemiz lazım. Bütün binaların hepsi maalesef hem çevreyi kirletiyor, hem de aşırı düzeyde fosil yakıtlar kullandığı için havayı kirletiyor, küresel ısınmanın odaklarından en önemlilerinden birisi yine mimaridir. Hâlbuki biliyorsunuz 10 bin yıllık Anadolu mimarisinin ve kentleşmenin 0 karbonlu kentlerini, 0 karbonlu mimarilerini şimdi araştırdığımız zaman ortaya çıkıyor. Biz bu kültürü kullanarak yani 10 bin yıllık Anadolu mimari ve şehircilik kültürünü kullanarak demek ki 0 karbonlu kentleri bugünden en azından başlatabiliriz.

Şimdi kirli ve tehlikeli ulaşım yerine insan odaklı ulaşıma geçmeliyiz. Bakın bugün her şey tüketime daha fazla tüketime dayalı olarak geliştirildi. Bize öğretilen ilk şey neydi? Efendim kişi başına tüketim ne kadar çok olursa o kadar gelişmiş oluruz. Bugün bu mantık değişmiştir, ne kadar az enerji tüketebiliyorsak, ne kadar az ve dikkatli, etkin suyu kullanabiliyorsak o kadar gelişmiş olacağız. Bunu lütfen kafamıza yazalım çünkü artık dünya buna katlanamıyor, dayanamıyor ve daha da önemlisi bir sürdürülebilirlik kavramını, bütün bunların çözümü olarak sürdürülebilirlik kavramını dikkate alan yeni bir planlama aşamasına geçebiliriz.

Bunu biraz bahsettim, biliyorsunuz enerji tüketen kentlerden enerji üreten kentlere geçeceğiz. Eğer gerçek anlamda bu uluslararası savaşa katılmak istiyorsak ve bundan yararlanmak istiyorsak biz çok somut öneriler de getirdik. Şu anda Meclis'te bekleyen yasalar var, bunlar çıkarsa zaten kendiliğinden gelişecektir. Çift saat sistemine geçilmesi gerekiyor, yani her kişi enerji üretecek, ürettiği enerjiyi de şebekeye satacak, yüksek miktarda teşvik olarak, bununla ilgili teşvik yasaları gerekiyor biz kilovat başına 20 Eurocenti öneriyoruz. Bu Güneş Sistemini Avrupalılar gibi ya da dünyadaki gibi başlatabilmek için. O konuda bakanlığın da önemli katkısı olabilir.

Doğayla da barışık kentlerin ana hatlarını söyledim, süre bittiği için hızlı geçiyorum. Atık üretmeyen kent sistemine geçmemiz gerektiğini ve bununla ilgili başlıkları bütün bunların hepsinin hem yasalar açısından, hem de politikalar açısından, hem stratejiler, hem de eylem planları açısından, bu şeyimizde vardır ilgilenenler okuyabilirler. Tahmin ediyorum bunu Bayındırlık ve İskân Bakanlığının yetkilileri de bu raporlardan yararlanıp, artık temiz kentler projesini ya da sürdürülebilir kentler projesini başlatacaklar.

Güneş mimarisi çok önemli, bununla ilgili zaten enerji verimliliği yasasında bazı maddeler bu konuya referans verdi. Yalnız şunu söyleyeyim bir şeyi yapmak istiyorsanız bu işin özüne yönelik çalışmalar yapmak lazım. Yani enerji verimliliği yasası ve onun takip eden işte şu anda uygulanmaya konulan, bakanlık tarafından yasa ve yönetmelikleri doğru adımlardır fakat eksik adımlardır. Yani bu işin özü şudur, Güneş enerjili mimariye geçtiğiniz zaman zaten işin odak noktasına yönelik çalışmaları başlattığınız için son derece önemli adımlar atmış olacağız.

Şimdi ben size yasalardan bahsedeyim zaman geçtiği için. Biz tek bir yasa öneriyoruz aslında, birçok yasa öneriyoruz, ama bunları tek bir yasada toparlayabiliriz. Bu iklim değişikliği, bir tanesi bakanlığın da dışında, bütün Türkiye'nin iklim değişikliği yasasının çıkması lazım. Hani bu 1. Grubun önerdiği Türkiye'nin stratejileri nedir?Ama İçinde bunlar yoktu? O konuda gerçek anlamda iklim değişikliği yasası çıkmalı, birçok konu var, ama bunun içinde de en önemli konu fon kurulmasıdır yani karbon yasasını içermelidir ki biz bütün bu projelerin finansmanını sağlayalım.

Sürdürülebilir ülke stratejik planının yine bu çerçevede demin ana başlıklarını yaptığımız konularda olması gerekiyor ve asıl önerimiz şu; sürdürülebilir yerleşmeler yasası çıkaralım, bütün bu sistemi de onun içinde çözelim. Bu sürdürülebilir yerleşmeler merkezini gerektiriyor. Neden gerektiriyor? Çünkü böyle bir ulusal düzeyde bir organizasyonun bilim alanlarından da yararlanarak hızlı ve sürekli bir sistemi başlatması için sürdürülebilir yerleşmeler merkezinin kurulmasını öneriyoruz. Bunun içinde diğer grupların önerdiği dataların toplanması bir data merkezinin kurulması, yeni teknolojilerin geliştirilmesi teşvik edilmesi ayrıca bunun içinde işte planlamada bu güneş enerjisinden yararlanmanın özelliklerinin belirlenmesi, güneşe iklime duyarlı planlama sistemlerinin başlatılması için bu konularda hazırlık yapacak uzman bir ekibin, bugünden başlayarak çalışması gerekmektedir.

Burada en önemli konulardan birisi de artık bu kirleten modern mimariden vazgeçelim. Çünkü küresel ısınmanın en büyük odaklarından biri ulaşımda, sanayide olduğu kadar, en büyük şey de eskisi gibi 0 karbonlu kent binalar sistemine geçelim.

Dr.Hami YILDIRIM

Sayın Hocam,Toparlayabilirsek

Doç.Dr.Çetin GÖKSU

Evet son cümlemi söyleyeyim ,

Dr.Hami YILDIRIM

Kalan kısmını değerlendirmelerde de yapabiliriz.

Sürdürülebilir yerleşmenin yerleşimler planlama yönetmelikleri ve bunlarla ilgili yönetmelikleri yazdık onları okuyabilirsiniz. Finansman açısından nelerin yapılabileceğini söyledik. Karbon yasasının muhakkak çıkması gerekir ya da şey içinde de çıkabilir sürdürülebilir kentler yasası içinde de bu konu ele alınabilir.

Bu ,yalnız fon olmadan bu işi yapamayız arkadaşlar. Bütün dünya bunu böyle yaptı, önce merkezlerini kurdu bir, ne diyelim bir beyin takımı oluşturdu. Fonlarını kurdu sonra üç alana doğrudan tüketiciye, üreticiye daha doğrusu güneş enerjisi üreten kişilere, sanayiye ve eğitime büyük fonlar yani bu AR-GE çalışmalarına büyük fonlar ayırdı. Onlar sayesinde bugün Paris olsun, Londra olsun, Barselona olsun dünyanın birçok kenti

Güneş Sistemlerini artık uygulamaya başladı. Onlar üçüncü aşamayı bitirmek üzereler hala biz kıpırdayamadık maalesef.

Efendim bir tek cümle söyleyeceğim. Bakın kirli kentlerden temiz kentlere, imar planlarından, ekolojik planlara ya da sürdürülebilir kent planlarına, fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjilere geçebilmek için, ülkesel bir iradeye ihtiyacımız var. İkincisi de toplumsal bir seferberliği başlatmalıyız. Biz bu toplumsal seferberlik için de bir öneri getiriyoruz grup olarak, 2010 yılını Türkiye'nin Güneş Yılı ilan edelim bütün bakanlıklarda, bütün üniversitelerde sistemi başlatalım.

Çok teşekkür ediyorum, iyi günler.

Dr. Hami YILDIRIM OTURUM BAŞKANI

İklim değişikliği komisyonumuzun sunuşuna biz de teşekkür ediyoruz.

Değerli üyeler; soru, görüş ve öneriler kısmına geçiyoruz. İlk söz talebi Murat Yıldız beyefendiden gelmiş, buyurun efendim.

MURAT YILDIZ
(Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Fak. Öğretim Üyesi)

Gerçekten raporda emeği geçen herkese teşekkür etmek istiyorum.

Enerjide dışa bağımlı olmadan bir yaşam sürdürebilmek hepimizin temennisi. Bu anlamda ben bir noktaya dikkat çekmek istiyorum. Kentlerimizin kırsal alanlarla birleştiği ve bizim kentsel saçak alanları olarak tanımladığımız bölgeler şu anda çok büyük bir risk altında. Bu bölgeler özellikle gündemde olan yürürlükte olan mevzuatlar, yasal düzenlemelerle bu özelliklerini doğal kaynak özelliğini kaybetme riskiyle karşı karşıya. Bunun en önemli örneklerini Toprak Kanununda yapılan değişiklik; orman vasfını yitirmiş alanlar için hazırlanmış olan yasal değişiklikte bulabilmek mümkün. Bu anlamda gerçekten hayati, kentler için kent bütününde hayati öneme sahip, bu alanlardaki orman vasfını yitirmiş alanların yeniden ormana yeniden kente kazandırılması ve Toprak Kanununda yapılan değişiklikle bir il müdürlüğünün gerekli olan tespiti yaptıktan sonra tarım toprağı vasfından çıkarılmasını engellemenin çok önemli öncelikli bir konu olduğu kanaatini de taşıyorum doğal kaynakların sürdürebilirliği anlamında.

Bu doğrultuda raporu değerlendirmeye çalıştığım zaman,

yürürlükte olan yönetmeliklere ilişkin bu anlamda keskin bir mesajın verilmediğini gözlemledim. Acaba bu o sürdürülebilirlik prensibi içerisinde geliştirilmesi hedeflenen tarafınızdan yasalar ve yönetmelikler çerçevesinde mi ele alınacak yoksa buna farklı bir düşünsel yaklaşım mı var diye özellikle sormak istiyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI Dr.Hami YILDIRIM

Teşekkür ederim.

Metin Şenbil, buyurun efendim.

METİN ŞENBİL (Gazi Üniversitesi)

Saygılar sunuyorum, Gazi Üniversitesinden Metin ŞENBİL efendim. Raporu okuyunca efendim, birtakım konularda benim takıntılarım oldu onlar hakkında sorular sormak istiyorum.

Temiz enerjiye geçişte Komisyon Başkanımız da bunu ifade etti hocamız Temiz enerjiye geçişte konulan hedeflerin dayanaklarını ben öğrenmek istiyorum. Yüzde 20, yüzde 100, 2100 yılında temiz enerjiye geçiş konusunda neye dayanıyorsunuz, yoksa bu sadece bir iyi niyetli düşünce mi?

Isı dalgaları konusunda raporunuzda herhangi bir şey geçmiyor. Siz konuşmanız içerisinde bundan bahsettiniz. Isı dalgalarının raporunuzda geçmemesi, küresel ısınmadan kaynaklı ısı dalgalarının olmaması bir eksiklik olarak görüyorum.

Üçüncü olarak fosil enerji payının yüzde 20 oranında azaltılması, 2020 zannedersem öyle bir hedef koymuşsunuz raporu okuyunca. Bunu mevcut arabalaşma karşısında ne kadar gerçekçi buluyorsunuz, bunu öğrenmek istiyorum efendim? 1997-2007 yılı arasında İstanbul'da araba sayısı yüzde 70 oranında artmıştır, 170 oranında pardon, yüzde 170 oranında artmıştır. Bu artış karşısında 2020 yılında fosil kaynakların yüzde 20 kullanımının azaltılması çok gerçekçi gelmiyor bana efendim. Aynı zamanda araba sahipliğinin artışı gelirle çok doğru orantılıdır ve Türkiye bir faz geçişindedir. Bu faz geçişi 3 bin ile 5 bin dolar arasındaki gelirin artmasıyla, hane halklarının bir araba elde etmesi hususunda akademik çalışmalarda oturmuş bir bilgi vardır. Türkiye de bu faz geçişini şu an yaşamaktadır, hedefler pek gerçekçi gelmiyor bu açıdan bana.

Fosil yakıtlardaki sübvansiyonun azaltılması konusunda raporunuzda bir husus geçiyor efendim. Zannedersem Türkiye fosil en azından benzin fiyatlarında, dünyada bir iki ya da üçüncü yüksek fiyatlar uygulayan ülkelerden birisi. Araba satış, kayıt ve kullanımını vergilendirme konusunda çok güzel bir şeyiniz var efendim. Özellikle ben araba sahipliği konusunda ulaşım komisyonunda da konuşmuştum. Araba sahipliğinin pek konuyla alakası olmadığı konusunda bir tepki aldım. Ben buna inanmıyorum, araba satışlarının kontrol edilmesi özellikle enerji verimliliği fazla olan arabaların satışının desteklenmesi konusunda, merkezi hükümetin irade göstermesi gerekiyor.

Ayriyeten efendim bir iki tane yanlış, bence yanlış bilgi yakaladım. Bir tanesi özel araba kullanımının yüzde 75 olduğuna dair 6.32 nolu sorununuzda bilgi vermişsiniz. Yaklaşık Türkiye'de özel araba kullanımı yüzde 20-25'lerdedir yani, bayağı aşağı seviyelerdedir toplu taşıma karşın. İstanbul'un da ulaşım ana planına taban oluşturan anketlerde de yaklaşık toplu taşıma yüzde 70 civarındadır.

Ayriyeten bir diğer bilgi yanlışsam doğrultun efendim, ozon tabakasının incelmesiyle, fosil yakıtların kullanımı arasında sayfa 26'da geçen bir husus var, pek ilişki ben göremiyorum, yani ozon tabakasının incelmesi kloroflorokarbonlarla alakalı bir konu. Yani o konuyu fosil yakıtlarla nasıl ilişkilendirdiniz bunu ben öğrenmek istiyorum, varsa bir ilişki tabii ki öğrenirsek sevinirim. Son olarak söyleyebileceğim bu kadar sanırım.

Teşekkür ederim.

Dr. Hami YILDIRIM OTURUM BAŞKANI

Teşekkür ederim.

Sayın Celal Ergün beyefendi buyurun efendim.

CELAL ERGÜN (TEMA)

Efendim saygılar sunuyorum.

Ben Celal ERGÜN; aynı komisyon üyesiyim. TEMA'yı temsilen komisyonda bulunuyorum.Komisyonda konuştuğumuz, fakat dokümanlara biraz çok kısıtlı geçtiği için bir iki önemli konuyu vurgulamak suretiyle katkı yapmak istiyorum.

Dünden beri konuştuğumuz kentleşme konusundaki birçok

sorunda olduğu gibi gerek çevre düzeni planlarının da sağlam bir zemine oturmamasının temelinde ülkemizde bir arazi kullanım planlamasının yapılmamış olması yatmaktadır. Yani bu arazi ve tarım topraklarının gösterdikleri özellikleri, fiziksel, kimyasal, biyolojik özellikleri ile birlikte çevresel, ekonomik ve sosyal değerlendirme sonucunda en iyi kullanım seçeneğine tahsis edilmesi işlemini bitirmemiş durumdayız.

Dolayısıyla arazinin sosyal üniteleri veya genel kullanma sınıfları da belirlenmemiş durumdadır ki bunlar; ürün yetiştirme alanları, çayır-mera alanları, ormanlık alanlar, rekreasyon alanları, hammadde kaynak alanları yani taş, kum ocakları, maden ocakları bunun gibi şeyler. Her türlü yerleşim alanları, konut alanları, sanayi bölgeleri yani diğer yerleşimler gibi alanları, halk hizmet alanları yani kara, demir yolları, hava meydanları, mezarlıklar vesaire gibi, yine doğal koruma hayatı koruma ve devam ettirme alanları, koruma alanları gibi birçok alanın da bu arazi kullanım planlaması ile birlikte tespit edilmesi gerekiyor.

Yani bu planlama aynı zamanda tüm disiplinlerden, planlamacıların yer alacağı bir planlamadır. Bu maksatla TEMA Vakfı'nın yaptığı çalışmalar sonucunda 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Yasası çıkarılmıştır, biraz eksik maddeleri olsa da. Ancak bu yasayı uygulayacak olan eskiden toprak-su teşkilatının yaptığı işlevi yapacak ve bu yasayı uygulayacak kurum kurulmamıştır. Dolayısıyla bu da eksik bir alan olarak kalmıştır.

Diğer bir husus şehirleri besleyecek kaynakları düşünmeden planlanan şehirlerin geleceği yoktur. Yani bunlar nereye dayanıyor? Bizim gıda güvenliğimizle ilgilidir, yine bununla ilişkili olduğu kadar da yine iklim değişikliğiyle de ilgilidir. Yani bu da toprak ve bitki örtüsüdür. Toprak ve bitki örtüsünün atmosferin üç katı karbonu tutma kapasitesi vardır, bunu değerlendirmek için yeşil alanlara şehirleşmenin dokunmaması ve yeşil alanların arttırılarak yalnız şehir içinde değil, şehir dışındaki alanların da mutlaka arttırılması ihtiyacı vardır. Yani biz şu anda 0 karbon kentler, 0 binalar, 0 diğer şeyler üretebiliriz.

Ama bu çok uzun bir süreç alacaktır, ancak karbonu tutacak ormanlar, meralar ve diğer tarım alanlarının ki onda da şu anda başka bir yaklaşım daha var; Şu anda biyolojik karbonu tutma çalışmaları başlamış dünyada,yeni bilim adamları şunu söylüyorlar; ''eğer dünyadaki tarım

alanlarının yüzde 10'unda, yani yaklaşık 150 milyon hektar bir alanda biyolojik kömür uygulaması yapılırsa, 29 milyar ton karbondioksitin eşdeğeri karbon depolanarak fosil yakıt kullanımından kaynaklanan emisyonların neredeyse tamamının dengelenebileceği konusunda bir ciddi iddia var.''

Ayrıca yine bu alanlara müdahale ki, şehirleri çok ve büyük ölçüde etkileniyor, gıda güvenliğimizdir. Bu gıda güvenliğimiz de büyük bir tehlike altındadır. Gıda güvenliğimizin geleceğini kurtarmak dört tarım unsurunun istikrarına dayanıyor. Bu tarım alanlarının korunması ve istikrarının sağlanması, meraların korunması ve istikrarının sağlanması, su kaynaklarının korunması ve istikrarının sağlanmasına dayanıyor. Aynı zamanda da iklim değişikliğinin de yine kontrol altına alınması gerekiyor. Türkiye'de maalesef tarım alanlarımızın yüzde 85'i şu anda verimsizdir, yani elden çıkmış durumdadır, yüzde 15'i verimli durumdadır. Buradaki organik madde ce zenginlik bindelerle ifade edilmektedir. İşte bu şehirleşme, sanayileşme baskısı, turizm, madencilik vesaire, maalesef bu yüzde 15 gibi değerli araziler üzerinde olmaktadır,yani bugün Marmara Bölgesinde, Ege Bölgesinde, Akdeniz Bölgesinde bu alanlar üzerindedir. Onun için de şehirleşme açısından çok ilgisi vardır. Bu alanların amaç dışı kullanımının şehirleşme ve yapılırken göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Bunun için de bakanlıklar arası bir işbirliğinin mutlaka yapılması gerekiyor.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Sn.Ergün toparlayalım isterseniz özetleyelim buyrun

Celal ERGÜN (TEMA)

Diğer bir konu, yine bizim raporda konuştuğumuz için bir atlama olmuş onun tamamlanması ve kayda alınması için de söylüyorum. Jeotermal kaynakların da yine değerlendirilmesi gerekiyor, çünkü dünyada 7. sırada, Avrupa'da 1. sırada bir kaynağa sahibiz. Bu kaynağın da çok iyi değerlendirilmesi gerekiyor. Enerji üretimi içerisindeki şu andaki payı on binde sekiz. Benim söyleyeceklerim ve katkılarım bu kadar, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz.

Sayın Tuncay NEYİŞÇİ buyurun efendim.

TUNCAY NEYİŞÇİ

Bu sefer ayağa kalkacağım. Prof. Dr. Tuncay NEYİŞÇİ olduğumu söyleyeceğim, çünkü söylediklerimi bir profesör nasıl söyleyebilir deme gibi bir riski de var. Ben bir Bürutus'üm, çünkü bu komisyonun üyesiyim, eğer bir Bürutuslük yapmak gibi bir fonksiyonum var şimdi.

Eğer biz geleceğin kentlerini planlıyor isek, o zaman ezber bozmak gibi çok ciddi bir sorumluluğumuz var. Ezber bozmaktan neyi kastediyorum? Şu önümdeki pet şişe mi, cam şişe mi sorusuna vereceğiniz cevapların üzerinde bir düşünün, hangisi daha çevre dostudur? Ben cevaplarınızı istemiyorum, ama düşünün ondan sonra da bunu yere attığım zaman, öbürünü yere attığım zaman hangisinin çevre dostu olup olmadığını da düşünün.

Bunu niçin söylüyorum? Bakın Baudrillard diye birisi geçtiğimiz Mayıs ayında öldü, söylediği şeylerden bir tanesi bir sosyolog veya felsefeci de diyebilirsiniz. Medya veya gücü elinde bulunduranlar, biz neyi düşünmek istiyorsak onu düşündürürler, biz neyi tüketmek istiyorsak onu tüketirler diyor. Onun için de akademisyen olmamıza rağmen, aydın olmamıza rağmen, söylediklerimizin üzerinde acaba sorgulama yapıyor muyuz, yapmıyor muyuz, yoksa genel bir ezberi okuyor muyuz? Bunun altını çizmek için söylüyorum yorum yok. Herkes kendi söylediklerini bu açıdan bir değerlendirsin diye söylüyorum.

Eğer bugün bütün konuların başında küresel ısınma gibi bir konu gündeme geliyor ise ve programda bu tartışılıyor ise, yani bunun da işte bir küresel formatlama olduğu konusunda bir kapıyı açarak düşünmek gerekir diye düşünüyorum, aynen pet ve camda olduğu gibi.

Şimdi Çevre ve… hiçbir şeyin bakın fosil yakıtlar kirlidir diyoruz, ama hiçbir mal ve hizmetin aynen bu ikisinde olduğu gibi kirli, yani çevre dostu veya çevre düşmanı diye bir şey söz konusu değildir. Eğer sizde, yani bireyde veya toplumda çevre bilinci veya ekolojik düşünce varsa, yaptığınız her şeyi çevre dostu yaparsınız. Eğer yoksa bunun için kalkıp fosil yakıtları suçlamayınız. Bunun için işte güneş enerjisini suçlamayınız. Söylediğiniz her temiz enerjinin kirletici tarafları boyutları olduğunu da düşününüz ve Şunu da düşününüz, ekolojik veya çevre konularının hepsi bize romantik konularmış gibi anlatılıyor. Oysa bunların ekseri affederseniz sapına kadar ekonomik ve politik konulardır da. Böyle de bir

bakış açısını lütfen üzerinde düşününüz, bütün bu tartıştığımız konular üzerinde. Bunların da altını çizmek istiyorum.

Şimdi bakın kirletici veya ekolojik kriz diyoruz. Bir zamanlar DDT insanın neslini tehdit altından kurtarmış bir kimyasaldı, daha sonra ki DDT'yi yasakladık. Niye? İnsanın sağlığını tehdit ediyor diye. Yani, bizim kirletici dediğimiz, demin ekolojik kriz yaratıyor değdiğimiz şeylerin hepsi geçicidir, zaman içerisinde değişir. Onun için bugün yenilenebilir enerji, temiz enerji dediklerinizi de beş sene sonra, on sene sonra karşımıza kirlilik yaratıcı konular olarak getirebileceğimizi de geçmişi inceleyerek, o kapıyı da açık bırakarak, tartıştığımız konuları bu açıdan da sorgulamakta fayda var.

Ben bir ekolog olduğumu söylemiştim, bakın eğer biz sistemi anlamaya çalışıyor isek, ekosistemi diyelim veya kentin kendisini de bir ekosistem olarak alabilirsiniz. Sistemi anlamak için, ekosistemi anlamak için, ekosentlik dediğimiz bir yaklaşım gerekir. Yani siz bir ormanı anlamak istiyorsanız, o zaman bütün kendinize ait değer yargılarından soyutlanarak ormana öyle bakmanız gerekir. İşte güzeldi, çirkindi, kötüydü, kirliydi, temizdi diye yaklaşır iseniz, o değer yargılarınızla yaklaşırsanız sistemi anlamanız mümkün değildir. Çünkü doğanın kendisinde büyüklük-küçüklük, güzellik-çirkinlik, temizlik-kirlilik yoktur, onlar bizim kavramlarımızdır.

Ha Eğer siz kent planlayacaksanız, yöneteceksiniz bir şeyi o zaman kendi değerlerinizle yani androposentik yaklaşımla yaklaşırsınız. Bakın planlamanız veya yönetim kararlarınız, bütün insancıl değerlerden soyutlanarak sistemi anladıktan sonra olur. Kent için de böyledir bu. Bu çok kritik bir noktadır ve bu konu üzerinde düşünmenizi rica ediyorum. Yoksa sistemi yönetiyoruz derken, sistemi planlıyoruz derken kendi değer yargılarımızla sistemi anladığımız için çok yanlışlar yapmak zorunda durumuyla karşı karşıya kalabiliriz. Yaptığımız kentler konusunda bugün şikâyetçi isek bu benim söylediğimin de bir başka şekilde kanıtlanmış biçimi olabilir.

İnsan kent bağımlısıdır, kentler bizim doğal habitatlarımıza dönmüştür. Bakın insanın kendisi de doğanın bir parçası iken bugün kentin dışında yaşaması mümkün değildir. Yani bir habitat değişikliğine uğramışızdır. Kentin dışında yaşamamız bizim bugün için romantizmdir. Yani hemen yanınızda eczane istersiniz, doktor istersiniz falan gibi.

Onun için biraz insana bakarken insanın da değiştiğini, insanın kendi beklentilerinin de ve ekolojik koşularının da değiştiğini düşünmekte fayda var.

Burada bir konunun altını daha çizmek istiyorum. Eğer kentler doğal yaşama alanlarımız ise o zaman biz kentleri planlarken ya kentte yaşamak zorundayız, o zaman kenti içerisine doğayı getirmemiz veya kentle doğayı birlikte planlayıp düşünmemiz gerekir. Yani bu da bakış açısını veya planlama süreçlerinin hepsini kökünden değiştirebilecek bir başka yaklaşımdır. Biz konuşurken genellikle binaları düşünüyoruz, yeşil alanları düşünüyoruz.

Bakın işte burada bir ezberden söz edeyim. Türkiye gibi kentleşme aşamasında olan hızlı kentleşmenin yaşandığı bir yerde, bunu kendi gözlemlerinizle yapabilirsiniz, yeşil alan talebi, lütfen bunu söylememe izin veriniz, ezbere bir talep ezber bir taleptir. Bunu gidin kentler mi ki, hani şey mi, yeşil alanlar mı kullanılıyor, kentlerde yoksa alışveriş merkezlerine mi hafta sonlarını insanlar daha çok gidiyorlar buna bakarak anlayabilirsiniz. Haa ,bu yeşil alanlar önemsizdir anlamına gelmiyor, ekolojik kriz önemsizdir anlamına gelmiyor.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Sn.Neyişçi , özetleyelim efendim

Prof.Dr. Tuncay NEYİŞÇİ

Benim bütün söylediklerim başka pencerelerden de bakmaya, öyle bir değerlendirme yapmaya çalışmamız gerekir.

Son kafa karıştırıcı bir şey daha söyleyeyim, kentlerimizi ağaçlar kirletiyor dersem, bir orman mühendisi olduğumu da söylersem ne düşünürsünüz? İşte niçin kendimi profesör olarak tanıttım, bu sefer aaa profesöre bak nasıl saçmalıyor diyebilirsiniz diye bu hakkı size vermek için söyledim, ama konuşmayı burada kesiyorum, bu konularda tartışmak istiyorsanız, ben her zaman buradayım, perşembe gününe kadar buradayım tartışırız.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI(Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ediyorum.

Sayın Tamer Gök, buyurun hocam.

TAMER GÖK (Mersin Üniversitesi)

Ben Tamer Gök ,Mersin Üniversitesi. Ben komisyon üyelerine ve sunumu yapan Çetin Göksu dostuma teşekkür ediyorum.

Bir sorum olacak benim, çok kısa bir soru: Sunum sırasında aşırı yağışlar ve su baskınları dünyayı bekleyen tehlikeler içinde sıralandı. Yine onun hemen altında kuraklık ve çölleşme dünyayı bekleyen tehlike olarak sıralandı. Aklım karıştı benim yani gerçek nedir? Dünya ve ülkemiz için önümüzdeki yıllarda yağış artışı mı olacak, yoksa bir kuraklık mı geliyor? Hangisi bizi endişeye götürsün? ikisi de endişeli.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Turgut Öztaş buyurun efendim.

Prof. Dr. TURGUT ÖZTAŞ (Jeoloji Mühendisleri Odası)

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Turgut Öztaş Jeoloji Mühendisleri Odası,

Efendim tabii ki, komisyonumuzun görevi hakikaten zor. Çünkü iklim değişikliği, doğal kaynaklar, ekolojik denge, enerji verimliliği, kentleşme gibi birçok zengin içerikli konuyu ve bunların bağdaştırılmasını sağlamaya çalışmak gibi zor bir görevi üstlenmiş durumda 6. Komisyondaki arkadaşlarımız. Yine de sanıyorum ki hedeflerine oldukça ulaşabilmişler diye düşünüyorum.

Böyle düşünmemdeki bir sebep de özellikle enerjiyle ilgili hususlardan. Çünkü ülke enerji politikasının giderek sanki güneş enerjisine hedeflenilmesi izlenilmiş, hedeflenilmesi gibi bir amaç izlenimi edindim. Hâlbuki kentleşmede ve enerji politikalarında hedefin artık özellikle ülkemiz gibi büyük ülkelerde tek bir enerji kaynağı yerine, çeşitli bölgelerimizde mevcut olan değişik enerji kaynaklarını da gözeten, bölgesel ve enerji potansiyellerinin ayrı ayrı göz önüne alınması çok daha yararlı olur kanaatindeyim. Böylece herhangi bir bölgedeki bir bölgesel enerji potansiyeli araştırılması, tanımlanması, yararlanma teknik ve teknolojilerinin belirlenmesi, kapasitesinin ortaya konması gibi önemli sorunlar ortaya çıkıyor.

Örnek olarak Batı Anadolu'da mesela güneş, jeotermal, rüzgâr gibi, Doğu Anadolu'da hidrolik gibi, Karadeniz'de küçük akarsu hidrolik

santralleri veya rüzgâr gibi, Akdeniz'de mesela güneş gibi, Güneydoğu Anadolu'da termik, hidrolik ve güneş gibi değişik bölgesel enerji potansiyelleri gündeme getirilebilir ve getirilmesi gerekir de. Bu bölgesel enerji potansiyellerini gözeten bir kentleşme planlaması ve tasarımının artık gündemde de belki olması gerekir. Hatta mimari projelerin de bölge enerji kaynaklarına yönelik olarak şekillenmesi önem taşıyacaktır diye düşünüyorum.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından rüzgâr ve özellikle jeotermal konusu ve Türkiye için önemi bilhassa jeotermalin, raporda son derece ağırlıklı olarak açıklanmalıdır diye düşünürüm ve Yine açıkçası bir önemli eksiklik olarak, geleceğin enerjisi olarak adlandırılan hidrojen enerjisi ve bunun temel hammaddesi olan veya temel öğesi olan bor mineralleri ki, ülkemiz dünyanın en zengin bor minerallerine sahiptir, bunlar için ayrı bir yer açılması. Türkiye enerji politikasındaki ve hatta ülkeler arası stratejilerdeki öneminin özellikle ve özellikle vurgulanarak açıklanması gerekirdi. Bunun böyle bir konunun yer almayışı bana göre enerji konusundaki yapılan çalışmalarda bir ciddi eksik gibi gözüküyor.

Fosil yakıtlar olarak adlandırılan ve birer önemli ülke kaynağı olan kömür ve petrol türü doğal kaynaklardan, temiz çevre koşulları yaratılarak nasıl yararlanılabileceği hususuna da ışık tutulmalıydı. Türkiye doğal gaz olanaklarının değerlendirilebilmesine yönelik bir bakış da getirilmeliydi. Özellikle doğal gaza olan dış bağımlılığımızın gözükür bir şekilde artmış olduğu, bu son dönemlerde.

Çevre kirlenmesini önlemeye yönelik mevcut yasa ve yönetmeliklerin bilhassa uygulama aşamasında ve denetim aşamasında birtakım sorunlarla karşı karşıya olduğunu, uygulanamadığını veya denetlenemediğini biliyoruz. Bunlara yönelik acaba ne gibi tedbirler alınması lazımdı?

Nükleer enerji konusuna olumlu ve olumsuz yönleriyle acaba komisyonumuzun nasıl bir bakışı vardı? Ve Son sorum tümüyle güneş enerjisi kullanan herhangi bir kent mevcut mudur?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)
Teşekkür ederim.
Sayın Yaşar Bahri Ergen, buyurun hocam.

Yaşar Bahri ERGEN (Bozok Üniversitesi öğretim üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyon başkanının sunduğu sunum ve komisyon çalışmalarına çok teşekkür ederim. Kapsamlı ve çok yönlü olan bir çalışma olması nedeniyle tabii ki eleştiriler veya katkılar da olacak. Ben sadece bir katkıda bulunmak üzere söz aldım.

Çünkü güneş mimarisi kavramı vardı, çok önemli bir kavram. Bu kavram genellikle güneşin, güneşe duyarlı bir mimarinin oluşturulması anlamındaki bir ifade, ama bunun bir planlama ile gelen bir boyutu da var onlara değinildi. Fakat ben Güneşe duyarlı planlama kavramının da bu sistemin içinde yer almasından yana bir ifadede bulunacağım. Çünkü bilindiği gibi bir mimarinin oluşması, bir parsel sistemi içerisinde ve bunun da bir yapı adasında olduğu, bunun oluşumunda ise fiziki planların elde edilmesindeki bir konumdan geldiği, biz planlamada tabii ki iklimsel verileri, plan verileri olarak kullanıyoruz, değerlendiriyoruz, ona göre bir planlama kavramı geliştiriyoruz. Ancak ,1/1000 uygulama imar planlarına geçildiği zaman mimarinin oluşumuna, parsele dayalı olan sistemi getiren bir yapı adası oluşumudur ki, bu da ulaşımla ilgili yolların elde edilmesidir. Yolların güneşle ilgili bağlantılarına yön verilmediği takdirde, parsellerin elde edilmesinde, güneş mimarisine dayalı bir mimarinin elde edilmesi de biraz güçleşecektir ve dolayısıyla ben katkıda bulunmak için güneşe duyarlı planlama sisteminin de bu literatürde yer alması veya planlama kavramında da kullanılması gereğinden yana bir katkıda bulunmak istedim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz.

Sayın Ebru Ölmez buyurun efendim.

EBRU ÖLMEZ

Teşekkür ederim Sayın Başkan.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,Avrupa Birliği Birim Yöneticisi Ebru ÖLMEZ

Ben de komisyona teşekkür ederim, ellerine sağlık.

Son derece zor bir işi başarmışlar iklim değişikliği, doğal kaynaklar, ekolojik denge, enerji verimliliği ve kentleşmeyi bir arada ele alabilen bir rapor hazırlamaya çalışılmış, kısmen de başarılı olduğunu

düşünüyorum. Çünkü gerçekten birbirleriyle çelişebilen bir kavramlarla karşı karşıyalar. Özellikle iklim değişikliği ve çevre kirliliği birbirine çok karıştırılan iki kavram, bunu da hani çok ince ayrımlarla ortaya koymak lazım. Benim rapora ilişkin birkaç eleştirim var, beğendiğim tarafların yanı sıra.

Bunlardan bir tanesi raporun sürdürülebilirlik konusundaki iddiası. Sürdürülebilirlik konusunu bu kadar kolay, yani ekolojik dengeler üzerinden sürdürülebilirliği tarif etmek o kadar kolay değil esasen. Çünkü gördüğünüz gibi hani çok yeşil alanı, çok olan bir kentin bir ekoloğa göre sürdürülebilirliği tartışmalı olabiliyor, iklime yaptığı olumsuz karbon katkısı yüzünden. Bu çok tartışmalı bir konu dolayısıyla ekolojik dengenin sürdürülmesi bir yaşam alanında en tabii o hayatın devam etmesi için en tabii gerek ve şartlardan birisi. Ama sürdürülebilirliği sadece ekolojik denge olarak algılamak doğru da değil literatüre de uymuyor. Bugün Avrupa Birliği'nin, 72 tane Avrupa Birliği'nde 72 tane komisyonun yaptığı bir çalışmaya, Avrupa Komisyonu'nun yaptığı çalışmaya dayanarak söylüyorum, sürdürülebilirlik referans çerçeve belgesi var, son derece farklı açılardan kültürel açılardan yapılmış, ekolojik açılardan, ekonomik açıdan, sosyal açıdan. Dolayısıyla belki sürdürülebilirlik, bunların hepsi ,belki sürdürülebilirlik tüm komisyonlarımızın, 10 komisyonun da ortaya koyduğu politikalardan çıkacak bir sonuç. Dolayısıyla hani tek bir raporda bunu gerçekleştirmek çok olası görünmüyor bana. Kaldı ki böyle bir tanım da yok, politikaları sürdürülebilir kente ilişkin bir tanım da yok. Nasıl olmalıdır, neye göre tarif edilmelidir diye. Ya da politikalar ve de stratejiler de buna bağlanmamıştır. Ekolojik denge açısından ele alınmıştır. Bunu, yani bu iddia da biraz daha tevazu lazım diye düşünüyorum.

Bir diğeri ,iklim değişikliği konusunda yeni bir finansman modelinin getirildiği söyleniyor ama, özellikle bu konuyla ilgili üç yıldır çalışan bir kişi olarak yani, bu konu üzerinde çalışan bir kişi olarak, ben bu yeni finansman modelini göremedim çok aradım, ama yoktu. Karbon piyasasıysa eğer bu ,onun getirdiği finansman modeli yeni bir model değil, o bir sisteme entegre olmayı gerektiriyor. Kaldı ki Avrupa Birliği'ne ilişkin bir ulusal programımız var ve bu konuda da birtakım kurumların buna, işte hazırlık yaparak entegre olması söz konusu,ama Belli şartları var o bile kesin değil.

Dolayısıyla o yeni bir finansman modeli değil, yeni bir finansman

modelinde bahsettiğimiz ekolojik kentleri ya da bahsettiğimiz iklime duyarlı kentleri ya da karbon emisyonu az, düşük, 0 karbon emisyonlu kentleri yaratmak için, yeni bir finansman kaynağı, bütçe dışı fonların oluşturulması. Yoksa bütçeden 1 milyon dolar ayırdım, 10 milyon dolar ayırdım, fon yarattım ve bunu harcayın demek değil. Sistemin kendi kendini üretebilmesi için bir finansman kaynağı. Bunun üzerinde de, bu noktada şunu da söylemek isterim, Bayındırlık İskân Bakanlığı sadece iklim değişikliği, binalarda enerji verimliliği konusunda yasa çıkararak değil. 2007 yılında 60. hükümetin programına da bunu önerdi, koydu ve biz bir Bayındırlık Bakanlığı olarak bir binalarda enerji verimliliği, iklim değişikliği, kentsel dönüşümü bir arada düşünen tasarlayan bir program da önerdik. Dolayısıyla bizaati kentleşme şûrası da hem sürdürülebilirlik, hem iklim değişikliği gibi yeni paradigmaların kentleşmeye entegrasyonu açısından düşünülmüş, tasarlanmış bir platform oluşturmak amacıyla, hepimizi bir araya getirmiş bir platformdur.

Bu anlamda hani bakanlığın çalışmalarını sadece birkaç yönetmelikle sınırlı tutmak haksızlık olur diye düşünüyorum, en azından birkaç yıldır son derece bu konuda mesai harcayan insanlar olarak bunu söylüyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Sn .ÖLMEZ , Özetleyelim ve bitirelim lütfen

EBRU ÖLMEZ

Teşekkür ederim efendim,çok kısa tutuyorum ve bitiriyorum efendim.Ama…Yine de çalışmanın birçok konuyu bir araya getirmesi, raporun birçok konuyu bir araya getirmesi farklı ve birbirleriyle çelişebilecek politika eksenlerini belli bir noktada buluşturması açısından, ben raporu çok başarılı buldum arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Söz verdiğiniz için de size de teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederim.

Efendim bundan sonraki konuşmacılarımızın mümkün olduğunca süreyi üç dakikayla sınırlı kullanmalarını istirham ediyorum. Çünkü konuşmalar devam ederken yeni söz talepleri gelmekte, bu hususa dikkat çekmek istiyorum.

Sayın Oktay Ekinci buyurun efendim.

OKTAY EKİNCİ

Efendim, ben bu gündemde özel çevre koruma bölgeleri uygulaması hakkındaki, bence raporda yeterince yer almayan bazı gözlemlerimi sizlerle paylaşmak ve değerli komisyonun değerlendirmesine sunmak istiyorum.

Bendeniz yaklaşık beş yıl Muğla Bölgesi Koruma Kurulu üyeliği yaptığım için, o bölgede özel çevre koruma bölgesindeki çok sevgili, çalışkan ve gerçekten değer verdiğim arkadaşlarla özellikle doğal tiplerin korunması ve ekolojik alanların korunması konusunda çok önemli çalışmalar yaptık ve önemli bir deneyim elde ettik. Fakat bu süreçte uygulamanın içinden gelen birisi olarak, pratiğin içinden gelen birisi olarak, karşılaştığımız kimi zorlukların, kimi sıkıntıların temelinde, özel çevre koruma bölgeleri kavramının ve örgütlenme tarzının çok da bilimsel olmadığı ve dayanak tutulan Barselona Sözleşmesi ile de çok fazla uyumlu olmadığı yönünde tespitlerimiz olmuştur.

Biliyorsunuz, Barselona Sözleşmesi özellikle insanın dahi kullanımına kapatılması gereken, öyle tanımlamaya çalışayım uzun bir tanımdır ama,yani insana bile yasaklanması gereken çok özel ekolojik alanların yine çok özel bir kurumsallaşmayla ve tedbirlerle korunmasını öngören bir sözleşmedir. Daha doğrusu Barselona Sözleşmesinin bir bölümü budur. Örneğin lagünel alanlar, örneğin işte balık yumurtlama alanları, örneğin bizim Dalyan'daki caretta carettaları kumsalları veya benzeri gibi gerçekten hiç tartışmasız, ekoloji adına asla herhangi bir müdahalede bulunulmaması gereken alanların, herhangi var olan koruma kurumlarınca yada koruma organlarınca ya da koruma bürokrasisince değil, çok özel tedbirlerle önlemlerle korunmasını öngören bir sözleşmedir.

Fakat şimdi bu sözleşmeden hareketle hala amaç maddesinde, Barselona Sözleşmesinden göndermeler okuyabilirsiniz. Özel çevre koruma bölgelerine baktığımızda Türkiye'de, örneğin Ankara Gölbaşı, örneğin Datça, örneğin Köyceğiz, örneğin Dalyan, örneğin Marmaris, örneğin Foça, örneğin Uzungöl ve benzeri gibi kasabaların ve nerdeyse kent diyeceğimiz yerleşmelerin, belediyeleri olan, kaymakamlıkları olan, valilikleri olan, futbol müsabakalarının yapıldığı, araba yarışlarının yapıldığı, TOKİ bloklarının bir önceki oturumda tartıştığımız yükseldiği alanların, bölgelerin özel çevre koruma bölgesi olarak hala başlangıçta

belki bu yanılgı olabilirdi, ama bunun hala devam etmesinden kaynaklanan ciddi sorunlar var.

Bunların başında bu bölgelerdeki planlamanın, özellikle fiziki planlamanın ve bağlı olarak doğa planlamasının ve çevre planlamasının, doğal kaynakları, ekolojik dengeyi hatta enerji kullanımını ve diğer girdileri hatta fauna ve florayı, nesli tükenmekte olan canlıları ya da korunması gereken o çok özel ekolojik değerleri gözeten, bir planlama türü ile bütünleşmiş, bir özel çevre uygulamamız olması gerekirken, tümü benim arkadaşım olduğu için öyle kabul ettiğim için cesaretle söylüyorum, bir şehircilik ofisi haline dönüşmüştür. Bir imar planlama, fiziki planlama bürosu haline dönüşmüştür. Sadece ve sadece inşaata, imara, yapılaşmaya dönük bir planlama bürosuna dönüşmüştür, özel çevre koruma bölgesi kavramı.

Böylece hem Barselona Sözleşmesinin özünden ve amacından son derece uzaklaşılmış, hem de başta sit alanlarından sorumlu olan kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulları olmak üzere ve hemen arkasından yerel yönetimler, belediyeler ve valilikler olmak üzere, yersiz yere , gereksiz yere bir planlama çatışması, bir yetki çatışması, bir yetki karmaşası ortaya çıkmıştır. Örneğin burada Muğla koruma kurulundan üyeler var görüyorum, Muğla bölgesinde hem özel çevre koruma bölgesi, hem de sit alanı olduğu için koruma amaçlı imar planı mı geçerlidir? Yoksa özel çevre koruma kurulunca üretilen ve adı belli olmayan sadece bazı kurallara dikkat edilmesi için şehircilere ihale edilerek yaptırılmış planlar mı geçerlidir? Yoksa önce birisine uyulacak, sonra öbürüsüne mi uyulacaktır konusundaki tartışmalar yüzünden yıllar yılları kovalamaktadır.

Defalarca sayısız bakanlıklar arasında toplantılar yapılmıştır, asla uyum sağlanamamaktadır. Ama,herkes iyi niyetlidir, tekrar altını çiziyorum herkes iyi niyetlidir. Hem özel çevre koruma kurulundaki arkadaşlarım, pırlanta gibidir ve iyi niyetlidir, hem koruma kurulundaki arkadaşlarım öyledir. Bu yanlış ,olmaması gereken bir örgütlenme tarzı yüzünden bir yetki karmaşası, bugün doğa sitlerimizde ve ekolojik alanlardaki tahribatı hızlandırmaktadır. Buna şûranın çözüm bulması lazım daha doğrusu çözüm önermesi lazım. Böyle şey olmaz. Birinci dikkat çekmek istediğim husus budur zamanınızı almamak için ayrıntılarına girmek istemiyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)
Sn. Ekinci ,biraz daha özetleyelim efendim,

Oktay EKİNCİ

Efendim bu bahsettiğim konu bundan daha kısa özetlenemez

İkinci konuya geçiyorum efendim: Efendim, şûramızın özellikle iklim değişikliği, doğal kaynaklar, ekolojik denge, enerji verimliliği ve kentleşme komisyonunun oturumu ve buradan üretilecek raporlarla sonuç belgesinde, Türk kamuoyuna şu 2B konusunda açık ve net bir görüş bildirmesi lazım.

2B konusu kadar speküle konusu edilmiş bir konu, son 50 yılda Türkiye'de yaşanmadı. Bugün 2B alanlarında dolaştığınız zaman, insanlarda ne orman sevgisi kaldı ne ormana bağlılık kaldı. Siyaset hepinizin bildiği acayip rengi ve işlevleriyle 2B alanlarında çok farklı noktalarda yürümeye başladı. Yürürlüğe giren ve girmesi için hazırlık yapılan yasalar, ormanlarımız konusunda doğal denge ve yapılaşma ilişkisi konusunda toplumda az buçuk bir bilinç varsa, onu da ortadan kaldırmaya başladı. Dolayısıyla bu alanların orman alanlarının bir gelir elde etme kaynağı, bir kamunun ekonomik ihtiyaçlarını karşılama kaynağı olarak görülmesi, toplumda sıradan vatandaşın normal mantığı haline gelmeye başladı. Siyasetçilere verilen bu konudaki sözler ve onların dile getirdiği konuşmalar ki bunları hepiniz biliyorsunuz, plancıların, mimarların, şehircilerin, ekologların, hepimizin bu salonda bulunan herkesin, bulunmayanların da ormanlar ve yapılaşma arasındaki bir dengenin bulunması konusundaki bütün bilimsel ve akademik tezleri geçersiz kılmaya başladı.

O nedenle ben özellikle 2B bölgesindeki çalışmaları yakından takip eden ve içinde olan bir arkadaşınız olarak, şûradan 2B konusunda siyasetçilere yol haritası olabilecek, topluma orman talanı umudu vermeyecek ve ormanların yasadışı işgalinin aklanacağı, affedileceği ya da alkışlanacağı şekilde siyasi sonuçların yaratılmayacağı bir söylemin, bir tavrın, bir duruşun şûra tarafından mutlaka vurgulanması gerektiğini düşünüyorum, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI

Teşekkür ederim.

Sayın Duygu Erten buyurun efendim.

Dr.DUYGU ERTEN
(Sabancı Üniversitesi, Çevre Dostu Yeşil Binalar Derneği)-

Teşekkür ederim.Ben Sabancı Üniversitesini ve Çevre Dostu

Yeşil Binalar Derneğini temsil ediyorum.

Bu şûranın üyesiyim, ancak hiçbir katkıda bulunmadım, bir şekilde benden istenmedi ve birtakım eksikler görüyorum kendi alanımızla ilgili. Bunları hızla özetlemem gerekirse güneş evler ve 0 karbondan bahsediliyor, ama arada kalan yani 0 karbona gitmeden evvelki süreç, yeşil binalardan bahsedilmiyor. Hâlbuki 0 karbon uzaktaki bir hedeftir, önce yeşil binalar yapmamız gerek, yeşil kentleşme oluşturmamız gerek, daha sonra 0 karbonu konuşmamız gerek. Biz kurduğumuz derneği tamamen bu misyon ve vizyonla kurduk. Türkiye için bir yeşil bina sertifikası oluşturmaya çalışıyoruz. Buna en iyi örnek aslında öncelikle devletin bir minimum yeşil standart oluşturması gerek binalar için. Amerika'da 189P denilen standart bu.

Çünkü özellikle belediyelerin ihale açarken okul, hastane, itfaiye istasyonları gibi kamu binalarının, yeşil yapılmasına olanak verecek şekilde ihale açmaları gerek. Bu minimum standarda şu anda Avrupa Birliği'nde çalışılan eko etiket konusunun da girmesi gerek ,yani malzemelerin, belediyenin alacağı malzemelerin ekolojik malzeme olmasını sağlayacak şekilde ihale açması gerek. Bunların hepsinin yeşil bina tanımı altında sürdürülebilir araziler, iç hava kalitesi, malzemeler, inovasyon ve enerjiyi altına alarak oluşturulması gerek. Burada sadece enerji etkinliği, enerji tasarrufu üzerinde durulmuş. Hâlbuki yeşil binanın sadece bir parametresidir; diğer 4-5 parametresinin eksik kaldığını düşünüyorum.

Bir diğeri sayfa 25'te biyoenerjiden bahsedilmiş, ama biyogazdan bahsedilmemiş daha detaylı olarak. Hâlbuki biyogaz Türkiye'de çok önemli bir konu. Bir diğeri ise gelişmekte olan ülkelerde bile, özellikle Amerika'nın en zengin eyaleti Kaliforniya'da bile devlet teşviki ve vergi indirimleri olmadan, ne yeşil bina hareketi, ne enerji tasarrufu, binaların enerji tasarrufu hareketi ilerledi. Burada yine ben şûra başkanından rica ediyorum, devlete bir yol haritası çizeceksek, bu konuda devlet teşviklerinin ve vergi indirimlerinin mutlaka üzerinde durulması gerektiğini ve gelişmekte olan bir ülke olan ülkemizde bu hareketin asla yayılamayacağını, bunlar olmadan ön yatırım maliyetinin yüksekliği yüzünden üzerinde durulması önemli bir konu olarak görüyorum. Çünkü bu raporun hayata geçmesi gerek ve hayata geçmesi için de maliyetlerin düşmesi gerek işlerin kolaylaştırılması gerek.

Sanıyorum söyleyeceklerim bu kadar, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz.

Sayın Ilgar Kırzıoğlu, buyurun hocam.

ILGAR KIRZIOĞLU

Ilgar Kırzıoğlu Süleyman Demirel Üniv.Öğretim üyesi Öncelikle Sayın Çetin GÖKSU Hocamızın başkanlığındaki komisyon çalışmalarını çok takdir ediyorum. Çok önemli konulara değindiler gerek ekoloji, gerek kentleşme, gerek sürdürülebilirlik bakımından, çağımızın ve geleceğin önemli konularını ortaya koydular, kendilerini çalışmalarından dolayı kutluyorum teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Sn.Hocam sözleriniz tam anlaşılmıyor mikrofonu…Buyrun efendim.

Ilgar KIRZIOĞLU

Şimdi çevre sorunlarının, 1960 yıllardan sonra da 70'li yıllarda Stockholm Konferansı, Rio toplantıları derken, Kyoto, Barselona ve Habitat çalışmalarıyla şehirciliğe, kentsel çalışmalara çevre düzenleme çalışmalarına yansımaya başladı. Bu çerçeve içerisinde özellikle sürdürüle gelen, yayılmakta olan kentleşme içerisinde tarım alanları 1. 2. 3. sınıf tarım arazileri hala maalesef etkin kentsel yayılma çalışmaları içerisinde heba edilmekte, bu arada pek çok flora fauna maalesef korunamamakta.

Bu amaçla ciddi anlamda ileri teknolojiler de kullanılıyor, coğrafi bilgi sistemleri uzaktan algılama olsun, çevresel etki değerlendirme çalışmaları ve bunlarla birlikte 1/25.000 ölçekli ve üst düzeydeki 100.000, 200.000 ölçekli planlamalarda, sadece şehir planlamacıları değil, ki ben de şehir plancısıyım aynı zamanda, bununla birlikte bu konuya ekolojiye de sahip bulunan ekologların, peyzaj mimarlarının da komisyon tarafından hazırlanması ve onaylanması görüşünü ortaya koymaktadır. Evet, şehir plancıları da olacak onların da bu konudaki birikimlerinin değerlendirilmesini öneriyorum.

Diğer bir öneri çalışmanın, not aldığım şeylerde, evet ekolojik mimari birçok yönden vurgulanmakta , cidden buna ileri düzeydeki mimarlık çalışmalarında dergilerinde ve internet ortamında da ben de

izlemekteyim. Pek çok yönde akıllı binalar “Smart Buildings” denilen mimari de büyük bir akım olarak görülmekte Amerika’da, Japonya’da Avrupa’da pek çok yerde takdir edilmekte. Bizde de birtakım örnekleri ortaya konulmuştur. Bunlar zor şeyler değil yani birçok doğal unsurları güneş enerjisini, yağmur suyunu diğer şeylerini değerlendiriyor ve pek çok yönde çatı bahçelerinin geliştirimi sağlanabilecektir ,ki bunlar doğadan koparılmış yeşil alanlar çatılarında kazandırılmaya çalışılıyor. Bunlarla pek çok güzel çalışmaları ,ta Rönesans sonrası Avrupa binalarında özellikle İtalya şehirlerinde bunların örneklerini görüyoruz bazı uygulamaları Türkiye’de de yapılabiliyor. Bunlar teşvik edilebilir yaygınlaştırabilir.

Evet Güneş enerji sistemli dünyalar dedik, diğer şeyler aldığım notlar içerisinde ve kent ormanları mümkün olduğu kadar korunmalı, kent korulukları, bunlar teşvik edilmeli. Sayın Oktay Ekinci de değindi, bu 2B alanları mümkün olduğu kadar imar dışında tutularak mutlak korunması lazım. Buralar tekrar doğaya tabiata iade edilmeli. Maalesef bu vakıf üniversitelerinin pek çoğu özellikle İstanbul’da sağında solunda pek çok orman arazilerinin üzerine kuruldu. Eğitim kurumlarıdır filan denildi ama ,bunlar çok daha uzak yerlerde modern kampüsler olarak yer alıyor. Bunlar bu şekilde yer aldırılabilirlerdi, bundan sonrakilere hiç olmazsa bu tür şeylerde müsaade edilmemeli.

Diğer, kent üzerinde hâkim rüzgâr yönünün değerlendirilmesi, bu da imar planlama çalışmalarında önemli. Pek çok imar çalışmalarında maalesef bu şeyler göz ardı edilmekte.Le Corbussier’in Bunları koridorlar üzerinde ağaçlandırma alanları, bunun çok güzel örneklerini çalışmalarında olsun, daha önceki çalışmalarda Türkiye’de de bazı örnekleri var, Kandigar kentinde de onun yaptığı çalışmadan da görüyoruz. Bunların koridorlar şeklinde bu hâkim rüzgâr şeyi de doğal bir hava sirkülâsyonu sağlanırken, pek çok olabilecek egzoz, baca kirliliği şeyleri, bunlar doğal olarak vantilasyonla giderilebilecektir.

Bunun yanı sıra toplu taşımacılık pek çok tramvay, metro gibi elektrik enerjisiyle olan şeylerin yaygınlaştırılması, kent içi yaya bölgelerinin özendirilmesi, bunların kentsel tasarımlarla yarışmalarla yeşil alanlarla artırılarak bütünleştirilmesi, daha yararlı çalışmalar ortaya koyacak. Diğer, sabah da değinmiştim 3194 sayılı yasamızda hala 10 metrekare olan yeşil alan, kişi başına bu bir biçimde artırılması lazım pek çok yönden. Yeni yapılan imar planlama çalışmalarında hiç olmazsa 15-

20 metrekareye çıkarılsa ki, en düşük standart Avrupa'da Fransa'dadır; 25 metrekaredir, ona dahi yetişemiyoruz. Yani bunu zorunlu halde yeni yapılan kentsel tasarımlarda, kentsel planlama çalışmalarında tabii ki bunu öncelikle sosyal, kentsel donatı birimi içerisinde yer aldırılması lazım. Bunun 15-20 metrekare olduğunu, önce yasamızda yer aldırılması, sağlıklı kentleşme yönünde bir adımı oluşturabilecektir. Diğer notlarımda, evet altyapı çalışmalarında…

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Sn. hocam lütfen özetleyiniz

Ilgar KIRZIOĞLI

Evet…Kanalizasyon, diğer sorunlar ve mesela pek çok kentimizde, maalesef yağmur suyu ve kanalizasyon birlikte deşarj veya kanalize edilmesi görülmekte. Yağmur suyunun ayrıştırılarak, ayrı bir altyapı sistemiyle, ki bunu Isparta'da belediye başkanlığı sağlayabildi, kanalizasyondan ayrı bir sistemle alınarak arıtma işlemlerinin yapılması. Diğer katı atıkların yine devasa alanlar tuttuğunu görüyoruz, bunlar kaynakta ayrıştırmayla, yani kâğıdın, camın, organik atıkların ayrı şeylerde toplanarak veya belli günlerde belediyenin bunları toplayarak kaynakta ayrıştırarak, bunların komposloma tesislerinde diğer katı atık dönüşüm yerlerinde değerlendirilmesi önem taşımakta, doğayı korumak bakımından, yeşil alanları ağaçları koruma bakımından önemlidir.

Diğer, Sayın Çetin görüşünde değindi, artan nüfus, artan kentleşme, artan kentsel sorunlar karşısında, artık imar planlamadan sürdürülebilirliği etkin ekolojik planlamaya geçiş için gerekli çalışmalar, bunlara yönelik olarak politikalar, stratejiler, yasal düzenlemeler geliştirilmeli, ilgili kurumlar birimler kurulmalı, etkinlikler yapılmalı topluma bunlar benimsetilmeli.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI(Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz Hocam.

Sayın Pınar Özden.

PINAR ÖZDEN

Teşekkür ederim. Çok kısa konuşmaya çalışacağım. Sürdürülebilir kentler yasasından bahsetti komisyon. Öncelikle teşekkür ederim, gerçekten çok kapsamlı bir çalışmaydı. Ancak bu sürdürülebilir kentler

yasasıyla ilgili şöyle bir soru var aklımda. Biz biliyorsunuz 85 yılında ilk defa ve ortak geleceğimiz raporunda sürdürülebilirlik lafını duyduk, arkasından birçok uluslararası sözleşmede bu kavram tanımlandı, altı dolduruldu. Yerel yönetimlere, merkezi yönetimlere bu konuda görevler tanımlandı. Bizim de aslında o yıllardan sonra birçok yasamızın amacına baktığınızda, içinde sürdürülebilirlik kavramının da var olduğunu görürsünüz.

Şimdi o zaman ayrı bir sürdürülebilir kentler yasası oluşturmak, acaba gerçekten sürdürülebilirlik kavramının, Türkiye'deki koşulların altını doldurmaya yetecek mi, yoksa aslında bizim yapmamız gereken kentleri yöneten yerel ve merkezi yöneticilere bu konudaki görevlerini hatırlatacak, altını çizecek maddeleri kendi yasaları içinde tanımlamak mı olmalı? Ya da başka bir yolla nasıl ki birçok ülkede sürdürülebilir kentler kampanyaları, raporları oluşturuluyor, bu tip aktivitelerle mi acaba bunu tanımlamak daha doğru olur? Bunu sormak istiyordum.

Bir de bir cümle, az önce bir hocamız alışveriş merkezlerinin yeşil alanlardan fazla tercih edilir olduğunu söyledi, insanların yaşam koşullarındaki değişikliklerle birlikte. Acaba gerçekten tercih mi ediliyor, yoksa tercih mi ettiriliyor? Bu sermayenin ve kent yönetimlerinin kamuya karşı bir empoze etme durumu mu? Bugün düşünün yeşil alanlara girmek mi daha zordur, alışveriş merkezlerine mi girmek daha zordur? Bu konuyu böyle düşünmek gerektiğini bir de buradan okumak gerektiğine inanıyorum ve bunun da komisyon açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)-

Teşekkür ederiz.

Sayın Bediz Yılmaz Bayraktar, buyurun efendim.

BEDİZ YILMAZ BAYRAKTAR

Merhabalar.Mersin Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünden,aynı zamanda 7.Komisyon Üyesiyim.

Ben açıkçası kapitalizm ve onun vazgeçilmez unsuru olan tüketim, aşırı tüketim tabii ki, aşırı tüketimi besleyen aşırı üretim konuları sorgulanmadan ekolojik kriz, küresel ısınma meseleleri sorgulanamaz ve radikal anlamda da çözülemez kanaatindeyim. Bu anlamda da insanoğlunun gerçekten ihtiyaç kavramını yeniden tanımlaması ve sınırsız

üretimle, sınırsız tüketime dayalı iktisadi yapıyı sorgulaması gerekiyor diye düşünüyorum. Diğer ,bu yapılmadığı sürece alınacak bütün tedbirler biraz paliatif kalacaktır. Tabi bunun kendi kendine olmayacağını bilmeyecek kadar da romantik değilim açıkçası, ama birtakım müeyyideler getirilmeli yasal anlamda. Belki bunun bir ilk adımı da, belki arabaların sayısının çok fazla artmaması veya bina metrekareleri, konut metrekarelerinde çeşitli sınırlandırılmalara gidilmesi, lüks harcama, lüks tüketim açısından çeşitli müeyyideler getirilmesi ve özellikle de ambalaj konusunda bir yasal düzenleme getirilmesi şart diye düşünüyorum. Çünkü atıkları ürettikten sonra, atıkları ne yapacağız diye düşünüleceğine, aslında ne kadar daha az atık üretebiliriz şeklinde bir düşünce yapısı gelişirse, daha sağlıklı olur diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)-

Teşekkür ederiz.

Sayın Nilgün Görer Tamer, buyurun efendim.

NİLGÜN GÖRER TAMER

Teşekkür ederim Sayın Başkan.Ben Nilgün GÖRER TAMER 6.Komisyon Üyesiyim.

Burada söz almamın nedeni; iki nokta var konuşmacılar tarafından ifade edilen, sorularda komisyona sorulan. Birisi Murat Yıldız'ın saçaklanma konusunu raporda eksik görmesi, bir diğeri de Mete Şenbey Hocamızın, ısı adaları konusunun eksik bulduğu raporda. Bunlar raporda var tabi takdir edersiniz ki konu çok geniş ve biraz dağınık, başlıklar biraz dağılmış durumda.

İlk önce saçaklanma konusunu söyleyeyim. Raporun 28 ve 32. sayfalarında, özellikle 30. sayfanın ilk üç paragrafında saçaklanma konusunun, toprak kullanımı ve su tüketimi üzerine, özellikle tarım alanlarının kaybı, amaç dışı kullanımını hızlandırması konusunda birkaç küçük paragraf var, tabii ki raporun sayfa sınırlarından dolayı detaylı verilmiş değil. Bu anlamda aslında saçaklanma konusunu, burada başka bir anlamda gündeme getirmek istiyorum.

Sayın Oktay Ekinci'nin söylediği özel çevre koruma alanları konusunda, burada saçaklanmanın özellikle yabancılara toprak satışıyla meydana gelen, özel çevre koruma alanlarını da hiç göz ardı etmeden,

buralarda da hızla yayılan, özellikle talebin yabancı emlak sahibi olmak isteyenlere, ikinci konut sahibi olmak isteyenlerin bu alanlara ilgisi, bu bölgelerdeki korunması gerekli doğal varlıklar ve habitatlar üzerinde büyük bir baskı yaratmıştır. Baskının en temel kaynağı, düşük yoğunluklu ikinci konut tipolojisindeki yerleşmelerin hızla yayılması, kıyıdan başlayarak iç kesimlere ve köy alanlarına kadar yayılmasından dolayı, kontrolsüz bir gelişme, bu alanlarda önemli tarımsal ve doğal kaynakların, bir yandan da su kaynaklarının kaybına neden olmaktadır.

Isı adası konusuna geleyim hızlıca, zaman yok. Bu da sayfa 52'de 6.19.2 strateji maddesinde var. Burada konuşulanların pek çoğu atıklar, kanalizasyon, ayrık sistem bunlar tabii kirlenme açısından, çevre kirliliği açısından önleyici faktörler olarak stratejiler içerisinde yer almıştır. Burada komisyonun tercihi iklim değişikliği karşısında ortaya çıkabilecek olan, onu doğuran etkilerin çözülmesine ilişkin olarak bir alternatif enerji kaynağı olan, güneş üzerine odaklanmaktır. Dolayısıyla stratejiler listesine ayrıntılı olarak bakarsanız çevreyi kirleten her tür konu, değişik şekillerde ele alınmış uzun listelere bakarsanız göstergeleri ile kimin, hangi kurumun, hangi dönemde yapacağına ilişkin geniş bir bilgilendirme var.

Şimdilik bu kadar, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz.

Efendim dört konuşmacımız var, beş dakikamız var. Birer dakika ile sınırlandırabilirsek diğer konuşmacılarımıza da konuşma hakkı tanımış oluruz.

Sayın Hülagu Kaplan, buyurun sayın hocam.

Hülagü KAPLAN Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi

Ben öncelikle komisyon üyelerinin yaptığı bilimsel çalışmadan dolayı, memnuniyetimi dile getirmek istiyorum. Tabii ki eksikleri olacak, buna da burada girmek istemiyorum, her raporda eksik vardır, bizim raporda da vardır o. Ancak ben iki noktayı, bir dakikası başkanlık divanı bir dakika verdiği için iki noktayı bir soru halinde size sunmak istiyorum.

Birincisi; ikisi de planlama sınırları ile ilgili. Bakınız çevre düzeni planı diyoruz, çevre. Çevrenin tanımı ille olmaz, idari sınırla olmaz. Dolayısıyla bugün il planlaması natslar, yani nats dediğimiz planlama

düzeneği, aslında havza planlama düzeneğine göre çevreci değildir. Bir kere sınır çevreci değil. Bu konu önemli diye ben düşünüyorum. Bunun sonuç bildirgesinde tarafınızca önerilip yer alabilmesini diliyorum.

İkincisi; plan yapımında, plan sınırlarının hektarla ölçülmek yerine çevre değerleriyle ölçülmesini teklif ediyorum. Bu da şudur, öncelikle gri değerler dediğimiz atıklarla ilgilenebilen bir planlama düzeneği. Bu da şudur, katı atık tasfiye, dönüşüm ve pis su atık tasfiye, dönüşüm, yer seçimi ve metod tespitinin planlama tarafından yapılmasının, planlama sınırları içine alınarak gerçekleştirilmesini acaba düşünebilir miyiz? Bunu teklif ediyorum, bu iki konu özellikle çevre konusunu, çevrenin ne şekilde ele alındığına bağladığından ve bizde de plan ciddi bir çevre konusunda duyarlı veya duyarsız olmayı ortaya koyabilen belge niteliğini taşıdığından, planlamanın da bir yeni işlerlik alanı olarak gördüğümden her ikisini de ben teklif olarak size sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz.

Divan'dan iki söz talebi var. Sayın Kayhan Kavas, buyurun efendim.

KAYHAN KAVAS

Efendim, Birinci Dünya Savaşı sırasında bizim ordumuzun en ciddi nakliye aracı katırlarmış. Cevat Paşa ordu komutanı, katırların sağlığı ile çok yakından ilgilenirmiş. Bölüklerdeki katırların sağlık durumlarını, günde iki kere telgrafla bölük komutanları, paşalarına bildirirlermiş arz ederlermiş. Bir gün bölüklerden bir tanesinde bir katır ölmüş, tabi yüzbaşı çok heyecanlanmış, hemen bölüğün baytarını yani veterinerini çağırmış demiş ki "ya baytar şimdi Paşa çok kızacak, öyle bir gerekçeli rapor hazırla ki şöyle biraz teknik olsun, tıbbi olsun Paşa kızıp da öfkelenip de bize hesap sormasın." Baytar oturmuş bir sayfalık bir rapor hazırlamış, raporu telle göndermişler Paşaya. 1-2 saat içinde cevap gelmemiş sevinmişler, herhalde Paşa ikna oldu diye. Fakat aradan yarım saat geçtikten sonra Paşa'dan bir tel gelmiş; "Baytar baytar bırak bu lafları, katır niye öldü sen bana onu söyle?"

Şimdi efendim ben yarın zorunlu bir sebep nedeniyle aranızdan ayrılacağım. Bu fıkra sadece bu toplantı için değil, ama katıldığım 5

Komisyon toplantısında ben ölüm sebebiyle ilgili çok farklı fikirler edindim, o nedenle teşekkür etmek için bu sözü aldım, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Teşekkür ederiz Sayın Valim.

Sayın Hocam, Ali Türel buyurun efendim.

ALİ TÜREL

Teşekkür ederim.

Ben sadece bir iki kelime bir konunun altını çizeceğim. 2008 yılı Mayıs ayında kabul edilen, Avrupa Birliği tarafından, Avrupa Parlamentosu tarafından daha doğrusu, Avrupa Kentsel Şartı 2, bunun temel ilkesi ‘’Compact Cities’’ yani yaygınlaşmayan kent. Bu sürdürülebilir kent için Avrupa’da ortaya konmuş temel bir politika olarak yer alıyor, bu aslında 80’lerden itibaren uygulanıyor birçok ülkede. Mesela sabahki konuşmamda söyledim, İngiltere 95’ten itibaren yüzde 50’si yeni konut alanlarının daha önce kullanılmış alanlarda, sonra onu yüzde 60’a çıkartmış. Şimdi bu raporda ben rastlamadım, belki vardı görememiş olabilirim, ama yoksa mutlaka yer alması lazım. Çünkü bu bizim de dâhil olduğumuz bir kurulun aldığı bir üst karardır. Bizim de buna uymamız gerekir ve zaten bu komisyonun ilgi alanı içinde en önemli dışsal veri niteliğindedir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)-

Teşekkür ederiz.

Sayın Arzu Kocabaş buyurun efendim.

ARZU KOCABAŞ

6. Komisyona bu değerli çalışmayı hazırladıkları için teşekkür etmek istiyorum öncelikle ve sonra da bardağın yarısının dolu olduğuna işaret etmek istiyorum aslında. İnsan alışkanlıkları olan varlıktır, tabandan talebin gelmesi ve politik kararlılığın merkezden olması, uygulamada arzu edilen sonucun alınması için gereklidir bilindiği üzere ve kısaca 1990’ların ilk yarısında, örneğin Amsterdam’a gittiğimde alışveriş için girdiğimiz markette bir poşet talebinin karşılığında, poşet alınmadığı ve filemizi getirmemiz gerektiği söylendiğinde, ben ki çocukluğumu file ile pazar yerinde alışveriş yaparak büyüdüm, bu benim deneyimimin bir parçası ve böylesi bir yaptırım değil de uygulama karşısında kısa zamanda yani,

bir sonraki alışverişe aynı markete gittiğimde talep etmemem gerektiğini ve yanımda hazırlıklı gelmem gerektiğini yaşamıştım. Dolayısıyla aslında uygulanabilirliği olan ve sadece politik kararlılıkla tabandan talebin canlı tutulması çerçevesinde, çözülebilecek sorunlardır diye bakmanın, pozitif düşünceyi sürdürmenin doğru olduğu yönünde görüşümü paylaşmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)-

Teşekkür ederiz.

Sayın Cenk Kaplancan.

Bu son konuşmacımız olacak, misafirlerimizden de söz talebinde bulunanlar oldu ancak müsaadenizle onlara söz veremiyoruz artık, bundan sonra da komisyonumuzun sayın temsilcilerine sözü bırakmak istiyorum.

Buyurun Cenk Bey.

Cenk KAPLANCAN (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Kentleşme Şûrası Genel Sekreterliği)

Teşekkür ederim Sayın Genel Müdürüm.

Ben Sayın Neyişçi Hocamın sözlerine devamla söz almış bulunuyorum, ezber bozmaya devam etmek istiyorum.

Malumunuz nükleer enerji artık önümüzde kaçınılmaz bir gerçek. Hükümetin de bu yönde bir eğilimi olduğu görülüyor. Fakat raporunuzda bu kurulacak olan nükleer enerji santrallerinin, power plantlerinin yakın çevresine ilişkin herhangi bir atıfta bulunulmamış. Ben acaba diyorum, kaçınılmaz gibi gözüken bu gerçeğe istemesek de bir atıfta bulunulamaz mıydı? Yakın çevrenin, kent tasarımı konusunda herhangi bir model veya bir öngörüde bulunulamaz mıydı? Belki bir gün tekrar uygulamaya geçerse en azından burada da böyle bir şey vardı, buradan da yola çıkarak böyle bir model geliştirebiliriz diye, birilerine bir fikir olurdu diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)-

Teşekkür ederiz.

Komisyon adına değerlendirme yapmak üzere sözü komisyon

temsilcilerimize bırakıyorum.

Buyurun Hocam.

Doç .Dr.Çetin GÖKSU

Herkese teşekkür ediyorum, gerçekten çok güzel katkılar yaptınız.

Birkaç noktaya ben değineceğim, daha sonra arkadaşlarım devam edecekler.

Birincisi; nükleer santral konusunda komisyonumuz ne düşünüyor? Şimdi size çok güzel bir haber vermek istiyorum, nükleer santralle ilgili değil, ama güneşle ilgili.

2008 yılının Avrupa raporları yayınlandı ve bize de ancak geçen hafta ulaştı. Bunun sonuçları hakkında çok çarpıcı olduğu için söylüyorum, 2008 yılında üretilen toplam Güneş enerjisi miktarı 5500 megawattır ve bunun da 2600 megawatı İspanya tarafından üretilmiştir. Bu konu birçok ezberi bozuyor aslında, yani bir yılda nerdeyse iki tane nükleer santralin İspanya gibi bir ülke tarafından üretildiğinin sonuçlarıdır bunlar. Yani bunlar tahmin olmaktan öteye sonuçlardır. Bunun detayına girmeyeceğim nasıl bu başarı yani, dünya çapında büyük bir başarıdır bu.

Nükleer konusuna gelince, yani bizim nükleer konusunda, tabii ki onu biz çevreci olarak ve çevreye verdiği birtakım riskler açısından doğru bulmuyoruz. Aslında nükleerin karşılığı olan enerjileri örneğin; Türkiye'nin yılda bin megawatlık güneş enerjisi sistemini kuracağına, özellikle bu İspanya olayından sonra mümkün olabildiğini görüyoruz. Bu şu demektir; çok daha az parayla, hatta üç tane nükleer santral parasıyla, biz on tane nükleer santralin üreteceği enerjiyi güneşten sağlayabileceğimiz anlaşılmaktadır. Bu tabii ki daha detaylı olarak konuşulması ve tartışılması gereken bir konu ama, bir olasılıktan ve olanaktan söz ediyorum, çok çarpıcı bir olanak.

İkincisi; efendim bu enerji çeşitliliği gerekli mi? Onlardan bahsettik raporda da var zaten. Bütün enerjilerin, doğal enerjilerin kullanılmasından yanayız. Bu konuda bir şüpheniz olmasın.

Üçüncüsü; verilen soruların birçoklarını burada tekrar etmeyeceğim, hepsi raporlarımızda vardır, yalnız bir yanlış yaptığımızı

bir arkadaşımız belirtti, şimdi adını hatırlayamadım. Yani bu emisyonların ozonu deldiğine dair yanlış bir cümle yazılmış, bunu düzelteceğiz. Artı yine Celal Bey'in aslında raporda değinilen jeotermal enerji, Türkiye için çok önemlidir biliyorsunuz. Jeotermal enerjide 35 bin megawatlık bir potansiyelimiz var, bunun en azından 1500 megawatını elektrik üretiminde kullanabileceğiz.

Yalnız şunu söyleyeyim belki şeylerde geçmedi, şu anda Türkiye'de yapılan ön çalışmalar açısından söylüyorum, 50 bin megavatlık rüzgâr, yine 50 bin megavatlık güneş, kısa zamanda ulaşacağımız potansiyeller olarak söylüyorum. Yani yaklaşık bu güneşi, biyoenerjiyi filan katarsak, biyogaz da buna dâhildir, toplam 200 bin megawatlık yaklaşık, şu anda kesin rakamlar yok. Onlar aslında işte araştırılması gereken konulardır, önerdiğimiz merkezler tarafından,yani 200 bin megawatlık bir doğal enerji diyelim, ya da güneş odaklı yenilenebilir enerji potansiyelimiz varken ve bunu da şehirleri kullanarak en kısa zamanda harekete geçirme şansımız olduğu için.örnek vereyim Barselona 2010 yılının güneş kenti seçilmiştir, geliştirdiği yasalarla ve yönetmeliklerle, güneş yönetmelikleri ki biz onu öneriyoruz, bütün Avrupa şimdi onları örnek almaya başladılar, kentin tamamını enerji üreten sistemlere, zaten bütün dünya başladı ve Malmö'de örneğin güneş kenti ilan ettiler, kuzeyde bir ülke. İşte Barselona güneş kenti ilan etti, birçok kent Paris, mesela Paris'in 2020 hedef yüzde 30 yenilenebilir enerjilerdir, ama adı farklıdır adlarına takılmayın. Yani sürdürülebilirmiş geçmişte sürdürülebilir şeyler nasıl tanımlanmış, bunları hiç düşünmeyin. Biz sürdürülebilir kentler yasasının adını başka şekilde de koyabiliriz, güneş kentler yasası diyelim ona isterseniz. Yani geçmişteki tanımlara takılıp kalmayın, bizim niyetimiz önemli, ne yapmak istediğimiz önemli ve bu yapacağımız projelere nereden nasıl imkânlar sağlayacağımız önemli. İnanın bana, bir güneş ülkesinde, güneşi görmeden yaşamanın 30 yıldır sıkıntısını çekmekteyim ve en büyük güneş enerjisi uygulama alanı da kentlerdir. Bakın bütün çatılar güneş enerjili sistemlere dönüştürülebilir, ama siz nükleer santrali gelip kente yapamazsınız.

Gerçi o şeyi gerek yok şu anda nükleer santralin çevresine nasıl bir düzenleme gerekir, ama nükleer santrali olsun, büyük rüzgâr santralleri olsun kentin içinde yapamazsınız. Her evi, her çatıyı, her binayı güneş enerjisi üreten sistemlere dönüştürürsünüz ve size başka çok basit bir şey söyleyeceğim, bakın bu enerji verimliliği yasası ve ondan sonra çıkan

BEP yönetmeliği, biliyorsunuz zaten güneş enerjili sistemleri başlatıyor Bakanlığımız ,biz bunu daha kapsamlı ve daha ulusal bir hatta büyük bir şeye dönüştürelim diyoruz, yani 2010 yılını güneş yılı ilan ederek.

Şimdi güneş enerjisi konusu var, diğerleri ihmal edilmiş gibi sözler söylendi aslında, doğru değil bunların hepsi şeyde var. İkincisi; bu söylediğimiz bütün doğal enerjiler adı yenilenebilir olsun, alternatif olsun, hepsi güneş odaklıdır. Yani burada zaten kavram kargaşalığı olduğu için bunları özellikle belirtmek istiyorum. Güneş enerjisidir bizim hedefimiz ve kentlerimiz de güneş enerjili kentler olacaktır. Bir örnek vereyim; siz eğer binanızı, güneye bakan bir binanızı bir dairenizi, işte bir güneş kolektörü havasında inşa ederseniz ya da mevcut binanınız yaparsanız, zaten yüzde 50 oranında güneşten yararlanma şansınızı hemen yapabilirsiniz ve bunun maliyeti de çok pahalı değildir.

Ancak PV'ler pahalıdır, PV'ler için de teşvikler gerekir, onun için dedik fon kurulsun ve bu fon yardımıyla, hem PV teknolojilerinin üretilmesi için kullanalım, hem bunun teknolojilerini geliştirmek için ki ODTÜ'de şu anda, Güneş Enerjisi Merkezi kuruluyor biliyorsunuz ve yeni PV modelleri geliştirildi, hatta daha fazla verimli modeller geliştirildi. Yani biz bunları desteklemezsek, bütün üniversitelerimizi bu amaçla harekete geçirmezsek, bütün planlarımızı belediyelerimizi karbon gazını azaltmak amacıyla harekete geçiremezsek, plancılarımızı, mimarlarımızı güneş mimarisi, güneş planlaması yapmaya yönlendiremezsek, elbette ki 2020 yılı hedefleri gerçekleşmez.

Ben büyük bir seferberlikten bahsediyorum ve bu koyduğumuz hedefler emin olun, bizim çok kolaylıkla belki 2020 yılından önce ulaşabileceğimiz hedeflerdir. Ama irade gerekir, fon gerekir, iyi bir örgütlenme gerekir, bütün Türkiye'yi örgütlemek gerekiyor. Bütün vatandaşları enerji üretebilir hale getirmek gerekiyor. Yani bu çok geniş bir konu, benim güneş kent kitaplarım var biliyorsunuz, onlarda bu konunun detayları var. Bu arada Yaşar Bey'e teşekkür ederim, aslında güneş kent demek yani çok geniş bir konu, inanamayacağınız kadar geniş konu. Bunun içinde elbette ki güneşe duyarlı planlama bir numaralı konulardan birisidir.

Bir şeyi daha söyleyeyim; bizim uzun vadeli hedeflerimizi sordular. Bunları neye dayanarak yaptınız? Bu aslında dünyadaki

teamülü gösteriyor, yani bütün Avrupa'da şu anda tahminen bunlar kesinleşmiş hedefler değildir, hatta 2020 yılı hedefleri Avrupa Birliği'nden kabul edilmiş olsa bile, dünya tarafından henüz kabul edilmiş değildir. Bu Kyoto'nun yerini alacak şeylerde bunlar dikkate alınacaktır, ama burada amaç 2050 yılında yüzde 50, 2100 yılında da 0 karbon, hani karbon şimdiden başlar, aslında şimdiden de başlayabileceğimiz konular var, karbon 0 karbonlu binalar konusunda İngiltere bile yapıyor bunu. Kaldı ki bizim eski kentlerimiz ve eski köylerimiz 0 karbonlu mimariyle ve 0 karbonlu şehircilik anlayışıyla yapılmıştır. Bu 10 bin yıllık kültürün, güneş kültüründen de yararlanmamız gerekir, mimaride ve şehircilikte.

Yani bu fazla abartılı rakamlar değil, ben 30 yıllık hani dünyadaki gelişmeleri de takip ederek, daha ciddi ve Avrupa Birliği ile yarışmalıyız. Bakın bugüne kadar bizi kandırdılar. Dediler ki; "bunlar pahalı sistemlerdir sakın buna geçmeyin." İnanın bana bugün bunu söyleyenler, dünyaya teknoloji satıp ekonomilerini hızlandırmaya başladılar. Hatırlarsanız en son Obama'nın ve Fransa'nın başkanlık seçimlerinde ekonomiyi canlandırmak için, bu yenilenebilir enerjilere ağırlık verilmesi konusunda fikirler gelişti. Çünkü siz ne kadar önce davranırsanız, önce teknoloji üretirseniz bunları satıp dünyada öncü bir ülke olabilirsiniz, şehircilik açısından ve teknoloji açısından, hem de bunun nimetlerinden yararlanıp ekonominizi canlandırırsınız. Bunlar bir tüketim alanı değildir, yeni bir üretim ve yeni bir kazanç kapısıdır. Türkiye'yi hızla geliştirecek ekonomik bir kaynak olarak değerlendirmemiz gerekir diyorum ve arkadaşlarıma diğer konular için sözü bırakıyorum.

Dr.Kumru ARAPGİRLİOĞLU

Tabi bütün burada konuşulanlara yanıt vermek çok zor, bu konu çok kapsamlı. Söylenen bazı eksiklerin bir kısmı zaten kendi aramızda da konuşuldu, rapora yansımamış olanlar da oldu sözü edilen konular arasında. Olabildiğince her şeyi yansıtmaya çalıştık. Ben yalnızca bir iki konuyu seçerek yanıtlayacağım.

Burada öncelikle Sayın Ekinci'nin söz ettiği özel çevre koruma bölgeleri ve Barselona Sözleşmesi ile ilgili söylediği konulara yürekten katılıyorum. Tabi onu uzun uzun konuşmak olanaklı, ancak bardağın dolu tarafına bakarsak, belki onu da IWCE'nin sınıflandırmasındaki, 8 sınıflandırmasındaki daha alt kademelerdeki yaşanılan kıyı alanları kademesiyle ilgili bir çalışma olduğunu kabul edebiliriz diye düşünüyorum.

Yine hem Sayın Ekinci'nin, hem de Sayın Yıldız'ın vurguladığı ilk konuşmacılarımızdan, 2B konusu çok önemli, bizleri de rahatsız eden bir şey. O konuda bir örnekle ben kendi duygu ve düşüncelerimi aktarmak istiyorum. Örneğin; kentlerimizde belli bir saatten sonra, akşam 12'den sonra trafik ışıkları ya sarı yanar, ya da kırmızı yanar. Aslında bunun arkasındaki felsefe benim kendi görüşüme göre trafiğin az olması değildir, ama insanların kırmızı ışıkta geçme alışkanlığını edinmemesidir. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çocuk eğitiminde de bu böyledir. Bütün gecekondu aflarında, imar aflarında da benzer durum ne yazık ki ülkemizde söz konusudur. Yasalar ve yönetmelikler çok kaale alınmamaktadır, tabirimi affedin.

Bu anlamda yasa ve yönetmeliklere biz burada yer verseydik, keşke diye kendi aramızda konuştuk, ancak ne yazık ki buna vaktimiz olmadı. Bunları irdelemeye vaktimiz olmadı. Özellikle çevreyle ilgili yönetmelikler çok fazla, ancak üst düzeyde bunların kurumlar arası ve yasalar arası eşgüdümün eksikliği üzerinde çok genel vurgular yapmak zorunda kaldık.

Son olarak ise genel bir yorum yapmak istiyorum. Sayın Kocabaş'ın da söylediği konuya tekrar değineceğim. Aslında bir çözüm öneriyorsak ya da bir paradigma değişikliği gerekiyorsa, kişisel inancım şu ki; aslında sonuçta her şey bireylere kalmış durumda. Özellikle üst düzeyde diyelim ki; böyle bir şûra topladık ve onun sonucunda üst düzeyde bu konuda duyarlı yöneticiler ve onları destekleyecek alt kadrolarla ancak bu gerçekleşecektir. Siz üst düzeyde ne yaparsanız yapın, bireysel inanç ve katılımı sağlayamadığınız sürece onu sürekli kılmanız mümkün değil. Çünkü bu tür davranış kalıplarını hep bir toplumsal, sanki orada başka bir toplum varmış gibi konuşmak yerine, ilk önce kendimizi koymamız lazım. Sayın doktor kalp uzmanı Mehmet Öz rejimle ilgili bir şey yaptığında bile, you yani siz dediği bir kitap yazıyor, bence burada da herkes kendini işaret etmeli ve orada ne yapacağımızı yeni yaşam biçimleri ve yeni davranış kalıplarını nasıl bir reflekse dönüştüreceğimiz konusunda, her bireyin kendisi sorgulaması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Komisyonumuza değerlendirmeleri için teşekkür ediyoruz.

Buyurun efendim.

Prof.Dr.Tuluhan YILMAZ

Teşekkür ediyorum.

Aslında ben not aldığım pek çok konuda, çok kısa birkaç şey hızlı söylemek istiyorum başarabilirsem ve Sayın Divan bana müsaade ederse.

, Şimdi enerji alanında epeyce şey konuşuldu, ama ben bir iki kendi deneyimlerimden, gözlemlerimden de size aktarmak istiyorum. Ben Çukurova Bölgesinden geliyorum. HES hidroelektrik santralleri, küçük santrallerle çok verimli enerji üretiminden söz ediyoruz. Bunların mutlaka operasyon dönemlerinde verimli çalışacak tesisler olduğuna eminim. Çevresel etkiler açısından değerlendirildiğinde, inşaat süreçlerinin hiç denetlenmediğini ve bunların tamamen kendi halinde yürüdüğünü görüyoruz, ben yeni bir şeyi size aktarayım.

Mersin ilinde Limonlu havzası var, belki içinizde bilenler vardır. Limonlu Çayı havzasında eğer o taraflara gidebilirseniz, bir oradaki bir HES inşaatını lütfen görün, doğayı nasıl tahrip ettiğini, yaklaşım yolları, ishale hatları derken bizim aklımızda sadece bir dere üzerine konacak küçük bir türbin var herhalde. Tabi uzmanlar bunu biliyordur mutlaka, ama en azından ben öyle düşünüyordum öyle olmadığını gördüm. Doğa dostu dediğiniz şeyin de usulüne uygun, yönetmeliklere uygun, özellikle ÇED yönetmeliklerine uygun yürütülmediği takdirde, doğa düşmanı olabileceğini bilmemiz lazım.

İkincisi yine enerji alanında, İskenderun Körfezi kıyısında, bugün Yumurtalık'ta biliyorsunuz, ülkemizin önemli biyoçeşitlilik alanlarından biridir. Bir Sugözülü termik santralimiz var, birkaç yıldır çalışıyor hizmette. Ben şunu biliyorum, son gelişme olarak İskenderun Körfezi kıyısında toplam 13 adet termoelektrik santral talebi var, enerji üst kuruluna verilmiş ruhsat talebi var. Bunu da bir bilgi olarak size aktarayım. Yani enerji politikaları açısından acaba Türkiye nerededir? Ben enerji alanından değilim, ama ilgilenenler lütfen bu noktalara yeni gelişmelere dikkat çekmek istiyorum.

Şimdi diğer konuşmacıların sorularının çoğu yanıtlandı gibi geliyor bana, ama Murat Yıldız Bey'in söylediği tarım alanlarının korunması, orman alanlarının korunması boyutunda, bir örnek daha vereyim kendi üniversitemden. Üniversite arazilerinde dahi bugün kamu yararı ileri

sürülerek, birinci sınıf tarım toprakları üzerinde inşaat yapılabiliyor, benim üniversitemde hastane binası yapılıyor. Yargı sürecine taşındı, ama yargı süreci tamamlanmadan inşaat bitiyor, bu da ayrı bir konu. Yani burada sadece toprak-su çalışmaları, arazi kullanım planlarının yapılması, Celal Bey'in söylediği gibi çok önemli, ama bu tür fiili durumlarda da yine yargı sürecinin hızlı, bir avukat katılımcı vardı, Mustafa Kemal Bey herhalde söylediği gibi hızlı ve adil bir şekilde çalışması şart diye düşünüyorum.

Tuncay Hocam, Tuncay Neşçi birkaç şey ifade etmişti. Burada şunu vurgulamak lazım tabi, yeşil alanlar sadece kent halkının rekreasyonel taleplerine cevap verebilmek açısından inşa edilen tesisler değil servisler değil. Hoca da mutlaka bunu biliyor, bizim zihnimizi açmak için söyledi, ama şunu da vurgulamak istiyorum, bundan ziyade kentlerde ve yakın çevresinde biyoçeşitliliği koruyacak, kent-iklim ekstremitelerini düşürecek, düzenleyecek önemli unsurlardır diye düşünüyoruz. Aynı zamanda estetik değer yaratacak. Dolayısıyla sadece arz-talep dengesine bağlı olarak bir yeşil alan tasarımı veya planlaması hiçbir zaman düşünmüyoruz.

Ilgar Kırcıoğlu Hocam da yine kişi başına metrekare hesabıyla bazı örneklerden söz etti. Bu tabii ki rekreasyonel gereksinimlerin karşılanması açısından, alan miktarını tespit etmek için önemli olabilir, ama yine temelde yeşil alan miktarı açısından baktığımızda bunun esas unsurunun, belirleyici unsurunun korumada öncelikli alanlar olduğunu ben düşünüyorum. Yani kent içinde ve yakın çevresinde koruma gerekliliği olan kırsal alanların tespit edilmesi ve bunun açık yeşil alan sistemlerine eklenmesi esastır diye düşünüyorum.

Oktay Ekinci Hocamın ifade ettiği konuda da haklıdır, ancak Barselona Sözleşmesinin öngördüğü mutlak koruma alanlarına örnek olarak, Türkiye'de tabiatı koruma alanlarını verebiliriz. Pek çok tabiatı koruma alanı tesis edilmişti, bunların da son birkaç yıllık süreçte Çevre Orman Bakanlığımız tarafından revize edilerek, statülerinin giderek milli parka dönüştürüldüğünü biliyoruz. Örneğin; Sultan Sazlığı gibi, İğneada Longoz ormanları gibi veya benim bölgemdeki Yumurtalık tabiatı koruma alanında olduğu gibi. Buradan nereye varmaya çalışıyorum? Bunlar kırsal alanlar, ama korunan alanlar yoluyla izole edilmiş, korunan alanlar yoluyla koruma bugün çok başarılı bir yöntem değil. Bunun alternatifi ne olarak görünüyor? Hocam da sunuşunda belirtti, bir biyoçeşitlilik ve doğa koruma kanunu tasarımız var biliyorsunuz halen bekleyen. Onun

içerisinde de öngörüldüğü gibi sadece izole alanlarda değil, ama ülke genelinde ülke bütününde imar planlama mevzuatına yerleştirilecek koruma öncelikleri ile donatılmış bir fiziki planlamaya ihtiyacımız var. Yani bizim buradaki komisyon olarak temel yaklaşımımız bu, bunu da ifade edeyim.

İklim değişikliği gündemimize gelmeden önce de kentlerde sorunlarımız vardı. Bugün özellikle açık yeşil alan ihtiyacı açısından baktığımızda, iklim değişikliğinin gündeme gelmesi bizi daha kentlerde ve yakın çevresinde daha fazla yeşil alan ki, bunlar karbon yutakları olarak işlev görecek biliyorsunuz. Bu yeşil alanları donatacak bilinçli bitki türü seçimi ve planlamada uygulama süreçlerine kadar, bunu kurumsallaştıracak, yani açık yeşil alan tesisini planlamasını kurumsallaştıracak bir yaklaşıma ihtiyacımız var. Biz de raporumuza bunu koyduk, yani peyzaj planlama artık Türkiye için kaçınılmaz bir gerekliliktir. Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin tarafı olan ülkemiz, her nedense hala bugüne kadar bu yükümlülükleri yerine getiremiyor. Pek çok konuşmacı bugün burada doğa envanterinin, biyoçeşitlilik envanterinin, doğal kaynak envanterinin zorunlu olduğunu ifade etti. Zaten bunun temeli de kentlerde kentsel biyotopların yani kentsel yaşam ortamlarının envanterinin yapılmasından geçiyor, bu da peyzaj planlamanın önemli bir aracıdır.

Teşekkür ediyorum.

KOMİSYON ÜYESİ

Sayın Başkan ben bir cümle, bir şey söylemek istiyorum izninizle. Şimdi şöyle bir kanı oluşmasını istemiyoruz: Evet, çok fazla soru geldi bir kısmını yanıtlayamadık, bunlardan bir tanesi de sürdürülebilirlikti, iki konuşmacı katılımcı sordular. Vaktimiz kısıtlı olduğu için yanıtlayamadık. Sürdürülebilirlik teriminin artık yorulduğunu ve yeni kavramlar gerektiğini çok iyi biliyoruz, ancak onun yerine yeni bir şey koymak yerine şimdilik bunu kullanmayı tercih ettik. Bunu söylemekte yarar var, hani altını doldurmak için de belki daha ilerdeki çalışmalarda yapılabilir. Çevre duyarlı ya da çevre uyumlu dedik, ama sonra ortak bunu kullanmaya karar verdik, bunu belirtmek istedim.

Teşekkürlerimle.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)

Sayın Komisyon temsilcilerimize biz de teşekkür ediyoruz.

Oylama kısmına geçmeden önce Divan'dan bir söz talebi var.

Sayın Gaye Doğanoğlu Hanımefendi buyurun efendim.

GAYE DOĞANOĞLU

Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli şûra üyeleri; kıymetli oylarınızla başkanlık divanına seçildim, çok teşekkür ediyorum.

İki gündür hep birlikte 6 komisyonun raporlarını dinledik, yorumladık ve onayladık. Yarın ayrılmak zorundayım, Ankara'dan bir başka toplantı için gideceğim. Bu nedenle sonuç bildirgesinin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum, yaşanılabilir kentlerde hepimize sağlıklı günler diliyorum. Güneşli günleri isteyenleri de yazın Antalya'ya bekliyoruz.

Hepinize iyi akşamlar diliyorum.

OTURUM BAŞKANI (Dr.Hami YILDIRIM)-

Teşekkür ederiz.

İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu raporunu eleştiriler, öneriler ışığında oylarınıza arz ediyorum:

Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir .Oybirliğiyle. Teşekkür ederim.

Oturumu kapatmadan önce iki konuda açıklamada bulunmak istiyorum. Birincisi; bu yapılan değerlendirmeler, belirtilen görüşler ve eleştiriler, şûra genel kurul kitabı hazırlanırken, içinde mutlaka bunlara yer verilecek, söylendiği ifade edildiği biçimleriyle aynıyla bu basılan, yeniden basılacak olan komisyon ve genel kurul kitaplarında yer alacak.

İkinci husus; perşembe günü sabahki yapacağımız programda görülen değerlendirme toplantısını, bir panel şeklinde organize etmeyi düşünüyoruz. Bu panelin de konusu şûra sonrası yapılması gereken işlemler, takip edilecek olan yolla ilgili olacak. Şimdiden katılımlarınız için teşekkür ediyorum. Bugünkü oturumumuzu kapatıyorum.

İyi akşamlar diliyorum.

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI

KENTLEŞME ŞURÂSI 2009

Sheraton Oteli ve Kongre Merkezi / Ankara
04 - 07 Mayıs 2009

3. GÜN
6 Mayıs 2009

1. KENTSEL YOKSULLUK, GÖÇ VE SOSYAL POLİTİKALAR KOMİSYONU OTURUMU

2. BÖLGESEL EŞİTSİZLİK, YEREL KALKINMA VE REKABET EDEBİLİR KENTLER KOM. OTURUMU

3. KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU OTURUMU

4. YEREL YÖNETİMLER, KATILIMCILIK VE KENTSEL YÖNETİM KOMİSYONU OTURUMU

KENTSEL YOKSULLUK, GÖÇ VE SOSYAL POLİTİKALAR KOMİSYONU OTURUMU

OTURUM BAŞKANI SABRİ ÖZKAN ERBAKAN
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarı)

Efendim, değerli genel kurul üyelerimiz hayırlı günler dileğiyle yedinci komisyonumuzun açılışını yapıyorum. Yedinci komisyonumuz Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu. Ben, komisyon üyelerimizi yerlerine davet ediyorum, buyurunuz.
Komisyonumuz yerlerini aldılar, hazır mıyız?

Evet, komisyonumuzun başkanı değerli Hasan Çoban bey buyrun efendim, sunumlarını yapmak üzere buyrun efendim.

HASAN ÇOBAN (7'nolu Komisyon Başkanı – DPT Uzmanı)

Sayın Divan, sayın katılımcılar hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bugün üçüncü gününde Kentleşme Şûrasının önemli konularından birisi olan "Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar."

Salona girmeden önce slâydın, bu sunumun son slâydın olan bir kent görüntüsü vardı. İsterseniz oraya tekrar gelelim, bir soru soralım kendi kendimize. Bizler, istemesek kentler böyle olur mu, yani yoksul kentlerin yoksul kısmını gecekonduları, çöküntü alanları bir kenara bırakalım, hepimizin içinde yaşamış olduğu şöyle bir kentin planlanmasını, eğer mimarlar böyle istedi desek haksızlık etmiş oluruz mimarlara, plancılara. Belediye başkanlarına ya da yöneticilere desek, onlara da haksızlık etmiş oluruz. Böyle bir kentleşmenin olmasını, neden böyle olduğunun takdirlerini sizlere bırakıyorum. Hepimiz, öyle veya böyle bir kent oluşumunda kusurumuz, katkımız vardır.

Şimdi Kentleşme Şûrası kapsamında oluşturulan on komisyondan yedincisi olan "Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikaların" değerlendirilmesinde çarpık ve plansız kentleşmenin sebebi nedir ona girdik biz grup olarak. Hepinizin malumudur ki, yapılan yatırımlar, yapılan binalar yetersizse dışarıdan da buraya bir talep varsa, elbette ki insanlar plansız programsız bir şekilde kendi kalacakları yerleri yapma ihtiyacı duyacaklar. Doküman hazırlanırken, önce herkes tarafından aynı söylenen bir ifadenin herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması

için tanımlar bölümü koyduk. Daha sonra günümüzde kentleşmenin, çarpık kentleşmenin mevcut durumuna sebep olan göç, sürdürülemez kentleşme, kentsel yoksulluk, dışlanma, mekânsal ayrışma, toplumsal bütünleşmeyi tehdit eden hususlar nedir onlara bakıldı ve üç ana sorun alanı belirlendi. Bunlardan birincisi, kırsal kalkınma ve göç, kentsel yoksulluk ve sosyal politika yetersizliği.

Şimdi bu kavramlardan hepimizin aynı şeyi anlayabilmesi için, yoksulluk insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu, bu dar anlamda yoksulluk ve açlık karşı karşıya kalma barınacak yeri olmama durumu iken, geniş anlamda yoksulluk gıda, giyim, barınma gibi olanakların yaşamı devam ettirmeye yettiği halde toplumun genel düzeyin gerisinde kalma durumunu ifade ediyor. 2007 yılı istatistiklerine göre, Türkiye'de fertlerin yaklaşık yüzde 0.54'ü sadece gıda harcamaları içeren açlık sınırının altında yaşamaktadır maalesef. Bu durum kentlerde 0.09, kırsal alanda 1.32. Kırsal alanda açlık sınırının altında olanların sayısı daha fazla. Gıda ve gıda dışı harcamalar içeren yoksulluk ise, yüzde 18.56'dır ülke genelinde. Mutlak yoksulluk ise, hane halkı ve bireyin yaşamını sürdürebilecek asgari refah düzeyini yakalayamaması durumu. Uluslar arası literatürde de yoksulluk sınırları 1 dolar, 2.15 dolar, 4.30 dolar değerleri olarak belirlenmiştir. Yine 2007 yılı rakamlarına göre, ülkemizde 1 doların altında kişi başına günlük harcama yapan fert bulunmamaktadır. Bu sevindirici bir şey, ama 2.15 doların altında 0.63, 4.30 doların altında günlük harcama yapanların sayısı ise nüfusun yüzde 9.53'üdür.

Bir diğer konu, tanımlarda farklı yorumlara sebep olan kır-kent ayrımı. Halen ülkemizde, kır ya da kırsal alan tanımına göre nüfusu 20 binden az olan yerleşim yerlerinde yaşayan yerleşim yerleri ve çevresi kırsal alan, nüfusu 20 bin ve daha fazla olan yerleşim yerleri de kent olarak tanımlanmakta. Yalnız bu ayrım, sadece nüfus kriteri dikkate alınarak yapılan bir ayrım değil. 1983 yılında Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 28 kriter dikkate alınarak bu 28 kriteri kent olabilme eşiğini geçen yerleşim yerlerinin sayısı, kentlerin sayısı yüzde 80 civarında, 20 binin üzerinde olduğu için bu rakam alınmıştır. Elbette ki, sadece nüfus değil işte kişi başına düşen otobüs sayısı, kütüphane, postane, hastane, ticarethane sayısı gibi kriterler de kent olabilmenin şartlarını sağlayan yerler kent olmuştur. Ama bu tanım 1983 yılında yapıldığına göre, günümüzde ulaşımda, teknolojide, haberleşmede

ilerleme olduğuna göre daha küçük yerler de kent olabilme şartlarını elbette sağlamıştır. Bu yeni duruma göre de yeni bir tanım yapılmasına da ihtiyaç bulunmaktadır.

Şehir tanımı ise, il ve ilçe merkezlerinin bulunduğu belediye sınırları içindeki olan yerlere şehir denilmekte.

Göç kavramı ise, kentlileşme malumunuz kentli olma, kentte yaşamaya uyum sağlama, kent değerlerini öğrenme ve uygulama olarak tanımlanabilir. İç göç, yurtiçinde 5 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun iki genel nüfus sayımı arasındaki dönemde ikametgâhının farklı olması durumunda gerçekleşen bir hareket, nüfus hareketidir.

Sosyal dışlanma da, bu bizim bir yaramız kişilerin yoksulluk, sosyal statü, eğitim ya da beceri sebebiyle ya da başka sebeplerle toplumun dışına itilmesi sessiz çoğunluk hale gelmesi. Bugün en çok sıkıntısı çekilen konulardan birisi de bu dışlanmış olan kimsesizlerdir.

Bu grubun yaptığı çalışmalarda, kentleşmeyi planlı ve düzgün bir kentleşmeye mani olan sebepleri üç ana konuda ayırmıştık. Bunlardan birincisi, kırsal kalkınma ve göç. Kırsal alanlar yaşanabilir hale gelmiş olsa, insanlar orada geçimini sağlamış olsa elbette ki kentlere bu kadar akın olmazdı. Şu andaki 2008 yılı rakamlarına göre, kırsal alanda yaşayanların nüfusu yüzde 35, kentlerde yaşayanların oranı da yüzde 65 civarında. Bu 50 yıl önce daha farklıydı yüzde 35 kentlerde, yüzde 65 kırsal alanda yaşıyordu.

Kırsal kalkınma sağlanamamış olması ve bundan kaynaklanan göç sorunu, kentlerin plansız bir şekilde yapılaşmasına sebep olmaktadır. Ben, sorunları kısaca okuduktan sonra da daha sonra bu sorunların çözümüne yönelik stratejilerine bazılarına, hepsine değil zaman darlığı sebebiyle bazılarına değinerek konuşmamı bitireceğim.

Ortak ve kapsamlı, bir dünkü oturumlarda bir üyemiz ve arkadaşımız gündeme getirmişti. Ortak ve kapsamlı bir arazi politikasının bulunmayışının kırsal kalkınmanın önünde engel oluşturması, zorunlu göçün yarattığı yoksulluk. Gecekondu olgusuna müdahalede kentsel dönüşüm projelerinin tek araç olarak uygulanması, kentsel dönüşüm projelerinin yoksulluğu arttıracak şekilde uygulanması, kentsel dönüşüm

projelerinin yoksul kadınların dezavantajlarını arttırma potansiyeli taşıması ve sosyal dışlanma. Ranta dayalı kentsel gelişimin barınmayı erişilebilirlikten çıkarması. Özürlülerin kent ve kent hizmetlerinden yararlanamaması. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın yoksulluğunun yaygınlığı, evsizlik ve evsizlik riski, yoksulluğun kalıcılaşması, yoksulluğun kuşaklar arasında aktarılması, kentsel kültüre uyum sorunu ve neden olduğu sosyal düzensizlikler. Kentlerde yoksulluğu azaltmaya yönelik istihdam politikalarının yetersizliği, mevcut sosyal yardımlardan faydalanma kriterlerinin Türkiye'nin sosyal ekonomik durumuyla eşleşmemesi, sosyal yardım sağlayan kurumlar arasında koordinasyon eksikliği ve sosyal yardımların siyasi çıkarlara alet edilmesi. Kapsamlı bir yoksulluk envanterinin çıkarılamaması. Eğitim ve sağlık hizmetlerinde ticarileşmenin yaygınlaşması. Kadınlar ve çocuklar gibi risk altındaki gruplara yönelik kreş, toplum merkezi, çocuk ve gençlik merkezleri, sığınma evleri gibi hizmetlerin eksikliği. Aile planlaması ve üreme sağlığı uygulamalarının yetersiz olması sorunları gündeme gelmiş ve hepimiz karşı karşıya bulunmaktayız.

Şimdi üç ana sorun alanından birincisi, kırsal kalkınmanın sağlanamamış olması ve bundan kaynaklanan göç sorunu yıllardır karşı karşıya kaldığımız temel sıkıntılardan birisi. Bunu çözebilmek için, kırsal alanda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve kırsal alandaki yaşayanların orada istihdam edilecek ve oralarda ikamet edecek şekilde gerekli şartların oluşturulması gerekir. Aksi takdirde, siz yatırımları kentlere yapar bütün imkanları kentlere taşırsanız elbette ki insanlarımız da, vatandaşlarımız da kendilerinin daha iyi şartlarda yaşayabilecekleri yerlere gitmek için gayret sarf ederler, bunun yolunu da ararlar. Kırsal alanda ekonomik canlılık yaratacak merkezlerin oluşturulması, bu çerçevede merkez köy, köy kent, tarım kentleri uygulamaları daha önceleri değişik dönemlerde başlatılmış olmakla birlikte yavaşlamıştır ve neredeyse artık bundan sonra yapılmıyor gibi bir uygulama var. Ümit ederim ki, bundan sonra yine kırsal alanda merkez köyler oluşturulup oralarda gerekli yatırımlar yapılır.

Ayrıcı yatırım yapılan yerler, özellikle 4 milyonu ya da 3 milyonu geçmiş büyük metropol kentlerimizin etrafına yapılırsa, elbette ki kırsal alandaki insanlar da kendilerine geçim sağlayacak iş imkanı sağlayacak yerlere giderler. Bunun için, metropollerde ve metropol yakını olan yerlerde yatırımların yapılmaması ya da yani fazla teşvik verilmemesi

yönünde tedbir alınmasında yarar görülmektedir. Çünkü, demokratik bir ülkede insanların bir yerden bir yere taşınmaması ya da işte büyük şehirlere işi olmayanların gelmemesi gibi sınırlar konması da son derece güç ve anlamsız da bir tedbir olarak görüldü grubumuzca da.

Kentlerin plansız bir şekilde gelişmesi, kırsal alanlardaki tarım alanlarının tahrip edilmesi, ormanların tahrip edilmesi, ortak ve kapsamlı bir arazi politikasının bulunmayışından kaynaklamakta. Sadece kentlerdeki, kentlerin kenarlarındaki tarım alanlarının imara açılmasından ziyade bir de yaylalardaki yayla evlerinin yapılması. Bundan 6-7 ay evvel Trabzon'da bir toplantı yapmıştık bir önceki bakanımızın da başkanlığında 8 ilin valileriyle. Yaylalardaki inşaatların önüne geçilemediğinden bahsediliyorlar. İşte 5 katlı, 6 katlı apartmanlar yapılıyor. Bunu yapan müteahhit belki gelip oturmuyor bile, hem ülke kaynakları atıl vaziyette beklemiş oluyor, hem de ekolojik denge ve doğa tahrip edilmiş oluyor. Bu sebeple her türlü arazi kullanımının, ulusal arazi politikasına uygun olarak yapılması strateji olarak benimseniyor. Bunun için de, önce ülkemizde kadastro çalışmalarının tamamlanması, daha sonra da şehir ve ülke planlamasında dikkate alınabilecek ulusal arazi kullanım planı hazırlanması bir tedbir olarak, eylem olarak kondu. Bunu da ilgili kuruluşlar, bundan sonra hazırlanacak olan nihai eylem planında gündeme getirilir diye düşünmekteyiz.

Bir diğer husus, kentlerdeki olumsuzlukların önünde gecekondu olgusuna müdahalede kentsel dönüşüm projeleri tek aracı olarak görülmekte. Salt Toplu Konut İdaresine verilerek gecekondular dönüştürülmekte. Ancak bu insanların gittikleri yerlerde geçimini nasıl sağlayacağı, hayatlarını nasıl sürdüreceği göz ardı edilmektedir. Kentsel dönüşüm projeleri uygulamasında, önce halkın sosyoekonomik profilinin çıkarılması o insanların ne tür ihtiyaçlarının olduğunun belirlenmesi, yeniden yerleştirme projelerinde kentsel tarıma, yani daha önce insanlar gecekonduların etrafında yaptıkları kendi geçimi için hazırladıkları bahçe, yani sebze meyve gibi şeyleri yaptıkları faaliyetlerden mahrum kalmakta. Bunları da kentsel dönüşüm projelerinde onların yapabilecekleri uygun yerler ayrılmasında yarar görülmekte.

Bir diğer husus da, kentlerimizde her ne kadar refah seviyesi arttırılmış olsa bile sosyal dışlanmışlık oldukça önemli bir kavram. Kentlerde kenar semtlerimizde ve gecekondularda ya da çöküntü alanlarındaki

dışlanmış kimsesiz olan kimseler istismara sebep olmaktadırlar. Bunun da önüne geçilmesi gerekiyor.

Önemli konulardan birisi de, kentlerin yaşanılabilir olması için, özürlülerin ve kent ve kent hizmetlerinden yararlanabilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekiyor. Hep ihmal ettiğimiz konulardan birisi de bu. Daha önceki oturumlarda da gündeme getirildi. Özürlülerin her alanda eğitimde, sağlıkta, işte yeşil alanda yararlanabilecekleri şekilde düzenlemeler yapılmalı.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın yoksulluğu oldukça önemli bir eksikliğimiz şehirlerde. Özellikle kadınlar yoksulluğun acısını daha fazla çekmekteler. Kadınların yoksulluğunun önüne geçilmesi için, kadın istihdamının arttırılmasına yönelik çalışmalar yapılması bir strateji olarak benimsendi ve gerekli yerlerde dikkate alınması lazım.

Evsizlik ayrı bir risk, evsiz kalabilme korkusu ve endişesinde olmaması lazım. Sosyal devlet olmanın verdiği sorumlulukla devletimiz, her vatandaşımızın ev olabileceği şartı hazırlaması gerekiyor.

Bir diğer husus da, yoksulluğun kalıcı hale gelmesi. Bir miras gibi anadan babadan oğla geçecek kalıcı hale gelmiş yoksulluk. Onun için gençlerin ve çocukların, gelecekte hayatlarını sağlayabilecekleri meslek dallarını seçmeleri sağlanmalı.

Bir diğer husus da, kentlileşmenin, daha önce tanım olarak da verdik kentlileşme ne yapılırsa kentlileşilir, yani insanlar kentte yaşarken nasıl yaşar, trafik ışıklarında nasıl davranılır, işte araçla gidilirken yayaları görünce nasıl davranılır bunlara hiç önem verilmiyor maalesef. Onun için, özellikle kırsal kesimden kentlere gelenlerin kentte nasıl yaşanacağını bilmemeleri gayet doğaldır. Onların da sadece okullarda değil toplumun farklı kesimlerinde eğitilmesi gerekiyor. Bu çerçevede toplumun bütün kesimlerini içine alacak halk eğitim programları ve birlikte yaşamanın gereklerine ilişkin, geniş ölçekli bilgilendirme programları kapsamında halkın kent hayatı hakkında bilinçlendirilmesi gerekir.

Kentlerimizdeki sıkıntılardan birisi de yoksulluk. Yoksulluğun kaldırılabilmesi elbette ki mümkün değil, ama yoksulluk sınırı altındaki vatandaşlarımızın ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için de sosyal

yardımlar yapılmakta. Ama yapılan bu sosyal yardımların kime nasıl yapıldığı konularda bir kriter bulunmadığından istismarlara sebep olmakta, haksızlıklara sebep olmaktadır. Bu çerçevede sosyal yardım mekanizmalarını düzenleyen çerçeve mevzuatın yeniden düzenlenmesi gerekir. Kapsamlı bir yoksulluk envanterinin çıkarılmamış olması bir sorun maalesef. Bu çerçevede yoksulluk ve sosyal yardımlar konusunda hizmet veren sorumlu kuruluşların verilerinin birbirleriyle irtibatlı bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır.

Yine plansız ve çarpık kentleşmeye sebep olan göçe, en önemli etkenlerden birisi de nüfus artışı. Maalesef ülkemizde kırsal kesimde, bazı bölgelerdeki nüfus artışı fazla olduğundan o bölgelerde istihdam sağlanamadığından ve geçimini sağlayamadıklarından büyük kentlere doğru bir akın olmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi için, nüfus artış hızının ülkemizin her yerinde ülke ortalamasına geçirilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasında yarar görülmektedir.

Bütün bu yapılan çalışmaların sonucunda düzgün planlı bir kentleşmenin sağlanabilmesi için, kırsal kalkınma ihmal edilmemeli. Kentsel gelişim çalışmalarıyla birlikte ele alınmalıdır. Sadece kentleri geliştirmeye çalışırsak kırsal kesimde mağdur durumda olan vatandaşlarımız da kentlere akın edecek yaptığımız yatırımlar yetersiz kalacaktır. Kırsal alanlardan kentlere olan göçü engelleyebilmek için, kırsal alanının kalkındırılması, kırsal alanda yaşayanların bulundukları bölgelerde istihdam edilmelerinde yarar görülmektedir. Toplum içinde sosyal dışlanmaya maruz kalan ve her türlü istismara açık olan sessiz kesimler devlet tarafından sosyal güvenlik sistemine dahil edilmelidir. Yoksullara yapılacak yardımların belirlenen kriterlere göre ihtiyacı olan kesimlere devlet tarafından ulaştırılması sağlanmalıdır. Düzgün ve planlı bir kentleşmenin gerçekleştirilebilmesi için, nüfus yığılmasının yoğun olduğu şehir ve bölgelerde yerli ve yabancı yatırımcılar özendirilmemelidir. Kentlerdeki yapılaşmanın imar planlarına uygun altyapıları, üstyapıları, sosyal ve kültürel tesisleri ve çevresiyle yaşanılabilir bir şekilde olması sağlanmalıdır. Kentlerde kadınların, çocukların, yoksulların, yaşlıların ve özürlülerin dışlanmadan ve güvenlik içinde yaşayabilecekleri bir ortam oluşturulmalıdır, yani kentler yaşanılabilir hale getirilmelidir. Gerçekleştirilen kalkınma çalışmalarında sosyal hayata, kalkınma çalışmalarının sosyal hayata yansıması sağlanmalıdır.

Bu tedbiri şöyle açıklamakta yarar var: Hepinizin bildiği gibi ülkemiz, şu anda dünya sıralamasında ilk 20 ekonominin arasında gözükmektedir. 2023 yılında da ilk 10 ekonomik büyüklük arasına gireceği söylenmekte ve bu şekilde planlar yapılmaktadır, ama maalesef insani kalkınma raporuna baktığımızda ülkemiz 77-78'inci sıradadır. Yani Sağlanan ekonomik büyüklük sosyal refahımıza yansımamaktadır. Bu oldukça büyük eksiklik bunun önüne geçilmesi, ekonomik büyüklüğün sosyal refaha yansıması sağlanması gerekir.

Son olarak da, burada yapılan 7-8 aylık bir çalışmanın sonucunda 10 grubun yaptığı çalışma 10 ayrı rapor halinde yayınlandı. Maalesef ülkemizde, raporlar yayınlanıp raflara kaldırılmakta ve gerekli çalışmalar yapılmadığından daha önceki yapılan çalışmalar da boşa gitmiş olmaktadır. Bunun önüne geçilebilmesi için, bu çalışmalar sonucunda sorunların çözümüne yönelik belirlenen stratejiler, belirlenen eylemlerin uygulamaya geçirilebilmesi için ilgili kuruluşların bir araya gelerek sorumluluk alarak ve hazırlanan kentsel gelişim stratejisinin, ülkemizin ulusal stratejisi haline getirilmesi sağlanarak uygulamaya geçirilmesi gerekir. Bu da ancak yeni bir çalışma yapılarak, bunu da yüksek planlama kurumundan geçirerek sağlanır ve hazırlanacak olan eylem planları da kuruluşların, belediyelerin ya da kamu tarafından uygun bir bütçenin ayrılması gerekir. Aksi takdirde temenniden ileri gitmiyor bu çalışmalar.

Evet, son olarak resimde gördüğünüz gibi kentlerimiz böyle, ne yeşil alanı var, ne gezinecek yer var. Bu üstten görünüşü, altta da arabalar yollara park edilmiş kimse kaldırımlardan yürüyemiyor. Mutfağımızdan komşumuzun odasını görüyoruz, içlerini görebiliyoruz. Bu çerçevede herkes perdesini kapatmakta, kimse hava güneş almamakta, hava almamakta ve birbirinden kaçmakta. Böyle bir düzensiz kentleşmeyi herhalde bize zorla yaptırmadılar. Hep bizleri, buradaki bulunanları tenzih ederim topluma genel çıktığınızda, etrafınızda konuştuğunuzda herkes bir adamını bulup imarsız yer yaptığını, yolunu bulup imarsız ya da kuralsız bir şey yaptığını ve bunu da öğünerek söylediğini hepimiz yaşamaktayız. Bu çerçevede hepimiz kendimizi sorgulamalıyız önce. Siyasetin, yöneticilerin kusuru olduğu kadar bizlerin de kusuru var. Acaba, kendimiz yaptığımız işi yeterli verimlilikte yapabiliyor muyuz, görevimizi layıkıyla yerine getirebiliyor muyuz diye kendimizi sorgulamamız ve herkes kendisini sorgulayıp kendi üzerine düşen sorumluluğu yerine getirirse, ümit ederim ki bir çarkın dişlerinin düzgün çalışması sonucunda

bütün ülkede bir düzelme sağlanacaktır.

Grubumuz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Çok teşekkür ederim Sayın Çoban.

Değerli üyeler; şimdi komisyon raporunun değerlendirmesine geçiyorum.

Söz almak isteyen üyelerimize sırasıyla söz vereceğim. İlk olarak Sayın Ömer Kıral Bey, buyrun efendim.

ÖMER KIRAL
(Şehir ve Bölge Plancısı – Serbest 1 Nolu Komisyon Üyesi)

Komisyonun raporu gerçekten çok kapsamlı. Onun için çok teşekkür ediyoruz; özellikle durum tespiti, sorun tespitleri, ele alış yöntemleri çok önemli.

Raporun durum tespiti bölümünde yani sorunlar, olanaklar, swat analizi kısmında şimdi biraz önce tekrar taradım, gözden geçirdim; "mahalle" deyimi birçok yerde geçiyor ve sorunların tespitinde olsun olanaklar, güçlü yönler kısmında mahalle birimi güçlü yönler arasında da geçiyor. Şimdi, ancak eylem planı, stratejiler ve eylem planlarına geldiğimizde bu yeterince yansımamış gibi algıladım ben. Belki buna niyet ettiler, ama belki yazım biçimi, formüle ediş biçimi bunu tam yansıtmamış.

Ben şöyle düşünüyorum: Şimdi tekrar baktım ben, çeşitli eylem planları ve stratejilerde 7-2, 2-3, 7-7, 1-5, 7-7 2-5, 7-1-2 1-2, 3-1 vs. bunları sıralayabilirim. Mahalle ölçeğinde bazı öneriler var. Şimdi ben, bundan önceki sunuşları da dikkate aldığımda, yani kentsel dönüşüm 3 nolu Komisyon, 4 nolu Komisyon risk yönetimi, 5 nolu Komisyon kentsel miras, tartışacağımız 8 nolu Komisyon yerel kalkınma komisyonu, yani bunlarla birlikte ele aldığımızda mahalle birimi, aslında çok önemli bir avantaj sağlayabilir. Yani Bütün bu sosyal politikalar yoksulluğun, yoksunluğun giderilmesi, azaltılması ve servislere eşit erişim ilkelerinin gerçekleştirilebilmesi için mahalle ölçeğinde planlama önem kazanıyor. Hatırlarsanız kentsel dönüşüm komisyonu mahalle yenileşmesi, mahalle yenilemesi, mahalle dönüşümü gibi birtakım araçlardan bahsetmişti. Ha keza risk yönetiminde de afetlerle mücadelede de kentsel dönüşüm bir araç olarak kullanılması gereklidir denilmişti. Koruma planları da gene

mahalle ölçeğinde olsun, diğer ölçeklerde olsun gene aynı sorunlarla boğuşmaktadır. Yerel kalkınma dediğimiz zaman sadece kent ölçeğinden kastetmiyoruz, ama mahalle ve semt ölçeğini kastediyoruz.

Sonuç olarak, mahalle planlaması ve mahalle ölçeğinde sosyal yardımların yoğunlaştırılması, mahallenin bir birim olarak ele alınması önemlidir diye düşünüyorum. O nedenle mahalle kalkınması, mahalle iyileştirilmesi, mahalle sağlıklaştırılması, mahalle dönüşümü, yani bunları tartışabiliriz isim olarak, ama sonuç olarak bir mahalleyi esas alan bir uygulama stratejisi çerçevesinde sosyal politikaları yoğunlaştırmak. Dolayısıyla güçleri toplayarak yoksulluğun, yoksunluğun ve riskin en yüksek olduğu mahallelerden başlayarak bu işi uygulamaya geçirmek önemlidir diye düşünüyorum. Bu nedenleri mahalle bazında, yani mahalleler ölçeğinde bir endeksin çıkartılması, bir ya da birden fazla endeks olabilir bu, yani bir yoksunluk endeksi. İçinde yoksulluğu da barındıran, içinde belki riski de barındıran, belki risk ayrı olabilir bir endeks, buradan hareketle önceliklerin saptanması ve mahalle ölçeğinde bu uygulamaya girilmesi, mahalle ölçeğinde planlama ve projelendirme yaparak, hem kentsel dönüşüm, hem risk azaltma, hem koruma, hem sağlıklaştırma işleri yapılabilir. Mevcut yasalarımız, özellikle son dönemde çıkan belediye yasalarında mahalle ve yönetimi konusunda bazı ilerlemeler var, ancak yeterli değil. Dolayısıyla mahalle yönetimi, katılımcı mahalle yönetimi, topluluk yönetimi kavramını geliştirmemiz gerekir. O nedenle bu komisyonun eylem planları ya da stratejileri arasında bir mahalle ölçeğinde bir planlama, buna uygun bir yönetim, finansman ve uygulama araçlarıyla ilgili bir yasal mevzuat önerilmesinde fayda vardır diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Kıral.

Gökhan Erkan Bey buyrun efendim.

GÖKHAN ERKAN
(İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 1 Nolu Komisyon Üyesi)

Ben de, öncelikle komisyonun hakikaten çok kapsamlı ve geniş bir perspektiften geliştirdiği raporunu çok beğenmiş oldum, öncelikle söyleyeyim.

Burada tabii bu tür çalışmalar, yani yoksulluk çalışmaları göç çalışmaları popülizme düşebilecek çalışmalar. İşte kimi yerde elitizme düşebilecek çalışmalar, kimi yerde agresif bir propagandaya dönüşebilecek çalışmalar. Burada çok gerçekçi bir yaklaşım sunulmuş olduğunu izledim. O yönden hakikaten zor bir konunun altından, ülkenin en önemi sorunu, aslında yoksulluk konusunun altında oldukça başarılı bir şekilde kalkmaya çalışmış bir yaklaşım vardı. Şunu göstermiş oldu, yani tabii Kentleşme Şûrasında genellikle gözümü kentlere çeviriyoruz, ama komisyon şunu başarmış oldu: Kentlerdeki sorunların bazıları ve aslında büyük çoğunluğu sadece kentlerde çözülmüyor. Bu yoksulluk sorunun kendisi kentlerde ortaya çıkmış, A kentinde ortaya çıkmış A kentinin yerel yönetiminin çözebileceği bir sorun değil. Bu, aslında ilk başta belki de kırsal alanlara yönelmeniz gereken bir şey. Komisyon bunu göstermiş oldu. Dolayısıyla bu sadece yerel yönetim stratejine yönelik değil merkezi düzeyde, ülke düzeyinde, ülke genelinde belirli stratejilerin, vizyonların belirlenmesi gereken bir sorun olarak komisyon bir defa bize belirtmiş oldu, göstermiş olduğu bir sorun olarak tanımlandı. Bu yönden tekrar teşekkür ediyorum komisyonun bu yaklaşımını vurgulayarak, yani birinci ana sorun alanından başlayarak ortaya koymasından dolayı.

İkinci söyleyeceğim konu da, komisyon belki diğer komisyonlardaki çalışmalarla aslında çelişik olabilecek şekilde, ama doğru yaklaşımın ben burada olduğunu düşünüyorum. Kentsel dönüşüm konusuna en kapsamlı yaklaşımı getirmiş olan komisyon, gerek sorun tanımlarıyla, gerek bugün uygulanmakta olan türdeki kentsel dönüşüm projelerine getirdiği eleştiri boyutuyla ve ben bu yaklaşıma yönelik, bu komisyon tarafından üretilmiş olan yaklaşımın sonuç bildirgesinden kendi cümleleriyle kentsel dönüşüm konusunda bir paragrafı eklemesi gerektiğini düşünüyorum. Sorun tanımlamaları üzerinden gidebilecekleri şey bu komisyonun paragrafında olması gerektiğini düşünüyorum. Burada benim de benzer bir yaklaşım olarak, hani şu okunuyor, çünkü buradan. Bugünkü kentsel dönüşüm projeleri yoksulluğu gecekondudan alıp bir apartman dairesine yerleştirmekten daha öteye gitmemiştir veya yoksulluğu tasfiye ettiğini söyleyip, aslında hemen yakınlardaki alanlarda bir yine aynı mahalleyi tekrar üreten biçimde üretmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşımın, ben komisyon üyeleri tarafından sonuç bildirgesine kendi yazılarıyla eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ederim Sayın Erkan.

Sayın Tuna, buyrun Sayın Başkan.

BÜLEND TUNA
(Mimarlar Odası Genel Başkanı - 9.Komisyon Üyesi)

Ben de çalışmaları yapanlara teşekkür ediyorum.

Ancak bazı şeyleri hatırlatmak ihtiyacını hissediyorum.

Birincisi; şu anda kentlerde gördüğümüz yoksulluğun çok belirtildiği gibi kırlardan kaynaklanan bir yoksulluktan farklı bir yoksulluk türü de barındırdığını görmemiz gerekiyor. Şu ana kadar alışık olmadığımız bir yoksullukla karşı karşıyayız ve bunun daha da artacağını görmemiz gerekir. Dünya ekonomik krizi, bize şimdiye kadar yoksulluk sınırında olmayan ve kentlileşmiş bir kitlenin giderek yoksullaştığını göstermekte göstergeler böyle. Dolayısıyla yoksulluk tanımları içerisinde kırlardan yeni gelmiş henüz kentlileşememiş insanların yanı sıra, uzun zamandan beri kentlerde yaşayan, hatta kentlerin merkezinde yaşayan, fakat giderek yoksullaşan evlerini kaybeden insanları da katmamız gerekiyor.

Evet, şimdiye kadar kent çeperlerindeki yoksulluktan bahsediyorduk, ama şimdi kentlerin merkezinde ve kıymetlenen arsalarından da ötelenen bir insanlardan bahsediyoruz. Siz, çok yerinde bir şekilde değindiniz. Kentsel dönüşüm projeleri gerçekten onların yaşam alanlarını da bozuyor ve onları bir tür evsizliğe mahkûm ediyor. Bu çok çok önemli bir sorun.

Ben, bu raporun içerisinde eksikliğini hissettiğim vurgu mekânsal çözümler konusunda ki eksikliklerdir diye düşünüyorum. Kent yoksullarıyla kentlilerin, yani kent hayatına entegre olabilmiş kesimlerin ortak kaynaşma, hemhal olma mekânlarına vurgu yapılmadığını gördüm, yani ortak kaynaşma mekânlarının olması da, bunun yaratılması konusundaki vurgunun eksik olduğunu görüyorum.

İkincisi, gerçi kentsel dönüşüm projelerinin yanlışlığına vurgu yapılırken, yoksulluğun barınmayla ilgili sorunların da nasıl çözümler yapılacağına dair yaratıcı yaklaşımların eksikliği vurgulanmalıydı diye düşünüyorum. Toplu Konut İdaresinin yaptığı son derece sevimsiz blokların yoksulluğa bir çözüm olmadığı, onların yaşam alanlarını bozduğu, yaşam alışkanların hiç dikkate almadığını görüyoruz. Bu ciddi bir sorun.

Bir diğer alan da, yoksulluk arttıkça kentlerde kentlilerin kendileriyle ilgili olaraktan steril alanlar yaratma ihtiyacı ya da böyle bir arzusu ortaya çıkıyor. Yüksek duvarlı siteler, sadece onların kullandığı birtakım mekânlar, özel alışveriş mekânları ve bunlara hiç yanına bile yaklaşamayan diğer kentliler. Bunun ciddi bir yanlışlık olduğunu ve kentlerin geleceği açısından ciddi bir tehlike barındırdığını düşünüyorum. Kentin yaşam kalitesini düşüren bir etken olarak düşünüyorum.Yani bu komisyonun raporunda mekânsal düzenlemeler konusunda biraz daha vurgu yapılmasını dilerdim onu belirtmek istedim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Tuna.

Tuluhan YILMAZ Bey, sayın hocam buyrun.

Prof. Dr.Tuluhan YILMAZ
(TMMOB Peyzaj Mimarları Odası-6 nolu Kmoisyon Başk. Yrd.)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim komisyona değerlendirmeleri üzere aktarmak istediğim bir nokta var: Türkiye'nin hazırlamış olduğu dokuzuncu kalkınma planı ve uzun vadeli strateji hedefleri içerisinde kentleşme oranının, 2023 yılı itibariyle yüzde 90'a ulaştırılması öngörülüyor. Şimdi böyle bir öngörü, acaba komisyonun dikkatle ele aldığı bu kentsel yoksulluk ve dışlanmışlık konularıyla nasıl değerlendirebilir birlikte, ne kadar gerçekçidir bu yüzde 90 oranı ben bunun değerlendirilmesini ve komisyon raporunda da altı çizilerek vurgulanmasını öneriyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Sabri Özkan ERBAKAN (B.İ.B Müsteşarı)

Teşekkür ederim Sayın Yılmaz.

Semahat Özdemir Hocamız buyrun.

SEMAHAT ÖZDEMİR
(İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve 1 Nolu Komisyon Başkanı)

Ben de önce komisyondaki arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum.

Benim de eksikliğini hissettiğim bir boyut, çözüm önerilerine dair mevcut durum değerlendirmesi, sorun tanımlamaları çok yerinde komisyonun, ama ülkemizde de kısmen çok az da olsa deneyimlenen yerel

kalkınma pratiklerinden esinlenerek yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi doğrultusunda önerilerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Genellikle çözüm önerilerine baktığımızda, hep merkezi yönetim bakanlıklar vs. daha merkezde, tabii ki merkezi yönetim düzeyinde benimsenmesi gereken radikal politikalar yoksulluğun çözümüne dair mutlaka olması gerekmekte. Ama gerek kırsal kalkınmanın sağlanmasında, gerek sosyal dışlanmanın azaltılmasında, ortadan kaldırılmasında kadın istihdamının sağlanmasında yerel dinamikler ve bunlar arasındaki işbirliklerinin çok önemli olabileceğini, çok yaratıcı çözümler yaratılabileceğini bunlardan olumlu sonuçlar alınabileceğini dünya örneklerinden de görüyoruz. Bizim ülkemizde de var bunun örnekleri. Mesela, benim hemen aklıma Beypazarı geliyor, işte Safranbolu geliyor.

Ben, kendi coğrafyamda İzmir'de küçücük bir Karaburun yarımadasında yerel kalkınma deneyimlerini hayata geçirmeye çalışıyorum ve inanılmaz şeyler gözlüyorum. İki belediye başkanı, bir kaymakam, bir il genel meclisi temsilcisi üç üniversite hocası ve halkın gönüllülerin bir araya gelmesiyle çok sayıda sorun çözülebiliyor yerelde. Tabii buradan gelerek bizim 1 nolu Komisyonun anlatmaya çalıştığı yeni planlama yaklaşımına referans vermek istiyorum. Bu yeni planlama yaklaşımı fiziki planlamayla sosyal, ekonomik, kültürel gelişimi birlikte ele alan ve birbirinin bütünleyicisi olarak içselleştiren bir yaklaşım. Dolayısıyla bölge ölçeğinde ve il ölçeğinde ve ilçe ölçeğinde, şimdi biz bu ilçe ölçeğini özellikle çok önemsiyoruz. Çünkü, ilçe dediğimiz ölçekte kırsal alanlar da var. Oradaki fiziki stratejik mekânsal planlama sürecinde, hem ilçe merkezi, hem ilçe sınırları içerisinde bir başka belediye varsa ya da belediyeler varsa onlar ve ilçe sınırları içerisindeki bütün köyler. Şimdi dolayısıyla Türkiye'de yanılmıyorsam 800 küsur ilçe var. Böyle baktığımız zaman, Türkiye sınırları içindeki bütün ilçelerin bu anlayışla, hem yerel kalkınmalarını sağlayamaya dönük, hem sahip oldukları potansiyel değerleri ortaya çıkartmaya ve geliştirmeye dönük ve yerel işbirliklerini yatayda ve düşeyde sağlamaya dönük platformların oluşturulması gerekiyor ve bunun sürekli olması gerekiyor. Şimdi, aslında eminim ki birçoğumuz tanığız bir sorunu kaymakama aktarmak, kaymakamın valiye buna taşıması, iki gün bir aracın ilçeye gelmesi bunun il özel idaresine aktarılması yerelde birçok sorunları çözebiliyor, ama bu asla şu demek değil. Merkezi yönetimin ulusal düzeyde yoksulluğun ve yoksunluğun ortadan kaldırılmasına dair stratejileri, politikaları, uygulama araçları tabii ki olmalı.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)
Sayın Özdemir'e çok teşekkür ediyorum.
Evet, Ayşegül Oruçkaptan Hanımefendi buyrun.

AYŞEGÜL ORUÇKAPTAN
(TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Genel Başkanı-Şura Üyesi)
Sayın Divan, sayın komisyon üyeleri; yaptığınız çalışma için teşekkür ederim.

Ben, toplantıya biraz geç katıldım o yüzden özür diliyorum. Umarım, tekrarlarımız olmaz.

Çalışma başarılı, ama ben bazı noktalara değinmek istiyorum. Bu arada da bütün konuşan konuşmacıların da söylediklerine katılıyorum, katılmamak mümkün değil tekrar etmek istemiyorum. Bütüncül ülke planları, üçüncü günümüz bugün bunu konuşuyoruz. Ulusal plan kademelerine uymak çok önemlidir. Bunları hazırlarken, yalnız sadece teknik elemanların bir arada olması değil bu anlamda göçten bahsediyoruz. Türkiye'deki sürekli bir oradan oraya zaten göçebe bir topluluktan geliyoruz. Sosyologlar, psikologlar ve diğer meslek gruplarıyla da bir arada çalışmamız gerekiyor.

Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği, son yıllarda birçok kentimizde kent sempozyumları yapıyor. Belki de Bakanlığımız Türk Mühendis Mimar Odaları Birliğiyle daha fazla ilişkide olup bu sonuçları alabilir. Çünkü, oralarda sonuç bildirgeleri yayınlanıyor. Geçen hafta Diyarbakır'daydım, oradaki kent sempozyumunda,aynı başlıkta bir oturum yapıldı. Orada çeşitli sivil toplum örgütlerinin de katılımı vardı. Hakikaten buradan oraları biz göremiyoruz durum içler acısı. Bilmiyorum terör nedeniyle boşaltılan köylerden kente göçten burada bahsedildi mi, çünkü bunlar daha sonra yoksulluk, yoksunluk. Kendi köylerinde geçinebilirlerken orada belli yerlere sıkıştırıyorlar ve daha sonra biz farklı bir kentlerimizde terör türüyle karşılaşmış oluyoruz. İşte taş atan çocuklar onların aldığı cezalar şeklinde. Yine kendi ülkemize kendimiz bir şekilde zarar vermiş oluyoruz. O nedenle de belki ülkenin her yerine eşit hizmet götürülmeli. Köye dönüş projelerinde, şimdi o projeler başlatıldı bunlarla ilgili daha farklı yöntemler uygulanmalı. Bunu söylemek istiyorum.

Bir de gecekondulardan bahsetmek istiyorum. Şimdi Ankara

örneğinden gidildiği zaman, bunları kentsel dönüşüm adı altında sadece Ankara'da değil tüm Türkiye'de TOKİ müthiş bir kötü yapılaşma içerisinde TOKİ'ye çok dikkat etmek gerekiyor. İki gündür zaten, üçüncü gün bugün bu konuşuluyor. Bunlar bahane edilerek yanlış yapılaşma, kentleşme oluşturulmamalı. Bir de hep şunu söyleriz biz, Ankara'da özellikle gecekonduların yeşil alanlarımıza katkısı çok fazladır. Bu alanlarımızı yitirmemiz gerekir.

Yine bir şeyden daha bahsetmek istiyorum tarihi yapılar, o da konuşuluyor. Bir Safranbolu örneğinde, Beypazarı örneğinde yine kentin kimliği bir şekilde mimarisiyle, çevresiyle korunmaya çalışılıyor. Kent kimliklerimize hiç önem vermiyoruz. Karadeniz Bölgesinde, Ege'de birçok yerde bu tarihi binaların içinde oturan insanların çoğu yoksul aslında. Ellerinde fazla para olmadığı için restorasyon da yapamıyorlar ve bunları kendileri tarafından zarar verilerek yerine müteahhitlerle de anlaşma yapılarak, yine yoksulluklarını giderebilmek için kendisi de bir iki daire alıyor, birkaç daire alıyor ya da bu şekilde bir ekonomik gelir elde etmeye çalışılırken biz birçok değerimizi de yitirmiş oluyoruz. Bunun için ne tür önemler alınabilir bunlara da dikkat etmek gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Oruçkaptan.

Abdullah Karatay Beyefendiyi rica edeyim.

Dr.ABDULLAH KARATAY
(Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu, 7inci Komisyon Üyesi)

Ben, komisyonun yapılan tespitlerindeki bir kısmına vurgu yapma amacıyla söz aldım. Aslında geç söz almanın verdiği dezavantajla daha önce dağınık da söylenen birtakım şeyleri söylemek durumunda kalacağım, ama yeniden vurgulama ihtiyacı duyuyorum.

Benim mensubu bulunduğum komisyonun, bence buradaki sunuşunda da ortaya çıkan ve yaptığı en önemli tespitlerden biri, yine daha önce bir arkadaşın belirttiği gibi, aslında kentleşme sorunun artık kentle anlaşılamayacak durumda oluşu. Burada yapılan tespit son derece önemli. Kentteki kentsel yoksulluk ciddi bir şekilde kalıcılaşmıştır kuşaklar arası devredilecek bir noktadadır. Bu artık insanın yaşabileceği bir hal değildir. Dolayısıyla kentlere bundan sonra gelebilecek her göç,

aslında bir sorun olarak geliyor. Dolayısıyla bizim kentlere bakışımızdaki insan merkezli, insanı merkeze koymayan her bakış sadece binayla ilgili bakış bu sorunu görmezden gelme anlamına gelecektir. Çünkü, kent insani yaşanabilir mekanlar olarak düşünüldüğünde sadece binalar içinde yoksulluğu gizlemenin sorunu gizlemek anlamına geldiği sonucu çıkıyor. Çünkü, Türkiye'deki yoksulluğun diğer birçok dünyadaki yoksulluktan görece bir farkı vardır. Bizdeki yoksulluk çok büyük görsellik arz etmiyor, çok fazla sokaklarda görünür değil Uzakdoğu'daki ülkelerdeki gibi. Oysa buna rağmen kendi mekânsal sorunu çözmüş yoksulukların evlerinin içinde yaşadığı yoksulluk kalıcılaşmıştır ve bundan sonraki her göç, aslında kentlerin çekiciliğinden kaynaklanmıyor. Dolayısıyla kırın iticiliğinin her çözümü, aslında kentleşme sorunun da çözümü anlamına gelecektir. Oysa buna ilişkin bakış açılarımız, kamusal bakış açılarımızda bir karmaşa olduğunu da gösteriyor. Çünkü, DPT'nin yüzde 90'ına varan kentleşme hedefi, çok değerli bulduğum cumhurbaşkanımızın açılış konuşmasındaki kentlere girişin sanki kaçınılmaz gibi vurgusu buradaki karmaşayı bence ifade ediyor. Çünkü, kentleri geleceğin zorunlu mekanları olarak algılamak, kentlerde ortaya çıkmış olan ve kalıcılaşan yoksulluğu büyük oranda görmemek anlamına geliyor. Bu nedenle bu felsefe değişikliğine işaret eden tespitin bu komisyonca yapılmış olması, bence en önemli tespitlerden biridir. Bunun biraz daha ayrıntılanması ve vurgulanması gerektiğini düşünüyorum. Bu da sadece zorunlu göçle gelenler değil ki, bütün aslında göçlerin büyük oranda zorunlu göç anlamı taşıdığını da düşünüyorum. O nedenle insanların kendi yaşadığı alandan kopmamaları için, KÖYDES türü projelerin çok daha kapsamlı bir şekilde desteklenmesi ve geliştirilmesi ve her kırsal alanın, aslında bir kentmiş gibi yeniden dönüşüme tabii tutulması kentleşme politikasının bir parçası olarak algılanması gerekiyor. Bu anlamda kentleşme ve kırsal alanın kalkınmasının iki ayrı politika değil bir bütün politikanın parçası olarak tespit edilmesi ve gelecekteki kentleşme politikasının böyle bir perspektifle olması gerektiğinin vurgulanmasını önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Ali Türel, buyrun hocam.

Prof. Dr. ALİ TÜREL
(Orta Doğu Teknik Üni. - 3 nolu Komisyon Başkanı-Öğ. Üyesi)

Şimdi bu komisyonun raporunda kır-kent ikilemi vurgulanıyor ve

hem analiz, hem de getirilen çözümlerde bir bakıma klasik todoro modeli, yani kırla kent arasında büyük gelir farklılıkları, yaşam kalitesi farklılıkları ortaya çıkarsa, gelirin ve yaşam kalitesinin düşük olduğu yerden yüksek olduğu yere akım olur. Dolayısıyla politikalarda da bu farkı arttırmamaya çalışmak doğrudur. Çünkü aksi halde göçü arttırırsınız yaklaşımının izlerini görüyoruz. Tabii yaptıkları analizde kırla kent arasında çok büyük yoksulluk oranları, gelir düzeyleri farklılıklarını tanımlamışlar. Dolayısıyla bu yaklaşımın bir maddi temelini bu çalışmada görüyoruz.

Yalnız, benim vurgulamak istediğim birkaç konu kapsamında şunlar. Bir tanesi, kent-kır kavramı artık ayrımı, farklılıkları, çelişkisi günümüzde yeni şekiller alıyor. Bu 60'lı yıllardaki niteliğinden farklılıklar ortaya koymaya başlıyor. Ayrıca kırın yapısı itibariyle ve çok ciddi kendi içinde farklılıklar var. Ova köyleri büyük kentlerle giderek bütünleşen kentler onlarda nüfus artışları oluyor diğerlerinde azalıyor. Birçok kırda yaşlı nüfus kalmış durumda kalıyor. Dolayısıyla bir defa, ben detaylı raporu inceleyemedim, ama bu ayrımın farkında olmanın yararlı olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla yer yer birçok yerde Semahat Özdemir arkadaşımızın bahsettiği gibi daha yerel, yani ova köylerinde kentle bütünleşen yerlerde farklı inisiyatifler söz konusu olabilir.

İkincisi, bu kapsamda yine bir öneri yatırımların metropollere yapılmaması. Sanıyorum bunun yerine daha küçük yerleşmelerde yatırımların yapılması ve dolayısıyla kentlere göçün teşvik edilmemesi öngörülüyor. Tabii buradaki çelişki günümüzde küreselleşme sürecinde sermayenin tercihlerinde bu rasyonelliğin, bizim öngördüğümüz bu rasyonelliğin çok geçerli olmadığını görüyoruz. Şu açıdan, bizim dün de bahsettim bir TÜBİTAK araştırması kapsamında, mesela Denizli'ye gittiğimizde sanayi odası yeni yatırımın olmadığını bir süredir, hatta eskilerde sorunlar yaşandığını söylüyor. Buna karşılık İstanbul için yaptığımız çalışmalarda, İstanbul planlama bürosu Sayın Hüseyin Kaptan'ın başında olduğu uzun süre büro İstanbul'a yatırım, sanayi yatırımı çekmeme politikasını temel hedef olarak koymuş olmasına rağmen, İstanbul'a sanayi yatırımları müthiş bir hızla sürüyor. Dolayısıyla bu çelişkinin ve bu süreç karşısında ne tür alternatifler ortaya koyabiliriz bunun dikkate alınmasında yarar olduğunu düşünüyorum.

Bir de, gecekondu ile dönüşüm ve yoksulluk konusunda yapılan tespitler ve öneriler, evet şimdi Türkiye'de gecekonduyla ilgili yaklaşım,

ruhsatsız yapılaşmayla ilgili yaklaşım uzun bir tarihi var bu yaklaşımların. Bir kırılma noktası 2981 Sayılı Yasa, bu yasa gecekondunun dönüşümünü yasallaşmasını, legal hale gelmesini bir spekülatif kazanç olanağı haline getirmiştir maalesef. Bu nedenle biliyorsunuz yeni bir dönüşüm, af yasaları toplumsal tepkiyle karşı karşıya kalıyor. Artık 400 metrekare arsa veremiyoruz, hatta Sayın Başbakan 1 ve 2 sene önce "Kimin malını kime veriyorsunuz, artık böyle bir yaklaşım yok" demişti. Buna karşılık son zamanlarda kısmen noktasal aflar olduğu gibi, kuzey Ankara kent girişim projesinde olduğu gibi veya başka birçok benzer birkaç yasal düzenlemede de kişilerin sahip oldukları ya da işgal ettikleri arazide yıkılacak binalara enkaz bedeli ödeyerek, onları borçlandırarak o alanın dönüşüm projeleri uygulanıyor. Bunun örnekleri Küçükçekmece'de İstanbul'da var. Bu şey olimpiyat alanları içinde, hatta daha önce yasallaşmış bazı yasalaşmış, tapuları verilmiş veya verilmemiş birçok alanlarda da bu uygulanıyor. Tabii bu projelerin bir sorunu şu: Kentlerde biz fark olmasın diyoruz, ama kentlerde de yaşam kalitesi, orada yaşayanlar için gelir düzeyleri yüksek olmadığı için borçlandırdığımız insanların geri ödemesinde, bu borçlarını ödemesinde ciddi sorunlar ortaya çıkıyor.

, Artık günümüzde eski model geçerli değil. Yeni model daha rasyonel gözüküyor, ama yeni model için de kentte yaşayanların da gelir düzeyi çok yüksek olmadığı için ödeme sorunları, hatta yoksulluk sorunları ortaya çıkıyor. Dolayısıyla bu konuda daha yaratıcı çözümler bulunması gerekli oluyor. Bu tespitlerde yalnız gecekondudaki bu dönüşüm konusundaki tespitlerde, acaba yapılmış çalışmalar bunun belirlediği tespitler var mı ben onu merak ediyorum. Bu bir gözlemle mi, yoksa bazı çalışmaların bulguları bazında mı bu sonuca varılıyor bunu tanımlamakta yarar var.

Tabii bir hususu söylemek isterim. Mesela, Ankara'nın, uçakla üzerinden geçerken dikkat ettiğim bir husus var. Bu eski gecekondu alanlarının, gerek Dikmen taraflarında, gerek Keçiören Etlik taraflarında artık büyük ölçüde apartmana dönüştüğünü görüyoruz. Eski gecekondu stoku iyice kentin uç alanlarında nispeten dar sınırlı bir alanda kalmış durumda. Dolayısıyla bunların önemli bir bölümü piyasa süreci içinde, belki daha az sancılı olarak dönüşebiliyor. Dolayısıyla belki büyük ölçekte insanları zorlayan projelerin yanı sıra, belki sistemin kendi iç işleyişine olanak tanıyan yaklaşımlar, projeler de söz konusu olabilir. Çünkü her ikisinde de sorun var, ama şöyle bir sorunu tabii çok da şey yapamayız,

yani enkaz bedelini verip insanları borçlandırma politikasında kısa dönemli sorunlar, ödeme sorunları ortaya çıkıyor. Fakat uzun dönemde bu projenin içine giren kişilerin ciddi kayıp içinde olmadıklarını da görmemiz gerekir. Dolayısıyla bu çok da negatif, yani kişi açısından evinin tümü de yıkılıp sokağa atılması niteliğinde bir projede olmadığını görüyoruz, ama bu konuların çok hassas, kişilerin barınma hakkını gözeten, onların ödeme koşullarını dikkate alan çok hassas projeler olarak üretilmesi,bizim dünkü sunuşumuzda vakit buldukça onu söylemeye çalıştık. Barınma haklarını gözeten nitelikte yapılması gerekiyor. Fakat şu anda sorunun net bir çözümünü de çok kolayca göremiyoruz, hele bugünkü kriz ortamında.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Çok teşekkür ediyorum Sayın Türel.

Sayın Doç. Dr. Pınar Özden Hanım, ben süreleri ve birazcık talep fazla dikkatli kullanılmasını rica ediyorum. Buyrun Sayın Özden.

Doç. Dr. PINAR ÖZDEN
(İstanbul Üniversitesi - 3 nolu Komisyon raportörü - Öğ. Üyesi)

Çok kısa söz alacağım ve belki raporda da vardır bunlar. O yüzden lütfen raporunuzda varsa dikkate almayınız.

Kentsel dönüşümle ilgili olarak yeniden yerleştirme konusuna değinmiştiniz. Ancak yerinde dönüşüm gibi bir kavramdan söz edilmediğini gördüm sunumda. Dediğim gibi belki raporda vardır bu, çünkü hedefler arasında belki de en önemlisi yerinde dönüşüm, olabildiğince tabii ki olabiliyorsa yerinde dönüşümün vurgulanması gerektiğini düşünüyorum. Bir de, sosyal iyileştirmeye yönelik, bu yerinde dönüşümle birlikte sosyal iyileştirmeye yönelik birtakım önerilerin ve bu konuda birtakım programların olması gerektiğinin de raporda yer alması gerektiğini düşünüyorum. Eğer yoksa onların da eklenmesini öneriyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Sayın Çetin Göksu buyrun efendim.

Doç. Dr. ÇETİN GÖKSU - (ODTÜ Öğ. Üyesi - 6 nolu Komisyon Baş.)

Teşekkür ederim.

Aslında söylemek istediğim çok güzel şeyler vardı, ama sanıyorum zamanımız az, ama birkaç noktaya değinerek özetlemek

istiyorum. Öncelikle gruba teşekkür ediyorum, komisyona gerçekten çok önemli bir birikim sağladılar. Bundan sonraki çalışmalar için iyi bir referans olacaktır, tebrik ediyorum kendilerini.

Şimdi bu son yıllarda biz şehir plancıları olarak çok ihmal ettik kırsal alanı. Merkezi köyler, köy kentler benim doçentlik tezim de bununla ilgilidir ve Karadeniz'de bu sorunları köylerle kentlerin birlikte kalkınmasına yönelik bir tez hazırlamıştım, bir model geliştirmiştim. Adı da "bütünleşmiş kentsel sistemlerdi". Maalesef bunlar hayata geçmedi, ama bugün ulaştığımız noktada aynı sorunlar var. Şu anda Toroslar'da iki tane köyde araştırmalar yapıyoruz beş tane büyük üniversitemizle birlikte. Ankara, Ortadoğu, Yıldız var, Güzel Sanatlar Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi bir köy üzerine araştırmalar yapıyoruz antropolog ve sosyologlarla birlikte.

Size şunu söyleyeyim kısaca: Bunları internete girip ulaşabilirsiniz birinin adı ''ürünlü kültür köy projesidir'', diğeri de ''bey dili kültür projesidir''. İnanılmaz bir kültür zenginliği var köylerde ve biz şehirciler olarak bunları bilmiyoruz. Daha önce yaptığımız merkezi köyler veya kent köylerde de böyle çok yuvarlak laflarla yurtdışından aldığımız bilgilerler saçma sapan şeyler yaptık. Bunları lütfen planlar yaparken de aynı şekilde davranıyor, yüzeysel davranıyoruz.

Size bir iki şey söyleyeyim, dünyanın en zengin kültürü bizim köylerimizde varmış. Biz, maalesef kent kültürüyle birlikte köy kültürlerini de yok ediyoruz.

Yalnız bu arada bir şey söyleyeyim, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının kırsal planlama dairesi kuruldu yakın zamanda. Bunu iyi bir başlangıç olarak düşünüyorum. Onlara da şunu önerdim: Şu anda Türkiye'de 3 bin tane kurtarılmayı bekleyen köyümüz var, 3 bin tane de doğal hassas merkezimiz var, bölgemiz var. Bunlar değerlendirildiği zaman, Türkiye'ye yeni, yani Türkiye'nin gelirini ikiye katlayacak potansiyeller var bunları tespit edebildik. Şöyle söyleyeyim, bir defa bugün dünyanın ihtiyacı olan bütün bilgiler, güneş enerjisinin nasıl kullanılacağını bunun besin üretiminde nasıl yapıldığına, köyleri mimarileri nasıl güneş enerjili ve ekolojik yapabildiklerine dair bütün bilgiler bu köylerde var. Avrupa'ya gidip onların yeni yeni bulmaya çalıştığı şeyleri bizim atalarımız binlerce yıldır keşfetmişler. Niçin bunlara gitmiyoruz, bunları araştırmıyoruz. Bundan esinlenerek gerçekten yeni bir uygarlığın kapılarını açmıyoruz,

Anadolu uygarlıklarının bir devamını dünyaya da örnek olacak şekilde gerçekleştirmiyoruz bunu anlamakta güçlük çekiyorum.

Şunu söyleyeyim: Bir defa beslenme konusunda inanılmaz bir potansiyel var köylerimizde. Köylerin çoğu terk edildi, boş duruyor millet maaş veriliyor köylülere yoksul diye. Ondan sonra onlar daha da yoksullaştırılıyor, tembelleştiriliyor. Dünyanın şu anda keşfetmeye çalıştığı beslenme kültürü, doğal üretim kültürü, yani perma kültür zaten binlerce yıldır köylerimizde geliştirilmiş bir kültürdür. Örneğin, taşlarla su elde eden köylerimiz var, kurak bölgelerimiz var ve bunlar güneş enerjisiyle taşlarla su elde edip üretim yapabiliyor. Bunları keşfetmemiz gerekiyor. Biz, bunları gördükçe gözlerimiz hayretle açıldı. Size, mesela köy mimarisi bir sunuş yaptırsam burada şaşırıp kalırsınız. 4 bin yıl önceden bugüne kadar gelişmiş Akseki'nin meşhur düğme evlerini bir görseniz, içine bir girseniz adeta bir hastane gibi burada her türlü her tarafınız ağrıyor, gidiyorsunuz orada iki gün yatıyorsunuz bütün hastalıklardan korunuyorsunuz. Tam bir sağlık sistemi gibi kurulmuş.

Onun için, ben rica ediyorum, öneriyorum: Çok kısaca, fazla uzatmayayım, Bayındırlık ve İskân Bakanlığına öneridir bu. Bugüne kadar bazı önerilerim olmuştu henüz sonuçlarını göremedim, ama umarım olur. Bir defa yedi köy yedi kültür projesini hayata geçirelim. Ben, bunu bir konferansta Bayındırlık Bakanlığında anlatmıştım, bu kültür köylerini de anlatmıştım. Örnek olarak yaptığımız şeyi de bütün üniversitelerle birlikte biraz yardım edin dedim. Nitekim geçen hafta, ancak bakanlıktan birileri gitti ve hayran olmuşlar o seçtiğimiz örneğe. Umarım onlarla birlikte çok güzel şeyler yapacağız, ama şunu öneriyorum burada yazmışsınız bakın Türkiye'nin ortak aklı. Şimdi birisi geliyor, bir hoca geliyor diyor ki ya işte yüzde 90 kentleşmemiz gerekiyor. Ben, buna katılmıyorum komisyon gayet güzel söylemiş. Türkiye'nin bütün zenginlikleri köylerde vardır, biz o köyleri göçe zorlayarak yoksullaştırıyoruz. Kömür veriyoruz, maaş veriyoruz adamlar çalışmasın gelsin uluslar arası şirketler çalışsın bizi sömürsün diye uğraşıyoruz buna gerek yok. Bütün köyleri üretim seferberliğini yapabiliriz. Bunun için de, önerdikleri gibi üretim odak noktaları yapabiliriz. Ben, şunu öneriyorum: Bir defa ortak aklı oluşturmak için, gerçekten ciddi bir çalıştay yapılsın ve kırsal kalkınma için bir seferberlik başlatılsın, seferberlik başlatılmak üzere bir çalıştay yapılsın. Konuşmalar olsun, dedikodular olsun diye lütfen çalıştay yapmayalım. Gerçekten bir şey yapacaksak, bir seferberliği başlatacaksak bunun

çalıştayını yapalım ve başlatalım. Eğer buna hazırsanız biz de hazırız.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Göksu.

Evet, önerinizi de dikkate alacağız bunu da buradan belirtmek istiyorum sayın hocam.

Evet, Sayın Yazar buyrun efendim.

Dr.HAKAN YAZAR (Bozok Üniversitesi Öğretim Üyesi-Şura Üyesi)

Teşekkürler Sayın Başkan. Komisyonumuza gerçekten ben de çok teşekkür ediyorum.

Özellikle Çetin Hocanın da peşinden konuşmak bu anlamda belki iyi oldu. Bu kırsal alanı geliştirme önerisi gerçekten çok önemli. Hatta buna başka bir perspektiften bakmak istiyorum ben, eğer izniniz olursa. Ülkemizde kentleşmenin odağında maalesef büyük kentler var, özellikle maalesef diyorum. Çünkü, bu kentler doğası gereği sürdürülebilirliği sağlanması en zor olan yerleşim birimlerinden bir tanesi bir defa işte hep üzerinden konuştuğumuz kentsel yayılma, kutuplaşma, çevresel bozulma bunların temel kaynağını büyük kentlerde görüyoruz. Bu kentler için, acaba ülkemiz, ülke mekânının kademelenme sürecinde neler yapılabilir. Konumuz sürdürülebilir yerleşmeler, sürdürülebilir gelişme. İşte 87 ortak geleceğimiz raporunun kentleşme kısmını yeniden okuyacak olursak ki, sürdürülebilir gelişmenin ortaya çıkmış olduğu raporda bu büyük kent odaklı eğilimin yerine bunların bir alt kademesini oluşturan farklı isimlerle anılan, ama orada orta ölçekli kent olarak zikredilen kentlerin önemi vurgulanmış. 22 yıl önce sürdürülebilir bir gelişmenin temelini ortaya bu raporun, acaba bu yönü ülkemizde nasıl gerçekleştirilebilir. Bu yönde daha sürdürülebilir bir kentsel ölçek olan orta ölçekli kentler üzerinde politikalar geliştirilebilir mi ki, Avrupa Birliği de bunu çok önemsiyor benim araştırabildiğim, benim bilebildiğim kadarıyla.

Konumuz göç, göç ve buna dayalı oluşan sorunlu kentleşme sürecinde bu orta ölçekli kentler desteklenerek ön plana çıkarılabilir mi, bu bir çözüm modeli olarak düşünülebilir mi böylece Sayın Semahat Hocamızın söylediği yerel kalkınma anlayışı, acaba bir anlamda hayata geçirilebilir mi bu anlamda komisyonumuzun görüşlerini merak ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ederim Sayın Yazar.

Sayın Zümrüt Kaynak, buyrun efendim.

ZÜMRÜT KAYNAK
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Şehir Plancısı, 6 Nolu Kom. Üyesi)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Benim 7 nci komisyona, üzerinde durmalarını ya da ne kadar göremedim ben bu raporun içerisinde, eğer varsa beni uyarmalarını istiyorum. Burada, raporun içerisinde özellikle ekonomik, sosyal, kültürel ve politik göçlerden bahsedilmiş. Ancak bu göçlerin yanı sıra iklim göçlerinden de, acaba bahsedildi mi. Çünkü, gerek kuraklık, gerek beslenme, gerek hastalıklar, aşırı yağışlar gibi etmenler nedeniyle, özellikle gündeme gelen iklim göçleri değişik bölgelerden daha iklimin uygun olduğu ve insanların yaşamaya, yaşam kalitesinin daha yüksek olduğu bölgelere doğru göç etmelerine de neden olmakta. Bu son zamanlarda, özellikle tartışılan bir konu haline gelmeye başlamakta. Bu belki bir tehdit olarak GZFT analizinin içerisinde yer alabilir mi ya da göçlerin yeni baştan ele alınabilmesi için, belki kentten kentte göçün ya da belki kentten kıra geri dönüşüm için, bir göçün ya da kırsal alanların farklı bir biçimde yeniden yapılandırılmasıyla ilgili bir konu olarak gündeme gelebilir mi bu konuda ilgili komisyonda çalışan arkadaşlarımızın fikirlerini almak istiyorum.

Bunun bir diğer nedeni de, planlama ve kentleşmeyle altyapı ve üstyapı yatırımlarıyla, eğer erken önlemler alınmadığı takdirde yatırımcıların mekân tercihleri arasında iklimin uygun olduğu insanların tercih edebilecekleri, yaşam kalitesinin yüksek olduğu yerlerde planlamadan önce yatırımcının buraları keşfetmesi ya da tercih etmeleri nedeniyle altyapı ve üstyapı yatırımlarında gecikmeler ve dolayısıyla oralarda yeni problemlerin yeniden gündeme gelmesi gibi yeniden başka sorunların ortaya çıkmasına sebep olabilmekte. Bu konu hakkında bilgi almak istiyorum.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Kaynak.

Sayın Neyişçi, buyrun efendim.

Prof.Dr.TUNCAY NEYİŞÇİ
(Akdeniz Üniversitesi-Antalya Kent Konseyi - 6 Nolu Kom. Üyesi)

Yoksulluk konusunda bir başka açıdan bakışı tartışmaya açmak istiyorum. O da şu: İçinde yaşadığımız koşullar içerisinde mal ve hizmetlerin, tüketimimize sunulan mal ve hizmetlerin artışı gelirlerimiz ne kadar artarsa artsın, gelirlerimizin artışının çok çok üzerindedir. Bu çok yeni bir ve farklı bir yoksulluk anlayışı getiriyor. Özellikle işte medya yoluyla tüketimin pompalanması, kredi kartlarıyla tüketimin boyutlarının değiştirilmesi çok önemli bir anlayış farklılığını, tabii buna bağlı olarak da bir strateji ve çözüm önerisi geliştirmeyi gündeme getiriyor. Bunu dikkatinize çekiyorum, bu en zenginden en fakirine kadar farklı bir yaklaşımı getiriyor. Bu konunun üzerine tartışmak gerekir diyorum, ayrıntıya girmek istemiyorum.

Göç konusunda bir başka konuyu daha gündeme getirmek fayda var. Evet, göç kentleşmeyle birlikte gitmiştir. İlk göçler, yine biliyorsunuz sanayileşmiş toplumlarda işe göç şeklinde yapmıştır ve sonuç olarak çarpık kentleşmeyi yaratmıştır. Ancak kaynak yarattığı için, işe göç kaynak yarattığı için o çarpık kentleşmeler sonra düzenlenmiştir. Londra'nın gelişimini incelerseniz, başlangıçta gösterilen fotoğraflarda benzediğini ve bugünkü durumuna geldiğini çok iyi görebilirisiniz. Oysa bizim gelişmekte olan ülkelerde iş için göç söz konusudur. Kaynak yaratamadığı için tüketici ve bozucu bir kentleşme yapıcı, yani irdelerken biraz daha neden-sonuç ilişkileriyle bütün göçlerin hepsini aynı kefede görüp farklılıklarını ortaya koyarak, bizim kendi özel koşullarımızdan yola çıkarak da bir göç tanımının yapılması. Tabii buna göre de stratejilerin ve çözüm önerilerinin, eylem planlarının geliştirilmesi gerekir diyorum.

Bir başka göç anlayışı da, bakın kentlerden kırsala doğru göç vardır. İkinci konutları veya yayladan sözü edilen, yayla evleri de bir nevi göçtür. Bunun nedenlerini de iyi bilmek gerekir. Eğer siz, bakın yayla için burada söz edildiği zaman, ikinci konutlar niye yapılmıştır Türk turizmi, yerel halkı turizmden soyutladığı için, izole ettiği için onun turizm taleplerine çözüm üretemediği için ikinci konutlar artmıştır, bir sürü sorun yaratmıştır. Aynı şey yaylalar için de söz konusudur.

Burada 1998 Rio Zirvesinde alınan çok ciddi bir karar, önemli bir kararın altını çizmek istiyorum. Ben, 25 senelik profesyonel bir turist rehberiyim de, övünerek de söylüyorum bunu çok ciddiye aldığım bir

kimliğimdir. Rio zirvesi şunu söylüyor, yoksulluğun ve bakın çok daha önemli bir konu gelir dağılımındaki adaletsizliğin giderilmesi de eko turizm veya alternatif turizm diyebilirsiniz. Kırsal turizm çok daha uygun bir laftır. Önemli bir araç olarak gösteriliyor. O zaman biraz önce Çetin Hocamın söylediklerine bunu bir ekler iseniz, o zaman işte kırsalın yerinde kalkınmasını istiyorsanız Türkiye gibi, yani yemeğinden tutun kültürel zenginliklerine kadar bütün bunların hepsini, öncelikle yerel halkın için turizm üreticisi olarak, yatırımcısı olarak ve turizm tüketicisi olarak, yani turizme aktif olarak katılanlar olarak bu konuyu, bu anahtarı, bu aracı kullanabilirseniz kırsalın yerinde tutup turizm işletmecisi, kentliye de o işletmelere giden yine yerel halkın turizmleri haline getirebilirsiniz. Bu çok önemli bir araçtır. Bu sayede de yaylalarda veya şimdi bir yerlerde yapılan çarpık kentleşmeyi de önleyebilirsiniz.

Bir tek örnek söyleyeyim: Ayder Yaylası veya başka yaylalarda, bakın herkes şimdi kendi konutunu yapmaya çalışıyorsa oradaki yerel halkın teşvik edilerek pansiyonculukla turizm yapmaları, kırsal turizm yapmalarını teşvik ederseniz insanların orada gidip daha ucuza konaklayacakları, daha iyi konaklayacakları yerleri yaparsınız ve yayladaki yapılaşmanın da önüne geçmiş olabilirsiniz diye düşünüyorum.

Bir başka vurgulamak istediğim konu da şu: Biz, kentsel dönüşümden söz ediyoruz, ama bütün bu söylediklerimin bileşkesinde bir kentlilik dönüşümünden de söz etmemiz gerekiyor. Eğer tüketimde veya şeyde, yoksulluk tanımında böyle bir değişim varsa, tüketime zorlanan toplumlar varsa o zaman bunun içinde kentlilik anlayışını da değiştirmek veya vatandaşlık anlayışını değiştirerek vatandaşları üretici ve paylaşıcı hale getirmenin yollarını da aramak, bu sorunları çözmenin bana göre en temel koşullarından bir tanesi olarak görülebilir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Ben teşekkür ediyorum Sayın Neyişçi.

Sayın Cihan, buyrun efendim.

SEZER CİHAN (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar Daire Başkanı, 10 Nolu Yerel Yönetimler ve Katılımcılık Komisyonu Üyesi)

Ben, bir projeden bahsetmek istiyorum: Aynı başlık altında 1,5 senedir devam eden bir proje. Komisyonumuzun bilgisi varsa tekrar gibi

olacak, ama yoksa da bu komisyonumuzun, bu çalışmamızın raporlarını sunabiliriz. Ekoset projesi, göç nedeniyle meydana gelen sorunlara çözüm için yapılmışolan bir proje. Ekonomik ve sosyal entegrasyon projesi. Şu ana kadar Türkiye'de yapılmış en büyük proje, 18 milyon Euro'luk bir proje. Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır ve Erzurum illerini kapsayan bir projedir. Biz, bu projede 1,5 yıldır çalışıyoruz. Bu proje aynı zamanda sosyal bir projedir. Bu proje kapsamında sadece Gaziantep'te, biz göç nedeniyle meydana gelen bu mahallerde anketler yaptık, 1500 hanede anket yaptık. Toplamda da 3 bin kişiyle görüştük, onlarla anketler yaptık ve bu anketlerin değerlendirmesini yaptık. Bunun sonucunda Gaziantep ölçeğinde, diğer illerimiz de aynı çalışmayı yaptılar. Bir göç haritası oluşturduk. Bu Ekoset çalışması çok büyük kapsamlı bir proje olduğu için, detaylı, ancak kesinlikle bu projenin çıktılarından, sonuçlarından faydalanılması gerekiyor bu komisyonumuzda ki, ileriye dönük yapılacak olan çalışmalarda faydalanılabilsin.

Bundan sonraki süreçte de şundan bahsetmek istiyorum: Şehirlerimizin ortalama olarak aldığımızda yüzde 60'ı çarpık. Bu bir gerçek, Türkiye ortalaması sanırım yüzde 60 civarında. Bu Gaziantep'te de yüzde 65 civarında ve bu çarpık yapılaşmanın esas nedeni göç. Sanayileşmenin getirdiği nüfus artışına istinaden meydana gelen çarpık yapılaşmalar. Bir yanda bu yüzde 60 ortalamayla oluşmuş çarpık bir şehirleşmede, kentsel dönüşüm projeleriyle buradaki sorunları ortadan kaldırmamız mümkün değil, gerçekçi de değil. Tabii ki kentsel dönüşüm projeleri bir taraftan yapılmaya devam edecek, ama bu mahallede yaşayan insanlar yoksul, çocuklar tehdit altında. Bu mahallede yaşayan çocukların eğlenebileceği, dinlenebileceği sosyal ve kültürel tesisler yok, spor tesisleri yok. Dolayısıyla bu tür tesisler olmayınca sokaklar, çocuklar sokaklarda ve sokakta olan çocuklar her türlü tehlikeye maruz kalıyorlar. Maalesef uyuşturucuya başlatılıyorlar, tacize uğruyorlar bunun gibi birçok sonuçları var. Bu nedenle, öncelikle mahalle ölçeğinde bazı projelerin yapılması lazım. Bizim, bu Ekoset projelerin çıktısından birisi buydu. Biz, şu anda mahalle ölçeğinde bu sorunları ele alıyoruz. O mahallede minimum 5 bin metrekare büyüklüğü olmak üzere kreşler, sosyal donatı alanları, sportif alanlar yapalım ki çocuklar enerjilerini burada atsınlar ve sokağa bırakıp onları her türlü tehlikeyle baş başa bırakmayalım istiyoruz. Bu bizim projenin bitimine istinaden şu anda bundan sonraki süreçte, bizim bu 4 ildeki Ekoset projelerinin çıktılarından faydalanmak kaydıyla İstanbul, Ankara, İzmir ve Bursa da bu projenin devamı yapılacak. Biz

Ekoset projesi kapsamında komisyonumuzun yapmış olduğu değerli çalışmalardan faydalanacağız, ama komisyonumuzun da bizim 1,5 yıldır yapmış olduğumuz çalışmadan faydalanmasının ileriye dönük sorunları çözümü açısından faydalı olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Sayın Cihan'a teşekkür ediyorum.

Sayın Sibel Kalaycıoğlu, buyrun efendim.

Doç. Dr. SİBEL KALAYCIOĞLU
(Orta Doğu Teknik Üni. Sosyoloji Bölümü Öğ.Üyesi-Şura Üyesi)

Ben de raporu biraz hızla inceledim. Eksik gördüğüm birkaç noktaya değinmek istiyorum.

Yoksulluk ve kentsel yoksulluk tabii ki çok büyük kapsamlı bir konu, yani raporda ve komisyon üyeleri bunları bütün boyutlarıyla kapsamaya çalışmışlar, ama bundan evvelki konuşmacılara da katılıyorum bazı noktaların eklenmesi lazım. Bunu herkesin başına gelebilecek birtakım tabii ortak akılda hepimizin sorumluluğu olarak görüyorum. Yoksa hani o anlamda bir eksiklik olarak düşünmeyelim. Hepimiz burada bir ortak akıl yaratmaya çalışıyoruz.

Bu anlamda bir tanesi, sosyologum, ama mekânsal konuda mekânsal tarafının eksik olduğunu düşünüyorum. Özellikle de burada hatırlatmak gereken bir konu, kentsel tasarım konusu. Yaşlılarla ilgili, engellilerle ilgili kentsel tasarımın yarattığı bir yoksulluk var. Buna dikkat çekmek istiyorum. Kentsel yoksulluk bugün artık hani tabii ki raporda da bahsedilmiş, bir yoksulluk profili Türkiye'de henüz yapılmış değil. Yoksulun kim olduğunu bilemiyoruz, yoksulluk kriterlerini bilemiyoruz, ama yaşam kalitesi ölçeğinde baktığımız zaman kentsel yoksulluğun, özellikle bu kentsel tasarımla ilgili, yaşlılarla, engellilerle sokağa çıkamayan, sokağı paylaşmaktan engellenen yaşlılar ve engelliler, açısından da buraya bir konunun ilave edilmesini talep ediyorum.

İkinci bir boyut, çevresel boyutu ben çok fazla detaylı göremedim. Ekolojik boyut, kentler içinde bunun kırsal kalkınma boyutuyla, benden evvel konuşan arkadaşlar çok güzel dile getirdiler, ama kentin kendi ekolojisi içinde bütüncül bir bakış açısıyla da bunların da eklenmesi lazım. Örneğin, hava kalitesinin eklenmesi lazım, hava kalitesinden temiz suya

ulaşımdan gibi çevresel faktörlerin de yoksulluk yarattığını veya daha çok görece yoksulluk yarattığını eklememiz lazım diye düşünüyorum.

Bir de, kısaca siyasi boyuta değinmem lazım. Siyasi boyutta iki nokta var. Bir tanesi, kuantel ilişkiler dediğimiz bu patron-müşteri ilişkileri. Toplumumuzun sosyal yapısında çok derin bir konu, kültürümüzde olan bir konu, kolay kolay izlerinin silinmesi mümkün olmayan bir konu. Zaman içinde değişeceğini düşünüyorum. Sosyal, siyasi bütün ilişkilerimizin bu kuantel ilişkiler üzerinden şekillendiğini düşünüyorum. O anlamda kuantel ilişkiler, bir yandan kentsel yoksulluğu veya yoksulluğu genelinde ortadan kaldırır ve insanları aileler bazında güçlendirirken, öte taraftan da görece yoksulluk yaratmaktadır. İşte kimin şeysi sosyal sermayesi güçlüyse, kimin tanıdıkları iyi yerlerdeyse bu kuantel ilişkiler çerçevesinde yoksulluğunu aşmakta ve hani daha farklı yerlere gelebilmekte. Eğer yoksa bu tip ağları, bu tip ilişkileri aşağı düşmektedir. Bunun muhakkak, yani bir boyut olarak eklenmesi gerektiğini düşünüyorum kuantel ilişkilerin. Bu tabii kentsel tasarım, kentsel dönüşüm, kentlerdeki konut ve arsa politikaları her yerde geçerli hepsini etkileyen bir konu kuantel etki. Toplumumuzdaki, dediğim gibi tekrarlıyorum toplumsal yapımızın çok özel bir konusu, ama bunun etkilerini, göç kadar önemli etkilerini görmemiz lazım. Bu kuantel ilişkiler sadece aile-hemşehri ilişkileri değildir bundan daha öte ilişkilerdir. Raporda bahsedilmiş, hatta bunların çözülmekte olduğundan bahsedilmiş. Evet, çözülüyor bir nevi, ama halen çok güçlü bu tip ilişkiler.

İkinci bir nokta siyasi boyutta, sosyal ve siyasi örgütlenme konusu ve bunun yoksulluğa getirebileceği ve götürebileceği yine bahsedilmemiş. Siyasi örgütlenme, burada sadece strateji anlamında siyasal tanım, temsilin sağlanması gibi sadece bir cümle var. Bunun açılması lazım farklı grupların, farklı siyasi örgütlenmeler ve sosyal siyasi örgütlenmeler çerçevesinde kentsel boyutta temsiliyetlerinin gündeme gelmesi veya bunların sağlanmasını söylemek lazım. Bu tabii ki yukarıdan tepeden inme örgütlenin demekle olacak bir şey değil dipten gelendir. İnsanlar örgütlenmek isteyeceklerdir ki, kendilerini temsil etmek isteyeceklerdir ki bu olabilsin. Yoksa hani o yapın demekle olmaz gayet tabii. Bu anlamda, bu örgütlenmenin cesaretlendirilmesi, temsiliyetin talep ettirilmesi lazım, talep edilmesi lazım. Bu çok önemli diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ederim Sayın Kalaycıoğlu.

Sayın Güven Bilsel, buyrun hocam.

Prof. Dr.GÜVEN BİLSEL-(Serbest- 10 Nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Aslında verdiğim pusuladaki ifade bile söyleceklerime yetecek diye düşünüyorum. Bir şey eklememe gerek yok, ama izin verirseniz başlıklar halindeki düşüncelerimi anlatmaya çalışayım.

Şimdi özellikle teşekkür ediyorum sayın komisyonun açıklamalarına ve çalışmalarına ve giderek buradaki konuşmandan da ortaya çıkan çok önemli bir şey var. Onun altını çizerek ben de katıldığımı söylemek istiyorum. Kentleşme, göç ve giderek kentlileşememe sorunsalına bu sorunsalın kökenini köyde görmekte yaklaşım ya da başka deyişle kırsal kalkınmayla sorunu çözme konusu gerçekten önemli bir strateji, önemli bir bulgu diye düşünüyorum.

İkincisi, gene değerli katılımcıların ifade ettikleri mahalle ölçeğindeki sosyal politikaların kent içinde bu göç sorunsalına ve kentlileşememe sorunsalına çözüm getireceğini düşündüğümü ifade etmek istiyorum.

Benim katkım, pusulada da kısaca yazdığım üzere kültür-mekân etkileşim süreciyle toplumsal bellek oluşumu ve gelişiminin bu konularda yararlı olacağını düşünmem olacak. Kısaca ifade etmek gerekirse, bizde 1950'lerden başlayan ve yerleşilmesi zor konularda yerleşen gecekondulaşma sürecinin yarattığı kenar kentleşmeyle, değerli oda başkanı da söyledi ikinci bir tür kenar kentleşme olan orta ve üst gelir gruplarını merkezden kaçmak için, yaptıkları kenar kentleşme türü her ikisi de yine kentlerin düzensiz gelişmesine ayrışmaya, kentsel ayrışmaya neden olan önemli yer seçimleri. Orman ve su varlıklarının yok olmasına neden olmak falan gibi yan etkileriyle birlikte.

Şimdi sorun, bence kentlerde ortaya çıkan toplumsal ve bunun sonucu olarak mekânsal ayrışma sorunsalı. Bunun kökeninde, demin sözünü ettiğim her iki tür yaklaşım var. Çözüm için önerdiğim iki şeyden biri, kültür-mekân etkileşim sürecini ya da toplumsal, kültürel, mekânsal olguların karşılıklı etkileşim olduğunu düşünerek mekânı düzenleyerek ya da mekân düzenleme yoluyla toplumu geliştirmek ve yetiştirmek doğrultusundaki katkı.

İkincisi de, aslında kendisi bir dinamik süreç olan toplumsal

bellekten, toplumsal belleğin oluşum ve gelişiminden yararlanmak. Bu kadarla bitireyim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Çok teşekkür ederim Sayın Bilsel.

Sayın İbrahim Bakır, buyrun efendim.

Yrd. Doç.Dr. İBRAHİM BAKIR
(Selçuk Üniversitesi Öğretim Üyesi, 10 Nolu Komisyon Üyesi)

Efendim, komisyonumuzun çalışmasına teşekkür ediyorum.

Biraz önce konuşan Sayın Çetin Göksu ve Tuncay Neyişçi Hocalarımın ifadelerinde de yola çıkarak hemen kısaca. Planlama aracılığıyla bir kentsel yoksulluğa yol açtığımızın bir örneği olarak da komisyon raporlarına da, özellikle yansımasını arzu ettiğim, özellikle Toroslar bölgesinde ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde göç olarak yaşayan Yörüklerin de yerleştirilmesi ile kentsel bir yoksulluğa yok açtığımızın bir örneğini vermek istiyorum. Özellikle bunların da kayıtlara geçmesini istiyorum. 2510 Sayılı Kanunla bu yüzyıllarca kendi yaşam kültürünü oluşturmuş insanların, hayvancılıkla yetişerek bu konuda uzmanlaşmış insanların kentsel mekânlara işçi olsun diye yerleştirilmesi suretiyle çok sayıda işsiz ürettiğimizi de belirtmek istiyorum. Bunun planlama aracılığıyla bu yoksulluğa bir katkı yapmış olduğumuzu belirtmek istiyorum. Özellikle bugün kentteki insanlarımızın iş bulmakta zorlandığı bir dönemde, okuma yazmasını olmayan yeterince bu anlamda uzmanlaşmamış insanların kentsel ortamlara yerleştirilerek kaynakların, ülke kaynaklarının ciddi anlamda zarar gördüğünü düşünüyorum. Bunun yanında, aynı zamanda onların yaşam kültürlerinin çok özgün bir yaşam kültürleri var. Biraz önce yine Neyişçi Hocanın belirttiği alternatif turizm açısından değerlendirilebilecek bir olguyu, bugün maalesef ülke yararına kullanamıyoruz. Bunların da kayıtlara geçmesini istiyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ederim Sayın Bakır.

Sayın Tahsin Bulut, buyrun efendim.

TAHSİN BULUT
(Bursa Büyükşehir Bel.Yerel Gündem 21, 10 Nolu Kom. Üyesi)

Bazı akademisyenlerimizin açıklamalarına itirazlarım var,

özellikle onları belirtmek istiyorum. Daha sonra çok kısa katkı koyup bir de sorum olacak değerli komisyonumuza.

Öncelikle komisyonumuzun tüm çalışmalarından ötüre de teşekkür ediyorum.

Şimdi dünyada kalkınma, gelişmiş ülkeler nezdinde baktığımız zaman kalkınmış ülke dediğimiz, gelişmiş ülke dediğimiz ülkelerde köylülükle kalkınmanın başarılabildiğine dair bir örnek görmüyoruz. Bilim, sanat, kültür, spor, ticaret, sanayileşme, örgütlenme, meslekleşme, sosyalleşme bütün bu enstrümanlar köyde doğmamıştır. Köyü öven ve köyde birtakım değerlerden, birtakım sanatsal mimari özelliklerden bahsedildi. Bunların istisnalarını kabul ediyorum. Köy üzerinde bir sosyolojik araştırmam yok, araştırma yapan hocama da saygı duyuyorum, ama kalkınmanın kentleşmeyle birebir ilişki içinde olduğunu biz uzun deneyimler sonunda net bir biçimde gördük. Türkiye'nin esas probleminin de kentleşme, köyden kente olan göçü doğru yönetebilme olduğuna inanıyorum. Elbette ki korunması gereken, tarihi kültürel miras açısından korunması gereken ve bir konuşmacını yine değindiği turizmdeki modellenmeyi başarabilmek ve bundan, hem o köydekiler, kırsalda yaşayanlara doğru geliri arttırabilmek, hem de Türkiye'nin egemen sektörü olan, yüzyılımızın egemen sektörü olacağı gözüken turizmde ciddi gelirler elde etmesini başarabilmek için, birtakım köylerimizi korumak gerekiyor. Bunun, mesela Bursa örneğinde bir Cumalıkızık, Osmanlı köyü, yedi yüzyıllık Osmanlı köyü vardır. Bunların korunması gerekiyor, bu başka bir başlıktır bana göre. Kentleşmeyle çok fazla ilgisi olan bir başlık değildir. Öte yandan göçün yönetilmesiyle ilgili, Türkiye bugüne kadar ortaya sağlıklı bir model ortaya ne yazık ki koyamamıştır.

Bunun bilmiyorum değinildi mi, aslında bir ekonomik boyutuna çok kısa değinmek istiyorum. Cem Kozlu'nun araştırmalarından okumuştum. Peru'da, Mısır'da, Kahire'de gecekondulaşmanın ekonomiye olan maliyetini çok çarpıcı rakamlarla ortaya koymuştu. Türkiye'de böyle bir araştırma ne yazık ki yapılmadı, ama bir kanaat yürütmek mümkün. Mesela, Mısır'da, Kahire'de ekonominin dışında kalan, ekonomik değeri olmayan yaklaşık 250 milyar dolar boyutundaki bir gecekondulaşmadan bahsediyor. Benim kanaatime göre de, Türkiye'de bu rakamı belki de aşan, toplamda tüm Türkiye açısından baktığımız zaman toplamda bu rakamı aşan ve ekonominin dışında kalan, yani bir iş yapacağınız zaman ipotek edebileceğiniz ya da kredi kullanacağınız zaman gösterebileceğin

bir ekonomik değer taşımayan kaçak yapı ve kentleşme, gecekondulaşma stokumuz var. O bakımdan göçü doğru yönetmek, göçü sağlıklı yönetmek ve ekonominin dışında kalan ekonomik değeri olmayan bu büyük kaybın önüne geçmek için mutlaka bir model geliştirmemiz gerekiyor.

Tabii ki, yine bahsedildi Türkiye'nin kentleşmesindeki temel sorun kentleşmenin bazı büyük kentlerimize yığılma olarak algılanması ve bu şekilde seyretmesi. Mesela, Türkiye'de enerjinin yaklaşık yüzde 75'i, belki biraz daha da fazlası Marmara Bölgesinde tüketilmektedir. Bu neyi gösteriyor? Bütün yatırımların ağırlıklı olarak o bölgede olması, göçün de o bölgeye doğru akması anlamına geliyor. İşte bunun önüne geçmek için, Türkiye'nin süratle yeni cazibe bölgeleri, yeni kentleşme alanları ve Türkiye'nin tüm dokusuna yayılacak bir kentleşme modeli geliştirmesi gerekiyor.

Benim sözlerimi tamamlarken komisyonu sormak istediğim soru, raporu bir miktar inceleme fırsatım olmuştu. Göçü orta ve uzun vadede sağlıklı yönetebilmek için somut, nesnel çözüm önerileri var mı, yani mesela birtakım hatırlarsınız Sayın Başbakanımızın vize uygulamasından bahsetmişti İstanbul için, ama başka öneriler düşünülebilir mi göçü en azından orta vadede hızını kesmek için. Çünkü, gerçekten mesela bizim Bursa örneğinde bir orta büyüklükte bir Anadolu kenti, yaklaşık 100 bin nüfuslu bir Anadolu kentini tolere etmek, her yıl sindirmek mecburiyetindeyiz ki, bunu sağlıklı bir biçimde sindiremiyoruz. Dolayısıyla buna çözüm olabilecek, özellikle orta vadede ve de uzun vadede birtakım nesnel, somut tedbirler var mıdır, böyle bir çözüm önerileri var mı komisyonun?

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Ben teşekkür ediyorum Sayın Bulut.

Evet, değerli üyelerimizin konuşmalarını tamamlamış bulunuyoruz. Şimdi görüşlere cevap vermek üzere tekrar komisyon temsilcisine söz veriyorum.

Buyrun efendim.

HASAN ÇOBAN-(7 Nolu Komisyon Başkanı-DPT Uzmanı

Bu değerlendirme kapsamında görüş bildiren ve katkıda bulunan arkadaşların hepsine ayrı ayrı teşekkür ederim.

Oldukça çok sayıda söz alan arkadaşımız oldu. Hepsine de ayrı ayrı cevap vermek mümkün olmadığı için, ben sadece birkaç tanesini önemli, önemsiz bulduğumdan değil hepsi de oldukça önemli, ama zaman darlığı sebebiyle birkaç tanesine cevap vereceğim. Arkadaşlarımız da sırasıyla söz alıp kendi ilgi alanlarıyla ilgili olanlara cevap vereceklerdir.

Birincisi, daha dördüncü aşamada söz almış olmasına rağmen öncelik arz ettiği için, Semahat Özdemir Hanımefendinin söylediği bir husus var. Planlamanın birlikte düşünülmesi, elbette doğru katılıyoruz. Zaten ülkemizdeki temel eksiklik bu, yani ülke genelinde bir mekânsal planlama eksikliği var. Bir ülkeye üstten bakıp şûrası sanayi bölgesi, şûrası kent, şûrası kırsal alan gibi bu bir eksiklik yapılması gerekiyor. Bizim yaptığımız planlamada, bu zaten 10 komisyondan birisi. Sadece ilgi alanlarına baktığı için, ondan bağımsız değil onun bir parçası olarak, kentsel mekânsal planlamanın parçası olarak düşünmek lazım buradaki yapılan, söylenen ifadeleri.

Daha sonra Tuluhan Yılmaz Bey söz aldı, Dokuzuncu Kalkınma Planında 2020'li yıllarda yüzde 90 civarında kentleşme olacağından bahsetti. Sanırım bir yanlış anlaşılma var orada, yani kentleşmeyle tarımda çalışanların ve tarım dışı çalışanların birbirinden ayrılması lazım. Bakmak lazım emin değilim, ama sanırım dokuzuncu planda bahsedilen tarımda çalışanlar yüzde 10'a indirilecek şeklindedir. Tarımda çalışanların hepsi de kırsal alanda yaşıyor diye bir ifade düşünmemek lazım. Kırsal alanda yaşayanların da bir kısmı tarımda çalışırken, bir kısmı başka faaliyet alanlarında da turizmde, sağlıkta, eğitimde çalışabilirler. Bunları da belki de kastedilen odur yüzde 10'a düşülmesi.

Çetin Göksu Hocamın söylediği bir ifade vardı, kırsal kalkınma konusunda bir plan geliştirilmesi. Bu yapıldı, ulusal kırsal kalkınma, yani bu çalışma kapsamında değil, ama daha önce ülke genelinde yapıldığı için Yüksek Planlama Kurulu tarafından da kabul edilen kırsal kalkınma stratejisi var. 2007 yılında hazırlandı, bu kırsal kalkınma stratejisine bağımlı olarak da halen Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının koordinatörlüğünde kırsal kalkınma planı hazırlanmaktadır uygulamaya geçilmek üzere ilgili kuruluşların da katılımıyla. O da bu yıl içinde hazırlanacaktır. Zaten burada bahsettiğiniz şekilde bütün tedbirler başka çalışmalar çerçevesinde gerçekleştirileceğini beklemekteyiz.

Sayın Tuncay Neyişçi'nin bir katkıları vardı. "Göç, tersine de göç olabilir göç yadırganacak da bir şey değildir" dedi. Doğru, malumunuz gelişmiş ülkeler kendilerine göç olmasını teşvik etmekteler, ama bizim burada kastettiğimiz iç göç, yani ihtiyaçtan kaynaklanan bir göç değil. İhtiyaç olmadığı halde zorunlu olarak yapılan göçler, ekonomik sebeplerle istihdam sağlanamadığından ya da başka sebeplerle, terör sebebiyle ya da başka sebeplerle yapılan göçlerden biz daha çok vurguladık.

İkinci bir husus da, Rio bildirisi yoksulların azaltılması. Bu raporumuzda gündeme getirildi. Ülkemizin yükümlülüğü bulunan uluslar arası anlaşmalar ya da uluslar arası kuruluşların kararları var. Bunlar da bin yıl hedefleri malumunuz, bu çerçevede 2015 yılına kadar yoksulluğun suya erişen insanların ikiye katlanması, yoksulluğun yarı yarıya azaltılması gibi tedbirler var. Bu çerçevede ülkemiz de herhalde üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirecektir. Bunları gündeme getirdik, yani var raporda.

Sibel Kalaycıoğlu'nun mekânsal tasarım, kentsel tasarımda işte değinilmediğinden bahsetti. Bu ayrı bir komisyonun görev alanı, birinci komisyonda herhalde bunlar dikkate alınacaktır. Engellerle ilgili tedbirler konuldu burada var. Engellilerin kentlerde yaşayabilecekleri şartların oluşturulmasına değinildi. Çevresel boyutun eksik olduğunu, o da çevreyle ilgili bir komisyonumuz var herhalde orada gerekli stratejiler ve eylemler belirlenmiştir.

Tahsin Bulut Beyin katkıları ve bir sorusu vardı. İşte "Köyde kalkınma sağlanamamıştır, hiçbir gelişmiş ülke köyleri geliştirerek kalkınamamıştır kalkınma kentlerde olmuştur" diye bir ifadesi var. Daha önceki benzer bir soru var onu da dikkate almak lazım. Şimdi kırsal alanla köyleri birbirine karıştırmamak gerekiyor. Köyler, kırsal alanda bulunan yerleşim yerleri. Kırsal alanda bulunan başka şehirler de var nüfusu 10 bin, 15 bin ilçelerimiz var. Hatta bazı illerimiz de kırsal alana girebilir çağdaş imkânlara erişememiş illerimiz. Köylerin kalkındırılmasıyla kalkınma elbette sağlanamayacaktır, ama bütün nüfusu da metropol birkaç kente toplayıp orada kalkınmak da mümkün, yani bunu gerçekleştiren bir ülke de yoktur. Örnek olarak vermek gerekirse, gelişmiş bazı ülkelerde tarımda çalışanların nüfusu yüzde 5'e kadar düşmüş olmasına rağmen, kırsal alanlarda yaşayanlar yüzde 35'in üzerindedir. Avrupa ülkelerinin çoğunda böyledir. Bizim burada kastettiğimiz bütün köyler, kalkınmanın

köylerin kalkınmasıyla sağlanması değil. Kırsal alanların da, ülkemizin de yaygın bir şekilde yerleşimin paylaşılması, yerinde yaşanılması ve bulunulan yerde istihdamın sağlanmasıyla tedbirler alınmasını önerdik.

"Göçü uzun vadede yönetebilecek bir plan, bir tedbir var mı?" dedi. Zaten burada öngördüğümüz tedbirlerle, göçün azaltılması ve normalleştirilmesiyle ilgilidir. İşte kırsal alanda yaşamanın cazip hale getirilmesi, kırsal alanda yaşayanların bulundukları bölgelerde istihdam edilmesi için gerekli tedbirlerin alınması bunlar hep göçün önlenmesi ve azaltılmasıyla ilgili tedbirlerdir. Kırsal alandaki yaşayanların bulundukları yerlerde istihdam edilebilmesi de, sadece tarımla geliştirme değil işlenmiş tarım ürünlerinin arttırılması, küçük ve orta ölçekli işletmelerin oralarda teşvik edilmesi, eko turizmin geliştirilmesi ve el sanatlarının geliştirilmesi gibi faaliyet alanlarının yaygınlaştırılmasıyla sağlanabilir diye düşünmekteyim.

Ben, bu aşamada arkadaşlarımızı da söz vereyim. Onlar da kendi ilgi alanlarıyla ilgili sorulara cevap vereceklerdir.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Çoban.

Buyrun efendim.

Prof. Dr. BİRSEN GÖKÇE
(Sosyoloji Derneği,Sosyolog-7 Nolu Komisyon Üyesi)

Efendim, ben öncelikle komisyon başkanımıza teşekkür etmek istiyorum.

Bizim komisyonun başlığı kentsel yoksulluk, göç ve sosyal politikalardı. Sabahleyin konuşmaya başladığımızda da bu salonun yarısından fazlası yoktu.

Sayın Başkan, raporu üç ana noktada özetledi. Bunlardan birisi kırsal alandan göç, diğeri yoksulluk, üçüncüsü ise sosyal politika. Şimdi çok teşekkür ederiz salona, hakikaten çok güzel eleştiriler, yapıcı ve katkısı olan eleştiriler geldi. Tek tek cevap verecek değilim. Sadece söylemek istediğim birkaç şey var. Dünya çok hızlı bir biçimde çok hızlı bir tempo içinde gelişiyor. Değişme çok hızlı oluyor. Dolayısıyla tanımlarda, yaklaşımlarda ciddi değişmeler söz konusu. 60'lı yıllarda olanlar 80'li yıllarda yok yahut da 2010'lu yıllarda çok farklı şeylerle karşı karşıyayız.

Dolayısıyla başta söylediğim komisyonun görevleri çerçevesinde kentsel yoksulluk, göç ve sosyal politikalar konusu her biri, her üç kavram ayrı ayrı üç yıllık beş yıllık çalışmaları gerektiren konulardır, ama bizler, onun için başkanımıza teşekkür ettim. Bizleri çok iyi çalıştırdı, hakikaten bütün arkadaşlar kendi alanlarında bir katkıda bulunmaya çalıştılar. Bütün bu katkıları bir arada sizlere sunmak ise, oldukça zor bir iştir.

Ben, şunu söylemek istiyorum: Bizim esas uğraşı alanımız olarak köy ve kent meselesiydi. Kırsal alandan göç kentlerde nüfusun çoğalmasına neden oluyor. Özellikle Türkiye için, metropoller ciddi bir sorun oluşturuyor. Dolayısıyla o sorunları ki, yoksulluk bunlardan biri ve sonra da üçüncü aşamada bu sorunları sosyal politika çerçevesinde nasıl aşabiliriz. Türkiye'de, şu anda üçte birden fazla nüfusumuz, 70'i bölerseniz 25 milyon nüfusumuz 3 büyük kentimizde yaşamaktadır. Metropol çok ciddi bir sorun yaşıyor. Yoksulluk, bir arkadaşımızın belirttiği gibi şekil değiştirmiştir. Kalıcı yoksulluk vardır, kronik yoksulluk vardır. Dolayısıyla çözüm önermek çok ciddi riskleri taşımak demektir. Onun için burada bizim yaptığımız şey, köyde ya da kırsal alanda demek daha doğru olacak gayet tabii, kırsal alanda neler yapılabilir, kırsal alanda yaşayan insanları daha mutlu, daha yaşanabilir düzeye çekebilmenin yollarını araştırmak ki, burada parantez açarak söylüyorum bugün köylerimizde sadece yaşlı nüfus vardır. Genç nüfus yoktur. Dolayısıyla bu da ciddi bir sorun oluşturmaktadır.

Köyden kente atladığımız zaman, yani metropollere, özellikle onun üzerinde duruyoruz. Metropollerde, artık hepimizin bildiği üzere çoğunluk mutsuz, asık suratlı yaşıyor. Hava, su, mesken, trafik haberleri açtığınız zaman akşama kadar birçok sorunları yaşıyoruz ve dolayısıyla ailemizi o sorunlardan uzaklaştırmak için, o sorunlardan etkilenmemek için çoğumuz tenha yerlere, işte o yayla evleri, kentler uzak mahalleler. Bundan 25 sene evvel Alaca adlı Ümitköy'de ben köy olarak çalıştım, öğrencilere köy tecrübesi verdim. Bugün kent olmuştur. Ha kentli olmada da en önemli sorun, gelen insanların, kırsal alandan gelen insanların kentte yaşamasını öğrenebilmesidir. Bankadan nasıl gidip yararlanacak, otobüse nasıl binecek, yüzde 60'ı hâlâ okulu ilköğretim düzeyinde olan bir Türkiye'den bahsediyoruz. Dolayısıyla oradan gelen insanları, dönüşüm projesine hiç değinmeyeceğim arkadaşım bahsedecek, ama gecekondularda geldikleri yörenin alışkanlıklarını, kentte yaşamanın icaplarını öğretecek merkezlere. Bir arkadaşımız, "mahalle" dedi. Mahalle, son yıllarda moda olmaya, son yıl hatta Sayın Mardin Hoca,

dolayısıyla moda olmaya başlayan bir terim. Biz, bunu 1960'tan beri batıda, Türkiye'de daha eskiden beri yaşıyoruz. Toplum merkezleri yahut da komşuluk merkezleri, bunlar kültürel etkileşimi ve bu şeydeki yoğun nüfusun kente intibakını, şehre intibakını sağlayacak, rehabilitasyonunu gerçekleştirecek bir etkinlik yapacaktır. Bunu sağlayacak toplum merkezleri de, zaten bizim sosyal politikalar içinde önerilerimiz arasındadır.

Fazla arkadaşlarımın sözünü almak istiyorum, son bir şeye temas etmek istiyorum. Orta ölçekli kentler meselesi, efendim bizim komisyonda bu konu epey tartışıldı. Hatta ben çok aşırı bir giriş yaptım ve nasıl suçlandım, insanlık suçu ile suçlandım bir arkadaşımız tarafından. Sebebi de şuydu: Metropollere geliş için bir takım öneriler, bu konu üzerinde düşünelim. İnsanlarımız burada mutsuz oluyor, evleri yoksa düşünelim, işleri yoksa düşünelim. Ha bunlar demokrasinin gereğidir gelecektir yasaklayamazsınız, tamam bunları da kabul ediyorum. Fakat onlara İstanbul gibi bir yerde yaşamaktansa daha insanca yaşanabilecek bir 100 kilometre ötede orta ölçekli sanayi kenti veya sanayi demiyorum iş alanı açtığınız takdirde, o insanlar İstanbul'un Bayrampaşa'sında veyahut da bir başka yöresinde yaşamaktansa o bölgede daha mutlu yaşayacaktır. Daha küçük ölçekli yerlerde daha çabuk eğitilecektir. Mahalle imkânları oralarda toplumu eğitecek olanaklar daha, arkadaşlarımızın verdiği örneklere işte Beypazarı'dır vs. Gaziantep'te başka bir örnek veriliyor. Hepsini dikkatle dinledim ve hakikaten onlar bilmediğim bazı şeyleri öğrendim onlar üzerinde de çalışacağım, ama zannediyorum bazı konular tamamen başka komisyonların konuları içinde olduğu için, kapsamı içinde olduğu için biz üzerinde durmadık. Gerek aile ilişkileri, gerek insan ilişkileri, gerekse kurumlarla insanlar arasındaki ilişkiler kuşkusuz eğitimle, toplum merkezleriyle, yani hazırlanacak sosyal politikalarla, kurulacak kadrolarla, meslek erbaplarının etütlerde birlikte çalışabilmesiyle şovenist yaklaşımlardan kaçınarak. Şehir plancısıyla sosyolog, psikolog, sosyal çalışmacı bir arada çalışacaktır bu kaçınılmaz. Çünkü, şehir plancısının bana öğreteceği çok şeyler var. Ben, kendisinden çok şey öğreneceğim. Onun için bizim politikamızda en önemli şey, devlet politikasında en önemli şey meslek erbabının, çeşitli meslek mensuplarının aynı gruplar içinde çalışabilecek düzeyde düzenlemelerinin yapılmasıdır.

Teşekkür ederim efendim.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Gökçe.

Buyrun efendim.

Yrd.Doç.Dr. Bediz Yılmaz BAYRAKTAR (7 nolu Komisyon Bşk.Yrd.)

Teşekkür ederim.

Ben de çok kısaca kendi uzmanlık alanım doğrultusunda bazı sorulara cevap vermek istiyorum.

Kendisi sanırım çıkmış, ama Ayşegül Oruçkaptan terör dolayısıyla boşaltılan köylerden kaynaklanan göçle ilgili bir eleştiri yöneltmişti. Bizim raporumuzda, özellikle bu bölüm vurgulanarak yazıldı. Zorunlu göçün yarattığı kentsel yoksulluk meselesini kapsamlı bir şekilde ele almaya çalıştık. Onu belirtmek isterim.

Bir diğer mesele, Sayın Ali Türel başta olmak üzere birkaç konuşmacı bunu belirtti. Kırsala olan yatırımın farklılıkları gözeterek yapılmasına dair komisyonun ciddi bir vurgusu var. Çeşitli bölgelerde dağ köyünde, ova köyünde her birinde nasıl tarım içerisinde veya tarım dışında nasıl farklı yatırımlar yapılabilir bunun üzerine epeyce kafa yormuştuk. Kırsalı tek bir homojen bir bütün ele almıyoruz kesinlikle bunu vurgulamak isterim.

Yine Sayın Ali Türel kentsel dönüşüm, gecekondu dönüşüm projelerinden bahsetti. Bizim buradaki eleştirimiz, soyut bir eleştiri değil açıkçası çeşitli araştırmalara dayanarak yapılan bir eleştiri, bir tespit. Kendisi bugün katılamadı, ama komisyon üyemiz Tahire Erman'ın araştırması ve Alper Bartu, Bilal Kolluoğlu'nun son yaptıkları araştırma. Kendisinin de bahsettiği olimpiyat köyü yakınlarındaki Ayazma'nın Bezirganbahçe'ye doğru nakli üzerine yapılan araştırmadır bu son, ikinci bahsettiğim araştırma. Gerçekten nasıl bir yoksulluk yarattığı ya da zaten var olan yoksulluğu nasıl hiç değiştirmeden yeni bir yere transfer ettiğine odaklanıyor. Sayın Türel, bu gecekondu dönüşüm projelerinin evleri yakıp kişileri sokağa atmak anlamına gelmediğini belirtti. Fakat ben bunun aksini düşünüyorum. Tabii ki 300, sanırım Ayazma'da 300 hanenin transferi söz konusu. Bu 300 hanenin hepsini sokağa atmak değil söz konusu olan, ama öyle bir uygulama yapıldı ki, gittikleri yerlerde yaşam kaliteleri yaşam kaliteleri çok çok düşük bir şekilde yapıldı. Bu 300 haneden birinci yılsonunda 120 hane icralık olmuş durumda. Yani ödemeleri gereken kredi, geri ödemelerini ödeyemiyorlar. Binaların aidatlarını, elektrik borçlarını kesinlikle ödeyemiyorlar ve kesinlikle icralık olmuş durumdalar. Onları orada yeni bir yerde yeniden konutlandırmak gibi bir şey söz konusu değil. Onlara sadece yoksulluklarıyla birlikte

başka bir yere atmak, göz önünden uzaklaştırmak gibi bir meseleye dönüşmüş durumda. Tabii ki bütün kentsel dönüşüm projeleri aynı şekilde değil bunlardan başarılı olanlar da vardır şüphesiz, ama bunun yüzde yüz bir başarı olmadığını düşünüyoruz biz bu işe biraz daha sosyolojik bakan insanlar olarak. İnsanların yaşam koşulları bu kadar bir anda alaşağı edilemez. Yaşamakta oldukları yerlerdeki yaşam kalitesi, yaşam alışkanlıkları, habitat, habituslar bunların hepsinin göz önüne alınması gerekir ki, yeni yerde de bütün aynı şeyler yeniden ve daha da katmerli bir şekilde tekrar edilmesin.

Benim değineceğim son konu, Sayın Sezer Cihan Bey adını yanlış not etmediysem Gaziantep Büyükşehir Belediyesinden katıldığını söyledi. Bahsettiği projeden haberdarım. Muhakkak ki başarılı bir projedir. Fakat ben şunu sormak istiyorum, 4 ilde yapılan bir proje başarılı yanları var. Fakat 18 milyon Euro'luk bir bütçesi var. Halbuki, bizim zaten merkezi kamu yönetimi teşkilatımız da sosyal hizmetler bünyesinde toplum merkezi, Birsen Hoca da bahsetti toplum merkezi diye bir kurumumuz var. Yapıldığı yerlerde çok başarılı sonuçlar veriyor, yani bir devlet düşünelim ki toplum merkezlerine artık hiç kaynak aktarmasın, orada çalışan insanların maaşlarını veremeyecek duruma gelsin. Hiçbir orada, yapılabilecek hiçbir aktiviteyi desteklemesin, fakat 4 şehirde bunu Amerika'yı yeniden keşfeden bir şekilde yeniden yaratılması için devasa bir kaynak aktarsın. Bu kaynağın hepsi tabii ki devletten gelmiyor, ama bunlar tek kaynaktan gelen bütçeler değil. Avrupa başta olmak üzere Dünya Bankası, kendi merkezi teşkilatımız karma bütçe oluyor genellikle. Bu kaynaklar, acaba projeci bir mantıktansa daha merkezi bir düşünceyle toplumun geneline eşitlikçi bir şekilde yayılarak yoksulluğu daha genel anlamda önlemeye yönelik bir mantık arkaik gelebilir kulaklara. Fakat kesinlikle arkaik değildir neoliberal düşüncenin artık iflas ettiğini görmemiz gerekir diye düşünüyorum. Bunun yerine devleti ön plana çıkaran, devleti ön plana koyan, fakat bunu başka şeylerle de destekleyen bir mantığın gelmesi gerekiyor ki, gerçekten eşitlikçi hakkaniyete dayalı bir kamu yönetiminden bahsedebilelim.

Söyleyeceklerim bu kadar çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum.

Konuşmaları birazcık daha kısa yaparsak memnun olacağım, çünkü süreyi oldukça geçtik. Buyrun.

MEHMET PENPECİOĞLU
(Orta Doğu Teknik Üniversitesi-7 nolu Komisyon Raportörü)

Şimdi ben de dağınık bir şekilde notlar aldım, bazılarına yanıt vermeye çalışacağım. Bütün katkılar için teşekkür ederim.

İlki Sayın Bülent Tuna ve Sayın Sibel Kalaycıoğlu, Sibel Hoca bu bazı mekânsal çözümlerin eksik olduğunu belirtti. Hasan Beyin de belirttiği gibi bu konu, hem başka bir komisyonun konusu olması dolayısıyla böyle bir durum var, hem de açıkçası şöyle bakıyoruz kent mekânı toplumsal ve siyasal olarak üretilen bir şey. Biz de bu üretim sürecine bazı kurumsal yapılanma önerilerimizle, bazı destek mekanizma önerilerimizle, bazı yasal düzenleme önerilerimizle katkıda bulunuyoruz. Yine Sayın Bülent Tuna'nın barınma sorunlarına yönelik somut çözüm önerileri belirtti. Raporumuzun 58inci sayfasında mevcut.

Sayın Semahat Özdemir'in, çözümüne ilişkin yerel kalkınma pratikleri, yerel dinamiklere odaklı bir çözümün vurgulanması gerektiği yönünde bir görüşü vardı. Burada eylemlerimize baktığımız zaman, yerel yönetimleri, yerel sivil toplum kuruluşlarını, o kentlerdeki üniversiteleri ön plana çıkartan eylemlerimizle, onları eylem sahibi ve destek verecek kurumlar olarak tanıdığımız eylemlerimiz de var. Bir yönüyle bunu söylemek isterim. Bir diğer yönüyle de, bizi Sayın Bediz Yılmaz'ın belirttiği gibi yoksullukla sivil toplum odaklı bir mücadele yerine, devlet odaklı bir mücadeleyi ve devletin yeniden burada baş olarak tanımlanması gerektiğini vurgulamak istiyoruz. Bu önemli idi bizim için.

Sayın Ali Türel, yani Ali Hocamın belirttiği bu yatırımların yönlendirilmesinin rasyonel olmadığı konusu vardı. Yatırımların düzenlenmesiyle ilgili şöyle bir mesele var: Bizim buradaki temel yaklaşımımız, tabii sorunu piyasaya bırakmak değil soruna yönelik siyasa üretmek ve devleti tekrar başrole çağıran bir siyasa üretmek. Devlet burada, yani Bayındırlık ve İskân Bakanlığı nezdinde devlet karar alma sürecini bize açmış. Biz, bu süreci neden piyasaya havale edelim. Biz, bunun yerine kendi yaklaşımımızla bir siyasa öneriyoruz.

Sayın Zümrüt Kaynak, iklim kaynaklı göçler olarak belirtti. Hakikaten göçlerle ilgili klasiktasyonumuzda eksik olan bir şeydi bu, hatta ama tabii Türkiye'de o kadar çok problem var ki bundan önce. Bu belki böyle bir öncelik sırasında daha aşağılara kaydı, ama eklenebilir haklısınız.

Son olarak Sayın Tahsin Bulut, Sayın Başbakanın da belirttiği vize uygulamasıyla ilgili bir şeyler söyledi. Benim bu konuyla ilgili görüşlerim biraz daha farklı. Birsen Hocaya tam katılmıyorum, yani biz kentleri yoksullara, dar gelirlilere kapatamayız. Böyle bir çözüm ve böyle bir çözüm olamaz. Böyle bir otoriter çözüm sorunu sadece mekânsal olarak öteleyecektir. Sorunu çözmek için başka tür mekanizmalar var. Biz, kırsal kalkınma dedik, başka şeyler belittik. Bunun nasıl olacağına ilişkin kendi görüşlerimizi yazdık raporda. Kentler, siyasi ve iktisadi elinde bulunduran belli kesimlerin yaşam alanı olarak görülemez. Bu kent kavramının doğasına aykırıdır.

Son olarak, yani bu konuda hiçbir görüş gelmedi, ama çok güncel bir konu, yani şunu ayırmakta, çünkü bundan önceki tartışmalarda Abant 'ta yapılan toplantılarda ve diğer bazı konuşmalarda bununla ilgili görüşler oldu. Şu anda bir soru gelmedi, ama vurgulamak istiyorum. Kayırmacı ve hayırsever bir anlayışla ve ayni yardım yapılan, sosyal yardım başka bir şeydir. Objektif muhtaçlık kriterine dayalı aylık düzenli bir nakit aktarımı, bir yurttaşlık hakkı başka bir şeydir. Sosyal yardım tamamen sadaka kültürüdür diye elimizin tersiyle itmek yerine, bunun yerine bir yurttaşlık hakkı ve sosyal devlet ekseninde bunu yeniden düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkürler, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Mehmet Bey.

FÜSUN AKTUĞ
(DPT-Dış Ticaret Uzmanı-7 nolu Komisyon Raportörü)

Ben de biraz ekonomik açıdan, biraz da bürokratik açıdan bazı hususlara cevap vermeye çalışacağım. Ama öncelikle gerçekten katılımcılara, soru soranlara çok teşekkür ediyorum ve de konumuzun bu kadar ilgi duymuş olması, aslında belki başlı başına Türkiye'deki yoksullukla, işsizlikle ilgili bir şûra gereğini ortaya çıkarıyor herhalde. Bu, çünkü Kentleşme Şûrasının bir alt komisyonu olarak da belki çözülebilecek bir sorun değil Türkiye'nin önemli bir sorunu bu.

İlk olarak Sayın Tuluhan Yılmaz tarafından dile getirilen, Abdullah Karatay tarafından da ilave edilen sorun. Dokuzuncu planda 2023 yılında yüzde 90 kentleşme oranının öngörülmüş olması. Gerçekten çok çarpıcı bir şey bu, yalnız aynı zamanda DPT'nin kırsal kalkınma programları da

var. O planlarda da başka şeyler önerilmiş. Burada da işte, aslında birinci komisyonun da belki gündeme getirdiği bir eşgüdüm eksikliği dikkatlere geliyor. Ama ben yeni bir kurumla, ben tekrar burada fikrimi söylemek istiyorum yeni bir kurumla aşılması yerine mevcut kurumları belki eksikliklerini gidermek, iyileştirmek yapmak bunların içerisine ilaveler yapmak, güçlerini arttırmak belki yoluyla yapılması çok daha faydalı ve kısa vadeli bir çözüm olacaktır diye düşünüyorum.

İkinci olarak Ali Türel Hocamızın bir soru şeyi vardı, tamamlaması vardı diyeyim. "İstanbul'da sanayi yatırımları hızla artıyor" demişti. Gerçekten bu da çok çarpıcı bir yorum, ama bu sanayi yatırımlarının, aslında hangi teşviklerden yararlanmakta olduğuna bakmak lazım, yani bütün bunlar aslında devletin teşvik politikalarıyla, yatırım politikalarıyla değiştirilebilecek ve yönlendirilebilecek şeyler. Tabii ki özel sektöre çok fazla müdahale edilemez. Neticede para özel sektöründür istediği yerde yatırımını yapacaktır. Ama devlet İstanbul'a yaptığı teşviki en aza indirip, göç veren bölgelere yaptığı teşviki en çoğa çıkarttığı takdirde sanırım bu yatırımların eğiliminde de bir değişiklik olacaktır.

Semahat Hocanın bir, gerçi Mehmet Bey de bir cevap vermiş oldu, ama yerel bazda çözüm önerileri yetersiz değerlendirmesi vardı. Ben, eylem tablomuza baktım hakikaten 70, eylemlerimizin 77-80 civarında olanı yerel bazda çözüm, yerel aktörleri çözüme katıyor ya eylem sahibi olarak ya da eylem ortağı olarak. Bilmiyorum hani çok fazla tanımladık belki o çözümün şeyini, ama o bir sonraki aşamadır diye düşünüyorum.

Sayın Neyişçi, Akdeniz Üniversitesi onun bir değerlendirmesi vardı tüketim ağırlıklı bir ekonomi diye. Bu da bizim raporumuzun 27-28inci sayfalarında ve 49-50nci sayfalarında işlenmiş durumda. Gerçekten 80'lerden bu yana tüketim odaklı bir ekonomi politikasının tüm dünyada, sadece Türkiye'de değil tüm dünyada benimsenmiş olduğu ve bunun sakıncalarına dikkat çekiliyor ve buna çözüm olarak da üretime ağırlık veriyoruz. Yani kırsal kalkınma, kırsal üretim, tarımsal üretim, eko turizm gibi konulara ağırlık vermeye çalıştık, yani buna çözüm olarak üretime, yani tüketime alternatif olarak üretimi öneriyoruz.

Sayın Özden'in, İstanbul Üniversitesinden bir değerlendirmesi vardı. Onu da sanıyorum eylem tablosunun 7.5inci bölümünde bu işte kentsel dönüşüm, gerçi belki cevap verildi o soruya, ama kentsel dönüşüm projelerinin yerinde dönüşüme yönelik çözümü diye. Tablomuzun 7.5inci

kısmında, aslında çok güzel şekilde orada birtakım değerlendirmeler var. Teşekkür ediyorum dinlediğiniz için.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum.

Sayın Çoban başta olmak üzere komisyonumuza ve değerli üyelerine çok teşekkür ederim.

HASAN ÇOBAN- (7 nolu Komisyon Başkanı-DPT Uzmanı)

Son bağlayıcı bir söz alabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Peki, biraz çabuk yaparsak zamanı oldukça açtık.

HASAN ÇOBAN-(7 nolu Komisyon Başkanı-DPT Uzmanı)

Sayın katılımcılar, hepinize katkılarınız için teşekkür ederim. Ancak maalesef kentlerimiz etrafımızda ördüğümüz demir parmaklıklar haline gelmekte. Kendi kendimiz demir parmaklıklar örüp sonra da şikâyet etmekteyiz. Milyonlarca insanın yaşadığı şehirlerimizde fertler kendilerini yalnız hissetmektedirler ve çaresizlik hissetmektedirler. 40-50 yıldır Ankara'da yaşadığı halde Kızılay'ı görmeyen yoksullarımız olduğu gibi, 40-50 yıldır Ankara'da yaşadığı halde Altındağ'ın sokaklarını görmeyen vatandaşlarımız ve aydınlarımız vardır. Aydınlarımız, bu halkın içine girip bu halk ne yer ne içer, nasıl yaşar diye merak edip görmedikten sonra bu halkı yönlendiremeyiz biraz da kabahat bizlerde.

Hepinize saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI- Sabri Özkan ERBAKAN (BİB Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Çoban.

Evet, görüşmeler bitti. Ben, şimdi komisyon raporunu oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir. (Alkışlar)

Kentsel Yoksulluk, Göç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu şûra kararı olarak kabul edilmiştir. Çok teşekkür ediyorum hepinize.

Efendim, 15 dakikalık bir ara veriyorum ondan sonra sekizinci komisyon toplantımızı açacağız. Bu toplantıyı Sayın Hocamız Ali Türel Bey götürecektir, bilgilerinize sunarım.

BÖLGESEL EŞİTSİZLİK, YEREL KALKINMA VE REKABET EDEBİLİR KENTLER KOMİSYONU OTURUMU

ŞÛRA BAŞKANI (Prof.Dr.Ali Türel)

Değerli katılımcılar, sabahın ikinci oturumuna başlıyoruz.

Bu oturumda sekizinci komisyon, Bölgesel Eşitsizlik, Yerel Kalkınma ve Rekabet Edebilir Kentler Komisyonu sunuşunu yapacak. Önce komisyon yöneticileri, temsilcileri arkadaşlarımızı yerlerine davet ediyorum, komisyon için ayrılan yere davet ediyorum.

Komisyon adına komisyon başkanı Sayın Prof. Dr. Ayda Eraydın sunuşunu yapacaklar.

Buyrun efendim.

Prof. Dr. AYDA ERAYDIN

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sayın katılımcılar; sekizinci komisyon olan Bölgesel Eşitsizlik, Yerel Kalkınma ve Rekabet Edebilir ,Bölgeler Kentler Komisyonu çalışmalarını sizlere sunmak için burada bulunuyoruz.

Şimdi böyle bir başlık, aslında zor bir başlık, çünkü biliyorsunuz 1960'lardan beri gündemde olan bölgesel eşitsizlik konusunda pek çok raporlar hazırladık, pek çok öneriler geliştirdik, ama bunların yansımaları ne yazık ki oldukça kısıtlı kaldı. Bu komisyon çalışmaları da, 3 ay süren komisyon çalışmalarında da biz bu daha önceki yapılan çalışmaları tam olarak özetlemedik, çünkü onların hepsini biliyoruz. Buradaki katılımcıların çoğu da onları biliyor. Fakat onun yerine biraz daha ana konular nedir, çok ayrıntıya inmeden bundan sonra ne yapılabilir bizim çalışmamızın temel odak noktası bu oldu. Konu çok geniş olduğu için de, elbette dışarıda bilinçli olarak bıraktığımız konular da var. Komisyon genel kurulu bunu değerlendirirken, konunun genişliğini daralttığımızı göz önüne almanızı rica ediyoruz.

Şimdi komisyonun amaç ve hedefi neydi? Şimdi sekizinci komisyon, Türkiye'de süregelen bir eşitsizlik konusunun olduğunu, bunun mutlaka üstesinden gelinmesinin gerekli olduğunu, yerel kalkınmayı hızlandırabilmek için gerekli politikaların düzenlemelerin yapılması ve

özellikle altını çizerek söylemek istiyorum birtakım kurumlaşma önerileri getirmeyi de amaçladı.

Bölgesel eşitsizlik konusunda saptamalar var, yapılmış çalışmalar var. Yine parantez içinde söyleyeyim elimizdeki bilgiler ne yazık ki 2001 yılının ötesine gidemiyor ve bu büyük bir eksiklik. Türkiye, gelişmişlik konusunu tartışırken 8 yıl nasıl bilgi üretemez, nasıl bu bilgiyi sağlayamaz bu işi ne kadar ciddiye alıyor meselesini de ben bu parantez içerisinde sizlere sunmak istiyorum.

Komisyon çalışmalarında, biz bölgesel eşitsizliklerin nedenlerini ana başlıklar altında tartışmaya çalıştık. Mevcut politikalar, karar verme süreçleri ve kurumsallaşmada ne eksiklikler var onları söylemeye çalıştık. Sonuç olarak da, bölgesel yerel kalkınmayı sağlayacak politikalar, stratejiler ve eylemleri tanımladık. Bunların bir kısmını ben size sunacağım, ama eylem alanları çok ayrıntılı olduğu için onlar yapılmış kitap içerisinde yer alacak. Çünkü, ona inebilmek için vaktimiz ne yazık ki yok.

Komisyon çalışmaları için belirlenen ana başlıkları ben size sunmaya çalışayım. Bunlardan bir tanesi ki, daha önce komisyon çalışmalarında da konuşuldu. Az gelişmiş bölgelerin mevcut potansiyel ve kapasitelerini destekleyecek politikaların oluşturulması. Burada anahtar sözcükler mevcut potansiyel ve kapasiteleri. Bu kapasiteler ve potansiyel çok farklı olabilir.

İkincisi, tüm bölgelerin çekiciliklerinin arttırılmasına yönelik politikaların saptanmasıdır. Gelişmiş olsun veya olmasın her bölge için, aslında birtakım stratejiler, politikalar geliştirmek zorundayız. Çünkü, gelişmiş bölgelerimizin de pek çok sorunları var.

Üçüncü olarak, bölgelerin kapasitelerinin geliştirilmesinde birtakım darboğazlar var. Bu darboğazlar nedir, bunların üstesinden nasıl gelebiliriz onları tanımlamaya çalıştık.

Dördüncü ana konu olarak da, bölgesel gelişmeye yönelik bir kurumsal yapı eksikliği var. Bu eksiklik ta 1963'te hazırlanan planda da söylenen bir eksikliktir. Çok fazla bu konuda bir ilerleme sağlanamadı, ama şu andaki dünyadaki gelişmelere baktığımız zaman bu eksikliğin ne kadar öne çıktığını, dünyada pek çok şey gündeme gelirken bizde hâlâ bu konuda niye bir adım atılmadı sorusunu da düşünmek zorundayız.

Şimdi geliştirilen önerilere baktığımız zaman, bu konuda yapılan saptamalar sonrasında birincisi, kalkınmanın hızlandırması için farklı konuda bölgeleri ve onların gelişme süreçlerini yönlendirecek ve destekleyecek ulusal düzlemde politikaların geliştirilmesi. Bir ulusal düzlemimiz var. İkincisi, bölgesel düzlemde yine çalışmaların yapılması ve bölgelerin özgün niteliklerini öne çıkaracak bir yaklaşımın tanımlanması. Yerel kapasitelerin, yerel dinamiklerin üzerine geliştirilen öneriler var. Üçüncüsü de, bilgi altyapısının geliştirilmesi ve bölge düzeyindeki kurumsal yapının ve karar süreçlerinin düzenlenmesi üzerine.

Şimdi mevcut durumun değerlendirilmesi ile ilgili epey bir başlığımız var, ama ben sizlere bunları teker teker okumak yerine daha genellemeye çalışayım. Birincisi, ülke düzeyinde ekonomik politikaların düşük, istikrarsız ve dengesiz bölgesel kalkınmaya bağlı olarak potansiyel üretim ve işgücü kaynaklarının harekete geçirilemediğine. Ulusal politikaların da bu konuda yeterince ciddi ve de uygulanabilir şekilde bölgelerin özelliklerini ve bölgelerin yapılarını dikkate alarak bir politika geliştirmediği görülüyor. Üretim altyapısı ve fiziki altyapıda dengesiz bir dağılım var bunu hepimiz biliyoruz. Kamu yatırımları-giderek azalan kamu yatırımları-bölgesel eşitsizlikleri gidermede şu anda bir araç olmaktan uzak gözüküyor.

Bir önceki oturumda da uzun boylu tartıştık, tarım sektöründe bir gerileme var. Tarım sektöründeki gerileme, kırsal alanlarda oldukça artan ekonomik sorunlarla karşı karşıya kalmamıza neden oluyor. Sanıyorum bu kentlerdeki yoksulluk meselesinde de öne çıktığı gibi, bizim bölgesel gelişme konusundaki ana başlıklardan da bir tanesi.

Şimdi diğer bir gelişme olarak da, beşeri sermaye açısından da insan sermayesinin gelişmiş bölgelere göre aktarılmasında, onlara doğru aktarılması dolayısıyla dengesizliklerin bulunduğunu görüyoruz. Yaşam kalitesinin sağlanmasında pek başarılı olamamışız. Nüfus ve gelir dağılımında eşitsizlik var ve bunlar rekabet gücünü olumsuz etkiliyor. Bölgelerin rekabet gücünü etkileyen teknik altyapı ve çevre kalitesi açısından da önemli farklılıklar var. Bu farkları gidermek konusunda da fazla başarılı değiliz. Gerekli teknoloji meselesi ve bilgi altyapısında eksiklikler var.

Kurumsallaşma biraz önce söyledim, kurumsallaşma konusunda

büyük belirsizlikler var ve sanırım ilk komisyondan başlayarak bütün komisyon çalışmalarında görüldüğü gibi, giderek de bu karmaşa, bu belirsizlik artıyor. Bir sadeleşmiş düzen yerine, net bir düzen yerine şu anda biraz kaotik bir düzene doğru bir gidişimiz var. Bölge planları hazırlansa bile uygulamada zorluklarla karşılaşıyoruz ve çatışma ve eşgüdümsüzlük yaşadığımız en büyük sorunlardan bir tanesi.

Şimdi bazı komisyonlardan farklı olarak, biz sadece sorunları değil fırsat ve olanakları da bir ölçüde araştırmaya çalıştık. Burada birtakım ana başlıklarıyla vereceğim, ama bu konular da ayrıntılı bulgu ve belgeler var. Bilgi altyapısının geliştirilmesine yönelik çalışmaların olduğunu, teşvik mevzuatında öngörülen değişikliklerin biraz umut verdiğini, AB fonları ve AB'ye uyum sürecinin yeni bir sistem oluşturulmasına katkı sağlayacağını ve kurumlaşma konusunda da birtakım çabaların olduğu ve kalkınma ajansları gibi daha sonra eleştireceğimiz birtakım kurumlaşma çabalarının gündemde olduğunu söylüyoruz.

Şimdi bu sorunlara dayalı olarak da birtakım politikalar var. Sorun alanları biz 9 ana başlıkta koyduk ve bu sorun alanlarına yönelik olarak stratejiler ve eylemleri saptadık. Birinci sorun, daha çok ekonomik kaynaklı sorunlara değindik, bunlar için stratejiler saptadık. Sosyal sorunlara, bilgi altyapısına, çevre ve teknik altyapı sorunlarına, bölge tanımının belirsizliği konusunda bir sorun alanı olarak saptadık. Yetki karmaşası, biraz önce dediğim gibi önemli sorun alanlarında biri. Bir diğeri de, bölge planı nedir meselesi giderek herkes farklı şeyi anlıyor. Acaba, ne olabilir diye de o konuda bir sorun alanı olduğunu söyledik. Burada aslında, hem merkezi hükümetin kurumsallaşmasında da sorunlar var, bölgesel düzeyde de kurumsallaşmada da sorunlar. Biz, mümkün olduğu kadar bu ana başlıklar üzerinde birtakım stratejiler geliştirdik. Bunların, tabii biraz önce dediğim gibi ayrıntıları raporda var, ama ben size burada sadece ana başlıkları sunmakla yetinmek istiyorum.

Şimdi baktığınız zaman, yerel ve bölgesel kalkınmada yaşanan ekonomik sorunlara yönelik olarak saptanan stratejiler 10 başlık altında gözüküyor. Bunlardan bir tanesi, aslında bölgelerimizin potansiyellerini bilmiyoruz. Bölgeler üzerinde çok fazla çalışma var. Birtakım göstergeler var, ama nedir bunun potansiyeli, kullanılabilir kaynakları nedir, istihdam yaratacak alanlar nedir bu konuda yapılmış net çalışmalar ve de politikaların olduğunu görmüyoruz.

Mesleki ve teknik eğitim diğer bir ana başlığımız ve bu konunun, özellikle bölgesel kalkınma açısından önemi çok açık.

Diğer temel stratejilerden bir tanesi, yerel girişimcilik ve KOBİ'lerin desteklenmesidir. Yerel girişimcilik konusu çok önemlidir. Nasıl destekleyeceğiz konusunda önerilerimiz var ve yeni istihdam alanları yaratmak açısından da bu önemli bir konu olarak karşımızda duruyor.

Yatırım ortamını iyileştirilmesi, sermaye akışının az gelişmiş bölgelere kolaylaştırılması, rekabetçiliğin sağlanması için bölgesel yenilik sistemlerinin uygulamaya konulması, kümelenme politikalarının desteklenmesi. Bu konuda, aslında son zamanlarda pek çok kamu kurumunun da birtakım çalışmaları var, ama hayata geçirilmiş fazla bir şey yok.

Kırsal kalkınmayı hızlandırmak için kurumsal ve idari düzenlemeler yapılması. Şimdi kırsal alan sadece tarımın olduğu bir alan değildir. Kırsal alan, aynı zamanda başka faaliyetlerin olabileceği bir alandır. Turizminden hizmetlerine, sanayisine kadar ve tarihi kültürel ve doğal varlıkları olan alanlardır. Bunları geliştirebilmek için neler yapılması gerekli, nasıl temel yaklaşım yapılması gerekli konularında kafa yorduktan sonra ekonomik faaliyetlerin geliştirilmesi ve koruma meselesinde eylemleri tanımladık.

Şimdi ikinci konu da, yerel ve bölgesel kalkınmada yaşanan temel sosyal sorunlara yönelik stratejide sosyal sermayenin korunması, beşeri sermayenin korunması, sosyal sermaye meselesi yine bir önceki komisyonda çok önemli bir konuydu. Bölgedeki insan altyapısının ve örgütlenme kapasitesinin geliştirilmesi, çünkü biliyoruz ki kalkınmadaki projelerde en büyük sorunlardan biri de insan altyapısının eksikliği meselesi ortaya çıkıyor. Bunun dışında sosyal güvenlik ve çalışma alanlarındaki yetersizliklerin giderilmesi konusu.Konut, sağlık ve diğer konularda hizmetlerin daha eşit şekilde dağılımı ve hatta burada aile planlamasının yaygınlaştırılması meselesine de özel önem verdiğimiz için, ayrı bir başlık olarak sizlere sunduk.

Şimdi bu stratejileri belirlemek için ve de bunları uygulamaya aktarabilmek için, birinci olarak ulusal ve bölgesel bir veri tabanına ihtiyacımız var. Bunun kurumlaştırılması lazım. Bu konuda Devlet Planlama Teşkilatının bir veri paylaşım sistemi gibi bir henüz uygulamaya

aktarmadığı, ama bir proje olarak başlattığı bir çalışma var. Belki onu nasıl geliştirebiliriz ve sadece bilgi üretmek değil nasıl paylaşabiliriz meselesi üzerinde daha somut birtakım öneriler geliştirilmesi gerekiyor. Ancak sadece sayısal veriler değil bu bilgelerin coğrafi mekânlarla ilişkilendirilmesi de gerekli.

Şimdi çevre ve teknik altyapı sorunlarını gidermek için de koyduğumuz şeyler sadece ana başlıklarla ben söyleyeyim, çünkü zaman oldukça kısıtlı. Çevre değerlerin korunması, kirliliğin önlenmesi, enerji kaynaklarının yönetimi ve yeni teknik altyapı projelerinin geliştirilmesi çok önemli ve bu konuda birtakım eylemler önerdik. Şimdi bölge tanımının belirsizliği, özellikle planlama çalışmalarında bize bir engel olarak ortaya çıkıyor ve yetki karmaşasını önlemeye yönelik stratejiler olarak da koyduğumuz şeyler. Birincisi, bölgelerin yeniden tanımlanması gereklidir. Türkiye'de, bu belki ilk duyduğunuz şey değil ta 1960'dan beri bölgeleri tanımlayalım diye yapılan çalışmalar var. Fakat şu anda Nutsz bölgeleri bir anlamda bölge gibi sunuluyor, ama Nutsz bölgelerinin Türkiye'deki bölgesel dinamikleri tam da yansıtmadığını onun için yeniden ele alınması gerektiğini söylüyoruz. Burada söylediğimiz başka bir şey de, bölge ölçeğinin bir planlama kademesi geliştirilmesi kadar bölge ölçeğinin bir karar mekanizması, bir karar düzlemi olarak geliştirilmesinde öneminin altını çizmek istiyorum.

Bir daha uzunca bir konu, onu tartışabiliriz sanıyorum belki son metinde tartışabiliriz. Bugün planlama sistemiz bir sadeleştirmek istiyor ve bir yamalı bohça haline dönüşen planlama sisteminin yeniden kurgulanması ve çeşitli kurumlara verilen plan yetkilerinin yeniden düzenlenmesine ihtiyaç var. Bugün giderek neyin nerede olduğunu, hangi yasayla hangi plan yetkisinin verildiği giderek zor bir konu haline geliyor.

Şimdi burada temel stratejilerde bir bölge planlamanın kurumlaşmasına yönelik stratejilerde birtakım ana başlıklar var. Bir bölge planları sadece mekânsal planlar değildir. Biraz önce dediğim gibi sosyal ve ekonomik öğeleri vardır, ama yanı sıra bu planların hazırlanmasında afet riskleri, çevre değerleri, kültürel değerler gibi değerlerin de mutlaka entegre edilmesi gereklidir. Bu planlar nasıl hazırlanır, nasıl bir süreçte hazırlanır meselesi konusunda yine birtakım önerilerimiz var. Bu sadece kamu kurumlarının sorumluluğu altında hazırlanacak bir plan kademesi

değildir. Bir ortak akıla varma, bir konsensüs yaratma üzerine bir süreç tasarlanması gereklidir. Çünkü, bölgedeki işgücünü kullanacak onlar, yatırımı yapacak yine bölge sakinleri. Onun için sorumlu kuruluşların açık bir şekilde tanımlanmasına ihtiyaç var ve bu planların hazırlanması ve onaylanması sürecinde katılımcı sürecin mutlaka olması gerektiğini söylüyoruz. Bir de, Türkiye'de bir plan yetkisi veriyorsunuz, ama izleme meselesini dikkate almıyorsunuz. Onun için planı izleme, gözleme ve gözden geçirme mekanizmalarının da geliştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Şimdi burada biraz daha somut olarak -çok vaktim kalmadı, ama- kurumsallaşma sorunlarına yönelik stratejilere değinmek istiyorum. Şimdi bu stratejilerin temel kaynağı şu: Bizim istediğimiz artık bir kurumlaşmada çok aktörlü, bu aktörler kamu kurumaları olduğu kadar sivil toplum kuruluşları, yarı kamusal kuruluşlarla beraber ve de çok düzlemci bir yönetişim sisteminin kurgulanması gerekli olduğunu düşünüyoruz Türkiye'de. Bugünkü merkezi yapı ve de alt kademelerde verilen sonsuz esnekliklerle ne olduğu belirli olmayan bir yapı var. Bu yapının bu temel ilke bağlamında yeniden üretilmesi lazım.

Şimdi burada önerdiğimiz birkaç tane temel plan kademesi ve stratejisi var. Bir;bölgesel kalkınma ulusal stratejinin geliştirilmesinin en önemli konu olduğunu düşünüyoruz. Burada devlet, bölge konusunda ne yapmak istiyor, hangi öncelikleri var, nereye öncelik verecek bunun ulusal düzeyde artık bir netlik kazanması lazım. Bir kalkınma planlarında iyi niyet bildirgeleri halinde kalan birtakım bölgesel politikalarla bu işin yürümediği açık. Biz, burada önerdiğimiz şey bölgesel düzeyde yeni bir dağıtım mekanizmanın geliştirilmesi ve bölgesel kalkınma ulusal stratejisi hazırlanırken de bölgesel kalkınma ulusal komitesinin kurulması. Bunun YPK benzeri bir komitenin olması, yani bakanlıklar üstü bir komite olması ve ayrıntı düzeyi belki bugün çok o kadar somut olarak söyleyebileceğimiz bir şey değil. Fakat bir artık biz bölge plancıları olarak, önümüzü görebilmek için veya bütün plancılar olarak aslında böyle bir dokümana ihtiyacımız var. Tüm kuruluşlara bu bağlayıcı bu belgenin ki, örnekleri var bunu biz yeniden yarattığımız bir şey değil ve yatırımcıyı bakanlıklara bağlayıcı bir nitelik kazanmasını öneriyoruz.

Şimdi bölgesel düzlemdeki kurumsallaşmada da birkaç tane farklı seçenek geliştirdik. Burada, biz kalkınma ajanslarının raporda

var, burada çok vaktim olmadı birtakım eleştirdiğimiz özellikleri var. Yeniden bunların yapılanması, görev tanımlarının yeniden belirlenmesini söylemekle beraber kalkınma ajanslarından yararlanılabileceği konusunda komisyonumuz bir fikir birliğine vardı. Bunun için de, kalkınma ajansının bölgesel kalkınma stratejisini hazırlaması, burada bugünkünden çok farklı bir katılım sürecinin gerçekleştirilmesi, sadece yılda bir danışma meclisiyle olan bir şey değil. Bu kurumun içinde farklı kurumların da temsilcilerinin de katılacağı bir mekânsal strateji belirleme biriminin kurulması. Şimdi bu bir açıdan ters gelebilir bir kurum içerisinde farklı kurum temsilcilerinin yer alması, ama baktığınız zaman bir geçmişi var. 1963'te, 1964'te ve 68'de yapılan bölge planlarının çoğunda böyle bir sistem işletildi ve de çok da başarılı oldu. 40 sene sonra niye bunu hala başarmayalım.

İkincisi, kalkınma ajansının bölgesel kalkınma stratejisini hazırlaması, ama her bölgede ayrı bir bölge mekânsal planlama biriminin kurulması, bunun da bu stratejiye bağlı olarak mekândaki düzenlemeleri yaparak karşılıklı olarak birbirini besleyen iki kurumsal yapının oluşturulması şeklinde bir ikinci seçenek var. Bu bölge mekânsal planlama birimi, yine yatırımcı kamu kuruluşlarından olan temsilcilerle olacak ve bağlı olduğu kurumda, biz orada farklı görüşlerimiz oldu kimi bunu DPT'ye bağlamak, kimi Bayındırlık ve İskân Bakanlığına bağlamak gibi, ama bir ayrı planlama birimine o bölgede, sorumlu olan bir planlama birimine ihtiyacımız olduğunu söylüyoruz.

Bir üçüncü seçenek olarak da, bölgesel kalkınma ajanslarının kalkınma stratejilerini hazırlaması, ama mekânsal düzenlemelerin bölge düzeyinde yaptıktan sonra- genel kararları-. İl mekânsal planlama birimi tarafından daha ayrıntılı mekânsal planlama birimleri oluşturulması konusunda da birtakım arkadaşlarımızın görüşleri oldu. Onu da bir seçenek olarak size sunuyoruz.

Şimdi bu her üç seçenekte de bölgedeki sivil toplum ve yarı kamu kuruluşu niteliğindeki kuruluşların, tekrarlıyorum karar süreçlerine katılımının sağlanması ve birlikte birtakım kararların oluşturulması. Kararların sadece bir bildirilmesi değil, alın bunu yapın ondan sonra uygulayan şeklinde değil, ama herkesin bir söz vererek bir katılımda ve karar oluşmasında katkı sağlayarak oluşacağı bir planlamanın ancak birtakım şeyleri değiştirebileceği konusunda bir fikir oluşturduk.

Şimdi bazı yerleri atladım, son söz olarak da şu şeyleri söylemek istiyorum: Şimdi bu Kentleşme Şûrasında, aslında çok önemli konulara değindik. Herkesin pek çok konuda çok büyük bir birikimi vardı, ama bunların çok ayrıntılı olarak yazılması kadar bunların bir eylem alanı haline dönüştürülmesinin çok daha önemli olduğunu düşünüyoruz. Biz, 3 ay boyunca çalıştık öneriler hazırladık şimdi top Bakanlıkta. Bakanlık, artık bunları nasıl hayata geçireceğiz, uygulayacağız düşünmek ve burada yapılan bütün çalışmalara saygı göstererek gerçekten bunu hayata geçirmek konusunda bizlere yardımcı olmasını bekliyoruz.

Son söz olarak, bu raporda ne söyledik onları buradan okuyayım. Bu rapor, merkezi yönetimin güdümünde gelişen politikalar, düzenlemeler ve yatırımlar ile birlikte bölgesel düzlemde mevcut kaynakları harekete geçirecek düzenlemelerin yapılması gerektiğini söylüyor. Her şeyi merkezden, merkez tabii sorumlu, ama yereldeki her aktör ve yeni oluşturulacak aktörler de bu işten sorumlu bunu vurgulamak istiyoruz. Raporda belirtilen önerilerin uygulamaya aktarılmasında bölgedeki farklı kesimlerin bir araya gelerek karar sürecine katıldığı, bu karar süreçlerinin de bölge üstündeki ve altındaki düzemlerle etkileşim olduğu ve katılımcığa olanak veren yeni bir yapının Türkiye'de nasıl gerçekleştirileceği konusunda. Biz, o kadar ayrıntılı bir öneriyi bu kadar kısa zamanda hazırlamak mümkün değil. Fakat bu konuda yeniden oluşturulacak daha eyleme yönelik bir komisyonla bunun kararını alıp benimsenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Son olarak da, bunları yapabilmek için bizim kurumsal yapımızda önemli değişikliklerin yapılması gerektiğini. Şu andaki daha sektör bakışlı, daha birbirinden kopuk bu benim ilgi alanımdır, bu benim yetki alanımdır diyen bir bakıştan daha ortaklıklara dayalı bir kurumsallaşma olmadan bölge planlamanın ve bölge düzeyindeki kararların sağlanamayacağı açık. Onun için de bu konunun çok önemli olduğunu söyleyerek ben sözlerime son vereyim.

Teşekkürler edeyim.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Prof. Dr. Ayda Eraydın'a sunumu için teşekkür ediyoruz.

Şimdi söz almak isteyen katılımcılara söz vereceğim teker teker. Önce Metin Şenbil.

Zamanı en etkin kullanabilmek için, söz alan arkadaşlarımızın dikkat etmelerini rica ediyoruz.

Doç.Dr.METİN ŞENBİL (Gazi Üniversitesi)

Saygılar sunuyorum.

İki konuda görüşlerimi belirtmek istiyorum ve ifade etmek istiyorum ve görüşlerimden sonra soru sormak istiyorum.

Birincisi, raporunuzu okudum efendim sabah saatlerinde. Raporunuzda yaşam kalitesini sık olarak kullanıyorsunuz. Biliyorsunuz, yani takdir edersiniz ki yaşam kalitesi görünmeyen bir kavramdır ve çok boyutlu bir kavramdır. Raporunuzun çeşitli yerlerinde, burada not almışım efendim PDF'den referans veriyorum. Sayfa 50'de kentsel yaşam kalitesi, 51'de toplumsal yaşam kalitesi, 33'te bireyin yaşam kalitesi, 33'te yine efendim insanın yaşam kalitesi, 70inci sayfada ise yerleşmelerdeki yaşam kalitesinden bahsediyorsunuz. Bunlar takdir edersiniz çok değişik boyutlara ve farklı ölçeklere tekabül etmekte. Bu da, aslına bakarsanız raporunuzda yaşam kalitesinin ciddi bir tanımının yapılmasını ve genel çevresinin çizilmesini gerektiriyor diye düşünüyorum. Bunu bir, yani tabii ki siz raporunuzu yazarken ve kendi komisyon toplantılarınızda zannedersem birtakım konuları attınız bilerek, bunu da ifade ettiniz zaten. Belki bu konuda bir boşluk olabilir diye düşünüyorum dikkatinizi çekmek istedim.

İkinci konu efendim, yine raporunuzu okuyunca ilk iki konuya karşın son konunun rekabet edebilir kentler konusunu raporunuzda daha cılız kaldığı hissine kapıldım. Bilmiyorum siz de aynı şekilde bunu bilerek mi yaptınız. Biliyorsunuz ki, efendim bu konuda, yani özellikle sizin ilk iki konunun ciddi olarak ülkemizde işlenmesi gerektiğini ben de düşünüyorum. Fakat rekabet edebilir kentler konusunda da günümüz dünyasında ülkemizin önemli birtakım çalışmalar yapmasını ve bizim camiamızın da çalışmalar yapmasına inanıyorum.

Bu konuda bir genel çerçeve çizmek açısından bir analoji yapmak istiyorum. Eko sistem, ekolojiden bir analoji yapmak istiyorum. Robert Constanse Hocamızın 1999'da yılında Akaotek ekoloji dergisinde yapmış olduğu, birinci yazar olarak yapmış olduğu bir yayınında sağlıklı ekoloji, eko sistemi homoestas, hastalıktan uzak çeşitliliği ve kompleksi fazla, yani kompleksliği fazla entropisi yüksek, sağlam ve dirençli ressillien,sistem parçaları arasında dengeli bir olduğunu söyledikten sonra sağlıklı bir eko sistemi üç boyuta almıştır. Buna organizasyon, güçlülük ve direnç boyutları olarak koymuştur. Direnç boyutu son resilience,zorlukları yenme gücü. Güçlülük boyutuna ölçülebilir kavramlar olarak GDP'yi gros prihary

product almış. Organizasyon konusunda informations teoriden birtakım alıntılar yapmış. Leontiafın in put out put karmaşıklığından bahsetmiş ve en son olarak, benim en çok önem verdiğim resilience özelliğinden, dirençli olma özelliğinden bahsetmiş. Bir sistemin dengesinin bozulması sonucu dengesine tekrar kavuşması için, gerekli olan kat ettiği mesafe, zaman ve indiği yerden yukarıya çıktığı yer mesafe olarak bunları boyutlandırmış kendisi. Bunu ben neden söylüyorum? Mesela, rekabet edebilir kentler ölçüsünden bu üç boyutta bir eksilmenin rekabette, kentlerimizin rekabeti açısından önemli çıktıları olduğuna inanıyorum. Kusura bakmayın biraz tabirlerimi maruz görün.

Mesela, direnç konusuna gelecek olursak Kobe depreminde, Kobe'de 6 bin küsur insan hayatını kaybetmiştir. Fakat Kobe'de yapılan en önemli şey bir haftada limanı tamir etmişlerdir. Bu tamir neticesinde Kobe ne kazanmıştır? Kaybetmiştir aslına bakarsanız, çünkü Kobe'nin Japonya'nın en büyük limanı olma özelliğini Tokyo'ya ve Nagoya'ya bir daha geri gelmeyecek şekilde kaybetmesiyle sonuçlanmış bir süreçtir. Sistemin dirençliğiyle rekabete gidebilir kentler arasında önemli bir özellik, yani korelasyon olduğuna inanıyorum.

Stratejiler kısmında sizin, mesela toplu taşımanın çeşitlendirilmesi konusunda ortak olarak İller Bankasını koymanız, aslında çok önemli bir gelişme olarak görüyorum. Fakat buna nasıl geldiniz, yani kanunu belli şeyi belli bir çerçeve mi çizdiniz İller Bankasını direkmen ortak olarak koydunuz?

İkinci sorum ise, yine rekabet edebilir kentlerden burada, mesela İstanbul gibi kentimizde burada konuşurken arkadaşlarımızdan aldım bu soruyu aslına bakarsanız. İstanbul gibi bir kentimizi global ölçekte rekabet etsin diye İstanbul'a çok büyük yatırımlar yapılıyor. Bu bölgesel eşitsizliği tetikliyor mu?

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

İkinci konuşmacı Tuncay Neşçi.

Prof. Dr.TUNCAY NEYİŞÇİ
(Antalya Kent Konseyi-6 nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ediyorum.

Bu komisyonumuzun adı bölgeler arası eşitsizlik diye geçiyor. Bu bana göre yadırgayıcı, üzerinde tartışılması gereken bir tanımlama. Böyle dediğiniz zaman, sanki bölgeleri eşit hale getirecekmişsiniz gibi bir hedefiniz de olması gerekiyor ki, biraz önce ekolojiden konuşuyorsanız bundan yanlış bir şeyin olması söz konusu değil, yani ekolojik kuralların içerisinde. Bunun yerine bölgeler arası farklılıkları ortaya koyarsanız, o zaman bir bölgeyi bir başka bölge olarak, üstün olarak görmezsiniz farklı olarak görürsünüz. Bu farklılıkları birbirine, eğer rekabet kelimesiyle karşılaştıracaksanız o zaman bu farklılıklar üzerinden rekabet yaratabilirsiniz anlamında. O anlamda bunun kayıtlara geçmesi için söz almış oluyorum bir tanesinde.

İkincisi, yine bu rekabet konusu benim de üzerinde durduğum şeylerden bir tanesi. Bakın, kentler antrepo sentrik olarak, ilk gün yaptığım konuşmada söylediğim gibi, yani yönetim olarak insanların değer yargılarına biçimlenmiş, yapılanmış yerlerdir. Rekabet, ekolojik bir kavramdır, yani yarışma anlamında. Oysa bizde rekabet dediğiniz zaman, kentleri rekabete girdirdiğiniz zaman bu birçok fazla tüketime neden olabilir. Aşırı kaynak tüketimine neden olabilir. O zaman farklılıklar üzerinden yola çıkarsanız rekabeti de, yani kentler arasındaki rekabeti de bu temelde tanımlarsanız birbirine destekleyen, birbirinin eksikliğini tamamlayan o zaman da kenti veya ülkeyi bütüncül olarak ele alan bir yaklaşımı gündeme getirirsiniz diye düşünüyorum. Bu çok basit tanımlar, kelimeler gibi görünüyor, ama konunun anlaşılması ve ona bağlı olarak da stratejilerin geliştirilmesinde son derece önemli olarak görüyorum. Burada, eğer teşhisleri doğru yapmaz isek tedaviler çok yanlış olabilir. Genellikle düşündüğü gibi, biz işte neyi görüyoruz bu bölgesel eşitsizlikte nüfus artışındaki farklılık olarak görüyoruz. Teşhis bu, tedavimiz nedir? Doğum kontrolü diyorsunuz. Eğer tedaviyi doğum kontrolü olarak görüyor iseniz, bu sorunu çözmeniz mümkün değil. Şöyle değil, çünkü sorunun çözümü nüfusun kontrol edilmesinde değil. O zaman işte gelişmişliğin arttırılmasıyla ilgili, eğer gelişmişliği veya kalkınmayı arttırırsanız nüfus otomatik olarak denetim altına alıyor. Çünkü, Türkiye'de bilin, yani pek bilinen bir şeydir doğum kontrol de dâhil, kürtaj da dâhil doğum kontrolü serbest olmasına rağmen doğuda nüfus hızla artıyor. Buna karşılık batıya geldiğiniz zaman, artması engelleniyor. Aynı insanlar batıya göçtükleri zaman, aileler küçülüyor nüfus artışı gidiyor. Bu neden ve sonuç ilişkilerini iyi irdeleyip onun üzerine stratejiler geliştirmek daha iyi diyorum.

Bu bağlamda söyleyeceğim son söz de şu: Kalkınmadan, acaba

ne anlıyoruz bugüne kadar pek çok söylendi. Benim üzerimdeki izlenim yanlış olabilir. Biraz maddi kalkınmadan söz ediliyormuş gibi geliyor. Bu da bana olayın sadece fotoğrafın bir parçasını görmek gibi. Bunun içerisine maddi diyeyim, yani eğitimsel boyutunu da, kültürel boyutunu da falan katarak bir şey yapmak lazım. 1960'larda İstanbul'da okumuş birisi olarak, o zaman ki İstanbul'un kültürel yapısı veya gelişmişlik veya kalkınmışlığı bugünkünü karşılaştırırsanız, maddi istatistikler bakımından bugün çok daha iyi görünen İstanbul'un, eğer kültürel olarak baktığınız zaman aynı başarıyı gösterip göstermediğini tartışırsak ne söylemek istediğim biraz daha iyi anlaşılır diye düşünüyorum ve teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Aslında tam bu son söylediğiniz konuda Ayda Hanımın kısa bir süre önce çok kapsamlı bir çalışması vardı İstanbul'la ilgili, belki bu konuyu açıklayabilir ayrıca.

Sayın Prof. Dr. Güven Bilsel.

Prof. Dr. GÜVEN BİLSEL-(10 Nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli komisyonun çalışmalarına çok teşekkür ediyorum.

Madem benden önce konuşan değerli dostumuz isim konusundan başladı. Dilerseniz ben de öyle başlayayım. Benim için de, bölgesel eşitsizlik yerine bölgeler arası dengesiz gelişme demek daha doğru olacaktı. Benzer biçimde rekabet sözcüğü yerine yarışabilir bölgeler ve kentler sözcüğü daha yerinde olacaktı. Ulusal ve uluslar arası düzeyde yarışabilir bölgeler ve kentler elde etmek açısından, özellikle bölge planlamanın günümüzdeki değişen anlamı göz önüne alındığında ulus ötesi bütünleşik bölgesel gelişme yaklaşımları önem kazanmakta.

Benim pusulada da yazdığım biçimde esas söz alma istemim, ilk oturumda konuştuğumuz birinci grubun çalışmasıyla ilişkilendirerek ülkesel, bölgesel ve yerel temel politika ve stratejilerin bütüncüllüğüne işaret etmek olacak. "Bu konuda, özellikle sormak istiyorum değerli dostlara ülkesel, bölgesel, yerel stratejilerin yeniden tanımlanmasında bu bütüncüllüğün göz önüne alınması gerekiyor mu?" Bu kapsamda, özellikle tarımsal modernizasyon, endüstrileşme, endüstrileşmede yeni bilgi teknolojilerinin ve bilişim yenileşmenin göz önüne alınması. Ülkesel ve bölgesel altyapı ve ulaşım teknolojileri ki, ilk gün konuştuk bunun için

tekrar etmek istemiyorum aslında. Giderek merkezler hiyerarşisi, büyüme merkezleri ve özellikle ülkesel, bölgesel ve yerel kaynakların kullanımında, dağılımında ve bunların sürdürebilir biçimde bunlardan yararlanmada kaynak planlaması konusunda görüşlerini raporlardaki yazdıklarına ek olarak, özellikle istiyorum. İnsan kaynakları benim için önemli ve buna bağlı olarak eğitim politikaları ve eğitim programları önemli gözüküyor.

Aslında söylemek istediklerim bu kadardı, ama kurumsallaşma konusunda söylenenleri dikkate aldığımda, eski günleri yaşamış bir plancı arkadaşınız olarak kapatılan birleştirilen İmar İskân Bakanlığı ve kapatılan Planlama İmar Genel Müdürlüğü bünyesinde Bölge Planlama Dairesi çalışmalarına ilişkin görüşlerini sormak istiyorum. Her ne kadar biliyorum tabii bakanlıklar arasındaki merkezi yönetim örgütleri arasındaki görev dağılımı 1985'ten bu yana çok değişti. Özellikle yerel yönetimlere yetki devrinden sonra makro planların İmar İskân Bakanlığının devreden çıkmasıyla, bütünüyle Planlama İmar Genel Müdürlüğünün devreden çıkmasıyla yetkilerin yerel yönetimlere dağılmasıyla bu kez üst düzey planların diğer bakanlık ve kuruluşlar tarafından üstlenmesi olayı söz konusu. 1956'da kurulup 1985'te kapatılan Planlama İmar Genel Müdürlüğüne bağlı Bölge Planlama Dairesinde, Devlet Planlama Teşkilatıyla beraber çalışan bir bölge planlama çalışma düzeni başlangıcından söz etmek ve giderek bölge bazında envanter çalışmaları ki, bugün eksikliğini çok hissettiğimiz analizler için kullanmamız gereken bilgi eksikliğinden söz ettiğimiz konuların o zaman olabildiğince biriktirilmeye, yaratılmaya çalıştığını hatırlamakta yarar var. Çok başlangıç koşullarıyla yapılmakta olan ve metropoliten planlama konularında büyük kent bütünü çalışmalarına bölgesel yaklaşım sağlayan, metropoliten bölge ve metropoliten alan sınır belirleme çalışmalarını yapan, dengeleyici metropoller üzerinde ve büyüme merkezleri üzerinde önemli çalışmalar yapan Kültür ve Turizm Bakanlıklarıyla birlikte çalışan ve de çok ilginç birtakım entegre planlama çalışmaları yapan. Mesela, farklı alternatif yer seçimi kararları arasında Aliağa yer seçimine karar veren ve onu onaylayan, bakanlık yetkisiyle onaylayan bir daireden söz ediyoruz. Bu konuda, acaba raporda biraz sârisel gelişme sürecinden söz ederek söz etmek mümkün mü diye düşündüm.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Doç. Dr. Mehmet Tuncer.

Doç. Dr. MEHMET TUNCER
(Abant İzzet Baysal Üniv.-5 Nolu Komisyon Üyesi)

Sayın Başkan, sayın komisyon üyeleri; öncelikle Bayındırlık İskân Bakanlığını bu kapsamda bir şûra düzenlediği için teşekkür etmek istiyorum.

Komisyonumuzun çalışmalarını çok değerli ve kapsamlı buluyorum. Sadece bir iki noktaya dikkat çekmek istiyorum.

Özellikle yetki konusunda Sayın Ayda Eraydın, "Bayındırlık İskân Bakanlığı gerekli işlemleri yürütür, yapar" dedi. Fakat Bakanlığın bu konuda, yani üst ölçekte diyelim pek fazla da yetkisi kalmadı. "Özellikle Çevre ve Orman Bakanlığına son yıllarda verilen 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planlarının elde ediliş biçimi ve tarzıyla ilgili, acaba komisyonunuz ne düşünüyor bu konuda görüş üretildi mi? Ben, tam olarak bilemediğim için soruyorum.

Bir de, Çevre ve Orman Bakanlığının hazırladığı il bazında ya da bir iki ili birleştirerek planlama bölgesi oluşturduğu planlarda birbiriyle ilişkisinin bulunmadığını planların, bölgesel kalkınma kavramlarının çok fazla yer almadığını, özellikle Devlet Planlama Teşkilatının çok fazla devreye girmediğini, hiç girmediğini hemen hemen birkaç ili planlamış bir grup olarak konuşuyorum burada. Özellikle Zonguldak, Bartın, Karabük planlama bölgesini planladık ve bu bölgedeki olayları ve gelişmeleri çok iyi biliyorum, bildiğimi sanıyorum. Stratejik yapısal bir planlama yerine klasik bir yaklaşımın ele alındığını söyleyebiliriz ve bu tamamen aslında planlamanın ve bölge planlamanın, alt bölge planlamasının ruhuna aykırı bir yaklaşımdır. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bir de, entegre doğal kaynak kullanımı projeleri yerine her ilin kendi geleneksel planlarını biraz revize ederek ele alan bir yaklaşım, acaba doğru mudur?

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI-

Teşekkür ederiz.

Söz sırası Gülten Kubin'de.

GÜLTEN KUBİN-4 Nolu Komisyon Üyesi

Çok teşekkür ederim.

Ben, şöyle bir konuyu tartışabileceğimiz komisyonun ve konu itibariyle konusunun bu olduğunu düşünerek bir iki şey söylemek istiyorum. Biz, öncelikle her çalışma grubu için de bu geçerli aslında. Stratejiler geliştirirken, öncelikle bu stratejileri büyük ölçüde dayandığı bir vizyon da olması gerekiyor. Bu anlamda bizim, özellikle bölgesel meseleleri konuştuğumuz bu komisyonda Türkiye'nin ulusal vizyonunun ne olduğu konusunda bir belirsizlik olduğunu bilerek, ama yine de bundan bağımsız olarak bizim nasıl bir vizyon içinde geleceğe ilişkin, yani 10-20 yıllık yakın gelecekte nasıl bir vizyona yönelik olarak bu bölgesel kalkınma meselelerine baktığımız konusunda belki bir tartışma yapabiliriz diye düşünüyorum. Çünkü, bölgesel kalkınma ya da gelişme dediğimiz konu, her ne kadar bölgesel, yerel kapasite ve potansiyellerle ilgili olsa da artık yeni dünya düzeninde uluslar arası ilişkiler ve Türkiye'nin işte Kafkaslar, Ortadoğu ve Balkanlar arasındaki stratejik konumu, enerji yatırımları, enerji doğalgaz geçiş hatlarındaki konumu, AB ile, yani Avrupa Birliği sürecinde bizim sanayileşme tarımsal ve sosyal politikalarımız bağlamında artık bu iç dinamikler, iç potansiyeller kadar dışsal unsurların da bu bölgeler arasındaki dengesizlikleri arttırıcı ya da azaltıcı etkileri. Bu bağlamda, yine tüm bu dışsal unsurların yerel kalkınma ve buna bağlı olarak da burada kritik kentlerin, yani rekabet edebilir lafını çok sevmemekle birlikte bu bağlamdaki rolleri ve işlevleri anlamında nasıl bir vizyona yönelik olarak biz strateji geliştirmeliyiz ve buna yönelik bir şeyler yapmalıyız. Bu konuda ben komisyonun görüşlerini mümkünse rica edeceğim.

Çok teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Şimdi söz sırası Sayın Yaşar Bahri Ergen'de.

Yrd. Doç.Dr. YAŞAR BAHRİ ERGEN
(Bozok Üniversitesi-3 Nolu Komisyon Üyesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle komisyonun kapsamlı çalışmasından dolayı kendilerine teşekkür ederim. Gayet kapsamlı ve vurgulayıcı birtakım ifadelerde bulundular. Bu konunun içerisinde bir noktayı ben merak ettiğim için, soru yöneltmek üzere söz almış bulunuyorum. Mülkiyet dağılımının bir sorunsallığından bahsedildi. Tabii ki Türkiye'de bu bir sorun, yani mülkiyet dağılımları kırsal alanı ve kentsel alanı çok önemli bir şekilde etkilemekte.

Bilindiği gibi mülkiyet mal edinme özgürlüğüdür. Anayasanın 35inci maddesiyle de teminat altındadır bu da biliniyor. Kırsal alanda mülkiyet dağıldıkça, yani hissedarlık arttıkça kırsal alan faaliyeti bitiyor ve kırsal alandan terk başlıyor. Bölgesel eşitsizlik denildiği zaman, bu faktör zaten önemli etken oluyor, terk edilişler de önemli etken.

Kentsel alana geldiğimizde, yine aynı sorun var. Bilindiği gibi ülkemizde farklı bir sistemle bir arsa, bir yapılaşma, yapılaşmada 50 katlı, 20 katlı, 30 katlı neyse yapı bir yığın daire ve bunlarda bir hissedarlıkla elde edilme ve mülkiyet tabanda yine hissedarlık. Yapı yıkıldığı zaman, deprem oldu yıkıldı veya yapı ömrünü tamamladı yıkıldı yapılaşmaya geldiği zaman hissedarlıkta ülkemizdeki bu sistemden dolayı bazı kent yapılarının içerisinde görülüyor boş alanlar. Bu bir sorun, ben bu sorunu hepimiz bildiğinden yanayım da. "Bu konuda, acaba bir çözüm önerisi veya bir düşünce üretildi mi?" Bu konuda bir merakım oldu onun için söz aldım.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Şimdi Sayın Hasan Çoban.

HASAN ÇOBAN- DPT Müsteşarlığı-7 Nolu Komisyon Başkanı

Şimdi komisyonumuzun yaptığı çalışmalar gerçekten bizlere de tercüman oldu. Dile getirmek istediğimiz, fakat derdimizi anlatamadığımız bir mekânda, örneğin bölgesel kalkınma ulusal stratejinin hazırlanması önerilmekte. Mekânsal strateji hazırlama birimi oluşturulması önerilmekte. Kalkınma ajansının bölgesel kalkınma stratejisinin hazırlaması önerilmekte. Bahsedilen görevler, bahsedilen kurumlar maalesef var ülkemizde. Örneğin, bölgesel kalkınma ulusal strateji hazırlama tedbiri 2008 ve 2009 yılı programında var dokuzuncu kalkınma planının yıllık uygulamalarında olan. Aynı şekilde bölgesel kalkınmayla ilgili bir birim de var Devlet Planlama Teşkilatında. Birinci komisyonun görüşülmesi esnasında dile getirildi. Az önce Gülten Hanım da dile getirdi. Ülke genelinde herkesin kabul ettiği bir vizyonumuzun olmadığından bahsedildi. Bu da çok acı bir gerçek ki, maalesef sekizinci plan hazırlanırken ülkemizin vizyonu hazırlanmıştı, 2023 vizyonu hazırlanmıştı. Şûrası acı bir gerçek ki, hazırlanan planlar, hazırlanan vizyonlar siyaset mekanizması, kamu kuruluşları, medya ve halk tarafından kendi planı, kendi vizyonu olduğu

kabullenilmiyor. Bunda bir eksiklik var eksik olan siyasi irade. Hazırlanan vizyon ya da hazırlanan kalkınma planları, eğer gelen siyasi iktidarlar tarafından uygun görülmüyorsa revize edilmesi hakkı var. Kolay yol tercih ediliyor yeni bir plan, yeni bir vizyonu revize etmek yerine hazırlanan planlara, hazırlanan vizyona uyulmadan yeni bir yol izlenmekte. Bu da bizim yerimizde saymamıza sebep olmaktadır. Bu acı bir gerçek, ümit ederim siyasi irade ülkemizin bir bütün olarak görülmesinde gerekli iradeyi gösterir.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Şimdi söz Sayın Ömer Kıral'da.

ÖMER KIRAL (Birinci Komisyon Üyesi)

Şimdi bizim herhalde en yakın olduğumuz komisyon sekizinci komisyon, her ne kadar numaralar uzaksa da birbirine. Bir sınır çatışması ya da örtüşmesi ortaya çıkıyor. Burada, özellikle içeriğinin aynı olduğunu düşünüyorum bölgesel, sizin bahsettiğiniz bölgesel kalkınma ulusal stratejisi ile birinci komisyonda önerilen ulusal mekânsal strateji belgesi ya da planı. Sanıyorum aynı içerikte olduğunu düşünüyorum, ikisinin de tanımlarına baktım benzer tanımlar var. Şimdi burada, aslında bizim komisyonumuzda da tartışılan bölgelerin yeniden, bölge sınırlarının yeniden tanımlanması. Nuts-2, Nuts-3 her neyse Nuts sınırlarının yeniden tanımlanması, oluşturulması konuları sizin komisyonunuzda yer almış. Bunlar önemli, ancak bu sınırların tanımlanması yapılırken tanımladığınız eylem planları arasına, bence üst ölçekli bir strateji planı çalışmasını koymakta fayda var. Benim gördüğüm kadarıyla, özellikle 8.5.1 ve 8.5.2 eylemlerine baktığınız zaman onların, pardon stratejilerine bunların eylem planları, eylemlerine baktığınızda daha çok ilçe bazında ekonomik, sosyal göstergeler ya da valilik, yerel yönetim, sivil toplum görüşlerinin alınması gibi unsurlar var yeni bölge ya da Nuts-2 sınırlarının çizilmesinde. Ancak bu sınırların çizilmesinde bir üst vizyon ve ona dayalı ve kalkınma planına dayalı bir mekansal strateji planı, sizin deyiminizle bölgesel kalkınma ulusal stratejisi olur ise o strateji belgesindeki büyüme odakları, gelişme koridorları, ülkesel kapılar, lojistik merkezler, doğa, kültürel korunması gerekli alanlar, yani bu türden bir strateji belgesi olur ise o planının uygulama bölgeleri ve daha alt bölgelerin tanımı, sınırları daha anlamlı saptanmış olur. Bir yukarıdan aşağı gelen bir çalışma

da mutlaka bu sınırların tanımlanmasında etkili olmalıdır diye doğrusu düşünüyorum.
Şimdi bir başka konu yer

el kalkınma konusu, yani bu komisyonumuzun ismi aslında bölgesel eşitsizlik yerel kalkınma ve rekabet edebilir kentler komisyonu. Tabii çok kısıtlı bir süre içinde çalıştık hepimiz, bunun da farkındayım. Fakat biraz önce şeyi de taradım tekrar stratejiler eylem planları. Yerel kalkınma deyimi geçimi geçmiyor hiçbir yerde, ne stratejilerde, ne de eylem planlarında. Daha çok yerel ve bölgesel kalkınma üst başlığı altında geçiyor. Hâlbuki yerel kalkınma, aslında çok önemli. Şu açılardan önemli: Biliyoruz ki, yerel dediğimiz zaman yerel yönetimler il özel idareleri ve belediyeleri kastediyoruz. İl özel idareleri il düzeyinde strateji planı yapıyorlar belediye sınırları içinden çıkartılmış biçimde. Belediyeler de kendi strateji planlarını yapıyorlar, onlar da ili kapsamıyor, dolayısıyla böyle yamalı bohça gibi. O nedenle yerel kalkınma, yani bütünleşik bir yerel kalkınma planına ihtiyacımız, modeline ihtiyacımız var. Belki zaman yetmedi, ama eğer fırsat olursa bu şûra sonuç bildirgesinde belki kentsel kalkınma, mekânsal kalkınma planı, yerel kalkınma planları konusunda bir öneride bulunsak iyi olur diye düşünüyorum.

Teşekkürler.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Işıl Nadire Yener.

Bundan sonra konuşmaları üçer dakika içinde bitirmeye çalışırsak komisyona da yeterli zaman bırakabiliriz.

IŞIL NADİRE YENER
(Devlet Planlama Teşkilatı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü-2 Nolu Komisyon Üyesi)

Komisyonun bütün raporu içerisinde yer alan her konu ve her birisi çok özenle hazırlanmış, düşünülerek tartışılarak yazılmış. Öncelikle çok teşekkür etmek istiyorum.

Son dönemde Devlet Planlama Teşkilatında yürütmekte olduğumuz çalışmaların önemli bir kısmını da, aslında adresledi komisyonun bütün önerileri. Tabii birebir aynı olan bölümleri olduğu gibi farklı olan kısımları da var. Hepsini daha geniş perspektifte tartışır çalışırız diye düşünüyorum.

Benim bir, belki bir yaptığımız çalışmalardan bir örnek vererek bir katkı verme isteğim var o yüzden söz aldım. Biliyorsunuz Devlet Planlama Teşkilatında kalkınma ajansları kuruluyor, kurulmakta. Bir bölgesel gelişme alanında yeni bir araç olarak önerdiğimiz.

Bir başka politikamız da veya aracımız da cazibe merkezlerini destekleme programı. Bu bir evvelki komisyonda göçün, metropollere göçün engellenmesi, önlenmesi veya yeni iş alanları açılması, ara kademe merkezler kurulması gerektiği yönünde bir öneri vardı. Ona da, aslında yaklaşan bir politikamız, yeni bir uygulamamız. 12 tane cazibe merkezi tespit edildi farklı kriterler göre. Bunlar içerisinde Urfa, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Van, Trabzon, Sivas öncelikle aklıma gelenler Elazığ ve Malatya var. Geçen sene, 2008 yılında Diyarbakır'da bir pilot uygulama yaptık. Burada orta vadeli katılımcı, bütün kurumların bir arada veya sivil toplumuyla, kurumlarıyla, bölgesiyle, merkeziyle, yereliyle bir arada bir süreçte, öncelikle bir sorun tanımlaması. O sorun tanımlamasının üstünde devam eden süreçte çözüm önerileri birlikte geliştirildi ve bütün bu aktörler bir arada farklı farklı alanlarda, ama birbirine entegre olan bir süreçte- Elimizde tabii kısıtlı bir bütçe var- ama bu bütçe için en efektif, en etkin kullanabileceğimiz yöntemi geliştirdik. Burada bizim bu bütçemizi en uygun olarak kullanma noktasında, Ticaret Sanayi Odası da faydalanıcı olarak, taahhütte bulunarak birebir proje sahiplendi. Kaymakamlık da, İş-Kur da, KOSGEB de bütün herkes, örneğin bir örnek olsun diye söyleyeyim Diyarbakır'da mermercilik konusunda MTA bir analiz yapacak. KOSGEB, bu konuda faaliyet gösteren firmalara kredi temin edecek bütçesiyle, kaynağıyla, taahhüdüyle. İş-Kur, bu alanda belli bir eğitim programı başlatacak. Valilik, gereken tanıtma sürecini üstlendi. Hakikaten Ayda Hocamızın önerisinde yer alan sadece kamunun değil ortak aklın ve katılımcı sürecin bir arada yürütüldüğü bir süreci, biz 2008'de Diyarbakır için 3 yıllık orta vadeli bir programlama sürecini bütçesiyle ve taahhüdüyle, süreciyle tanımladık, programladık. Bu sene bunu daha geniş 4-5 ilimizde devam ettiriyoruz. Bir sonraki süreçte de, artık bütün bu cazibe merkezlerinde biraz daha bütçeyi artırarak, belki altyapı yatırımlarına da girerek, belki bu katılımcı planlama, programlama ve uygulama sürecini -kalkınma ajanslarının desteğiyle -devam ettirerek bu yapıda bir önemli değişim yerinden yerel, ama merkezle işbirliği içerisinde bütünüyle sürecin işbirliği içinde yürütüldüğü bir sistemi başarmaya çalışıyoruz. Bunun bir ilk deneyimini yaptık, bunu komisyonla paylaşmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Yrd. Doç. Dr. Selma Çelikyay, buyrun.

Yrd. Doç. Dr. SELMA ÇELİKYAY
(Bartın Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi, Altıncı Komisyon Üyesi)

Değerli hocalarımızın bu geniş kapsamlı raporu için teşekkür ediyorum. Söyleyeceklerimin bir katkı ve vurgu değerlendirilmesini arzu ediyorum.

Raporda yerel ve bölgesel kalkınma stratejileri içerisinde az gelişmiş bölgelerde sosyal sermayenin ve beşeri sermayenin geliştirilmesi konuları yer aldı. Bu konularla beraber benim aklıma hemen bunlar geliştirilirken doğal sermayenin de, özellikle korunması konusuna vurgu yapılması gerekir diye düşünüyorum. Doğal sermaye sözcüğü Orhan Uslu Hocamızın bir ifadesi, benim de çok benimsediğim bir ifade. Bazı hocalarımız tarafından tepki gören bir ifade olmakla beraber, özellikle ekonomi ve ekoloji ilişkisini bence ifade eden bir vurgulama. Dolayısıyla doğal sermayenin de tabii ki, doğal kaynak varlıklarını ifade eden ve koruması gereken bir şey olduğu için yine de vurgulanması gerekir diye düşünüyorum.

İkinci husus, bölge planların mekânsal, sosyal, ekonomik öğelerinin yanı sıra afet risklerinin bulunduğu alanların da göz önüne hazırlanması gerektiği bahsedilmişti. Raporunuzda mutlaka vardır hocam, ama yine doğal kaynakların da tabii göz önüne alınması konusunun yine vurgulanması gerekir diye düşünüyorum. Bu konu ülkemizdeki planlama mevzuatında da yer almakla beraber bu Şûranın da temel hedefini oluşturan, bu Şûraya altlık oluşturan komisyonların çalışmasının da ana hedefini oluşturan yaşanabilir kentleri yaratabilmek için, öncelikle tahrip olan, tüketilmekte olan doğal kaynaklarımızın korunması ve bu konuya her komisyon çalışmasında yine vurgu yapılması gerekir diye düşünüyorum. Bu şekilde yer alırsa anlamlı ve doğru olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Saffet Atik buyrun.

SAFFET ATİK- 1 Nolu Komisyon Üyesi

Sayın Başkan teşekkür ediyorum.

Önce tabii ki katkı koyan bütün dostları kutluyorum.

İzninizle iki hususu sizlerle paylaşmak istiyorum. "Bunların ilkinde yanılıyor da olabilirim, benim görüşüm şudur ki, biz bölgesel eşitsizliklerin kaldırılması, dengesizliklerin giderilmesi konusunda samimi bir düşünceye sahip miyiz, içtenlikle bunu istiyor muyuz?" Bunu şunun için soruyorum: Bölge kalkınma çabalarının bir son 30-35 yılını biliyorum. Bir kısmına şahit oldum, bir kısmına katıldım. Çok samimi çabalar olmakla beraber elde ettiğimiz sonuç, elde ettiğimiz başarı, kurumsal başarı bizleri tatmin ediyor mu veya bu işlerde gerçekten içtenlikle böyle olsun demiş miydik ve bununla ilgili, özellikle kurumsal ve finansal önlemleri almış mıydık burada benim şüphelerim var, umarım yanılıyorumdur.

İkinci husus, yine bu kavramlarla alakalı bir grilik yaşandığı kanısındayım. Bölgesel kalkınmayla alakalı önermelerde, argümanlarda net bir tercih yok. Kurumsal yapı için de bu böyle, hatta metodoloji için de bu böyle gibi geliyor bana. Bunu herhalde değerli katılımcıların bulunduğu ortamda tartışarak bir parça daha netleştirebiliriz diye düşünüyorum.

Bir diğer husus belki tartışabileceğimiz, bölge planlarının kimler tarafından hangi mertebede, hangi organizasyonda, hangi kurumsal yapıyla hazırlanması gerektiği ve onay merciinin ne olduğu. Benim bildiğim kadarıyla ülkesel ve bölgesel planlamalarda, eğer bir eyalet sisteminiz yoksa bu tür faaliyetlerin elde edildiği düzey, ortam ve onay mercii merkezi hükümettir. Bunu gerçekten iyi tarif ederek ortaya koymalı ve tartışmalıyız. Avrupa Birliği yaklaşımında, müktesebatında bölgesel kalkınma bu derece önem kazanırken Türkiye'nin son 10 yılda elde ettiği, bölge planlama konusunda elde ettiği açılım ve atılımın hayal kırıklığı yarattığını ben de en azından söylemek ve bu düşüncemi de sizinle paylaşmak isterim. Eğer siz 3-4 ili yan yana getirerek bir fiziki plan hazırlama faaliyetine giriyorsanız ve sizin bu faaliyette bölgesel kalkınma konusunda herhangi bir düşünceniz ve vizyonunuz yoksa, bundan başarılı bir sonuç elde etmek olanaklı değildir. Geriye düşüşü bu anlamda söylemiştim.

Sayın başka 3 dakika ile sınırladı, o nedenle şu görüşüme de aktarıp sözlerime son vereyim. Muhtemelen bölge planlamasındaki kritik cümleler yatırımların finansmanı, akçalanması, kaynak tahsisidir.

Bölge planlamasıyla merkezi hükümetin elde ettiği milli kalkınma planları arasında eşgüdüm, bütünlük behemehal sağlanmalıdır, bunun yöntemleri bulunmalıdır. Aksi takdirde bölge planları bir temenniler demeti olarak ortaya çıkacaktır. Belli stratejileri, politikaları baz edecektir kuşkusuz, ama gündelik yaşamda, gündelik hayata aktarışta sorunlar olacaktır diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Mehmet Pembecioğlu buyrun.

MEHMET PEMBECİOĞLU-(ODTÜ-7 Nolu Komisyon Üyesi)

Benim de hocam olan, Ayda Hocanın başkanlığında yürütülen bu çalışmaya çok teşekkür ederim.

Şimdi ben bu komisyonun çalışmasına odaklı olarak görüşlerimi direk böyle ifade etmek yerine, bu komisyonun çalışmasında da olan ve bizde de şu anda hâkim durumda olan bölgesel kalkınma anlayışına yönelik kısa bir şeyler söylemeye çalışacağım. Bu yeni bölgeselcilik olarak tanımlanan anlayışa yönelik, bu kalkınma ajanslarıyla getirilen katılımcı karar alma süreçleri, bu bölgesel gelişme planı yapım süreçleri ve kalkınma ajanslarında yapılandırılan kalkınma kurulları bunların toplumun her kesiminin buralarda temsil edildiği söyleniyor. Ancak ben buna daha mesafeli yaklaşılması taraftarıyım. Gerçekten oluşturulan kalkınma ajanslarında çalışan gerçekten temsil edildiğini düşünmüyorum. Oralarda asgari ücretlerle çalışan, kayıt dışı çalışan ya da örgütsüz olan Türkiye'de milyonlarca insan var çalışan. Gerçekten o katılım platformlarında çalışan sınıflar temsil ediliyor mu, o zaman toplumun her kesimini temsil etmemiş oluyoruz. Dolayısıyla Avrupa Birliği ve Dünya Bankası ekseninde gelişen bu çok aktörlü, çok düzlemli iyi yönetim stratejisini belli bir ölçüde aşmak gerektiğini düşünüyorum. Katılımı hali hazırda güçlü olan yerel iş toplulukları, yani sanayi odaları, ticaret odaları ve güçlü yerel siyasal aktörlerin yerel ekonomik büyümeye odaklı taahhütlerine yönelik bir süreç olarak görmek değil. Katılımı ekonomik gelişmeden elde edilen kazanımın, yani artı değerin daha fazla toplumun tabanına dağıldığı, yani bölüşüme ilişkin, bölüşümün siyasasına ilişkin bir şeyin getirilmesi gerektiğini, çalışan sınıfların o yönetişim denkleme daha fazla katıldığı bir katılım platformu gerekir. Böyle bir platformun inşası da, bence liberal bir siyasi anlayışın ötesine geçmeyi gerektirir.

Teşekkürler.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Doç. Dr. Arzu Kocabaş buyrun.

Doç. Dr. ARZU KOCABAŞ
(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi-3 Nolu Komisyon Üyesi)

Öncelikle 8 numaralı komisyonun yaptığı çalışma için teşekkür ediyorum ve kısaca bir değerlendirme ve bir atıfta bulunmak istiyorum.

Bilindiği üzere 1999 yılı ülkemiz açısından iki nokta referans alınarak değerlendirebilir. Birincisi, Avrupa Birliği adaylık sürecimizin başlamasıdır. İkincisi ise, Marmara Bölgesi ölçeğinde Marmara depremini deneyimlememiz. Depremin onuncu yıl dönümü arifesinde şu konuya değinmek istiyorum: Avrupa Birliği, 1999 yılında üç yıllık bir komisyon çalışması sonrası Avrupa mekânsal gelişme perspektifini benimserken, aday ülkelerle birlikte üye ülkelerin değerlendirmelerini dikkate almıştı. Bu raporda Türkiye'nin bölge ölçeğindeki strateji yaklaşımlarını, Avrupa ve Ortadoğu'yu da dikkate alarak ifade eden görüşü yer almamakta idi. O nedenle, ben komisyonumuzun bu konudaki yorumlarını, yani bu Şûrayı, değerli Şûra fırsatını değerlendirerek, acaba ESDP dokümanının güncellenmesi için ülkenin görüşünü yansıtacak bir sonuç çıkarmamız da mümkün müdür diye sormak istiyorum?

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Prof. Dr. Yalçın Memlük buyrun.

Prof. Dr. YALÇIN MEMLÜK
Ankara Üniversitesi-5 Nolu Komisyon Üyesi

Çok teşekkür ederim.

Ben, bundan yaklaşık 20 gün önce uluslar arası bir çalıştayda çağrılı olarak bulunduğum bir konudan bahsetmek istiyorum. Konu, Türkiye'deki çocuk ve çocuklardı. Bu konuyla ilgili 2008 yılına ait, benim yaptığım değil devletin yaptığı birtakım istatistikî rakamlara göre bir bildiri sundum. Bu bildiriye göre, bilmiyorum bazı hususları belirtmek istiyorum, yani pek çoğumuzun bildiği gibi veya bildiğini zannettiğim bir olay söz konusu. Türkiye'de 32 küsur milyon çocuk, yani Türkiye nüfusunun yarısı Türkiye genç bir nüfus. Eğer bir planlama anlayışı içinde hareket edeceksek, bu planlama geleceğe yönelik olduğu için, galiba planlama

ilk planda bu 32 milyon bugünkü çocuğu yarınki insanları ilgilendiren bir planlama oluyor. Bu planlamadan bazı ilginç ya da bu sonuçlar, bu konuyla ilgili bazı ilginç noktalara değinmek istiyorum.

Çok ilginçtir veya ben ilk defa böyle bir ilginçlikle karşılaştım. Fiziki planlamada, biliyorsunuz bölgeler arası dengesizliği kalkındırmak amacıyla birtakım fiziki unsurların insan başına olan sayısı ön plandadır. Örneğin, okul sayısı açısından bakıldığında ülkemizde Diyarbakır ili okul adına düşen 170 küsur çocukla kalite yönünden birinci sırada ve sonuncu sırada da 631 çocukla İstanbul geliyor. Bunun dışında yine Türkiye'de çok büyük propagandaları veya o konuyla ilgili faaliyetler yapılmasına rağmen, nüfus artış hızı doğu illerinde Türkiye ortalamasının çok üstünde, batıda da Türkiye ortalamasının altında. Biz, bir taraftan ülke olarak Avrupa'nın genç nüfusu bizde, gelecek bizde derken ülkemiz içinde de şu sorunla karşı karşıyayız: Türkiye'nin genç nüfusu doğuda, Türkiye'nin 0 veya genç olmayan nüfusu da batıda. Bu da gelecekte Türkiye açısından çok büyük sorunlar çıkaracaktır. Bölgesel arası dengesizliği gidermekte veya dengelemekte yapılan çalışmalarda, yaptığım çalışmadan dolayı bu hususa dikkati çekmek ve bu hususta birazcık fikir verebilmek amacıyla söz aldım.

Çok teşekkür ediyorum, komisyona başarılar diliyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz.

Sayın Sinan Pınarbaşı buyrun.

SİNAN PINARBAŞI
(Bayındırlık Bakanlığı - 5 Nolu Komisyon Üyesi)

Komisyona çalışmalarından dolayı teşekkür ederim.

Biliyoruz ki planlama, fiziksel planlama bilgiye dayanıyor, yani güncel sağlıklı bilgiye dayanıyor. Bölgeler arası dengeli gelişim ve yarışabilir bölgeler, kentler konusunda da devletin ve özel sektörün finans ve teşvik mekanizmalarının da incelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Devletin tüm kurumlarınca ve özel bankalar tarafından verilen finans ve kredilerin hangi bölgelere, hangi illere ve dağıtıldığını ve bu kredi ve finans mekanizmalarının geri dönüş oranlarının, yatırıma dönüş oranlarının mekânda nasıl dağıldığını görebilseydik belki bu konuda da yeni denetim mekanizmaları geliştirebilirdik. Bunu neden anlatıyorum? Bu konuda TÜBİTAK'ın bir araştırması olduğunu duydum. TÜBİTAK

tarafından özel bankalara bir soru soruluyor, yani ne kadar krediniz hangi bölgelere, hangi illeri gidiyor ve bunların dönüş oranları nedir diye ve ilginç bir sonuç çıkıyor. Tabii bu duyumu ben netleştiremedim. Doğrulatamadım, ama çok büyük bir çoğunluğu, kredilerin büyük bir çoğunluğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesine gidiyor. Fakat bunların yatırıma dönüşme oranları ne yazık ki sandığımız kadar yüksek değil. Bunun, ben yatırıma dönüşmüyorsa neden yatırıma dönüşmediğinin de araştırılması gerektiğini düşünüyorum. Bölgenin, acaba mülkiyet yapısı mı, terör mü, yoksa sosyal yapısı mı, yoksa Sayın Gülten Kubin bahsetti dışsal nedenlerle mi bu yatırıma dönüşmüyor bunların da araştırılması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Prof. Dr. Tuluhan Yılmaz buyrun.

Prof. Dr. TULUHAN YILMAZ-6 Nolu Komisyon Üyesi

Teşekkür ederim.

Benim komisyona iki küçük sorum olacak. Birincisi, acaba bölgesel eşitsizlikler çerçevesinde Tuncay Hocam da biraz değindi, bölgesel farklılıkları öncelikle tanımlama açısından, örneğin sosyal yapılara değinen, ben rapora bir miktar bakabildim. Tümünü okuyamadım, ama kaçırmış olabilirim. Örneğin, feodal, sosyal yapıların bölgesel eşitsizlik üzerindeki etkisi nedir veya etkenliği nedir bu konuda bir açıklama var mı?

Bununla ilişkili olarak arazi mülkiyeti konusuna geliyoruz. Raporun 30uncu sayfasında stratejiler bölümünde arazi-mülkiyet ilişkileri tablosu verilmiş. 1991 ve 2001 yılları arasında Türkiye'de tarımsal işletmelerin tasarrufunda bulunan arazi miktarları var. Buraya bakıldığında Türkiye genelinde yüzde 20'lik bir azalma görünüyor tabloda toplamda. En büyük azalma da bin dekarın üzerinde araziye sahip olan bu feodal veya kapitalist çiftçi işletmelerinde görünüyor. Bu da yüzde 60 düzeyinde, acaba bu değişimler, bu 10 yıllık süreçteki fark nedir bunu ben metin içerisinde çok net göremedim. Onun açıklanmasını sizden rica edeceğim. Bunun, acaba bir toprak reformu gibi bölgesel eşitsizlikleri destekleyecek, politikaları tetikleyecek bir durum mudur bu, yani büyük çiftçinin elindeki toprağın yüzde 60'ı ekilmiyor mu son 10 yılda?

İkinci soru ise, Saffet Atik Bey bir miktar değindi, aslında bir grilikten söz etti. Bölge tanımı nedir, neyi konuşuyoruz diye ona ilişkin. Şimdi ekonomik bütünlük gösteren illerin bütünleştirilmesi ve böylelikle yeni bir karar düzlemi oluşturulması önerildi komisyon tarafından strateji olarak bölgesel planlama kapsamında. Biliyorsunuz hali hazırda mekânsal planlamayı yönlendiren çevre düzeni planlarında komşu illerin bütünlük ve birlikte ele alınarak havza düzeyinde plan kararlarının alınması gibi bir yaklaşım var. Bu çevre düzeni yönetmeliğinde mevcuttur. Ben şunu öğrenmek istiyorum: Sizin komisyonunuzun sunduğu bu illerin birleştirilerek yeni bir karar düzlemi, planlama düzlemi oluşturulması bunun ötesinde bir yaklaşım mıdır, yani bu Türkiye'nin idari bölünmüşlüğünde yeni bir tanım mı öneriyor?

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Doç. Dr. Tarık Şengül buyrun.

Doç. Dr. TARIK ŞENGÜL
(Şehir Plancıları Odası Başkanı-1 Nolu Komisyon Üyesi)

Şimdi bu raporun tabii bölgeler arası dengesizlik açısından yaptığı değerlendirmede ve de strateji açısından dikkat çekici bir unsur, aslında geride kalanların kapasitelerinin ve bir anlamda kaynaklarının arttırılmasına yönelik bir strateji öneriyor. Dolayısıyla burada, aslında bu dengesizliğin kazananları tarafındaki, oraya yönelik bir şeyi çok tabii göremedim. "Bu bir tabii bir anlamda bir strateji olarak konabilir, ama bu mümkün olmayan bir şey midir? Şunu kastediyorum burada: Şimdi tabii kaynakların, insanların ve iktidar ağlarının çok aşırı yoğunlaştığı başta İstanbul olmak üzere bir coğrafyada yaşıyoruz. "Şimdi bu aşırı yoğunlaşmanın olduğu yerde bu bölgelere yönelik strateji nedir, yani bu bir anlamda kazananları ve kaybedenleri olan bir süreçse kaybedenlerin kapasitesini arttırmanın ötesinde, bu kazananlar tarafına bir müdahale yapılacak mı, yapılamayacak mı bu önümüzdeki dönemde?" Bu oldukça kritik bir konu, bu yönde çok vurgu yok. Onun bir bilinçli tercih mi diye bir soru geliyor.

Tabii bir de şeyi hatırlatmak istiyorum, yani şimdi Avrupa Birliği ülkelerinde bir bölgesel stratejiden söz ediliyor. Şimdi bakın, burada yapılan araştırmalar gösteriyor ki, bu bölgeler arasındaki dengesizliği

kaldırmaya yönelik stratejilerin uygulanmasından, o yapısal fonlar vs. kaynak aktarımlarından sonra bölgeler arası dengesizlik şeyinde azalma değil artış devam ediyor. Avrupa birliğinin kendi içindeki bölgeler arası dengesizliği azaltmaya yönelik stratejileri, hedeflediği şeyleri tutturamıyor. Tam tersine bölgeler arasındaki dengesizlik de giderek daha açılıyor Avrupa bölgeleri içinde. Bu konuda yapılmış gerçekten ampirik çalışmalar da var. Dolayısıyla bunun kıyısında çalışan ya da yaşayan bir bölge, bir coğrafya bütünü içinde Türkiye'ye baktığımızda, bölgeler bütünü içinde bu önümüzdeki dönemde bu trendlere gerçekten sadece yoksulları, kaybeden kesimleri desteklemek yönündeki bir strateji, sonra 20 yıl sonra hepimizi İstanbul'da oturur bir hale getirirse, yani Türkiye İstanbul'da oturmaya başlarsa garip bir hale geleceğiz. Bu konuda galiba kazananlar tarafına da bir müdahale ihtiyacı var diye de düşünüyorum.

Teşekkürler.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Ömer Çelik buyrun.

Zamanımız oldukça daraldı 3 dakikanın da altında bitirmeye çalışmanızı rica ediyorum.

ÖMER ÇELİK (T.C.D.D -3 Nolu Komisyon Üyesi)

Şahsım ve tüm demiryolcu çalışanları adına, öncelikle komisyonu tebrik ediyorum

Benim geri kalmış bölgelerin geliştirilmesine yönelik bir önerim, bir eylem önerim olacak. Öncelikle gelişmişliğin sağlanabilmesi için, erişimin olması gerekiyor. Ancak erişimin de, yani bunun için de öncelikle geri kalmış yörelerin erişim konusuna ağırlık verilmesi gerekiyor. Yalnız bu bölgelere, geri kalmış bölgelere erişim yatırımlarına ağırlık verirken, özellikle ulaşımda doğru ulaşım modunun seçilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum. GAP'ın ulaşımının karayoluyla, duble yollarla mümkün olmadığını bunun ileride sadece bölgenin değil tüm ülkenin bundan son derece zarar göreceğini ifade etmek istiyorum. Bugün GAP'ın başkenti olan, merkezi olan Urfa'nın hâlâ demiryolu ile bağlantısı yok. Bunların artık, bu ülkenin bu tür yatırımları bir an evvel hayata geçirmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Burdur'un çıkışının, Burdur-Antalya demiryolunun mutlaka hayata geçirilmesiyle bir çıkış olduğunu düşünüyorum. Trabzon'un, sadece Trabzon değil Karadeniz Bölgesinin çıkışı için Diyarbakır-Trabzon demiryolunun mutlaka, Atatürk'ün de hayali

olan bu projenin artık ötelenmeden bölgesel geri kalmışlığın önlenmesi için hayata geçirilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ülkemiz açısından işte hep söylüyoruz Asya ile Avrupa arasında bir köprü vazifesi. Ancak bu köprünün çeşitli ayakları yok. Van Gölü geçişinin, Tatvan-Van demiryolunun artık ötelenmeden bir an evvel hayata geçirilmesinin ülkemizdeki bölgesel geri kalmışlığın düzenlenmesi anlamında etkisi olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Semahat Özdemir.

Doç.Dr SEMAHAT ÖZDEMİR
(İzmir Yüksek Tek.Enst. - 1 Nolu Komisyon Başkanı)

Evet, ben de çok teşekkür ediyorum. Çünkü Ayda Hocanın her cümlesinden sonra kafamı böyle salladım ve içime soğuk sular serpildi. Galiba bu şûranın en önemli sonuçlarından biri bu, ulusal ve bölgesel düzeyde yerinde bir kurumsal yapılanmanın olması gerektiğidir.

Ben tabii salondan söz alanların tartışmaya açmadığı bir konuda, belki biraz daha tartışmalıyız diye düşünüyorum. Biz, bir öneri geliştirdik, 1 nolu Komisyon bölgesel düzeydeki kurumsal yapılanma konusunda. Siz bir öneri geliştirdiniz ve seçenekler geliştirdiniz. Yalnız ben bu üç seçeneğin birbiriyle eşit düzeyde olmadığını düşünüyorum. Özellikle üçüncüye dair çekincelerim var. Kalkınma stratejilerinin kalkınma ajansı tarafından belirlenmesi, mekânsal stratejilerin il düzeyinde belirlenmesi biraz bana diğerlerine göre daha riskli geldi. Tabii bizim yaklaşımımıza en yakın bulduğum ikinci çözüm önerisi açıkçası. Dolayısıyla Şûra sonlanırken, bu bölge ölçeğindeki kurumsal yapılanma, planlama süreçleri katılım konusunda zaten hem fikiriz. Planların elde edilme süreci ve uygulanması, yani benimsenen stratejilerin hayata geçmesinde de ortaklıklar kuşkusuz çok önemli ve siz de öyle düşünüyorsunuz. Daha yönlendirici olabilir miyiz, acaba kısaca tartışabilir misiniz bu üç seçeneğin birbirine göreli üstünlüğünü ve zayıflıklarını.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Ebru Ölmez.

EBRU ÖLMEZ
(Bayındırlık İskân Bakanlığı Avrupa Birliği Birim Yöneticisi - 3 Nolu Komisyon Üyesi)

Benim kısa bir tespitim ve bundan kaynaklanan da bir sorum olacak. Aydınlanmak istiyorum bu noktada, ama her şeyden önce büyük bir iştahla okudum bu raporu ve komisyon üyelerine ve başkana çok teşekkür ediyorum.

Sayın Kıral'ın ve Sayın Kubin'in de değindiği üzere yerel kalkınma ve rekabet edilebilirlik konusunda ben de beklediğim derinlikte tanımlamaları bulamadım raporda. Özellikle fırsatlar ve potansiyeller kısmında birtakım sorularım vardı cevap bulmayı ümit ediyordum. Şimdi o soruları size burada canlı olarak sorayım, belki bu bir algı yanlışlığıdır bendeki. Raporun büyük bir kısmının eşitsizlik ve yetersizlikler üzerine kurgulandığını stratejilerin ve politikaların da bunları telafi etmek üzere olduğu hissi uyandı bende. Oysa potansiyeller ve fırsatların yerel kalkınmada ve rekabet edebilirlikte çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Soruma geçeyim, sonra Tarık Beyin yaptığı, Tarık Hocamızın yaptığı tespite de bir şeyler eklemek isterim eğer zamanımız kalırsa. "Benim sorum şu: Ben, bir uluslar arası yatırımcı olsam, uzun vadeli yatırım yapmak istiyor olsam ve Türkiye'de bir Türk portföy yöneticisi beni ikna etmeye çalışsa Türkiye'de yatırım yapın. Türkiye'nin kentleşmesini ya da bölgesel gelişmesinin nesi beni ikna eder potansiyelleri, fırsatları açısından nedir bana uluslar arası uzun vadeli yatırım yapmak isteyen bir yatırımcıya ne sunar Türkiye?" Bunun cevabını öğrenmeyi çok istiyorum, çünkü uluslar arası katıldığım pek çok toplantıda, artık bölgeler ve kentler bunun üzerinden konuşuluyor rekabet edilebilirlik ve potansiyelleri. Eksikliklerin hep giderilebileceği varsayılıyor. Benim sorum, bu noktada netleşmek isterim açıkçası.

Tarık Hocamızın yaptığı bir tespit vardı, doğrudur Avrupa Birliği uzun yıllar doğrudan kaynak aktarımı ve teşvikler yoluyla bölgesel eşitsizliği gidermeye çalıştı ve daha derinleştirdiğini fark etti. Son 3 yıldır, 2 yıldır da bir ajanda uyguluyor territorial ajanda adı altında ve bölgesel eşitsizlikleri, gelişme farklılıklarını yerel kalkınma ve rekabet edebilirlik ekseni üzerinde ve potansiyellerini kullanarak gidermeyi düşünüyor. Bununla ilgili de çok derin çalışmaları var, gündemleri var, faaliyetleri var.

Çok teşekkür ederim, şimdilik bu bilgiyi vermek istedim, sizlerle paylaşmak istedim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sayın Güzin Kaya buyrun.

GÜZİN KAYA
(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Gerçekten çok kapsamlı bir çalışma. Bilhassa kurumsallaşmaya ağırlık vermesi planlanmanın etkinliği yönünden çok önemli. Buna bir katkı olarak bölgelerin ayrıca bir bütçeye sahip olması gerektiğini de vurgulamak önemli diye düşünüyorum. Çünkü, bütün bu katılımların bütçesi olmayan herhangi bir aktörün gücünü hiçbir şekilde kullanamayacağını düşünüyorum. Dolayısıyla artık zaten uygulamalarda bütçelerde karma bütçeler olarak devletten, bölgeden, ilden gelen bütçeler olarak düşünülüyor. Ancak bu şekilde katılım etkin olur diyorum.

İkinci olarak da, çok önemli konu yine vurguladınız bölgelerin sınırlarının nasıl belirleneceği, yani etkin sınırların nasıl belirleneceği konusu. Bu konu da, bizim gibi merkezi sisteme dayalı ülkelerde çok daha önem kazanıyor. Dolayısıyla buradaki önerilerin daha alternatifler sunarak belki yapılması doğru olabilir. Çünkü, bu bölgeselleşme konusu merkezi ülkeler de bile iktidarları yıkan bir konu, çok tarihsel örnekler bunları gösteriyor. Ayrıca da planlamayla bu sınırların üst üste düşmesi de çok zor bir konu. Bunun, planlamanın içeriğinin ve gereksinimlerinin devamlı değişmesi yönünden, acaba esneklik konusunu da vurgulamak mı gerekir?" Esneklik konusu, bence birçok planlama aşaması için önemli, yani gereksinimlere göre belli birimlerin esnekliği sağlamak adına işbirliği yapabilme imkânlarını sağlamak lazım. Bunun için de bir işbirliği yasası, bizim İstanbul metropoliten planlamada bile hemen karşımıza çıkan, ilk günlerde karşımıza çıkan bölge tanımı konusundaki sorunları halletmede çok etkin olabilirdi. Böyle bir yasaya kesinlikle ihtiyaç var gibi görünüyor.
Bir üçüncü konuyu da çok kısa olarak söyleyeceğim. O da, artık en başta tabii ki bu ulusal ölçekle bölgesel ölçek arasındaki ilişkinin çok iyi sağlanması gerekiyor. Bizim ülkemizde, ülke planlama kavramı hakikaten bir sorun, yani bir tür planlama konusu kurumsallaşmasıyla her şeyiyle 68'lerden beri gündemde, ama henüz o dönemde kaldı gibi görünüyor. Artık planlama kademelerinde ulusal bölgeselin üstüne gelen bir uluslar

arası ölçek var. O da bizim için Avrupa Birliği gibi görünüyor. Bunu da herhalde Şûranın bütün için gerekli bir yaklaşım olarak düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

21 konuşmacı 70 dakika içinde görüşlerini bildirdiler.

Zamanı iyi kullandıkları için teşekkür ederiz. Şimdi söz komisyonda tekrar, onların da zamanı en ekonomik şekilde kullanmalarını rica ediyoruz.

Prof. Dr. AYDA ERAYDIN
(O.D.T.Ü - 8 nolu Komisyon Başkanı)

Tüm konuşmacılara katkılarından dolayı teşekkür ederim. Çok ilginç noktalara değindiler. Bir kısmı bizim düşündüğümüz, ama aktarmadığımız, bir kısım da belki çok üzerinde durmadığımız konular biraz daha tartışılmaya açık hale geldi.

Şimdi burada şunu ben belirtmek istiyorum: Şimdi bu komisyonun başlığı olarak verilen bu, bize verilen başlık aslında bölgesel eşitsizlik, yerel kalkınma ve rekabet edebilir kentler şeklinde bir başlıktı. Şimdi burada dikkat edersiniz, benim sunuşta bu kentleri yerine ben bölgeleri kullandım. Çünkü, böyle bir başlık içerisinde, biz sadece ulusal kalkınma planını hazırlayın dışında bir de bütün kentlere yönelik birtakım temel stratejilerini belirleyin gibi çok geniş kapsam tanımlıyordu. Onun için, biz bilinçli olarak rekabet edebilir kentler meselesine, çünkü ayrı bir şey aslında bu bölgesel eşitsizliklerle onu aynı potada tartışmak çok zor olduğu için, daha çok bu komisyonumuzda biz bir bölgesel eşitsizlik meselesine daha fazla ağırlık verdik. Yerel kalkınma meselesinde de, temel stratejiler ne olması gerekli diye bilinçli olarak biraz daha bu konuyu dar tutmaya çalıştık. Çünkü gerçekten bir konuyu tümü boyutlarıyla tartışmaya başladığınız zaman, Türkiye'nin bir ulusal kalkınma planını hazırlamak ölçeğinde çok geniş bir boyutu olmaya başlıyor.

Burada bizim esas vurgulamak istediğimiz nokta, bu raporda her şeyi içermek değil, ama bugüne kadar, bir arkadaşımız söyledi bölgesel gelişme konusunda her iktidarın, her bürokratın söylediği dengesizlikleri, eşitsizlikleri veya kelime ne olursa olsun giderme konusundaki söylenenlere karşı gerçekleşenlerin kısıtlı olduğunu. Bu nedenle de,

acaba gerçekten samimi olarak bu söyleniyor mu, söylenmiyor mu gibi bir noktadan hareket ediyoruz. Artık söylemeye çalıştığımız şey, samimi olmanın zamanı gelmiştir. Çünkü bunu ben konuşmada söylemedim, ama Türkiye'nin geleceği bu kadar eşitsiz bir bölgeyle Türkiye geleceğini kuramaz. Bizim bütün komisyonumuzda temel çıkış noktamız buydu. Türkiye, bir modern dünyanın bir parçası olmak istiyorsa, bir diğerleriyle benzer koşullarda olmak istiyorsa, özellikle gelişmiş ülkelerle bu bölgesel gelişmişlik farklarını bir anlamda azaltmak zorundadır. Ne yapıp ne edip bugünkü artış, bugünkü farklılıkları azaltmak zorundayız. Bunun artık, Türkiye'nin bu işe tahammül edecek zamanı da kalmamıştır. Eğer bu eşitsizlikler sürerse, politik ortam ne olursa olsun Avrupa'nın bir parçası olamayız, dünyanın bir parçası olamayız. Onun için bu iş gerçekten ciddiye alınmak durumundadır. Bizim komisyonumuzun en büyük iddiası bu işe gerçekten nasıl kısa dönemde uygulamaya aktaralım ve eşitsizlikler konusunda samimi bir politika geliştirelim meselesiydi.

Şimdi bölgesel eşitsizlik konusunda çok başarılı olundu mu, olunmadı mı tartışmaları ayrı. Yalnız Avrupa Birliği ile verilen rakamlar doğru değil. Avrupa Birliğinde şu anda eşitsizlikler artıyor, çünkü katılım süreciyle yeni ülkeler geldiği için tekrar eşitsizlikler artıyor. Yoksa bütün Avrupa topluluğu çalışmalarına bakın, Avrupa'da bölgesel, eşitsizlikler yeni katılımcıların olmadığı durumda azalıyor. Avrupa, bu konuda bizden çok daha kararlı ve hassas ki, Avrupa'daki eşitsizlik 1'e 3'tür, bizde 1'e 10'dur. Bu kadar farklılık var ve onun için de bu rekabet edebilir kentler yaratmak tabii ki önemlidir, ama biz bizim komisyonumuzun asli görevi olarak bölgesel eşitsizlik konusunda bir yaklaşım biçimi önermek ve bir kurumlaşma konusunda da birtakım öneriler geliştirmek olarak algıladık. Şimdi burada çok farklı öneriler gelecek, onun için de bu önerilerin tümüyle içinin doldurulması gibi bir şeyi, aslında biz bu Şûra sonrası yeni bir oluşumla bu işi bir arada, bir araya gelelim ve de çözelim noktasındayız. Yoksa bir komisyon bunu demiş öbürü farklı şey önermiş, o doğrudur bu doğrudur meselesi değil. Biz, şunda anlaşıyorsak bir genel kurul olarak bizim bölgesel dengesizlikler konusunun bir şekilde üstesinden gelmemiz lazım. Bunun için kamu kaynaklarımız az, artık yatırım yapan bir ulus devletimiz yok, yatırımları az yapıyor. Bunun etkin bir şekilde dağılması lazım, yerel birikimlere katkı sağlamamız lazım. Dünyadan ve Avrupa Birliğinden daha çok kaynak transfer etmemiz lazım. Bunu da en iyi şekilde kullanmamız gerekli. Bu ilkeler çerçevesinde bölgelerin tüm kaynakları, tüm olanaklarını tabii ki çalışacağız, yani şu anda bu şeyde

çok genel geçer birtakım sözler söyleyebiliyoruz.

Onun dışında bu ulusal düzlemdeki, bölgesel kalkınma ulusal stratejisini onun için önemsiyoruz. Çünkü, bu aslında siyasi iradenin verdiği bir söz olarak biz bunu görüyoruz. Yatırımcı kamu kuruluşlarını bağlayıcı olarak, diğer komisyondan farklı olarak biz bunu daha üst düzeyde bir onaylama süreci önerdik onu da tartışırız. Daha bir YPK benzeri bir komisyonun kurulması gibi bir şeyi de benimseyerek, Türkiye'nin samimi olarak hangi bölgede ne yapmak istiyor, nasıl hareket etmek istiyor, hangi yatırımları, önemli yatırımları hepsini değil nereye yönlendirmek istediği konusunda bizim artık bir dokümana ihtiyacımız var. Bu olmadan da, hep biliyorsunuz bir üst ölçek planları referans veririz. Hangi şeye referans vereceksiniz bir bölge planı hazırlanırken. Tabii bunu ulusal dediğim zaman, bu ulusal stratejinin veya vizyonun geliştirilmesindeki elbette ki dünyadaki dengeler, kaynaklar Türkiye'ye olabilecek, Türkiye'nin içinde bulunduğu küresel düzlem içerisindeki olup bitenler de bizi ilgilendirecek. Nitekim en ufak ücra kasabalara karşı bunun etkilerini görmeye çalışıyoruz. Onun için, ben bu rekabet edebilir kentler konusundaki vurgunun az olduğu görüşüne katılıyorum ve bunun bilinçli bir tercih olduğunu, çünkü bütün komisyonlarımız aslında daha çok kentler üzerinde çalışıyorlar. Bu kentlerdeki bu sorunları çözersek, zaten rekabet edebilir kentler yaratacağız biz, ama onun ötesinde bizim bir temel sorunumuz var ve bu şûrada da bu temel soruna parmak basmak, vurgulamak da bizim en azından bir teknisyen grubu olarak, bir ödevimiz olarak ben algılıyorum.

Şimdi çok ayrıntılı şeyler de var. Dilerseniz bu ayrıntılı çalışmalar içinde arkadaşlarımız araştırmalar yaptılar, görüşlerini oluşturdular. Ben, onlara söz vereyim ve böylelikle bu ortak hazırladığımız dokümanın ayrıntılarını da onlar size açıklamak fırsatı bulsunlar.

ŞÛRA BAŞKANI-
Teşekkür ederiz.

Yrd.Doç.Dr. Çiğdem Varol (Gazi Üniversitesi, Komisyon Üyesi)
Çok kısa olarak, aslında Ayda Hoca çok genel çerçeveyi iyi ifade ettiğini düşünüyorum, ama özellikle kalkınma konusuna ağırlık verdiğimizi vurgulamıştık. Burada tabii çıkış noktamız ekonomik kalkınma değildi. Sosyal, beşeri boyutlarıyla kalkınmayı irdelediğimizi düşünüyorum ben

Ve tabii çevre konusu da bizim açımızdan çok önemliydi. Zaten sorunları oluşturmamızdaki temel yaklaşımda ekonomik, sosyal, çevresel bilgi altyapısı ve daha sonra kurumsallaşma konusuna yoğunlaşmamızla bağlantılı bu kurguyu oluşturduk. Tek başına kalkınmayı ekonomik olarak algıladığımız söylemi çok haklı bir söylem değildir.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

KOMİSYON ÜYESİ - Yrd.Doç.Dr. Levent ÖZAYDIN
(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.)

Sorular için teşekkür ederiz.
Konumuz o kadar geniş ki her alandan bir parça aldığımız zaman bizim herhalde değişken sayımız en fazla olan bir yaklaşım biçimi olarak ortaya çıktı. O yüzden de dil konusunda farklılığımız olabilir. Tabii ki ilk başta Tuncay Bey söyledi nüfusla ilgili düşünceleri. Biz de göçle birleştirilmiş bir nüfus olarak algıladığımız zaman, daha farklı boyuta gelebiliyor. O yüzden bu tür farklılıklar olması çok doğal. Ayda Hanımın dediği gibi her yerin kendine özgü problemi vardır onların içinde nedenselliği aramak önemlidir. O yüzden bir endojen büyüme yaklaşımını coğrafi anlamda sorgulamak daha anlamlı olacaktır. Belki bu stratejilerden sonra, case studylerle bunların güçlendirilmesi daha anlamlı olacaktır diye düşünüyorum.

Avrupa Birliğinde görüş geldi, benim elimde 90 yıllarına göre var orada iyileşme var, ama ülkeler arasında yakınsama da iyi durumda. Ancak yeni ülkelerin katılmasıyla, özellikle doğu ülkelerinin, Avrupa'nın doğu ülkelerindeki katılımların yeni boyutların ne olduğunu çok açıklıkla söyleyemeyeceğim elimde onun için çalışma yok.

Bir de rekabet konusuna çok değinildi. Rekabet, artık bizim ürün temelinde pazarlama anlayışına dayalı bir rekabet değil. Çevre sorunları açısından bir rekabet söz konusu, üretimde sosyal sorumluluk açısından bir rekabet sorunsalı var. Bu anlamda baktığımız zaman, rekabet kavramı da bizim değişkenlerimizin hemen hemen hepsinin içinde var. Böyle olunca tabii rekabet kavramında farklı boyutlara getirmek durumundayız.

Söyleyecek daha çok şey var, vakit kalmadığından arkadaşıma bırakıyım.

KOMİSYON ÜYESİ - Yrd.Doç.Dr Hatice Karaçay Çakmak

Bütün katkı yapan arkadaşlara, herkese çok teşekkür ediyorum. Çok güzel yorumlarda bulunuldu.

Ben, spesifik biraz cevap vermeye çalışacağım cevaplanmamış olduğunu gördüğüm sorulara. Yaşam kalitesinin yapılması ve çerçevesinin belirlenmesi istendi. Doğru bir yorum, yaşam kalitesi, yani quality of life İngilizcesi. Bu 1990'lı yılların başında ortaya açılmış bir kavram, sürdürülebilir kalkınma gibi açık, sarih, net bir kavram değil. Yaşam kalitesi konusunda siyaset bilimciler, sosyologlar, iktisatçılar, diğer sosyal bilimciler çok ciddi anlamda bu konuyu irdeliyorlar. Dolayısıyla yaşam kalitesinin, yani quality of life çeşitli indeksler oluşturuluyor, çeşitli "indicator" lar oluşturulmaya çalışılıyor. Bu konuda çok ciddi uzlaşmalar ve çatışmalar var. Bunları biz kısaca değerlendirsek yerinde olurdu. Dolayısıyla bu kısa bir, yani birey yaşam kalitesi, sosyal yaşam kalite falan diye hepsinden bahsetmişiz, ama tabii ki bu 90'lı yıllarda ortaya atılan tartışma asıl merkez bireyin gelişimi için ifade edilen yaşam kalitesi kavramı. Dediğim gibi bu tüm sosyal bilimciler arasındaki tartışmayı kısaca değerlendirip, bizim yaşam kalitesinden anladığımız çizgiyi net bir şekilde koymamız daha doğru olur.

Dolayısıyla teşekkür ediyorum, ama bu tartışmalardan fazlasıyla haberdarız, ama dediğiniz gibi sorun bu. Tanım ve kavramları baştan net koymamız iyi olurdu yaşam kalitesi gibi, sürdürülebilir kalkınma gibi birçok kavramı, bölge tanımı ya da rekabet kavramı, evet rekabet kavramı bunların tanımlasak iyi olurdu. Yaşam kalitesi de bu bağlamda önemli.

İkinci yorumcu arkadaş, bölgeler arası farklılık, bölgesel eşitsizlik. Bu Ayda Hoca da çok güzel belirtti bölgesel eşitsizlik, yerel kalkınma, rekabet edebilir bölgeler. Bu bizim, hayır rekabet edebilir kentler, bu bize verilen bir başlık. Bölgeler arası farklılık asıl işlediğimiz, yani intraregion,interregion bunu incelemek. Aslında bölgesel eşitsizlik ve bölgeler arası eşitsizlik, her ikisi de her tip eşitsizlik bizim ele aldığımız, yani bölge içi eşitsizlik ve bölgeler arası eşitsizlik her ikisi de bizim için önemli eşitsizliklerdir diyoruz. Bölgeler arası eşitsizlikte başlıkta, bölgeler ve bölgeler arası eşitsizlik denmeli.

Doğum kontrolü, ikinci yorumcu, ilk iki yorumcunun adını alamadım çok özür diliyorum her ikisinden de.

ŞÛRA BAŞKANI
Tüm sorulara cevap vermeye çalışmayın.

KOMİSYON ÜYESİ - Yrd.Doç.Dr. Hatice Karaçay Çakmak
Çok hızlı söyleyeyim mi?

ŞÛRA BAŞKANI
Hayır.

KOMİSYON ÜYESİ - Yrd.Doç.Dr. Hatice Karaçay Çakmak
Peki.

O zaman ne diyeyim kalkınma kavramını Çiğdem söyledi. Kalkınmayı biz zaten iktisadi büyüme artı kalkınma diyoruz, yani niceliksel artı niteliksel değişmeler. Her bir seçenekte de kalkınmanın ne olduğunu söyledik. Hadi kalkınma kavramını da bir tanımlamak gerekir onu da tanımlayalım, tanım sorunu.

Vizyonumuz ne olmalı onu hızlı söyleyeyim, vizyonumuz ne olmalı? AB, işte jeopolitik konumumuz var Asya bir tarafta, AB müktesebatına uymak zorundayız. Dışsal faktörler, bölgeler arası uçurumu, bölgesel arası eşitsizlik uçurum atar mı, yakınsal mı, uzaklaştırır mı sorusu. Dışsal faktörler de, içsel faktörler dış dinamikte, iç dinamikte her ikisi de değerlendirilmeli. AB müktesebatına uymanın fırsatları ve dezavantajlarını değerlendirmeliyiz.

Bu noktadan sonra benim söylemek istediğim şey şu: Küreselleşme ve yerelleşmenin diyalektiği var ve biz bu noktadan sonra otaşık bir yönetimi asla ve asla, yani istesek de kabul edilecek bir şey değil. Yeni moda olan bir kavram var glokalleşme, biz glokalleşmenin fırsatlarını maksimum düzeyde değerlendirip, dezavantajlarını minimum düzeye indirebilecek politikalar benimsemeliyiz, yani glokalleşmeyi değerlendirmek lazım. Dolayısıyla AB'ye uyum önemli, evet fırsatları değerlendirmeliyiz. AB üye ülke olmanın da çeşitli fırsatları var fonlar açısından onu da değerlendirmek gerekir.

Ülke dağılım konusunu ele aldık, 8.1.10'da ele aldık. Yaşar Bahri Bey, yorumcuyu söylüyorum.

Arazi meselesi, bir başka arkadaş söyledi, arazi niye bu kadar bir

toprak reformu yok ortada, bir şey yok. Yüzde 40'lık, bin artının üzerinde bir küçülme var buna bir yorum yapılmamış. Evet, yorum yapılmamış tarım aslında uzmanlık alanımız değil, ama şu düşünülebilir mi hani 1999 yılından itibaren doğrudan gelir desteği tarımda çok ciddi reform yapıldı neoliberal politikalar çerçevesinde. Biliyorsunuz çiftçilere ve üreticilere doğrudan destek, doğrudan gelir desteği de toprak bazında, yani arsa bazında ve bu nedenle de tapulaştırma işlemleri, tapu kadastro işlemleri, tapulaştırma işlemleri inanılmaz arttı. Niçin? O destekten yararlanmak için. Dolayısıyla yıllarca hani ağanın ya da dedenin, babanın bölünmeyen tapu, birinin üzerinde olan tapu bu nedenle ciddi anlamda parçalandı. Bunun ne kadar payı var bilmiyorum, hani ilk aklıma gelen olduğu için söylüyorum.

Yatırımlar da önemli bir konu, yatırımları ne diyeceğiz, nasıl çağıracağız yabancı yatırımcıları? Yatırımcıları bir ülkeye çekmenin en önemli faktörü, bu ampirik çalışmalarca genellikle tespit edilmiştir. En önemli faktör teşviktir. Gelişmekte olan ülkelerde 80'lerden sonra, 90'lardan sonra çok ciddi anlamda az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler yabancı sermaye, doğrudan yabancı sermaye çekmekte, ama Türkiye hâlâ çok cüzi bir oranda doğrudan yabancı sermaye yatırımı çekebilmekte. Türkiye'nin yapabildiği yabancı sermaye yalnızca sıcak para akımı, çok iyi biliyorsunuz kısa vadeli yatırımlar gelmekte, portföy yatırımları. Bunu nasıl bir başka gelişmekte olan ülkeler çekebiliyor da biz niye çekemiyoruz? Teşviklerimiz yeterli, ama yeterliliği bir tartışma noktasında. Onun dışında teşviklerin makro iktisadi istikrar lazım, siyasi istikrar lazım, altyapı sorunları lazım. Biz de zaten komisyon olarak bunu diyoruz. Biz, yatırımları, yatırım iklimini iyileştirebilelim ki Türkiye'ye yatırım yapabilecek bir ülke noktasına getirebiliriz. Zaten asıl tartışma noktalarımızdan biri de bu.

Diğer sorulara da spesifik cevabım vardı, ama süre bitti. İstiyorsanız arada cevaplarız, tartışırız.

Çok teşekkür ediyorum herkese.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

KOMİSYON ÜYESİ - Özlem Aslan-Bayındırlık ve İskan Bakanlığı

Çok kısa bir şeyi belirtmek istiyorum, yani burada kalkınma

kavramı sadece tabii ki ekonomik göstergelerle ele alınmadı. Herkes bu konuda çok titizdi, kalkınma sosyolojik ve ekonomik boyutlarıyla, çevre, kırsal kalkınma boyutlarıyla ele alındı bilgi teknolojileri bazında da olsun. Hemen iki tane soruya detay vermek istiyorum, Selma Çeliker Hanımla Ömer Çelik Beyin soruduğu sorular. Takdir edersiniz ki, hani 90 küsur sayfalık bir sunumu 20 dakikaya sığdırmak çok zor daha önceki komisyon sunumlarında da olduğu gibi. Ancak bakılırsa 8-4-4 ve 8-1-9 stratejilerde bu sorulan sorulara cevap verdiğimiz raporda görülecektir.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ederiz.

Sekizinci komisyonun raporunu dinledik ve üzerinde tartıştık. Şimdi bölgesel eşitsizlik, yerel kalkınma ve rekabet edebilir kentler komisyonunun raporunu oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Oybirliği kabul edilmiştir.

Komisyona teşekkür ediyoruz, böylece tam 2 saat içinde bu oturumu tamamlamış olduk öngörüldüğü gibi, ama yarım saat rötarlıyız. Öğleden sonraki oturum saat 15'te başlayacak.

Teşekkürler.

KENTLİLİK BİLİNCİ, KÜLTÜR VE EĞİTİM KOMİSYONU OTURUMU

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Genel kurulumuzun değerli üyeleri, öğleden sonraki oturumları açıyorum. Kentlilik Bilinci, Kültür ve Eğitim Komisyonu üyelerini yerlerine davet ediyorum, buyrun efendim.

Evet, komisyon üyelerimiz yerlerini aldılar. Ben, komisyonumuzun sunumunu yapmak üzere Sayın Hocamız Orhan Silier'i davet ediyorum, buyrun efendim.

ORHAN SİLiER

Sayın Başkan, değerli üyeler ve değerli davetliler; size kentlilik bilinci üzerine uzun bir mesai harcayan grubumuzun çalışmalarını özetleyeceğim. Bu çalışmalar diğer gruplara benzer oranlarda katılımla yüzde 70'lik ve ortalamanın biraz altında olsa bile, bu tür toplantılarda hayli yüksek olan bir genel katılımla gerçekleşti. Bu genel katılımda şûra çalışmalarını büyük bir ustalık, incelik, dikkat ile yürüten tüm arkadaşlarımızın çabalarına yardımcı olmak, herhalde en önemli unsur oldu. Bu vesile ile kendilerine yeniden teşekkür etmek isterim.

Biz, bu komisyonda esas olarak ilk adımda kendi görev alanımızı bir ölçüde daralttık. Komisyonun ilk adında meslek etiği yazıyordu, bunu görev alınımız dışına çıkardığımız gibi aynı zamanda eğitim ve kültür konularının da yalnızca kentlilik bilincine ilişkin olanlarını kendi çalışma alanımıza aldık. Çalışma grubunun kolaylaştırıcısı olarak bu tür bir terimlendirmeyi uygun bulmuştuk. Size çalışmaların ve raporun ruhunu yansıtabilecek çok daha dar kapsamlı bir sunuş yapacağım. Bu sunuş doğal olarak öznel bir sunuş olacak. Çünkü, bir büyük düşünceler yığınından seçimleri içeriyor. En temel olduğunu düşündüğüm bazı değerlendirme ve önerileri kapsayacak ve sizde, henüz okumamış olanlarınızda raporun bütününü okuma istemi ve bugün de rapor üzerine derinlikle bir tartışma olanağı amacını güdecek.

Komisyon çalışmalarımızın size belki de sunmak istediğimiz ana sonucu şöyle özetlenebilir: Daha büyük yeni isimli, daha güçlü bakanlık

yapıları da yeni konseyler oluşturulması da buna benzer diğer önlemler de Türkiye'de kentleşmenin sağlıklı gelişmesinde yetersiz kalabilir. Ana ekseni burada aramamak, ana ekseni devlet kurumlarının görevli olduğu işi, yani tüm topluma bu somutta da kentliye hizmet işini, kentlinin kentleşme sürecinin sağlıklılaştırmasına katkıda bulunma işini yapmakta aramak. Sivil toplum kesiminin, demek ki kentlilerin ve kentli kuruluşların güçlendirilmesinde aramak gerekir diye düşünüyoruz. Kente sahip çıkan bir sivil toplum yaratılmadıkça bütün planlama çabalarımız, kararlarımız, deklarasyonlarımız, açıklamalarımız eksik kalacaktır diye düşünüyoruz. Çünkü, politik desteği sağlanmamış, yeterli sahiplenmeyi içermeyen güçlü ve çok güçlü lobilere karşı arsa lobilerine, yap-satçı lobilerine, müteahhit lobilerine vb. lobilere karşı kentin çıkarlarını, kamu çıkarlarını savunmak küçük grupların başarabileceği bir iş değildir. Görevine en büyük sadakatle bağlı devlet görevlilerin başarabileceği bir iş de değildir. Üstelik bu grupların kente sahip çıktığını, onu çok sevdiğini söyleyen, ama onun takribinde çok önemli roller oynayan her düzeydeki politikacının caydırılması ve Türkiye'de politikaların kentlerin tahribi, imar planlarının altüst edilmesinin üzerinden yürümemesinden de sağlanması lazım. Bu nedenle sahipsiz kente sahip bulmanın yahut bu sahipliği güçlendirmenin bugün kentleşmenin ana problemi olduğunu düşünüyoruz.

Kentlilik bilinci deyince, başlıca kenti dinamikleriyle anlamayı, kendini kente ait hissetmeyi, kentsel oluşumlardan sorumluluk duymayı ve kentin geleceğine ilişkin, bugününe ilişkin aktif bir katılımı anlıyoruz. Siz de bilirsiniz, aslında kentlilik bilinci ve kentten bahsederken esas olarak iki ayrı kentlilik bilinci biçiminden bahsediyoruz. Birincisi, genel olarak kentte yaşamanın, dünyanın hangi kentinde olursa olsun kentte yaşamanın bilinci. İkincisi, somut bir kentte Ankara'da, İstanbul'da, Porto'da, Cenevre'de, New York'ta yaşamının Ankaralılık, İstanbulluk, Portoluluk, Cenevrelilik, New Yorkluk biçiminde kendini alan bilinci ve sahip çıkışıdır. Türkiye, bu alanda hayli çelişkili bir durumu bize yansıtıyor. Tarihin en eski yerleşim birimlerinin, bu arada kentlerinin bulunduğu coğrafyalardan birine sahibiz, ama bu en eski kentler 5 bin-6 bin yıllık kentlerin, çok küçük istisnalar dışında çok azı bir süreklilik gösteriyor. Küçük çekirdekler haline dönüşmüş durumda. 2 bin yıllık Roma'dan Bizans'a, Bizans'tan Osmanlıya, Osmanlıdan tek parti yönetimliği ilk cumhuriyet dönemlerine kadar ve kısmen bugünü de kapsamak üzere merkezi otoritenin kent kimliğini ezmişliğini, merkezi güçlü yönetimlerin vatanında yaşıyoruz. Üstelik bu çok özel ve çok eski, binlerce yıla uzanan mirasın bugüne gelen bölümünün de hayli kısıtlı olduğunu biliyoruz.

İkinci olan, özel bir kente aidiyet alanıdır, ama bu aidiyet Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğunun kendi ulus devletini kuran son birimi olmasının, demek ki bunun yakın zamanlı ideolojik, politik gelişme olmasının sonucu olarak başka kimliklerin, aidiyetlerin etkisinde kalmıştır. Bugün bir Sivaslı alevinin Sivaslılığından çok Aleviliği öne çıkıyor. Bugün bir Hakkârili kürdün Hakkârililiğinden çok Kürtlüğü öne çıkar. Bu tür etkiler o kente ait olma bakımından, diğer ülkelerde de gördüğümüz bir geri kalmışlığı, diğer kimlik biçimlerinin kentlilik kimliği biçimini bastırmasını getirir. Öte yandan demokrasimiz de son yıllarda, hatta diyebiliriz ki son 150 yılda adım adım gelişse de bu çeşitli kimlikler arasında uyumlu bir bütünlük, birinin ötekini dışlamadığı ve sonuçta ağırlıklarıyla değişik kimliklerin insanları zenginleştirdiği bir bütünlük sağlamak bakımından çok elverişli koşulları taşımıyor. Hala günümüzde üst kimlik alt kimlik tartışmalarını yapıyoruz ve bunlar yeni tartışmalar olarak gündemimize giriyor.

Eğitim sistemimiz ve iletişim sistemimiz de, esas olarak tek tip bir kimliği getirdiği için ve bunun merkezi İstanbul'da olduğu için, daha önceki dönemler Ankara'da olduğu için yerel kimliklerin, yerel kentliliklerin, yerel sahip çıkışların ortalıkta görünmediği, hatta belli bir ölçüde arka plana atıldığı bir kente aidiyet durumuyla karşı karşıyayız. Öte yandan aş ve iş, yoksulluk ve işsizlik vb. ekonomik sorunlar kent aidiyeti gibi sorunları çoğu durumda arka planlara itebiliyor benzeri ülkelerde olduğu gibi.

Son olarak, kentin önde gelen sahipleri, asilzadeleri, burjuvaları, bugünkü önderlerinin Türkiye'de, Türkiye ekonomisinin son gelişmeleri içinde 1950'lerden bu yana esas olarak daha ilk birikimlerini tamamlama telaşında olan ve kamusal görevlerini, kente karşı borçlarını yerine getirme bakımından ilk adımları daha son yıllarda atmaya başlayan bir yapıda olduklarını görüyoruz. Bir tarihçi ve müzeci olarak şunu söylemek isterim ki, bütün bunlarla iç içe ve yan yana, ama tarihçiliğin ve müzeciliğin kent kimliğini geliştirmek bakımından pek az yardımcı olduğu, çoğu sefer bunları arka plana attığı bir perişanlık içinde olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Bu durumda ne yapacağız? Sabırla beklemek, emretmek, umutsuzlukla, sarkastizmle idare etmek çözüm değil. İşle ve işbirliğiyle kısaltılabilecek bir büyük toplumsal dönüşüm, bir geçiş dönemi söz konusu. Birkaç kuşaktır kentte yaşayanların kent içindeki oranı ciddi olarak artmadıkça, yeni şehirli ve köylü eksenli politika yaşamımız, kayırmacı politika yaşamımız güç kaybedip daha demokratik, daha ileri, daha katılımcı bir

politika dünyası Türkiye için egemen olmadıkça, ekonomik ve istihdam gelir seviyelerini yükselten ve insanları iş aş sahibi kılan bir yükseliş göstermedikçe. Bu arada bize benzer ortamların kişilerin ve mesleklerin çabalarıyla yapılması gerekenler yapılmadıkça, Türkiye'de kentlilik bilinci düşük düzeyli kalacak.

Çözümü aramak için, aslında dünyaya bakmakta yarar var. Yapılacakları da buradan görmekte yarar var. Dünyanın yalnızca bizi bazen moral bozukluğuna uğratan en istikrarlı, en zengin ülkelerine değil. Örneğin, Latin Amerika'ya, Asya'ya, Afrika'ya bakmak ve oralarda çok ilgi çekici kentleşmenin, kent çıkarlarının ayaklar altına alınmadığı deneyimlerine dikkat etmekte yarar var. Kent yoksulu ve emekçisi lehine hızlı sonuçlar elde edilebildiğini görmek bunlardan yararlanmakta yarar var. Bu bilgiler, bu deneyimler iletişim çağında esas olarak ulaşılabilir bilgiler, ama o kadar uzağa gitmeden ülkemizde de çok değerli uygulamalar yapılıyor. Türkiye'de uluslar arası standartlarda birçok örnek çalışma var kentlilik alanında, kent bilici alanında. Bunların bilinirliği az gazetelerin, radyoların santimetrelerle, saniyelerle ifade edilen ortamında kalabiliyor. Bu bilinirliği yaygınlaştırma, derinliği sağlama işi var. Deneyim alışverişi, ortak akıl sistemli bir iletişimi gerektiriyor.

Sözün kısası, kent bilinci insanlarla birlikte doğan değil sonuç olarak iyi projelerin, iyi adımların atılmasıyla gerçekleşen şeyler. Örneğin, Türkiye'ye baktığımızda Bursa'da geçen belediye tarafından, hatta belediyeler tarafından çok başarılı bir kentli bilinci geliştirme projesi yürütüldü. Paket proje alınıp Türkiye'nin birçok yerinde uygulanması çok yarar getirecek. Antalya'da bir kent müzesinin kuruluşu için, denebilir ki çok iddialı ve çok uluslar arası standartta bir çalışma yapılıyor. İstanbul'da meslek edindirme kurslarıyla kentlilik bilinci arasında ilgi çekici bağlantılar kuruluyor. Çankırı'da, Mersin'de kent tarihi çalışmaları alanında dar imkânlarla önemli işler yapılıyor. Kenti tanıma ve kente duyarlı olma arasında yakın bir ilişki bulunduğunu bütün sosyal bilim çalışmaları bize gösteriyor. Kentte oturmanın kenti otomatik olarak tanımak anlamına gelmediğini kendi deneyimlerimizden de biliyoruz. Kaybolmuşluk duygusu, eğitim eksikliği, kente ilişkin bilgi eksikliği bunların sonucu. Bir dizi iş yapmak gerekiyor. Niçin bunlar da 40 yıldır tanıdıkları, durdukları kenti yeterince iyi bilmiyorlar demek yerine kent bilgi sistemlerinin kurulmasından haritalara, medyanın derinlikli programlar hazırlamasından akşam seminerlerine kadar bin bir işi yapmadıkça ki, bunların çoğu

özendiğimiz ülkelerde 10 yıllardır yapıldığı için belli sonuçlar alınıyor. Bu alanda kente duyarlılığın da otomatik olarak gelişmesini beklemek, aslında halkımıza haksızlık anlamına gelir.

Bizim en önemli zorluklarımızdan biri kenti tanıtmak için, aslında kentlerimizi kendimizin iyi tanımaması zorluğu. Türkiye'de kent tarihçiliği çok az gelişmiş bir tarihçilik. İstanbul ansiklopedisinin çıkartılması çalışmasında, İstanbul üzerine en büyük serginin hazırlığı çalışmasında bulunmuş bir kişi olarak size söyleyebilirim ki, İstanbul ki en araştırılmış kentimiz. İstanbul'a ait bilmediklerimiz çok fazla. Daha dışarıya doğru gittikçe durumumuzu anlamak mümkündür. Üniversitelerimizin bu somut alanlara pek de gündemlerinde yer vermemesi, daha çok politik tarih, askeri tarih, diplomatik tarih gibi alanlarda çalışması kent tarihi çalışmalarını çok yeni ve çoğu zaman da arşivcilikle sınırlı ve propagandayla sınırlı hale getiriyor. Milyonlarca Osmanlı belgesi, cumhuriyet döneminden çok daha başarılı bir biçimde arşivlerini koruyan Osmanlı belgesi kullanılmayı bekliyor. Sorduğumuz soruların cevapları bilinmediği için değil o alanlarda çalışma yapılmadığı için biz kentlerimizi tanımıyoruz. Yetersiz araştırma, yetersiz tanıtımı da, yetersiz ilişkiyi de, anlatımı da birlikte getiriyor.

Kentlerin kültürel mirası konusunda bizi tehdit eden en önemli sorunlardan biri Anadolu üzerine, bu topraklar üzerine biraz eğrelti oturmuş, bir parça tam bu toprakları benimsememiş olmamızın sonuçlarını da yaşıyoruz. Kentin tarihinin değişik dönemleri arasında ayrım yapmak ve onun, örneğin son bin yılı ile ilgili gerisini bir yana bırakmak, öte yandan gerisiyle ilgili malzeme üzerine, arkeolojik kazıntılar üzerine en çok çalışma yapılıyor olması üstü ve altı şişhane, ortası kaval bir tarih bilgisini getiriyor. Dedemizin ne yiyip içtiğini bilmiyoruz, ama milattan önce 200'ü iyi biliyoruz. Buna karşı kocaman dönemler hakkındaki bilgimiz, kent kültürü bilgimiz çok yetersiz. Kültür tarihinin en az askerlik tarihi, diplomatik tarih, politik tarih kadar önemli olduğunu ve kentte yoğunlaşan araştırmaların çok değerli olduğu keşfetmemiz gerekiyor.

Somut ve soyut kültürel miras dediğimiz mirası, birleştirmek ve birlikte anlamlandırmak da çok önemli. Kentlinin yaşadığı kentin değerlerini öğrenip onunla gururlanması şoven olmayan, bağnaz olmayan, ama ben iyi ki burada yaşıyorum duygusuyla bütünleşmiş bir tanınmayı gerçekleştirmemiz gerekiyor. Kentin referans noktalarını yok etmek bir yana, sık sık bunu yapıyoruz geliştiren, arttıran, insanın mekânda

yaşadığını her an hissettiren ve bunun huzurunu getiren çalışmalara ihtiyacımız var. Bunun için yalnızca mimari mirasla yetinemeyiz. Elbette yapı mirasımız çok önemli. Fakat soyut kültürel miras, el sanatlarından dans geleneğine, halk inanışlarından doğa bilgisine kadar ki bilgilerimiz, binlerce yıl boyunca birikmiş bilgilerimiz bunların envanteri, bunların uygulanması, toplumla paylaşılıp yeniden kazandırılması, yaşayan kuşakların sözlü tarih kanalıyla tanıklıklarının birer belge getirilmesi işleri de kent tarihi bakımından bizleri bekliyor çok çok gecikmiş olarak. Kent arşivlerimiz yok yok, kent arşivleri olmadan kentlilik bilincini geliştirmeye, kent müzeleri kurmaya çalışıyoruz. Sağda solda dağınık bilgiler Osmanlı, Bizans, Selçuklu yapısının ki, o kadar geriye gitmiyor bilgelerinin merkezi bilgiler olduğu yerde bu bilgileri almak ve kent hafızasını yeniden inşa etmek gerekiyor. Bu kurumları yaratmamız lazım ya bağımsız kurumlar olarak ya kent müzeleri içinde.

Kentler binlerce yıldır zenginliklerini çok çeşitli dinsel, etnik, kültürel grupları barındırmakla kazandılar. Bu varlığı, bu zenginliği hoş görü terimiyle ifade ettiğimiz bir üstten ve sınırlı kabulle değil haklar temelinde ve eşitlik temelinde bir ilişkiyle sürdürmeyi becermek için, kentlilik bilinci bize çok şeyler talep ediyor. Dolayısıyla farklı etnik, dinsel, kültürel grupların birbirlerini tanımalarını birbirlerinin yemeğini, müziğini, dansını, adetlerini, bayramlarını mümkün kılan bir ilişkiler sistemi kurmadan kentin bir sosyal organizma olarak bütünleşmesini sağlamak mümkün olmuyor. Daha çok kentlinin kentin geleceği üzerine düşünmesini sağlamamız gerekiyor. Korkularını, gelecekte şunlar olacak, umutlarını, ben bu şehirde şunlar olsun isterdim, ütopyalarını ortaya koyan kentli o kentin o doğrultuda gelişmesi veya bazı tehlikelerden uzaklaşması için, kendi bir şeyler vermeye hazır olan bir kentli. Sadece geçmiş değil gelecek üzerine bir sivil alan yaratmamız gerekiyor. Toplum buna hazır, bunun örneklerini biliyoruz. Sergiler yaptığınız zaman, sempozyumlar, büyük toplantılar yaptığınız zaman büyük katılım var biz hazır mıyız?

Türkiye'de son sıralar kent müzeleri alanında önemli bir gelişme var. Uzun yılların çabalarından sonra yeni yerel yönetim kanununa, belediyenin kent müzesi kurması görevi bu çabaların sonucu dâhil edildikten sonra Anadolu'nun bin bir ucunda belediyeler kent müzesi kurmaya başladılar. Önemli bir başlangıç, ama demin saydığım bütün unsurları yan yana getirmediğiniz zaman ortada aceleyle kurulmuş küçük, yetersiz etnografya müzeleri belediyeye bağımlı, varlığı her zaman tehdit

altında olan küçük organizmalar ortaya çıkıyor. Bunların alternatifleri var. Türkiye'ye paralel olarak dünyada da kent müzeleri bir Rönesans yaşıyor. Ondan öğrenmemiz gereken şeyleri öğrenmediğimiz zaman bu çok yararlı olmuyor.

Son olarak 4-5 konudan daha bahsedip zamanımı fazla aşmadan bitirmek istiyorum. Geri kalan konulara sanıyorum sorularınız ile cevap verme imkânımız olur.

Kültürel siteleşme, hem zengin siteler anlamında kapısı bekçili ve köpekli ve cipli siteler anlamında, hem en yoksul siteler anlamında toplumsal bütünlüğü önemli oranda tehdit ediyor. Bütün imar mevzuatının, bütün kentleşme mantığının bu kopukluğu engellemek için tedbirler alması lazım. Hemşehri dernekleri iki yanlı bir bıçak gibi çalışabiliyor. Bu bıçağın köylülük yanını, geçmişten gelinin yer yanını kesmek değil yeni kente uyum ve bir kültür renk katma yanının işlev görmesini sağlamak bizim çabalarımıza bağlı.

Bir dayanışma birimi olarak bir Akdeniz geleneği, bir Osmanlı geleneği olarak mahalle ve sokak çok önemli. Bunu yok sayan bir kentleşme ve kentlilik bilinci zayıf kalmaya mahkûm. Ortak buluşma mekânlarını, Osmanlı mimarisinde çok gelişkin olmadığını bildiğimiz meydanlar olsun, yine geçmiş mimarimizin sınırları, ulaşım sınırları içinde kent çevresindeki alanlar olsun bunları var etmek ve bunları kentlinin buluşması için kullanmak durumundayız. Alışveriş merkezleri, bakkal ve manav kavgası bizi çok yakından ilgilendiriyor. Bu kavga çok eşitsiz bir kavga ve bu kavga kent kültürümüzün tahribinin bir alanı durumundadır. Arastaları, çarşıları, pazarları yok eden bir gelişme kent kültürünü de tırpanlıyor. Üniversitelerimizin yerleşkelerinin kent dışında olması ve kentle bağlarının çok sınırlı olması, kapılarının esas olarak halka kapalı, şu anlamda kapalı özel ziyaretler, akşam kursları, halk konferansları vb. düzenlemeleri içermemesi kent-üniversite bağlantısını çok zorlaştırıyor.

Kente ilişkin bu süreçleri engellileri öne alarak, gençleri ileride büyüyecek küçükler olarak değil bugün genç ve bilinçli kişiler olarak kent yaşamına ve yönetimine katmak, onların kendi ifade ettikleri ihtiyaçlara saygı duymak, gençleri kentli bilinçli yapabilmenin anahtarı durumunda. Örgün ve yaygın eğitimimiz, medyamız kentlilik bilincini daha büyük oranda geliştirebilir. Çok pratik bir tek nokta söyleyip bu konuyu kapatıyorum.

İlan sistemine bağlı yerel basın, esas olarak bu ilan gerini alabilmek için kent konusunda sistemli ve kaliteli yayın yapmaya zorlanabilir ve bunun önemli etkileri olabilir.

Bütün bunları yapmak için konsensüs kültürünü geliştirmemiz, çatışma eğilimlerimizi çatışma yönetimi diye bir alan olduğunu bilip dizginlememiz ve bunun için yerel konulardan başlamamız lazım. Saydamlık, hesap verirlik olmadan kentli sahiplenmesinin olmayacağını bilmemiz, göstermelik katılımdan gerçek ortaklığa adım atmamız lazım.

Değerli arkadaşlar, bütün bu süreçlerde sürekli iyileştirme için süreçlerin yakından izlenmesi lazım. Mesela, bu şûranın kendi yapısı kadar şûra kararlarının izlenmesi için işlerliği olan küçük bir komite kurulması, en az şûra çalışmaları kadar önemli diye düşünüyorum. Bir ara söylediğim gibi sabırla, emirle ya da umutsuzlukla değil, ancak işle ve işbirliğiyle kısaltılabilecek bir geçiş dönemi bir büyük sosyal dönüşümün yaşandığını unutmayalım.

Size teşekkür ediyorum ve zamanımı biraz uzattığım için özür diliyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Sayın SİLİER'e güzel açıklamaları, sunumları için çok teşekkür ediyorum.

Şimdi söz almak isteyen üyelerimize sırasıyla söz veriyorum.

Evet Halil Aşıcı, buyrun efendim.

HALİL AŞICI

Teşekkür ediyorum.

Bu şûrada görev alan, komisyonlarda çalışan arkadaşlarıma çalışmalarından dolayı kutluyorum. Ben de bu komisyonun bir üyesiydim, ancak Milli Eğitim Bakanlığı adına katılmıştım. Daha sonra geç katıldığım için, işlerim nedeniyle de bazı toplantılarına katılmadım. Belki burada söyleyeceklerim arkadaşlarım yanlış anlamasınlar özür diliyorum öncelikle. Eğitim dilindeki bazı kelimelerin yanlış kullanılmasından dolayı onların düzeltilmesi yönünde görüş bildirmek istiyorum.

Şimdi sayfa 32'de kadınlarımız ve genç kızlarımıza yönelik mesleki alanlarda modüler eğitim programları hazırlanmalıdır cümlesi var.

Esasında modern eğitim programları var şu anda, ama belki yeterli değil. Onun için bu cümlenin hazırlanmalı yerilen geliştirilmeli ve genişletilmelidir şeklinde olmasında fayda var diyorum. Gene altında diğer bir cümlemiz, öğretim programları öğrenmeye açık kendini sürekli geliştiren, yenileyen, değişen koşullara uyum sağlayabilen bireyler yetiştirici yapı ve nitelikte olmalıdır. Tabii Milli Eğitim Bakanlığı 2004-2005 öğretim yılından itibaren bütün programları bu mantıkla yeniledi bunu kamuoyu da biliyor. Onun için, yani bu yüklem kelimesinin yapı ve yenilikte geliştirilmelidir şeklinde olmasında fayda var diyorum.

Gene devam ettiğimde, sayfa 90'da 9.5.2.1 eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesi konusu burada işlendi. Bunun da son kısmının ve kentlerde hoş görünün hâkim olacağı bir ortam varolması sağlanmasına yönelik konulara daha fazla yer verilmesi ve yer verilmesinde güncelleme ve geliştirme başlatılmalıdır şeklinde olmasında fayda var.

Gene 91 inci sayfamızda 9.5.4.1 başlığı altında bölgeler arasında eğitim seviyesi farklılıkları eşitlenmelidir. Şimdi buradaki farklılıkları eşitlemek amaç, benim anladığı eğitimci olarak herkes lise mezunu olacak, üniversite mezunu olacak tabiri çıkıyor. Hâlbuki kanunun 8inci maddesinde fırsat ve imkân eşitliği başlığı var. Onun için bu başlığın da bölgeler arasındaki eğitimde fırsat ve imkân eşitliği sağlanmalıdır şeklinde düzenlenmesi ve bu şekilde yer almasında fayda var diyorum.

Gene 101 inci sayfamızda, 9.4.2.1.1 başlığı altında okuma-yazma bilmeyen kadınlara yönelik kurslar açılmalı. Hâlbuki kurslar devam ediyor, yıllardır devam ediyor. Halk eğitim merkezleri bu amaç için kurulmuş, ama bu genişletilerek yaygınlaştırılmalıdır olabilir mi, cümle o şekilde sanki hiç kurs açılmamış da ilk defa böyle bir durumdan söz ediyor gibi oluyor.

Ben teşekkür ediyorum, kolay gelsin diyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Çok teşekkür ederim Sayın Aşıcı.

Şimdi Cemal Gökçe Bey, buyrun efendim.

CEMAL GÖKÇE

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyonumuzun yapmış olduğu çalışma nedeniyle de onlara da teşekkür ediyorum. Gerçekten kapsamlı bir çalışma yapmışlar. Yalnız bu komisyonun yapmış olduğu çalışma, sadece kendi konularıyla ilintili değil. Şu an dokuzuncu komisyonun raporunu görüşüyoruz. Kanımca bütün komisyonlarımızın hazırlamış oldukları raporları yakından ilgilendiriyor. Özellikle de kentlilik bilinci, kültür ve eğitim komisyonu oturumu ve komisyonu raporu, kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım komisyonunun raporunu da yakından ilgilendiriyor. Bu çerçevede korumanın olabilmesi için, sıkça Sayın Silier'in altını çizmiş olduğu korumanın olabilmesi için, kültürel mirasımızın korunabilmesi için mutlaka ve mutlaka ciddi bir eğitime ihtiyaç var. Bu eğitim, sadece okul süreci içerisinde olan eğitim değil. Açıkçası dünyada son dönemlerde gelişen hayat boyu eğitim olarak adlandırdığımız sürekli bir eğitimi kapsamak durumundadır. Özellikle burada bulunan arkadaşlarımızın çoğunun meslek insanları olduğunu biliyorum. Ülkemizde genel bir yaklaşım var diploma almış olmanın bir mesleğin gereklerini yetirmek için, yeterli olması anlayışı ve kültürüdür. Oysa diploma almış olmak son derece önemlidir. Bir işi yapabilmenin ön şartıdır, ama yeterli şart değildir. Dolayısıyla meslek insanlarının, özellikle tarihsel değeri olan yapılarımızın, yıllardan bu yana getirmiş olduğumuz yapıların korunabilmesi için sadece ve sadece onların görünüşlerinin eskiye benzetilmiş olması değil tasarım düzeyinde de bu yapılarımızın yarına taşınması açısından doğru bir tasarıma ihtiyaç vardır. Bu çerçevede de koruma alanına yönelik olarak alınmış olan diplomaların yeterli olmadığını, meslek insanlarının sürekli ve yaşam boyu eğitim dediğimiz eğitimden nasiplerini almış olmaları da gerekir.

2004 yılında yapmış olduğumuz, yapılmış olan deprem şûrası da, gerek mesleki eğitimin, gerekse yaşam boyu eğitim dediğimiz eğitimin altını çizmişti. Yaşam boyu eğitim olarak adlandırdığımız, özellikle meslek insanlarını kapsayacak eğitimin zorunlu olması, mesleki yetkinleşmeyi, mesleki derinleşmeyi sağlayacak olan eğitimin zorunlu olmasını sağlayacak bir düzenlemenin yapılma kararı deprem şûrasında da alınmıştı. Fakat üzgünüm ne yazık ki yapılamadı. Umarım iki günden bu yana burada yapmış olduğumuz tartışmaların sonuçları, siyasal erki biraz daha hareketlendirir. Meslek içi eğitim dediğimiz, yaşam boyu eğitim dediğimiz meslek insanlarının diplomaya dayalı olarak değil mesleklerini daha doğru yapmalarını sağlayacak olan yaşam boyu eğitimin, meslek insanlarının da kendilerinin de iradesine bırakılmayacak kadar önemli olduğu bilinerek zorunlu hale getirir diye düşünüyorum.

Ben, komisyon raporunu incelemeye çalıştım. Eğitimin çeşitli kademeleriyle ilgili bir dizi görüşler var, öneriler var, ama yaşam boyu meslek insanlarının, yaşam boyu eğitimlerinin zorunluluğuna yönelik olarak herhangi bir şey görmedim. Böyle bir ilave yapılabilirse, yapılırsa yararlı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ederiz.

Pınar Özden buyrun.

PINAR ÖZDEN

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de, hem komisyona, hem de komisyon başkanına çalışmalarının ruhunu bize çok güzel aktardıkları için öncelikle teşekkür etmek istiyorum. Kapsamlı bir fikir sahibi olduk bu konuda.

Rapor şu anda elimde olmadığı için içine bakma şansım yok, ama eğer içinde yer almadıysa diye bu önerimi söylemek istiyorum. Şimdi kentlilik bilinci, kültürü ve eğitimi konusu aslında kentin yöneticilerinden başlaması gereken bir konu bizler için. Biliyorsunuz demokratikliği tartışılsa da, bir şekilde demokratik yöntemlerle belediye meclis üyelerini seçiyoruz ve bu kişiler görevlerine geliyorlar. Bunların her birinin farklı meslekleri, farklı formasyonları var. Ancak bir çoğunun da, aslında kentlilik bilinci ya da kente yönelik gündemdeki tartışmalar konusunda çok da fazla fikir ve bilgi sahibi olmadığını da biliyoruz. Dolayısıyla aslında bu noktada belki raporda bu konuya değinilmesi faydalı olabilir diye düşünüyorum ben ve belediye meclis üyelerinin göreve geldikten hemen sonra düzenli olarak, periyodik olarak eğitimlerden geçirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Aslında Cemal Gökçe'nin de biraz önce meslektaşlar adına söylediği sürekli eğitim konusunun kent yöneticileri açısından da çok önemli olduğunu düşünüyorum ve raporda yer alırsa faydalı olur diye düşünüyorum.

Ben Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ederim Sayın Özden.

Sayın Uğur Özdemir, buyrun efendim.

UĞUR ÖZDEMİR

Hacettepe Üniversitesi Öğretim Görevlisiyim merhaba.

Şûrayı, divanı ve komisyonu saygıyla selamlıyorum. Öncelikle komisyona ve rapora emeği geçenlere çok teşekkür ediyorum.

Ben, bu komisyonun üyelerinden birisiyim. Ancak bu komisyon raporu üzerine bir katkı vermek adına söz aldım. Komisyonun asıl üzerinde durduğu kavram kentlilik bilinci olmakla birlikte, sanıyorum tüm şûrada da etkisi olan bir zorluğu biz komisyonda da yaşadığımızı düşünüyorum. Farklı bilim ve meslek elemanları olarak, bazen bir kavramı tartışırken birbirinden farklı literatür geçmişlerine sahip oluyoruz. O yüzden de bu bilgileri yan yana getirerek bir harmoni oluşturabilmek, bir öz oluşturabilmek bazı şeyleri içeride tutmayı, bazı şeyleri de ne yazık ki dışarıda tutmayı gerektirebiliyor. Bu noktada komisyonda her zaman ifade ettiğim, biraz sonra aktaracağım bilgileri şûra genel kurulunda da aktarma gereği hissettim.

Komisyon kendi raporunda kentlilik bilinci kavramını, kentleşme, kentlileşme kent kültürü odağının bir kesişim kümesi olarak gösterdi. Ancak bilmek gerekir ki, çalıştığımız odak eğer insansa insana ilişkin yorumlarımızın içinde, insanın sosyal bir varlık, insanın politik bir varlık olmakla birlikte insanın psikolojik bir varlık olduğunu kabul etmemiz ve kentlilik bilinci gibi bir kavramı ele alırken insanın odaklandığı psikolojik içeriği göz ardı etmemek gerektiğini düşünüyorum. Bir miktar bakıldığı takdirde sanat bilinci, spor bilinci, sosyal bilinç gibi kavramlar ifade edilirken sanat, spor ve sosyal kavramları bilinci ne kadar etkiliyor ise kentlileşme kavramında da kentlileşme bilinci o kadar ifade ediyor. Bilinç bir psikolojik kavramdır ve bilinç bu tür sosyal ve politik bir söylemle konuşmanın ötesinde insanın bilgi, tutum ve davranış üçleminde oluşan bir yapıdır. Biz bunu hesaba katmadığımız takdirde, sosyal ve politik bir içerik içinde söylemlerimizin hepsini oluşturduğumuz takdirde biz konunun özüne yaklaşmış, ama konunun özüne dokunmamış oluyoruz. Bilmek gerekiyor ki, bilinç aslında Türkçe kavram itibariyle bir farkındalıktır. O farkındalık da bir anda insanda açılıverecek bir şey değildir, bir olasılık değildir. Bir domino taşlarında olduğu gibi küçük domino taşlarının birbirine harekete geçireceği bir aydınlanma sürecidir. O yüzden bilinç kavramı üzerinde dururken multi sektöriyel, multi disiplinel ve bilimin her unsurunu dikkate almak gerekir diye düşünüyorum ben. Çünkü, Kentleşme Şûrasında bundan önceki oturumlarda da gördüğümüz gibi, evet bir şehir yapabiliriz,

evet o şehrin planlanmasını yapabiliriz. Bunlar birtakım meslek gruplarının özel ve ilk işleri olabilir, ama bilmemiz gerekir ki o dekorun içinde yaşayacak olan insandır sıkıntılarıyla insandır, depresyonlarıyla insandır, isyanlarıyla insandır. O yüzden bu açıdan bakıldığında, odağımız olan insanın bilinç kavramını böyle bir komisyon içinde, en azından bundan sonraki çalışmalar doğrultusunda bu kadar sosyopolitik bir bakış açısının yanı sıra insanın odağı olan sosyopsikolojik bir bakışla da bakmakta yarar vardır.

Biz, öyle istiyoruz diye insanlar Ankaralı olmayacaktır. Örneğin, bilinçle ilgili yapılan bir çalışmada Amsterdam'dadır ve Amsterdam'da 3 yıl önceki ekol ben Amsterdamlıyım idi. Oysa 2008 yılında yapılan ben Amsterdam'ım oldu. O yüzden bilgiyi ve bilimi sadece Türkiye'de üretilen değil dünyanın genel geçer kavramlarıyla birlikte ele almakta ve katılımı sözle değil olabildiğince içerikte yapmakta ve bunu yansıtmakta yarar olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ediyorum Sayın Özdemir.

Mehmet Doğan Bey buyrun.

Mehmet DOĞAN

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Eğitim Müdürü- Kentleşme, Kentlilik Bilinci,Kültür ve Eğitim Komisyonu Üyesiyim. Öncelikle Orhan Bey hocama çok teşekkür ediyorum. Akıcı bir üslupla kentlilik bilinci, eğitim ve kültür sunumunu yaptılar.

Burada ben uygulamaya yönelik birkaç söz etmek istiyorum. 2003-2004 ve 2002 tarihlerinde kentim İstanbul programını hayata geçirdik İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından. Orhan Hocam da bunu ifade ettiler. Burada tüm sivil toplum örgütlerine yönelik olarak artı ilköğretim, lise, üniversite ve genelde İstanbul halkına yönelik kentlilik bilinci eğitimi gerçekleştirdik. Buradan önemle üzerinde durduğumuz konu, İstanbul insanının genelde şehirdeki yaşayan insanların şehre aidiyet duygusunu hissederek kendi sahiplenmesini, kenti koruması ve kenti sahiplenmesini amaçladık. Bu yönde de eğitimler verdik, çünkü şehirde yaşamanın bir insanın gerçekten şehirli olduğu ya da şehirlilik bilincine eriştiği anlamına

gelmiyor. Bu bilinci oluşturmak için okul öncesi eğitimden başlayarak, biraz önce ifade ettiğim gibi ilk, orta ve üniversiteye kadar etkili bir şekilde ve ciddi bir eğitim programlarıyla kültürümüzün temellerinde var olan değerlerin başında yer alan görgü kuralları eğitimi mutlaka verilmelidir.

Görgünün tarihi, kültürel ve evrensel boyutu incelendiğinde sevgi, saygı, hoşgörü, şefkat, merhamet, yardımlaşma, paylaşma, selamlaşma, adalet, duyarlılık, fedakârlık kavramların şehir kültürünün temel taşları olduğunu görmekteyiz. Bu bağlamda, bu değer yargılarına sahip bireylerin oluşturduğu topluluklar kendi farklı olanın da farkında olan, farklılıkları zenginlik olarak kabul eden nezaket sahibi, hiçbir ayrım gözetmeden etrafındaki herkese karşı saygılı, her görüş ve düşünceye, fikre karşı hoşgörülü, zayıf ve kimsesizlere karşı şefkat ve merhametli, yardımlaşan, paylaşan, adalet duygusuna sahip, fedakâr insanlar odur. Bu özelliklere sahip olurlar.

Burada hemşehri dernekleri konusuna değinmek istiyorum. Hemşehri dernekleri tanışma, kaynaşma, dayanışmayı arttıran kentli olma bilincinin üst kimlik olarak işlendiği yer olmalı. Birer direnç merkezi fonksiyonu olmaktan çıkarılmalıdır. Herkes kendi şehrinde sahip olduğu kimliği ön plana çıkarırsa ki, bu bir yerde örften, adetten ve geleneklerden doğan, hatta dini açılardan doğan sonuç itibariyle duygulardır. Ancak bunları belli bir kimlik çerçevesinde harmonisini meydana getirmek de, kentlilik bilinci adına mutlaka ve mutlaka yapılması gereken bir çalışma olarak görüyorum.

Ülkeler eğitim, kültür, spor, sanat alanlarında şehirlerin yarıştığı bir dünyaya doğru hızlı bir şekilde gitmektedirler. 21inci Yüzyılın en büyük vasfı küresel vizyon ise, benim kanaatime göre bu bir öneri olarak söylüyorum İstanbul bu vizyona kendi şehir doğası gereği en uygun düşen bir şehir konumundadır. Bunu niçin söylüyorum, bunu kentlilik bilincinde eğer şehirlerimize genel olarak bir bilinç uygulama söz konusu ise, kriterli ise İstanbul buna en uygun bir kültür birikimine sahip, çeşitliliğe sahip bir kenttir. Dünyanın çekim ve cazibe merkezi durumunda olan İstanbul, kültürel ve tarihi zenginliklerle dolu kadim ve öncü bir şehirdir. Bu şehirde doğan tarihi ve kültür birbirini mükemmel bir şekilde tamamlar. İstanbul'da yaşamak büyük bir medeniyete katılım anlamını da taşır diye ifade ediyorum.

Efendim, ayrıca şehir merkezlerinde, yine değerli Hocam Orhan Beyin de ifade ettiği bunu bir daha altını çizerek ifade ediyorum, dün da ifade edilmişti bu merkeze yakın yerlerde mutlaka bir şehir meydanı bulundurulmalıdır. Mahalle odaklı bir yapılanma ve kültürü hayata geçirmeliyiz. Yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan kanaat, şehir kültürünün mahalle ekseninde oluştuğu, aidiyetin geçmişte mahalle köprüsüyle gerçekleştirildiğidir. Şehirlerimiz için temel hedef büyüme değil kalitenin arttırılması olmalıdır. Bu da, ancak eğitimle mümkündür, ciddi bir planlamayla mümkündür.

Şehir hayatının kalitesinin yükseltilmesi, Habitat-2'de ortaya çıkan çerçeve ve Türkiye'nin tam üyelik için girdiği AB'nin fiziki ve sosyal hayata ilişkin kalite ve üretiminde tüketimine kadar öngörülen standartları da temel referans olarak almamız gerektiği düşüncesindeyim. Bu anlamda tarihi ve kültürel mekânlar mutlaka koruma altına alınmalı, bunun eğitimi verilmeli sürdürebilirlik olmalı. Hemşehrilik olgusuna, biraz önce ifade ettiğim gibi korkulmamalı. Şehrin eğitim, sağlık, kültür, sanat, güvenlik, spor vb. standartlarının dünyada yaşanabilir kentler seviyesine yükseltmek amacıyla gayret gösterilmelidir.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ederim Sayın Doğan.

Sayın Gökhan Erkan, buyrun efendim.

GÖKHAN ERKAN

İzmir İleri teknoloji Enstitüsü-Şimdi komisyonun çalışmasında kent bilinci konusunda vurgunun biraz tarihi, kültürel mirasımızın yaşatılması ve tarihi değerlerin korunmasına yönelik bir alana kaymış olduğunu düşünüyorum. Şimdi çok rahmetle andığım Gönül Tankut Hocamız bize kentlilik bilinci konusunda açıklama yaparken, hep kenti bilmek, kent yaşamını bilmek, yerel yönetimi bilmek boyutlarına çok vurgu yapardı. Şimdi bu vurgu bir miktar var, ama ben yine de hani özellikle müze konusundaki öneriler, yani belirli kazanımların şüphesiz çok önemli olduğunu, yani bir toplum elbette ki, yani geleceğe bakarken, bir yazar şöyle belirtmiş "Geleceğe doğru sırtı dönük yürür ve geçmişe bakar, yani sırtı geleceğe ters olarak yürür, geri geri yürür geçmişe bakarken insan" derdi. Şimdi şüphesiz bu tür değerlerimiz çok önemli,

bu tür değerlerin korunması da çok önemli, ama kent yaşamını ve belediyeyi, yerel yönetimi ve kentte olup bitenleri bilmek de bir yandan bu kadar önemli. Belirli kazanımlar oluyor şüphesiz, yani kentin geçmişine yönelik, bin yıllardır bizim coğrafyamızda da bu kadar geçmişi olan, kültürel ve tarihsel değerleri olan yapılarımız var. Fakat bir yandan da pek bilmediğimiz ya da hani bu tür bir arayışta bulunmadığımız yeni şehirler var. Her kentin bir yeni şehri var. Bu yeni şehri sahiplenecek vatandaş var mıdır, yok mudur bilmiyorum. İstanbul'un tarihi yarımadasını savunuruz, sur bölgesini vs. savunuruz, işte boğazını, doğal değerlerinin şüphesiz savunuruz, Ulus'u savunuruz, ama bu yeni şehirleri yapacağız. Burada bu tür bir bilinç oluşumu, neye yönelik bir bilinç oluşumu olacak, yani bu tür müzeler kentlerin geçmişe yönelik belirli değerlerini tanıtmaya ve bir tarih bilinci oluşturmaya yönelik şüphesiz önemli nüveler sağlıyordur. Fakat bir yandan da kentlerimizin müzeleri var, yani bu yeni kentlerimiz, yeni oluşan bunların belki bir bu yeni şehirleri inceleyecek, buralar çok zor alanlar. Çünkü, artık buradaki insanların orayı sahiplenmesi, çünkü müteahhidin kendisi çıkarır. Siz bu çatışmayı gerçi sundunuz, yani sivil topluma görev atfeden, ama bir yandan da bu aslında sivil toplumu bir yandan suçlayan bir şeye dönüşmeye başlıyor. Bu sanki insanların, bireylerin bir bir, tek tek suçlarıymış gibi.

Bu çatışmadan sivil toplum başarısız çıktı şimdiye kadar ve burada bilinç konusunda konuşan insanlar kendisini belirli bir bilinçlilik düzeyine çıkartarak buradan kesim hedef kitle olarak gerilemek durumunda kalıyor. Ben, bu tür kazanımların, tarihi kültürel değerlere yönelik kazanımların yeni kentlerde, yeni şehir bölgelerinde, belediyelerinde, ismi yeni şehir olan her kentimizde var Mardin'de, dünya kültür mirasının dibinde sapsarı 10 katlı apartmanlar var. Şimdi bunlar da birer bilinç meselesi, bunlar da birer sahiplenme meselesi, ama bu tür değerlerimiz var. 100 sene öncesine kadar gidip bakıyoruz bu tür alanlardan belirli bir nüveler çıkarıyoruz, ama bu yakın tarihte oluşan kentlerimiz de bunlarda bizim dönemimizi herhalde simgeleyen şeyler, yapılaşmalar. Dolayısıyla ben bu tür bir sivil toplum şeyini, bir yandan da bir müzenin yanında ya da korunan tarihi değerlerin yanında bir anda, yani hiçbir bilimsel norma uymayan, hiçbir kent estetiği yapısına uymayan ya da belirli bir sahiplenme duygusu yaratmayacak yapılaşmasının olmasını bir kazanım olarak atfetmeyi açıkçası çok kabul edemiyorum. Bu tür bir yönetimi, planlamayı, planı bilmek boyutlarındaki kentlik bilinci vurgusunun da eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ediyorum Sayın Erkan.

Sayın Ömer Çelik, buyrun efendim.

ÖMER ÇELİK

Ömer Çelik, demiyolcuyum. Şahsım ve tüm demiryolcu çalışanları adına komisyona teşekkür ederim.

Kuruluşuma ait gar ve istasyonlar 150 yıllık tarihi geçmişi nedeniyle kültürel niteliği olan eserlerdir. Gerek kent mirasına, gerekse kent kültürüne katkı sağlamak amacıyla, öncelikle kuruluş olarak biz kendimiz kuruluş yönetimi bu varlıklara sahip çıkmamızın gerektiğini burada anlıyorum. Buraları kentlerin mezbelelik yerlerinden çıkartıp bir kültür mirasına dönüştürmek için, öncelikle mal sahibi olma nedeniyle kuruluşumuz gerekli çalışmayı hiç geciktirmeden yapmasının gerektiğini düşünüyorum. Bunun ötesinde, özellikle yerel yönetimlerin demiryolu arazilerini, gar ve istasyonların yağmalama arzularından vazgeçmeleri gerekiyor. Bu sadece demiryolları açısından değil işte burada tartıştık kentlerimizin kültür mirası açısından son derece gerekli. Demiryolu sistemleri kentleri merkezden merkeze bağlayan bir sistemdir, ulaşım sistemidir. Bu anlamda yerel yönetimlerimizi demiryollarını kent merkezden çıkartmak, çevreyoluna dönüştürmek inanın mesaimizin büyük çoğunluğunu bunlarla harcıyoruz. Hâlbuki bu kentlerimizin referans noktası olan gar ve istasyonlarımızın korunması gerekmektedir. Bu konuda yerel yöneticilere de görev düştüğünü düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Çok teşekkür ederim Sayın Çelik.

Güven Bilsel, buyrun ,efendim.

Prof. Dr. GÜVEN BİLSEL

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok kapsamlı ve iyi hazırlanmış bildiri için, ben de komisyona teşekkürlerimi sunuyorum.

Dostlar, dilerseniz ben bu kısa konuşmamda bir kentli olmanın gerçek anlamını anlatacak bir anekdotla başlamak istiyorum. Ankara'da,

öğlen saatinde Kızılay'da dar bir yol, otopark girişleri binaların yanlarında ince dar bir geçitten geçilerek arka bahçelere geçiliyor otopark için. Tam bu otopark girişinde bırakılmış bir kocaman kamyonet. Sabırla 1 saat bekleyiş, sonra kamyonetin sahibinin çıkıp gelişi. Canım, hani iyi ettin de bu kadar süre bu kamyonet burada herkesin girişine engel olacak biçimde bırakılır mı serzenişinin yanıtı olarak tırnak içinde aynen söylenen şu: "Öğrencen, öğrencen sen de şehirde yaşamayı öğrencen."

Şimdi kent kimliği ve kentlilik bilinci oluşumunda kanımca mekânın gerisinde yatan öykünün doğru okunması önemli gerçekten. Kentin kimliğini oluşturan soyut ve somut kültür değerlerinin belirlenmesi önemli diye düşünüyorum. Şimdi herkes bildiği için burada katılanların, İstanbul'dan örnek vermek gerekirse artık sanırım günümüzde Kalamış'tan bir tatlı huzur almak olanaklı değil. Ada sahillerinde beklemek hemen hemen mümkün değil, çünkü o kadar kalabalık ki. Gemiler geldiği zaman kimin kimseyi görebilmesi mümkün değil. Çamlıca'nın üç gülünün ise, yalnız gezerek eğlenmesi için deli olmaları gerekiyor. Beykoz'un cevizi, Kavak'ın inciri, Arnavutköy'ün çileği çoktan yok oldu. Kala kala bir tek Kanlıca'nın yoğurdu kaldı turistik gezilerde kullanılıyor diye düşünüyorum.

Giderek mekanın, özgür yerin isimleri çok önemli. Örneğin, Kavaklıdere ve birkaç tane kavak ağacı var hala, ama bunların bir dizi olarak ve bir akan bir dereyle beraber düşünüldüğü günler çok gerilerde. Bahçelievler artık çoktan bahçesiz apartmanlar haline geldi. Gene İstanbul örnekleriyle Kuyubaşı, Kozyatağı, Sıraselviler, Sıracevizler, Fulya Tarlası, Bağlarbaşı, Fıstıkağacı çok çoğaltabiliriz gibi isimlerin sadece ismi var cismi yok. Oysa bu yerlerin bir de isimlerinin değiştirilmesi söz konusu günümüzde.

Çok iyi bir ifadeyle değerli komisyon referans noktaları konusuna değinmişti. İşte referans noktalarında sanırım bu kültür öğeleri, soyut ve somut kültür değerleri ki, isimler, mekân ve özgün yer isimleri çok önemli. Diyorum ki, gerçekte üst üste kültür katmanları yaşaya gelmiş kentlerde, ama günümüzde bu kültür katmanları yan yana yaşıyorlar. Kent bir kültür mozaiği söz yerindeyse, dolayısıyla toplumsal ve mekânsal ayrışmadan söz ettik bundan 2 ay önceki komisyonda amacımız buydu. Burada farklı sosyal grupların kente ilişkin ayrı ayrı isterleri var. Bunları bir araya getiren bir yaklaşım belki de değerli komisyonun sözünü ettiği konsensüs oluşturma ve gerçek ortaklık konusu.

Gene ben diyorum ki, bunu iki önceki komisyonda da dile getirmiş olmama rağmen bir şey alamadım, impuls bir yanıt alamadım doğrusu. Kolektif bellek, toplumsal bellek olayı çok önemlidir. Çünkü, kente, mekana ve özgün yere ilişkin farklı kültür düzeylerinin, bireylerin anıları ve kendi özgün değerlendirmelerden yola çıkan bir karma birikim bu. Üstelik sürekli değişen dinamik bir olgudur. Dolayısıyla konsensus oluşturma ve gerçek ortaklık için kolektif bellekten, toplumsal bellekten yararlanmalı diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ederim Sayın Bilsel.

İzmir'i unuttunuz ama buluşalım mesela saat 10'da Kordon'da; o da aynı kapsamın içinde.

Evet, Sayın Ömer Kıral Beyefendi buyurunuz.

ÖMER KIRAL

1'No lu Komisyon üyesiyim. Aslında en soyuttan en somuta indik galiba bu komisyonda. Bu komisyona kadar galiba hep araçlarla ilgilendik, yani planlar programlarla ilgilendik, ama şimdi esas sorunun öznesine geldik. Bu açıdan çok önemli bir rapor, teşekkür ediyorum ben de.

Burada yalnız şöyle bir benim önerim olacak, diğer komisyon raporlarında da var. Genellikle stratejiler ve eylem planları öneriyoruz ve bunların sayısı da çok fazla. Acaba bunları bir araya getiren daha operasyonal bir eylem yapılabilir mi sonuç olarak?

Burada şöyle bir bağlantı kurmak istiyorum. Bundan önceki kentsel dönüşüm, risk, kentsel miras, yoksulluk, göç, sosyal politikalar komisyonlarında da aslında bazı benzer konular ele alındı. Şimdi dolayısıyla bütün bunları toparlayan bir araca ihtiyacımız var, eylem aracına ihtiyacımız var. O da şu olabilir mi acaba diye düşündüm, kentlerde kentlilik bilinci ve kültürel miras ana planı yapsak her bir kentte. Çünkü, buradaki eylemlere baktığım zaman her birinin sahibi farklı, farklı otoriteler var. Hemen hemen hepsi de proje bazında. Bunları bir mastır plan, ana plan çerçevesinde toparlamamız lazım. 1 nolu Komisyonda ülke, bölge, kent düzeyinde mekânsal strateji planları önerdik. Bugünkü

imar planlarından farklı bir modeldir. Çünkü, bugünkü imar planları daha çok fiziki nitelikleri olan planlardır. Sosyal, ekonomik boyutları yoktur. Mekânsal strateji planı ise, bütünleşik bir planlama türüdür. Bu plan kendi içinde sektörel, alansal ve tematik planlardan oluşur. Burada söz konusu olan kentlilik bilinci ve kültürel miras ise, bir ara yüzdür. Dolayısıyla kent bazında, yerleşme bazında, il, bölge bazında, hatta ülke bazında politikalara ve ana planlara ihtiyacımız var. O nedenle benim önerim, burada yerleşme bazından başlayarak kentlilik bilinci ve kültürel miras ana planlarının oluşturulması gibi bir eylem öneriyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ediyorum Sayın Kıral.

Sayın Levent Özaydın, buyrun efendim.

LEVENT ÖZAYDIN

Ben Levent ÖZAYDIN Mimar Sinan Üniversitesi. Bu sunuşta kültürel mirasla ilgili bağlantısını kurmak istiyorum.

Gerçekten soyuttan somuta doğru giden bir anlayış var. Bu açıdan kültürel miras bir dinamik süreç ise, göçle birlikte bu mirasın değişebildiğini kabul edebiliyorsak bunu hızlandıran maddi olmayan kültürdür diye düşünüyorum. Bu amaçla maddi olmayan kültürün çeşitliliği bu hızlandırmayı daha da arttıracaktır diye düşünüyorum. Onun için mimarlık yanında, örneğin malzemenin direncinin sosyal dirençle birlikteliği bu tür kavramlar da kültürel mirasa yeni eklentiler diye düşünebiliyorum. Yer önemli bir kavram, her göç eden kimsenin diğer yerlerle etkileşimi bu kültürel mirası daha da büyütecektir diye düşünebiliyorum. Diğer taraftan ön erişebilirlik yerle ilgili bir kavram, ama maddi olmayan kültürün bir kavramıdır. Bu açıdan da daha somut adımların atılmasında bu çeşitliliğin, maddi olmayan çeşitliliğin üretime katılma anlamında olsun, tüketim anlamında olsun ne kadar arttırabilirsek göçle gelen kültürün bu kültürel mirasa eklenebileceğini düşünüyorum.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ederim Sayın Özaydın.

Sayın Neyişçi buyrun efendim.

TUNCAY NEYİŞÇİ

Ben, bu toplantıya bir mazeretim nedeniyle katılamadım. O nedenle de, eğer bir yanlış şey söylersem lütfen kusuruma bakmayınız. Ben, bu kentle, kent bilinci ve kent kültürüyle ilgili olarak daha önceki konuşmalarımın bir tanesinde de söylemiştim kentleri okunabilir bir mekân olarak, bir doküman olarak planlamak da mümkündür. Bununla şunu söylemek istiyorum: Biraz önce söylenen örneklerin hepsi, Kavaklıdere'nin kavakları bunlar kenti okumanın birer aracıdır. Eğer kalsalardı onlar birer kitabe gibi okunabilirlerdi veya işte Bodrum Heredot'un kenti olarak bilinir, ama bugün kim biliyor veya kim bunun farkında. Dünyanın en önemli matematikçilerinden bir tanesi Antalya'da doğmuştur Apolyonüs, Pergeli Apolyonüs olarak bilinir. Antalya'da bunu okumanın imkânı var mıdır, öğrenmenin imkânı var mıdır, yani şunu söylemek istiyorum: Kentlere kimlik kazandırmak istiyorsanız, o kimliği okunabilir hale getirmeniz gerekiyor. Kentte dolaşanlar, kentte yaşayanlar farkına varmadan sokak isimleriyle, kalan bir ağacıyla, bir anıtsal yapısıyla, eski mimari dokusuyla, ilk insanların giyim kuşamlarıyla kent okunabilir olmalı, kolaylıkla okunabilir olmalı. O zaman işte kent bilinci ortaya çıkabilir. Kolay okunabilen kentler planlamamız gerekir diye düşünüyorum.

Burada sıklıkla içine düştüğümüz -bana göre- bir eksiklik var. O da nostaljiyi çok ön plana çıkarıyoruz. Şunu da kabul edelim ki, bizim çocuklarımızda nasıl biz eskiye özen gösteriyoruz, eskiyi anlatıyor isek bizim çocuklarımız da bugünleri anlatacaklar. Kendimizden yoklarsak bunları kendimizin de aynı şeyleri yaptığını, dedelerimizden duyduklarından çok farklı şeyleri nostalji biçiminde söylediğimizi görebiliriz.

Son bir nokta olarak da şunu söylemek istiyorum: Bakın, yerel yönetimlerle ilgili olduğu için de söylüyorum. Ben, Antalya'dan geliyorum Antalya'da son dönem içerisinde 4 belediye başkanlığı, yerel yönetim binası yapıldı. Bakın, bu binalardan hiçbir tanesi Antalya'nın kültürel geçmişi ile bir bağlantı, bir akrabalık sergilemiyor. Bu işte Antalya'nın okunamamasının önemli yollarından, önemli nedenlerinden bir tanesidir. Bir başkası, okuma geleceğe yönelik de olabilir. Bu binalardan hiçbir tanesi, burada tartıştığımız sürdürülebilir kentler, ekolojik kentler adına ne diyorsak diyelim onlarla ilgili mesajlar da vermiyor. Sıradan işte mimari yapılar olarak geçiyor. Yerel yöneticiler kenti bu şekilde düşünüp, bu şekilde algılayıp, bu şekilde yönetmezlerse kentlilik bilincinin gelişmesi olmayabilir. Tabii kentte yaşayanların da bu talepleri mutlaka yöneticilere aktarması gerekir diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ediyorum Sayın Neyişçi.

Sayın Tahsin Bulut, buyrun efendim.

TAHSİN BULUT

Bursa Büyükşehir Belediyesi Yerel Gündem 21 Programından, aynı zamanda 10. Komisyon üyesiyim. Şimdi tabii kentlerimizin, biraz önce de söylendi bu saate kadarki çalışmalarda daha çok fiziki enstrümanlar bakımından, fiziki elemanlar bakımından kentlerimizi ele aldık. Fakat bu komisyonda bir sosyokültürel dönüşüm söz konusudur. O bakımdan, bence gerçekten fiziki dönüşümlerle eşzamanlı seyretmesi gereken ve gerçekten öznesi niteliğinde, konunun öznesi niteliğinde bir süreci, bir ana başlığı ifade ediyor kentlilik bilinci. Tabii kentlerdeki bu yığılma, göç ve göçün sonucunda doğan kentleşmenin temel komplikasyonlarından birisi beraberinde güvenlik sorunlarını da getiriyor olması ve sosyal entegrasyonun başarılamayışı. Bir birlik inşa etmedeki müşkülatımız bu bütün büyük kentlerin, bütün metropollerin temel sorunu. Bunu nasıl başaracağız, bu sorunları nasıl aşacağız? İşte belli bir kentlilik bilinci programını, aslında sürecin kendiliğinden seyrine bırakmadan müdahale ederek ve belki tabii uzun erimli bir biçimde, çünkü bu bir davranış değişikliği, bu bir bilinç değişikliğidir. Bunu bir proje çerçevesinde sürdürmek lazım diye düşünüyorum. Çünkü, kentler elbette ki sadece fiziki enstrümanlardan oluşmuyorlar. Kentlerin, aslında rengi vardır, kentlerin tarihi vardır, kentlerin kokusu vardır. Kentlerin bu mimaride birçok özelliği vardır. Mesela, Bursa'da biz yeşil Bursa diyoruz, floradan adını alan, ama Bursa'yı anlatan, Bursa'yı ifade eden bir rengi olduğunu görüyoruz kentimizin.

Öncelikle komisyona çok teşekkür ediyorum bizim Bursa'da uyguladığımız bir projeden bahsettiler, kentlilik bilinci projesi. Gerçekten çok özgün ve Türkiye'de süre itibariyle ve başarılı çıktılar alma itibariyle ilk ve tek proje niteliğinde. Ben, izin verirseniz çok kısa ondan bahsetmek istiyorum. Yaklaşık benim koordinasyonumda yürüttüğümüz bir proje idi. Özellikle sivil toplumu projenin pek çok ayağına ve aşamasına entegre ettik, bu çok önemliydi. Yaklaşık 3,5 yıl kadar önce başladık biz projeye ve 3,5 yıldır devam etti, bugün de devam ediyor şu anda da. Projede iki temel ayağımız vardı. Birincisi, Bursa'da farklı kültürlerden, farklı mekânlardan gelen insanları bir büyük Bursa ortak paydasında buluşturabilmek, yani

kentte bir büyük birlik inşa edebilmek. İkincisi, yine farklı kültürlerden, kırdan, yurtdışında, değişik yörelerden gelen insanları kentli davranış kalıplarını onlara kazandırarak kentlilik bilincine oluşturabilmek, kentlilik bilinci onlara kazandırabilmektir. Bütün bunlarla birlikte kentte her bakımdan bir entegrasyon sağlayabilmekti amacımız. Bunun için bir saha araştırması yaptık önce tamamen bilimsel kriterlere göre, 45 gün süren bir saha araştırması. Oradan elde ettiğimiz veriler bizim için bir yol haritası oluşturdu projede. Yaklaşık 20 ayakta, kentimiz geleceğim projenin özgün adı. Tabii projeye bir logo oluşturduk, her projede olması gereken bir süreç vardı onu takip ettik. Fakat 20 ayakta, en az 20 ayakta daha sonra buna ilaveler de oldu projeyi uygulamaya koyduk. En önemli hedef kitlemiz, aslında toplumun kesimlerini hedef kitle yaptık ve her bir kesime farklı projeler, farklı alt projeler uyguladık. Mahalliyi gezdirmekten tutun başka mahalle etkinliklerine, sabah bir konuşmacı söylemişti, bahsetmişti Bursa'da Heykel Bursa'nın eski merkezidir. Oraya yaklaşık 3 kilometre mesafedeki bir mahallede 50 yıldır yaşayıp da hiç çıkmamış. Bizim program, proje çerçevesinde gezdirdiğimiz sırada bir yabancı ülkeye gitmiş kadar kendini hisseden insanlarla karşılaştık.

Daha sonra hemşehri dernekleri bizim için çok önemli bir hedef kitle idi. Hemşehri dernekleri maalesef bir sivil toplum örgütlenmesi gibi sunulmakla birlikte, aslında bir patolojik vetireden ibaretler. Böyle bir sivil toplum hareketi, böyle bir örgütlenme modeli batıda gördüğümüz bir şey değil. Bunun bir şekilde önüne geçmemiz gerekiyor, ama tabii ki bir yasaklamayla değil onları kente entegre ederek bunu daha olumluya kanalize etmemiz gerekiyordu. İlk defa Bursa'da hemşehri derneklerini, özellikle il düzeyinde ve yurtdışından da o büyüklükte olan dernekleri yerel gündem-1 çatışı altında hemşehri dernekleri çalışma grubu diye bir araya getirdik. Çok hızlı geçeceğim, çünkü uzun tabii proje, ama ilk kez birbirlerinin derneklerine gitmeye başladılar, birbirlerinin etkinliklerine katılmaya başladılar. Dernekler, isimlerinin baş kısmına Bursa adını yazmaya başladılar Bursa Diyarbakırlılar, Bursa Erzincanlılar, Bursa Erzurumlular derneği gibi. Tabii bunu kendi rızalarıyla ve yine kendileriyle o toplantılarda karşılıklı katılımla sağladık bütün bunları. İşte yaptıkları etkinliklerde kullandıkları semboller hep geldikleri kentin sembolleriydi, ama artık yarısında Bursa sembollerini kullanmaya başladılar ve yavaş yavaş yaşadıkları kentin hemşehriliğinin gerçek hemşehrilik olduğunu, geldikleri kentle olan bağlarının sadece duygusal bir bağ olduğunu orada kalması gerektiğini anlamaya başladılar. Gerçekten, yani sosyolojik

anlamda biz bu hemşehri derneklerinden çok istifade ettik. 3,5 yıllık süre içinde çok olumlu bir kanala birlikte gitmeyi başardık. Tabii anaokullarından liselere ve ortaöğretime farklı programlar uyguladık Bursa'ya özgü sembolleri kullanarak. Hacivat-Karagöz etkinlikleri, seminerler organize ettik. Mesela, büyükşehir belediyesinin bütün personelini kentli davranış, kentliye davranış seminerlerinden geçirdik. Daha birçok etkinlik var bunları paylaşarak çok fazla vaktinizi almak istemiyorum, ama bunun bilinmesini istiyorum. Gerçekten çok olumlu bir proje oldu.

Şu ana kadar aldığımız karşılık, sonuçlar, çıktılar ve tepkiler Bursa'da çok iyi bir iş yaptığımız gösterdi. Komisyonun da bundan bir miktar bahsetmiş olmasından ötürü kendilerine çok teşekkür ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ediyorum Sayın Bulut.

Evet, bir misafir konuğumuz var Sayın Aydın, buyrun efendim.

AYDIN AYDIN

Aydınlık Çevre Derneği Başkanı olarak konuşuyorum. Öncelikle Kentleşme Şûrası 2009 organizasyonu için içten teşekkürlerimi bildireyim.

Somut 4 önerim özetle şöyle: Detaya girmek istemiyorum, önemli olan acil eylem planı kapsamında bu önerileri gündeme alabilmek üzere konuşuyorum. Bir, ilginçtir Ankara'da Sheraton Otelinde bugün görüşmemizi yaparken öğle arası ben Ulus'a gittim. Ulus'ta Julyanüs Anıtı var. Ankara Valiliğinin önündedir. Niçin söylüyorum, somut önerim de bu yüzden; Julyanüs Anıtı üzerinde leylek yuvası mülkiyet kavramı kapsamında nasıl düşünülebilir? Dikkatinize, gülmeniz için değil de dikkatinize sunmak istiyorum. Ankara Valiliği leylek yuvasının üzerini tel örgüyle örtmüş leyleği kovmuş. Şimdi leylek derken espri olsun diye söylemiyorum. Dünya, çevre, doğa ortak mirastır, yani insan için değil insanla birlikte diğer canlılarla birlikte varız. Bunu fazla uzatmayacağım sadece dikkatinize sunuyorum. Ne yapmalı, o tel örgüyü yarın kim kaldıracak onu istiyorum. İki, şunu da vurgulayayım, eğer bu hafife alınır gülümsenirse bütün işler ters gider onu da vurgulamak isterim.

İki, Güvenpark; Ankara başkenttir, yani hepimize miras olan

cumhuriyetin başkenti. Güvenpark ortamında güvercinler uçamadıktan sonra, başbakanlığın hizasındaki Güvenpark yok olduysa dolmuş, otobüs homurtulara ben razı değilim. Güvenpark'ta yeniden güvercinler uçabilmeli, misket türküsünü de anımsatmak isterim.

Kentsel nüfus açısından önerimi somutlaştırayım, Ankara artık başkent olarak böylesine hızla artan, daha doğrusu iç göçe dayalı hızla artan nüfusu kaldırabilecek değildir. "Bunun önlemi ne olabilir, iç göçü nasıl kategorize edip sınırlandırabiliriz?" bunun için de önerim şudur: Tabii ki ülkemiz genelinde ölçek olarak diğer bölgelerde kalkınmayı, ekonomik kalkınmayı özendirmemiz gerekir. Geçen hafta Muhterem Hocam ve Mülkiyeden Tuncer Bulutay'ın bir saptaması da aktarmak isterim. Büyük kentlerden tersine göç eylemi başlamıştır. Artık insanlar kira ödeyemez, doğalgaz ödeyemez, kendi memleketinde bedava su olan su faturalarını ödeyemez durumdadır. Sadece işsizlikle açıklanamaz bu.

Üçüncü konuya geçmeden önce şunu da bir dikkatlerinize sunmak istiyorum. Ankara Büyükşehir Belediyesinin periyodik yayınları, "Parklar cıvıl cıvıl" diyor. Öyle değil, Güvenpark'ta güvercin uçmuyorsa cıvıl cıvıl olamaz.

Üçüncü konu, üçüncü önerim tabii burada Atatürk'ün Kızılcahamam'da piknik yaptığı soğuk su dahi içtiği anı fotoğrafı. Bunu önemsiyorum, çünkü o şık kravatlı adam piknik yaparken bile son derece kibar yakışıklı. Bunu niye söylüyorum, 16 Temmuz 1934'te Kızılcahamam'a uğramış. 18 Temmuz 1934 ilk Türk Dil Kurultayına giderken uğramış ve çam-meşe bileşimi, o eşsiz iklimimize hayran olduğu için, "Bugün burada kalalım" demiş. Soğuk su içmiş, soğuk su içtiği içindir ki Soğuksu Milli Parkı adını alıyor 1959-2009, 50nci yıl. Bu anekdotu anlattıktan sonra şûraya geleceğim asıl, Allah'ın lütfettiği üç çeşit suya biz sahibiz Kızılcahamam olarak içme suyu, maden suyu ve jeotermal. Jeotermale geliyorum, en önemli zenginlik. Ancak ne kadar imar planı yaparsanız yapın, en ideal yasaları çıkarırsanız çıkarın uygulamadıktan sonra ne yapayım diyorum. Geçmişte, 1995 itibariyle termal turizmi teşvik amacıyla jeotermal, benim de öncelikle uyarılarım doğrultusunda Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı kapsamında öncelikle jeotermalin yerel halkın ihtiyaçları için kullanılması gerektiğini vurgulamıştım. Sonra 2000 yılında Jeotermal Kongresi, Japonya'da ilke kararı aldı, yani öncelik yerel halkındır. Nereye geliyorum, jeotermal tahsisi için imar planı yapılmış,

birtakım binalar yapılmış. Daha sonraki belediye başkanı seçim sonrası rant, akçal çıkar rant diyeyim daha açık olsun dolayısıyla imar planını, turizm planını iptal edebiliyor. Buna karşı yaptırım ne olacak asıl, yani imar planı yapmaktan daha önemlisi bence etik değerlere önem vermek ve yaptırımını yapabilmek. Keşke Kayhan Kavas Bey bugün burada olsaydı, kendisi biliyor. Gıyabında da söz söylemek istemiyorum. Zaman aşımına uğratılabiliyor her şey. Jeotermal, yani petrolden daha değerlidir. Onun için diyorum ki, doğal çevre değerlerimize, zenginliklerimize sahip çıkalım. Önerimin özü budur.

Dördüncü ve son fakat öz; yani yerellikten biraz küresele gidiyorum. Dünya küçük bir küre, o kürenin özünde ülkemiz, en güzel kültür zenginliğiyle bezenmiş ülkemiz Türkiye. Bir cümleyle bitiriyorum. Sadece somut örnek olsun diye söylüyorum 1988 yılında ben Diyarbakır'dan kalktım, o zaman İş Bankası'nda müfettişim hafta sonu Nemrut Dağına çıktım gece. İyi ki çıkmışım sabah güneşin doğuşunu izledim. Şöyle bir anım var, bunu televizyon konuşmamda da bir zaman söylemiştim güneş Nemrut'ta takla ata ata doğuyor. Onun için diyorum ki, insan Nemrut'u görmeden ölmemeli ve bunu da Güney Afrika'daki insana, Amerika'daki insana, Japonya'daki insana bunu iletmemiz gerekiyor. Böyle bir kültür mirası üzerinde oturuyorsak vebali vardır.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Sayın Aydın, ben de teşekkür ediyorum.

Evet, yapılan bu görüş ve değerlendirmelerle birlikte tekrar komisyona söz veriyorum, efendim buyrun.

ORHAN SİLİER

Sayın Başkan, eğer uygun bulursanız benim uzun bir konuşma yapmış, sizin zamanınızı almış kişi olarak en son konuşayım. Diğer arkadaşlar söz alsın, onların eksiklerini de ben tamamlayım.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN

Teşekkür ediyorum.

Yrd.Doç.Dr. Arife KARADAĞ

Merhaba.

Önce komisyonumuzun çalışmasına gösterdiğiniz ilgi için hepinize çok teşekkür ediyoruz, katkılarınız için ayrıca çok teşekkür ediyoruz. Bizler de sizlerin sorularını ve katkılarını alırken, aslında böylesi bir memnuniyet içerisindeyiz ki, doğru bir yoldan gidiyoruz belli ki. Bunu da fark ettirdiğiniz için ayrıca teşekkür ederim.

Biz, kentlilik bilincini gerçekten aslında bir kentte yaşamak değil o kenti yaşamak arasındaki farktan hareketle ele alıyoruz komisyon olarak. O yüzden de kentlilik bilinci, kent kültürü ve eğitim başlıkları altında aldığımız raporumuzda bunu temelde iki bölümde inceliyoruz. Birinde, kentlerdeki ortak belleğin tanınması görünür hale, okunur hale ve anlaşılır hale o kentte yaşayan insanlar tarafından fark edilir, fark edilir ve yaşanılır hale getirilmenin yollarını bir parça tartışıyoruz öncelikli olarak. Fakat yanı sıra elbette ki, komisyon üyesi arkadaşımızın da öncelikle ifade ettiği gibi insan öğesinden hareketle yapıyoruz bunu. Çünkü, biz o kentte yaşayan insanların o kenti benimsemesi, kendilerini oraya ait hissetmesi ki, insanların yaşadığı kentte kendilerini ait hissetmesi, kendisinden de bir şeyler bulmasıyla mümkün. Kendisini de o kentin avantajlarıyla, dezavantajlarıyla, iyi profilleriyle ya da iyi fotoğraflarıyla, kötü fotoğrafıyla kendisinden bir şeyler bulması ve aynı zamanda da bunun sorumluluğunu alması süreci olarak algılıyoruz. Bu yüzden hedef kitlemiz o kentte yaşayanlar.

Bizim hedefimizde bir kentin kendi tanımında var zaten farklı kültürlerden, farklı mekânlardan, farklı gelenek göreneklerden, alışkanlıklardan gelen insanların bir arada yaşadığı yer. Özellikle de Türkiye'deki kent tanımını hatırlarsak. Dolayısıyla da, biz komisyon olarak kentlilik bilincinin geliştirilmesinin aynı kentte yaşayan insanların farklılıklarından değil benzerliklerinden hareketle, farklılıklarını çeşitlilik olarak algılayan ve birbirini tanımaya, birbirini anlamaya, dolayısıyla da bir adım ötesinde birlikte o kent için düşünmeye ve birlikte hareket etmeye yöneltmek için bir çalışma planlıyoruz. Asıl hedefimiz budur. Dolayısıyla da diğerlerini, yani hani fiziki mekândaki düzenlemeleri, ortak bir belleği hatırlanmasını, işte bir kısım konuşmacılarımızın söylediği gibi kentin geçmişe ait örnekleri bugüne taşımak ve insanlarda o kente aidiyet hissini yaşatmak için araç olarak kullanıyoruz. Bu bilincin geliştirilmesi o insanlarda o kentte yaşamak, o kentte yaşamaktan memnuniyet duymak, birbirini tanımak, birbirinin farklılıklarından birlikte harekete edebilir noktaya gelmek. Ortaklıklarını ön plana çıkararak beraber o kent için düşünmek ve o kentin problemleri üzerine tartışabilmek, ortak platformlarda bir

araya gelip o kent için düşünme, o kent için tartışabilmek ve birlikte kendi öz kazanımlarında da hareketle o kent için bir şeyler yapabilmek için bir araya gelmelerini sağlayan süreç olarak bakıyoruz. Fakat elbette ki, kentlilik bilinci maalesef parmağımızı şıklattığımız zaman birden bire hepimizde o kenti sevmek, o kent için düşünmek, beraber hareket etme, kentin problemleri için sorumluluk almayı beraberinde hemen getirmiyor. O yüzden de eğitimi çok ciddi bir araç olarak düşünüyoruz ve buna raporumuzda da detaylı olarak yer verdik.

Elbette ki Milli Eğitim Bakanlığından temsilci olan arkadaşımızın, hocamızın da söylediği gibi eğitim Bakanlığımızın çalışmaları içerisinde ilköğretim, ortaöğretim ve diğer eğitim kanallarımızda bunu destekleyici birtakım çalışmalar olduğunu biliyoruz. Biz bunları yerel ölçekte, hani yerel farklılıkları ve özgünlükleri de ön plana çıkarır biçimde daha etkin ve yaygın biçimde yapılmasını öneriyoruz. Bu noktada da aynı şeyi düşünüyoruz.

Özetle, biz, ben mesela İzmir'den geldiğim için bir iki bir şey de onunla ilgili olarak söylemek istiyorum. Doğrusu, ben İzmir'den Ege Üniversitesinin temsilcisi bu komisyona geldiğimden bu yana ki süreçte çok önemli şeyler kazandığımı düşünüyorum. Benim aracılığımla da ilime, İzmir'e de benzer çalışmaların harekete geçirilmesi noktasında buradan çok iyi enerji aldığımı düşünüyorum. Şöyle ifade edeyim size, buradaki çalışmalardan hareketle Bursa'dan, İstanbul'dan, Antalya'daki çalışmalardan çok güzel örnekleri tanıyor ve görüyor olmamız bizim, aslında bir taraftan dönüp ha biz İzmir'de bunun için ne yapıyoruz sorusunu sormayı beraberinde getirdi ve biz boş durmuyormuşuz onu gördüm. Çünkü, İzmir Büyükşehir Belediyesinin, örneğin biz dezavantajlı gruplar içerisinde, çünkü biz kentte engelliyse, yaşlısıyla, genciyle, göçle geleniyle, yerliyse beraber yaşıyoruz ve o kentin artılarını da, eksilerini de birlikte kucaklıyoruz. Fakat bunu eyleme dönüştürmek istiyoruz ve bu çerçevede de göçle gelenlerle yerlileri buluşturmak, birbirlerini düşünür, birbirlerini tanır hale getirmek için, örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesinin kardeş aile programı var, kardeş aile projesi adı altında sürdürülen bir proje. Bu projede, İzmir'e göçle gelen ailelerle İzmir'de çok uzun yıllardır yaşayan yerli aileler arasında bir kardeşlik köprüsü kuruluyor. Bu kardeşlik köprüsünün, aklınızdan geçen bir yanının da maddi olduğunu düşünüyor olabilirsiniz, yani birbirine destek vermek anlamında. Hayır, hiçbir ilgisi yok. Çünkü, bu zaten projenin özüne aykırı. O proje, göçle gelenlerle

İzmir'deki yerliler arasında dostluk kurmak için oluşturulmuş bir proje. 5 aileyle başlandı bu projeye, şu anda 100'e yakın aile arasında böyle bir bağ kuruldu. Bu aileler neler yapıyor zannediyorsunuz, o yapılan etkinliklerle bu aileler birlikte İzmir'i sembolize eden mekânları düzenlenmiş kültür gezilerine birlikte gidiyor. Birlikte piknikler, yemekler düzenliyor ya da imkânları olan aileler dışarıdan göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda diğer aileye manevi anlamda da, fikir anlamında da yönlendirici olarak katkıda bulunuyor. İnsanlar, artık bir sağlık problemi olduğunda ya da eğitimle ilgili, çocuklarının geleceğiyle ilgili bir sorunları olduğunda kardeş ailesini arayıp böyle böyle bir sorunumuz var bunu nasıl çözebiliriz, siz ne düşünüyorsunuz demeye başlıyorlar. Bu yüzden güzel bir noktada olduğunu düşünüyorum.

İkinci olarak da, yine Ege Üniversitesinin sürekli eğitim merkezi, hani bu yaşam boyu eğitimin de aslında bir parçasıdır. Sürekli eğitim merkezi tarafından da, özellikle İzmir'de ki, tabii biz öncelikli olarak kentlilik bilincinin geliştirilmesinde kentli halkın içerisinden, yani o kentte yaşayanlar arasında o bilinci geliştirmeye yönelik bir eğitim programı tasarlıyoruz. Fakat eğitim programımıza ilk dâhil etmeyi, programımıza koyduğumuz ilk gruplar yerel yönetimciler, yani kent meclisi üyeleri. Ayrıca yine kent hizmetleri içerisinde, o kent halkıyla birebir yüz yüze olan kesimin temsilcilerinden, mesela muhtarları aynı şekilde eğitmeyi programımız içerisine aldık. Zabıtaları aynı şekilde, esnafı, ardından anneleri, çünkü bir anneyi eğitmeniz birkaç tane aileyi eğitmeniz ve bilinçlendirmenizle eşdeğer olduğuna inanan insanlarız biz. İzmir, bu konuda da bu tip hareketler için bir araya gelen, birbirine tanımaya çalışan ve birbirini yargılamadan o çeşitliliği renk olarak algılayan ve o renklerle güzel bir harmoni oluşturma konusunda hevesli bir kent tıpkı bilmediğimiz diğer kentlerimiz gibi. O yüzden de bu konuda çok başarılı olacağımıza inanıyorum ki, sözünü ettiğim eğitim programına ki, bu eğitim programını biz yine kültür gezileriyle, kent arşivindeki yine uygulamalı çalışmalarla da destekleyen bir entegre programdır bu ekim ayında başlayacak. Hemen ardından da yine ekim ayında İzmirli olmak adı altında bir sempozyum düzenliyoruz. İzmirli olmak algısı üzerine bir sempozyum. Dolayısıyla da bu tip çalışmaları başlatmamızın ya da hız vermemizin, en azından daha yüksek sesle söylememizin bu Bakanlığımızın Kentleşme Şûrası içindeki bu komisyondaki yaptığımız çalışmaların, bizim açımızdan tetikleyici olduğunu söylemekten gurur duyuyorum doğrusu.

Teşekkür ediyorum hepinize.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)
Ben de teşekkür ediyorum.
Buyurun.

Sibel ŞATANA (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı)
Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle hepinize hoş geldiniz diyorum. İlk başta Sayın Halil Aşıcı Beyin söylemiş olduğu, yapmış olduğu düzeltmeleri gerçekten dikkate alacağımızı söylemek istiyorum. Daha sonra ülkemizdeki belli bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarından bahsetmişti Sayın Halil Bey. Bunların tam olarak herkesin okuma-yazma bilmesi gibi algılandığından bahsetmişti. Fakat şöyle bir olay var: Bizim demek istediğimiz, burada bırakın kentler arasında bölgeler arasında da şu anda eğitim düzeyleri arasında çok büyük farklılıklar var. Bu eğitim düzeyleri arasındaki farklılıklardan dolayı bildiğiniz gibi iç göçler sayesinde de insanların kentleri algılayış biçimleri çok farklı oluyor. Gittikleri kentteki kendi davranış biçimlerini, o eğitim seviyeleriyle orantılı olarak kendi davranış biçimlerini o kente yedirmeye çalışıyorlar ve o kentte farklı bir harmoni oluşuyor. Kentin kendi kültürü, kendi kimliği kaybolmaya başlıyor. Bizim oradan kastettiğimiz oydu Halil Beye onu söylemek istedim.

Sayın Cemal Gökçe'nin söylemiş olduğu da, meslek adamlarının eğitilmesinin bütün bir dönem boyunca olması gerektiğinden bahsedilmişti. Aslında Cemal Beye biz bu konuda kesinlikle katılıyoruz ve şöyle bir şey söylemek istiyoruz. Sadece bizim amacımız meslek adamlarının beşikten mezara kadar dediğimiz eğitim alması değil. Kentte yaşayan, hatta kentte yaşayan değil her bireyin bu şekilde eğitilmesi. Çünkü, bilindiği üzere bir bebeği emekletmeden kesinlikle yürütemezsiniz. Bir şekilde bu eğitimin de size direk olarak liseden verilmesi çok mantıklı gelmiyor bize de. İlk anneden babadan başlayan bir eğitimle beraber devamında gelecek bir silsileyle bunun devam etmesini istiyoruz biz de.

Daha sonra Pınar Özden'in söylemiş olduğu belediye meclislerinin periyodik olarak eğitimlerinden bahsedilmişti. Biz de buna kesinlikle katılıyoruz ve zaten raporumuzda da bunu özellikle belirtmiştik. Bizim için ilk başta belediyeler, yerel yönetimler, kenti yöneten kişilerin bu bilinci alıp bunun üzerine kentte yaşayanların bir şeyler koyması daha önemliydi. O yüzden bizim söylemek istediğimiz de, ilk başta belediyelerin bu bilince

sahip olup daha sonra yönettiği halkın bu şekilde kentine sahip çıkması, o farkındalığı almasıydı.

Uğur Hocamıza kesinlikle katılıyoruz, o psikolojik boyutu birazcık ele alınmamış olabilir. Ondan dolayı onu inşallah bir şekilde revize edeceğiz.

Daha sonra Sayın Gökhan Erkan'ın söylemiş olduğu kentlik bilinci konusunda sanki kültürel mirasa kaydırılmış gibi gözüküyor demişti Sayın Erkan. Fakat şöyle bir problem var: Bizim, aslında raporumuzun içeriğinde pek çok konuya yer verildi. Fakat yapılan sunuşta belki öyle gibi gözüküyor. Fakat raporun içeriği birçok konuya yer verdi.

Bir de şöyle bir şey söylemiştik: Çağdaş mimarinin korunması demiştik. Biz, raporumuzda da zaten sorunlar bölümünde söylediğimiz sadece kent mirasın, kültürel mirasın bir şekilde tarihi ve eski yapılar olarak ele alınması gibi gözüküyor. Fakat çağdaş mimari, cumhuriyet döneminden itibaren bizim karşımıza çıkan pek çok çağdaş mimari örneği de karşımızda. Bunların korunması, bunların da bir şekilde gelecek nesillere, yani o nostaljiyi sürekli algılamayıp o nostaljinin gelecek nesillere de aktarılması konusunda çağdaş mimari örneklerinin korunması da bizim için önemliydi. Buna da raporumuzda yer verdik.

Sayın Ömer Çelik'in söylemiş olduğu gar ve istasyonların tarihi özelliklerinin olması konusuna biz de katılıyoruz, tabii ayrı bir başlık olarak bunu açmamıştık.

Sayın Güven Birsel'in söylediği kentsel bellekle ilgili. Bizim kentsel bellekle ilgili raporumuzda yer vermeye çalıştık. Dediğiniz gibi çok dinamik bir olgu bu ve insanların içinde yaşadığı mekânları algılayamaması sayesinde, yani kendilerinde olan bu var olan kentsel belleğin yok olması sayesinde insanlar bir şekilde yabancılaşıyor kentin içinde ve kendini kaybediyor. Kendini o kente ait hissedemeyen bir insanın da, bir bireyin de o kenti koruması mümkün değil. Biz de, dediğiniz gibi bu konuda raporumuzda yer vermeye çalıştık.

Tahsin Beyin söylediği kentsel güvenlik sorunun önemli olduğundan bahsedilmişti. Gerçekten kentsel güvenlik sorunu da bizim için önemliydi, ayrıca raporumuzda buna da yer verdik. Bizim

de bekçimi istiyorum kampanyası gibi bir tekrar eskiye dönüş olan bir kampanya yapılması, yani eski o bekçilerin yer aldığı bir mahalle dokusu, mahalle yapısından bahsedilmesi de bizim için önemliydi bunlardan da bahsettik.

Teşekkür ediyorum hepinize.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

Neslişah Erbey KUŞKU

Ben de hepinize katıldığınız için çok teşekkür ediyorum.

Arkadaşlarım, aslında birçok konuya değindiler. Komisyonumuzun üyesi olan, ben de tekrar ediyorum Halil Bey, Mehmet Doğan, Uğur Özdemir'in katkılarına raporda yer vereceğiz.

Tahsin Beyin bahsettiği Bursa kent kültürü ve kentlilik bilinci projesinin ben de içindeyim. Bu proje kapsamında yapılan çalışmalar çok güzel, yani Bursa'da hala sürdürüyoruz, devam ediyoruz. Böyle bir projenin bütün kentlerde uygulanmasını, özellikle kaybolmakta olan kentlerde uygulanması taraftarıyız. Buna zaten raporumuzda da yer verdik. Şûrada da böyle bir sonuç çıkmasını bekliyoruz.

Cemal Gökçe Bey de bahsetmişti, hayat boyu eğitimden bahsetmişti. Zaten bu projede bunu işliyoruz hayat boyu eğitim sürekli, kent kültürü, kent bilinci, sahiplenme, ortak bir kent birliğini sağlamak gibi bunları sürekli yapmamız gerekiyor. Bütün kentlerde yapmamız gerekiyor ki, kaybetmeyelim. Özellikle göçle gelen insanları kente entegre etmemiz gerekiyor ve hemşehri derneklerinde bunu başardık, başarmaya devam ediyoruz daha doğrusu.

Teşekkür ederim, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

BÜLEND TUNA

Herkese merhaba.

Evet, ben de birkaç şey söylemek istiyorum bu konuyla ilgili olaraktan. Çok güzel bir ülkede yaşıyoruz, çok önemli kültürel bir mirasa sahibiz, çok güzel bir doğaya sahibiz. Böyle bir ülkeyi yönetmek, böyle bir ülkede yönetici ya da teknik eleman olarak çalışmak çok önemli bir sorumluluk istiyor. Bunun farkında mıyız, her şeyden önce, bu kentlerden önce biz farkında mıyız bu çok önemli. Cemal Gökçe'nin bu konuda bize vurguladığı, yani sadece halkın eğitimi anlamında değil bizim zaman zaman meslek insanlarına da bunun farkında olduklarını, olmaları gerektiğini tekrar tekrar hatırlamamız ve bu hatırlamanın da onların isteğine bağlı olmadığını, olmaması gerektiğini de ben burada bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

Biz mimarlar olaraktan, diğer teknik elemanlar da öyle kendi aramızda farklı olsa da bir ölçüde anlaşabiliyoruz, sorunlarımızı dile getirebiliyoruz ama bu sorunları toplumla paylaşmakta aciz kalıyoruz bunu itiraf etmemiz gerekiyor. Kendi dilimiz, ne kadar basitleştirmeye çalışırsak çalışalım akademik kalıyor, çok meslekçi kalabiliyor. Bu komisyonda dile getirilen konular, belki de bunu nasıl aşabileceğimiz konusunda bize bazı anahtarlar sunuyor bunu önemsiyoruz. Mimarlar Odası olaraktan çocuk ve mimarlık konusunda birtakım çalışmalar yapıyoruz. Bununla ilgili birtakım notlar bu dosyanın içinde de var. Çocuk ve mimarlık konusunda bizim değişik alanlarda yurtdışında yapılan, Türkiye'de yapılan çalışmaları derlemeye ve çocuklarımıza, gençlerimize yönelik olaraktan mimarlık ve kentleşme, kentlilik bilinci konusunda neler verebileceğimizi araştırmaya çalışıyoruz. Bu, bütün çocuklarım mimar olacağı veya şu veya bu şekilde yapı sektöründe çalışacaklar anlamında değil, ama bu kenti yaşayacakları, bu kentte yönetici olacakları, bu kentte şu veya bu şekilde mimarlık hizmetine, planlama hizmetine yönelecekleri, onları arayacakları anlamda bir bilinçlenmeydi.

Komisyon üyemiz Halil Aşıcı'nın katıldığı toplantılarda milli eğitimin ilkokullarda, örneğin kentlilik bilinci konusunda bir ders ya da hafta açılabilir mi diye bir konuşma geçmişti."Bunun açılamayacağını söyledi", "Çünkü bunu verecek hocamız yok, bunun işleneceği malzeme yok" demişti. İşte bizim bir görevimiz de bu. Biz, işte burada çok üst dilden konuşuyoruz ve nasıl yapacağımızı konuşuyoruz, ama buradan çıktıktan sonra belki de önümüzdeki sene Milli Eğitim Bakanlığı, evet ben bu sene bir okullarda kasım ayının ikinci haftasında bu konuyu işleyeceğim dediği zaman, ilkokul birinci sınıfta kentlilik bilinci nasıl işleneceği konusundaki

bir malzemenin de üretilme sorunuyla karşı karşıya kalıyoruz, bunu önemsiyoruz.

Evet, yerel yöneticilerin nasıl bir kenti yönettiklerinin farkında olmalarını çok önemsiyoruz. Temsili bir demokrasi var, elbette seçildiler ve kentler konusunda önemli kararlara imza atacaklar, ama temsili demokrasinin katılımcı demokrasiyle evirilmesini de her zaman dikkat etmemiz, gözetmemiz gerekiyor. Yerel yöneticiler, bir ölçüde yönettikleri kentleri boş bir arsa olarak görebiliyorlar. Kültürel mirası da miras olarak görüyorlar. Miras demek, sıkıştığınız zaman paraya çevirebileceğiniz bir mal gibi görülebiliyor. Hâlbuki bunlar bize emanet edilen kültür varlıklarıdır ve görevimiz bunları sağlıklaştırarak öbür nesillere aktarmaktır. Yerel yöneticilerin kendi siyasi ve ideolojik tercihleriyle kültürel miras üzerinde seçmeci davrandıklarını görüyoruz ve bu da kent bilincini, kentlilik bilincini erozyona uğratıyor. Bugün cumhuriyet mimarisi yapıları birer birer yıkılıyor. Bu yapıların yaşamaması için hiçbir sebep yokken yıkılıyorlar. Hatta bazıları Osmanlılaştırılıyor, üzerlerine birtakım motifler eklenerek eski yapı haline getiriliyor. Bunu Ankara'da da çok ciddi bir şekilde gözlüyorsunuzdur. Türkiye'nin her yerinde de gözlüyoruz. 21inci Yüzyılda yapılan kamu yapıları 19uncu Yüzyıla, 18inci Yüzyıla öykünerek yapılabiliyor. Bu, kentlilik bilincinin oluşması konusunda seçmeci bir tavrı gösteriyor ki, ben bunun doğru bir tavır olmadığını düşünüyorum. Şûranın başından beri söylenen "farklılığımız zenginliğimizdir"e uygun bir davranış olmadığını söylüyorum.

Sokak isimlerinin çok sık değiştirildiği ve bunun da sürekliliği zedelediği belirtildi. O bakımdan ona değinmeyeceğim ama farkında olmanın bir başka yanı da sokakların adının nereden geldiğinin belirtilmesinin yararlı bir öneri olduğunu düşünüyorum. Bu öneriler içerisinde de değiniliyor. Biraz önce Güven Hocamızın belirttiği gibi bu isimler nereden geldi, anlamı neydi gibi ufak tanıtımların çok önemli katkı yapacağını düşünüyorum.

Şûra bittikten sonra elbette bir değerlendirmesi yapılacaktır ve kurumlar şûrada konuşulan, karar altına alınan, alınmasa bile değinilen konularda kendilerine vazife çıkartacaklardır. Meslek kuruluşları da, üniversiteler de, belediyeler de, hepimiz de ve bunların işlenmesi konusunda da önemli bir görevle karşı karşıyayız diye düşünüyorum. Bunların kâğıt üstünde kalmaması, bir akademik çalışma olarak

kalmaması hayata geçmesi konusunda takipçisi olunması gerektiğini düşünüyorum. Biz meslek kuruluşları olarak, en azından kendi kuruluşum olarak söyleyebilirim bunun takipçisi olacağımızı, beraber irdelemeye, bunu beraber değerlendirmeye hazır olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Katılan ve katkı koyan herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Teşekkür ederim Bülend Bey, çok mersi.

ORHAN SİLİER

Efendim, sadece 5 dakika kullanacağım.

Şöyle bir kaygımı dile getirmek isterim: Eğitim sözünü çok kullandığımız zaman, bir ayrım çizgisini denetleştirmemiz lazım. Örneğin, kentlilik konusunda 1930'larda, 40'larda, 50'lerde kentlileri eğitmek için kullanacağımız tırnak içinde yöntemlerde 2000'li yıllarda kullanacağımız yöntemler arasında ne farklar olmalı? Sanki o genlerimize işlemiş toplum mühendisliği yöntemleri, eğer kendimizi kontrol etmezsek yine birilerini alıp karşımıza tepesine vura vura kentli olmayı öğretme haline dönüşecek. Kızılay'dan kasketli insan geçirmemeye dönüşecek. Bu ayrımı, bir eğitim kavramı olarak ele alsak bile bir iletişim birbirini anlama, birbiriyle dayanışma, yeni bir yaşam için birbirine bir şeyler öğretme temelinde demokratik bir ilişki biçiminde nasıl kuracağımız üzerine çok düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bunu da bizaatii bu çalışmanın etkili olması için çok önemli görüyorum. Buluşma, tanışma, söyleşme, ilişki kurma terimlerini çok içeren bir eğitim modeli düşünmemiz lazım. Başka türlü bilenin bilmeyene, yarım yamalak bildiklerini en kötü biçimde öğretmeye çabalayıp ondan sonra da bunun başarısız olmasına doğru giden bir süreç çok kolay gelişebilir diye düşünüyorum.

İkinci olarak, acaba bu eğitimin, örneğin hayat boyu eğitim, belediye meclisi üyelerine eğitim vb. yanını bir ölçüde belki yadırgadığımız, ama alışmamızın demokrasi açısından çok önemli olduğu bir lobi çalışması, duyarlılık çalışması, sivil toplum çalışması olarak algılanması mı çözüm? Belediye meclis üyelerini kurstan geçirmek, başarabilirsek ne iyi, ama belediye meclisi üyelerinin kent kimliği konusunda yaptıkları her çalışmayı birilerinin izlediğini ve onlara bazı öneriler, eleştiriler getirdiğini, onlarla sıkı bir etkileşim içinde olan grupların göstermesi belki de hayat boyu eğitimin en önemli araçlarında biri. Türkiye'de, en tepelerde

merkezi yönetimin bulunan kişilerden muhtara kadar ki bütün kişiler, bir kere seçildikten sonra bütün o dönem boyunca kendilerine kimsenin karışmayacağı ve aslında iyi incelense yasal haklarını da aşıp boyuna tek başına kararlar verdiklerini hissederler, buna hakları olduğunu da düşünürler. Gitgide de bu doğrultuda gelişiyor yönetim anlayışımız. Belki, hayır sen hesap vermek zorundasın, yetkilerini sınırı içinde kullanmak üzerine kurulu bir duyarlılık grubu, sivil toplum çalışması, onun kontrolü, onun etkisi üzerine düşüncemizi kursak daha yararlı olur.

Söylenecek çok şey var, fakat bir tek noktaya daha değinip bitirmek istiyorum. İstanbul örneği verildi değerli Mehmet Doğan tarafından. Tam İstanbul kadar nüfusu Londra'nın, şöyle bir öneri çok yararlı olabilir veya isterseniz Londra yerine Rio'yu da alabilirsiniz. İstanbul'da kentlilik bilinci, kent kültürü geliştirme için ne bütçe ayrılıyor, ne işler yapılıyor, ne tür kurumlar var İngiltere'de Londra'da ne bütçe ayrılıyor, ne tür kurumlar var, işin çapı bunlara böyle karşılaştırmalı baktığımız zaman sadece milli gelirimizin düşük, il bütçelerinin düşük olmasından dolayı değil. Bu alanın vahiy inip insanların kentlileşeceğine inanmak dışında, çözümünün kentlerimizde henüz aranmaya başlamamasından doğan sorunlarla yüz yüze olduğumuzu söylemek mümkün. Çok basit belki bir karşılaştırma olabilir, Türkiye'deki tüm müzelerimizin devlet vs. kayıtlı tarihi eser sayısı 3,5-4 milyon, bazen 4,5 milyon da olduğu iddia ediliyor sikkeler sayılırsa. Yalnızca Londra kent müzesinin kayıtlı tarihi eser sayısı da bu kadar. Kentin biriktirme, kendisiyle ilişki, onu yeniden canlandırıp sergilerde kullanma, eğitim toplantıları vs. dediğimiz şeyleri çok yaygın yapma, arkeolojik mirasına sahip bulunmada sanıyorum bu ölçü önemli. Türkiye'de tarihi mirasın eksikliğinden değil bu rakamlardaki çarpıklık bunun toplanmamasından, sadece yer altında değil tahrip olma anlamında toplanmamasından da doğuyor. Dolayısıyla yaptığımız şeyle yetinmeyen, yaptığımız şeyleri çok güçlü ve dünyada başarılı kentlerin yönetiminde hangi oranlarda kaynak ayrılıp, hangi yaygınlıkta çalışmalar yapılıyorsa çıtayı oraya koyan şeyler yapmak lazım zannediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Özkan ERBAKAN)

Çok teşekkür ederim Sayın Silier ve komisyon üyelerine bir kez daha huzurlarınızda teşekkür etmek istiyorum.

Bir şeyi hatırlatmak istiyorum bu kentlilik bilinci konusunda, sabahleyin TRT'de erken saatlerde bir programımız vardı. Ben, kent şûrasıyla ilgili bir program yaptım. Orada Ankara Haber Dairesi başkanı vardı. Benden önce programda o vardı. Güzel bir aşama, TRT bugün kent radyosunu açtı, yani herkes kentiyle ilgili, Sayın Aydın size bilhassa söylüyorum. Kentiyle ilgili her şeyi gidip orada konuşabilir belli süreler içerisinde ve bu herhalde Türkiye geneline de yayılacak. Orada aldığım haberi size iletmek istiyorum.

Evet, çok teşekkür ediyorum değerli genel kurul üyeleri. Raporun sunumunu ve değerlendirmelerini yaptık. Ben, şimdi komisyonun raporunu onaylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir. (Alkışlar). Hayırlı olsun

Bundan sonraki "Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu" oturumunu yarım saat sonra yapıyoruz. Evet sunumu da Sayın Veli BÖKE yapacaklar.

Teşekkür ediyorum.

YEREL YÖNETİMLER, KATILIMCILIK VE KENTSEL YÖNETİM KOMİSYONU OTURUMU

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Saygıdeğer genel kurul üyeleri, onuncu ve sonuncu komisyonumuz olan "Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu" oturumunu açıyorum.

Öncelikle bir yerel yönetici ve yerel yönetimlerin hukukçularının kurduğu Yerel Hukuk Derneği Başkanı olarak, bizimle ilgili olan bu komisyonun sunumuna ait oturumunu yürütmek üzere bize görevi tevdi bulunan Sayın Müsteşarıma çok teşekkürler ediyorum.

Öncelikle komisyon üyelerimizi, başta başkanımız olmak üzere platforma davet ediyorum, buyursunlar efendim.

Sunumu sunacak başkanımız, buyrun efendim Sayın Dr. Zafer Şahin.

Dr. ZAFER ŞAHİN
(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 10'no lu Komisyon Başkanı)

Sayın Başkan çok teşekkür ediyorum.

Ben de komisyonum adına, meslek alanımızın son yıllarda gerçekleştirilmiş en önemli etkinliğini gerçekleştiren Bayındırlık İskân Bakanlığının tüm yetkililerine, özel olarak da şûra genel sekreterlerine teşekkürlerimi iletmeyi bir borç bilirim.

Tabii bu saatte ki, genellikle on numaralı komisyon olmamız hesabiyle hep oluyor sunum yapacak olmam dolayısıyla, öncelikle salonu hareketlendirecek bir şeyler yapmam gerekiyor. Aslında buraya gelmeden önce kameraların da ortamı biraz "Beyaz Show"a benzetmesini de düşünerek kolbastı oynamayı düşündük, ama pek başarılı olamayacağımıza kanaat getirip vazgeçtik. Fakat ben çok kısa bir benzetme aktararak sunuşuma başlamak istiyorum. Farkındaysanız salonda bir ses düzeni ve mikrofonunu eline alanlar da fark etmiştir konuşurken garip bir hisse kapılır insan bu tür durumlarda. Çünkü ister istemez mikrofona ulaşan ses kablolar aracılığıyla 20 metre arkanızda hoparlöre ulaşır, oradan da dıştan bir sesmiş gibi size gelir. İnsan biraz

garipser, sahne sanatlarıyla uğraşanlar bu hissi ortadan kaldırmak için, önlerine monitör denen bir hoparlör koyarlar. Dolayısıyla iki ses eşitlenir, hem dışarıdan gelen sesi alırlar, hem de kendi seslerini kendi yakından duyarlar ve bu problem ortadan kalkar. Kentleşme Şûrasının bizim önümüze bir monitör koyduğuna inanıyorum.

Cıcero Roma senatosunda 2 bin yıl önce "özgürlük iktidara katılımdır " demiş. Aslında o günden bugüne çok fazla değişen bir şey olduğunu söylemek mümkün değil. Katılımın, hem genel anlamıyla, hem katılımcılık şeklindeki özgüleşmiş anlamıyla günümüzde kullanıldığı şekliyle önemini çok iyi ifade ettiğini düşündüğüm bir söz. Biz de komisyon çalışmalarımızı bu sözün ruhuna uygun bir şekilde yerine getirmeye çalıştık. Sunumumda kısaca size komisyonumuzun çalışma yöntemi, kabul ve varsayımlarımızı, yerel yönetimlerin bu anlamdaki mevcut durumunu, iyi uygulama örneklerini, sorun alanlarımızı, strateji ve eylemlerimizi ifade etmeye çalışacağım.

Komisyonumuza başlangıçta verilen çerçeveye, şu an ekranda şöyle bir baktığımızda ilginç bir durumla karşılaştık. Tabii konu yerel yönetimler olunca, gök kubbenin altında söylenen her tür söz yapılabilecek her türlü uygulamayla ilgili bir alandan bahsediyoruz. Çok dağınık bir çerçeveyle karşı karşıya olduğumuzu düşündük. Vatandaş-toplum ilişkisi devlet ilişkisinden tutun da, özel idare ve belediye yönetimleri arasında katılım ve eşgüdüme kadar varan bir çerçeveyle karşılaştık. Yaptığımız ilk tartışmalar sonucunda, bir kere bu çerçevenin komisyonumuzun çerçevesinde ele alınmasının güç olduğunu tespit ettikten sonra çerçeveyi daraltmaya karar verdik ve buna ilişki iki temel varsayımda uzlaştık, üç pardon iki yazmışım yanlışlıkla. Bir kere önerilen tüm başlıklar katılım kavramı çerçevesinde anlam kazanmaktadır. Katılım, kendi başına izole edilmiş ve soyut bir kavram değildir. Yönetimden yönetişime geçiş sürecindeki gerilim ve sorunları yaşayan, fırsatlardan faydalanan yerel yönetimler bağlamında anlam kazanmaktadır ve son olarak katılım yerel yönetimlerin farklı süreç ve mekanizmalar ilişkisel çerçevede ele alınmalıdır diye varsayımlarda uzlaştık. Ayrıca çalışmanın bu varsayımlara uygun olarak da en üst düzey katılımcı yöntemlerle gerçekleştirilmesi, tabiri caizse komisyon deneyiminin kendisinin bir katılımcı uygulama örneği olarak yürümesi konusunda da uzlaştık. Bunun için çalışmamıza başlarken özel bir yöntemle GZFT analizi yaptık. Arkasından da GZFT analizinin sonuçlarını kullanarak büyük oranda sorun, strateji ve

eylemlerimizi oluşturduk. Hatta bu anlamda ifade ettiğim gibi çalışmanın kendisi bir katılımcı öğrenme sürecine dönüştü. Özgün bir grup dinamiği bile komisyon üyelerimizle aramızda oluştu diye düşünüyorum.

Komisyonumuzun temel kabul ve varsayımlarına gelirsek, bu varsayımların ilki katılımın örgütsel sonuçlarına ilişkindi. Bu varsayımlara nasıl ulaştık? Tabii komisyon çalışmalarının neredeyse bütün katılımın ne anlama geldiği sorusu üzerinde yaygın ve uzun tartışmalar yaparak geçti. Neredeyse uçar kaçar ve tanımlaması çok zor bir kavram olan katılımı nasıl ele alacağımızı tartışırken, oldukça uzun ve derin tartışmalar yapmak zorunda kaldık ve sonuçta bu varsayımlarla yola çıkmak konusunun önemli olduğunu düşündük. Bir kere örgütsel sonuçları açısından katılım bir yanıyla var olan temsili demokratik sistemle, bir yanıyla da devletin örgütsel yapılanmasıyla ilişkili olduğundan katılımın temsili mekanizmalarla ilişkisini tartıştık. Bu tartışmalarda katılımın temsili sistemin bir alternatifi değil eksikliği tamamlayan iyileştiren bir kavram ve uygulama olduğunu varsaydık. Bu sebeple, örneğin komisyon ki, tartışmalar çoğunlukla o noktalara gitti. Anayasal düzeni kökten değiştirecek önerileri tartıştı. Ancak bunların katılım çerçevesinin dışına taştığını düşündü. Bunu yaparken de, katılımı sosyolojik anlamda demokratik toplum yapısına süreç analizi anlamında katılım sürecini, kurumsal kapasiteleri, mevzuat ve yasal düzenlemeleri dikkate alan da öneriler geliştirmeye çalıştık. Katılımın boyutu açısından, komisyon noktasallıktan kaçınan bir yaklaşım belirlemeye çalıştı, yani var olan katılımcı uygulamaların katılımın yerel yönetimlerin iş ve işlemlerini yürütmesinde sadece noktasal olarak var olduğu görülmekte. Bu sebeple, komisyon yönetsel süreçlerin herhangi bir noktasına özgü kısıtlı ve dar anlamlı bir katılımı değil en az yönetsel sürecin kendisi kadar önemsenen, sürecin her aşamasında var olan ve kendi başına bir amaç haline bir katılım anlayışını yaygınlaştırmayı kabul etti.

Devletin katılıma ilişkin müdahale biçimine bakıldığında da, iki modelden bahsedebiliriz ya tam anlamıyla gönüllüğe dayalı bir süreç ya da devletin yukarıdan aşağıya yapılandırdığı bir süreç. Komisyonumuz her iki yaklaşımın arasında önemli ve olumlu uygun bir denge noktasının bulunması gerektiğinin altını çizdi. Sonuçta, komisyonumuz katılıma ilişkin olarak süreklilik, sürekli katılım, bütüncüllük, gönüllüğe dayalı ve vizyonerlik gibi 4 temel ilke etrafında bir araya geldi.
Yerel yönetimlerin katılımcılık açısından mevcut durumunu daha sonra

komisyonumuzla değerlendirmeye çalıştık. Uluslar arası ölçekten ulusal ölçeğe kadar katılımcılığı teşvik eden ilke esaslarını belirleyen birçok temel belgenin bulunduğunu gördük. Örneğin, Avrupa Yerel Yönetimler Özerlik Şartı yerel yönetimlere özerklik verilmesinin, aslında metin altı okunduğunda öncelikle olarak katılımın yaygınlaştırılmasına ve önceliklendirilmesine dayalı olduğunu söylemekte iken. Avrupa Birliği katılım ortaklığı belgesi ve ilerleme raporları defahatle, sıklıkla bizi yerel yönetimlerde şeffaflık ve katılımcılıkta sınıfta kalmakla eleştirdi. Birleşmiş Milletler bin yıl kalkınma hedeflerinin geneli ve Türkiye için hazırlanan raporu, yine Türkiye'de katılıma ilişkin kapasite geliştirmesinin önemli olduğunu vurguladı. Son olarak da, belki Dokuzuncu Kalkınma Plan, orta vadeli plan ve yıllık yatırım programlarında defalarca yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesinin, özellikle şeffaflık ve katılımın önemli olduğu vurgulandı.

Bütün bunların yanı sıra mevzuata da baktığımızda, üç önemli başlık altında düzenlemelerin var olduğunu görüyoruz ya kurumsal yapıda katılıma ilişkin mevzuat düzenlemeleri var kent konseyleri gibi ya hemşehri katılımına ilişkin düzenlemeler var ki, aslında yerel yönetim mevzuatımızda azımsanamayacak düzeyde bir hemşehri katılımı öngörülmüş. Bir de hizmetlerin süreçlerine katılıma ilişkin düzenlemeler var ki, koruma amaçlı imar planlarının yapım sürecindeki katılım bunlara bir örnek olarak verilebilir. Bunların ardından, hem komisyon üyelerimizin katkılarıyla, hem de yaptığımız araştırmalarda kısıtlı da olsa komisyonumuz Türkiye'deki bu anlamda bazı iyi uygulama örneklerinin dile getirilmesinin de önemli olduğunu düşündü ve bu anlamdaki örnekleri incelemeye çalıştı. Bunlardan Bursa Yerel Gündem-21 programı, Antalya Kent Konseyi deneyimi, Çanakkale Belediyesi Yatırımcı Planlama Komitesi çalışması, Uşak İl Özel İdaresi Katılımcı Bütçe Uygulaması gibi bazı örneklere raporumuzda yer vermeye çalıştık.

Komisyonumuzun, biraz evvel bahsettiğim öncelikleriyle belirlediği temel sorun alanları arasındaki ilişkiyi anlatmak, aslında komisyonumuzun katılım mevzusuna bakışını da özetleyecek bir tablo diye düşünüyorum. Bu anlamda ekranda gördüğünüz tabloyu hazırladık. Bir yandan da size sorun alanlarımızı bu vesileyle anlatmış olacağım. Bir kere süreklilik, bütüncüllük ve yapabilir kılma ve vizyonerlik anlamında komisyonumuz demokrasi anlayışı ve demokratik mekanizmaların kendisinin temel bir sorun alanı olduğunu kabul etti. Yine kentsel proje

üretimi ve uygulamasının da benzer bir tüm katılım alanlarını kapsayan, öncelikleri kapsayan, ilkeleri kapsayan bir sorun alanının olduğunu tespit etti. Ancak katılımcı süreçlere katılamayanlar, oradaki a parantez içindedir katılmak ve katılmamak arasında uzun tartışmalar yaptık. Gençlerin, kadınların, yaşlıların, yoksulların, engellilerin, çocukların ve diğer dezavantajlı grupların katılamaması sorununun da bütüncüllük ve yapabilir kılma sorunu olduğunu düşündü komisyon. Saydamlık ve hesap bilirliğin yapabilir kılma sorunu olduğunu düşündü ve ulusal düzeyde katılımın düzenlenmesi, bölgesel düzeyde katılım, stratejik yönetim, mekânsal planlama, denetim ve mevzuatta katılım konularında da süreklilik ve bütüncüllük ilkeleri açısından sorunlar bulunduğunu kabul etti.

Buradan yola çıkarak bir dizi strateji tespit etti komisyon. Bu stratejilerin her birini ayrıntısıyla size okumayacağım raporumuzda var, ama bazı spot başlıklara değinmeye çalışacağım. Bir kere komisyonumuz, artık katılımcı yaklaşım ve mekanizmalar köy ve mahalle ölçeğinden başlayarak yapılanan bir süreç olması gerekliliğinin altını çizdi. Ayrıca mevcut mekanizmaların ihtiyaca cevap vermeyen niteliğinin iyileştirilmesini ve yeni ihtiyaçlar içinde yeni mekanizmalar tanımlanması gerektiğinin altını çizdi. Ayrıca katılımın ilk basamağının ve en önemli aşamasının doğru bilgilendirme olduğunu, bu bilgilendirmenin de katılım özelinde haklar ve kalite kavramları etrafında şekillenmesi gerektiğini söyledi. Bunun yanı sıra katılımda kolektif motivasyon eksikliğinin, bilincin, başarılı katılımın uygulama örneklerinin tanıtılmasının, yerel yönetimlerin müzakerelere açık hale getirilmesinin de bir temel strateji olarak benimsenmesi öngördü. Bunun yanı sıra katılım kültürünün bireyin yaşamının her aşamasında yaygınlaştırılması, kentteki üniversite ve meslek odalarının izleme ve değerlendirme süreçlerine daha etkin katılımı, katılımın araç ve yöntemlerinin yenilikçi yöntemlerin, özellikle toplumun farklı kesimlerine daha iyi anlatılması. Ayrıca siyasi partiler ve seçim yasalarındaki temsiliyet mekanizmalarının etkinleştirilmesi, katılamayanların katılması ve diğer biraz önce bahsettiğim tüm kesimlere ilişkin önlemlerin alınması yolunda stratejiler geliştirmeye çalıştı. Ayrıca yerel yönetimlerin kurumsal kapasitelerinin bu anlamda geliştirilmesi, bir önceki komisyonumuzla yakından ilişkili kentlik bilincinin oluşturulması, saydamlık ve hesap verebilirliğinin arttırılması ve ulusal düzeyde katılım ilke ve esaslarını belirleyecek çalışmaların, çerçevelerin oluşturulması. Son olarak da, belki en önemlilerinden bir tanesi yeni bir, katılımcığı

esas alan katılımcı, bütüncül, stratejik, mekânsal planlama sistematiğinin oluşturulması ve bu planlama sistematiğinin her aşamasında katılımcılığa yer verilmesi komisyonumuz tarafından ele alınan stratejilerdendi.

Tabii burada bir yığın eylemin tamamını size okumama imkân yok, ama çok öne çıkan ya da bizim komisyonumuz tarafından da canı yürekten benimsenen tabii hepsi öyle, ama aralarında tabii ki her zaman bazıları vardır ki daha size yakın gelir. Eylemlerden birkaç örnek vermek istiyorum. Mevzuat düzenlemeleri var sıklıkla tüm şûra boyunca dile getirildiği üzere. Bunların bir kısmı, biraz evvel ifade ettiğim gibi katılımın mahalle ve köy ölçeğinden başlayarak örgütlenmesine ilişkin olduğu gibi, önemli bir kısmı da katılıma ilişkin yenilikçi mekanizmaların yaygınlaştırılmasına ilişkindi. Bazı noktalar oldu ki, o noktalarda komisyon öncelikle bir bilimsel çalışmaya ihtiyaç olduğunu düşündü. Örneğin, katılamayan kesimlerin nasıl katılacağına, örgütlenemeyenlerin nasıl örgütleneceğine karar vermek için kendini, öncelikle bir bilimsel modelleme çalışmasına rehberlik etmesi gerektiğine inandı. Böyle konularda bilimsel modelleme çalışmaları öngörüldü.

Bilgilendirme, bilinçlendirme çalışmaları, kapasite oluşturma çabaları, örgütlenmeyen kesimlere ilişkin çalışmalar, eylemler olarak önerildi. Bunlardan, örneğin köy-mahalle bilgi kartı uygulaması bizim yenilikçi olduğunu düşündüğümüz uygulamalardan bir tanesi. Çok basit, etkin, ama sonuç vereceğini düşündüğümüz uygulamalardan bir tanesi. Çok kısaca anlatmak isterim. Bir yerel yönetim her mahalleye ya da her köye o yıl yapacağı yatırım miktarını, yapacağı işin miktarını o mahalle ya da köye ilişkin temel birtakım verileri karşılaştırmalı olarak asıyor basitçe. Mahalle muhtarlığına olabilir bu, görünen bir yere mahalle kahvesine olabilir ve en azından o mahalle ya da köyde oturanlar bir yerel yönetimin kendilerine ilişkin o yılki tasarrufu hakkında bir bilgi sahibi olma şansı elde ediyorlar. Böyle küçük, ama önemli müdahalelerin katılım konusunda büyük önem taşıdığını düşündük.

Yine örgütsüz kesimlere yönelik bir kentli sendikacılığı kavramı önerdik. Bu yurtdışında Citizen Union Yurttaş Sendikası ya da yurttaş birlikteliği olarak da adlandırılan bir uygulama, ama bizde en azından kentte kendi haklarını savunamayanların haklarını savunabilmesi ve katılımının sağlanabilmesi adına, bizim bildiğimiz özlük haklarına dayalı sendikacılık anlayışından biraz daha farklı bir sendikacılık anlayışını

en azından tartışmaya açan bir yaklaşımdı. Önemli vurgularımızdan bir tanesi, örneğin gençleri, çocukları, kadınları, yaşlıları, dezavantajlı grupları, engellilerin hepsini bir bohçaya tıkıp dezavantajlı gruplar demeyi reddettik. Her birinin kendine özgü katılımcı mekanizmalar ele alınmasının gerektiğinin altını çizmeye çalıştık. Yerel yönetimlerin bu anlamda kapasitesinin geliştirilmesine ilişkin bir ulusal eğitim programı önerdik. İyi uygulama örneklerinin tanıtılması, özendirilmesi, ödüllendirilmesini önemsedik eylemler olarak. Yine bu anlamda ilke ve esasları koyacak başarılı uygulamaları da değerlendirecek ulusal düzeyde özerk bir kurul olması gerektiğini düşündük. Bu anlamda katılımcılığı arttıracak planlama, programlama, projelendirme süreçlerinin ve fiziksel planlama unsurlarının yayalaştırma, meydanlar gibi geliştirilmesi ve bunun sadece bir salt imar kanunun bir unsuru olarak kalmamasını, yerel yönetimlere ilişkin diğer tüm mevzuat unsurlarıyla bir arada ilişkilendirerek varolması gerektiğini ifade etmeye çalıştık.

Şimdi tabii bütün bunları anlattıktan, yoğun ve uzun komisyon çalışmaları yaptıktan sonra sizler gibi, ben Cicero'nun 2 bin yıl önce Roma senatosunda söylemiş olduğu sözü biraz daha değiştirerek söylemek istiyorum. Artık sanırım özgürlük iktidara sürekli, bütüncül, gönüllüğe dayalı, vizyoner ve bilinçli bir katılımdır demek gerekiyor.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Sayın Dr. Zafer Şahin Beyefendiye bu katılımcı sunumlarından dolayı teşekkür ederim.

Evet, efendim şimdi de komisyonun raporunun müzakere edilmesi bölümüne geçiyoruz. Bu arada soruları alalım.

Burada bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Daha fazla katılımcılarımıza, üyelerimize söz vermek adına soruları hemen alabilirsek, en azından süre dağılımı noktasında daha adil davranabiliriz. Şu ana kadar iki tane soru veya söz hakkı, demek ki 45'er dakika söz hakkı var.

Sayın Metin Şenbil buyursunlar efendim.

Doç.Dr. METİN ŞENBİL- (Gazi Üniversitesi)

Efendim saygılar sunuyorum.

İlk söz alınca hep heyecanlanıyorum kusura bakmayın.

Malumunuz, ilk önce şu görüşümü ifade etmek istiyorum: Komisyon raporunda olmasa bile sunuşunda fazlasıyla katılımcılığa ağırlık vermiştir diye düşünüyorum, böyle bir görüşüm oluştu.

Bunun dışında anayasamızdan biraz bahsetmek istiyorum. Anayasamızın giriş kısmında Türk Devletinin tekil bir devlet olduğu vaaz edilmektedir ve 127'nci maddesinde, mahalli idarelerle ilgili bölümünde ise anayasamızın idarenin bütünlüğü ilkesi ve idari vesait, vesayet kavramları geçmektedir. Bu idarenin bütünlüğü kavramı çok geniş ve hukuki dilde fazlasıyla kullanılan bir kavramdır. Hemen yasalara geçeceğim, biliyorsunuz son dönemlerde yerel yönetimlerle alakalı kanunlar çıkartılmış vaziyette ve yetkiler fazlasıyla yerel yönetimlere devredilmiş durumda. "Benim komisyona sormak istediğim, bu konuda herhangi bir görüşü oluştu mu?" Bu tür idari vesayet ve idarenin bütünlüğü ilkelerinden hareketle, acaba merkezi idarenin yerel idare üzerinde birtakım denetim haklarını nasıl operasyonel hale getirebilir konusunda herhangi bir komisyonun kendi içerisinde ya da raporunda, özür dilerim bütününe matuf olamadım görüşü oluş mudur bu konuda neler düşünmektedirler?

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Teşekkür ediyoruz.

Sayın Tuncay NEYİŞÇİ, buyursunlar efendim.

Prof. Dr. TUNCAY NEYİŞÇİ
(Antalya Kent Konseyi, Akdeniz Üniversitesi)

Katılım için, yani bunu ön plana çıkardığı için komisyona ben de çok teşekkür ediyorum. Çok ciddi ve de önemli bir konu olarak gördüğüm için teşekkür ediyorum.

Katılım için, herhalde yerel yönetimler en uygun ölçeklerden bir tanesi, ama burada yerel yönetimleri de belediyeler olarak da, sadece belediyeler olarak düşünmemek de gerekir. Mahalle ölçeğinde, yani mahalle yönetimini de bunun içerisine, hatta bireysel inisiyatifleri de bunun içerisine katmak gerekir diye düşünüyorum. Çünkü, katılımcılığı sağlamak için bireyleri bireysel olarak da katılıma çekmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Bu bakımdan da sadece yerel yönetimler olarak düşünmenin en önemli olduğunu düşünüyorum. Uzun seneler değişik sivil toplum örgütlerinde bulunduğum, kuruluşlarına katıldığım için

burada katılımın eksikliğini herhalde hepimiz kabul ediyoruz bu tür sivil toplum örgütlerinde çalışmış olanlarla ilgili. Bunun temel nedenlerinden bir tanesi, katılıma sağlamamanın temel nedenlerinden bir tanesi bana göre seçtiğimiz konuların kendi hedef gruplarımıza veya o sivil inisiyatifi veya toplumu oluşturan insanların doğrudan doğruya çıkarlarıyla, en doğrudan ve en yalın çıkarlarıyla ilişkisinin o noktadan başlamamakla ilgili olduğu görülüyor. Küresel iklim değişikliği diyebiliyorsunuz, ama bunda katılımı sağlamak son derece zordur. Çünkü, benden çok uzakta bedelini ödemediğim veya hissetmediğim bir konudur. Fakat mahallenizdeki herhangi bir hava kirliliği konusun söz konusu ise veya bir kanalizasyon patlaması söz konusu ise, bedelinizi ödediğiniz ve sizi doğrudan doğruya ilgilendirmiş olduğu için bu katılımı sağlamanın en önemli yollarından bir tanesidir diye düşünüyorum. Bu anlamda da, işte katılımcılığı çok daha küçük gruplarla ve sorunla direk ilişkide olan, onun bedelini ödeyen gruplarla başlatmakta ve bu refleksi, bu alışkanlığı geliştirmekte fayda var diye düşünüyorum. Bu, aynı zamanda benim turizm çalışma grubu başkanlığını yaptığım Antalya Kent Konseyinde katılımcılık konusunda yaşadığım en önemli sorunlardan bir tanesidir. Turizm konularını tartışıyorsunuz bu ortaklıkta, yani bu ortak platformda, ama turizmle doğrudan doğruya ilgili olanların bu toplantılara katılmasını sağlamak gerçekten son derece güç oluyor.

Bir başka önemli ve altını çizmek istediğim bir başka nokta da, bu kentlilik bilinciyle de çok yakından ilgili olarak düşünülebilir. Kentte yaşayan insanların katılımcı bir kent yönetimine katıldıkları zaman her aşamada, her ölçekte, her seviyede katıldıkları zaman kentsel yaşamın ve toplu yaşamın ne kadar rahatladığını, rahatlayabileceğini, yaşamın ne kadar daha keyifli gelebileceğini ortaya koyabilecek stratejiler üzerinden yola çıkarak yapmanın gerekli olduğunu düşünüyorum. İşte ulaşım konusunda birtakım sorunlar çekiyoruz. Bunun için çok büyük yatırımlar da yapılıyor, ama genellikle şu konuda diyelim minibüs şoförlerinin, diyelim özel otomobil şoförlerinin davranış değişikliğine, kentsel bilince veya işte vatandaşlık bilincine yönelik bir eğitimden geçmesi, bunu denetleyecek mekanizmaların getirilmesi gibi konularda çok az çaba sarf ediyoruz. Bunu genişlettiğiniz zaman, kentteki değişik çıkar gruplarının ve etki gruplarının, dolmuş şoförlerinin dışına geçersiniz, zabıtayı dersiniz, esnafı dersiniz bütün bunlar belirli hedeflere yönelik eğitimlerden geçirildiği zaman bu katılımcılığı arttırma yönünde son derece etkili olabilir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Biz teşekkür ederiz Sayın NEYİŞÇİ.

Hazır katılımcılık demişken biraz salonu rahatlatalım. "Salonumuzda, acaba toplantı yeter sayı var mı katılım anlamında?" Benim demek istediğim şey şu: Yerel yönetimden gelen ne kadar arkadaşımız var? Evet, katılımcılığımız yerel yönetimler açısından bu kadar. İsterdik ki, yerel yönetimlerle ilgili bir oturumu, dışarıdan misafir de olsa yerel yöneticiler ilgiyle izlese.

Doç. Dr. Arzu Kocabaş, buyrun efendim.

Doç. Dr. ARZU KOCABAŞ (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.)

Ben de 10 numaralı Komisyona değerli katkıları için teşekkür ediyorum ve Sayın Zafer Şahin'in ilham verici sunum biçimine istinaden şöyle bir iki noktaya değinmek istiyorum.

Öncelikle Uzakdoğu varolma felsefesinde özgürlüğün disiplin olduğunu söylemek istiyorum. Disiplinin burada sistematik çalışma anlamı taşıdığını ifade etmek istiyorum.

Şimdi katılımın, sürecin her aşamasında var olabilmesi için toplum bilincinin oluşması gereklidir genel kabulümüz var. Burada birey ve kolektif toplum bilincinden söz ediyoruz. Genel anlamda ve kendiliğinden oluşması beklendiğinde, bir iki kuşaklık sürece yaygın bir bilinçlenmeden söz ediyoruz. Fakat bizim bir iki kuşaklık bekleme, ülke anlamında doğal afetleri ya da afetleri genel anlamda bekleyen ülke genelinde bir iki kuşaklık bekleme lüksümüz olmadığını düşünürsek bir yandan. Bir yandan da Sayın Bülent Tuna'nın değindiği gibi meslek insanları olarak kendi aramızda anlaşmakla birlikte, meslek insanları olarak toplumu oluşturan birey ve toplumun geneli ile meslek insanı dışındaki kesimle anlaşmakta çok da kolayca bunu sağlamadığımız göz önünde bulundurulsa.

Meslek insanları ile ele alınan projelerin demek ki iki açıdan değerlendirilmesi gerekli. Birincisi, sürecin tasarlanmasıdır. İkincisi de, bu sürecin etaplanarak hayata geçirilebilmesi için finanse edilmesi gerekli. Meslek insanları ile birlikte ele alınan proje üzerinde vatandaşla birlikte ortak aklın oluşturabilmesi için, örneğin bebeği olan bir annenin toplantıya katılabilmesi için gecenin bir vaktinde, yani iş saati çıkışında taksi göndermesi, kamu önceliğinde, organize edilen tasarlanmış olan sürecin kamu önceliğinde yürütüldüğünü düşündüğümüzde. Bu

taksinin gönderilebilmesi, engelli bir vatandaşın evinden aldırılabilmesi ya da kreş bedelinin ödenmesi ya da kreşin sağlanması gibi katılacak kesimlerin ihtiyaçlarına cevap verecek süreçlerin programlanması ve finansa edilebilmesi mümkün bu örnekleri biliyoruz. Ancak kendi adımıza bunların gerçekleştirilebilmesi için, finansman yükünün tamamıyla kamuya yüklenmesinin doğru olmadığını da biliyoruz. Bu bağlamda, ben bir kez daha uyum süreci aday ülke olmamız nedeniyle ve üstelik de Birliğin bütçesine para aktaran ekonomimiz ile orantılı olarak, para aktaran ülke olmamız nedeniyle bu, en azından katkıda bulunduğumuz bütçenin geri dönüşünü sağlamak üzere bu tür önerilerin geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunların gerçekleştirilebilmesi için de, buna bağlı olarak bir ikinci nokta henüz bizde gerçekleşmeyen toplum plancısı, toplum mimarı kimliğinin oluşması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Biz teşekkür ederiz Sayın Kocabaş.

Şimdi de Sayın Gamze Özer, buyursunlar efendim.

GAMZE ÖZER (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı)

Ben, öncelikle komisyona çalışmalarından dolayı ve komisyon başkanını da sunumundan dolayı teşekkür ediyorum. Çok güzel ve kapsamlı bir rapor var önümüzde.

Benim burada vurgulamaya çalışacağım şey şu olacak: Aslında katılımı ben denetimin de bir mekanizması, hatta denetimin en önemli aracı olarak görüyorum. Çünkü, katılımı sağlamak her zaman şu anki sistemde olduğu gibi merkezi birimlerden, kurumlardan ya da yerel yönetimlerden, tabii baktığım konu imar ve şehircilik anlamında beklediğimiz zaman her zaman istediğimiz sonuçları istediğimiz süreler içinde almamız mümkün olmuyor. Diyelim ki, bir yaşadığınız yerde memnun olmadığınız bir durum varsa bunu ya ilgili kurumlara siz bir dilekçeyle başlıyorsunuz, ilgili kurum bunu inceletiyor gerekli mevzuatla ilgili kurumlarla yazışmalarını yapıyor, size cevap veriyor bazen olumlu, bazen olumsuz ya da mahkemeye intikal ettirebiliyorsunuz. Mahkeme süreçleri zaten malum bir iki seneden önce sonuçlanamıyor. Dolayısıyla o süre içerisinde sizin rahatsız olduğunuz duruma ya da çoğunluğun rahatsız olduğu duruma karşı herhangi bir eylem geliştirememiş oluyorsunuz.

Bizim birkaç hafta ya da 1 ay kadar önce İngiltere'de köylerinde yaptığımız bir inceleme esnasında, asıl tam olarak köy tasarım rehberlerini incelemek amacıyla bulunmuştuk. Burada zaten bu tasarım rehberliği tamamen köylü halkın katılımıyla ve kendilerinin oluşturduğu bir süreç. Bunu daha sonra detaylı konuşabiliriz, ama burada özellikle vurgulamaya çalışacağım şey şu olacak: Konsey Başkanı bize köyü gezdirirken dedi ki, "Şurada gördüğünüz bir evin kendi özel bahçesindeki çeşme, biz bu çeşmeyi köy halkı olarak beğenmedik ve bunu beğenmediğimizi bu evin sahibine ilettik ve kaldırmasını bekliyoruz" gibi bir yaklaşım. Özel mülkiyet sınırlarını da aşan, çünkü o çeşme hakikaten dışarıdan görünüyor o yörenin dokusuna ve mimari kimliğine uygun bir çeşme değil. Dolayısıyla orada yaşayan insanlar o çeşmeye müdahale etme haklarını kendilerinde görerek ve bir denetim mekanizmasıyla kendi aralarında o kişiden onu kaldırmasını isteyebiliyorlar. Bunu kaldırmazsa ne olacak? Bu kişiyi belki dışlayacaklar ya da farklı mekanizmalarla bunu kaldırmasını sağlayacaklar, ama zaten böyle bir şeyin olmadığını, köyde herkesin birbirini denetleyerek o yörenin dokusunun ve mimari korunmasını birbirlerini denetleme yaptıklarını çok güzel gözlemleme imkânımız oldu. İnşallah ülkemizde de böyle uygulamaların geliştirilmesini diliyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Biz teşekkür ederiz Sayın Özer.

Ömer Kıral Hocamız, buyrun efendim.

ÖMER HAMDİ KIRAL (Şehir Plancısı)

Komisyona teşekkür ediyorum ben de. Gerçekten çok sistematik bir çalışma yapılmış sorun tespitlerinde önerilere kadar.

Ben, burada bir iki deneyim aktaracağım. Katılım kültürü de kentlilik bilinçliği gibi zor konulardan bir tanesi. Şimdi raporun 50nci sayfasında koruma amaçlı imar planlarıyla ilgili bir açıklama var. Gerçekten de kent planlama tarihinde ilk kez koruma yasasındaki, 1863 Sayılı Yasada, hem temsili, hem de doğrudan katılımı içeren bir planlama süreci taahhüttendi, bu yasaya girdi. Yönetmelikte ise, bu daha da ayrıntılı biçimde geliştirildi.

Bir örnek vereceğim, gerçi raporu okuyanlar bunu bir tekrar olarak algılayacaklar, ama okumayanların çoğunlukta olduğunu düşünerek size biraz açıklama yapmak istiyorum bu konuda. Birinci toplantı planlama,

koruma planlamasında sorun, olanaklar ve vizyonunun oluşturulması, hedeflerin konması, stratejilerin saptanması. Bu çok önemli bir aşamadır Türk planlama tarihinde ve katılımcılar da, meslek odaları temsilcileri, ilgili üniversite bölümlerinin temsilcileri ve sit alanı içinde yaşayan sakinler, yani kiracı ya da mülk sahipleri, işyeri sahipleri, dolayısıyla bunlar doğrudan katılabiliyorlar. Doğrusu böyle bir geniş bir katılım şeyi var, yasada böyle bir olanak geldi. Acaba yasada gelen bu olanak ne kadar uygulanıyor? Ben, Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi temsilcisi olarak 5 adet toplantıya katıldım, 5 koruma amaçlı imar planı toplantısına katıldım ikişer defa. Bir tanesi Beypazarı doğal ve arkeolojik sit, ikincisi İncek Ankara Büyükşehir Belediyesinin Birinci Derecede Arkeolojik Sit Koruma Amaçlı Planı, üçüncüsü Hacılar Höyüğü Gölbaşı Belediyesi, dördüncüsü Çayyolu Höyüğü Yenimahalle Belediyesi, beşincisi Abdi İpekçi Parkı doğal sit koruma planı bu da Ankara Büyükşehir belediyesi. Size şöyle bir özetleme yapayım: Bu katılım, bu olanağı kimler acaba ne kadar katılıyor, ne kadar aktif katılıyor? Bu değerlendirmelerimi aktarayım size. Davet edilen üniversitelerden bir tanesi hiç gelmedi bu 5 toplantıya, hiçbir temsilci göndermedi. Bir diğer üniversite bunlardan birkaç tanesine katıldı. Şehir Plancıları Odası bunların tamamına katıldı. Mimarlar Odası sanıyorum bazılarına katılma olanağı bulamadı. Dernek, bir iki tanesine dernekler katıldı, ama hepsine katılan bir grup var ki, katılımcı grup bunlar da mülk sahipleri. İçlerinde de en aktif katılımı sağlayanlar mülk sahipleri. Muhtarlar bazen katılıyorlar, bazen katılmıyorlar ya haberleri oluyor ya da gelmiyorlar.

Şimdi peki, bu katılım bilinci, katılım kültürü acaba ne kadar var bu katılımcılarda? Bu katılım kültürünün düzeyinin oldukça düşük olduğunu söyleyebilirim. Genellikle dinlemede kalıyor insanlar, katkı yapmak istedikleri zaman da çok önemli katkılar yapmıyorlar. Bunlar benim gözlemlerim. Hepsinde ortak bir özellik var bu katılımcılarda, koruma amaçlı imar planı sürecini bilmiyorlar ve kendi, yani katılımcıların haklarını bilmiyorlar, ne yapacaklarını bilmiyorlar. Amaçlar nedir, sorunlar nedir, hangi aşamada ne yapılacak yasal olanakları olarak baktığınız yazılı görüş verebilirler, hiçbir yazılı görüş gelmiyor. Temsilciler gönderilirken, yani konuyla çok ilgili olmayan insanlar geliyor. Koruma planlaması konusunda herhangi bilgisi olmayan temsilciler gönderiliyor olduğu toplantılar oluyor. O açıdan buradaki sorun yasadan kaynaklanmıyor katılım kültüründen kaynaklanıyor ve temsilci yollayan kuruluşların bilincinden kaynaklanıyor.

Şimdi birkaç tespit de şu: Bu tür katılım toplantılarına müelliflerin de katılım kültürü çok düşük. Hatta koruma amaçlı imar planı bilinci bile çok düşük diyebilirim. Şimdi karamsar bir tablo doğru, ama bu demek değildir ki katılım iyi bir şey değildir. Tam tersine bu son 2004'ten, 2004 Temmuzundan beri imkân ortaya çıktı. Bu saydığım süreçti. Belediyeler giderek daha bilinçli hale geliyor. Bu örneklerden bir tanesinde, toplantıya davet edilen belediye toplantıya gelmedi. Telefon açıldı, bütün katılımcılar gelmiş belediye toplantıyı unutmuş. Belediyelerin bilinç düzeyi de çok düşük bu konularda. O açıdan raporda öngörülen bu koruma kültürünün geliştirilmesiyle ilgili eylem planları oldukça önemli, daha da vurgulanmalı diye düşünüyorum.

Şimdi bir başka mesele de şu: Katılım toplantılarında biliyorsunuz bir kolaylaştırıcının olması lazım, bir moderatörün olması lazım. Toplantının gündemi, akışı, sonuç alınması bunu yönetenler, yani genellikle tabii belediyeler oluyor. Maalesef bu işleri gereğince yapamıyorlar, yani bir kerhen yapılıyor belediyeler tarafından, ama sanıyorum giderek bu bilincine varacaklar. Fakat bunun için de belki bir hizmet içi eğitim, diğer programlar gereklidir.

Bir başka deneyim ise şu: 1999-2004 seneleri arasında, Ankara Yenimahalle Belediyesi Çayyolu Semtinde bir Semt Meclisi oluşturdu. Bu suijenerist bir örgütlenme, nevi şahsına münhasır bir örgütlenme. Meclis kararıyla yetki verildi. Meslek odaları temsilcileri, dernek temsilcileri, üniversite temsilcileri, site yöneticilerinin temsilcileri, muhtarlar bunları topladı yaklaşık 20-25 kişilik bir grubu. Yalnız belediye başkanı bunu taahhüt etti, kendisi inanıyordu bu işe ve dedi ki, "Belediye yasası ve diğer yasalara uygun herhangi bir öneri getirdiğinizde, ben bunu meclise götüreceğim" sözünü verdi. Hakikaten de bu 5 senelik dönemde çok önemli katılım süreci gelişti. Katılım toplantılarında katıldıkça bilinç artıyor, katılım bilinci artıyor ve bir kültür oluşmaya başlıyor. 2004'te yeni gelen belediye yönetimi bu meclisi kapattı. Ancak oradaki oluşan şey, katılım kültürü orada Çayyolu platformu çeşitli derneklerle kendisini sürdürdü. Dolayısıyla katılım bir başladığı zaman, eğer yerleşiyorsa, derinleşiyorsa yaygınlaşmaya devam ediyor. Dolayısıyla komisyonun önerilerine katıldığımı belirtiyorum. Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Biz teşekkür ederiz Sayın Kıral.

Şimdi Sayın Hasan Çoban, buyrun efendim.

HASAN ÇOBAN (Devlet Planlama Teşkilatı)

Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Komisyon çalışmaları gerçekten takdire değer, kendilerini tebrik ederiz.

Raporun ayrıntılarına girmediğim için belki vardır, ama yaşadığım iki tecrübeyi size anlatıp bu iki tecrübeye bağlı olarak iki öneri arz edeceğim. Birincisi, belediye başkanlarının göreve geldikten sonra düştükleri sıkıntıdır. Belediyelerin altyapı yatırımlarına, sorumluydum bir zamanlar o vesileyle belediye başkanlığıyla, gerek yatırımlarının görüşülmesi, gerekse toplantılarda sık sık bir araya geliyorduk. Bir belediye başkanımız hakkında soruşturma açıldı, dava açıldı. Karşılaştığımızda, kendisine başkanım hayırdır geçmiş olsun dedim. Ne oldu diye sorduğumuzda, "Hiç sorma bilgisizliğimin kurbanı oldum" dedi. Benim için belediye başkanlığı kutsal bir makam, yüce bir makam aday oldum, halkıma hizmet etmek için gayret gösterdim, seçildim. Seçildikten sonra da makama girerken ceketimi düğmeleyerek girdim oturdum koltuğuma. Geldiler bana dediler ki, dosyalarımız burada başkanım, işte şu da düğme ihtiyacın olduğu basar bizi çağırırsın dediler ve çıktılar. Önce tedirgin oldum, sonra bir düğmeye bastım hemen kapıcı geldi emredersin başkanım dedi, bir çay dedim. Emredersiniz başkanım dedi, koşturarak bir çay getirdi. Makamın yüceliğini fark ettim ondan sonra biraz geriye kaykıldım, rahatladım. Demek ki, dediklerim yapılıyor. Sonra tekrar düğmeye bastım başkan yardımcısı geldi, bana yatığınız işleri yapacaklarınızı getirin. Onu da getirdiler, baktım. Şunu yapalım dedim, emredersiniz başkanım dedi hemen yaparız dedi. Daha da rahatladım, demek ki güçlü bir makam istenilen her şey oluyor. Bu alışkanlıkla gelecek günlerde olacak işleri de, olmayacak işleri de yapılsın dediğim halde beni uyarmadılar, başkanım bu yanlıştır kanunlara aykırıdır diyen olmadı ve başım derde girdi" diyor. Bu çerçevede belediye başkanı olacak vatandaşlarımızın, belediye başkan adayı olmadan önce eğer ya da belediye başkanı olduktan sonra bir belediye başkanının görevleri nedir, sorumlulukları nedir, nereye kadar neleri yapabilir bu konuda belki TODAİE tarafından bir eğitim verilmesi. Bu eğitim alanların, ancak başkan olunması bir tedbir olarak konulmasında yarar var.

İkincisi de, belediye yönetiminin profesyonelce yapılması. Maalesef günümüzde siyasi ağırlıklı bir yönetim var. Belediye başkanı geldiği zaman, kendilerine yakın kişileri genel sektör olarak ya da yönetici

olarak atamakta. Bu da geleceğe dönük yapılması istenilen projelerin eksik kalmasına neden olmaktadır.

Bir inceleme gezisi sebebiyle İrlanda'ya gitmiştik. İrlanda'da Dublin başkenti, Dublin Belediyesini ziyaret ettiğimizde bizi Citi Manager diye adlandırılan, bizim belediyelerde genel sekreter karşılığı bir yönetici bizi karşıladı. İşte belediyenin vizyonundan, misyonundan, amaçlarından bahsetti, yaptıkları projeleri anlattı. Çok etkilendik niye bizde yok diye hayıflandık tabii. Sonra kendisine sorduk siz nasıl görevlendiriliyorsunuz diye. İrlanda'da, hem belediyelerin Genel Sekteri, yani City Manager, hem de kamu kuruluşlarındaki yöneticiler profesyonelce atanıyorlar. Gazetelere ilan verilip, işte Ankara Belediyesine Genel Sekreter alınacaktır işte 10 yıllık tecrübesi olan, işte şu üniversiteyi bitiren, yabancı dil bilen adayların başvurması diye talep toplanıyor. Bunu da Kamu Yöneticisi Atama Komisyonu kurulmuş Bakanlık temsilcilerinden ya da işte belediye temsilcilerinden. Onların mülakatıyla uygun görülen birisi, bir yönetici atanıyor. Bu yöneticiye 7 yıllık sözleşme yapıyorlar. Belediye başkanı 5 yılda bir değişmesine rağmen, genel sekreter 7 yıl görevinde devam ediyor. Bir sonraki gelen belediye başkanı, mevcut genel sekreterin ya da City Manager'ın görevlerinden memnunsa 3 yıl daha uzatıyor. Memnun değilse değiştirme hakkı var. Bu da sürdürülebilir bir şekilde belediye yönteminin yerleşmesine sebep oluyor. Ülkemizde de belki bu şekilde belediyelerin profesyonelce yönetilmesini sağlayacak bir tedbirin alınmasında yarar var diye düşünüyorum.

Saygılarımı arz ederim.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Teşekkürler Sayın Hasan Çoban Beye.

Sayın Levent Özaydın, buyrun efendim.

Yrd. Doç. Dr. LEVENT ÖZAYDIN
(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Teşekkür ederim.

İlginç bir sonuçla, bu Zafer Şahin'in bu anlatımını izledik. Ben, bu katılımdan önce yönetimden yönetişime geçişte katılımın önemli olduğu, özellikle vurgulandı. Fakat ben ondan önce bununla ilgili algılama ve öğrenme sürecinin yönetimin ne olmalı, yani bununla ilgili model önerisi olabilir mi diye bunu tartışmaya açmak istiyorum. Bunun bir örneğini de şimdi Zafer Şahin'in sunuşunda gördük. Ben, slaytlardaki yazıları zor

okuyabildim, yani bir röntgen filmindeki dokuyu arayabilmek, yani onu o şekilde algılamakta bu katılım için önemli problem olabiliyor. Bu açıdan bu tür sorunları bir kez daha tartışmanın doğru olacağını düşünüyorum. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)-
Sağ olun, Sayın Özaydın'a teşekkür ediyoruz.
Gülten Kubin Hanımefendi, buyrun efendim.

GÜLTEN KUBİN (Proto Mühendislik)
Çok teşekkür ederim, ben de komisyona kapsamlı, ayrıntılı çalışması için ayrıca kutluyorum.

Aslında söz almayı düşünmüyordum, ama ikinci konuşmacının söylediği bir konu üzerine bir şeyi de tartışmak gerekiyor diye düşündüm. "Katılımı sağlamanın, etkin katılımı sağlamanın en önemli yolu, doğrudan ilgilendiren bir mesele etrafında katılımı sağlamak daha kolay oluyor" dedi. "Gerçekten de bu böyle, ama sonuçta iklim değişikliği etkilemiyorsa ona katılmıyor" dedi, ama aslında bunun bir sosyolojide sanırım bir kelebek etkisi denen bir şey var. Aslında hiçbir şeyin sadece orayla sınırlı olmadığı, bunun etkilerinin bir şeklide daha geniş bir çevreyi zaman içinde etkilediğini hepimiz görüyoruz. Bu küresel iklim değişikliği meselesinde de işte uluslar arası sözleşmeler, anlaşmalar imzalanıyor. Ülkeler taraf oluyor ya da olmuyor, ama bir ülkenin sağlığı işte sera gazı salınımının ozon tabakasını etkilemesi, onun burada bir kuraklığa yol açmasına ya da işte bunun üretimi, tarımsal üretimi azaltması gibi açlığa ya da bizim Ankara'da yaşadığımız gibi bir susuzluk yaşamamıza da neden olabiliyor diye düşünüyorum. O bağlamda da, yani bunu çok uluslar arası ölçekten çok küçük, yerel, mahalli ölçeğe indirdiğimizde de, aslında ben meslek yaşamım boyunca bir iki katılım örneğine de şahit olduğum için bizzat içinde. Buradaki yöntemin, yani katılım meselesinde ortaya konan konuya ilişkin ve ulaşılmak istenen nihai hedefe ilişkin olarak ortaya konan katılım modelinin, yönteminin ve bu katılımı sağlayan ortak paydanın ne olması gerektiği konusunun çok iyi çalışılması gereken bir konu olduğunu düşündüm.

Biz, mesela Dikmen Vadisi projesinde orada yaşayanları bu projeye ikna etmek için 1,5 yıl çalıştık. Küçük gruplar halinde, büyük gruplar halinde mahallerle, muhtarlarla çalıştık. Fakat orada kamunun ya da belediyenin şöyle bir gücü vardı. Orada yapılmış bir plan yoktu,

orası Ankara'nın tüm planlama döneminde vadi olarak gösteriliyordu. Gecekondunun kaçak olması ötesinde bir plan yoktu ve ya buradan gitmek ya da böyle bir modele razı olmak gibi bir iki seçenek sunuluyordu insanlara. Fakat o caddenin öbür tarafında ıslah planıyla bir gecekondusuna karşı 3 daire alınan bir, yani dönüşüm modeline karşı kendisine 5 gecekondusu var, ama yine de bir konut sunulan bir modele tabii ki direnç gösterdi. Fakat sonuçta bu bir noktaya geldi ve başladı. Biz bundan sonra bir ötesindeki Öveçler'de aynı yöntemi denedik, ama orada çalışmadı bu yöntem. Çünkü, orada yapılmış bir ıslah planı vardı, kazanılmış imar hakları vardı ve bundan vazgeçmek, insanları vazgeçirmek çok zor oldu. Fakat burada katılım sadece o yörede yaşayan insanlarla sınırlı tutulmuştu, ama oradaki bu dönüşümün kente, yakın çevreye maliyeti ne idi, peki bundan etkilenen, yani kentin başka semtlerinde yaşayan, ama bu dönüşümden etkilenen kişilerin katılımı olayın dışında tutulmuştu. Oradaki katılım sadece kendi sağlayacağı rant ya da şeyle sınırlıydı. O zaman demek ki, bir yöntem meselesi sorunu var burada. Bir de ortak paydayı ne olarak belirleyeceğiz, biz meslek alanımızda yerel yönetimlerin uygulamaları bağlamında düşündüğümüzde, kamu yararı dediğimiz şey bu ortak payda için yeterli midir?
Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI (Veli Böke Yerel Hukuk Derneği)

Biz teşekkür ederiz Sayın Kubin.
Sayın İbrahim Bakır, buyrun efendim.

Yrd. Doç. Dr. İBRAHİM BAKIR (Selçuk Üniversitesi)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim başkanımı da bir teşekkür etmek istiyorum çok güzel sunuşu için. Buradan hakikaten çok güzel görünüyor, çok güzel algındı teşekkür ediyorum.

Şimdi ben, bu katılımın yasal düzenlemeden de öte varılması gereken hedeflere dönük olmak üzere bir anımdan yola çıkarak bir katkı koymak istiyorum. Ömer Kıral Hocam, yasal düzenlemenin çok önemli olduğunu söyledi. Doğru, biz bunu planlama sürecinde, koruma amaçlı imar planlama sürecinde yaşıyoruz. Ancak diğer planlarda maalesef bu henüz oturmuş bir şeyi yok, yöntemi yok.

Burada koruma amaçlı imar planı sürecindeki katılımla ilgili

başımdan geçen bir olayı sizlerle paylaşmak isterim. Ülkemizin dernekleri en çok olan, nüfusuna göre dernekleri, sivil toplum örgütleri en çok olan Bodrum yerleşmesinin koruma amaçlı imar planına danışmanlık yapmam gerekti. O sırada bütün sürecin katılımlı bir süreçle gitmesi için hedef koymuştuk. Tabii o zaman bu yasal düzenleme de yoktu. Böyle bir zorunluluk olmamasına rağmen 29 kez toplantı yapmışız. Bu 29 kez yapılan toplantıların çoğunu şeye kaydetmişiz, video kayıtlarına almışız önce almamıştık, Burada tabii herkes o toplantılarda her konu konuşulabiliyordu. Mesela, bunlardan bir tanesi çok ilginçtir. Bir meclis üyesi çıkıp kendi binasındaki kaçak üçüncü katın ne olacağını bize sorabiliyordu. Böyle bir süreç yaşanmıştı, ama bunun video kayıtlarını almaya başladıktan sonra. Yöntem ne kadar önemli olduğunu burada gösteriyor ki, varılmak istenen hedefin önceden tanımlanması halinde, planlaması halinde çok başarılı sonuçlar elde edilebiliyor. Bu kadar çok karmaşık bir imarla ilgili sorunları yaşanan bir bölgede, bu toplantıların sonucunda elde edilen koruma amaçlı revizyon imar planında mahkeme kararıyla iptal söz konusu olmadı. Çok ilginçtir, yalnız yaklaşık bir 3 yıl kadarlık detaylı bir çalışmayı gerektirmiştir. Fakat bundan sonra Bakanlığımız Bölgeyi Koruma, Turizm Koruma Gelişme Bölgesi ilan ettikten sonra yapılan çevre düzeni planı maalesef çok kısa süre içerisinde iptal edilmiştir mahkeme aracılığıyla. Dolayısıyla burada önemli olan mevzuat düzenlemelerinin yanında, tabii ki bunlar çok son derece önemli. Önemli olan hedeflerin iyi tanımlanması ve varılmak istenen hedefin yönetilmesi durumunda iyi sonuçlar alınabileceğini belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz Sayın Bakır.

Şimdi de Ömer Çelik, buyrun efendim.

ÖMER ÇELİK (Ulaştırma Bakanlığı)

Komisyona bir önerim olacak. Kentlere ilişkin kararlarda toplumun tüm kesimlerinin katılımı tabii çok önemlidir. Burada kentlere ilişkin kararlarda yerel yönetimlerle diğer kamu kuruluşlarının müşterek karar vermelerinin de gerek olduğunu düşünüyorum. İşte kuruluş olarak İzmir'de banliyö işletmeciliği yapıyoruz. İşte banliyönün tıkanma noktasına giren İzmir kent içi ulaşımına katkı için, banliyönün modernizasyonunun gerekli olduğuna karar verdik, kendimiz karar verdik. Kendimiz yatırımlar yaptık, fakat maalesef bir sonuç alamadık. Belediyede de tabii bu arada o

da bir şeyler yapmaya çalışıyor, ama kentin kuzey-güney aksı tamamen kuruluşumuza ait, kuruluşumuz mülkiyetinde. O bize dokunamıyor, biz kendimiz bir şeyler yapmaya çalıştık. Sonuçta bizim yaptığımız yatırımların da etkin olmadığı anlaşıldı. Bu anlaşılınca, yerel yönetimler ortak bir çalışma yapalım dedik. Müşterek çalışmalarımızı yürüttük. Şimdi belki ülkemize örnek olabilecek nitelikte bir proje hayata geçirilmek üzere, bazı aksamalar oldu tabii, yani o normal. Fakat proje tamamlandığında bu iki kamu kuruluşunun, kentin sorununa ciddi bir çözüm üretme anlatma anlamında başarılı bir çalışma olduğunu düşünüyoruz. Onu bilgilerinize sunmak istedim.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkürler Sayın Çelik.

Prof. Dr. Betül Çotuksöken, buyrun Hocam.

Prof. Dr. BETÜL ÇOTUKSÖKEN (Maltepe Üniversitesi)

Teşekkür ederim.

Katılım kavramı gerçekten çok önemlidir. Ben, biraz daha Cicero'dan da eskiye gidip Aristotoles "Politika" adlı kitabında yurttaşı tanımlarken, "Toplum işlerine, kamu hayatına düşünerek taşınarak, eleştirerek katılan kişi olarak" belirler. Gerçekten yaptığınız burada çok önemli ve anlamlı. Gerek siyaset biliminde, gerek siyaset felsefesinde, gerek sosyolojide genellikle alanlar ayrımı yapılırken ki, alanları ayırmak oldukça da güç görünüyor günlük hayatımızda özel-kamusal alan ayrımı yapılır. Ancak biraz daha dikkatli düşündüğümüzde, sanki özel-toplumsal-kamusal diye bir ayrım yapmak da mümkün gibi görünüyor. Dolayısıyla özel olarak baktığımızda, özel açıdan baktığımızda birey olarak, kişi olarak, toplumsal olarak baktığımızda alan belirlemesi yaptığımızda da grupsal olarak ya da toplumsal olarak yine biraz önce dediğim gibi.

"Üçüncü boyut olarak da, yurttaş kavramıyla vatandaş olarak kamu anlayışı içerisinde katılım söz konusu edilebilir mi, böyle boyutlandırabilir miyiz acaba katılım kavramını?" Özel, grupsal, özel olarak katılma, grupsal olarak katılma ve bir de kamusal olarak katılma. Bu üçüncü boyutun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Katılım güzel iyi, ama ayrıntısına indiğimizde, acaba herhangi bir olup bitene tepki vermek üzere bir şeylere katılan, çıkarları adına mı katılmakta, hak anlayışı içerisinde mi katılmakta, hakla çıkar kavramını birbirine karıştırmakta

mı katılarken bazı şeylere bunlara da tanık olabiliyoruz. Çünkü, çıkarları için sadece katılıp, hatta bunu hakmış gibi gösterebilenler de çıkabiliyor toplumda.

Bir başka nokta da, bu çerçevede kamu yararı kavramını dikkate alarak katılım, yani hakla birlikteliği içerisinde çıkarlarının da üstüne çıkma. Dediğim gibi bu üç noktada, acaba katılımı boyutlandırabilir miyiz?

Bir başka nokta da, bütün bu yaptığımız çalışmalarda, sizlerin büyük emek harcayarak gerçekten oluşturduğunuz bu raporlarda ve bütünlüyle bu şûrayla ilgili olarak düşündüğümüzde, galiba en büyük sorunlardan bir tanesi toplumumuzun henüz yeterince erginleşerek kamu haline gelememesi. Kamu derken burada devleti kastetmiyorum sadece geniş anlamda kullanıyorum. Kamu, eski deyişle güplik veya puklikus olarak kullanıyorum. Bu noktaya da işaret etmek istiyorum bir katkı olarak.

Tekrar size teşekkür ediyorum emeğiniz için.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz hocam.

Şûra üyeleri adına son sözü şimdi Sayın Cemal Gökçe'ye veriyorum.

CEMAL GÖKÇE (TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Raporu hazırlayan sayın üyelere de teşekkür ediyorum, önemli bir emek var.

Son rapor olması da anlam kazandırdı konusu itibariyle de, çünkü yaptıklarımızda insan yoksa insanın katılımı yoksa çok da anlamlı değil.

Ben, inşaat mühendisiyim. Üniversiteye başladığım zaman hocalarım birinci kavram olarak güvenlik konusunu bizim önümüze koymuşlardı. Yapılarımız güvenlikli olacak, yeterli olmamıştı. İkinci kavram olarak da kaliteli olması gerektiğini ifade etmişlerdi yapılarımızın. Bu da yeterli olmamıştı, güvenlik ve kalite kavramı. Üçüncü bir kavram daha ilave etmişlerdi yapılarımız aynı zamanda ekonomik olacak. Bu da yeterli olmamıştı, bir süre sonra da yaşımız ve sınıfımız büyüdükçe hocalarımızdan artık bu üç kavramın yanına bir de çevre kavramını

ilave ettiklerini fark etmiştik. Artık hocalarımız güvenlik kavramını, kalite kavramını, ekonomiklik kavramını ve çevre kavramını birlikte kullanmaya başlamışlardı. Biz de, demek ki sadece yapılarımızın güvenlikli olması yeterli değil. Başka şeyleri de bir meslek insanı olarak, bir insan olarak düşünmek gerektiğini düşünmüştük o zamanlar. Yıllarca böyle devam etti üretimlerimiz, yani projelere bu çerçevede baktık veya planlara bu çerçevede baktım. Fakat artık günümüzde meslek insanları ve kent yöneticileri, sadece bu 4 kavram noktasında bakmıyorlar probleme, yerel yöneticiler başta olmak üzere veya bakmıyorlar demek yanlış olabilir bakanlar çok. Bakmamaları gerektiğini ifade etmem gerekiyor.

Sonuncu kavram olarak da, artık yapılarımızın, yani üretimlerimizin bu sadece inşaat mühendisliği anlamında veya meslek insanı anlamında üretim değil her tüm üretimlerin, aynı zamanda sosyal ve toplumsal bir içerik kazanması gerektiğini de ifade ediyorlar. Artık biz, meslektaşlarımızla konuşurken yapılarımızın güvenlikli olması, kaliteli olması, ekonomik olması, çevreye uyumlu olmasının yeterli olmadığını o üretimimizin aynı zamanda sosyal ve toplumsal bir içerik taşıyıp taşımadığını da sorgulamaları gerektiğini ifade ediyoruz. Bu söylediklerimle neyi ifade etmeye çalışıyorum? Örneğin, siz herhangi bir yere çok katlı bir yapı kondurabilirsiniz. Bu mühendislik çalışması açısından, yani mühendislik tekniği açısından son derece önemli bir yapı olabilir. Fakat oraya koymuş olduğunuz yapı, ulaşımı ve genel anlamda altyapıyı problem haline getiriyorsa, o bölgede yaşayan insanların yaşam kalitesini ciddi bir problem haline getiriyorsa o zaman o yapının yapılmaması gerekir diye düşünüyoruz. Oysa inşaat mühendisi olarak ben, o yapının yapılması gerektiği noktasında karar vermem gerektiğini düşünmüştüm ilk başlarda. Dolayısıyla bir farkındalık yaratmak son derece önemli.

Ben, onuncu komisyonun raporu görüşülürken en azından burada bulunan diğer meslektaşlarımızla birlikte kendi adıma da birçok konuda yeni farkındalıkların oluştuğunu söyleyebilirim. Bu çerçevede Sayın Betül Hocamın altını çizdiği gibi çok kolay değil bizim işimiz, ama arkasını bırakmak da kolay değil. Sabırla çalışmak lazım, yani katılımın yaratılması noktasında bir kez doğru yöntemler mutlaka oluşturmak lazım. Eğer insan varsa, o ilgili proje o insanı ilgilendiriyorsa biz doğru bir çerçevede doğru sözcüklerle konuyu ona anlatabilmişsek ve aktarabilmişsek en azından bir saçaklanma etkisi yapabilir. Kısa vadede veya uzun vadede o katılımı saylayabiliriz.

İkinci olarak da, ortak paydanın bulunması noktasında katılımda ciddi bir sorunumuzun olduğunu düşünüyorum. Bu paydanın da oluşması herhangi bir meslek, kişi, grup, kurum, kuruluş şovenizminin ötesinde, yani dünyanın veya çevremizin sadece kendimize ait olmadığını toplumsal bir öğe olduğumuzu ve birlikte yaşadığımızı düşünerek bir ortak paydanın oluşturulması gerektiğini düşünüyorum.

Son olarak da, sanıyorum Sayın Hilmi Yavuz Hocamızdan dinlemiştim veyahut onun kitaplarından birisinde okumuştum. Şöyle diyordu orada, "Biz, toprağımıza bir kasabın bir keçiye baktığı gibi bakıyoruz. Oysa toprağımıza bir ressamın ve bir heykeltıraşın baktığı gibi, eğer bakarsak çok fazla problem kalmaz" diye okumuştum. Gerçekten giderek insanlarımızda bu farkındalığı yaratabilirsek, katılım artacak ve çok şikâyetçi olduğumuz çevre, kent, bölge, ülke tahribatının da önüne geçilmiş olacak diye düşünüyorum, ben bu umudu taşıyorum.

Şûra üyelerimize, emeği geçenlere ve siz komisyon üyelerimize çok teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz, sizlere teşekkür ediyoruz Sayın Gökçe.

Son dedik, ama üyelerin yine önceliği var. Misafirlerimize geçmeden önce Sayın Özlem Aslan söz istemişler, buyursunlar efendim.

ÖZLEM ASLAN (Bayındırlık ve İskân Bakanlığı)

Sayın Başkan çok teşekkür ediyorum.

Kusura bakmayın kısa kesmeye çalışacağım.

Sorunların tespitinde de ya da analiz çalışmalarında da yürütülecek proje ya da programlarda katılımın öneminden bahsetmek istiyorum. Bu proje ya da program döngüsü sistemi içerisinde analiz çalışmaları, finansman çalışmaları ve projelerin ya da programların uygulanması ve sonuç olarak da denetimini içeren 4-5 farklı aşamalı bir döngü sistemi yer alıyor. Biz, halkın katılımını ya da sorundan muzdarip olan kişilerin bu döngüye, bu projeye katılımını sadece projelerin uygulama aşamasında dâhil edersek, onların çok da fazla yürüyebileceğin, yürümeyeceğini biliyoruz.

Buna ilişkin bir örnek vermek istiyorum. Muhtemelen bazı

örnekleri Türkiye'de de var, ancak ben nerede okuduğumu hatırlamadığım Hindistan'da yürütüldüğünü bildiğim, yürütülmüş bir projeden bahsetmek istiyorum. Hindistan'da, dış kaynakla dış kaynaklı bir proje yürütülüyor İngilizlerin yaptığı. Bir köyde altyapı sistemi yok, su altyapı sistemi. Kadınlar her gün 4-5 kilometre uzaklıktaki bir yere ellerindeki kovalarla birlikte su doldurmaya gidiyorlar. Günlük işlerini onlarla hallediyorlar, sularla hallediyorlar. Ancak bu esnada tabii orada kadınlar arasında konuşmalar oluyor, çeşme başında muhabbet ediliyor vs. Orada suyun olmaması tabii bir sorun. İngilizler oraya altyapı sistemini döşüyorlar, yapıyorlar. Ancak bu sefer kadınlar her gün birlikte zaman geçirmemeye başlıyorlar. Bir süre sonra herkes gene kovaları alıp aynı 4-5 kilometre uzaklıktaki çeşmeye gidip sularını doldurmaya devam ediyorlar. Sizin burada sorun olarak düşündüğünüz şey, sorundan muzdarip olan kişiler için sorun da olmayabilir ya da farklı yaklaşımlar gerektirebilir. Dolayısıyla döngü sisteminin içerisindeki her aşamaya halkın katılımının ya da katılımın esas alınması gerekmekte olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkürler efendim.

Şimdi misafirlerimize geçiyoruz. Misafirlerimiz öncelikle kendilerini tanıtırlar.

Sayın Aydın Aydın, buyursun efendim.

AYDIN AYDIN (Misafir – Aydınlık Çevre Derneği)

Sayın Başkan, söz verdiğiniz teşekkür ediyorum.

Teşekkür ettikten sonra sözüme şöyle başlayayım, ayrıntılı yasalar ve dahi ideal imar planları yapabilirsiniz, yapılabilir. Önemli olan husus şu: Şûranın amacı da bu, aslında katılım, yönetişim kavramları çok önemli. "Gereklidir, ancak katılımdan da öte yerel yöneticiler, yerel yönetim keyfi işler yapıyorsa ne olacak?" "Yasalar, planlar uygulanmazsa ne olur ya da yanlış işlerle yerel yönetim suç işlerse ne yapmak, yargısal yaptırım nasıl olmalı?" "Yargı gıcırdıyor da ağır işliyorsa, hele ki işlemiyorsa Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmak birey-yurttaş olarak çözüm müdür ve de etik midir?" Bunu özellikle sizden istirham ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Özür dilerim, biraz konunun dışına çıkıyoruz.

AYDIN AYDIN

Hayır, hayır işte bu yüzden söz istedim. Bakınız, geçen yıl Ankara'da Sheraton Otelde şu gördüğünüz, dördüncü ciltte de var uluslar arası hukuk kurultayı organize edildi. Burada atıfta bulunacağım olay şu: Muhterem Hocam Ruşen Keleş Beyin bir sözü var, "Kamu yöneticileri, yani belediyeciler gerektiği gibi davranacak. Onlara da gerektiği gibi ceza verilmeli ki, sonrakilere örnek olsun."

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Aydın, çok özür diliyorum. Şimdi sayın komisyon üyelerimiz içerisinde hukukçu arkadaşımız sanırım yok.

AYDIN AYDIN

Siz varsınız.

ŞÛRA BAŞKANI

Ben de şu an Divan Başkanı sıfatıyla konuşmam çok etik olmaz. Lütfederseniz, dışarıda sizinle bu anlamda…

AYDIN AYDIN-

O zaman ben izninizle iki cümlemi Sayın Başkan, hukukçu yoksa, eğer gerekçe de buysa bu şûranın anlamı yok demekti.

ŞÛRA BAŞKANI

Hayır, efendim var, ama şu an konuştuğumuz bu konu değil.

AYDIN AYDIN

Ancak, ancak olay şöyle bakınız: Jeotermal en önemli çevre değeri. Bu iptal ediliyor, imar planı iptal ediliyor, yerine ne oluyor? LPG tankları 30 küsur.

ŞÛRA BAŞKANI

Efendim, ona da o zaman dava açınız.

AYDIN AYDIN

Dava açtım.

ŞÛRA BAŞKANI

O zaman mahkeme kararlarını yerine getirmemekten de suç duyurusunda bulununuz. İçişleri Bakanlığına başvuruda bulununuz.

AYDIN AYDIN

İyi dediniz, keşke Mahalli İdareler Eski Genel Müdürü Kayhan Kavas Bey burada olsaydı.

Hoşça kalın.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkürler, sağ olun efendim.

Sayın Ahmet Şimşek, buyursunlar efendim.

AHMET AVŞAR ŞİMŞEK
(Misafir - İller Bankası Şehir Plancısı)

Komisyona iki tane soru yöneltmek istiyorum. Kent konseylerine yapılan en büyük eleştiri, bu modelde sermaye sahiplerinin daha çok temsil edilmesi ve örgütlü olmayan kitlelerin temsil edilememesi şeklinde. Bu konuda komisyonumuz ne düşünüyor acaba?

İkinci side, kendi mesleğimle ilgili, komisyonda da meslektaşlarımın çokluğunu göz önüne alınca bu soruyu sormakta cesaret buldum kendimde. "Biz şehir plancıları olarak, acaba imar planları hazırlarken katılımı çok istiyor muyuz?" Mesela, ben kendi başıma bir orta ölçekli yerleşmenin planını yapabiliyorum diğer meslek gruplarından katılım almadan.

İkincisi de, imar planlarında halkın katılımı, ancak imar planları onaylandıktan, yani yasal kimliği kavuştuktan sonra askıya çıkarıldıktan sonra oluyor. Biz, imar planlarını hazırlarken de, aslında halkın katılımını pek istemiyoruz gibi geliyor bana. Bu konuda komisyonumuz ne düşünüyor?

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz Sayın Şimşek.

Son sözü de Sayın Dr. Sait Dağdaş beye veriyoruz.

Dr. SAİT DAĞDAŞ (Misafir)

Teşekkür ederim.

Benim de bir sorum var sadece. Sayın komisyon başkanımız, sunumunda örgütlenemeyen kesimlerden bahsetti toplumumuzda.

"Örgütlenmeyen kesimler varsa, eğer bu bir olumsuzluğun mu göstergesidir?" Ben, sadece öğrenmek amacıyla soruyorum. Toplumda, Sayın Komisyon Başkanının vurguladığı gibi örgütlenmeyen kesimler var mıdır gerçekten ve varsa bunların bu örgütlenememenin nedenleri yasal mıdır, bilinçsizlik midir, başka nedenleri var mıdır, komisyon raporunda işlenmiş midir?

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz Sayın Dağdaş.

Komisyon raporu üzerindeki soru, düşünce ve önerileri aldık. Şimdi sayın komisyonumuza yöneliyoruz ve bu konuda, özellikle eleştiriler üzerinde durmak kaydıyla sayın komisyonumuza söz veriyoruz.

ZAFER ŞAHİN
(Kültür ve Turizm Bakanlığı, 10 nolu Komisyon Başkanı)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben kısa kısa tüm soru ve katkılara cevap vermeye çalışacağım. Tüm soru ve katkılar için teşekkür ediyorum.

Sayın Metin Şenbil raporda değil, sunumda katılımın daha ağırlıklı olduğu yorumunda bulundu. Sunum nokta virgül eklenmeden raporun ifadeleriyle oluşturulmuştur. Dolayısıyla benim eklenti yaptığım hiçbir nokta yok ve bu sebeple böyle bir yargı çok doğru değil sanırım.

Bağlantılı olarak Sayın Levent Özaydın ve eğer aynı hisse sahip olan başkaları varsa herkesten özür diliyorum. Bu kadar kapsamlı çalışmaları 20 dakikada sunmak kimi zaman böyle ekrana Orhun Kitabelerini yansıtmayı da gerekli kılabiliyor, bu anlamda özür diliyorum.

Sayın Metin Şenbil'den devam etmek gerekirse, idarenin genişliği ve yerel yönetimlere fazla yetki verilmesi ve vasiyet ve denetleme konusunda komisyon görüşü oluştu mu diye sordu. Açık söylemek gerekirse, komisyonumuz çok cesur bir tercih yapmıştır diye düşünüyorum. Biz, yola şöyle çıkabilirdik merkezi yönetimle yerel yönetim arasındaki yetki paylaşımı ne olmalı diye de yola çıkabilirdik. Çünkü, bize verilen komisyon çerçevesi buna müsait ya da özel idarelerinin yetkileri ne olmalı, belediyelerin yetkileri ne olmalı diye de yola çıkabilirdik. Ancak yaptığımız tüm tartışmalarda, bir kere başta komisyon üyemiz Sevgili Hocamız Ruşen

Keleş olmak üzere komisyon üyelerimizin tamamı, böyle bir çabanın Kentleşme Şûrasının amacını aşan bir kapsamda olduğunu düşündü ve cesur bir karar verdi. Tüm bunların çözümünün kendi başına katılımın amaç edinilmesiyle ve bunun da başlangıç noktasının komisyonunun kendisinin katılım başlangıç noktası edinmesiyle çözülebileceğine inandı ve böyle bir tercih yaptı. Bu sebeple, açık söylemek gerekirse komisyon yerel yönetimlerin yetkileri az mı, fazla mı gibi bir soruyu kendine bir dert edinmedi açıkçası.

Tuncay Beye gelirsek, katkılarına teşekkür ediyorum. Biz de komisyon olarak katılımın sadece belediyeler olarak ele alınmaması gerektiğine inandığımız için, önerdiğimiz tüm eylemlerde ve stratejilerde katılımın mahalle ve köy ölçeğinden başlayan bir süreç olması gerektiğini tarif etmeye çalıştık ve her aşamada da katılımı önermeye çalıştık.

Sayın Doç. Dr. Arzu Kocabaş'ın anekdotlarına ve notlarına da teşekkür ediyorum. Burada tabii sanırım üç boyuta değinmek lazım. Meslek insanlarıyla vatandaşın bir araya getirilmesi vurgusu vardı kendisinin. Uzakdoğu felsefesinden yola çıkarak yapılandırılmış ya da disipline edilmiş katılıma değindi. Bütün bunları çok geniş boyutlarıyla komisyon içerisinde tartıştığımızı söyleyebilirim. Nereye kadar gönüllük nereye kadar yapılandırma, arasındaki denge ne olmalı? Komisyonumuzun vardığı sonuç, bu dengenin her uygulamanın kendi özelinde oluşması gerektiği yolundaydı. Birçok soru soran değerli katılımcımız ifade ettiler, her olay kendi içerisinde belli bir yapılandırma düzeyi gerektirdiği gibi belli bir gönüllük düzeyi de gerektirebilir. Küresel ısınma yapılandırılmış bir katılımı gerekli kılarken, mahalleye yapılacak kreşin yeri gönüllülüğe dayalı bir katılım gerektirebilir. Dolayısıyla böyle bir esnekliğin de varolması gerektiğini önemsedik komisyon olarak.

Finansman boyutundan bahsettiniz. Finansman hakikaten çok önemlidir. Fakat şunu da uzun uzun tartıştık, acaba katılımın finansal boyutu, yani bütçeye pay konması yerel yönetimlere böyle zorunluluklar getirilmesi doğru bir çözüm müdür, böyle olmalı mıdır, olmamalı mıdır diye tartıştık. Hatta bu tartışmamız hakikaten katılım böyle ciddi bir finansman işi gerektiriyor mu noktasıyla da açıldı. Burada şöyle bir noktaya vardık: Biz komisyon olarak katılımın, evet bütçe gerektiren bir iştir, ama bunun illa ki bütçede pay ayrılması zorunlu kılınacak bir iş olmadığını. Hatta bunun kendi başına yerel yönetimlere, paramız yoktu katılım sağlayamadık

deme durumunu dahi sağlayabileceğini düşünerek bu anlamda katılımın komisyon olarak da basit, etkin ve tekrarlanabilir yöntemleri tercih etmesi gerektiğini düşünerek böyle bir şeyde bulunmadık açıkçası. Fakat ben finansman tartışmasını bu anlamda önemli bir tartışma olduğunu belirtmek isterim.

Toplum plancısı konusunda sanırım buranın dışında konuşmamız lazım. Sayın Gamze Özer'e de katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Biz de İngiltere köylerindeki rehberler benzeri, aslında tabii o bilince ulaşmak için önceliği katılım rehberlerine verdik ve eylemlerimizde, öncelikle insanlara hakkınız budur, haklarınız budur, size verilecek hizmet budur bunun karşısında böyle katılabilirsiniz şeklinde katkıda bulunabilecek, hatta bunu sadece insanlara, yurttaşa değil. Yerel yönetime ve yapacak kılavuzları öncelemeyi önemli bulduk. Belki bundan sonraki aşamada o dediğiniz türde bir bilinç oluşunca bu tür kılavuzlar yerini onlara, öyle bir anlayışa bırakacaktır diye düşünüyorum.

Sevgili Ömer Kıral'ın koruma ile ilgili vurgusu önemli, hatta kendisi bu örneği verdikten sonra ben çok önemli bir şeyi unuttuğumuzu fark ettim. Yine 2863 Sayılı Yasa ile gelen alan yönetimi adlı bir uygulama var. Bu alan yönetimi de, aslında kolektif karar alma süreçlerinin katılımcı bir örneği olarak korunacak alanlardaki çok önemli uygulamalardan bir tanesi. Koruma mevzuatının bugün Türkiye'deki tüm mevzuatlardan ileride olduğunu, ama hocamın da ifade ettiği gibi pratiğine ilişkin çok ciddi sorunlar olduğunu biliyoruz. Fakat bu bir zaman sonra gerekli olgunluğa ulaştıracaktır bu uygulamaları diye de şahsen düşünüyorum açıkçası.

Burada tabii bir küçük anekdot aktarmak isterim. Komisyon çalışmalarımız sırasında çok çarpıcı bir durum vardı. Bunu ben bir komisyon başkanı olarak gözlemledim. Komisyonun bir kısmı katılımcı yaklaşımlara çok şüpheci, hatta komplocu denebilecek şekilde bakarken bir kısmı çok iyimser güzel şeylerin yapılabileceğini, niye olmasın diyerek konuyu değerlendiriyor. Bakınca anladım ki, şüpheci bakanların tamamı Ankaralı. İyimser bakanlar da Antalya'dan, Bursa'dan, yani bu kent konseylerinin, yerel gündemlerin işlediği yerlerden geliyor. Bakın, katılıma ilişkin bakış açımızda ister istemez doğrudan doğruya kendi deneyimlerimiz belirliyor. Bu anlamda deneyim eksikliği de önemli olduğunu düşünerek komisyon tanıtımın altını kalın harflerle, kalın çizgilerle çizmeye çalıştık.

Hasan Beyin belediye başkanlarının görevleri konusunda eğitimi ve belediye yönetimi profesyonelce yapılması konusundaki katkılarını da teşekkür ediyorum. Tabii bunlar kendi başına iki tartışma konusu, ama biz en azından katılım konusunda yerel yönetimlerin kapasitesini arttıracak bazı eylemler geliştirmeye çalıştık. Çünkü, bazı belediyeler de çok profesyonel, ama yapılan iş ortada, yani böyle bir durum da var. Sanırım bunu da kendi içinde ayrı bir ortamda tartışmak lazım.

Sevgili Levent Özaydın'ın yönetimden yönetişime geçişte bilinçlendirmeye ilişkin bir model olmalı katkısını da ben önemsiyorum. Burada, aslında komisyonun tavrı bütün örnekleri, bütün tartışmaları göz önüne alarak ve mevcut durumumuzu da dikkat basit, etkin ve tekrarlanabilir bir model idi. Burada tabii komisyonunun yönetişim kavramını olduğu gibi kabullendiği ya da yönetimden yönetişime geçiş aşamalarının olduğu gibi benimsendiği ve desteklediği şeklinde bir intiba ortaya çıkmasın. Fakat şu olgunun varlığını komisyon temel bir veri olarak aldı. Yönetim olarak adlandırılan ve geleneksel idari aşamalarımızı, süreçlerimizi yaklaşımlardan yönetişim olarak adlandırılana geçişin yarattığı gerilimleri mutlaka dikkate almak zorundaydık. Almazsak bu katılım süreçleriyle ilgili ciddi bir katkı koymamız belki de mümkün olamayacaktı.

Sevgili Gülten Kubin'in sorusunu, Sevgili Prof. Dr. Betül Çotuksöken Hocamın sorusuyla birleştirerek cevaplamak istiyorum. Hakikaten katılımı sağlayan ortak paydanın çok iyi çalışılması gerek. Burada temel bir eksiklik şu: Ben, şahsi deneyimlerimden ve komisyonumdaki her üyenin deneyimlerinden yola çıkarak şunu söylemek istiyorum: Katılım yapılmazsa öğrenilemeyen bir şeydir ve bizim bildiğimizin tersine, biz katılımdan şunu anlıyoruz bir salona insanları doldurup açık uçlu tartışmalar yapmaktan katılımı anlıyoruz, yani en iyimser tabiriyle. Hâlbuki sadece bir rakam vereceğim size, Ömer Hocanın bahsettiği moderatör ve moderatörlük, bunun çok farklı isimleri var kolaylaştırıcılık, fasilitatörlük deniliyor. Lütfen internete buradan çıkınca gidip bakın, teknics diye bir var. 842 adet moderasyon tekniği anlatılıyor orada, 842. Biz kaç tanesini biliyoruz ya da hangisini uyguluyoruz ya da karşımızdaki grupların niteliklerini düşünerek onlara erişmek için samimi bir çaba içinde olup böyle yöntemleri kullanıyor muyuz acaba, her şeyden öte bu yöntemleri biz hakikaten kullanma niyetinde miyiz? Bunu da bir kendi içimizde tartışmak lazım diye düşünüyorum. Kamu yararı ortak payda olmak

için yeterli mi? Belki plancılar için öyle, ama toplumun diğer kesimleri için, Sevgili Betül Hocamın da ifade ettiği gibi her yurttaşın katılımının farklı bir boyutu olabilir. Hatta her katılım kendi başına bunlardan bir tanesine ait olabilir. Sadece arsa sahipleri, imar haklarını tartışmak üzere katılıyor olabilirler. Biz, acaba salt böyle bir katılım mı istiyoruz? Biz, bunu biraz vizyoner katılımla ifadelendirmeye çalıştık. Hiç olmazsa şöyle bir kısıt koyamayacağımızı düşündük: Eğer sen arsanı takip etmek için, geliyorsan katılma diyemeyeceğimizi düşündük böyle bir lüksümüz yok Türkiye özelinde. Belki bir gün arsasını takip etmek için gelen uygun teknikler, uygun metotlar, yöntemler uygulanarak sağlanan bir katılım sürecinde belki bir gün vizyoner düşünmeyi de öğrenebilecektir. Böyle bir bakış açısına da sahip olmak gerek diye düşünüyorum.

Betül Hocamın kavramsallaştırmasını da çok önemli bulduğumu ayrıca ifade etmek isterim.

, Cemal Bey yapıların sosyal toplumsal içeriğinden bahsetti. Hakikaten çok önemli, yani toplumumuzu düşünürsek yıllardır evdeki küvetlerin içine oturak koyarak yıkandık. Şimdi mimari proje tasarımının kendisi dahi bir katılım süreci olarak tasarlanmalı mı acaba? Mimarlık alanı içerisinde bunun çok yoğun tartışıldığını biliyorum. Bu anlamda kendisinin ortak payda ve buradaki yöntem sorununu da çok önemsediğimizi belirtmek isterim.

Sevgili Özlem Aslan'ın sorunların tespitinde katılımın önemi, proje döngüsüne katılım vurgusunu biz de önemsedik. Hatta Sevgili Güven Bilsel'e de buradan komisyon üyemiz olarak çok teşekkür etmek istiyorum. Bize her aşamada planlama, projelendirme ve programlamanın, hatta uygulamanın ve denetlemenin her aşamasında katılımın vurgulanması gerektiğini hatırlattı ve biz de bunu komisyon raporumuza yansıtmaya çalıştık.

Aydın Beye bu tartışmayı başka bir yerde birlikte yaparız diye iletmek istiyorum. Fakat şunu da söylemek isterim: Ruşen Bey bizim komisyon üyemizdi ve kendisinin tartışmalarımız içerisinde şöyle tartışmalar sıklıkla oldu: Efendim, belediye başkanı seçiliyor hukuki olarak yanlış işler yapıyor, ama onu sorgulayamıyoruz o zaman yetkilerini kısıtlayalım. Hatta gelip geri çağırma yapalım, referandum olsun vs. gibi tartışmalar olduğunda bunun olmadığını söyledi. En azından sizin için

bunu söyleyeyim. Burada tartışılan konunun çerçevesini aşan farklı bir tartışma olduğunu belirtti.

Sevgili Ahmet'e de teşekkür ediyorum. Şimdi kent konseylerine ilişkin, evet birçok eleştiri var, ama bu eleştirilerden bizim kendi üyelerimizin arasında bulunan ve konseylerin içinden gelen insanların anlattığı çok olumlu şeyler de var önümüzde. Dolayısıyla İngilizlerin meşhur bir atasözü vardır, "Bebeği banyo suyuyla sokağa atmak" diye. Burada sanırım kent konseylerini topyekûn bir reddetme sürecine girmek yerine, burada en azından söz konusu eleştirileri gidermek için hep birlikte çaba harcamamız gerek diye düşünüyorum. Örneğin, Ankara'daki kent konseyi örneğini vereyim bu anlamda. O deneyim yaşandığında sene 2007 idi ve ben Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi başkanıydım. Bize çağrı geldi, daha doğrusu TMMOB'ye gelmiş Türk Mühendis Mimarlar Odası Birliğine. O da kent geçtiği için konuyu bizim odaya göndermiş. Biz yazışmalar yaptık, yani bu bütün odaları ilgilendirir sadece kent yazdığı için bizim odayı ilgilendirmez diye. Fakat yok, siz gidin dediler. Burada tabii tartışma sermayedarın ağırlından temel bir bilinçsizlik sorununa doğru gidiyor. Hangi kesimlerin bulunduğundansa galiba yöntem sorunu da önem taşıyor gibi gözüküyor.

Şehir plancıları katılım istiyor mu? Benim de bu konuda ciddi şüphelerim var. Yılların deneyimini, yılların birikimini ve alışkanlarını değiştirmek çok zordur. Ben şahsi olarak içinde bulunduğum, yönettiğim bazı planlama deneyimlerinde katılımın plan ürünü olarak çok daha olgun ve iyi örnekler çıkardığını gördüğüm için bu alışkanlıklarımı kırdığımı düşünüyorum. Fakat başka çevrelerde, mesela bazı katılım yöntemlerinin denenmesinin bile şüpheyle karşılandığını görüyorum. Bu anlamda ben şüpheciyim biraz.

Son olarak Sayın Sait Dağdaş'ın…

ŞÛRA BAŞKANI

Af edersiniz Sayın Başkan, diğer üyeler de belki söz hakkı isteyebilirler.

ZAFER ŞAHİN

Bitiriyorum.

Örgütlenmeyen kesimler, katılamayanlar var mıdır, nedenleri nedir? Şimdi burada biz katılamayan, parantez içinde bir a ve

örgütlenemeyen bir parantez içinde e koyduk. Burada zor kullanılarak birilerinin örgütlenmesinin engellenmesinden bahsetmiyoruz, ama insanların bir dernek altında ya da başka inisiyatifler altında örgütlenerek belli hak taleplerini dile getirme konusundaki isteksizlikleri, bunu yapmamaları gibi bir durumdan bahsediyoruz aslında. Bunun tabii ki bir yasal zorunluluğu yok. Gidin zorla bir derneğin altında örgütlenin diye bir yasal düzenleme ya da şey tamamen başka bir konu. Örgütlenmek isteyip de engellenenler varsa bu da bambaşka bir konu, ama bizim burada kastetmek istediğimiz şuydu: Eğer 4,5-5 milyonluk bir kentte, Ankara'yı örnek alalım tüm sivil toplum örgütlerini ki, toplam olarak 9 bin tanedir. Dikkate aldığınızda üyeleriyle, örgütlü kesimin sayısının 500 bini bulmadığını söylersem, 4 milyon kişinin niye örgütlenmedi, niye katılmadığı sorusunu da çok temel bir sorun olarak dert etmemiz gerektiğini sanırım anlatabilmişimdir.

Ben, çok uzun konuştum kusura bakmayın. Şimdi sözü sevgili komisyon üyelerime bırakıyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkürler, sağ olun.
Buyurun.

Dr. BAHAR GEDİKLİ
(Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Onuncu Komisyon Başkan Yrd.)

Aslında başkanımız Zafer Bey bütün soruları tek tek ayrıntılı biçimde yanıtlamaya çalıştı. Dolayısıyla ben tek tek sorulara girmek yerine, birkaç katılım konusuyla ilgili önemsediğim birkaç noktayı vurgulamak istiyorum.

Ömer Hoca söz aldığında katılım kültüründen bahsetti. Bence her şeyin başında bu duruyor, yani katılımın kurumsallaşmadığı bir toplumda yapılan bütün iyi niyetli çabalar bireysel uygulamalar olarak kalıyor. Dolayısıyla öncelikli sorunumuzun katılımı kurumsallaştırmak olduğunu düşünüyorum. Bunda da tabii ki pek çok yöntemler var. Farkındalık arttırma, eğitim çalışmaları, eğitim çalışmaları içinde katılımın işte yöntemleri, içeriği, faydalarının neler olduğu konusunda öncelikle zaten katılımcıları ikna etmek gerekiyor. Siz, bu işi niçin yaptığınızı katılımın neden önemli olduğunu önce katılımcıların benimsemesini sağlamalısınız. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum.

Katılım, gerçi onu Zafer Bey yanıtladı, ama katılım konusunu biz bu komisyonun odak konusu olarak vurgu yapmak istedik. Çünkü yönetim, kent yönetimi dediğimiz anda çok fazla boyut var ve odağımızın dağılacağından açıkçası endişe ettik. Bunu ilk komisyon toplantımızda uzun uzun tartıştık, yani bu konuyu daha az önemli veya önemsiz bulduğumuzdan değil sadece anlamlı bir çerçeve içinde tek bir konuyu daha derinlemesine çalışmak istediğimiz için katılım konusuna eğildik. Ben de plancıyım, şehir plancısıyım ve katılımı önemsiyorum.

Türkiye'de, Türk planlama sisteminde, karar alma sisteminde katılımlı yaklaşım ve yöntemlerinin, aslında iki tane nedeni var. Birincisi, batı planlama sistemlerinde, uygulamalarında, literatüründe bu konunun giderek çok fazla işlenmesi, öneminin artması, pek çok başarı örneklerinden söz edilmesi. Fakat onun ötesinde, yani bunu sadece batıda uygulanıyor, Avrupa Birliği mekânsal politikaları bunu gerektiriyor bu nedenle alalım olmasının ötesinde, aslında daha derin nedenleri var. Hepimiz biliyoruz planlama tarihinde elbette pek çok başka nedeni var, ama planların uygulanamaması meselesi var. Siz, orada yaşayan insanların sorunlarını ve önceliklerini anlamazsanız o planlar hayata geçmiyor. Çünkü o insanlara nasıl yaşamak istediklerini dikte ettiremezsiniz.

Avşar Beyin sorusuna da geleceğim, plancının katılımı isteyip istememesi meselesine. Dolayısıyla ben katılım meselesinde şehir plancılar olarak, imar planları hazırlarken katılımı çok istiyor muyuz, yani bunu sadece imar planlarıyla kısıtlamayalım. Genel olarak herhangi bir planlama sürecinde, hani bu çok üst ölçek olabilir, kentsel tasarım ölçeği olabilir, işte bir mahalle ölçeğinde olabilir ölçekler farklılaşabilir. Ben bunu önemsiyorum, fakat katılım demek halkın mutlak katılımı ve bütün ortaya koydukları ihtiyaçlarının veyahut söylediği konuların tamamen plancı tarafından benimsenip kaleme alınması demek değil. O zaman plancının meşruiyetini de sorgulamış oluyoruz ve yanlış bir yöne doğru kaymaya başlıyoruz. Burada halkın ihtiyaç ve önceliklerini belirlerken, aslında onları bir yandan bence hangi alanlarda müzakere edilebileceğini gösterirken öte taraftan da, aslında plancının donanımıyla getirdiği müzakere edilemeyecek alanları da tariflemek ve öğretmek gerekiyor. Mesela, koruma alanları, hiçbir şekilde yerleşilemeyecek afet alanları. Bu alanlar müzakere edilebilir, halkın orayla ilgili isteklerinin alınabileceği alanlar değil. Müzakere edilebilen ve edilemeyecek alanların, bence plancının rolü orada, yani üst ölçek planlardan söz ediyorum. Bunu önemli

buluyorum, ama örneğin işte bir komşuluk ünitesi içinde pazar yeri veya park alanı, yani orada hangisinin öncelikli, hangisinin daha ihtiyaç konusu olduğunu öğrenmede, örneğin daha alt ölçekli uygulamalarda ben bunun iyi bir yöntem olduğunu düşünüyorum.

Öte taraftan katılım dediğiniz zaman şöyle bir, yani bu toplantının katılımcıları açısından demiyorum, ama başka platformlarda da karşılaştığım için katılım dediğimiz olgu, yaklaşım şu demek değil: Herhangi bir planlama ve karar alma sürecinden etkilenecek ve etkileyen tarafları bir salona toplayıp işte hep beraber alanın sorunlarını, potansiyellerini, gelecek sanayi yolların beklemek değildir. Bu fiziksel olarak da çok imkânlı değil. Bu yöntemlerden sadece bir tanesidir. Dolayısıyla insanların temsil edildiği ortamlardan, platformlardan biri sadece budur. Onun ötesinde katılımın başka yöntemleri de var. İnternet, biliyorsunuz teknolojik gelişmeler artık pek çok şeye imkân sağlıyor. İnternet önemli bir katılım aracı ve pek çok yerel yönetim, belediyeler halkın beklentilerini anlatmakta veya sorunlarını takip etmekte bunu kullanıyorlar. Web sayfalarında buna imkân tanıyorlar. E-mail grupları aynı şekilde, anketler çok önemli, yani anlamlı büyüklükte gruplar seçerek anketler yapmak da katılımın bir yöntemi. Katılım dediğimiz zaman, dolayısıyla katılamayan kesimin katılımını da aslında mümkün istendiği takdirde.

Son olarak, ben yine katılım kültürüne getireceğim konuyu. Mesela, iki tane yerleşim düşünelim ölçeği fark etmez. Bir yerde örgütlenme kültürünün kendiliğinden geleneksel olarak geliştiği ve insanların kendilerini ilgilendiren yerel süreçlerde söz almakta, eyleme geçmekte istekli olduğunu düşünelim. Burada bunun Türkiye'de örnekleri var, yani siz burada yönetici olarak merkezi yönetim kurumu olabilir, yerel yönetim olabilir eşgüdüm sağlamada çok aktif bir rol üstlenmeseniz bile bu yerel grupların çabalarıyla birtakım projeler hayata geçebiliyor. Fakat biliyoruz öyle başka yerleşimlerimiz var ki, eğer planlama veya karar alma, geniş anlamda kullanıyorum planlamayı sadece kent planlama olarak kullanmak istemediğim için karar alma diyorum. Eşgüdümü, yani süreç kuvvetli bir aktör tarafından, eğer sahiplenilmezse orada katılımlı bir süreç yürümüyor, gerçekleşmiyor. Dolayısıyla bu denenmeden öğrenilecek bir olgu değil. Bunun deneyerek insanlara nasıl olduğu, ne açıdan yararlı olduğunun anlatılmasının, aktarılmasının ve mümkün olduğu kadar süreçlerde yer almalarının sağlanmasının önemli olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz Sayın Gedikli.

Buyurun efendim.

Yrd. Doç.Dr.MUHAMMED AYDOĞAN
(Dokuz Eylül Ünversitesi-10 nolu Komisyon Başkan Yardımcısı)

Şimdi salondan gelen soruların birçoğunu, salondan yine katılım gösteren konuşmacılar tarafından yanıtlandığını gördüm. Açıkçası Zafer Beyle Bahar Hanım da çok güzel cevaplar verdiler. Sanıyorum salondaki bu verimli diyalog, bu saatte burada olmaları katılım bilincine ne kadar önem verdiklerini ispatladığından olduğunu düşünüyorum. Bu saatte hala buradaysanız bu katılım bilincini gösteriyor, sizin bir farkındalığınızın olduğunu gösteriyor.

Bunun dışında da yeterli cevapların verildiğini düşündüm, yeterince geç o yüzden kısa keseceğim.

Teşekkür ederim.

TAHSİN BULUT
(Bursa Büyükşehir Belediyesi,10.Komisyon Üyesi)

Biraz uzun konuşmayı düşünüyorum, size Bursa örneğini anlatacağım yaklaşık 15 yıllık bir deneyimi paylaşacağım.

ŞÛRA BAŞKANI-

Aman hocam aman, lütfen 3,5 dakikada özetleyiniz.

TAHSİN BULUT

Bu latifeydi Sayın Başkan.

Sayın Zafer Başkan, Bahar Hanım Hocamız gerçekten çalışmamızı çok iyi özetlediler. Aslında bütün sorulara da cevap verildi, ama ben, hem kent konseyi, hem çok kısa Bursa örneği konusunda birkaç şey söylemek istiyorum.

Pardon, ondan önce Sayın Metin Şenbil'in yerel yönetimlere tüm yetkilerin devredildiği ve operasyonel anlamda merkezi yönetimin denetimi konusunda komisyonun neler düşündüğü şeklinde bir sorusu vardı yanlış hatırlamıyorsam. Aslında yerel yönetimlere yetkiler tam devredilmiş filan değil, yani bir yarım yamalak tabiri caizse bir reform yapılmaya çalışıldı. Fakat kamunun yeniden yapılanmasına dair temel kanun geçmediği için,

yerel yönetimlere kendi alanlarıyla ilgili mahalli ortak nitelikteki sorunların çözümüyle ilgili tüm yetkiler devredilmiş filan değil.

Bu arada bir de katılımla ilgili mevcut yasal düzenlemelerde atılmış iki adım var zaten. Birincisi, kent konseyleri 76ncı maddede 5393'te. Öbürü de, hizmetlere gönüllü katılım 77nci maddede öngörülüyor. Bunun dışında yetki devri, katılımı sağlayıcı bu iki umde dışında katılımı sağlayıcı bir şey öngörmüyor. Daha çok bizim evvelden beri temel sıkıntımız, yerel yönetimlere yetki devrinin başkanlara daha çok yetki ve daha çok kaynak kullanma yetkisi vermeyle hep ifade edilmiştir. Ne yazık ki, geçmiş örneklerde meclisler yetkisiz biraz derebeyi konumuna çıkarılmış belediye başkanlarıyla karşılaştık.

Ha bu arada şunu sormak istiyorum: Yanılıyorsam lütfen düzeltin, komisyonların hiçbirinde bir belediye başkanı yok galiba değil mi? Bizim komisyonumuzdan bizi belediye çıkardık, Çankaya Belediye Başkanı seçildi Bülent Bey. Fakat öncesinde katılan tek bir belediye başkanı yok bildiğim kadarıyla. Konumuz Kentleşme Şûrası vali var aramızda, ama tek bir belediye başkanı yok. Bu da manidar bir durumdur diye düşünüyorum.

Şimdi kent konseyiyle ilgili Bursa örneğinden çok kısa bahsetmek istiyorum. Gerçekten zaten bizim çalışmamızda kent konseyi, meclis kent konseyi-başkanı ilişkilerinin nasıl olması gerektiğine dair kitabımızın, kitapçığın 465nci sayfasında önerilerimiz de var. Aslında mevcut yönetmelik çıkmadan önce gerçekten ortada çok ciddi bir Bursa deneyi ve Antalya deneyi var kent konseyi konusunda, başka deneyler de var. Fakat bayağı bir mesafe almış ve kentteki karar süreçlerini etkilemiş, belediye başkanlarının tutum ve davranışını etkilemiş olan örnek çalışmalar içeriyor bizim çalışmalarımız. İşte çok önemli bir oksijen depomuz olan Bursa'da, bir yeşil alanın imara açılmasıyla ilgili bir direncimiz oldu kent konseyinde alınan karar istikametinde. Oranın imara açılmasını engelledik. Yine o zamanlar bakan, daha sonra da işte bir şekilde hapislere kadar uzanmış bir siyasi hayatı olan bir işadamı, Bursa'da kentin tam göbeğine uluslar arası nitelikte bir büyük havaalanı önermişti. Şimdi bir konut alanı orası, o da yine kent konseyinin duvarına çarptı ve kent konseyi direndi ve aldığı kararla havaalanının 1 saatlik mesafede Yenişehir'de olmasını başardı. Bunun gibi daha başka örnekler var, ama fazla vaktinizi almamak için onları anlatmıyorum.

Aslında tabii katılım kültür, yine bir konuşmacımızın belirttiği, Bahar Hanımın değindiği gibi gerçekten işin, belki de bizim komisyon olarak da en zor başlığı biz seçtik Sayın Başkan, değil mi? Çünkü, bu konuda sadece vatandaşlarımızın katılmamasından ziyade etkin ve yetkin insanların da bu sürece itirazıyla karşılaşıyoruz zaman zaman. Dolayısıyla katılımın önünde sadece yönetilenlerin duyarsızlığı değil yönetenlerin de isteksizliği, hele hele yönetim kademesinde rol almışsa otorite paylaşımından kaçınmak gibi bir büyük dirençleri var. Aslında esas sorunumuz budur. Biz, kent konseylerinde de yapmak istediklerimizi tam olarak başaramıyoruz. Neden? Çünkü belediye başkanlarının, bu sürece katkı vermesi gereken belediye başkanlarının muazzam bir direnciyle ve otoritesini paylaşmama tutum ve davranışıyla kalıyoruz ne yazık ki.

Aslında ben başka yerlerde de, birçok konuşmada hep ifade etmişimdir gerçekten bilinç geliştirmemiz gerekiyor. Bunu tabii yöneticiler nezdinde de geliştirmek gerekiyor. Belediye başkanları, eğer gizli ajandaları yoksa, eğer gizli hesapları yoksa kent konseyini muazzam bir silah kullanabilirler. Ne demek bu? Hepimiz biliyor ve yaşıyoruz ki, kentlerimiz bu hızlı göç veya hızlı kentleşme, daha doğrusu hızlı kentleşmeyle birlikte kent toprakları, kent arsaları muazzam pirim yapıyor ve büyük bir rant çıkıyor ortaya. Bu ranta gözünü dikmiş ufku son derece dar, vizyonu olmayan çok sayıda işadamı barındırıyoruz veya siyasetçi barındırıyoruz. Bunların kentin böyle böğrüne hançer saplama talepleri oluyor. Biz, Bursa'da bunun örneklerle karşılaştık ne yazık ki. Eğer siz bunu kent konseyine taşırsanız ki, bizim yaklaşık bin civarında hazirunu olan bir kent konseyimiz vardı. Kent konseyi kesinlikle çok büyük ekseriyetiyle sağduyulu davranıyor ve bu tarz kent rantının belirli kişilere, gruplara akmasını engelleyici kentin tüm dokusuna, tüm sakinlerinin çıkarlarına yönelik bir biçimde akmasını sağlayıcı tedbirleri veya kararları alabiliyor kent konseyleri. Halbuki belediye başkanları için de, bu tarz rant peşinde koşan güç odakları çok önemli bir baskı unsurudur. Onların siyaset üzerinde önemli etkileri vardır televizyonları vardır, gazeteleri vardır. Eğer belediye başkanları kent konseyine bu talepleri, bu dosyaları taşısalar inanın o gazetelerini de, televizyonlarını da ve diğer güçlerini de kırmış oluyorsunuz kullanamıyorlar. Çünkü kentin sakinleri, kentin akademik ,oda başkanları, STK temsilcileri, sade vatandaşları, kentteki kıdemli hemşehriler herkes buna karşı büyük bir defans geliştiriyor ve başkan da yıpranmamış oluyor. Birtakım risklerden de kurtulmuş oluyor, ama bunu yapması için olmazsa olmaz şart gizli ajandasının olmaması gerekiyor.

ŞÛRA BAŞKANI
Sayın Bulut, bir dişhekimi olarak bu kadar konuya ilgili ve vakıf olmanızdan dolayı sizi kutluyorum. İsterseniz diğer komisyon üyelerine söz verelim.

TAHSİN BULUT
Son sözümü söylüyorum, çok teşekkür ediyorum başkan.

Aslında yönetişim ve katılım bütün sektörlerin, çağımızda bütün sektörlerin konusu, bütün çalışanların bütün süreçlere katılması özel sektörde de, işletmelerde de öngörülüyor. Gönüllük, kimi otoritelerce bu çağda tıpkı sanayi devrimi sonrası dünyanın yaşadığı büyük toplumsal dönüşüm örneğinde olduğu gibi gönüllüleştirme devrimi diye adlandırılıyor gönüllü katılım. Toplumu da, bütün dünyayı büyük bir değişime doğru götüreceği, bütün sosyal ve kültürel dokuda çok ciddi yapacağı bu yeni sürecin, gönüllü ve katılım sürecinin öngörülüyor. Türkiye olarak, umarım sanayi devrimini kaçırdığımız gibi bu süreci kaçırmayız.

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI
Biz teşekkür ederiz.
Buyurun efendim.

DERYA DOĞAN
(Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,Onuncu Komisyon Röportörü)
Öncelikle hepinize bu saate kadar bizimle burada kaldığınız için, katkılarınızdan ve sabırlarınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Komisyon başkanımızın ve diğer üyelerimizin sorularınıza, katkı ve önerilerinize gerekli açıklamaları yeterince yaptığını düşünüyorum. Ancak bunlara ilaveten benim de söylemek istediğim birkaç husus bulunmakta. Bunlardan öncelikli olarak çalışmamız, aslında katılım kavramının ne olduğunu tüm bireylerimize sorarak başladığımızı belirterek başlamak istiyorum. Bu yoldan hareketle katılımın sürekli, bütüncülük, gönüllüğe dayalı ve vizyoner bir yaklaşımla ele alınmasını gerektiğini biz hep komisyonunun başlangıcından itibaren ele aldık ve bu yönde ilerlemeye çalıştık.

Bu kısa tanımımdan sonra Sayın Ömer Beyin katkılarına ilaveten bir hatırlatmada bulunmak istiyorum. Ömer Bey, katılım kültürünün ve katılım bilincinin eksikliğinden bahsetti. Evet, bizce de komisyon olarak bu tür bir eksikliğimiz toplumumuzda bulunmakta. Bu konuda komisyon

olarak da çok tartıştık çabaladık ve bu bilincin oluşması için, aslında neler yapılabileceğini bazı strateji ve eylem önerilerimle ortaya koymaya çalıştık.

Bu anlamda komisyon olarak, yapılan bu konuya yönelik önerilerimizden bazılarını hatırlatmak isterim. Bunlar 10-2-2-1'de belirtilen "katılım sürecinin bürokratik bir süreç olmaktan çıkarılması ve bilişimin sağladığı olanaklarla internete, mobil sistemlere dayalı katılım süreç ve araçlarının tanımlanarak ilgili mevzuatlara konması" şeklinde. Bunun yanı sıra katılım süreçleriyle ilgili halkı bilgilendiren internet sitelerinin, yerel ve ulusal medya yayın olanaklarının yaratılması ve bilgiye erişimin kolaylaştırılması. Bunun yanında yine komisyonumuzdan, komisyon üyelerinden bulunan Sayın Bülent Tanık'ın ortaya koyduğu bir kavram kentlilik sendikacılığı, kentli sendikacılığı. Bu da kentte yaşayan haklarını savunan bir platform şeklinde ortaya konan bir kavram olarak ortaya çıktı. Bu sistemin geliştirilerek mevzuata konulması ve düzenlenmesini de biz önerdik komisyon olarak.

Bunun yanı sıra Sayın Gülten Hanım ortak paydanın ne olacağını sordu. Bence, aslında ortak payda burada katılım kültürünün ve bilincinin bireylerde oluşturulması diye ben düşünüyorum. Bu katılım kültürünü ve bilincini bireyde, eğer oluşturabilirsek de bu ortak paydayı sağlayacağız ve bireyler katılıma sırf kendi çıkarlarını ortaya konduğu bir ortamda katkıda bulunmak için değil bu bilinci yaşayarak katılacaklardır diye düşünüyorum.

Bundan ayrı olarak Hasan Beyin belediye başkanlarının eğitiminde ve belediye yönetiminin profesyonelleşmesinde değerli katkıları oldu. Buna da komisyonumuz olarak, aslında 10-14'te vermiş olduğumuz bir eylem ve strateji önerimiz de bulunmakta. Yine de bunu da kısaca hatırlatacak olursam, yerel ölçekte katılıma ilişkin esasları koyacak başarılı uygulama örnekleri bulunmakta. Bunlardan birini Sayın Tahsin Bey açıklamalarında ortaya koydu. Bu başarılı uygulama örneklerini değerlendirecek ulusal özerk bir kurul oluşturulması. Ulusal ve uluslar arası örneklerden yararlanacak, katılımcılığa ilişkin bu örneklerin yaygınlaştırılması ve diğer illerde uygulanmaya konulması şeklinde olabilecek. Yine yerel yönetimlerin katılımcılık açısından düzeylerinin belirlenmesi ve kamuoyunun bu konuda bilgilendirilmesi de bu yönde yapılacak adımlardan biri olarak karşımıza çıkmakta.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın Doğan, bunlar zannederim raporunuzda da var ilgiyle takip ederiz. Son bir cümle alalım lütfen. Çünkü dinleyicilerin de belki şeyi durmuştur.

DERYA DOĞAN

Tamam, peki bitiriyorum.

Gamze Hanımın katılımın denetimde bir mekanizma olarak gördüğünü söylediğinden de bahsetmek istiyorum. Bu anlamda, biz de denetimli katılımlı modellerinin uygulanmasına ve komisyon olarak yine bu 10-18'de belirtildiği üzere bu tür uygulamaların örneklerinin görülerek ülkemizde de yapılmasını belirtmeye çalıştık. Söylenene ifade olarak benim söyleyeceklerim bunlardan ibaret. Umarım katılım süreçlerin bireyde ve toplumda gerçekten yapılabildiği kentsel yönetimlere kavuşmamız dileğimle.

Saygılarımla, teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Çok teşekkür ediyoruz Sayın Doğan.

On komisyonun son konuşmacısına bir söz verelim konuları bir özetlesin, buyrun efendim.

KOMİSYON ÜYESİ - Ertan GÖRAL
(Ankara Büyükşehir Belediyesi 10 nolu Komisyon Raportörü)

İyi akşamlar şûra üyeleri. Sabrınıza sığınarak ben de çok kısa bir katkıda bulunuyorum.

Şimdi kentlilik bilinci ve kültürü örgütlülüğe dayanıyor, özellikle kentleşme olgusunda. Kent kuramı bunu öngörüyor. Örgütlü olmadığınız zaman hak talep etme yöntemleriniz kısıtlı. Bu anayasal hakları gözden geçirmek gerekir o açıdan. Bizim komisyon olarak vurguladığımız bir kent sendikacılığı, kentli sendikacılığı gibi bir kavram var. Örgütlenemeyen kesimlerin burada yer alması açısından çok önemli. Şimdi hak ve çıkar çelişkisi bu katılımda öne çıkıyor. Bizim önceliğimiz, biz kamu ajanlarıyız şehir plancıları olmaktan dolayı. Toplum ve kamu yararını önde tutmak durumundayız. Bireysel çıkarlar göz ardı edilmeli. Bunun örneğini Ömer Hocamız söyledi. Bu koruma mevzuatında 2004 yılında yapılmış bir araç vardı. Bu ne kadar benimseniyor, ne kadar uygulanıyor sorgulanmalı, ama bu uygulanmıyor, yerleşmedi diye şeklinde göz ardı edilmemeli. Bunu belki tüm planlama mevzuatına katılması gerekiyor. Belki oradaki

formülasyon çok açık değil. Çok açık net bir şekilde oradaki planlama sürecine katılımın tanımlanması gerekir. Biliyoruz ki, Anadolu'da ücra belediyelerimizde, beldelerimizde plan tadilatları bile ilan edilmiyor. Bırakın plancıların katılım meselesini, halkın katılımında yapılan plan tadilatları duyurulmuyor bile. Böyle bir programatiğimizde maalesef gündemimizde var. Biz, tabii batıda bu işi daha çok yoğuruyoruz, ama orta Anadolu'da, doğuda, Karadeniz ve güneyde bu mevzuat nasıl uygulanıyor bunu da göz önünde bulundurmak lazım.

Lafı uzatmadan şimdi şöyle bitirmek istiyorum: Gelişmişlik göstergesi örgütlülük, yani örgütlü olmak durumundayız. Yoksa köyler örgütsüz, onda bile biliyorsunuz bir ihtiyar heyeti meclisleri vs. bireysel taleplerinizi yerinize getirebilirsiniz. Fakat şehirlerde, biliyorsunuz kat mülkiyeti yasasından gelen parsel bazında yapılmış o binalarda bir yönetim planı, bir kat mülkiyeti kanunu var. Orada katılımın bir boyutunu görebiliyoruz, ama öyle, ama böyle.

Teşekkür ederim.

ŞÛRA BAŞKANI

Biz teşekkür ederiz Sayın Göral.

Evet, her şeyin bir sonu var bu oturumun da, son oturumun da sonu geldi efendim.

Ben, şimdi oylamaya geçiyorum:

Yerel Yönetimler ,Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporunu kabul edenler… Kabul etmeyenler… Oybirliği ile kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun efendim. (Alkışlar)

Şimdi de bütün bu oturumları kapatmak üzere, ben sözü ve divan başkanlığımızı saygıdeğer Müsteşarımıza devrediyorum, buyrun efendim.

SABRİ ÖZKAN ERBAKAN
(Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Müsteşarı)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Genel kurulumuzun değerli üyeleri, komisyonlarımızın değerli başkanları ve çok kıymetli üyeleri, kıymetli divan üyelerim; hepinize çok teşekkür ediyorum.

Üç gün boyunca dolu dolu bir Şûra yaşadık. Kentlerimizdeki sorunları hep beraber tartıştık, masaya yatırdık ve bütün komisyonları dikkatle ve zevkle izledik. Tabii bundan sonraki yol haritamız nedir? Bundan sonra burada yarın önce bir panel yapacağız, ondan sonra da bildirgemizi imzaladıktan sonra önümüzdeki çalışma süresi içerisinde de orada alınan kararları kararlılıkla yerine getireceğiz. Kısa, orta ve uzun vadede ne yapmamız gerektiğini bir kere daha masaya yatıracağız ve arkadaşlarımızla birlikte bu çalışmalara devam edeceğiz.

Çok değerli genel kurul üyelerimiz; ben, bize gösterdiğiniz bu yakın ilgiden dolayı, bu çalışmalarınızdan, bunlar hepsi sizin eseriniz ve bu Şûra hepimizin şûrası oldu. Sizlerin başarısıdır, bu Şûrada emeği geçen herkese bir daha teşekkür ediyorum. Değerli çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyorum ve bundan sonra da bu Şûra ile ilgili çalışmalara yine sizlerle devam edeceğimizi, zaman zaman bildirmek istiyorum huzurlarınızda ve sizleri ayakta alkışlıyorum, çok teşekkür ediyorum.

Hepinize hayırlı akşamlar diliyorum.

T.C.
BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANLIĞI

KENTLEŞME ŞURÂSI 2009

Sheraton Oteli ve Kongre Merkezi / Ankara
04 - 07 Mayıs 2009

4. GÜN
7 Mayıs 2009

1. DEĞERLENDİRME OTURUMU

2. KAPANIŞ OTURUMU VE ŞÛRA BİLDİRGESİNİN AÇIKLANMASI"

DEĞERLENDİRME OTURUMU

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın Bakanım, çok değerli genel kurul üyelerimiz, şûra sürecimizin son oturumu olan Panel Oturumuna hepiniz hoş geldiniz. Ben hemen, müsaadelerinizle panele katılacak değerli konuşmacılarımızı kürsüye davet ediyorum.

Sayın Hüseyin Kaptan, buyrun efendim.

Sayın Ömer Kıral, buyrun hocam.

Sayın Hüseyin Ülkü, buyrun efendim.

Sayın Necip Mutlu, buyrun.

Sayın Tarık Şengül, buyrun.

Ve Sayın hocam İlhan Tekeli de katılacak, fakat başka bir programından dolayı yaklaşık yarım saat gecikmeli olarak katılacak. Geldiği zaman onu da kürsüye alacağız.

Efendim, panelimizin konusunu biz şûra sürecinin genel değerlendirmesiyle başlatmak istiyoruz. Hocam buyurun, sizi de böyle alalım. Böylece bütün konuşmacılarım yerlerini almış oldu. Panelde özellikle üç konu üzerinde konuşmacılarımızın değerlendirmelerini almak istiyorum. Birincisi, bu sürecin değerlendirilmesi, bilhassa genel kurul sırasında yapılan görüşmelerin değerlendirilmesi, bununla ilgili yorumlar olabilir, eksik kaldığı düşünülen hususlar olabilir veya vurgulanmak istenen yönler olabilir. İkincisi, bu şûradan sonrası neler beklememiz lazım. Üçüncüsü, buradan bir yol haritası nasıl çıkarabiliriz. Bundan sonra yapılacak işlerle ilgili nasıl bir program, öneri demeti geliştirilebilir.

İki tur halinde paneli yürütmek uygun olacaktır diye düşünüyorum. İlk turda 15'er dakika vererek sayın konuşmacılarımıza, bu değerlendirmelerini almak, ikinci turda da, diğer konuşmacıların ifadeleri, değerlendirmeleri üzerinde yeni söz talepleri veya açıklamaya ihtiyaçları olabilir, bunları almak. 15 ve 10'a dakikalık iki tur şeklinde paneli tamamlamak istiyoruz.

Ben, ilk konuşmacımız sayın hocam İlhan Tekeli'ye sözü veriyorum. Buyurun hocam.

İLHAN TEKELİ

Çok teşekkür ederim.

Ben toplantıların yarısını izleyebildim. Söylediklerimin arasında öbür tarafta olup olmayanlar konusunda bir hata yapmış olabilirim. Ama genellikle içerik üstüne çok fazla girmeyerek o hatayı azaltmaya çalışacağım.

Şimdi neredeyse 11 aylık bir sürecin sonuna ulaşmış oluyoruz, şûranın bu noktasında. Tabii bu, büyük sayılarda kişilerin katıldığı, birlikte çalıştıkları, çok geniş bir bilgi alanından çok da kalın raporlar ürettikleri bir sürecin sonuna gelmiş bulunuyoruz. Adeta, O bizim gençliğimizde bir idare hukuku kitabı vardı, Sıddık Sami Bey'in. O, şimdi gayrimenkul diye adlandırılırdı. Bu raporlar da, hacmi itibariyle gayrimenkul durumunda. Bu tabii bir başarı. Nasıl bir başarı? Böyle bir süreci baştan sona kadar getirmişiz ve bunu şöyle düşünmemizde yarar var. Belki şöyle bir düşünce deneyi yapsak, onun başarı olduğunu biraz daha rahat kavrayabiliriz. Eğer bu Şûra olmasaydı, bugün elimizde ne olacaktı; hiç. Şimdi elimizde bir metin var. Bu metin, neyin başarısıdır, kimin başarısıdır bu tartışmayı biraz yapmak istiyorum, çünkü bunun uygulanmasındaki iktidarla ilişkileri süreci bakımından önemli. Önce bütün bu katılımcıların ürünüdür. Tabii, bunun ağır yükünü Bakanlığın bu işle sorumlu insanları çekmiştir, ama bunu Bakanlığın başarısı diye sunmak iyi bir strateji değildir. Bunun iyi stratejisi bu meslek camiasının, bu konuyla ilgili camianın toplu ürünü olarak sunmak. Yani eğer böyle, camianın toplu ürünü olarak sunulabiliyorsa, ve o zaman bu camianın buna sahip çıkması olasılığı, benimsemesi olasılığı artar, ama bunu küçük bir grup sahiplenirse o zaman dışlama olasılığı da o kadar yükselir.

Şimdi bunun üstünde söylediklerim üstünde çok farklı bir tartışmaya gerek yok, ama esas tartışmamız gereken konu, bir ürün elde ettik.Şimdi bu ürün nasıl bir üründür; onu bir analiz etmemiz lazım ki potansiyelleri nelerdir, eksikleri nelerdir, kim nasıl sahip çıkabilir? Demek ki, ikinci olarak üzerinde durmam gereken konunun ürünün niteliği olduğunu düşünüyorum. Şimdi, bu ürünün niteliğini ortaya koyduktan sonra nasıl ve kaç türde sahip çıkılabileceği için bir düşünce egzersizi yapmaya çalışacağım, ama ürünün niteliğini netleştirmezsek buna nasıl sahip çıkılacağını da netleştiremeyiz. Şimdi ürünün niteliğini ben şu kelimelerle özetliyorum. Bir kere bu ürün, bir müzakere edilmiş bir üründür, yani bir hocanın oturup yazdığı bir metin değildir. Müzakere edilmiştir, yani müzakere edilmek demek şöyle bir şey; herkes kendisinin doğrularına değil, başka doğrularla da tartışarak razı olduğu bir metindir. Bunun en iyi

örnekleri bu metinlerin en iyi örnekleri, Birleşmiş Milletlerdeki metinlerdir. Bunlar müzakere edilmiş metinlerdir, yol göstericilikleri mutlaka en doğruyu söylemiş olmasından geçmez. Müzakere edilmiş olmasından geçer ve günümüz demokrasisi bakımından bu önemlidir,Ama şimdi başka bir şey söyleyeceğim. Evet müzakere edilmiştir, ama bu müzakerenin niteliği sınırlıdır. Sınırlı bir müzakere geçirmiştir. Sınırlı müzakere demek şu demek; bütün çıkar gruplarının temsil edildiği bir platform değildi.Burası nasıl bir platformdur? Daha çok meslek adamlarının bu konuyla ilgili sivil toplum kuruluşlarının katıldığı bir platformdur. Buradaki müzakere, çıkar müzakerelerinden çok, değişik düşünce okullarının, yaklaşımların, farklı yetişme biçimlerinin anlayışları arasında bir müzakeredir. Bir de, tabii bu toplantıların süresi vesaire göz önüne alınırsa, bu müzakerenin esas yoğun olarak gerçekleştiği yer bu raporları yazmayı yüklenen kişilerin yahut grupların kendi arasında müzakere daha yoğundur. Diğerlerinin müzakeresi o kadar yoğun olmaz.Şimdi bu müzakerede de gerek zaman baskısı, gerek sürecin niteliği gereği raporu yazmayı yüklenenlerin takdir hakkının yüksek olduğu bir müzakere biçimidir.

Şimdi karşımıza çıkan bir ürün var. Böyle bir müzakere edilmiş ürün olduğunu, ama bunun sınırlı bir müzakere olduğunu bilmemizde yarar var. İkincisi, içerisine baktığımız zaman bir, ürün aslında iki üç şey içerebiliyor. Birisi değer yargıları içeriyor bazı konularda tavsiyeler içeriyor, bazı konularda yeni kurumların önerilmesini içeriyor, ama bunlara baktığımız zaman bir sayısı çok fazladır, iki ,bir büyük yelpaze içinde dağılmaktadır. Bir uçta, çok radikal öneriler vardır, bir uçta ütopyalar vardır, diğer uçta da günlük pratikte uygulanacak belki çok pratik şeyler vardır. Karşımızda böyle bir ürünümüzün içerdiği karar yelpazesi böyle bir şey.

Tabii bu önerilerde bir başka eksik nokta vardır. Demin müzakere edenlerin niteliğini ortaya koyduğum zaman bu kendiliğinden geliyor. Bu, politik gözlükle bakılarak yazılmış bir metin değildir, ama politik gözlükle bakılmadan yazılan metinlerin de uygulamada dirençle karşılaşması da yüksek olasılıktır. Ayrıca, bu metnin bir özelliği bu dağınık ve çok sayıda kararı, değişik nitelikteki kararı içeren bir mozaik niteliği şöyle bir soruyu ortaya çıkartır; bunun içinden, eğer uygulamaya geçilecekse ve hepside bunların değişik türlerinin nasıl uygulama problemi olduğunu biraz sonra ele alacağım, ama şöyle bir ihtiyaç ortada durmaktadır. O da, bu metnin içinden stratejik olanlar nelerdir? Stratejik olanların ortaya

konması;Yapılabilir bu çok zor bir şey değil, ama o gayrimenkulün tümünü okumak gerekiyor tabii.O bayağı bir iş, benim kişisel olarak kısa sürede yapabileceğim bir şey değil, ama bazı stratejik konuları tartışacağım.

Şimdi karşımıza çıkan ürünün şöyle bir sorusu var; iktidarla uygulamaya geçebilmek için, iki şeyi tartışmamızda yarar var. Bu metin, nasıl bir iktidar talebi içeriyor, kimlerin iktidarı bölüşme talebini içeriyor ve bölüşülmek istenilen iktidarın niteliği nedir? Bu toplantıların, izleyebildiğim birisinde arkadaşlarımızdan birisi dedi ki; Cicero demiş ki, bu katılım, iktidar bölüşmektir. Vallahi biz de şimdi katılım üstünde konuşan, yazanlar bunu söylüyor, biz de bunu söylüyoruz, ama tabii onun, bunun söylemesi daha kolay. Çünkü o zaman temsili demokrasi yoktu. Temsili demokrasi olmadığı için iktidar sorunu çok daha rahattı, direkt görmek, bu katılım bölüşme payını görmek olanaklıydı. Şimdi aslında biz, burada bu metinle şöyle bir ilişki içinde değiliz, böyle bir ilişki içinde düşünüyorsak biraz saf oluruz.Bak yani işte Hükümette bir bakanlık var, hepimizi topladı, görüşümüzü alıyor,işte bunlar da olumludur, bunlardan da yararlanacak, ne iyi. Tabii bu olay anlamamak için söylenilen bir şeydir. Eğer olayı anlamak istiyorsak, burada bir bölüşme, bir etkileme, kararları etkileme talebi vardır. O zaman şöyle bir şey söyleyebilirim; bunu iyice kavrayabilmemiz için bir şey vereceğim. Buradaki meşruiyet ve iktidar sorunu, biz acaba bu grup olarak hükümet içindeki bakanlığın iktidar gücüyle sınırlı mıyız, onun ötesinde bir iktidar talebimiz mi var? Bu bence çok önemli ve kritik bir nokta.Şimdi bakın bir örnek vereceğim, benim katıldığım toplantılarda, buradaki katılımcıların çok büyük bir bölümü TOKİ'yi sorguladı. TOKİ'nin bugünkü uygulamaları, herhalde bu toplantıda sorgulamak bakımından, üstünde hem fikir olunan tek kurum denilebilir. Şöyle bir soru sorabilirim; bunu sorgulamış olması, TOKİ'nin davranışını değiştirmeye yetecek midir? Benim kanım yetmeyeceği doğrultusunda. Çünkü o gücünü farklı bir ilişki biçiminden ve farklı bir performanstan almaktadır. Onun yani tüm iktidar için işlevi farklıdır ve kaynak taleplerinin uygun tarafı vardır, ama biz meslek adamı olarak onun yarattığı üründen de memnun değiliz. Şimdi burada çok ilginç bir iktidar oyunu var ve bu iktidar oyunu Bayındırlık Bakanlığı'nın hükümet içindeki pozisyonuyla değil, bu camiayla, burada bir camia var, hükümet arasında belki daha iyi ele alınabilecek bir iktidar problemidir. Keselim sonra devam ederiz.Bir yere gelip bitireceğim

Hami Yıldırım

Buyrun hocam

İlhan Tekeli Tamam şimdi şöyle bir şey daha, bunu koyduktan sonra. Demek ki, bizim elimizde değişik türlerde bu dokümanın etrafında bir güç oluşturma stratejisi olabilir. Bu dokümanın etrafından bir güç oluşturma stratejisinden söz edebiliriz. Birinci, elimizde olan bir metin var. Bunu da ben güç hesabı şeyinin nedir onun adı, terazisinin bir tarafına koyuyorum. Bu metnin arkasına, bu metni örgütleyen Bayındırlık Bakanlığı var. Bayındırlık Bakanlığı'nın da kendine göre bir gücü var, onu da koyuyorum, artı diye bunu koyuyorum. Artı diye bir şey daha koyuyorum, bence bu önemli. Bu ikisi, doküman artı Bayındırlık Bakanlığı Bu iktidar oyununda tek başına yetmez.Buna bizim buradaki, böyle bir topluluk olarak koyabileceğimiz bir üçüncü artı var. O artı çok genel kavramıyla sivil toplum kurumları artısı. Şimdi bu artının ne kadar ve nasıl kullanılabileceği çok önemli. Ve şöyle bir şey daha söyleyeceğim, bu doküman tartışmasını bitirip iktidara bağlamak için. Bugün öğleyin bitiyor. Şûranın sözü öğleyin bitecek mi? Öğleden sonra şûranın sözü devam edecek mi? Bu soruyu da sormamız gerekiyor. Acaba, şûra adına yahut şûrayı izleme adına bir, tabii Bakanlıkla ilişki içinde, ama Bakanlığa karşı da ve Türk toplumuna karşı da biraz otonomisi olan bir oluşum öngörülebilir mi, bu nasıl bir güç oluşturabilir? Bunu söylemek istiyorum. Biz bunun arkasına ne kadar güç koyabilirsek, tabii bunun bir çeşit, hani şey vardır savaş literatüründe bir şey vardır; başta yığınağı yanlış yaparsanız arada düzelmez. Şimdi başta acaba bunun arkasına nasıl bir yığınak koyabiliriz. Bunu düşünmemizde yarar var.Eğer sivil toplum… Bunun arkasına koyabildiğimiz sivil toplum ne kadar güçlü olursa, bunun yığınağı da o kadar güçlü olur.

Bir cümle daha söyleyip oradan kapayacağım bu iktidarla ilgili tartışmayı. Şimdiye kadar benim konuşmamda, iktidarın belirli bir biçimdeki anlayışı ve eski anlayışı söz konusuydu. Yani siyasal olarak arkasına meşruiyet konulmuş, karar verme yetkileri olan, pozisyonları olan kişilerin, biraz da toplumun ne dediği de çok önemli olmadan kendi yetkilerine dayanarak zorla bir şey yapabilmeyi iktidar olmak olarak görme eğilimi Türk siyasetinde yüksektir.Yani ben partileri O parti veyahut bu parti önemli değil, her parti iktidara geldikten sonra böyle dayatarak bir şey yapamazsa, partinin içinden hemen şöyle bir laf ortaya çıkar; ''tamam hükümet oldular, ama iktidar olamadılar''. İktidar olmak, bastırarak bir şey yapmak anlamındadır. Halbuki, bir başka iktidar kavramı var; Fuko diye günümüzde çok yaygın etkisi olan bir insan var. Bu diyor ki; iktidar olmak öyle bastırarak falan olmaz, iktidar olmak öyle bir söylemdir ki, herkes iş yaparken ona uyar. İktidar olmak söylemin içinde ve hayatın her

noktasında, her yapılan iş içinde yeniden üretilir. Şimdi bizim çıkardığımız bu metnin, iktidarla ilişkisi, aslında bu ikinci tür iktidarı kurmak içindir. Evet.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam, teşekkür ederim.

Sözü ikinci konuşmacımız Sayın Necip Mutlu, Mimarlar Odası adına. Buyurun efendim.

NECİP MUTLU

Değerli katılımcılar, değerli konuklar; Mimarlar Odası adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın çok geniş katılımla, uzun soluklu bir çalışmayla gerçekleştirdiği bu şûranın verileri ve çok paydaşlı özelliği olması açısından Türkiye'de bir ilk olduğunu düşünüyorum. Özellikle, yaklaşık bir yıllık bir çalışma, akademik ortam, meslek kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, kamu katılımı, yerel yönetim katılımları, daha başka paydaşları da var tabii sayamayacağım, Bir yıllık sürelik çalışmayla sağlanmıştır. Biz de bu çalışmada Mimarlar Odası olarak, aktif olarak yer aldık, çeşitli çalışma gruplarında. Önemsiyoruz, önemli bir çalışmadır. kamuyla diğer paydaşlar arasında önemli bir köprü oluşturabileceğini düşünüyoruz.

Evet Ben, tabii İlhan hocam kadar usta konuşmacı değilim, onun için içeriye gireceğim biraz, Onu şimdiden söyleyeyim, hem biraz daha somut değerlendirmeleri ikinci kısımda önerilerle pekiştirmek daha iyi olur diye düşünüyorum.

Planlamanın, kentleşmenin önemli bir girdisi olduğu kaçınılmazdır ve planlama kararları açısından tarih boyunca, 1950'li yıllardan bugüne dek bir bakarsak, planlama süreçleri önemli girdiler yapmıştır, ama maalesef şunu söyleyebiliriz ki, yapılaşmanın, oluşumun sonrasında veya arkasından devam etmiştir planlama süreçleri. Hiçbir zaman planlama süreci yaratan, yapılaşmayı yaratan mekanizma olmamıştır. Düşünün, İstanbul gibi bir kent 20 yılda 5 katı nüfusu artmıştır ve planlanamamıştır. Artan koşullara göre planlama değerlendirmeleri yapılmıştır. Doğan Kuban hocamızı burada anacağım. Kendisi planlamanın terminolojisini anlatırken planlamanın yüz yıl önceki çıkış noktasında çok küçük ölçekli

nüfuslarda yapılabildiğini, ama bugün gelinen noktada 10 milyon, 15 milyon kentlerin planlanamayacağını söylüyordu. Bunun da vurguları, bugün İstanbul ölçeğinde veya diğer kentlerimizde görebiliyoruz.Ama Tabii ki, planlama çok önemli, planlamadan vazgeçemeyiz, planlama temel yaklaşımımız olmalı.

Bugün 20 kadar kurumun planlama yetkisi olduğu çok açıktır ve bu planlama yetkisi verilen kurumların bu yetkiyi kullanabilecekleri, bu planlama sürecini nasıl hayata geçirebilecekleri konusunda çok ciddi sorgulama yapılmadan siyasi kararlarla oluşturulmuştur. Bu planlama yetkisi olan kurumlar arası bir koordinasyon sağlanamamaktadır. Bunun önemli bir eksiklik olduğunu düşünüyoruz. Bu koordinasyonu sağlayacak bir mekanizmanın acilen kurulması lazım. Burada Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bu rolü üstlenebileceğini, birikimiyle, geçmişiyle bu rolde yer alabileceğini de düşünüyoruz. Tabii ki, planlama yetkisi olan kurumların yetkilerinin ne ölçekte kullanılabileceği, bunun bütüncül bir planlamayı sağlayabileceği konusu da ayrıca değerlendirilmesi gerekir.

Geçmişte beldeler düzeyinde yapılan planlama yetkilerinin kentlerimizde nasıl bir parçacılık yarattığını çok yakın bir geçmişte gözlemlemiştik. Bu tür hatalardan dönülmesi önemlidir. 1/100000 çevre düzeni planları da ayrı bir sorun olarak durmaktadır. 1/100000 çevre düzeni planlarında, çeşitli iller hangi paydaşlarla bir araya getirildiği belli olmadan, nasıl bir benzerlikle, örneğin Muğla, Aydın ve Denizli 1/100000. Denizli ile Muğla'nın arasında nasıl bir ortaklık kurulduğu açıkça sorgulanması gerekiyor. Özellikle bir plan verilen müellifine bir iş, bu üç kenti 1/100000 olarak planlayıp ortaya çıkarıyor.

Bir diğer konu da, 1/100000 çevre düzeni planlarının iptal edilmesi sırasıyla, önemli bir tespittir ve başlangıç noktasındaki hatalarından dönülme açısından da önemlidir.Ve Bu iptal süreçleri tabii ki, planlama sürecine olan güveni de sarsmaktadır. Bir örnek anlatacağım; İstanbul'daki bir ilçede yapılan planlarda iki kere hukuktan döndü, iptal oldu ve o ilçe belediye başkanının açık itirafı, burada neyi planlarsanız iptal olur dedi. Yani ne olursa olsun, iptal edilecek bir planlama süreciyle de karşı karşıya olabiliyoruz. Planlama ilkelerinin de bu anlamda sorgulanması gerekir. Kentlerimizdeki yapılaşmanın yüzde 60'ının kaçak olduğu, büyük kentlerimizdeki yapılaşmayı düşünürsek planlamanın buradaki rolünün de, çok yaşanamadığını da görebiliyoruz.

Kentlerimizin aynı zamanda teknik altyapısının bütüncül olarak ele alınması da kaçınılmazdır. Parsiyel çalışmaların ileride telafisi olmayan sorunlar oluşturduğu açık olarak gözlemlenmektedir. Ulaşım politikaları, bilimsel ve katılımcı kararlarla yapılmamakta, daha çok proje bazında ele alınmaktadır. Kentin ulaşım master planları, kentin afet master planı, kentin planlama planları bütün olarak ele alınması gerekir. Burada da ciddi sıkıntılar olduğu gözlenmektedir. Özellikle, özürlüler konusu atlanmaktadır. Bunun altını özellikle çizmek istedim.

Kentsel dönüşüm adı altında çok farklı uygulamalar bir arada yürütülmektedir. Dönüşüm projelerinde katılımcılık, şeffaflık, hesap verilebilirlik ilkeleriyle gerçekleştirilmesi gereken konunun sosyal ve hak sahipliği ve çevresel boyutunun da göz ardı edilmemesi gerekir. Aynı zamanda, dönüşüm projelerinde üst ölçekli planlarla uyumlu olarak yapılması gerekir. Kentsel dönüşümün rant yaratma aracı haline getirilmemesi gerekir. Özellikle İstanbul Sulukule örneği tipik bir örnektir. Kentsel dönüşümün yarattığı tahribat açısından 500 yıldır, 300 yıldır, 400 yıldır yaşayan halkın orada kentsel dönüşüm adı altında yerlerinden edilmesi ve buraların özel rant projeleri halinde dönüştürülmesi önemli bir tespittir. Biz kentsel dönüşümü, var olan halkıyla birlikte, yaşayanlarıyla birlikte sağlamamız gerekir.

Sosyal konut ve kiralık konut projeleri hayata geçirilmeli. Özellikle kiralık konutun altını çizmek istiyorum, Çünkü insanların en temel ihtiyacı barınma ihtiyacı. Bu konuda devletin ve yerel yönetimlerin burada sorumlu olduğunu düşünüyoruz. Çok ucuz konutlarla birlikte, kiralık konutun da üretilmesi ve ihtiyaç sahiplerine bunun sağlanması gerekir. Yerel yönetimlere burada önemli görevler düşüyor.

İmar planlarında da, farklı gelir gruplarının konut ve kentsel gereksinimini karşılayacak şekilde düzenlenmesi burada önemli bir nokta. TOKİ konusu; gerçekten, genel bir mutabakat var TOKİ uygulamalarıyla ilgili. Kentlerimizde tek tip yapılaşmadan öte, farklı bir oluşum süreciyle, farklı bir yönetim anlayışıyla genel mutabakatla TOKİ konusunda ciddi sorgulamalar yapılması gerektiğini düşünüyoruz. Bu konuda gerekli altyapı, bakanlıklarımızla, yerel yönetimlerimizle olmasına rağmen, ayrı bir mekanizmayla bu sistemin yürütülmesi, ayrıca meslektaşlarımızın yürüteceği işlerin kamu eliyle sadece organize edilmesi sisteminin de ayrı bir sıkıntı olduğunu düşünüyoruz.

Kentlerimizin afet riskleriyle karşı karşıya olmasına rağmen, birçok kentlerimizin, ve çok acı deneyimler yaşamamıza rağmen kalıcı bir çalışma bu konuda yapılamamıştır. Bütün kentlerimizin afet risk haritaları hazırlanması ve bu konuda yerel yönetimlerle bakanlıkların, meslek odası, sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte ortak çalışma yürütmesi gerekir. Afetle ilgili olarak söyleyebileceğim şu; sorumluluk zincirinin oluşturulması lazım; bu çok önemli.

Hami YILDIRIM

Sayın hoc am toplayalım

NECİP MUTLU

Öyle mi? Doluyo mu süremiz,

Hami YILDIRIM

Buyrun,Buyrun toparlıyım

Necip MUTLU

Biraz daha toparlayarak geçeceğim Biraz daha hızlanayım,Fakat Burada bir iki şeye daha değinmek istiyorum. Yapı denetimi konusunun önemli olduğunu, fakat bugünkü işleyişiyle yapı denetiminin sağlıklı olduğunu çok düşünmüyoruz. Bunun yeniden revize edilmesi, düzenlenmesi gerekir. 19 ilde yürütülüyor, ama bugün Türkiye'nin hemen hemen tamamı afet riski altında. Bu anlamda da sağlıklı bir Yapı denetiminin sistemiyle beraber ve kamu yapılarını da kapsayacak şekilde yürütülmesi lazım, bu çok önemli. Askeri yapıları da kapsayacak şekilde yürütmesi lazım. Bugün Türkiye'de çıkan yasal süreçlerde kamu ve askeriye tamamen devre dışı bırakılıyor, sanki onlar risk taşımıyor. Biz gördük, Kocaeli'nde askeri tesislerin ortasından fay hattı geçen yere bina yapılmış ve bina ikiye ayrıldı. Ford, düşün sermayenin en büyük gücü, Koç'un yaptığı otomobil fabrikasını fay hattı üzerine yapılıyor ve bunları kimse sorgulamıyor, yani bu ciddi bir problemdir. Hiçbir istisnası oluşturulmaması gerekiyor. Yasalar tüm kurumlar için de geçerli, vatandaşlar için de geçerlidir.

Koruma konusuna biraz gireceğim. Korumanın bir planlama sorunu olduğunu, ancak bu planlama insanı da odak noktasını almalıdır. Koruma alanında farklı yasal düzenlemeler, çelişki ve eksiklikler giderilmelidir. Doğal ve kültürel varlıklar sadece kullanım değerleriyle

değil, varlık değerleriyle de ele alınmalıdır. Korumayla ilgili yeni fonlar oluşturulmalı ve bu fonlar kullanılabilir olmalı. Koruma kurulları siyasi kararlardan etkilenmeyecek, bilimsel ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmalıdır ve en son söyleyeceğim şey benim burada korumayla ilgili, ülkenin kültür varlığı envanteri tamamlanmalıdır. Yaşadığımız dünya nüfusunun hâlâ büyük bir hızla arttığı ve buna karşılık kaynakların gittikçe azaldığını düşündüğümüzde ne kadar büyük bir tehlikeyle karşı karşıya olduğumuzu görebiliyoruz. Kaynak kullanımında maksimum tasarrufa gidilmesi ve ekolojik dengeyi bozan uygulamalardan kaçınılması gerekir. Bu konuda imza atılan uluslararası sözleşmenin gereğinin yerine getirilmesi gerekir. Kentsel yoksulluğun, kentlerimizin en önemli sorunlarının başında geliyor. Türkiye'de yoksulluk risk endeksi çıkarılması ve bu değerler ışığında çalışma yapılması gerekir. Kentlerimizde yaşayanların en temel ihtiyacı olan barınma sorununun çözümünde farklı yaklaşımlar olmalı. Konut üretiminde mevcut malzemelerin ötesinde daha ekonomik malzemeler üretilerek insanlara sunulmalı ve ucuza mekân sahibi olmaları sağlanabilmelidir. Göç olgusunun öngörülecek gerekli ön planlama süreçleri yaşanmalı. Tüm kentlerin sosyal haklara katılımının sağlanması esas olmalı.

Bölgesel eşitsizlik, bölgesel farklılıklarla birlikte değerlendirilmesi gerekir. Kentlerimizi eşit yaparken kimliklerini de ortadan kaldırma riskini taşıdığını düşünmeliyiz. Bölgeler arası uçurumların kaldırılması veya daha makul farklılıklarla toparlanması gerekir.

Kentlilik bilinci ve diğer konuları daha sonra devam etmek üzere şimdilik kapatayım. Geçtiysem süremi diğer konuşmamdan kesebilirsiniz Sayın Başkan.

ŞÛRA BAŞKANI

Estağfurullah.

NECİP MUTLU

Teşekkür ediyorum.

ŞÛRA BAŞKANI

Teşekkür ediyorum sayın hocam.
Sayın hocam Hüseyin Kaptan, buyrun efendim.

HÜSEYİN KAPTAN

Sayın Bakanım, sayın şûra üyeleri; sizi sevgiyle selamlıyorum.

Benim kuşağımdan çok az plancı görüyorum burada, benim ustalarımdan Cevat Hocamı gördüm, Yavuz Taşçı, Behruz Çinici. Demek ki biz bu davaya gönül verdiğimizden bu yana, jenerasyonda çok ciddi değişimler olmuş, ama giderek daha yoğunlaştığımızı görmekten de büyük bir mutluluk duyuyorum. Biz bu meseleleri 1960'lardan beri tartışıyoruz, şu ortak aklı nasıl buluruz? Ben 1961 yılında Iğdır'ın plancısıydım, Fahrettin Kerim Gökay bakandı, deprem olmuştu onun için görevlendirmişti. 2008 yılında da İstanbul Metropoliten Planlamanın yürütücüsüydüm. Demek ki, yarım asır. Bizim kuşak bu ülkeyi adım adım bilir, bu profesyonel meslekte yenilginin her türlüsünü tatmışızdır. Yani başlık beni çok etkiledi; ortak akıl. Ortak akıl çok saftır, çok, kuralları basittir. Ormanların kesilmemesi bir ortak akıldır topluma sorduğunuz zaman reaksiyon alırsınız, su havzalarının yerleşilmemesi, güneşin engellenmesi, sahillerin zapt edilmesi gibi. Sultanbeyli'de bile toplumla oturduğunuz zaman, yüz yüze konuştuğunuz zaman onlar da size oybirliğiyle bu ortak aklı tarif ederler. Fakat, ortak akıl saf olduğu kadar, aynı zamanda da bir seraptır. Yakaladım zannettiğiniz zaman sizden aslında, gerçekte çok uzaktır. Ben kendi hayatımdan biliyorum, bu ortak akıl ve bu mantıkla ben böyle yapmalıyım dediğim zaman, o yönde bir davranışa girdiğim zaman başka yönde hareket ettiğimi görüyorum, yani toplum da böyle. Ortak aklı tanıyor, fakat ona ulaşamıyor. Tıpkı neye benzetsem yengeç gibi. Yengecin gözleri burada, böyle yürüyecek zannediyorsunuz, fakat böyle gidiyor.Yani Bizde de böyle bir geçmiş var. Geçmişteki 50 senede bir yengeç hareketi var.

Şimdi burada bu geçmiş olan 50 yılı ben iki ana periyotta yorumluyorum. Bir tanesi 60'lı ve 50'li yılları yaşayamadım ama, onun da öyle olduğunu zannediyorum ve 70'li yıllarda merkezi yönetimin muhteşem bir şey var iktidarı var.Yani Kağızman'dan Sinop'a, Anamur'a kadar kır kesiminden kentlere kadar saçak boylarını dahi tarif eden bir otoritesi var. Ben 1968'de arkadaşlarımla Trabzon'u planlamaya başladım, 1984'te devrettiğim zaman plan onaylanmamıştı. Demek ki, siyasette belediye başkanları bu planları beklemekle geçti, İller Bankası Bakanlık prosesinde yiten yıllardı bu. Bu bürokrasiye teslim olmuş bir sistemdi, bunun yanlışlığını Türkiye anladı. Bu çok tehlikelidir, bürokrasi hiçbir zaman Ankara'dan, merkezi yönetimden bu coğrafyayı anlayamaz, insan dramını sezemez, beklentileri karşılayamaz, bunu anladık. İşte

bu devirde, bu bekleyen sistem içindeki enerji yerin altına kaydı, toprak mülkiyeti en küçük kasabada bile hisseli ifraz dokusunda bölündü. Gecekondu dediğimiz, onun çok küçük ve çok sınırlı parçasıdır. O hisseli ifraz olayı bugünkü şehirlerimizin aslında dokusudur.Yani Biz o şehirleri yaşıyoruz, o mülkiyet dokusu yerin altından üçüncü boyuta geçmiştir. 1984'ten itibaren yeni bir çılgınlık yaşadık, yani bu bir sarkaç. Sarkacı şöyle şakülünde tutmayı bu süreç içinde başaramadık. Sarkacı ne kadar yukarı kaldırırsanız bıraktığınız zaman o kadar öbür tarafa gider. Bu sefer yerel yönetimlere sonsuz yetkiler, 5.000 nüfuslu bir köy, 500.000 nüfuslu bir şehir modeli çizebildi ve yerleşmeler, özellikle kıyı kentlerinde, Karadeniz'de Hopa'dan Sinop'a tek bir şehir, Adana'dan Antalya'ya tek bir şehir gibi sınırdan sınıra bitişen imar planları, hiçbir projeksiyon gözetmeksizin gerçekleşti. Bunun arkasından saçaklanma geldi. Saçaklanma çok pahalı bir yerleşme sistemidir. Altyapıyla etaplaşmamış gelişmeler,çok yoksul ülkeler bu yüzden çok pahalı yerleşilir, ekonomik olarak; bu da çok önemli.

Bugün şûranın en sadık dinleyicisi bendim. Ben çok ciddi mesajlar aldım şûradan. Aldığım en önemli mesaj; diyor ki şûra: devlet sen bölgeye git, bölgenin aktörleriyle birleş, bölgenin sadece bürokrat aktörleriyle değil, siyasi aktörleriyle. Çünkü siyasetçiyi kenara koyarsanız, siyaset üst kurumdur, biz teknisyeniz. Biz onların danışmanı ve rehberiyiz. Siyasetin üst kurum olduğunu kabul et, yerel siyasetle ve yerel sivil toplum örgütleriyle, ben onlara emretmeye, onlara talimat vermeye, mührü ve imzayı cebinde saklamaya değil, yani, bölüşmeye, üleşmeye, şu yönetişim dedikleri olayı gerçekleştirmeye bölgeye git. Şimdi İstanbul Metropoliten Planlama da, sizin gibi bir şûradır, İstanbul Metropoliten Planlama gönüllü bir şûradır ve bu üç sene çalışmıştır, orada da her sektörden sizin gibi uzmanlar vardır. Ben orada, İstanbul'un kuş yollarını öğrendim mesela. Ben Türkiye'de 50 seneden beri kuşların nerelerde gezdiğini bilen ustalar, hocalar olduğunu bilmiyordum. İstanbul'un balıklarını, İstanbul'un 18 tane endmit bitkisi olduğunu oradan öğrendim. Demek ki, bizde zengin bir bilim dünyası var, Ömrünü oraya adamış, ama bir de üst kurum var, siyaset. İstanbul Metropoliten Planlama, nasıl bu sizin şûranız siyasetin, bakanın sizi davetiyse, bu çok büyük olaydır, İstanbul Metropoliten Planlama da siyasetin bilime davetidir. Bu Türkiye'de, bu büyüklükte ve bu ölçekte ilk olarak gerçekleşmiştir. Bunun çok ciddi sonuçları çıkmıştır. Bu tam bir gönüllü çalışmasıdır. Akademik çalışmaları bilimsel olarak, kürsülerinde ve kendi bilim dallarında yapan

uzmanlar ilk olarak, yani birbirinin odasında çay içmeyen uzmanlar 11 üniversite burada, bu muhteşem konu üzerinde, bu kültür mirasımız, bu coğrafya mucizesi üzerinde üç sene çalışmışlardır, evet fakat bitmemesi lazımdır hüviyeti , sıfatı. Amatör ve gönüllü hareketler sınırlıdır, onun için devlet burada vardır. Devlet bu potansiyelleri yakalayıp, bunları yaşayan sürekli organizmalar haline getirmelidir. Mesele buraya gelmiştir. Sizin şûranızın paralelinde böyle büyük bir olay gerçekleşmiştir.

Şimdi sizin kararlarınızla o kadar muhteşem bir örtüşme vardır ki, benim burada göstereceğim konular size, işte bu konuların bir belgeselidir, bir evrakıdır ve bir delilidir. Ben bunları size şûranızın kararlarının bir delili olarak sunacağım. İstanbul Metropolü 1980'de merkezi yönetim tarafından 5 milyon nüfus için onaylanmıştır, hepimizin yüreği yanmıştır. Bu kültür hazinesi, bu muhteşem coğrafya bu 5 milyonu taşır mı diye. Bugün 15 milyona gelmiştir. Peki, parametreler neyi göstermektedir; Habitat sürecinde senede 200 bin kişi geliyordu İstanbul'a, O yıllarda. Biz metropoliten planlamayı kurduktan sonra İstanbul'a 2 milyon insan daha gelmiş. Yani Parametre dehşetlidir, parametreler bize İstanbul'u 30 milyon olarak göstermektedir.Eh tabii Bizim İstanbul'a plan yapmamız mümkün değildir, yani yaptık desem doğru olmaz. Gerçi İstanbul Belediye Meclisi bunu oy birliğiyle onaylamıştır, mahkemeleri de aşmıştır, geçmiştir. Oy birliğiyle onaylamıştır, ama bunun gerçek olmadığını biz de biliyoruz. Bizim yaptığımız sadece bir kalkan, bir savunma. İşte İstanbul'un kendi sınırları içinde bu yasalarla uygulanamayacağını bildiğimizden İstanbul Metropoliten Planlama, bölgeyi bir kalkan olarak kabul etmiştir. Aslında bölge değildir kalkan, esas kalkan bütün Türkiye'dir,Yani Güneydoğu'nun planlanması, Erzurum'un planlanması. Şimdi Samsun 2 milyon nüfus olmalıydı, Erzurum 2 milyon nüfus olmalıydı, Sivas 2 milyon nüfus olmalıydı, gibi yani. Bize aşağı yukarı şu anda 10 milyon adam fazla gelmiştir.Yani Olamayan yerlerin insanlarıdır bunlar, vizeyle de girmeyeceğine göre kendi memleketine, yani bileşik kaplar teorisine göre gelmişlerdir.Şimdi Bu kalkanı, İstanbul Metropoliten Planlama ve İstanbul Belediyesi kendi bölgesiyle beraber kurmak istemiştir. Onun için biz planlamada şöyle vardır, ustalarımız söyler biz de söyleriz; planlama bir üst kademeye yaslanır.Yani Plana başlayacağınız zaman muhakkak basacağınız bir yer olmalı.İşte Biz İstanbul Planlamasını başlattığımız zaman, başlayacağımız yer boştu.Yani Hiçbir done İstanbul'un hedefleri üzerine, stratejileri üzerine yön verici olarak yoktu. Onun için o basacağımız yere bir zemin oluşturmak için bölge çalışması yapılmıştır. O zaman geçelim çabuk çabuk,Herhalde vaktim…

Ben konuşmamın tamamını yapabilir miyim acaba?Yani sonra konuşmayım bitireyim.Şöyle çabuk çabuk geçiyorum arkadaşlar
HAMİ YILDIRIM- Ben size hatırlatayım, daha süreniz var veya bir sonraki şeye ekleyelim efendim.

HÜSEYİN KAPTAN

Ama kaybolur vizyon. Müsaade ederseniz.

ŞÛRA BAŞKANI

Buyurun.

HÜSEYİN KAPTAN

Bunlar çok romantik resimler, bunları yabancılar için hazırladım, geçiyorum. Siz biliyorsunuz zaten. Geçiyorum geçiyorum. Bu devam ediyor arkadaşlar. Bu harita devam ediyor. Çok önemli bir konu ve çok uzun süre de devam edeceğini kabul etmemiz lazım. Gelişmiş bölgeler, göç veren, gelişmekte olan bölgeler ve geri kalmış bölgelerimizin göç hareketleri İstanbul yönünde.Bunları Okumuyorum bunları geçiyorum. İşte bölge. Bizim çalıştığımız bölge budur. Bölgenin ana aksları, İstanbul bu bölgenin bir parçasıdır, bu Marmara Denizi'nin çevresidir. Batıda ekolojik dengeler, tarım ve kültür, kuzeyde ormanlar, Tekirdağ'dan Ankara'ya uzanan sanayi aksı, Eskişehir, Balıkesir, İzmir'e uzanan tarım ekseninde aksı, Bursa merkezli endüstri, limanlar ve en son olarak da Eskişehir Bilecik'ten denize olan aks olarak. Burada İstanbul'un ekolojik sürdürülebilirlilik bakımından şöyle söyleyeyim, yani sular nasıl sınır tanımıyorsa, gökyüzünden geçen bulutlar, Çernobil'in rüzgarları Karadeniz'i kanser etti, fındığı ve çayı,Yani sınır tanımadı. Nasıl bulutlar sınır tanımıyorsa, fay hatları nasıl sınır tanımıyorsa sosyal olaylar da sınır tanımıyor Yani. Bu bütünlük içinde İstanbul, Trakya'nın suyunu alıyor. Trakya'nın suyu 10 metreden çıkan su, Trakya bölgesinde şimdi 200 metreden ve zehirli olarak çıkıyor. Şimdi Trakya'da daha 100 bin kişi çalışıyor, ama onaylanan imar planlarında hedef 600 ve 700 bin kişilik bir çalışma kapasitesi. Bu Trakya'nın suyunu sanayi kullanıyor. Bakın istikbal için bir vizyon. İstanbul, bu sınırın dışında Düzce'nin de suyunu alıyor.

ŞÛRA BAŞKANI

Sayın hocam, 1 dakikayı da kullanalım, sözü diğer konuşmacımıza verelim. Buyurun efendim.

HÜSEYİN KAPTAN
Eyvah Peki, o zaman sustum. (Gülüşmeler)

ŞÛRA BAŞKANI
Teşekkür ederim.

HÜSEYİN KAPTAN
Sonra konuşmasam olmaz mı? Ne diyorsunuz?

ŞÛRA BAŞKANI
Buyurun hocam, peki buyurun.

HÜSEYİN KAPTAN
Sonra konuşmayacağım daha.

ŞÛRA BAŞKANI
Buyurun hocam. 10 dakika daha verelim.

HÜSEYİN KAPTAN

Evet Yalova'da Türkiye endüstride gemi imalatında dünya dördüncünün oldu. Şimdi Yalova'da Tuzla'nın bir uzantısı 100 bin kişi organize gemi sanayinde çalışır. Bu İstanbul'un bir parçası. Biz, bir sanayi işçisinin iki beyaz yakalı getireceğini, iki beyaz yakalıyla üç kişi olacağını, üç kişinin de 9 kişilik nüfus olacağını söylüyoruz.Yani Demek ki, 100 bin kişi yeni bir 1 milyon nüfus demektir yani, uzun perspektifte baktığımız zaman.Çabuk çabuk bitireceğim Hami bey bani çok..Evet. Bunlara devam ediyorum.Evet

Ekolojik olarak İstanbul'un durumu. Size çok vahim bir resim göstereceğim, aslında bu resmi okullarda okutmak lazım. Burada yaptığımız çalışmaları geçiyorum. Bizim ekoloji bölümü en çalışkan bölümümüzdü. Ormancılar, toprakçılar, sucular, jeologlar, depremciler falan bunları hep geçiyorum. Geçiyorum geçiyorum..Eşikler

Bakın bu çok önemli, İstanbul'da zaten yerleşecek yer kalmamış gördüğünüz gibi. İşte bu harita okullarda bile okutulması lazım gelen bir harita. Bu kırmızıyla gördüğünüz çizgiler su havzalarıdır. Orada E-5'i görüyorsunuz ve TEM'i görüyorsunuz. Siyah gördüğünüz leke, TEM'den sonraki gelişmelerdir. Bu siyah gördüğünüz lekenin içinde tam 8,5 milyon

insan yaşıyor ve çalışıyor ve bunların tamamı kanunsuzdur ve bunlar su havzalarının içindedir. Şu sağda gördüğünüz mor lekeler organize sanayi bölgeleridir. Sağda ve solda 500 bin kişi kapasiteli organize sanayi bölgeleri vardır. Bunlar su havzalarının sınırlarındadır. Devam ediyorum, size detay vermek için. Biz,yol, medeniyete karşı, teknolojiye karşı, yollara karşı olan bir grup değildik. Bu vahim gelişmeyi engelleyecek Türkiye'de hiçbir güç şimdiye kadar etkin olamamıştır. Daha vahim bir şey söyleyeyim size, bunun teşvik ettiği, yani siz Gebze'den bindiğiniz zaman arabanızla geçerken, TEM yolunun sağı solundaki sanayilerin hepsi su havzasındadır ve kaçaktır. Biz Küçük Çekmece su havzasını, su havzası olmaktan çıkardık, çünkü artık zehir oldu su havzası, feda ettik yani. Sıra Ömerli'ye, onun arkasında Alibeyköy'e, onun arkasında Sazlıdere'ye gelmiştir de şu anda, gelmektedir. Mesele bu kadar basittir. Diyeceksiniz ki, otorite bunları engeller. Engelleyemez, çünkü bu bir ekonomi, ekoloji savaşıdır.Şimdi Ekonomi, ekoloji savaşında ekonomi galip gibi gözükmekle birlikte, uzun vadede ekonomi de hezimet içindedir. Bu geçici bir olaydır. Bakın size bir örnek vereyim; bize bir inşaat ruhsatı geldi. Binalar başladı Üçel diye. 30 bin kişinin çalışacağı, Dubai Kulesinin inşaat emsali üçtür, inşaat emsali dört ile bize muhteşem bir sanayi bağışladı Ömerli Su Havza'sında, şaşırdık binaları görünce. Durdurdu belediye mahkeme yollarıyla falan. Sonra arkasındaki dosyalara baktık ki arkadaşlar, devletin tam 22 kurumundan, yani 22 baş yöneticisinden, genel müdür düzeyinde ve daire başkanı düzeyinde imza almıştı,CED raporunda. Onun için arkadaşlar ,bunu engelleyecek hiçbir faktör yoktur. Su hayattır, demek ki hassasiyetlerimizi buna göre.

Devam ediyorum çabuk çabuk, işte onlar o sahneler. Bu üç ili kapsayan metropoliten alandır. Gördüğünüz gibi 4 il vardır bunun içinde ve mutlak surette günlük ilişki içinde birlikte olmalıdır. Bakın, geçiyorum geçiyorum.Çok az verdi Hami bey süre. İşte, bu bir enerjidir. Bu enerji hizmet sektörünün enerjisidir, yani deforme olan sanayi bölgelerinin yerine hizmet sektörünün gelmesidir. İstanbul tek merkezli bir metropoldür. Bütün insanlar o merkeze ulaşmaya çalışırlar doğudan batıdan, sonra geri akşamleyin gidemezler. İstanbul'un stratejisi çok merkezli olmaya çevrilmiştir. Onu da görelim. İşte, çok merkezlilik. Doğuda Kartal merkezi, batıda Silivri merkezi. Devam ediyorum O merkezlerin hareketleri, sanayilerin hareketleri, işte. O zaman İstanbul'un geleceği, iki doğu ve batıdaki alt merkezlerin organize edilmesi ve enerjinin bu yönlere sevk edilmesine bağlıdır.

Onada devam ediyorum.İşte En önemli harita budur, size getirdiğim. Bakın, doğuda bir yeni metropoliten alt bölge daha bulunuyor. Kartal bir merkezdir, orada 150 bin kişi çalışır. Kartal'ın arkasında Havaalanı vardır. Kartal'ın komşusunda, Gebze sınırında ,2 milyon Gebze sınıra planlanmıştır, 500 bin de çalışanı vardır sanayide, 2,5 milyon nüfus. Kartal'ın hinterlandı da 2,5 milyondur. Demek ki, doğu sınırımızda 5 milyon nüfuslu bir metropoliten alt bölge bulunuyor, ama otoritesi, yönetimi yarısı İzmit Metropoline aittir, yarısı İstanbul Metropoline. Liman o tarafta, lojistik bu tarafta, üniversiteler bu tarafta, sanayi alanları bu tarafta,MIA alanı bu tarafta, deniz ulaşımı ve HAB ulaşım buluşma alanları batı yakasında. Böyle bir fenomeni vardır. Bu bir nevi, Ankara'nın ortasından ikiye bölünüp, Ankara büyüklüğünde metropolün iki ayrı yönetimden yapılmasıdır. İşte bu sistem içinde, batıda da vardır. Batıda Çorlu'nun kapasitesi 2 milyondur, 2 milyon da Silivri'nin kapasitesi vardır. 4 milyonluk bir metropol daha vardır, o da böyle ortadan ayrılmıştır. Havaalanı bu tarafta,MIA bu tarafta sanayi bu tarafta, konut bu tarafta, teknoloji bu tarafta, yüksek eğitim bu tarafta gibi bir morfolojidir. Bunlar çok büyük hastalıklardır, yani bunlar suya çizilmiş çizgiler gibidir aslında. Bu otoritesizlik buraları kaotik bir ortama getirmiştir. Devam ediyorum

Bakın, bu lojistik. Bu da çok önemli bir şey. Bu İstanbul'un ulaşım sistemidir, lojistik sistemidir. Sadece ve sadece karayoluna oturmuştur. Şu çubukları izlerseniz, çubukların üzerindeki yüzde 5 deniz yolu, yüzde 5 demiryoludur, yüzde 90, İstanbul böylece Tır imparatorluğuna teslimdir. Devam ediyorum şimdi bakın, işte bu lojistik sistemdir. Limanlarda olması gereken organizmalar kanser şeklinde bütün metropolün içine sinmiştir. Onun için bunları, bakın İstanbul limansız bir kenttir. Küçük bir limanla, Barselona'yla kıyasladığınız zaman onun onda biri kadar, yedide biri kadardır ki, orası İstanbul'un yanında köy sayılır. Onun için sistemin böyle denize aktarılması ve raylı sistemlere aktarılması lazımdır. Biz 600 kilometre raylı sistem düzenledik, sınırlarımıza geldi otoritemiz bitti.Yani Komiktir yani.Yani bu Ortak akıl yani, bu yaylada bir çobana sorsanız, yapmayın böyle şeyler der, şunları birbirine bağlayın derler,Yani değil mi, bu sistemi bütünleştirin derler. Bütün dünya teknolojisi medeni alemlerin yaptığı olaylardır bunlar. Londra'nın yaptığı olaydır, Paris'in yaptığı olaydır, Berlin'in. Biz de yapmak zorundayız. Bitti galiba ha!

HAMİ YILDIRIM
Hocam son bir dakika.

HÜSEYİN KAPTAN

Peki. Depremi konuşacağım falan, ben burda son bir dakikamı şöyle konuşacağım.Yani Artık bu işin sonuna gelmiş bir adam olarak söylüyorum.

HAMİ YILDIRIM

Estağfurullah

H.KAPTAN ve bunlarda bu meslekte son sözlerim olabilir, son dakikalarda söylüyorum. (Gülüşmeler)

Bu İstanbul Metropoliten Planlamayı Sayın Bakan teslim alın. Tam 750 tane bilgisayarımız var, 100 tane aracımız var. O kuşları bilen hoca da gelsin, balıkları sayan hoca da gelsin. Onların hepsi bu işe gönüllüdür,gönüllüdür yani bu enerjiyi kullanın, bu enerjiyi bir daha bulamazsınız yani. Bunu öldürmeyin, öldürecekler çünkü. Yani Şu anda kafası gözü yarılmış vaziyette. Şu anda hakikaten traji komik vaziyette. Buna sahip çıkan yoktur. Yani Üniversiteler, teknisyenler. En ciddi adamımız, stratejik planı yazan adam, siz de tanırsınız Taylan Dericioğlu nerede şimdi? Türkiye'nin ona ihtiyacı yok mu? O muhteşem kadrosuyla beraber gitmiştir, Yani bu çok önemli.Yani İstanbul'a acıyın yani, hakikaten planlama esastır.

Teşekkür ederim. Daha da konuşmayacağım.

HAMİ YILDIRIM-

Sayın hocam teşekkür ederiz.

Sayın Ömer Kıral, buyrun hocam.

ÖMER KIRAL

Teşekkür ediyorum.

Efendim ben 1968'de ODTÜ şehir planlamaya girdim ve girdiğim sene Birinci Milli Fiziki Plan Semineri yapıldı. İlhan hocam onun organizatörlerindendir. Şimdi, 1968'de bir Şehircilik Bakanlığımız vardı, İmar ve İskan Bakanlığı içinde. Bölge Planlama Dairesi, Metropoliten Planlama Dairesi ,çok canlı bir mesleki ortam vardı ve oradan bizim bölüme gelen hocalar aslında bizim bölümün kuruluşunu sağladılar. 68'lerdeki İstanbul nüfusu 3 milyon. Ankara'nın nüfusu 1,2, Türkiye 35 milyon. 40 sene sonraya geliyoruz bugüne, yani Birinci Milli Fiziki Plan Semineri'nden Kentleşme Şûrasına ki, benzer konular ele alındı. Bugün ise, İstanbul 13 milyon, 2008 verileri resmi, Ankara 4,5, Türkiye 71. İstanbul, 70'lerde Türkiye nüfusunun yüzde 8,6'sıyken şimdi yüzde 18'i. Ankara yüzde 3,4'ken şimdi yüzde 6,4'ü.

Şimdi Biz ne yaptık aslında, bu geçen 40 senenin şeyini yapacak değilim, çünkü şûra çalışmalarında her komisyon Türkiye'deki geçmiş uygulamaları ele aldı. Şehircilik Bakanlığımızı kapattık. Şehircilik konuları çeşitli bakanlıkların içine dağıldı. Çevre Bakanlığı, Bayındırlık Bakanlığı içinde Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü içine sıkıştırmaya çalıştık. Şimdi bu süreç içinde şûra, ben daha doğrusu kendi fikirlerimi söylemeyeceğim. Şûradaki öne çıkan, benim gördüğüm yorumlarımı aktarmaya çalışacağım size.

Şûra çalışmalarında öne çıkan konular var. Bunlardan en önemlisi, benim açımdan yoksulluk, işsizlik, yoksunluk konusu. Şûra çalışmalarında ve tartışmalarında kentsel yoksulluğun, işsizliğin, dışlanmanın ve mekansal ayrışmanın arttığı belirtildi. Yoksulluk kalıcı hale geldi tespiti yapıldı. Orta sınıflarda, yoksulluk süreçleri başladı. Toplumsal yatay ve dikey hareketlilik aşağı yöne indi, yani yoksullaşmaya doğru indi, yaygınlaştı ve derinleşti. Kayıt dışı istihdam kronikleşti, niteliksiz iş gücü arttı, yani bu şûra çalışmalarında ortaya çıkan tespitler. Bu olgu, çöküntü alanlarını yaygınlaştırdı, saçaklanmayı artırdı, yüksek katlı yapılaşma, aşırı yoğunlaşma gibi şehircilik, kentlerin sorunlarını kronikleştirdi. Çöküntü alanlarında düşük standartlı yaşam çevreleri ortaya çıktı, okulsuz, sağlık ocaksız. Temel mahalleleri oluşturan, temel hizmetler, toplumsal hizmetler yoksunluğu ortaya çıktı. Bu ise, riskleri artırdı. 1960'larda risk konusunu çok fazla önemsemiyorduk plancılar olarak, ama artık gündemimize girdi ve görüyoruz ki, komisyonların hemen hemen hepsinde risk konusu ele alındı. Doğal afet riskleri var, yerleşmeye özgü riskler var riskleri çeşitlendirdik. Riskler kentlerde, çeşitli risk havuzları oluşturdu ve kentlerimiz açısından genel bir değerlendirme yapıldı şûrada ve İstanbul'un en büyük risk taşıyan bir metropol kent ya da şehir, bölge olduğu saptamasında bulundu. Kaçak yapılaşma, yapı doku riskleri, düşey yükleri taşıyamayan yapıların yıkılması, tehlikeli konulanlar yani riskler hem çeşitleniyor, hem derinleşiyor ve ciddileşiyor.

Sorunların çok ayrıntısına girmeyeceğim, ama bu süreç korunması gerekli tarihi ve doğal varlıkları tehdit eder duruma geldi. Bu önemli bir şey. Köhneleşme, çöküntüleşme, önce bunlara terk edilme daha sonra da yenileme, yani bakmakla, işletmekle sorumlu olan kuruluşlar, yerel yönetimler bunları terk ediyor kendi haline, sonra burası çöküntü alanı haline geldi deyip yenileme projeleriyle projeler yapılıyor. Kentsel dönüşüm ve yenileme projeleri tarihi doku için bir tehdit oluşturmaya

başladı. Tam tersi olması gerekirken, onları kurtarması, koruması, rehabilite etmesi, restore etmesi gerekirken bir tehdit olarak algılanmaya başlandı. Otoparklaşma denetimsiz, Bu dokuları tahrip ediyor,işgaller yani sayısız sorunlar var.

Kamusal mekanların kalitesi düşmeye başladı, tasarım kalitesi düşük çevreler oluşturuyoruz. Taşıt, kamusal alanlar, meydanlar, yaya alanları taşıtların egemenliğine terk ediliyor. Yeşil dokular parçalanıyor, ekolojik dokular tehdit altında, estetik kalite düşüyor, bölgesel ölçekte eşitsizlik artıyor. 8 Nolu Komisyon Başkanımız, Avrupa'da bire üç, Türkiye'de bire on bu eşitsizlik dedi. Eşitsiz gelişme, eşitsiz kaynak dağılımı, eksik kurumlaşma, tarım sektöründe gerileme, çevre ve teknik altyapı sorunlarının artması, Bölgesel ölçekteki temel sorunlar. Ben bunlardan bazılarını size aktardım, sadece bir hatırlamak bakımından. Komisyon, yaklaşık 400 civarında sorun tespit etmiş, şûra. En çok geçen deyimler eşitsizlik, dengesizlik, risk, yoksulluk, işsizlik, bilinçsizlik, sahiplenme sorunu. Şûra, bu sorunlara karşı bir uluslararası belgelere bakıyor,baktı. Birleşmiş Milletlerin belgeleri, Avrupa Birliği'nin ve diğer uluslararası kuruluşların belgeleri, Türkiye'nin altına imza attığı sözleşmeler, bunlar bir çerçeve oluşturdu, bir de Türkiye'deki yapılmış uygulamalar, iyi uygulamalar, mevcut kurumlar, yasal yapı, finansal doku bunları dikkate alarak 1200 civarında eylem önerdi. Rapor 1317 sayfa toplam, biraz önce İlhan hocamız söyledi.1317 sayfa..Şimdi . Şûra çalışmalarını tabii çok sıkıştırdık, yani üç gün hakikaten 1317 sayfalık bir rapor için çok kısa bir süre, ama benim kendi görüşüm çok başarılı geçti, canlı bir tartışma ortamı oldu. Gerek komisyon raporları, gerekse katılımcıların katkılarının dikkate alınması gerekir bence bu aşamada. Şûra, sorunların çözümünün odağına kentlilik bilincinin ve katılım kültürünün oluşturmasını koydu. Bu önemli bir yaklaşım. Kente sahip çıkılması gerekir dedi ve örgütlü yerel sahipliliği öne çıkarttı, yani kentlilik bilinci katılım kültürünün olmayışının sorunları karşısına, bunları odağına koydu. 68'lerde Mübeccel hocanın yazdığı bir kitap vardı "Örgütleşemeyen Kent İzmir" diye, biz onlarla büyüdük. Şûra, bu tespitleri örgütleşen kent olursa bu soruların üstesinden geliriz, ortak görüşüne vardı. Tabii ki, çözümler aranırken uluslararası ve ulusal ilkeler sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik, hakçılık, kentlik hakları esas alındı ve bunun sonucunda yeni bir ülkesel, mekansal planlama sistemine gereksinim olduğu tespiti yapıldı. Bu tespit, iki komisyonda farklı nitelendirildi. Bir tanesinde Ulusal Mekansal Strateji Planı, diğer komisyonumuz Bölgesel Kalkınma Ulusal Stratejisi adını verdi, ama öz

olarak baktığınız zaman ikisi de ta 1968'deki ülkesel milli fiziki plana benzer bir plan önerisinde bulundu. Böyle bir plana ihtiyacımız var, ekonomik kalkınma planlarının dışında bir mekansal içerikli bir plana ihtiyacımız var tespiti yapıldı ve bunun eylemleri tarif edildi. Bu yeni ülkesel mekansal strateji planı ülke düzeyinden kent düzeyine, hatta mahalle düzeyine kadar indirilmelidir görüşleri ortaya konuldu ve bunun kendi içinde bir kademeli birlikteliğinin olmasının gerekliliği üzerine duruldu ve bütün bu işleri de mevcut örgütlenmenin, mevcut kurumsal yapının yürütemeyeceği ortak görüşü belirlendi ve Şehircilik ve Planlama Bakanlığı'na ihtiyaç duyulduğu tartışmaları yapıldı ve yeni bir kurum olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın Şehircilik ve Planlama Bakanlığı'na dönüştürülmesi gerekliliği tanımlandı, tarif edildi.

On komisyonumuz var, hatta komisyonlar içinde de alt komisyonlar oluşturuldu. Çeşitli çalışma, ortak çalışma zorlukları oldu, ama internet üzerinden bunlar sağlanmaya çalışıldı. Bunun bir doğal sonucu olarak hem raporların içinde, hem de raporlar arasında bazı uyumsuzluklar, tekrarlar, eksiklikler ortaya çıktı. Bundan sonrası için neler yapılabilir; bu şûra komisyon önerilerinin kendi içinde tutarlı, uyumlu bir eylem planına dönüşmesi lazım diye düşünüyoruz. Şûra yönetmeliğine göre, artık bizlerin işi bitti. Bundan sonra bakan ve bakanlık şûra kararlarını öncelikler ya da kendi programlarına göre uygulamak durumunda. Biraz önce İlhan hocamızın da söylediği gibi, bence şûranın acaba sürdürülebilirliliğini sağlayabilir miyiz? Bu katılımcı süreç şimdiye kadar ki, bugün öğleye kadar ki katılımcı süreci acaba bundan sonra şûra kararlarının, raporlarının uyumlu hale getirilip bir tek doküman haline dönüştürülmesi bir anlamda stratejik eylem planının hazırlanması sürecinde şûra üyelerinin, komisyonların rol alması acaba nasıl sağlanabilir? İzleme mekanizması nasıl kurulabili? Bu konuları tartışmakta fayda var sanıyorum bugün. Şûra, 600 strateji, 1200 eylem önerdi bu on komisyonda.

Son sözlerimi söyleyeceğim.Evet bir öneri bütün bu süreç yani bundan sonraki süreçte bir internet katılımcılığı acaba olabilir mi? Bütün bu raporlar, bundan sonraki yürütülecek işler internet üzerinden şûra üyelerine açık ya da bana göre belki tamamen halka açık bir internet sitesinde bundan sonra katkıları almak ve o katkıları değerlendirmek süreci başlatılabilir diye düşünüyorum doğrusu. Çünkü, burada 1200 tane eylem önerildi, Bunların bazıları yeni, bazıları daha önce önerilmiş bazı

eylemler. Dolayısıyla bütün yeni fikirlerin, iyi fikirlerin karşı karşıya kaldığı riskler gibi bunların da dirençle karşılanması mümkündür. Biliyorsunuz, iyi fikirleri öldürmenin on yolu diye bir deyim vardır. Onları sayarsak şöyle kısaca, "Ya bunu komisyona havale edelim" yeni bir fikir çıktığı zaman konuyu kapatmak, değiştirmek, toplantıyı sona erdirmek, "Biz bunu denedik olmadı, bundan sonra da olmaz" ya da "Bu hiç denenmemiş olur mu" gibi onlarca yol var aslında. İnternete bakarsanız, geçenlerde iyi fikirleri öldürmenin 22 yolu. Bu Türkiye'de herhalde bu 100-150'ye kadar çıkabilir galiba. O nedenle bu fikirleri, yeni eylemleri, önerilen eylemleri arkasında şûranın olduğunu hissettirmek bakımından bu katılımcı süreci kurumsallaştırmakta fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam, ben de teşekkür ederim.

Sayın Tarık Şengül, buyrun.

TARIK ŞENGÜL

Şehir Plancıları Odası adına tüm şûra katılımcılarını selamlıyorum.

Ayrıca bu etkinliği düzenleyip, şûrayı düzenleyip Türkiye'nin ve Türkiye kentlerinin kritik bir aşamadan geçtiği bir dönemde kentlerimizi, kentlerimizin planlanmasını tartışmaya olanak sağladıkları için de, ayrıca bakanlık yetkililerini hem kutluyor hem de teşekkür ediyorum.

Bunu bir başlangıç olarak tabii değerlendiriyoruz şûra sürecini. Bu sürmesi gereken bir etkinlik, bir ortak akıl yaratılacaksa bu ortak akıl tabii uzun süreli bir çalışmanın ürünü olarak ortaya çıkacak. Burada bir başlangıç yaptık.Şimdi Bu sürece ilişkin tabii bu komisyonların, şûranın kendi değerlendirmesini kısa süre içinde yapmak hem mümkün değil, hem de anlamlı değil. Çok ciddi bir emek harcandı, bunun değerlendirilmesi tabii daha sonra ve bir yandan buradaki çalışmaların, bir yandan da şekilleniş biçimiyle gelecekteki aldığı duruma göre bir başarı, başarısızlık değerlendirilmesi mutlaka yapılacak, ama şu ana kadar sağlanan canlı tartışma en azından şûranın kendi bugünkü çerçevesi içinde belli bir başarıyı elde ettiğini gösteriyor.

Şimdi bu Şûra sürecini incelerken, gerçekten izlerken yapılan tartışmaları belli bir takım konularda belli bir takım anlaşmaların

oydaşmaların olduğunu görmekle beraber belli temel konularda da, önemli ayrılıklar var, önemli farklılaşmalar var. Bunlar çok doğal, bir tartışmanın parçası, ama bunları da bir miktar tespit etmekte yarar var diye düşünüyorum, çünkü bundan sonraki sürecin şekillenişinde bir pozisyon alma açısından bu farklılıkların bir miktar müzakere edilmesinde yarar var, ama bu tartışma sadece hangisinin iyi, bu görüşlerin hangisinin kötü olduğundan çok, tartışmanın bir bağlama oturtulmasıyla mümkün diye düşünüyorum. Şimdi Burada mesela, yapılan tartışmalarda bir planlama süreçlerinin belli bir merkeziyetçiliğe tekrar dönüşü ya da mevcut yapının güçlendirilmesi, yarışmacılığın güçlendirilmesi ya da devlet müdahalesinin artırılarak bölgeler arası dengesizliklerin azaltılması, katılım teknogratik planlama vesaire bu tür konularda gerçekten bir anlaşma sağlanabildiğini söyleyebilmek mümkün değil. Bir şeyde anlaşılıyor ama, ortada bir sorun var, yani burada planlama alanında kentlerimizin gelişimine ilişkin ciddi sorunlarla karşı karşıyayız. Hem planlama otoritesinin dağınıklaşması, hem kentlerde karar alan kurumların giderek sayısının fazlalaşması, alınan kararlara yeterince toplumun taleplerinin yansımaması gibi tonlarca kent düzeyinde de, bölgesel eşitsizlikler gibi kent üzerindeki ölçeklerde de bir takım sorunlar yaşanıyor. Dolayısıyla bunların çözümünü uzun vadeye yaymakla beraber bir perspektifin stratejinin geliştirilmesi kendi başına önem kazanıyor, ama burada bir durum değerlendirmesini,bir içinde bulunduğumuz bağlamı değerlendirmekte yarar var.Şimdi Burada, biliyorsunuz Türkiye ciddi bir ekonomik krizden geçiyor, ama aynı zamanda bir miktar bu şûranın basında yer almasına da bir miktar engel oldu, üzücü belki, ama Mardin'de gerçekleşen üzücü olaylar, aslında bir siyasal krizin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla Türkiye aslında ekonomik-siyasal bir kriz döneminde, Şimdi bu krizin aslında merkezinde yatan kentleri tartışıyor. Bir anlamda kentlerde var olan krize yönelik de bir takım değerlendirmeler yapıyor, çıkış yolları arıyor. Şimdi Burada, ben bir miktar bu işin genel bağlamına ilişkin kısa bir değerlendirme yapacağım bu aşamada. Belki ikinci aşamada daha çok yol haritası üzerine konuşmak mümkün diye düşünüyorum.

Şimdi Bizim bütün bu süreçteki krizimiz galiba İlhan hocamdan biraz şey alarak. Ben de başka bir isim vereyim,bu bir Alman düşünürün Norbet Elyas'ın söylediği bir şey var, daha doğrusu geliştirdiği bir yaklaşım. Bir uygarlaşma sürecinden bahsediyor. Burada uygarlaşma sürecini tırnak içine alıyorum, ama o süreç iki tane birbiriyle ilişkili alt süreci içeriyor. Bunlardan bir tanesi bir anlamda şiddetin meşru otoritesinin

tekelde toplanmasıdır, bu da devlettir. Bu süreç bir anlamda zaman içinde devletin, daha doğrusu bir sürü birbiriyle yarışan otorite içinden bir otoritenin çıkıp diğerlerinin elinden şiddeti alıp onlara boyun eğdirip tek bir otoriteye şiddeti toplumda uygulamanın bir anlamda meşru dayanağı haline gelmesidir devletin. Diğer o feodal güçler, diğer işte aşiretler vesaire boyun eğerler o güce ve geri çekilirler, devlet artık toplumda düzenleyici kurumdur. Şimdi bu birinci süreci. İkinci sürecinde bunun toplumun bunu kabullenmesi, oluşan bu çerçeve içinde davranmasına yönelik bir sürecin yaşanması. Hocamın orada söylediği şeye benzer bir şeyle, toplum bir miktar da o iktidarı her yerde hissederek, artık tepesine bir şey binmeden de o otoriteyi kabul eder, ona göre davranır.Yani Örneğin, birisi size bir kötülük yapıyorsa, silahınızı alıp vurmazsınız, mahkemeye gidersiniz. Bu öğrenilir, dolayısıyla bu bir normlar biçiminde, davranış biçiminde bir anlamda toplum tarafından içselleştirilmiştir.

Bu iki süreç, bir anlamda Elyas bir uygarlaşma süreci diyor. Bunu öyle ya da böyle batı değerlerini kabul eden bütün toplumlar eksik gediğiyle uzunca bir süreç olarak yaşadılar. Şimdi o süreç içinde tabii o toplumla devlet arasındaki ilişki de sürekli yeniden şekilleniyor. Şimdi biz de bu süreci yaşadık, ama galiba bu süreç çok büyük sıkıntılar da olan bir süreç Türkiye açısından ve bu ikili sürecin iki tarafında da sorun var. Bir tanesi devletin gerçekten kendisine rakip olan ya da otorite olmayı toplumda kafasına koymuş güçler karşısında kendisini yeterince dayatamadığı bir durumla karşı karşıyayız. Zaman zaman bunlar daha şey hale geliyor, zaman zaman daha yüzeye çıkıyor ki, Türkiye'de yani işte aşiretlerin hâlâ güçlülüğü ve sonunda çok uzatmamak için söylüyorum, koruculuk sisteminin hâlâ işliyor olması, bunun aşiretlerle iç içe geçmişliği Türkiye'de bir şeyi gösteriyor. O meşru şiddeti elinde bulunduran devlet bir biçimde bu gücü yer yer aslında bu tür meşruiyeti taşımaması gereken güçlerle paylaşıyor Türkiye'de. Şimdi bunlar tabii bir yönü işin, ama ikinci boyutunda toplum galiba yeterince bu konan çerçeveye uymuyor ki, insanlar işte kendi sorunlarını silahları alıp, bir de üzücü taraf tabii devletin verdiği silahları da alıp, korucu silahlarını 40 kişinin üstünde insan öldü. Bunu çok uzatmayacağım, ama buradan planlama sistemi üzerine geleceğim. Planlama sistemi de aslında böyle bir şey. Planlama sisteminin en meşru otoritesi bugün devlet olmak durumunda. Bunu toplumla paylaşması, toplumun benimsemesi gerçekten şiddet ötesi bir takım süreçleri gerektirir, yani toplumun onu meşru görmesini gerektirir. Onun önemli şeylerinden bir tanesi de bu

toplumun fikrini alma meselesidir, ama burada bizim geçmiş dönemde yaşadığımız bu ademi merkeziyetçilik süreci ne yazık ki, o planlama yetkileri de dahil olmak üzere bir sürü yetkiyi toplumla paylaşmaktan çok, daha çok devletin içinde ve etrafında örgütlenen daha çokta etrafında örgütlenen güçlerle paylaşmaya götürdü bu yetkileri. Sonunda, biz aslında bir yeni feodaliteyi planlama alanında da yaşıyoruz. Dolayısıyla bu, eğer Türkiye'de ademi merkeziyetçilik deniyorsa bu o değil. Bugün geldiğimiz nokta itibariyle aslında baktığınız zaman devletin yetkisini kullanıyor gibi ya da onun etrafında yetki kullanıyor gibi görünen bir sürü yapı aslında toplumsal yarardan çok belli kesimlerin, belli kesimlerin belli çevrelerin yararlarını savunan ve giderek bunu özelleştiren özel ellerde toplayan bir yetki kullanma biçimine yöneldi. Dolayısıyla, bizim planlama sistemimize de kentlerimize de bir yeni feodaliteyi devletin ötesinde planlama yetkisini kullanılan çoklu bir yapıyı, ama bunun meşruiyetini de yeterince kuramayan bir yapıyı yaratıyor. Şimdi ,Bunun asıl zayıf kalan ayağı ise ortada tartışmaya herhangi bir biçimde gelemiyor. Burada geniş toplum kesimlerinden bahsediyoruz. Dolayısıyla şimdi burada bütün bu yapı bir biçimde yetkiyi bu haliyle daha fazla dağıttığınız zaman aslında bir toplumsal dağılmaya, bir çözülmeye doğru gitmeye başlıyor. Bugün Mardin'de olan bir çözülmedir, yani bütün bu süreçte alıp 40 kişiyi gözünü kırpmadan öldüren insanlar aslında devletin kullanması gereken bir yetkiyle adalet dağıttığını söylüyorlar. Kentlerimizin önemli bölümünde bugün, devletin olması gereken ya da toplumsal olması gereken bir yetkiyi kullanan birçok kesim, ki bunlar çoğu durumda belediyelerin ötesine gidiyor, belediyeler çünkü seçimle geliyor, ama belediyelerin çok ötesinde bir takım kesimler topluma ait yeşil alanları, toplum için ayrılmış kaynakları özel ellere hızla topluyorlar. Şimdi Bu, sonunda planlama açısından da, kentlerimizin gelişmesi açısından da bir çözülmeye, bir yeni feodaliteye işaret ediyor. Dolayısıyla biz böyle bir bağlamda planlama sürecini, kentlerin gelişmesini tartışıyoruz. O nedenle bugünkü yapılacak tartışmanın, bundan sonraki yol haritasında tartışmasında gerçekten sonunu sahte bir merkezileşme, ademi merkeziyetçilik, sahte bir piyasacılık ve devlet müdahalesi yerine koymak yerine, Elyas'ın belirttiği, tırnak içine alarak konuşuyorum, bir uygarlaşma süreci tartışması olarak yapmakta yarar var. Burada iki şeyin restore edilmesi lazım. Bir tanesi gerçekten meşru şiddetin, ama aynı zamanda sembolik şiddetin sistematik biçimde meşru otoriteyle ilişkilendirilmesi lazım. Burada meşru otoriteyi tek bir otorite olarak ya da devlet olarak tanımlamak gerekir mi gerekmez mi bunun tartışması yapılmalıdır, ama onun ötesinde asıl bu otorite

gerçekten otorite olacaksa bunun toplumdaki karşılığının bulunması lazım. Bunun da ancak toplumun geniş kesimlerinin bu sürecin içinde kendisini hissederek yapılabileceğini söylemek gerekiyor. Dolayısıyla burada aslında ortadan kaldırılması gereken bu yeni feodalitedir. Bunu yapmadan, bunu becermeden ne ademi merkeziyetçilik becerilebilecektir ne de toplumsal katılım. Dolayısıyla şimdi bu çerçeveden baktığımızda buradaki yapılan tartışmalar bence çok önemli.

Yani Bir planlama ile ilgili, şehircilik bakanlığı tartışması durup dururken çıkmıyor. Burada kentlerimizde bir otoritenin harcadığı trilyonlarca liranın karşılığında aynı alanda o şey boşa çıkartacak bir başka kurum işlem yapmaya başlıyorsa burada ister ademi merkeziyetçi olun, ister merkeziyetçi bu yapı çalışmıyor demektir. Dolayısıyla bu basitçe bir merkeziyetçilik anlamına gelmez, bunun ötesinde bir rasyonalizasyon sürecidir, bunun gerçekleştirilmesi gerekir. Dolayısıyla bu anlamda, belli bir rasyonelleştirme sürecine ihtiyacımız var, bunun da otoritenin, yetkinin gerçekten kendi içinde bir organizasyonu gerektirdiği açık. Öte yandan, planlama sistemimizin kendisi çeşitli biçimlerde Sayın Kaptan hocamız da anlattı. İstanbul'da çok güçlü görünen bir otorite geliyor, sınırların ötesinde bir şey yapamaz hale geliyor. Bütün yatırımları orada duruyor, sonrası kimin sahiplenip sahiplenmeyeceğine bağlı. Çok büyük kaynakları burada heba etmiş olabilirsiniz, çok rasyonel bir karar da vererek. Dolayısıyla planlama sisteminin kendisi bir taraftan bir bütünlük arz etmek durumunda, bir yandan da bunu karşılayabilecek bir otorite yapısının hem merkezde, hem yerel birimlerde kurulması gerekiyor. Galiba kademeli birliktelik dediğimiz şey de bununla ilgili bir süreç.Şimdi Bunun ötesinde, ama bizim planlamanın bir takım alt birimleri olarak da belli bir ilişkiselliği kurmamız gerekiyor. Burada son dönemin dağınıklaşması için de bir sürü yeni plan anlayışıyla karşı karşıya kalıyoruz. Mesela, bizim anladığımız plancı olarak risk planlaması dediğimiz şey riski sadece bir hani güçlendirme projesi olarak değil, bir kent bütünlüğünün bir ulusal stratejinin parçası olarak gören, dolayısıyla bu ister İstanbul'da, ister Marmara'da, ister Doğu Anadolu bölgesinde olsun, riski genel planlama anlayışının bir ana öğesi olarak gören ve risk planlamasını böyle yapan bir anlayıştır. Gene, koruma planlaması dediğimiz şey parçacı, kentin merkezinde kısmi bir alanı alıp o alanın içinde bir sağlıklaştırma, restorasyon projesi olarak kalamaz.

HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam

TARIL ŞENGÜL

Tamamlıyorum,

Burada mimar arkadaşlarımız çok başarılı çalışmalar yaptılar, yapıyorlar, ama bu tür bir etkinliğin kentlerimizin planlama dizgisinin bütünü içinde ele alınması, kentin bir koruma planına bir bütün olarak sahip olması ve bu çerçevede düşünülmesi gerekir.Şimdi Bundan tek bir yeknesak bütünlüklü tek bir otorite, tek bir planı anlamıyoruz. Burada daha çok birbiriyle iyi ilişkilendirilmiş en küçük öğesinin en soyut, en yukarıdaki öğesine bağlandığı, ama bunu bağlarken otorite anlamında da en alttakinin en üsttekine de etki yapabildiği, en üsttekinin de alttakine, ya bakın orada trilyonlarca yatırımımız var, orada o işi yaparsanız, bunu bozarsanız diyebildiği bir birlikteliğin sağlanması gerekir. İkinci turda biraz belki buna yönelik bir yol haritasına yönelik bir şeyler söylemek mümkün olacak.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın Şengül ben de teşekkür ederim.

Sayın Hüseyin Ülkü, buyurun sayın hocam.

HÜSEYİN ÜLKÜ

Sözlerime Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamız adına sizleri saygı ve sevgiyle selamlamakla başlıyorum.

Değerli katılımcılar, Bayındırlık Bakanlığı çalışanlarına ve yöneticilerine huzurlarınızda teşekkürü bir borç biliyorum. Çünkü, bu şûra sadece yazılı bilgileri değil, aynı zamanda örtük bilgileri de ortaya koymuş ve yazılı hale getirmiş. Hepimizin bildiği, birçok kaynaktan alıntı yaparak görüş ve önerilerimizi oluşturabiliriz, ama uygulamanın içinden gelen arkadaşlarımızın bilgileri kendi beyinlerinde taşınıyorsa henüz yazılı değilse bu tür etkinliklerle o bilgiler de açık bilgiler yazılı bilgilere dönüştürülüyor. Bence şûranın böyle büyük ve önemli bir katkısı olmuştur diye düşünüyorum.

İkincisi, Bayındırlık İskân Bakanlığı son dönemlerde bu tür çalışmaları sürekli kılmaktadır. Daha önce TMMOB ve odalarımızın da katıldığı Kızılcahamam'da ve Abant'ta imar yasası ve kentsel dönüşümle ilgili yasalar çerçevesinde çalışmalar aynı biçimde yapılmıştır. Ben kültürü kendime göre şöyle basitçe tanımlıyorum; kültür, hani kırsal alanda bir patikanın üzerinde yalnız bir su kuyusu vardır. Bu su kuyusunun başına

vardığınızda kuyunun başındaki taşlarda ip izlerini görürsünüz. O izlerin oluşabilmesi için çok ipler kopmuştur. Gerçekten kültür ve demokrasinin gelişmesinde toplum bu anlamda çok özverili insanların yaşamlarının bir anlamda riske girdiği, hatta sonlandığı adımlarla gerçekleşmiştir. O nedenle, birçok şeyin bir günde değişebileceği yönünde düşüncem yok, ancak bu şu anlama gelmemelidir; bu toplantılarda yapılanlar, söylenenler buralarda kalmalıdır anlamı çıkmamalıdır.

Değerli katılımcılar; bu şûrada ülkemizin, halkımızın yaşadığı kentleşme sorunları, çevre hakkı, kültürel miras, mülkiyet hakkı, göç, kent rantları, demokrasi ve insan hakları, genel çerçevesinde ele alınmıştır. Hepimizin bildiği bir gerçek vardır. Çevre hakkıyla, hatta kültürel mirasla mülkiyet hakkı çelişmektedir. Bu çelişki uzlaşmaz bir çelişki değildir. Mülkiyet sahibi kendi arazisinin maksimum değer elde etmek üzere planlanmasından yanadır. Orada çevre değerlerinin altüst olması ve kültürel mirasların yok olması onu ilgilendirmez, ancak böylesine olumsuz bir planlamanın sonucu, orada oluşan arsaların, arazilerin ve yapıların giderek değeri de düşer. Bu nedenle iyi bir planlama yaşanabilir bir çevrede bir anlamda mülkiyet hakkının değeri de korunmuş olur. Bu nedenle, bu iki çelişki arasında bir uzlaşma noktası vardır. Aslında bu şûra ve raporlarına baktığımızda bu uzlaşma noktası aranmaktadır. Bu uzlaşma noktasının bence gerçekleşebilmesi için temelde imar yasasındaki arsa tanımı, artı kent rantlarının bir imar planı uygulaması sonucu kişilere aktarılması yönündeki uygulamaların sonlandırılması, kent rantlarının kente ve topluma kazandırılması biçiminde bir yasal düzenlemenin yapılmasıyla mümkün olacaktır. Örneğin, bugün arsalar için emsal hiç esas alınmamaktadır, zaten değer esası da kullanılmamaktadır. Biz herhangi bir, 18'inci madde uygulama alanımızdaki sınır içerisinde kalan emsali 060 olan yerle, emsali 2 olan aynı yan yana duran mülkiyet sahiplerinden DOP olarak % 40 düşmekteyiz. Halbuki, onlara getirilen yapı haklarına baktığımızda sonuçta emsali düşük olana çok az, emsali çok yüksek olana da çok fazla bir rant aktarılmaktadır. Bu sürdüğü sürece ve bu dengelenmediği sürece hem planlama üzerinde baskılar artacak, hem de aslında özünde anayasanın eşitlik ilkesine aykırı bir durum yaratılmaktadır. Alan üzerinden eşit DOP kesilmesi anayasanın eşitlik ilkesinin ruhuna tam denk düşmemektedir. Odamızın görüşü bu yöndedir.

Değerli katılımcılar, yine şûra raporlarına baktığımızda en çok

planlamanın belli kademelerle ve disipline edilerek yapılması noktasında genel bir uzlaşma var gibi gözükmektedir. Ancak, planlamanın yerel yönetimler tarafından mı yoksa merkezi hükümet tarafından mı yapılması konusunda herhangi bir tartışmaya adım attığımızda hemen görüş farklılıkları doğmaktadır. Ben burada şunu dile getirmek istiyorum. Bir sistem olarak düşündüğümüzde, siz imar planlarının kademeli birlikteliğini öneriyorsanız bunu en üst karardan yerele doğru açarak götürüyorsanız, yerel yönetimlerin merkezi idareyle olan demokratik merkeziyetçilik ilkesini hiçe sayarak gerçekleştiremezsiniz. Yani, Bayındırlık İskan Bakanlığı'nın denetiminin dışında olması buna uygun düşmez. Bu nedenle bizim kendi komisyonumuzun raporundaki görüşümüzle bu demokratik merkeziyetçilik ilkesi bakışını içermektedir. Ve Doğruluğuna ben candan katılıyorum.

Bir başka biçimde kentlere baktığımızda ve son dönemde özellikle 12 Eylül sonrası kullanılan kavramlarla değerlendirdiğimizde, bize özelleştirme yerelleşme,eşittir demokratikleşme biçiminde bir düşünce empoze edilmiştir. Ancak, bugün bu özelleştirme ve yerelleşmeye baktığımızda kamu kuruluşlarının büyük alanlı arazilerinin kentlerde özelleştirme sonucu o fabrikaların başka yerlere taşındığını ve buralarda büyük arsa rantlarının kazanıldığını, üstelik parçacı bir planlamayla oraların büyük alışveriş merkezlerine dönüştüğünü görüyoruz. Burada demokratikleşmenin tanımını, sürecini bence iyi yapmak ve iyi izlemek zorundayız diye düşünüyorum. Bir ülkenin kentlerindeki yapıları kaçak, ailelerin kullandığı suyu kaçak, elektriği kaçak ise ve ekonomisinin yüzde 50'nin üzerinde kayıt dışı olduğu ortamda demokrasiyi iyi işletebilmek bugünkü koşullarda mümkün değildir. O zaman bu koşulların gerçekten değiştirilmesi çok önemlidir ve bunun başında arsa rantlarının kamuya aktarılması halinde bu baskının son derece düşebileceğini ve o ekonomik gücün yerel yönetimlerin gelişmesini istediğimiz demokratikleşme sürecinin önünü tıkamasını ortadan kaldırabileceği düşüncesindeyim. Bu nedenle bu şûra, hem kendi açımızdan hem de Türkiye'yi yöneten siyasal iktidarlar açısından bizlere farklı görevler yüklemektedir diye düşünüyorum. Burada ister coğrafi bilgi sistemleri, ister kent bilgi sistemleri, ister imar uygulamalarıyla ilgili konularda olsun, kendimize de şöyle bir soru sormamız gerektiğini düşünüyorum; Acaba biz kendimiz farklı meslek mensupları yetki çekişmesi yaşıyor muyuz? Yaşıyoruz, ama sevinçle görüyorum ki, şûra raporlarında farklı meslek disiplinlerinin projelere planlamaya ortak katılımı ve şûranın belirttiği o ortak akılla

şekillenmesi yönünde bir adım atılmaktadır. Dolayısıyla bu şûra siyasal iktidara belli görevler yüklediği gibi TMMOB ve bileşeni odalarımıza da, odalarımızın genel politikasına ve üyelerine de görevler yüklemektedir. Yani Bu sorunun biz de bir parçasıyız diye düşünüyorum. Şimdi Türkiye'deki bu sorunlarımızı çözerken kentlerimizde yeni hangi durumlarla da karşı karşıyayız? Sadece kentlerimiz değil, kırsal alanlarımız için de öyle. Dün kendi ülkemizin iç dinamikleri çerçevesinde planlamalarımızı yapıyorduk, Yani kentlerimizin nüfus gelişimlerini kestirerek imar planlarımızın çerçevesini çiziyorduk. Bugün ise yabancılara taşınmaz satışı söz konusu olduğu için artık kentlerimiz sadece bizim ihtiyaçlarımız ile şekillenmemektedir. Hatta bu şekil yabancı sermaye tarafından zorlanarak parçacı çözümlerle birlikte kentlerimizde ve kıyılarımızda ve giderek kırsal alanlarımızda yeni bir baskıyı oluşturmaktadır. Biz bunları görmek ve değerlendirmek zorundayız. Tarık Şengül arkadaşımın belirttiği günümüzdeki ekonomik.

HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam son bir dakikanız

HÜSEYİN ÜLKÜ

Gerçekten bu sorunları da doğrudan etkilediğini ve etkileyeceğini bilmemiz gerekiyor. Çünkü, dünyadaki ekonomik kriz mülksüzleştirme sorununda çözülecektir. Kapitalist ekonomi kendi krizini mülksüzleştirerek çözer, yani kriz sonrası sermaye biraz daha tekelleşir. Bu tehdit altındadır Türkiye ve bütün dünyadaki yaşayanlar. Böylesine önemli bir tarihte gerçekleştirilen bu şûranın bu yönden de değerlendirilerek gelecekte atılacak adımlarda hepimizin Tekeli hocanın dediği gibi güç yığınaklarımızı ve sorunun çözülmesi için paydaş olarak koyacağımız katkıları çok iyi değerlendirmek ve de uygulanabilir gerçekçi adımlar atılması yönünde bundan sonraki aşamalarda, yine belli çözümleri bu bakış açısıyla ortaya koymak gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın konuşmacılarımıza ilk turdaki katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

İlk tura dair kısa bir değerlendirme, bazı hususlara açıklık getirmek amacıyla kısa bir konuşmadan sonra ikinci tura geçeceğiz.

Efendim, ben 1981 girişliyim. Dolayısıyla bazı hocalarımız, konuşmacılarımız mesleğe giriş tarihlerini ifade edince ben biraz daha dikkatli olma zorunluluğu hissediyorum. Sürçü lisan edersem affola diyorum.

İlk konuşmacı hocamız İlhan Tekeli, şûra sürecinin bir strateji üretmesi, bundan sonra neler yapılması gerektiğiyle ilgili çok önemli değerlendirmeleri ve uyarıları oldu. Kesinlikle bunları paylaşıyoruz Bakanlık olarak ve bu şûranın esasen kurgulanma biçimi de sonrası çalışmaları hedef almakta. Hepinizin bildiği gibi bu şûrayı diğer şûralardan ayırt edici birtakım özellikler oldu. Sadece sorun tespitleri ve değerlendirmelerle yetinilmedi. Sorunlardan ve değerlendirmelerden öte, stratejiler ve eylem programları ortaya konmaya çalışıldı sizlerle birlikte. Dolayısıyla bu haklı uyarıyı bundan sonra da, dikkate alacağız mutlaka. Bakanlık olarak bunun paylaşım sürecinin devam ettirilmesi yönünde çaba sarf edeceğiz.

Sayın Necip Mutlu beyefendi aslında insaflı davrandı 20 küsur kurumdan bahsetti. 32 ayrı kurum var. 72 ayrı kanunla 32 ayrı kurum plan onama ruhsat düzenleme, arazi kullanımlarına karar verme yetkisine sahip şu anda. Çok doğru değerlendirmelerde bulundular. Bazı kurumlarımızın uygulamalarıyla ilgili eleştiriler geldi. Mutlaka o kurumlarımız da, temsilcileri de burada var, bizim gibi kendilerine düşen değerlendirmeleri herhalde yapacaklardır diye düşünüyorum.

Hüseyin Kaptan hocamız, İ.M.P'nin çok önemli, hakikaten 3 yıllık çalışmalarından bahsettiler. Burada alınacak pek çok ders olduğunu düşünüyoruz. Fakat, burada katılımcılık adına bir şeyler söylerken yerel yönetimlerimizin, İstanbul Büyükşehir Belediyemiz de buna dahildir. Merkezi yönetimle ilişkilerini de, hiç olmazsa bu katılımcılık bağlamında sorgulamaları, plan hazırlama sürecinde değerlendirmeleri gerektiğini düşünüyorum. Sadece mahkeme kararları olduğunda Bakanlığa işbirliği teklifinde bulunmak değil, mesela bütün bu süreçte 1980 tarihinde şöyle ya da böyle eksikliklerini bildiğimiz bir plan var ve hâlâ son döneme kadar yürürlükteydi o plan, beğenmesek de.Yani Burada bir kurumsal geçmiş var. Böyle bir plan hazırlama sürecinde biz beklerdik ki, merkezi yönetimle daha iyi ilişkiler, daha sıkı ilişkiler kurulsun. Sayın hocam çok doğru ifade etti, her planın basması gereken bir yer olmalı, bir üst plan veya karar olmalı. Bu kapsamda biraz bakanlık olarak biz serzenişlerimizi belirtmiş olalım.

Sayın hocam Ömer Kıral, şûra süreciyle ilgili çok yerinde doğru tabii ki tespitlerde bulundu. Hakikaten sadece sorunlar değil demin söylediğim gibi, sizlerin ortaya çıkardığı 701 strateji var, 1200 eylem tarif edilmiş, 115 ayrı kuruma görevler verilmiş. Dolayısıyla işte başta İlhan hocamızın ifade ettiği çerçevede de bakınca tabii ki bu 115 kurum burada bu görevler verildi diye hemen oturup çalışmaya başlamayacak. Bunu sağlamak biraz bize düşecek. Bu işbirliğini ve katılımcılığı sağlayarak bütün kurumlarımızı harekete geçirmemiz gerekiyor. Özellikle sivil toplumla işbirliğini yoğunlaştırmak kaydıyla. Bütün bu çalışmaların en önemli amaçlarından veya bizim için sonuçlarından bir tanesi Strateji Belgesi olacak. Tabii ki, sadece strateji belgesinin hazırlanmasıyla sınırlandırılamaz bu çalışmalar. Fakat, en önemli çıktısının böyle bir belgeye ulaşılması olduğunu düşünüyoruz ve bu şûra süreci mümkün olduğunca geniş katılımlı olarak bunu sağlamayı hedeflemekte. Web ortamında, internet ortamında bugüne kadar yaptığımız gibi veya biraz daha demek ki eksiklik var, bu üretilen dokümanları, önerileri, stratejileri açarak siz saygıdeğer genel kurul ve şûra üyelerine ve diğer toplumumuzun kesimlerine duyurmayı taahhüt ediyoruz, bunu yapacağız. Çok yerinde bir öneriydi.

Tarık Bey sayın hocam, toplumsal yapı veya bir kontekst içinde uygarlaşma süreci çerçevesinde planlamaya bir takım atıflarda bulundu, Önemli değerlendirmelerdi. Ademi merkeziyet bu olmamalı dedi. Bir dönem, işte 1985'te yetkiler planlama, imar yetkileri yerel yönetimlere bırakıldı. Biraz da onu kastederek. Bunun bir sistemi olmalı, sonuçta yerel yönetime bırakılması toplumla bu sürecin paylaşıldığı anlamına gelmiyor, anlamında değerlendiriyorum ben bunu. Bu paylaşımı, toplumsal katılımın daha iyi nasıl sağlanabileceğine dönük hedeflerimiz olmalı diye anlıyorum.

Sayın Hüseyin Ülkü hocama da katılıyorum. Çok önemli bazı değerlendirmeler ve iltifatlarda bulundular Bakanlığımız adına. Biz hakikaten bu süreci son 6 yıldır takip etmeye çalışıyoruz, Yani mümkün olduğunca katılımcı çalışmalar yapıyoruz, geleceğe yönelik projeler hazırlıyoruz. Bunların bir kısmına buradaki katılımcılarımızda dahil oldu. Bu projeleri artık hayata geçirmeye çalışıyoruz. Bunların, yapılan çalışmaların hiçbiri aslında boşa gitmiyor.Yani Doğrudan hemen, sayın hocamızın söylediği gibi, bugünden yarına belki olmuyor, maalesef

olmuyor, Fakat bunlar her biri farklı alanlarda, farklı işlevler görmeye devam ediyor. Değer esasıyla ilgili çok doğru ifadeleri var. Bu mesleğin önemli bir temsilcisi olmak hasebiyle de tabii ki önemli. Şimdi bizim 18'inci madde uygulamamızda sistemimizde değer esasının olmaması büyük bir eksiklik. Bu konuda Bakanlık olarak çalışmalar yaptık, projeler ürettik bu yıl içinde. Aslında geçen yıl tamamlamıştık uygulamasını da, örnek uygulamalarını da tamamladık değer esaslı yönteme geçilmesiyle ilgili. Tabii bu yıl içinde, bunu bütün ilgili meslek camialarıyla bir araya gelerek tartışmasını yaparak sonuca doğru gitmek istiyoruz.

Fakat burada bir de, bizim meslek alanımızla ilgili bir özeleştiri yapmamız gerekiyor herhalde. Bu şûra sürecinde iki ayrı konuda çok dikkatimi çekti. Bir tanesi 18'inci madde uygulamasıyla ilgiliydi. Bu standart yapı düzeninin sorumlularından bir tanesi, 18'inci madde uygulaması olarak gösterildi.Yani işte O kare, dikdörtgen arazilerin küçük parçalara ayrılması, standartlaştırılarak bölümlenmesi. Aslında burada bütün kabahat 18'de değil, mesel adamlarımızda, bizlerde de var. 18'inci madde bunları standart olarak bölümleyin demez. Eğer plancılar planlarını hazırlarken orada öngördükleri yerleşim düzenine iliştin bir takım belirlemelerde bulunsalar, parsel boyutlarıyla ilgili, yapı düzeniyle ilgili öngörülerde bulunsalar o parseller de ona göre bölümlenir. Yani Plancılar bu mekanın oluşumuna dair kararları alırken maalesef çok genel bir takım kararları veriyorlar, nasıl bir mekan çıkacağına yönelik öneriler geliştirmemekteler veya yetersiz kalmakta. Eğer siz bunları parselasyon sistemine tamamen bırakırsanız herhangi bir şekilde yerleşim düzeniyle ilgili öngörülerde bulunmazsanız, fonksiyonel kararların dışında ortaya çıkacak şema bu olur. Minimum paylaşımla, çünkü uygulama kolay olsun istenir, arazi paylaştırılır.

İkinci husus, tip imar yönetmeliğinde karşımıza çıkıyor. Plancılarımız, bizler tabii ki kendimi de içine koyarak veya meslek adamlarımız, daha geniş bir camiayı kastederek, planları hazırlarken diyoruz ki, işte bu tipleşmenin sorunlarından bir tanesi de tip imar yönetmeliğidir. Tip imar yönetmeliğinin, kapsam maddesinde çok açık olarak ifade edilir ki, tanımlara ve ruhsata ilişkin hükümler dışında planda aksine hüküm bulunmuyorsa bu yönetmelik geçerlidir der. Bunun anlamı şudur; siz planda farklı bir şey getirmiyorsanız, hiç olmazsa bunu uygulayın demektir. Yani Burada biraz özeleştiri yapmak, suçlamayı biraz kendimize yöneltmek zorundayız. Biz planlarda tipleşmeyi önleyecek

mekansal kararlar alıyorsak, zaten o tip imar yönetmeliğinin önüne geçer. Ben burada tip imar yönetmeliği kusursuz veya mükemmeldir anlamında demiyorum. O bir eksikliği gidermek içindir, fakat her halükarda plan kararları o yönetmeliğin önündedir.

Ve son olarak, kademeli birliktelikle ilgili değerlendirmelerine çok katıldığımı ifade etmek istiyorum. Hakikaten biz bu kademeli birlikteliği yanlış anlıyoruz. Yukarıdan aşağıya piramidel bir ilişkiyi, yukardan aşağıya bir birlikteliği anlıyoruz sadece. Halbuki, aşağıdan yukarıya, yerelden yukarıya doğru gelebilecek etkileri de gözeten bir ilişki biçimin tanımlamamız lazım.

Daha fazla uzatmıyorum. İkinci tura geçiyorum, beşer dakikayla sınırlı olmak üzere. Sayın hocam buyurun.

İLHAN TEKELİ

Şimdi Ben ikinci turda iki şey söylemeye çalışacağım. Daha içeriklere girmeye başlayacağım. Bunlardan birincisi, bu kademeli birliktelik, kademe problemini bir yere oturtmaya çalışacağım, ama esas bu aşamada konuşacaklarımın ikinci bölümünün önemli olduğunu düşünüyorum ve bu devletten bir taleptir. Devletten üretmesi gereken bir bilgi talebidir. Biz bu konuları bu kadar az Türkiye bilgisiyle tartışmaya mahkum edilmemeliyiz. Bu noktayı açmak istiyorum. Bunun üretilmemesinin siyasi hiçbir gerekçesi de yoktur.

Şimdi birincisi, şöyle bir olay var ele alış biçimimizde; diyoruz ki biz, bir kademeli sistem olsun, özellikle de şeyde mekansal kararlarda üst ölçeklerde, ülke ölçeğinde bir strateji olsun. Bunda hemen hemen bütün toplantıya katılanlar hemfikir, ama onu kim yapsın, nasıl yapsın, hangi kurumdan olsun, olmasın o tartışma konusu. O zaten bir siyasi süreç içinde oluşacak bir şeydir. Onu şu dakikada tartışmanın anlamı yok. Ama şimdi Burada bir soru var; bu kademeli birliktelik dediğimizde, plan kademelerini nasıl düşünmemiz gerekiyor, bunun metoduna sahip miyiz? Bugün Türkiye'de bir planlar var değişik planlar işte .., devletin planları var, il planı var, çevre planları var. Bunlar tarihsel olarak çeşitli emrivakilerle arkasında tarihsel nedenler olarak oluşmuş bir sistem var. Acaba bizim, kademeli birlikte önerimiz bu parça parça oluşmuş ve rasyoneli emrivakiler olan, rasyonelini mekansallıktan almayan bir planlar manzumesine yeni parçalar eklemek midir? Yeni parçalar

ekleyerek bu çözülebilir mi? Şimdi Bunu tartışabilmemiz için, önce plan kademelenmesinin rasyonelini tartışabilmemiz ve bunun üstünde hemfikir olmamız lazım. Plan kademelenmesi dediğimizde bir ölçek şeyden bahsediyoruz biz bir meselesinden bahsediyoruz.Yani Bir ülke ölçeğinde işi ele almak nasıl, bölge ölçeğinde nasıl,bilmen yerel ölçekte nasıl? Ölçekler çok önemli. Ölçek dediğimiz şey böyle bizim kararımızla üretilmez, ölçeği toplum üretir ve biz o topluma bakarak o ölçeği teşhis ederiz. Böyle yamamayla falan olmaz bu. Niye ölçek önemlidir?Alttan üste o bunu belirlesin, bu birime emir komuta zinciri kurulsun diye ölçek önemli değildir. Her ölçekte sosyal bilimin kuralları ve analiz biçimleri değişir. Şimdi bakın, bu eğer kademelenme problemine bir ölçek problemi olarak bakıyorsanız, bunun arkasında doğru dürüst bir araştırma olmalıdır. Şimdi bu noktadan araştırma ve bilgi talebine geçiyorum. Şimdi biz kademelenme problemini tartışıyoruz. Bu konuyu tartışacak bilgimiz var mı Türkiye'de? Teorik bilgimiz var, ampirik bilgimiz yok. Ampirik bilgimiz 1970'lerde Devlet Planlamanın yaptığı bir kademelenme çalışması var. Kaç yıl geçmiş? 35 yıl geçmiş. Türkiye değişmiş, metropoller yok olmuş, kentsel bölgeler çıkmış ve Türkiye bu mekansal yapısının morfolojik oluşumunu yeniden tespit etmemiş ve bunu tespit etmediği için biz bugün abesle iştigal ediyoruz. Bu devletin görevidir, bunu bir araştırmacı falan yapamaz, bu kocaman bir iştir ve bu istatistiğin falan da görevi değildir. Bu ayrı bir şeydir ve Türkiye acil olarak bunu yapmalıdır ve bunu yapmamamın bir gerekçesi yoktur.

İki bilgi talebi daha ortaya koyacağım. Biz kıyamet koparıyoruz. Diyoruz ki, şu yol geçti şu tarihsel bilmem neyi tahrip etti. Ne yapsın o mühendis. Biz o bilgiyi saptayıp bir yere koyduk mu? Sonra bilgiyi koymadığımız için kavga ediyoruz birbirimizle. Bu atla deve değildir. Bu 100 milyon dolar falan bir araştırmadır. Nasıl yapılacağı da belli ve bir kısmı da ? tarafından yapılmıştır. Plan yapmadan önce bu konuda bağlayıcı bilgiyi Türkiye üretmelidir.

Üçüncü bilgi talebim şu; bu Türkiye'nin flora ve fuhanası, endemik bitkileri, arkadaşımın söylediği gibi, acil ve herkesin kullanabileceği ve coğrafik olarak anlamlı, yani yer yer tespit edilmiş belirli, dijitalizedilmiş olarak çıkartılmalıdır. TÜBİTAK bunukayıp olan DVD de var yapıyor. Yapıyor, ama bunu bitirmemiz ve plancıların kullanışına sunmamız gerekir. Biz öyle bir endemik bitki üstünde oturuyoruz ki, 11 bin civarında bitkimiz var ve bunun yüzde 30'u endemik. Dünyanın hiçbir yerinde yok

ve bunu yaptığınız zaman o genler gidiyor, gen zenginliğiniz azalıyor. Ben bu şeylerin içinde şûranın metinleri içinde gördüğüm en önemli taleplerden biri, bizim meslek camiası olarak bilgi talebimizdir ve bu kişisel olarak üretilecek bir bilgi değildir. Devlet araştırmaya birçok para sarf ediyor, en acil olan bu 3 araştırmaya en acil olarak bütün paraları kesip buraya koymalıdır ki, biz abesle iştigal etmeyelim plancı olarak. Bu söyleyeceğim temel de bu, fakat bir cümle daha söyleyip şey yapacağım.Şimdi Biz birçok şeyi konuştuk, bazı şeyleri de konuşmadık. Konuşmadığımız temel meselelerden biri de, biz kendi kapasitelerimizin yeterliliği üstünde hiç konuşmadık. Planlama etiği üstünde konuşmadık, plancı etiği üstünde konuşmadık. Tabii biz meslek camiası olarak kendimiz üstünde konuşmadık, ama bunu da konuşmanın yollarını bilmemiz ve bunun etiğini geliştirmemiz gerekiyor. Bütün bu tartışmalar içinde gördüğüm bir şey var. Bu doküman ve bu paneldeki tartışma modernist meşruiyeti yeniden üretmeye çalıştı. Bence bu günümüz için geçmiş bir çabadır. Multibll modernite denilen çoklu moderniteyi Türkiye ortamında nasıl geliştiririz, onu tartışmamız gerekiyor. Planlama meselesine de bu kavram içinden bakabilmemiz gerekir. Tekli modernite, tarihselliği elinden alınmış bir modernitedir. Halbuki modernleşme bir süreçtir ve tarihseldir. Biz bu modernite projemizi tarihsel olarak müzakere edilebilir, tarihselliği kendine iade edilebilir hale getirdiğimiz zaman yaptığımız şûra çalışması bir iddia taşır hale gelir. Dünya için anlamlı iddia taşır haline gelir, teorik olarak anlamlı iddia taşır hale gelir, ama bizim meslek camiamızın koşullanması buna henüz elverişli değil.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam teşekkür ediyorum.

Bundan sonraki konuşmacılarımıza süreyi tekrar hatırlatarak söz veriyorum.

Bir on dakikamız var. Buyurun Sayın Necip Mutlu beyefendi.

NECİP MUTLU

Teşekkür ederim.

Ben kentsel yoksulluk ve kentten giriş yapmayı düşünüyorum.

Özellikle kentlerimizin bugünkü durumunun çözümü sadece teknik çözümlere dayanmıyor. Ekonomik ve sosyal, psikolojik faktörlerin çok önemi olduğunu düşünüyorum ve kentsel yoksulluğun bugünkü

geldiği boyutuyla ciddi bir sıkıntı yarattığını düşünüyorum. Bunun çözümlerini ekonomik krizden dolayı da, orta sınıfın da artık yoksul sınıfına doğru ilerlemesiyle beraber olayın boyutları daha da ciddiyet kazanmıştır. Kentlerimiz de artık ayrıcalıklı alanlar vardı ve kentler sosyal anlamda yoksulların, orta sınıfın paylaşımın dışında tutulmaktadır. Bu 1960 yılında Keşanlı Al Destanı'nda Haldun Taner'in söylediği gerçeklik bugün de yaşanıyor "İçindeymişiz ama dışındayız" içindeymiş gibi yaşıyoruz ve bugün Taksim'i görmeyen, deniz görmeyen İstanbul'da yaşayan insanlarımız var. Bu çok önemli bir şey. Bunu çözmediğimiz sürece kent olgusunu tartışamayız, kent olgusunu meydana getiremeyiz. Bunun dışında kentlerimiz her isteyenin her istediğini yaptığı bir meydan değildir, bir alan değildir. Kentlerimizle ilgili kararlar verilirken, bunun katılımcı bir süreçle beraber yürütülmesi lazım. Halkın katılımı burada çok önem kazanıyor. Bunun çeşitli örnekleri var. Yapılacak uygulamalarla ilgili, icraatla ilgili olarak halka danışarak sürdürülmesi gerekir ve Kente karşı suç kavramının altını çizmek istiyorum. İnsanlar karar verdikleri kararlardan dolayı kente karşı suç işliyorsa bunun da hukukta yerinin net olarak yer alması, yapanın hesabını verebilmesi gerekir. 1992 yılında yayınlanan Avrupa Konseyi'nin Kentsel Şartı ve 2008'de Kentsel Şartı İki yayınlandı. Bunların önemli kılavuz belgeler olduğunu düşünüyorum. Bunların değerlendirilmesi gerekir. Ayrıca, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bizzat altına imza attı. Leipzeg şartının da değerlendirilmesi ve bu kapsamda incelenmesi gerekir.

HAMİ YILDIRIM
Sayın Mutlu toplayalım lütfen ,

NECİP MUTLU
Toparlıyorum evet,

HAMİ YILDIRIM
Çok özür dileyerek 12'ye 5 kala bitirmek zorundayız.

NECİP MUTLU
Tamam

HAMİ YILDIRIM
1,5 dakika

NECİP MUTLU

O zaman kesiyim sözümü teşekkür ederim.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın Ömer Kıral buyurun efendim.

ÖMER KIRAL

Teşekkür ederim.

Ben şûra toplantıları sırasında salondan katılım yapanlar konusunda bir iki şey söyleyeyim. Dikkat çekici bir konuşmayı Güven Bilsel yapmıştı ve başından geçen bir örnek verdi. Saatlerce bir otoparkı kapatan bir kamyonetçi, saatlerce sonra geldiğinde, yani kurallara aykırı davranan kamyonet şoförü kurallara uyan Güven beye, "Öğreneceksin öğreneceksin, kentte yaşamasını öğreneceksin" demişti. Bu bence çok önemli bir mesele. Yani şimdi Öğrenecek olan kim? Birincisi bu. Bu, ama vatandaş.Yani kaçak yapılaşmanın bu kadar çok olduğu, kayıtsız ekonominin bu kadar çok olduğu yerde galiba kent yaşamı da iki farklı ayrı şeyde gidiyor güzergah üzerinde gidiyor.

Daha enteresan olanı şu; bir başka katılımcımız Ankara'daki bir Roma sütunu, Julyen sütunu ya da Belkız sütunu halk arasındaki deyimi, ismi de tam olarak ne olduğu bilinmiyor henüz, ama onun üzerindeki leylek yuvasını leylekler oraya konmasın, yuva yapmasın diye tel örgüsüyle kapatan bir kamu zihniyeti. Şimdi iki zihniyet var.Şimdi bir başka mesele de çözemediğim benim,katılımcılık şimdi acaba bu kamyon şoförü bizim katılımcı toplantılarımızın bir tarafı olacak mı ya da bu sütunu tel örgüyle kapatan kamu temsilcisi bizim şûranın bir parçası olmalı mı? Bu aslında yani benim tam yanıt vermediğim bir konu, kendi fikirlerim var, ama sonuç olarak şûra kentlilik bilinci, katılım kültürü ve sahiplenme üzerinde vurgular yaptı. Bence bir şeyi zihniyet vurgusu devrimine ihtiyaç var. Yani şûranın belki önemli bir zihniyet devriminin gerekliliği üzerinde kente sahip çıkmak bir başka katılımcının vurgusuydu. Kente sahip çıkmak, kentli haklarına sahip çıkmak belki de.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam teşekkür ederim.

Sayın Şengül birer dakikayla son mesajlarınızı verelim efendim. Buyrun

TARIK ŞENGÜL

Şimdi Hüseyin Kaptan hocamız, 15 milyonluk bir İstanbul nüfusundan sözetti. 70 milyonun 15 milyonu İstanbul'da yaşıyor, kaynakların yüzde 25'ini İstanbul GSMH'nın üretiyor, Merkez Bankası'nı da İstanbul'a taşıyoruz, yani iktidarı, insanları, kaynakları Türkiye'nin bir ucunda topladığınız zaman, Yani hani bu son döneme baktığımızda da hızı artarak sürüyorsa ki, gene hocamız söyledi; daha önceki geliş hızıyla İstanbul'a insanların bugünkü geliş hızı arasındaki şeyi.Şimdi biz 80 sonrası dediğim gibi, göstermelik bir ademi merkeziyetçiliği yaşıyoruz, ama bu sistem ismi ne olursa olsun anlaşılan o ki, bölgeler arası dengesizlik açısından da, başka açılardan da yapmak istediklerimizin dışında bir sistem yaratıyor.Yani Neredeyse ben oturumlar sırasında söyledim. Hep birlikte 20 yıl sonra İstanbul'da oturacak hale gelmiş durumdayız.Yani hani Türkiye'yi oraya yığacağız, öbür tarafları da milli park ilan edeceğiz. Öyle bir coğrafyaya doğru gidiyoruz, böyle bir mekansal dağılım, morfoloji ortaya çıkmaya başlıyor.Şimdi bunun karşısında durulacak mı durulmayacak mı, buna bir alternatif arayacak mıyız, aramayacak mıyız, yani Türkiye'yi biraz da tutacak mıyız tutmayacak mıyız, bu toplum çözülecek mi çözülmeyecek mi? Aslında stratejik olan öğe bu. Şimdi hocam tabii böyle bir projeye, böyle bir modernite projesi içinden tartışma dedi. Ben aslında hocamın söylediğinde bir iç çelişki olduğunu düşünüyorum. Çünkü daha önceki söylemde bir post modernlik varken, şimdi çoklu moderniteyi kullanıyoruz. Aslında ben modernitenin aşılabilir bir şey olduğunu düşünmüyorum. O anlamda, o çokluluk şeyinden modernite

HAMİ YILDIRIM

Sayın Şengül,

TARIK ŞENGÜL

projesinin kendisini demokratikleşmeyi anlıyorsak, o demokratikleşme ancak coğrafi ve sosyal olarak sağlandığı zaman anlamlıdır. Planlama bunun önemli bir aracıdır.

HAMİ YILDIRIM

Sayın Hocam

TARIK ŞENGÜL

Bu tür bir projenin kendisi de bu feodaliteyi ve katılım sorununu

aynı anda problematize etmek durumundadır diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Teşekkür ediyorum sayın hocam.

Sayın Ülkü buyurun efendim. Bir dakikayla sizin de mesajınızı alalım.

HÜSEYİN ÜLKÜ

Değerli katılımcılar; son dönemlerde düzenlenen yasalarda özellikle kadastro yasasında yapılan değişiklikle, kadastronun kent bilgi sisteminin temel altlığını oluşturması yönünde karar yasaya aktarılmış durumda. Bu nedenle bütün bilgi sistemleriyle ilgili çalışmaların Tekeli hocanın belirttiği gibi ister planlamaya veri olsun, ister siyasal ve idari kademelerdeki karar vericilerin süreçlerine destek anlamında olsun bu bilgilerin büyük ölçekte harita ve harita bilgileri üretim yönetmeliği standartlarına uygun üretildiği taktirde biz verilerimizi kullanabilir durumda olacağız. Elbette ki, bu bilgiler farklı katmanlarda kültür tabiat varlıkları sınırlarımızı, jeolojik sakıncalı alanları, birinci sınıf tarım alanlarını, ormanları, 2B alanlarını, kıyı kenar çizgisini, kentsel dönüşüm alanları, flora tanımlaması yapılan yerlerimizin sınırlarını tümünü aynı standartta konumsal verilerle tanımladığımız zaman bu bilgiler, planlamanın girdileri, aynı zamanda siyasal iktidarın ve yöneticilerin kararlarında en büyük destek ve nitelikli hızlı karar vermelerini de gerçekleştiren bir çalışma olacaktır. O nedenle bu konunun mutlaka gündemde tutulması ve bu yönde gerçekleştirilmesi, sonuçta bilgi sistemleri bilgiden bilgi üretebildiğimiz sürece vardır. Yoksa arşivlerdeki bilgilerden yararlanarak bilgi sistemleri işletilmez diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI HAMİ YILDIRIM

Sayın hocam teşekkür ederim.

Efendim beş dakika ara vermek durumundayız. Salonun, sonuç bildirgesi açıklanmak üzere yeniden organize edilmesi lazım. Bu konuyu hatırlatarak, sayın hocama bir cümleyle mesajını vermesini istirham edeceğim. Çünkü salonun hazırlanması lazım, 12'de tam başlamamız gerekiyor.

HÜSEYİN KAPTAN

Ben şûra üyelerinden ve özellikle Sayın Bakanlık mensuplarından

ve Sayın Bakanımdan çok iyi hatıralarla ayrılmak istiyorum. Sizin son siteminiz bence yerinde olmadı. Ben hem Sayın Bakanımı, hem eski bakanımı, hem müsteşarı, hem sizi her konuda bilgilendirip, zaten bizim şartnamemizde devletle birlikte koordinasyon ortak ilişkiler içinde sürdürülmesi diye yazıyordu.

OTURUM BAŞKANI

Sürece katılım diyoruz ya sayın hocam.

HÜSEYİN KAPTAN

Onun için bu siteminizi kabul edemedim. Hepinize saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI

Çok teşekkür ediyorum hocam.

Efendim beş dakika ara veriyoruz, daha sonra buradayız. Çok teşekkür ediyorum.

KAPANIŞ OTURUMU VE ŞÛRA BİLDİRGESİNİN AÇIKLANMASI

MUSTAFA DEMİR

Sn. Bakan- Değerli katılımcılar; komisyon başkanlarımızı yerlerine davet ediyorum. Sağ tarafa da, İcra Kurulu'nda görev alan arkadaşları yerlerine davet ediyorum.

Değerli katılımcılar, değerli çalışma arkadaşlarım, medyamızın değerli mensupları; Bayındırlık ve İskân Bakanlığımızın geçmişi ülkemizde, bu coğrafyada 150 yılı aşan bir süredir, kendine verilen görevler çerçevesinde görevlerini ifa etmeye çalışmıştır. Bu süreç içerisinde gelişmelere göre, belli düzenlemelere göre görev görevleri içerik değiştirmiştir, şekil değiştirmiştir. Bugünlere geldiğimizde ise, Bakanlığımız ülkemizde kentleşme alanında ilgili tüm kurum ve kuruluşların, bilgi sahibi olanların, hocalarımızın, sivil toplum örgütlerimizin temsilcilerinden oluşan davetle birlikte Kentleşme Şûrasını gerçekleştirmiş bulunuyoruz. Bildiğiniz gibi, Sayın Cumhurbaşkanımız da şûranın Genel Kurulu'nda açılış oturumuna katılmıştı. Kendilerine tekrar şükranlarımızı sunuyorum.

Ben Çok detaya girmek istemiyorum, ama izlediğim kadarıyla, katıldığım kadarıyla tüm emeği geçen herkese sonuna kadar dikkatle çok büyük katkı sağlanan sorularla, sunumlarla açıklamalarla çok büyük katkı sağlandı. Biz de bunlardan büyük ölçüde, yeni bir Bayındırlık İskân Bakanlığı olarak epey istifade ettiğim noktalar oldu, ama anekdot olarak ifade etmek istiyorum. Önümüzdeki günlerde bizim hemen, bakanlık çalışmalarımızın da bize faydası olacağına inandığımız konularda yeni iletişim platformları oluşturma gayreti içerisinde olacağız, bu belki daha çok kentsel dönüşümle alakalı. Epeyce konuşulması gereken konuların olduğu anlaşılıyor. Sürdürülebilir kent planları başlığı altında yeni bir tartışma ortamına, iletişim ortamına ihtiyaç olduğu anlaşılıyor.

Çok değerli hocalarımızın ifadesinden bir konuyu da önemli olduğunu, bugünlerde, önümüzdeki günlerde çok ihtiyaç duyacak olduğumuz, özellikle evet meslekçilerimizin, hocalarımızın, sivil toplum örgütlerimizin, oda kuruluşlarımızın bize belki Bakanlık uygulamalarımızda bu şûrada alınan kararların hayata geçme noktasında

en çok katkı sağlayacak olan, o asıl güç verecek olan mimarlarımızın, şehir plancılarımızın, mühendislerimizin konumunu bu problemlerimizin giderilmesinde gelecekte ülkemizi, tüm ülke olarak, ama hem şehircilik, hem de kırsal planlamada esas katkı sağlayacak olan gücü oluşturma noktasında biz katkı sağlamaya, öncü olmaya gayret edeceğiz.

Ben özellikle, tüm emeği geçen hocalarımıza, katılımcılara, Bakanlık çalışanlarımıza, özellikle görevi devralmış olduğum benden önceki Bayındırlık ve İskân Bakanımız Sayın Faruk Nafiz Özak'a teşekkürlerimi sunuyorum ve Kentleşme Şûrası Sonuç Bildirgesini okuyorum:

"Bayındırlık ve İskân Bakanlığı yerleşme, şehirleşme, yapılaşma, planlama, uygulama, altyapı, imar ve afetlere hazırlık konularında mevcut yasalara sahip olduğu sorumluluk, kurumsal deneyim ve bilinçle kamu hizmetlerinde ülkemizin ve kentlerimizin imarına yönelik çalışmalarına devam etmektedir. 2008 itibariyle dünya nüfusunun yarısı ve Türkiye nüfusunun üçte ikisi kentlerde yaşamaktadır. 1950'li yıllardan itibaren başlayan hızlı kentleşme sürecinde Türkiye kentleri, fiziki bir büyümenin yanı sıra, beraberinde getirdiği sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel boyutlarda önemli gündem maddeleri ile karşı karşıyadır. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından başlatılan Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama Projesi (KENTGES) başta olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşların çalışmalarına temel teşkil etmesi amacıyla 27 Mayıs 2008 tarihinde hazırlık toplantılarıyla başlatılan Kentleşme Şûrası 04 ve 07 Mayıs 2009 tarihlerinde düzenlenen Genel Kurul çalışmalarıyla tamamlanmıştır. Şûrada Komisyonlar tarafından hazırlanan raporlar müzakere edilerek onaylanmıştır. Hedef, ülkemizin kentsel gelişme dinamiklerini sürdürülebilirlik ilkesi çerçevesinde değerlendirmek ve yaşanabilir yerleşmelere ulaşmak için, akılcı stratejilerle somut eylemlerden oluşan bir program oluşturmaktır.

Şûra komisyonları, planlama sistemi ve kurumsal yapılanma, kentsel teknik altyapı ve ulaşım, kentsel dönüşüm konut ve arsa politikaları, afetlere hazırlık ve kentsel risk yönetimi, kentsel miras, mekân kalitesi ve kentsel tasarım, iklim değişikliği, doğal kaynaklar, ekolojik denge ve enerji verimliliği, kentsel yoksulluk, göç ve sosyal politikalar, bölgesel eşitsizlik, yerel kalkınma ve rekabet edebilir kentler, kentlilik bilinci, kültür ve eğitim, yerel yönetimler katılımcılık ve kentsel yönetim

olarak on başlıkta belirlenmiştir. Toplam 151 kurum ve kuruluştan katılan 296 üye, sorun, strateji ve eylemleri kapsayan tabloları hazırlamışlardır. Ankara'da 356 üyenin katılımıyla toplanan Kentleşme Şûrası Genel Kurulu'nda kabul edilen raporlarda yer alan tespit ve önerilerden aşağıda özetlenen hususların şûra sonuç bildirgesinde yer almasına karar verilmiştir. Türkiye'de mekânsal planlama alanında bütüncül bir bakış açısının geliştirilmesinin gerekli olduğu belirlenmiştir. Mevcut durumdaki çok parçalı kurumsal yapının ve dağınık planlama yetkilerinin birlikte ele alınması ve çerçeve bir kanun ile yeni bir planlama yaklaşımı ve planlama sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir.

Yeni planlama yaklaşımı; katılımcı, müzakereci, dinamik ve disiplinler arası gerçekleştirilen ve planı yalnızca fiziksel müdahaleye odaklanan nihai bir belge olarak değil, doğal ve kültürel değerlerin korunmasıyla sosyoekonomik gelişme için araçları ortaya koyan birleştirici ve devamlılığı olan stratejik amaç ve hedefleri içeren izleme ve değerlendirme sistemi olan ve geri beslemeyi öngören esnek bir süreç olarak tanımlanmalıdır.

Önerilen planlama sisteminin salt kentleri değil, aynı zamanda kırsal yerleşmeleri ve kırsal kent sürekliliğini de kapsayacak şekilde oluşturulması, stratejik planlama yaklaşımıyla ülke mekânsal gelişme stratejisinin hazırlanması gerekli görülmektedir. Mevcut planlama araçlarının dar kapsamı göz önüne alındığında uygulamaya yönelik arazi düzenlemeleri, vergilendirme, finansman sağlama ve ekonomik kayıpların telafisi konularında yeni uygulama araçların geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Her kademedeki planlama faaliyetleri için gerekli olan doğru, güncel ve sürekli veri akışının sağlanması konusunda müstakil bir yapılanmaya gidilmesi, mekânsal veri altyapısının geliştirilmesi ve bilginin yönetilmesi, arşivlenmesi ve paylaşıma sunulmasını içeren mekânsal veri sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Planlama etiğinin geliştirilmesi ve planlamada etkinliğin artırılması sağlanmalıdır.

Teknik altyapı ve kentsel ulaşım sistemi, kentlerin mekânsal gelişiminde üstlendikleri belirleyici rol ile kentlerde sürdürülebilir gelişmenin sağlanması konusunda özel bir yere sahiptir. Kentsel teknik altyapı kapsamında kent planlama ile teknik altyapı planlaması arasındaki

eşgüdüm eksikliği giderilmeli ve herhangi bir imar planı değişikliği önerisinde, değişikliğin teknik altyapıya ilişkin etki analizi çalışmasının zorunlu kılınmasına dair düzenlemeler yapılmalıdır. Kentsel altyapı sisteminin uzun vadeli planlaması ve işletme verimliliğinin artırılması gerekmektedir. Bu sebeple, kayıpların önlenmesi ve yağmur suyunun bir kaynak olarak kullanılması konusunda projeler geliştirilmelidir.

Kentsel ulaşım alanında, kent planlarıyla ulaşım planları bütünleşik olarak hazırlanmalı ve trafik etki analizleri yapılmalıdır. İmar mevzuatında sürdürülebilir kentsel gelişmeyi destekleyen toplu taşım ve bisiklet kullanımını özendirici, yaya öncelikli ve sürdürülebilir ulaşımı teşvik eden kentsel gelişme modellerine dayanan planlama ilkeleri benimsenmelidir. Kentsel ulaşımla ilgili ulusal düzeyde temel politikaları, öncelikleri ve ilkeleri içeren kentsel ulaşım stratejisi belirlenmeli ve yerel yönetimler için bağlayıcı bir çerçeve oluşturulmalıdır.

Yüksek nüfus artışının sürdüğü kentlerde, konut sorunu, güncelliğini korumaktadır. Talep ile ruhsatlı konut arzı arasında yerleşmelere göre önemli farklılıklar bulunmaktadır. Düşük ve orta gelir gruplarını konut edinmede karşı karşıya bulunduğu ekonomik zorlukların aşılması konusunda arsa arzından başlayarak konut ve dönüşüm stratejilerinde bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi gerekmektedir. Arsanın konut üretimi üzerindeki etkisi dikkate alınarak, tüm yerleşmelerde iyi işleyen bir arsa sunumunun koşulları oluşturulmalıdır. Kadastral mülklerin imar parsellerine dönüştürülmesinde değer esasına geçilmeli, düzenleme ortaklık payı emsal ile ilişkilendirilmelidir.

Bütünleşik bir konut politikası geliştirerek dar ve orta gelirlilerin nitelikli konut edinmelerine olanak sağlayacak stratejiler oluşturulmalı, kiralık sosyal konut sunumu teşvik edilmeli. Yöresel özelliklere, sosyal ve kültürel yapıya duyarlı konutların ve konut alanlarının tasarımı ve üretimi desteklenerek kaçak yapılaşmayı caydırıcı önlemler güçlendirilmelidir. İmar mevzuatına uygun, paylaşmada denetim sisteminin etkinleştirilmesi ve imar konularında uzmanlaşmış bir yargı sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Kentsel saçaklanmaya yol açmayan planlama yaklaşımları benimsenmeli, parselasyon planlarının farklı taleplere cevap verecek niteliklerde arsa üretmesi sağlanmalıdır. Kentsel dönüşümün ekonomik, sosyal ve fiziksel boyutlarıyla bir arada ele alındığı, sürdürülebilir kentsel dönüşüm politikaları geliştirilmelidir. Ülkemizde güvenli, yaşanabilir

ve afetlere hazırlıklı mekânların oluşturulabilmesi için afet, tehlike ve risklerini dikkate alan yönetim, yöntem ve yaklaşımların planlama sistemi ve yapılaşma süreciyle bütünleştirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

Çağdaş bir afet yönetim sistemine ulaşılması için tehlikeleri belirleyen, afet riskini analiz eden, riski azaltmanın alternatiflerini ortaya koyan, afet kalkınma ilişkisini gözeten bir yapı oluşturulmalıdır. Yerleşmelerde tehlike ve risk kaynaklarının tespiti, risk azaltma çalışmalarının kurumsallaştırılması planlara temel oluşturmak üzere, sakının planlarının, planlama sistemi ve diğer mevzuat ile bütünleştirilmesi sağlanmalıdır. Yerleşim alanları için küresel iklim değişikliği dahil tehlike haritaları ve mikro bölgeleme çalışmaları tamamlanmalıdır. Özel sektör inşaatları'nda kapsayacak biçimde, yapı müteahhitleri için mesleki kurumsal yeterlilik ve belgelendirme sistemi getirilmelidir. Yapı denetim sürecindeki eksikliklerin giderilmesi için yapı denetim yasasında düzenlemelere gidilmesi, yapı denetim uygulamalarının etkinliklerinin artırılması ve yapı denetiminin yurt çapında yaygınlaştırılması gerekli görülmektedir. Yapıların iskân sonrası kullanımının belirli aralıklarla takibi ve kontrolü sağlanmalıdır. Planlama, mimarlık ve kentleşme bir kültür olgusudur. Doğal ve kültürel varlıkların, alanların korunmasında yetki, sorumluluk, koordinasyon ve yaptırımların açıkça tariflendiği ve ilgili diğer mevzuatla da uyumlaştırıldığı bir temel koruma yasal çerçevesi oluşturulmalı, bütüncül bir ülke, mekân ve kültür politikası hazırlanmalıdır. Koruma sürecinde yaşanan uygulama, denetim ve kaynak sorunlarını aşmak için güçlük bir koruma mevzuatının, iyi tanımlanmış ve özgünlüğe saygı gösteren uygulama araçlarının, etkin uygulama, denetim ve yaptırım mekanizmasının geliştirilmesi gerekmektedir. Her düzey ve kapsamdaki planlamada doğal ve kültürel varlıkların korunmasının öncelik oluşturduğu, bunların kaynak ya da kullanım değerinden önce varlık değeri olarak tanımlandığı bir yaklaşım benimsenmelidir. Yerel yönetimlerin koruma konusunda, yetkin ve yeterli uzman kadroları artırılmalı, yerel yönetimlerce hazırlanıp uygulanacak, koruma projeleri özendirilmeli ve koruma alanında çalışan sivil toplum kuruluşları desteklenmelidir. Koruma projeleri, sosyal kalkınma projeleriyle bütünleştirilmeli, mekânın yaşayanlarıyla birlikte korunmasını sağlayacak politikalar ve projeler geliştirilmelidir. Koruma amaçlı imar planları kent bütününe alt, üst kademe planlarla ilişkilendirilerek ele alınmalı, planlama ve projelendirme, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla birlikte değerlendirilmelidir. Planlama,

mimarlık ve peyzaj mimarlığını bütünleştiren kentsel tasarım ülke planlama sisteminde yerini almalıdır. Ortak mekânlar, sağlık, estetik, çevre ve güvenlik boyutları da gözetilerek tasarlanmalı, kent merkezleri başta olmak üzere engelsiz yaya dolaşımı ve yeşil doku sürekliliği sağlanmalıdır. Tarihi kent merkezlerinin canlandırılmasına yönelik strateji, ilke ve esaslar belirlenmeli, her kentin sahip olduğu özgün değerler göz önüne alınarak kent merkezleri tasarım kılavuzları hazırlanmalıdır.

Kentsel mekânın üçboyutlu tasarlanmasına yönelik plan uygulama araçları ve mekânsal standartlar geliştirilmelidir. Küresel iklim değişikliği konusunda süratle etkin bir politika geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. İklim değişikliği ve çevre kirlenmesine yönelik alınacak önlemler kentlerin sürdürülebilirliği ve yaşanabilirliğiyle yakından ilgilidir.

Yerleşmelerde enerjinin aktif ve pasif kullanımında etkinliğinin ve verimliliğinin yükseltilmesi için, yerleşme ve yapı ölçeğinde plan ve projeler hazırlanmalı, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına ağırlık verilmelidir. Yerleşmelerin planlanmasında yerel enerji kaynakları araştırılmalı, enerji bütçesi yapılmalı, yerel sera gazı envanteri oluşturulmalı, sera gazı salınım oranlarının azaltılmasına yönelik eylem planları yapılmalı, kent ekolojisi ve yerel iklime uygun planlama, tasarım ve mimari geliştirilmelidir. Güneş enerjisinin yaygın ve etkin biçimde kullanımının teşvik edilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Yoksulluk, yaşanabilir kentlerin önündeki en önemli engel ve tehdittir. Yoksulluk göç ve kentsel yığılma sorunu ile başa çıkabilmenin en önemli yolu, istihdam odaklı yerel kalkınma modellerinin geliştirilmesi ve uygulanabilmesidir. Son yıllarda ülkemizde bu amaca hizmet etmek üzere önemli adımlar atılmaktadır. Yaygın örgütlenme, sektörel ve yerel kümelenme, kapasite geliştirme, kamu üniversite özel sektör işbirliği, yerel halkın ve üreticinin refahını hedefleyen yatırım politikaları ve yerel kaynakların korunarak değerlendirilmesi önemli unsurlar olarak görülmektedir. Ayrıca, kırsal kalkınmayı destekleyecek tedbirlerin alınması gerekmektedir. Yoğun göç veren bölge ve şehirlerde istihdam olanakları artırılmalıdır. Kentlerde kadınlar, çocuklar, yoksullar, yaşlılar ve özürlülerin dışlanmadan ve güvenlik içinde yaşayabilecekleri ortamın oluşturulması, muhtaç durumda olan bütün kesimlerin sosyal yardımlardan daha fazla yararlanabilecekleri bir mekanizma kurulması ve yeni sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Yoksulluk ve sosyal yardımlar konusunda hizmet veren sorumlu kuruluşların, verilerinin birbirleriyle irtibatlı bir

şekilde kullanılmasının sağlanması ve her belediyenin kendi sınırları içinde yaşayan, sosyal hizmete ihtiyaç duyan nüfusu tespit etmesi ve bir veri tabanı oluşturması gerekli görülmektedir. Yoksulluğun kalıcılaşmasını önlemek için bu kesimlere ücretsiz eğitim ve sağlık hizmetleriyle, sosyal konut sağlanması, gelir seviyeleri ve yaşam standartlarının yükseltilmesi hedeflenmelidir.

Ülkemizin sosyal ve iktisadi sorunlarının temel sebeplerinden birini, bölgelerarası gelişmişlik farklılıkları oluşturmaktadır. Bu farkları giderecek bölgesel kalkınma politikalarının oluşturulması gerekmektedir. Yeni bölgesel kalkınma politikalarında amaç, rekabet gücü yüksel bölgeler oluşturmaktır. Bölgesel sanayi kalkınma politikaları çerçevesinde ulusal ve uluslararası sermaye akışının kolaylaştırılması, yerel sermayenin harekete geçirilmesi ve fiziksel altyapının iyileştirilmesi sağlanmalıdır. Ulusal, bölgesel rekabet gücünde yaşanan yetersizlikleri aşmak için yenilikçi sistemlerin geliştirilmesi ve kümelenme politikalarının desteklenmesi gerekmektedir. Yerel kaynakların tespiti, ilgili istihdam alanlarının oluşturulması, mesleki ve teknik eğitimin teşvik edilmesi ve kalifiye işgücünün talebe uygun şekilde artırılması, beşeri sermayenin güçlendirilmesi, yerel girişimciliğin ve KOBİ'lerin desteklenmesi gerekmektedir. Kalkınma planlarını esas alan ve kamu projelerine kaynak sağlanması konularında bağlayıcı bir belge olması gereken bölgesel kalkınma ulusal stratejisi hazırlanmalıdır. Kentlik bilinci, kentsel yaşamı ve yaşam kalitesini savunmayı ve sahiplenmeyi gerektirir. Kentlilerin yaşadıkları çevreye sahip çıkmaları, ancak bilinç düzeyinin artırılmasıyla mümkündür. Kentlerin özgün kimliklerinin korunması ve geliştirilmesi için, kente kimlik kazandıran yapı, mekân ve yaşama kültürüne önem veren politikalar geliştirilmelidir. Küresel miras ve ortak belleğe yer veren kent müzelerinin kurulması, kent belleğini ve kentli yaşamı zenginleştiren kültür ve sanat merkezlerinin desteklenmesi, meydanlar, tören yerleri, tiyatrolar, sergiler ve kültür sanat festivallerinin teşvik edilmesi gereklidir. Kentlerde bireylerin sosyalleşmelerini sağlayacak ortak etkinlik mekânlarının oluşturulması, mahalle ve sokak olgusunun canlı ve güçlü tutulması ve planlama ve tasarımda sosyal dinamiklerin dikkate alınması gerekmektedir.

Göç nedeniyle istihdam piyasasının dışına itilen kadınların, mesleki eğitim, kurs gibi olanaklarla kent ekonomisine katılımlarının sağlanması, kadın girişimci sayısının artırılması ve toplumda bu konuda farkındalığın yükseltilmesi gerekmektedir.

Bireylere çocukluk çağından başlayarak yaşam çevresine saygı ve özen gösterme sorumluluğu kazandırılmalıdır. Medya , kent kültürünün topluma kazandırılması ve toplumsal duyarlılık konusunda öncü ve kolaylaştırıcı roller üstlenmelidir. Sürdürülebilir kentsel gelişimin sağlanması ve yaşanabilir mekânların oluşturulabilmesi için yurttaş katılımı önemli bir araçtır. Yerel yönetimlerin, köy mahalle ölçeğinden başlayan katılımcı yaklaşım ve mekanizmalar geliştirmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Toplumda dezavantajlı grupların katılımcı süreçlerde dikkate alınması ve etkin temsiliyetin sağlanması gerekmektedir. Karar verme mekanizmalarında ve uygulamada katılım, saydamlık ve hesap verilebilirliğin artırılmasına yönelik önlemler alınmalı, yerel yönetim meclislerinin yapısı geliştirilmelidir.

Saygıdeğer katılımcılar, Kentleşme Şûrasında ele alınmış olan bu bildirgede yer almayan öneriler de dahil olmak üzere, şûra kararı niteliği kazanan tüm tespit ve öneriler kentsel gelişme stratejisi belgesi ve eylem planı kapsamında değerlendirilecektir. Şûra kararlarının hayata geçirilmesi ve izleme süreci bu planla başlatılmış bulunmaktadır. Yaşanabilir yerleşmelere ve kentlere ulaşma hedefi doğrultusunda, ülkemizin bu şûra ile somutlaştırdığı ortak akla uyduğumuz inancını bir kez daha vurgulayarak kamuoyuna saygıyla arz ederiz.

ŞURA BAŞKANI

Sn.Mustafa DEMİR - Bakan – Evet Değerli Divan, değerli katılımcılar; Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın öncülüğünde, Türkiye'de Cumhuriyet tarihinde yapılan ikinci büyük şûra. İlki Deprem Şûrasıydı. Bu da, Kentleşme Şûrası sonuç bildirgesini okuduk. Öncelikle tekrar benden öncesi Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum. Onun şahsında tüm bakanlık çalışanlarına ve tüm katılımcılara, milletim adına her şeyden önce çok teşekkür ediyorum.

Bu şûra, alınan kararların takibi ve hayata geçmesi noktasında konuşulan, 4 günlük Genel Kurul çalışmalarında ortaya çıkan, üzerinde çokça daha konuşulması gereken konular olduğu açıktır. Ben, çalışma arkadaşlarımla birlikte bu konular üzerinde belli tespitler yapma gayreti içerisinde olacağım, fakat bu şûraya katılan, bu çalışmaya katılan, hatta bizi katılamayıp izleyen, bu konuda eteğinde taş olan, bilgisi olan, sanatı olan, yeteneği olan, gelecek nesillerimize verecek neyi varsa her bir vatandaşımızın katkısına samimi olarak açığız. Her katkıyı özellikle,

titizlikle inceleyip değerlendirme gayreti içerisinde olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Bir de, siyasette derler ya bazen danışman kavramı diye bir ifade vardır. Alanımızla ilgili, her bilgisi olan değerimiz, hocalarımız, meslektaşlarımız bizim doğal danışmanımızdır. Bize ulaşmak hem elektronik ortamda, hem Bakanlıktan çeşitli vesilelerle ulaşmak son derece kolay. Bu konudaki katkılara her zaman açığız ve bekliyoruz. Çünkü özellikle bu şûra konusunda, şûra çalışmalarında bir kere daha gördük ki, evet fert fert insanlar çok şey yapamazlar, ama ülke bizim, gelecek bizim, problemlerimiz belli. Bunların da çözecek olan yine bizleriz. Bilgimizi ve iletişimimizi, gayretimizi birleştirdiğimizde çözülemeyecek hiçbir şeyin olmadığına inanıyoruz. Biz istersek olumsuzlukları ortadan kaldırır, olumlularını ortaya koyarız. Yeter ki, olumsuzluklar ve olumluluklar noktasında iletişimi kuralım, onları sağlıklı tespit edelim. Burasının çok önemli olduğuna inanıyoruz.

Bu şûrada, sizlerle fırsat buldukça bir arada olmaya çalıştık. Ben tekrar gayretlerinizden dolayı, bu tarihi bildiriye katkılarınızdan dolayı hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum ve en derin saygılarımı sunuyorum. Sağ olun.

ŞURA BAŞKANI

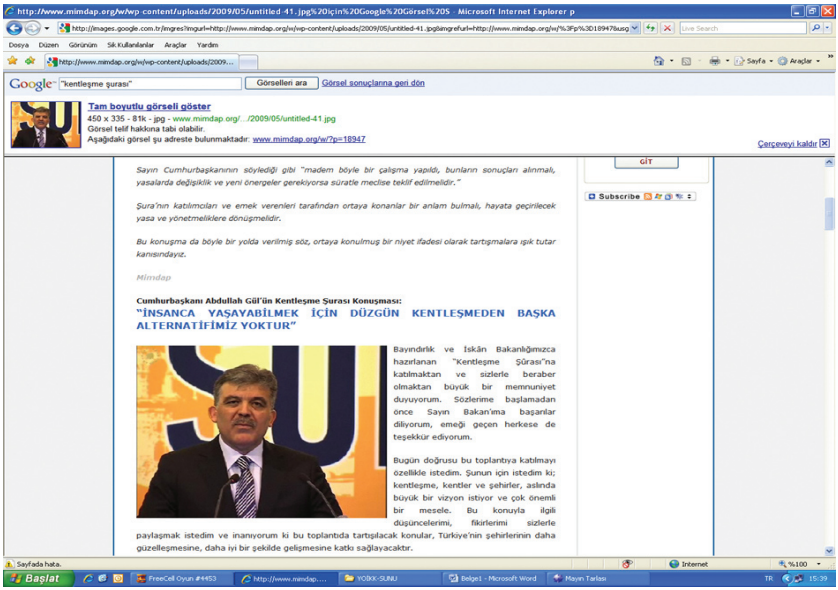
Evet, arkadaşlar Divan'a bir hatıra fotoğrafı almak istiyorlar. Böyle oturarak mı alalım, ayakta mı alalım arkadaşlar? Ayakta alıyoruz. Ondan sonra ne yapıyoruz?

Evet Hidayet Bey, Harun Beyi buraya davet ediyoruz. Yüksek Fen Kurulu Başkanımız, Teftiş Kurulu Başkanımız.
Hatıra fotoğrafından sonra herhalde resepsiyona mı geçeceğiz? Orada sohbet edeceğiz, iletişim kuracağız Evet …

BASINDA ŞÛRA

BASINDA ŞÛRA

BASINDA ŞÛRA

http://www.gazeteparc.com/UserFiles/Image/news/2009/05/04/bmanset_gazeteparc.jpg%20için%20Googl - Microsoft Internet Explorer p
Google "kentleşme şurası"
Görselleri ara
Görsel sonuçlarına geri dön
Tam boyutlu görseli göster
300 x 290 - 15k - jpg - www.gazeteparc.com/.../04/bmanset_gazeteparc.jpg
Görsel telif hakkına tabi olabilir.
Aşağıdaki görsel şu adreste bulunmaktadır: www.gazeteparc.com/getBulletinArchive.php?id=292
Çerçeveyi kaldır
GAZETEPARC.com
Sayı: 266 | 04 Mayıs 2009
günlük haber bülteni | E-Bülten Arşivi
HABERLER
Kentleşme Şurası Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de Katıldığı Açılış Oturumu ile Ankara Sheraton Oteli Kongre Salonu'nda Başladı
Kentleşme Şurası 2009
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından 2008 yılı içerisinde başlatılan "Bütünleşik Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama
ETİKETLER
Konut (8)
Gayrimenkul Satışı (7)
Yatırım (7)
Turizm (4)
Devam Eden Projeler (3)
Ekonomi (3)
Yabancı Yatırımcı (3)
İnşaat (3)
Yeni Gelişme Alanları (2)
Kriz (2)
Etkinlik (1)
Kentsel Dönüşüm (1)
Gayrimenkul Finansı (1)
Sosyo-Kültürel Tesis (1)
Kentsel Yenileme (1)
Hukuk (1)
TOKİ (1)
Altyapı (1)
ETKİNLİKLER
ULI Europe Trend Conferences 2009 - London
Etkinlik Başlangıç - Bitiş Tarihi: 11 - 12 Mayıs 2009
Yer: Kings Place, Londra - İngiltere
ULI Europe Trend Conferences 2009 - London 11 - 12 Mayıs 2009
Cityscape Asia 19 - 21 Mayıs 2009
SIMA 09 Madrid International Real Estate Exhibition 27 - 30 Mayıs 2009
İstanbul REstate 02 - 04 Haziran 2009
Expo Italia Real Estate - EIRE 2009 09 - 12 Haziran 2009
Turkish Investment Summit Ekim 2009
Cityscape Dubai 2009 05 - 08 Ekim 2009
Euro Emlak 2009 22 - 25 Ekim 2009
MAPIC 2009 16 - 20 Kasım 2009
MIPIM Horizons 2009 18 - 20 Kasım 2009
Internet
%100
Başlat
FreeCell Oyun #4453
http://www.gazetep...
YOBKK-SUNU
Belge1 - Microsoft Word
Mayın Tarlası
TR
15:44

http://www.anayurtgazetesi.com/haber_resim/kentleşme%201FFFFFFFFFFFFFF.jpg%20için%20Google%20G - Microsoft Internet Explorer p
Google "kentleşme şurası"
Görselleri ara
Görsel sonuçlarına geri dön
Tam boyutlu görseli göster
300 x 210 - 16k - jpg - www.anayurtgazetesi.com/haber_resim/kentle%C5...
Görsel telif hakkına tabi olabilir.
Aşağıdaki görsel şu adreste bulunmaktadır: www.anayurtgazetesi.com/default.asp?page=habe...
Çerçeveyi kaldır
ANADOLU'NUN SESİ, SOLUĞU, KULAĞI VE GÖZÜ
Anayurt
Balkan University Group | Bulgaria
Ana Sayfa
Ankara
İç Anadolu Bölgesi
Marmara Bölgesi
Karadeniz Bölgesi
Ege Bölgesi
Akdeniz Bölgesi
Doğu-Güneydoğu
Dış Haberler
Ekonomi
Spor
Güncel-Dizi
Magazin
Kültür-Sanat
Almanya
Künye
İletişim
Reklam Tarifesi
Görüntüler
YAZARLAR
Orhan SELEN Ankara'nın gözyağları
SON DAKİKA » Baykal, Kocaoğlu'na övgü yağdırdı
Anayurt
Web
ARA
Ekonomi
Kentleşme Şurası Ankara'da yapıldı
Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa Demir 'Sürdürülebilir kentleşme ve mekansal planlama politikası hazırlama ve kurumsallaştırma çalışmalarının hız kazanması gerektiğini' kaydetti.
05 Mayıs 2009 Salı
ANKARA - Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa Demir, Türkiye'de bugüne kadar yürütülen kentleşme politikaları ve uygulamalarının bütünleşik bir kentsel gelişme stratejisi çerçevesinde ortaya konulamadığını ifade ederek, 'Sürdürülebilir kentleşme ve mekansal planlama politikası hazırlama ve kurumsallaştırma çalışmalarının hız kazanması gerektiğini' kaydetti.
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından düzenlenen, 'Kentleşme Şurası' Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün katılmıyla Sheraton Otel'de başladı. Bayındırlık ve İskan Bakanı Demir, şura açılışında yaptığı konuşmada, bakanlığın yapısı, süreç ve misyonu hakkında bilgi verdi. Demir, 'Bugün yurdumuzda yapılan her yatırımın, inşa edilen her binanın yolun, sokağın, parkın veya altyapı tesislerinin arkasında ya planını ya projesini onaylayan, ya doğrudan inşa eden, ya mali veya teknik destek sağlayan ya da standardını koyan, usul ve esasların belirleyen kurum olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yer almaktadır' dedi.
Konuşmasında, hükümetin Acil Eylem Planı çerçevesinde yapılan çalışmalar ve yerel yönetimler reformuna da değinen Demir, önemli dönüşümler sağlandığını kaydetti. Demir, şöyle devam etti: 'Bugüne kadar ülkemizde yürütülen kentleşme politikaları ve
ÇOK OKUNANLAR
Bugün
Bu Hafta
Bu Ay
Kafkasılı şoku
Sahiller turist kaynıyor
Çiftçiye kolaylık...
Pazarlara çeki düzen geliyor
OSYM'de yeni sistem
Anadolu'nun Kırkpınar'ı yapıldı
Mayına 3 aşamalı yasa
Cuma İstanbul at yarışları
Ünlülerin futbol mesaisi
Başkent'te KONTV Gecesi
Anayurt Gazetesi
Internet
%100
Başlat
FreeCell Oyun #4453
http://www.anayurtg...
YOBKK-SUNU
Belge1 - Microsoft Word
Mayın Tarlası
TR
15:45

BASINDA ŞÛRA

BASINDA ŞÛRA

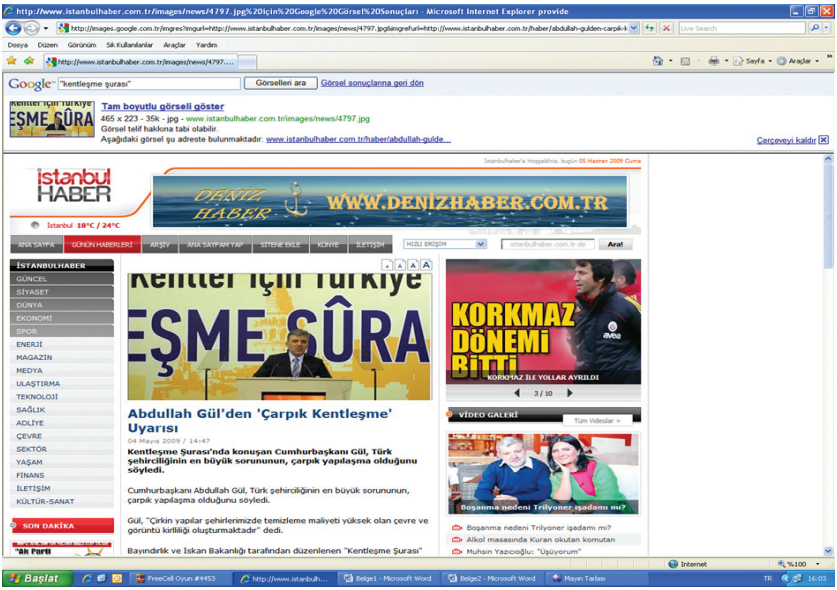

Tam boyutlu görseli göster
'Kentleşme Şurası' sonuç bildirgesi açıklandı
Ankara'da düzenlenen ve 4 gün süren Şura'da arsa, konut, göç ve afetlere hazırlık konuları ele alındı
Dünya Bülteni/Haber Merkezi
Sonuç bildirgesini okuyan Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa Demir, şurada alınan kararların bundan sonraki politikalarında belirleyici unsur olacağını söyledi.
Türkiye nüfusunun üçte ikisi kentlerde yaşıyor. Ankara'da düzenlenen ve 4 gün süren Kentleşme Şurası'na 356 üye katıldı.
Şurada oluşturulan 10 komisyon, konut ve arsa politikalarından, afetlere hazırlık, göç, enerji verimliliği, yerel kalkınma ve rekabet edebilir kentler gibi birçok konu üzerinde çalıştı.
Şura sonuç bildirgesine göre, mekansal planlamada bütüncül bir bakış açısı geliştirilecek Mekanlarda afet, tehlike ve riskleri dikkate alan düzenlemeler yapılacak.
Düşük ve orta gelir gruplarının konut edinme zorluklarının aşılmasında bütüncül bir yaklaşım geliştirilecek. Yerleşim alanları için küresel iklim değişikliği dahil, tehlike haritaları ve mikro-bölgeleme çalışmaları yapılacak.

Tam boyutlu görseli göster
mimarizm
MİMARLIK VE TASARIM
YAYIN PLATFORMU
Bir yıldız doğuyor...
Cumhurbaşkanı Gül: "Şehir ile İnsan Arasındaki Duygusal Bağ Kopmamalı"
Yaşanabilir Kentler için Türkiye'nin
KENTLEŞME ŞÛRASI
AJANDA : SON 3 GÜN
05.06.2009 - Cuma

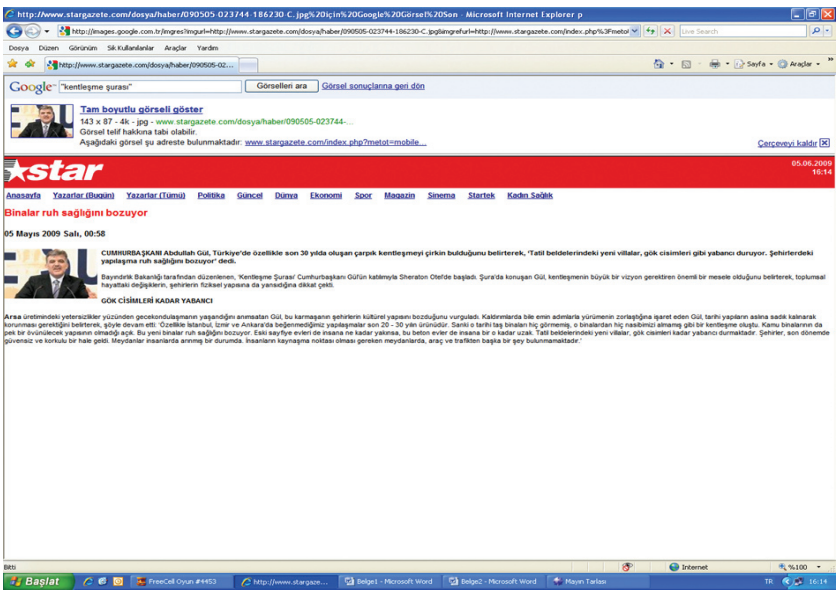
BASINDA ŞÛRA

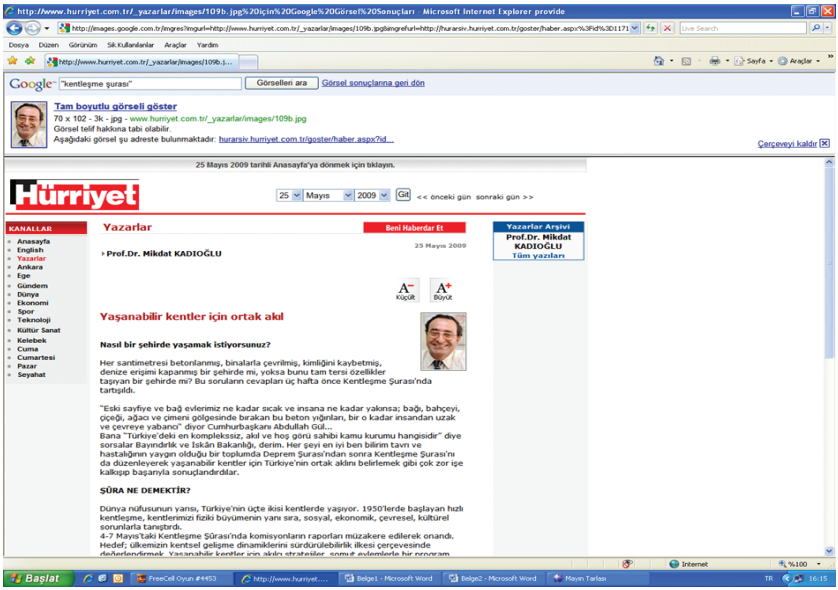

BASINDA ŞÛRA

BASINDA ŞÛRA

BASINDA ŞÛRA

Google "kentleşme şurası"
Görselleri ara
Görsel sonuçlarına geri dön
Tam boyutlu görseli göster
160 x 120 - 9k - jpg - videosrv.turk.net/2009/05/B53E150AC2FC401CB09...
Görsel telif hakkına tabi olabilir.
Aşağıdaki görsel şu adreste bulunmaktadır: video.turk.net/.../Sayfa/7/
Çerçeveyi kaldır
turk net VİDEO BETA
Kentleşme Şurası - Bakan Demir - Ankara
4 Mayıs 2009, Pazartesi 13:15
Bayındırlık ve İskan Bakanı Mustafa Demir, Türkiye'de bugüne kadar yürütülen kentleşme politikaları ve uygulamalarının bütünleşik bir kentsel gelişme stratejisi çerçevesinde ortaya konulamadığını ifade ederek, "Sürdürülebilir kentleşme ve mekansal planlama politikası hazırlama ve kurumsallaştırma
EN ÇOK İZLENENLER
7. Uluslararası Türkçe Olimpiyatları
Kazada Hayatını Kaybeden Doktor İçin Tören
Trafik Kazasında Ölenlerin Cenaze Töreni
Once
SONRA
toppik

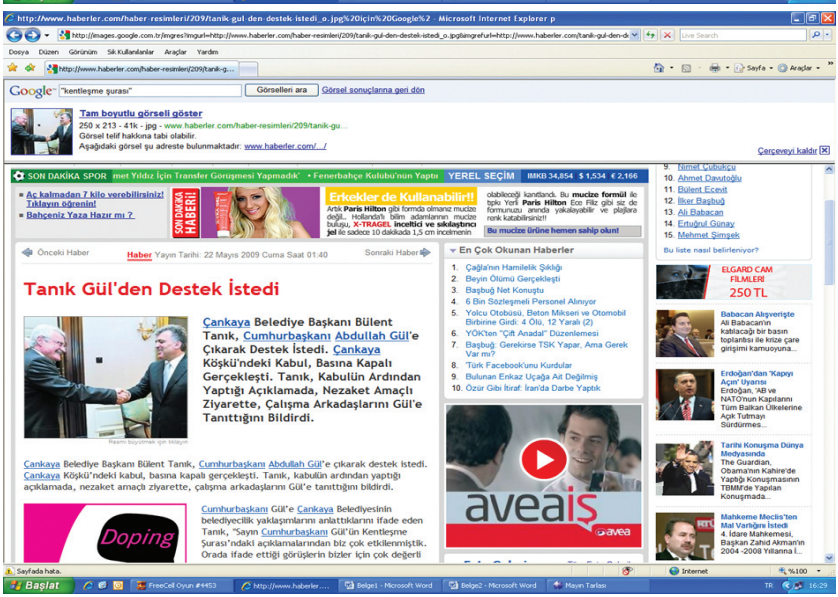

Google "kentleşme şurası"
Görselleri ara
Görsel sonuçlarına geri dön
Tam boyutlu görseli göster
184 x 227 - 49k - jpg - www.habertakimi.com/resimler/haberler/108821.jpg
Görsel telif hakkına tabi olabilir.
Aşağıdaki görsel şu adreste bulunmaktadır: www.habertakimi.com/108821-Gulden-carpik-kent...
Çerçeveyi kaldır
Gönülden Sevenler .com
İslami Evlilik Sitesi
Yüzyılın Mutluluk Hareketi
Hemen Üye Ol
HaberTakımı
Adana'da VAHŞET
Dede Kavga Edip Gitti
7 Bin Liraya EV ALIN
Takımınızın Haberlerini Okuyun
Gül'den çarpık kentleşme uyarısı
04/05/2009
Cumhurbaşkanı Gül: "Türk şehirciliğinin esas sorunu, son 50-60 yılda ortaya çıkan çarpık kentleşmedir; benim de buraya gelmek istememin sebebi bunu ifade etmektir..."
Bedava Futbol Menejeri
Travestinin Müşterisi Çok Ünlü Bir Bakan mış
Dedektif Kava İzler

BASINDA ŞÛRA

http://www.haberler.com/haber-resimleri/459/kentlerimiz-duzgun-degil_o.jpg%20i%c3%a7in%20Google%20G... - Microsoft Internet Explorer p
Google "kentleşme şurası"
Görselleri ara
Görsel sonuçlarına geri dön
Tam boyutlu görseli göster
250 x 251 - 38k - jpg - www.haberler.com/haber-resimleri/459/kentleri...
Görsel telif hakkına tabi olabilir.
Aşağıdaki görsel şu adreste bulunmaktadır: www.haberler.com/kentlerimiz-duzgun-degil-haberi/
Çerçeveyi kaldır
HABERLER.COM
HABERLERDE ARA:
ARA
SON DAKİKA
GÜNCEL
EKONOMİ
DÜNYA
SPOR
POLİTİKA
KÜLTÜR-SANAT
MAGAZİN
YEREL HABERLER
SON DAKİKA SPOR
Kayserispor: 'Mehmet Yıldız İçin Transfer Görüşmesi Yapmadık'
Fenerbal
YEREL SEÇİM
İMKB 34,854 $ 1,534 € 2,166
Aç kalmadan 7 kilo verebilirsiniz! Tıklayın öğrenin!
Bahçeniz Yaza Hazır mı ?
Gönülden Sevenler .com
İslami Evlilik Sitesi
Yüzyılın Mutluluk Hareketi
Hemen Üye Ol
Önceki Haber
Haber Yayın Tarihi: 17 Mayıs 2009 Pazar Saat 01:44
Sonraki Haber
Kentlerimiz Düzgün Değil
Bayındırlık Müsteşarı Erbakan, Türkiye'de Kentlerin "Pek Düzgün Olmadığını" Belirterek, "Çarpık Yapılaşma, Kentlilik Bilincinin Oluşturulmaması... Sonra Afete Duyarlı Olmamız, Doğal ve Kültürel Varlıklarımıza Mutlaka Sahip Çıkılması Lazım" Dedi.
Resmi büyütmek için tıklayın
Bayındırlık Müsteşarı Erbakan, Türkiye'de kentlerin "pek düzgün olmadığını" belirterek, "Çarpık yapılaşma, kentlilik bilincinin oluşturulmaması... Sonra afete duyarlı olmamız, doğal
En Çok Okunan Haberler
1. Çağla'nın Hamilelik Şıklığı
2. Beyin Ölümü Gerçekleşti
3. Başbuğ Net Konuştu
4. 6 Bin Sözleşmeli Personel Alınıyor
5. Yolcu Otobüsü, Beton Mikseri ve Otomobil Birbirine Girdi: 4 Ölü, 12 Yaralı (2)
6. YÖK'ten "Çift Anadal" Düzenlemesi
7. Başbuğ: Gerekirse TSK Yapar, Ama Gerek Var mı?
8. Türk Facebook'unu Kurdular
9. Bulunan Enkaz Uçağa Ait Değilmiş
10. Özür Gibi İtiraf: Iran'da Darbe Yaptık
ELGARD CAM FİLMLERİ
250 TL
Babacan Alışverişte
Ali Babacan'ın katılacağı bir basın toplantısı ile krize çare girişimi kamuoyuna...
Erdoğan'dan 'Kapıyı Açın' Uyarısı
Erdoğan, 'AB ve NATO'nun Kapılarını Tüm Balkan Ülkelerine Açık Tutmayı Sürdürmes...
Tarihi Konuşma Dünya Medyasında
The Guardian, Obama'nın Kahire'de Yaptığı Konuşmasının TBMM'de Yapılan Konuşmada...
Deniz Baykal
Şevket Yılmaz
Köksal Toptan
Beşir Atalay
Recep Akdağ
Nimet Çubukçu
Ahmet Davutoğlu
Bülent Ecevit
İlker Başbuğ
Ali Babacan
Ertuğrul Günay
Mehmet Şimşek
Bu liste nasıl belirleniyor?
Başlat
FreeCell Oyun #4453
Belge1 - Microsoft Word
Belge2 - Microsoft Word
Mayın Tarlası
Internet
%100
16:27

http://www.haberler.com/haber-resimleri/209/tanik-gul-den-destek-istedi_o.jpg&imgrefurl=http://www.haberler.com/tanik-gul-den-d... - Microsoft Internet Explorer p
Google "kentleşme şurası"
Görselleri ara
Görsel sonuçlarına geri dön
Tam boyutlu görseli göster
250 x 213 - 41k - jpg - www.haberler.com/haber-resimleri/209/tanik-gu...
Görsel telif hakkına tabi olabilir.
Aşağıdaki görsel şu adreste bulunmaktadır: www.haberler.com/.../
Çerçeveyi kaldır
SON DAKİKA SPOR
met Yıldız İçin Transfer Görüşmesi Yapmadık'
Fenerbahçe Kulübü'nün Yaptı
YEREL SEÇİM
İMKB 34,854 $ 1,534 € 2,166
Aç kalmadan 7 kilo verebilirsiniz! Tıklayın öğrenin!
Bahçeniz Yaza Hazır mı ?
SON DAKİKA HABERİ
Erkekler de Kullanabilir!!
Artık Paris Hilton gibi formda olmanız mucize değil.. Hollanda'lı bilim adamlarının mucize buluşu, X-TRAGEL inceltici ve sıkılaştırıcı jel ile sadece 10 dakikada 1,5 cm inceltmenin
olabileceği kanıtlandı. Bu mucize formül ile tıpkı Yeni Paris Hilton Eco Filiz gibi siz de formunuzu anında yakalayabilir ve plajlara renk katabilirsiniz!!
Bu mucize ürüne hemen sahip olun!
Önceki Haber
Haber Yayın Tarihi: 22 Mayıs 2009 Cuma Saat 01:40
Sonraki Haber
Tanık Gül'den Destek İstedi
Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e Çıkarak Destek İstedi. Çankaya Köşkü'ndeki Kabul, Basına Kapalı Gerçekleşti. Tanık, Kabulün Ardından Yaptığı Açıklamada, Nezaket Amaçlı Ziyarette, Çalışma Arkadaşlarını Gül'e Tanıttığını Bildirdi.
Resmi büyütmek için tıklayın
Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e çıkarak destek istedi. Çankaya Köşkü'ndeki kabul, basına kapalı gerçekleşti. Tanık, kabulün ardından yaptığı açıklamada, nezaket amaçlı ziyarette, çalışma arkadaşlarını Gül'e tanıttığını bildirdi.
Doping
Cumhurbaşkanı Gül'e Çankaya Belediyesinin belediyecilik yaklaşımlarını anlattıklarını ifade eden Tanık, "Sayın Cumhurbaşkanı Gül'ün Kentleşme Şurası'ndaki açıklamalarından biz çok etkilenmiştik. Orada ifade ettiği görüşlerin bizler için çok değerli
En Çok Okunan Haberler
1. Çağla'nın Hamilelik Şıklığı
2. Beyin Ölümü Gerçekleşti
3. Başbuğ Net Konuştu
4. 6 Bin Sözleşmeli Personel Alınıyor
5. Yolcu Otobüsü, Beton Mikseri ve Otomobil Birbirine Girdi: 4 Ölü, 12 Yaralı (2)
6. YÖK'ten "Çift Anadal" Düzenlemesi
7. Başbuğ: Gerekirse TSK Yapar, Ama Gerek Var mı?
8. Türk Facebook'unu Kurdular
9. Bulunan Enkaz Uçağa Ait Değilmiş
10. Özür Gibi İtiraf: Iran'da Darbe Yaptık
ELGARD CAM FİLMLERİ
250 TL
Babacan Alışverişte
Ali Babacan'ın katılacağı bir basın toplantısı ile krize çare girişimi kamuoyuna...
Erdoğan'dan 'Kapıyı Açın' Uyarısı
Erdoğan, 'AB ve NATO'nun Kapılarını Tüm Balkan Ülkelerine Açık Tutmayı Sürdürmes...
Tarihi Konuşma Dünya Medyasında
The Guardian, Obama'nın Kahire'de Yaptığı Konuşmasının TBMM'de Yapılan Konuşmada...
Mahkeme Meclis'ten Mal Varlığını İstedi
4. İdare Mahkemesi, Başkan Zahid Akman'ın 2004 -2008 Yıllarına İ...
Nimet Çubukçu
Ahmet Davutoğlu
Bülent Ecevit
İlker Başbuğ
Ali Babacan
Ertuğrul Günay
Mehmet Şimşek
Bu liste nasıl belirleniyor?
Sayfada hata.
Başlat
FreeCell Oyun #4453
Belge1 - Microsoft Word
Belge2 - Microsoft Word
Mayın Tarlası
Internet
%100
16:29

Kentlerimiz düzgün değil

Gökçen ÇAMLIYURT - Esin IŞIK / A.A.

17 Mayıs 2009

Bayındırlık Müsteşarı Erbakan, Türkiye'de kentlerin "pek düzgün olmadığını" belirterek, "Çarpık yapılaşma, kentlilik bilincinin oluşturulmaması... Sonra afete duyarlı olmamız, doğal ve kültürel varlıklarımıza mutlaka sahip çıkılması lazım" dedi.

BAYINDIRLIK ve İskan Bakanlığı Müsteşarı Sabri Erbakan, Türkiye'de kentlerin önemli sorunlarının bulunduğunu belirterek, "Kentleşme Şurasında bütün önemli soru alanlarını ele aldık. Şimdi kısa, orta ve uzun vadeli stratejileri, eylem planını belirleyeceğiz" dedi.

Erbakan, 4-7 Mayıs 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen Kentleşme Şurası ile ilgili yaptığı değerlendirmede, şuranın çok verimli geçtiğini ancak, bu tür toplantılarda asıl önemli noktanın, ortaya konan kararlardaki kararlılık ve devamlılık olduğunu söyledi. Erbakan, özetle şöyle konuştu:

"Her şeyden önce bir kere gördüğümüz kadarıyla kentlerimiz pek düzgün değil. Çarpık yapılaşma, kentlilik bilincinin oluşturulmaması... Sonra afete duyarlı olmamız, doğal ve kültürel varlıklarımıza mutlaka sahip çıkılması lazım. Kentsel dönüşüm alanlarıyla ilgili ciddi çalışmalar yapılıyor. Şurada bu konuların hepsini, sorun alanlarını gözden geçirdik, masaya yatırdık. Bu şurada eksikliklerimizi tümüyle giderebiliriz. Ben görüyorum iki ciddi bir komisyon oluşturmamız lazım. Benim belki başkanlığımda olacak bu komisyon. Aldığımız kararları ciddi bir şekilde, kurumlarla organizasyon içine girip adım adım takip etmek lazım."

Kaldırımlar araç için yapılıyor

ERBAKAN, bir soruya karşılık, Türkiye'deki kentlerin sorunlarına yönelik şunları söyledi:

"Kentlerimizi oluştururken bir kere maalesef tarihi dokuyu tamamıyla bozuyoruz, tarihi doku diye bir şey kalmıyor. İkincisi yeni yaptığımız konut bölgelerine baktığımızda yine aynı karmaşa orada da var. Otopark sorunu, yeşil alan, çevre, peyzaj uyumsuzluğu,

hepsiburada.com
Günün online fırsatı için tıkla...!
mind Hürriyet
Merak ettiğiniz haberlere ulaşmanın en akıllı yolu!
Ayrıntılı bilgi için tıklayın

Köşk'ten tabela mesajı

23 Mayıs 2009

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'le Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık'ın görüşmesinde Kızılay'daki tabela kirliliği gündeme geldi.

CUMHURBAŞKANI Abdullah Gül'le Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık'ın görüşmesinde, Kızılay'daki tabela kirliliği de gündeme geldi.

Tanık da, Gül'e Kızılay ve Ulus'un ekonomik ve kültürel bakımdan gerileme gösterdiğini belirterek, kent yaşamının canlandırılmasına dair çalışmaları olduğunu anlattı. "Tabela kirliliği, gürültü kirliliği gibi. Varlığını yokluğuyla anlarsınız" diyen Tanık, görüşmenin ardından Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e Hürriyet Gazetesi'nde 12 yıl önce yayınlanan bir röportajın yollad. Tanık'ın Hürriyet Gazetesi Ankara Temsilci Yardımcısı Faruk Bildirici'ye verdiği röportajı 18 Mayıs 1997'de "Dikkat kafanıza düşebilir" başlığıyla yayınlanmıştı.

Tanık ayrıca, Çankaya Belediye Başkanlığı görevini yaparken diğer belediyelerle de uyum içerisinde çalışmaya verdikleri önemi dile getirirken, olası bir sıkıntı yaşamaları halinde Cumhurbaşkanı Gül'den yardım talebinde bulundu.

Görüşmede, Cumhurbaşkanı Gül'ün mayıs ayı başında Kentleşme Şurası'nda yaptığı konuşma da gündeme geldi. Tanık, Gül'e yaptığı konuşmadan dolayı teşekkür ederken, tespitlerinden dolayı memnun olduklarını söyledi.

Bülent Tanık'ın ekibini de beğenen Abdullah Gül, Tanık'a "Başkan yardımcılarınız ve kadronuz çok özel, siyaset üstü bir ekip kurmuşsunuz. Çankaya'ya yakışır, uzman nitelikli mesleki bakımdan tecrübeli bir ekip. Tebrik ederim, sizdeki bu yapılanma diğer belediyelere de örnek olmalı" dedi.

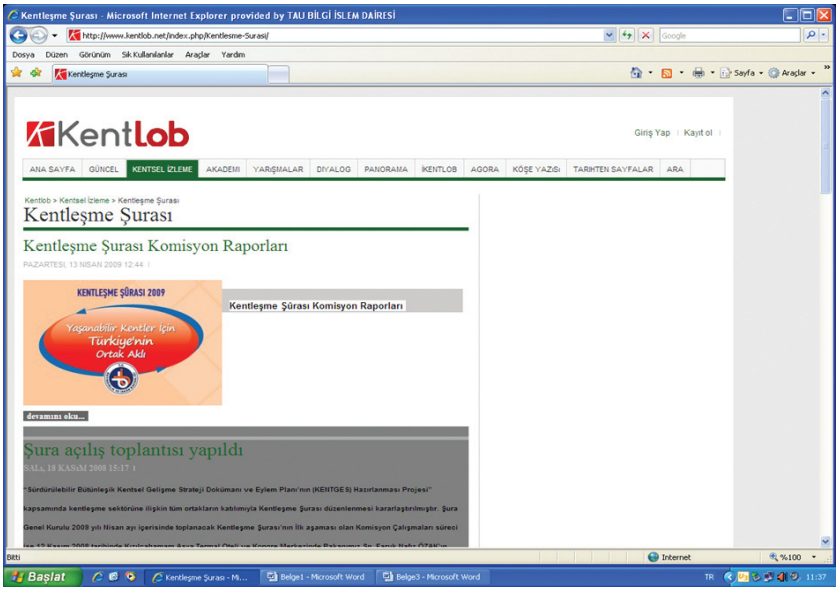
Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Çankaya Belediye Başkanı Bülent Tanık'ın Kentleşme Şurası'yla ilgili övgüde bulunduğu konuşmasında sanayileşme ve ekonomik büyüme hızını aşan şehirleşmenin doğurduğu işsizliğin, konut ve altyapı yetersizliğinin, ülkemizde gecekondulaşma ve çarpık şehirleşmenin temel kaynağını oluşturduğunu söylemişti.

meydanların bugün insandan tamamen arındığını belirten Gül, yoğun nüfus ve ağır trafiğin, şehirlerdeki her türlü dolaşımı tıkadığını, yolların, parkların, kaldırımların, caddelerin otopark olarak kullanıldığını, bunun da aslında bir saygısızlık olduğunu kaydetmişti.

Billboardlardan kim para kazanıyor

CHP Genel Başkan Yardımcısı ve İstanbul Milletvekili Bihlun Tamaylıgil, "SGK bedava tanıtım yaptırabilecek durumdayken, kaynaklarını

Günün online fırsatı için tıkla...!
mind Hürriyet
Mind Hürriyet ile haber aramaya son!
Ayrıntılı bilgi için tıklayın
Son dakika haberlerine ulaşmak için tek adres:
Hürriyet
hurriyet.com.tr
Haberler Anında Cebinizde — Hürriyet Mobil
Haberler Anında Bilgisayarınızda — Haber Alarmı
Haber Kaçırmaya Son — Hürriyet Mind
Sitene Haber Ekle Kazan — Bumerang

Kentleşme Şurası - Microsoft Internet Explorer provided by TAU BİLGİ İŞLEM DAİRESİ
http://www.kentlob.net/index.php/Kentlesme-Surasi/
Kentlob
Giriş Yap | Kayıt ol
ANA SAYFA
GÜNCEL
KENTSEL İZLEME
AKADEMİ
YARIŞMALAR
DİYALOG
PANORAMA
KENTLOB
AGORA
KÖŞE YAZISI
TARİHTEN SAYFALAR
ARA
Kentlob > Kentsel İzleme > Kentleşme Şurası
Kentleşme Şurası
Kentleşme Şurası Komisyon Raporları
PAZARTESİ, 13 NİSAN 2009 12:44
KENTLEŞME ŞÛRASI 2009
Yaşanabilir Kentler İçin Türkiye'nin Ortak Aklı
Kentleşme Şûrası Komisyon Raporları
devamını oku...
Şura açılış toplantısı yapıldı
SALI, 18 KASIM 2008 15:17
"Sürdürülebilir Bütünleşik Kentsel Gelişme Strateji Dokümanı ve Eylem Planı'nın (KENTGES) Hazırlanması Projesi"
kapsamında kentleşme sektörüne ilişkin tüm ortakların katılımıyla Kentleşme Şurası düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Şura
Genel Kurulu 2009 yılı Nisan ayı içerisinde toplanacak Kentleşme Şurası'nın ilk aşaması olan Komisyon Çalışmaları süreci
Bitti
Internet
%100
Başlat
Kentleşme Şurası - Mi...
Belge1 - Microsoft Word
Belge3 - Microsoft Word
TR
11:37

Kentleşme Şurasında Atamızı Andık - Microsoft Internet Explorer provided by TAU BİLGİ İŞLEM DAİRESİ
http://www.anitkabirozeldefteri.com/index.php?option=com_content&view=article&id=735:kentleme-urasinda-atamizi-andk&catid=36:defteri&Itemid
ANITKABİR ÖZEL DEFTERİ
10 Kasım 2008
KULLANIM ŞARTLARI
S.S.S.
KÜNYE
İLETİŞİM
"Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır."
Bugün Anıtkabir Özel Defterini İmzaladınız mı?
ANASAYFA
DEFTERİ İMZALA
DEFTERİ OKU
BİZİ DESTEKLEYİN!
ANITKABİR
360° ANITKABİR
ATATÜRK
ANASAYFA
DEFTERİ OKU
KENTLEŞME ŞURASINDA ATAMIZI ANDIK
arama...
ARAMA
Kentleşme Şurasında Atamızı Andık
Cumartesi, 14 Şubat 2009 14:02
Oktay Ekinci
GİRİŞ FORMU
Kullanıcı Adı
Şifre
Giriş
Şifrenizi mi unuttunuz? Kayıt ol
Sevgili Atam,
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın "Kentleşme Şurası" için katıldığım Ankara'daki komisyon çalışmalarında sizi bu kez de "çağın şehircisi" olarak andık.
Kurtuluş Savaşından çıkmış bir ülkenin, onca ekonomik ve siyasal zorluklar içinde kentlerinin "planlı gelişmesi"ne öncelik vermesi; sadece Başkent Ankara için değil, İstanbul ve diğer kentlerimiz için de ilk imar planlarının hemen yapılmaya
http://www.anitkabirozeldefteri.com/index.php?option=com_content&view=category&id=36&Itemid=54
Internet
%100
Başlat
Kentleşme Şurasında ...
Belge1 - Microsoft Word
Belge3 - Microsoft Word
Solitaire
TR
11:56